

DE ONDERWIJSVISITATIE **Cluster gezondheidszorg (boek 1)**

Een onderzoek naar de kwaliteit van de bachelor-na-bacheloropleidingen
Creatieve therapie, Geestelijke gezondheidszorg, Geriatrische
gezondheidszorg, Intensieve zorg en spoedgevallenzorg, Oncologische zorg,
Operatieverpleegkunde, Palliatieve zorg, Pediatrische gezondheidszorg,
Sociale gezondheidszorg en Zorgmanagement aan de Vlaamse hogescholen

www.vluhr.be Brussel - 21 maart 2013

vluhr

**DE ONDERWIJSVISITATIE
CLUSTER GEZONDHEIDSZORG (BOEK 1)**

Ravensteingalerij 27, bus 3 & 6
1000 Brussel
T +32 (0)2 792 55 00
info@vluhr.be

Exemplaren van dit rapport kunnen tegen betaling verkregen worden
op het VLUHR-secretariaat.

Het rapport is ook elektronisch beschikbaar op
<http://www.vluhr.be> > kwaliteitszorg > rapporten

Wettelijk depot: D/2013/12.784/2

VOORWOORD

Voor u ligt het rapport van de visitatiecommissie Gezondheidszorg. Deze visitatiecommissie brengt met dit rapport verslag uit over haar evaluatie van de bachelor-na-bacheloropleidingen in de Gezondheidszorg in Vlaanderen. Daarbij geeft zij toelichting bij de oordelen en aanbevelingen die resulteren uit het kwaliteitsonderzoek dat zij heeft verricht bij de bezochte opleidingen. Dit initiatief kadert in de opdracht van de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad (VLUHR) betreffende de externe kwaliteitszorg in het Vlaamse hoger onderwijs.

Het visitatierapport is in de eerste plaats bedoeld voor de betrokken opleidingen. Daarnaast wil het rapport aan de maatschappij objectieve informatie verschaffen over de kwaliteit van de geëvalueerde opleidingen. Daarom is het visitatierapport ook op de webstek van de VLUHR publiek gemaakt.

Dit visitatierapport geeft een momentopname weer van de opleidingen Gezondheidszorg en vertegenwoordigt daarmee slechts één fase in het proces van blijvende zorg voor onderwijskwaliteit. Immers, al na korte tijd kunnen de opleidingen gewijzigd zijn, al dan niet als reactie op de oordelen en aanbevelingen van de visitatiecommissie.

Graag dank ik namens het Bestuurscomité Kwaliteitszorg van de VLUHR de voorzitter en de leden van de visitatiecommissie voor de bestede tijd alsook voor de deskundigheid waarmee zij hun opdracht hebben uitgevoerd. De visitatie was ook enkel mogelijk dankzij de inzet van velen die binnen de opleidingen betrokken waren. Ook hen willen wij daarvoor onze erkentelijkheid betuigen.

Hopelijk ervaren elk van de opleidingen dit rapport als een kritische weerspiegeling van hun inspanningen en als een bijkomende stimulans om de kwaliteit van het onderwijs in hun opleiding te verbeteren.

Nik Heerens

Ondervoorzitter Bestuurscomité Kwaliteitszorg

Boek 1

Voorwoord	3
DEEL 1 ALGEMEEN DEEL	9
Hoofdstuk 1 De onderwijsvisitatie Gezondheidszorg	11
1.1 Inleiding	11
1.2 De betrokken opleidingen	11
1.3 De visitatiecommissie	13
1.3.1 Samenstelling	13
1.3.2 Taakomschrijving	19
1.3.3 Werkwijze	19
1.3.4 Oordeelsvorming	20
1.4 Indeling van het rapport	21
BIJLAGEN	23
Bijlage 1 Curriculum vitae	25
Bijlage 2 Erkenningscommissie	35
Bijlage 3 Bezoekschema's	71
Bijlage 4 Lijst van afkortingen en letterwoorden	79
DEEL 2 OPLEIDINGSRAPPORTEN	87
Hoofdstuk 1 Creatieve therapie	89
Domeinspecifiek referentiekader	91
Opleidingen in vergelijkend perspectief	95
Vergelijkende tabel	105
Opleidingsrapporten	
- Arteveldehogeschool	107
- Provinciale Hogeschool Limburg	143
Hoofdstuk 2 Geestelijke gezondheidszorg	187
Domeinspecifiek referentiekader	189
Opleidingen in vergelijkend perspectief	193
Vergelijkende tabel	203
Opleidingsrapporten	
- Katholieke Hogeschool Kempen	205
- Katholieke Hogeschool Leuven	237
Hoofdstuk 3 Geriatische gezondheidszorg	265
Domeinspecifiek referentiekader	267
Opleidingen in vergelijkend perspectief	271
Vergelijkende tabel	281
Opleidingsrapporten	
- Katholieke Hogeschool Kempen	283
- Karel de Grote-Hogeschool	315

Boek 2

DEEL 2 OPLEIDINGSRAPPORTEN

	7
Hoofdstuk 4 Intensieve zorg en spoedgevallenzorg	9
Domeinspecifiek referentiekader	11
Opleidingen in vergelijkend perspectief	17
Vergelijkende tabel	29
Opleidingsrapporten	
- Artesis Hogeschool Antwerpen	31
- Hogeschool Gent	63
- Katholieke Hogeschool Kempen	89
- Katholieke Hogeschool Sint-Lieven	121
- Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen	156
- Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende	191
- Katholieke Hogeschool Leuven	227
- Lessius Mechelen	253
- Provinciale Hogeschool Limburg	285
Hoofdstuk 5 Oncologische zorg	321
Domeinspecifiek referentiekader	323
Opleidingen in vergelijkend perspectief	327
Vergelijkende tabel	337
Opleidingsrapporten	
- Katholieke Hogeschool Kempen	339
- Katholieke Hogeschool Leuven	371

Boek 3

	DEEL 2 OPLEIDINGSRAPPORTEN	7
Hoofdstuk 6	Operatieverpleegkunde	9
	Domeinspecifiek referentiekader	11
	Opleidingen in vergelijkend perspectief	17
	Vergelijkende tabel	27
	Opleidingsrapporten	
	- Katholieke Hogeschool Kempen	29
	- Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende	59
Hoofdstuk 7	Palliatieve zorg	95
	Domeinspecifiek referentiekader	97
	Opleidingen in vergelijkend perspectief	101
	Opleidingsrapporten	
	- Hogeschool-Universiteit Brussel	103
Hoofdstuk 8	Pediatische gezondheidszorg	127
	Domeinspecifiek referentiekader	129
	Opleidingen in vergelijkend perspectief	133
	Vergelijkende tabel	143
	Opleidingsrapporten	
	- Katholieke Hogeschool Kempen	145
	- Katholieke Hogeschool Leuven	181
	- Katholieke Hogeschool Limburg	213
Hoofdstuk 9	Sociale gezondheidszorg	249
	Domeinspecifiek referentiekader	251
	Opleidingen in vergelijkend perspectief	255
	Vergelijkende tabel	263
	Opleidingsrapporten	
	- Katholieke Hogeschool Kempen	265
	- Katholieke Hogeschool Limburg	297
Hoofdstuk 10	Zorgmanagement	331
	Domeinspecifiek referentiekader	333
	Opleidingen in vergelijkend perspectief	339
	Vergelijkende tabel	347
	Opleidingsrapporten	
	- Erasmushogeschool Brussel	349
	- Hogeschool Gent	379
	- Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen	405
	- Provinciale Hogeschool Limburg	435

DEEL 1

Algemeen deel

HOOFDSTUK 1

De onderwijsvisitatie bachelor-na-bacheloropleidingen Gezondheidszorg

DE ONDERWIJSVISITATIE BACHELOR-NA-BACHELOROPLEIDINGEN CREATIEVE THERAPIE, GEESTELIJKE GEZONDHEIDSZORG, GERIATRISCHE GEZONDHEIDSZORG, INTENSIEVE ZORG EN SPOEDGEVALLENZORG, ONCOLOGISCHE ZORG, OPERATIEVERPLEEGKUNDE, PALLIATIEVE ZORG, PEDIATRISCHE GEZONDHEIDSZORG, SOCIALE GEZONDHEIDSZORG EN ZORGMANAGEMENT

1.1 Inleiding

In dit rapport brengt de visitatiecommissie verslag uit van haar bevindingen over de onderwijskwaliteit van de bachelor-na-bacheloropleidingen Creatieve therapie, Geestelijke gezondheidszorg, Geriatrische gezondheidszorg, Intensieve zorg en spoedgevallenzorg, Oncologische zorg, Operatieverpleegkunde, Palliatieve zorg, Pediatriche gezondheidszorg, Sociale gezondheidszorg en Zorgmanagement, die zij in 2012 in opdracht van de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad (VLUHR) heeft onderzocht.

Dit initiatief past in de werkzaamheden van de universiteiten en de hogescholen en van de VLUHR met betrekking tot de kwaliteitszorg van het hogescholenonderwijs, zoals bepaald in artikel 93 van het decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen.

1.2 De betrokken opleidingen

De bachelor-na-bacheloropleiding **Creatieve therapie** wordt door 2 hogescholen aangeboden. De visitatiecommissie bezocht op:

- 10 en 11 mei 2012: Arteveldehogeschool
- 26, 27 en 28 maart 2012: Provinciale Hogeschool Limburg

De bachelor-na-bacheloropleiding **Geestelijke gezondheidszorg** wordt door 2 hogescholen aangeboden. De visitatiecommissie bezocht op:

- 22, 23, 24 en 25 mei 2012: Katholieke Hogeschool Kempen
- 23, 24 en 25 april 2012: Katholieke Hogeschool Leuven

De bachelor-na-bacheloropleiding **Geriatrische gezondheidszorg** wordt door 2 hogescholen aangeboden. De visitatiecommissie bezocht op:

- 10 en 11 januari 2012: Karel de Grote-Hogeschool
- 22, 23, 24 en 25 mei 2012: Katholieke Hogeschool Kempen

De bachelor-na-bacheloropleiding **Intensieve zorg en spoedgevallenzorg** wordt door 9 hogescholen aangeboden. De visitatiecommissie bezocht op:

- 26 en 27 maart 2012: Artesis Hogeschool Antwerpen
- 15 en 16 februari 2012: Hogeschool Gent
- 1 en 2 maart 2012: Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende
- 22, 23, 24 en 25 mei 2012: Katholieke Hogeschool Kempen
- 23, 24 en 25 april 2012: Katholieke Hogeschool Leuven
- 26 en 27 januari 2012: Katholieke Hogeschool Sint-Lieven
- 8 en 9 mei 2012: Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen
- 16 en 17 februari 2012: Lessius Mechelen
- 26, 27 en 28 maart 2012: Provinciale Hogeschool Limburg

De bachelor-na-bacheloropleiding **Oncologische zorg** wordt door 2 hogescholen aangeboden. De visitatiecommissie bezocht op:

- 22, 23, 24 en 25 mei 2012: Katholieke Hogeschool Kempen
- 23, 24 en 25 april 2012: Katholieke Hogeschool Leuven

De bachelor-na-bacheloropleiding **Operatieverpleegkunde** wordt door 2 hogescholen aangeboden. De visitatiecommissie bezocht op:

- 1 en 2 maart 2012: Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende
- 22, 23, 24 en 25 mei 2012: Katholieke Hogeschool Kempen

De bachelor-na-bacheloropleiding **Palliatieve zorg** wordt door 1 hogeschool aangeboden. De visitatiecommissie bezocht op:

- 5 en 6 maart 2012: Hogeschool-Universiteit Brussel

De bachelor-na-bacheloropleiding **Pediatrische gezondheidszorg** wordt door 3 hogescholen aangeboden. De visitatiecommissie bezocht op:

- 22, 23, 24 en 25 mei 2012: Katholieke Hogeschool Kempen
- 23, 24 en 25 april 2012: Katholieke Hogeschool Leuven
- 8 en 9 maart 2012: Katholieke Hogeschool Limburg

De bachelor-na-bacheloropleiding **Sociale gezondheidszorg** wordt door 2 hogescholen aangeboden. De visitatiecommissie bezocht op:

- 22, 23, 24 en 25 mei 2012: Katholieke Hogeschool Kempen
- 8 en 9 maart 2012: Katholieke Hogeschool Limburg

De bachelor-na-bacheloropleiding **Zorgmanagement** wordt door 4 hogescholen aangeboden. De visitatiecommissie bezocht op:

- 19 en 20 april 2012: Erasmushogeschool Brussel
- 15 en 16 februari 2012: Hogeschool Gent
- 8 en 9 mei 2012: Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen
- 26, 27 en 28 maart 2011: Provinciale Hogeschool Limburg

1.3 De visitatiecommissie

1.3.1 Samenstelling

De visitatiecommissie werd samengesteld conform de procedure van de *Handleiding Onderwijs-visitaties VLIR|VLHORA, Brussel – september 2008*. Meer in het bijzonder werden de richtlijnen van de Erkenningscommissie Hoger Onderwijs met betrekking tot de onafhankelijkheid van de commissieleden opgevolgd. Na de samenstelling van de commissie door het bestuursorgaan van de VLUHR, werd het instellingsbesluit verzonden op 19 december 2011.

Deelcommissie 1

Opleiding:

- Intensieve zorg en spoedgevallen

Te bezoeken hogescholen:

- Artesis Hogeschool Antwerpen
- Katholieke Hogeschool Sint-Lieven
- Lessius Mechelen

Effectieve commissie:

- **Jos Geebelen**, voorzitter, algemeen profiel
- **Martin Valcke**, onderwijsdeskundige (Artesis Hogeschool Antwerpen en Katholieke Hogeschool Sint-Lieven)
- **Jos Willems**, onderwijsdeskundige (Lessius Mechelen)
- **Johan Didden**, vakdeskundige intensieve zorgen (Artesis Hogeschool Antwerpen)
- **Kurt Pieters**, vakdeskundige intensieve zorgen (Katholieke Hogeschool Sint-Lieven en Lessius Mechelen)
- **Jos Aendekerk**, vakdeskundige spoedgevallenzorg (Katholieke Hogeschool Sint-Lieven)
- **Alfons Melis**, vakdeskundige spoedgevallenzorg (Artesis Hogeschool Antwerpen en Lessius Mechelen)
- **Valerie Heymans**, studente PHL (Artesis Hogeschool Antwerpen)
- **Rebekka Rogiest**, studente Artevelde (Lessius Mechelen)
- **Sylvia Thirion**, studente KATHO (Katholieke Hogeschool Sint-Lieven)

Voor de visitatie van de opleiding Intensieve zorg en spoedgevallenzorg aan de Artesis Hogeschool Antwerpen is *Evelien Vandenhoute*, stafmedewerker kwaliteitszorg, aangesteld als secretaris.

Voor de visitatie van de opleiding Intensieve zorg en spoedgevallenzorg aan de Katholieke Hogeschool Sint-Lieven is *Daphne Carolus*, stafmedewerker kwaliteitszorg, aangesteld als secretaris.

Voor de visitatie van de opleiding Intensieve zorg en spoedgevallenzorg aan Lessius Mechelen is *Lies Praet*, stafmedewerker kwaliteitszorg, aangesteld als secretaris.

Deelcommissie 2

Opleiding:

- Palliatieve zorg

Te bezoeken hogeschool:

- Hogeschool-Universiteit Brussel

Effectieve commissie:

- **Jos Geebelen**, voorzitter, algemeen profiel
- **Jos Willems**, onderwijsdeskundige
- **Bart Hansen**, vakdeskundige palliatieve zorg
- **Elsie Decoene**, vakdeskundige palliatieve zorg
- **Leentje Smolderen**, studente

Voor deze visitatie is *Annelies Bloem*, stafmedewerker kwaliteitszorg, aangesteld als secretaris.

Deelcommissie 3

Opleiding:

- Creatieve therapie

Te bezoeken hogeschool:

- Arteveldehogeschool

Effectieve commissie:

- **Jos Geebelen**, voorzitter, algemeen profiel
- **Ludo Heylen**, onderwijsdeskundige
- **Egbert Hulshof**, vakdeskundige creatieve therapie
- **Truus Wertheim-Cahen**, vakdeskundige creatieve therapie
- **Sylvia Thirion**, studente

Voor deze visitatie is *Daphne Carolus*, stafmedewerker kwaliteitszorg, aangesteld als secretaris.

Deelcommissie 4

Opleiding:

- Geriatrische gezondheidszorg

Te bezoeken hogeschool:

- Karel de Grote-Hogeschool

Effectieve commissie:

- **Jos Geebelen**, voorzitter, algemeen profiel
- **Jos Willems**, onderwijsdeskundige
- **Gert Peeters**, vakdeskundige geriatrische gezondheidszorg
- **Stefaan Sarens**, vakdeskundige geriatrische gezondheidszorg
- **Rebekka Rogiest**, studente

Voor deze visitatie is *Annelies Bloem*, stafmedewerker kwaliteitszorg, aangesteld als secretaris.

Deelcommissie 5

Opleiding:

- Zorgmanagement

Te bezoeken hogeschool:

- Erasmushogeschool Brussel

Effectieve commissie:

- **Danny Van Tiggelen**, voorzitter, vakdeskundige zorgmanagement
- **Ludo Heylen**, onderwijsdeskundige
- **Jos Geebelen**, vakdeskundige algemeen profiel
- **Luc Timmermans**, vakdeskundige zorgmanagement
- **Rebekka Rogiest**, studente Artevelde

Voor deze visitatie is *Chris Peeters* aangesteld als secretaris.

Deelcommissie 6

Opleidingen:

- Zorgmanagement,
- Intensieve zorg en spoedgevallenzorg

Te bezoeken hogescholen:

- Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen
- Hogeschool Gent

Effectieve commissie:

- **Danny Van Tiggelen**, voorzitter, vakdeskundige zorgmanagement
- **Rita Rymenans**, onderwijsdeskundige
- **Rudi Logist**, vakdeskundige zorgmanagement
- **Johan Didden**, vakdeskundige intensieve zorgen
- **Yvo Quaeyhaegens** (HoGent)
- **Jos Aendekerk**, vakdeskundige spoedgevallenzorg (Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen)
- **Sylvia Thirion**, studente KATHO (Hogeschool Gent)
- **Rebekka Rogiest**, studente Artevelde (Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen)

Voor de visitaties van de opleidingen Intensieve zorg en spoedgevallenzorg en Zorgmanagement aan de Hogeschool Gent is *Annelies Bloem*, stafmedewerker kwaliteitszorg, aangesteld als secretaris.

Voor de visitaties van de opleidingen Intensieve zorg en spoedgevallenzorg en Zorgmanagement aan de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen is *Evelien Vandenhaute*, stafmedewerker kwaliteitszorg, aangesteld als secretaris.

Deelcommissie 7

Opleidingen:

- Intensieve zorg en spoedgevallenzorg
- Operatieverpleegkunde

Te bezoeken hogeschool:

- Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende

Effectieve commissie:

- **Yvo Quaeyhaegens**, voorzitter, vakdeskundige spoedgevallenzorg
- **Rita Rymenans**, onderwijsdeskundige
- **Céline Scheirsen**, studente Artevelde
- **Bart Vermeyen**, vakdeskundige intensieve zorgen
- **Philippe Boucherie**, vakdeskundige operatieverpleegkunde
- **Maarten Sterckx**, vakdeskundige operatieverpleegkunde

Voor deze visitaties is *Chris Peeters* aangesteld als secretaris.

Deelcommissie 8

Opleidingen:

- Pediatrische gezondheidszorg
- Sociale gezondheidszorg

Te bezoeken hogeschool:

- Katholieke Hogeschool Limburg

Effectieve commissie:

- **Rudi Logist**, voorzitter, vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg
- **Romain Hulpia**, onderwijsdeskundige
- **Hendrikje Meyvis**, studente Artevelde
- **Theo Van Schaijk**, vakdeskundige sociale gezondheidzorg
- **Martine Vandendries**, vakdeskundige sociale gezondheidzorg
- **Martine De Vriendt**, vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg

Voor deze visitaties is *Lies Praet*, stafmedewerker kwaliteitszorg, aangesteld als secretaris.

Deelcommissie 9

Opleidingen:

- Zorgmanagement
- Creatieve therapie
- Intensieve zorg en spoedgevallenzorg

Te bezoeken hogeschool:

- Provinciale Hogeschool Limburg

Effectieve commissie:

- **Danny Van Tiggelen**, voorzitter, vakdeskundige zorgmanagement
- **Antonia Aelterman**, onderwijsdeskundige
- **Rebekka Rogiest**, studente Artevelde
- **Rudi Logist**, vakdeskundige zorgmanagement
- **Bart Vermeyen**, vakdeskundige intensieve zorgen
- **Jos Aendekerk**, vakdeskundige spoedgevallenzorg
- **Egbert Hulshof**, vakdeskundige creatieve therapie
- **Truus Wertheim-Cahen**, vakdeskundige creatieve therapie

Voor de visitaties van de opleidingen Creatieve therapie en Intensieve zorg en spoedgevallenzorg is *Daphne Carolus*, stafmedewerker kwaliteitszorg, aangesteld als secretaris.

Voor de visitatie van de opleiding Zorgmanagement is *Lies Praet*, stafmedewerker kwaliteitszorg, aangesteld als secretaris.

Deelcommissie 10

Opleidingen:

- Geestelijke gezondheidszorg
- Intensieve zorg en spoedgevallenzorg
- Oncologische zorg
- Pediatrische gezondheidszorg

Te bezoeken hogeschool:

- Katholieke Hogeschool Leuven

Effectieve commissie:

- **Anita Van Den Plas**, voorzitter, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg
- **Antonia Aelterman**, onderwijsdeskundige
- **Céline Scheirsen**, studente Artevelde
- **Greta Croenen**, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg
- **Veerle Hautekeete**, vakdeskundige intensieve zorgen
- **Jos Aendekerk**, vakdeskundige spoedgevallenzorg
- **Gert Peeters**, vakdeskundige oncologische zorg
- **Sylvian Leroux**, vakdeskundige oncologische zorg
- **Inez Vereecke**, vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg
- **Martine De Vriendt**, vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg

Voor de visitaties van de opleidingen Geestelijke gezondheidszorg en Pediatrische gezondheidszorg is *Lies Praet*, stafmedewerker kwaliteitszorg, aangesteld als secretaris.

Voor de visitaties van de opleidingen Intensieve en spoedgevallenzorg en Oncologische zorg is *Annelies Bloem*, stafmedewerker kwaliteitszorg, aangesteld als secretaris.

Deelcommissie 11

Opleidingen:

- Geriatrische gezondheidszorg
- Geestelijke gezondheidszorg
- Sociale gezondheidszorg
- Oncologische zorg
- Pediatrische zorg
- Operatieverpleegkunde
- Intensieve zorg en spoedgevallenzorg

Te bezoeken hogeschool:

- Katholieke Hogeschool Kempen

Effectieve commissie:

- **Tarcitius Windey**, voorzitter, vakdeskundige geriatrische gezondheidszorg
- **Jos Willems**, onderwijsdeskundige
- **Hendrikje Meyvis**, studente Artevelde
- **Stefan Sarens**, vakdeskundige geriatrische gezondheidszorg
- **Greta Croenen**, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg
- **Anita Van Den Plas**, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg
- **Theo Van Schaijk**, vakdeskundige sociale gezondheidszorg
- **Martine Vandendries**, vakdeskundige sociale gezondheidszorg
- **Sylvian Leroux**, vakdeskundige oncologische zorg
- **Rudi Goris**, vakdeskundige oncologische zorg
- **Inez Vereecke**, vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg
- **Martine De Vriendt**, vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg
- **Philippe Boucherie**, vakdeskundige operatieverpleegkunde
- **Maarten Sterckx**, vakdeskundige operatieverpleegkunde
- **Alfons Melis**, vakdeskundige spoedgevallenzorg
- **Veerle Hautekeete**, vakdeskundige intensieve zorgen

Voor de visitaties van de opleidingen Geestelijke gezondheidszorg, Oncologische zorg en Pediatrische gezondheidszorg is *Evelien Vandenhoute*, stafmedewerker kwaliteitszorg, aangesteld als secretaris.

Voor de visitaties van de opleidingen Geriatrische gezondheidszorg en Sociale gezondheidszorg is *Daphne Carolus*, stafmedewerker kwaliteitszorg, aangesteld als secretaris.

Voor de visitatie van de opleiding Intensieve zorg en spoedgevallenzorg en Operatieverpleegkunde is *Annelies Bloem*, stafmedewerker kwaliteitszorg, aangesteld als secretaris.

Voor een kort curriculum vitae van de commissieleden, zie bijlage 1.

Indien een commissielid omwille van persoonlijke redenen niet kon deelnemen aan een (gedeelte van een) visitatiebezoek, werden diens aandachtspunten behandeld door de andere leden van de visitatiecommissie, eventueel steunend op de vragen en opmerkingen die het commissielid tijdens vroegere bezoeken aangebracht had.

Vanuit de VLUHR werden twee projectbegeleiders aangesteld. Voor de visitatie van de cluster Gezondheidszorg waren dit:

Projectbegeleiders: *Annelies Bloem* (tot 4 november 2012)
Klara De Wilde (vanaf 5 november 2012)

1.3.2 Taakomschrijving

De commissie geeft op basis van het zelfevaluatierapport van de opleiding en de gesprekken ter plaatse:

- een oordeel over de onderwerpen en facetten uit het accreditatiekader van de NVAO;
- een integraal oordeel over de opleiding;
- suggesties om waar mogelijk te komen tot kwaliteitsverbetering.

1.3.3 Werkwijze

De visitatie van de cluster Gezondheidszorg aan de hogescholen gebeurde conform de werkwijze zoals die is vastgelegd in de *Handleiding Onderwijsvisitaties VLIR|VLHORA, Brussel – september 2008*.

Voor de beschrijving van de werkwijze van de visitatiecommissie worden vier fasen onderscheiden.

- fase 1, de installatie van de commissie;
- fase 2, de voorbereiding;
- fase 3, het visitatiebezoek;
- fase 4, de schriftelijke rapportering.

Fase 1 De installatie van de visitatiecommissie

Op 8 en 10 februari 2012 werd de visitatiecommissie officieel geïnstalleerd.

De installatievergadering stond in het kader van een kennismaking, een gedetailleerde bespreking van het visitatieproces aan de hand van de *Handleiding Onderwijsvisitaties VLIR|VLHORA, Brussel – september 2008* en een toelichting van het ontwerp van domeinspecifieke referentiekader. Daarnaast werden een aantal praktische afspraken gemaakt, onder meer met betrekking tot het bezoekschema, de bezoekdagen en de te lezen eindwerken en/of stageverslagen.

Fase 2 De voorbereiding

De visitatiecommissie heeft voor elke opleiding een domeinspecifiek referentiekader opgesteld en aan de opleidingen bezorgd.

Elk commissielid heeft het zelfevaluatierapport en de bijlagen bestudeerd, de geselecteerde eindwerken gelezen en haar/zijn argumenten, vragen en voorlopig oordeel vastgelegd in een checklist, waarvan de secretaris een synthese heeft gemaakt. De synthese werd uitvoerig besproken en beargumenteerd door de commissieleden. Op basis van de bespreking en de door de commissieleden opgestuurde vragenlijsten, inventariseerde de secretaris kernpunten en prioriteiten voor de gesprekken en het materialenonderzoek bij de visitatie.

Fase 3 Het visitatiebezoek

De VLUHR heeft een bezoekschema ontwikkeld dat desgevallend aangepast werd aan de specifieke situatie van de opleiding. De bezoekschema's werden opgenomen als bijlage 4. Tijdens de visitatie werd gesproken met een representatieve vertegenwoordiging van alle geledingen die bij de opleiding betrokken zijn. Tijdens de visitatie werd bijkomend informatiemateriaal bestudeerd en werd een bezoek gebracht aan de instelling met het oog op de beoordeling van de accommodaties en de voorzieningen voor de studenten. Tijdens de visitatie werd voor de verdere bevraging gebruik gemaakt van de synthese van de checklist en de vragenlijsten.

Binnen het bezoekprogramma werden een aantal overlegmomenten voor de commissieleden voorzien om de bevindingen uit te wisselen en te komen tot gezamenlijke en meer definitieve

(tussen)oordelen. Na de gesprekken met de vertegenwoordigers van de opleiding hebben de visitatieleden hun definitief (tussen)oordeel per facet en per onderwerp gegeven.

Op het einde van het visitatiebezoek heeft de voorzitter een korte mondelinge rapportering gegeven van de ervaringen en bevindingen van de visitatiecommissie, zonder expliciete en inhoudelijk waarderende oordelen uit te spreken.

Fase 4 De schriftelijke rapportering

De secretaris heeft in samenspraak met de voorzitter en de commissieleden, op basis van het zelfevaluatie-rapport, de checklisten en de motiveringen een ontwerp opleidingsrapport opgesteld. Het ontwerp-rapport geeft per onderwerp en per facet het oordeel en de motivering van de visitatiecommissie weer. Daarnaast werden – waar wenselijk en/of noodzakelijk – aandachtspunten en eventuele aanbevelingen voor verbetering geformuleerd.

Het ontwerp opleidingsrapport werd aan de hogescholen gezonden voor een reactie. De reactie van de opleiding op het ontwerp opleidingsrapport werd door de commissie in een slotvergadering besproken. De visitatiecommissie stelde ook een vergelijkend gedeelte op. Hierin worden de belangrijkste conclusies en aanbevelingen van de visitatie vergelijkenderwijs weergegeven. Tevens werden de oordelen per onderwerp, per facet en per hogeschool in een vergelijkende tabel weergegeven.

Het vergelijkende deel en de vergelijkende tabel werden samen met het antwoord van de visitatiecommissie op de reacties van de opleidingen en het definitieve opleidingsrapport aan de hogescholen toegezonden.

Het vergelijkende deel en de opleidingsrapporten werden samengebracht in het voorliggende visitatierapport van de bachelor-na-bacheloropleidingen Gezondheidszorg, dat op 21 maart 2013 gepubliceerd werd.

1.3.4 Oordeelsvorming

De commissie legt in een eerste fase een oordeel per facet vast. Daarna legt de commissie een oordeel per onderwerp vast op basis van de oordelen van de facetten die van het onderwerp deel uitmaken.

In de oordelen per onderwerp wordt steeds een overzicht gegeven van de oordelen per facet. In geval van een compensatie van facetten, wordt het oordeel op onderwerpniveau gevolgd door een motivering en aangevuld met de weging die de commissie hanteerde in de oordeelsvorming op onderwerpniveau. In de overige gevallen wordt voor de motivering van het oordeel op onderwerpniveau verwezen naar de argumentatie bij de facetten.

De oordelen per facet en per onderwerp hebben betrekking op alle locaties, afstudeerrichtingen en varianten. Daar waar er een onderscheid in het oordeel per afstudeerrichting en/of locatie en/of variant nodig is, wordt dit aangegeven in het rapport.

De commissie houdt in haar beoordeling rekening met accenten die de opleiding eventueel zelf legt, met het domeinspecifieke referentiekader en met de benchmarking ten opzichte van de gelijkaardige opleidingen in andere instellingen van hoger onderwijs.

Alle oordelen en wegingen volgen de beslisregels zoals geformuleerd in de *Handleiding Onderwijs-visitaties VLIR|VLHORA, Brussel – september 2008*. Op het niveau van de facetten volgen de oordelen

een vierpuntenschaal: “onvoldoende”, “voldoende”, “goed” en “excellent”. Op het niveau van de onderwerpen en op het niveau van de opleiding in haar geheel geeft de commissie een antwoord op de vraag of er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn. Hierbij kan het oordeel “voldoende” of “onvoldoende” luiden.

1.4 Indeling van het rapport

Het rapport bestaat uit 3 boeken. Het eerste boek bestaat uit twee delen. In het eerste deel vindt u in hoofdstuk 1 de algemene inleiding met betrekking tot de bachelor-na-bacheloropleidingen Creatieve therapie, Geestelijke gezondheidszorg, Geriatrische gezondheidszorg, Intensieve zorg en spoedgevallen zorg, Oncologische zorg, Operatieverpleegkunde, Palliatieve zorg, Pediatrische gezondheidszorg, Sociale gezondheidszorg en Zorgmanagement. In hoofdstuk 2 vindt u de bijlagen. In deel 2 vindt u in hoofdstuk 1 het domeinspecifieke referentiekader, het vergelijkende deel, de vergelijkende tabel en de opleidingsrapporten van de opleiding Creatieve therapie. In hoofdstuk 2 vindt u het domeinspecifieke referentiekader, het vergelijkende deel, de vergelijkende tabel en de opleidingsrapporten van de opleiding Geestelijke gezondheidszorg. In hoofdstuk 3 het domeinspecifieke referentiekader, het vergelijkende deel, de vergelijkende tabel en de opleidingsrapporten van de opleiding Geriatrische gezondheidszorg.

In het tweede boek vindt u in hoofdstuk 4 het domeinspecifieke referentiekader, het vergelijkende deel, de vergelijkende tabel en de opleidingsrapporten van de opleiding Intensieve zorg en spoedgevallen zorg. In hoofdstuk 5 het domeinspecifieke referentiekader, het vergelijkende deel, de vergelijkende tabel en de opleidingsrapporten van de opleiding Oncologische zorg.

In het derde boek vindt u in hoofdstuk 6 het domeinspecifieke referentiekader, het vergelijkende deel, de vergelijkende tabel en de opleidingsrapporten van de opleiding Operatieverpleegkunde. In hoofdstuk 7 het domeinspecifieke referentiekader, het vergelijkende deel, de vergelijkende tabel en de opleidingsrapporten van de opleiding Palliatieve zorg. In hoofdstuk 8 het domeinspecifieke referentiekader, het vergelijkende deel, de vergelijkende tabel en de opleidingsrapporten van de opleiding Pediatrische gezondheidszorg. In hoofdstuk 9 het domeinspecifieke referentiekader, het vergelijkende deel, de vergelijkende tabel en de opleidingsrapporten van de opleiding Sociale gezondheidszorg. In hoofdstuk 10 het domeinspecifieke referentiekader, het vergelijkende deel, de vergelijkende tabel en de opleidingsrapporten van de opleiding Zorgmanagement.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1

Curriculum Vitae van de commissieleden

Antonia Aelterman

(1951) studeerde aan de Universiteit Gent en promoveerde er in 1995 tot doctor in de Pedagogische wetenschappen. Zij is hoofddocent aan deze universiteit, belast met een aantal algemeen onderwijskundige opleidingsonderdelen in de Specifieke lerarenopleiding en in de master Pedagogische wetenschappen. Haar onderzoek heeft vooral betrekking op het functioneren van leraren en hun professionele ontwikkeling. Als opleidingsvoorzitter van de Specifieke lerarenopleiding is ze o.m. belast met de ontwikkeling en evaluatie van het curriculum. Kwaliteitszorg is hierin een belangrijk element. Zij is lid van de werkgroep Lerarenopleiding van de VLIR en neemt deel aan diverse stuurgroepen voor beleidsondersteuning van het departement onderwijs. Zij is regelmatig lid van visitatiecommissies van de VLIR en de VLHORA.

Jozef Aendekerck

(1951) behaalde zijn diploma Intensieve zorgen aan de Katholieke Universiteit Leuven. Hij behaalde daarnaast een postgraduaat Rampenmanagement en Rampengeneeskunde, een didactische opleiding, alsook zijn getuigschriften voor o.a. de opleidingen Provider en Instructeur CPR en AED bij de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid en het ERC. Hij heeft twintig jaar ervaring in de urgentiegeneeskunde als Hoofdverpleegkundige en Gegradueerde verpleegkundige in de intensieve zorg en spoedgevallenzorg in het Algemeen Ziekenhuis Turnhout. Hij is daarnaast ook lid van de Opleidingsgraad van de APB VESTA, opleidingsinstituut voor politie, brandweer en dringende geneeskundige hulpverlening, waar hij ook optreedt als docent. Als gastdocent, is hij tevens actief binnen de BNB-opleiding in de Intensieve zorg en spoedgevallenzorg binnen Thomas More Kempen.

Philippe Boucherie

(1956) is afgestudeerd als gegradueerd ziekenhuisverpleegkundige. Later behaalde hij een kaderopleiding in de gezondheidszorg en volgde hij een opleiding leiderschap, management en coaching in de social profit en de publieke sector. Hij heeft een jarenlange ervaring op zowel operatieve als kritieke ziekenhuisdiensten. Sinds 1978 is hij actief in het Universitair Ziekenhuis te Gent, waar hij tot 1997 voor verscheidene chirurgische disciplines, instrumenterend en assisterend alsook anesthesieverpleegkundige was. Daarna werd hij hoofdverpleegkundige OK en uiteindelijk diensthoofd Verpleging OK, PACU, Chirurgisch Dagcentrum, OK-logistiek en Centrale Sterilisatie. Een functie die hij tot op vandaag uitoefent. Hij is daarnaast bestuurslid bij de Vlaamse Vereniging voor Operatiezaal Verpleegkundigen, en participeert aan meerdere opleidingsinitiatieven in diverse functiedomeinen. Hij is tevens adviserend lid bij de opbouw van een opleidingspakket OK-verpleegkunde voor de Vesalius Hogeschool Gent.

Greet Croenen

(1965) is afgestudeerd als Gegradueerde Psychiatrische verpleegkundige, en volgde daarna nog een opleiding tot Hoofdverpleegkundige. Verder behaalde ze een master Management en Beleid in de Gezondheidszorg en volgde ze een opleiding tot interne auditor. Zij heeft jarenlange ervaring in het Psychiatrisch Centrum Bethanië in Zoersel, waar zij over de jaren heen verschillende functies bekleedde. Tot 2012 oefende zij er de functie van stafmedewerker van het verpleegkundig en paramedisch departement uit. Sinds 2012 is Greet Croenen aan het werk als hoofd van het verpleegkundig departement in het Revalidatie en MS Centrum te Overpelt. In 2007–2008, werkte ze overigens een jaar bij familiehulp en in de periode 1998–2007 gaf ze les in de kaderopleiding voor Hoofdverpleegkundigen.

Martine De Vriendt

is gegradueerd pediatische verpleegkundige en startte haar carrière op de afdeling Algemene pediatrie en kinderen met ernstige brandwonden aan het Universitair Ziekenhuis Gent. Tussen 1981 en 1983 doceerde ze verpleegtechnische vakken aan het Stedelijk Hoger Instituut voor Paramedische beroepen in Gent. Nadien keerde ze terug naar het UZ Gent waar ze eerst een tiental jaren werkzaam was op de neonatale Intensive Care Unit en vervolgens in 1994 hoofdverpleegkundige werd op de Intensieve Zorgen en Medium Care Unit. Momenteel is ze gepensioneerd.

Elsie Decoene

(1973) behaalde het diploma van Gegradueerde ziekenhuisverpleegkundige, gevolgd door het diploma van Licentiaat in de Medisch-Sociale wetenschappen aan de Universiteit Gent. Zij heeft eveneens de Lerarenopleiding voltooid. Zij startte haar carrière als gegradueerde verpleegkundige aan het AZ Sint-Lucas in Gent. Vanaf 1998 was zij een viertal jaar actief als lector in de toenmalige Mercator Hogeschool in Gent (ziekenhuisverpleging). Sinds 1995 tot op heden werkt zij in het Universitair Ziekenhuis Gent, waar ze een drietal functies heeft bekleed. Zij startte er als gegradueerde verpleegkundige, en zette haar carrière verder als stafmedewerker directie verpleging. Momenteel heeft zij er de functie van verpleegkundig specialist oncologie.

Johan Didden

(1962) is afgestudeerd als Gegradueerde ziekenhuisverpleegkundige en houder van de Bijzondere Beroepstitel Intensieve zorg en spoedgevallenzorg. Hij volgde ook de kaderopleiding en een opleiding als Verpleegkundig kwaliteitscoördinator aan het VIK (Vlaams Instituut voor Kwaliteitszorg) te Leuven. Hij is sinds 1985 actief in het Sint-Franciscusziekenhuis in Heusden-Zolder waar hij van ziekenhuisverpleegkunde naar hoofdverpleegkundige Intensieve zorgen is geëvolueerd.

Jos Geebelen

(1957) studeerde Psychiatrische verpleegkunde en behaalde het licentiaat Biomedische wetenschappen: Sociale gerontologie. Daarnaast volgde hij verschillende bijkomende opleidingen, waaronder tevens de lerarenopleiding. Tijdens zijn loopbaan was hij actief in het St. Franciscusziekenhuis Heusden Zolder als hoofdverpleegkundige en later als verpleegkundig-Paramedisch directeur. Hij was ook lange tijd directeur van de Vereniging Geestelijke Gezondheidszorg vzw Limburg. Momenteel werkt hij als Verpleegkundig-paramedisch directeur in het medisch centrum St. Jozef Bilzen. Jos Geebelen is eveneens tot op heden voorzitter van Kindermishandeling Limburg en onafhankelijke deskundige van de Strategische Adviesraad van de Vlaamse Overheid. Hij is vertrouwd met zowel het onderwijs, kwaliteitsbeleid als ethische aspecten.

Rudi Goris

(1963) is als gebrevetteerde verpleegkundige afgestudeerd. In 2000 studeerde hij af als gediplomeerd verpleegkundige, en behaalde zijn licentiaat Medische en Sociale wetenschappen in 2009. Bijkomende studies omvatten studies als gerechtelijke expert, verpleegkundige pneumologie, verpleegkundige orthopedie en de Kaderopleiding. Hij was werkzaam bij verschillende werkgevers, waaronder het Sint-Jozefziekenhuis in Malle, het Universitair Ziekenhuis Antwerpen, het Rust- en verzorgingstehuis Sint-Vincentius Kalmthout en het Sint-Vincentiusziekenhuis te Antwerpen. Momenteel is hij als hoofdverpleegkundige werkzaam in het Universitair Ziekenhuis Antwerpen, waar hij verantwoordelijk is voor de afdeling Tropische geneeskunde en Pneumologie.

Bart Hansen

(1977) is doctor in de theologie. Hij is coördinator gezondheidsethiek bij de groep Emmaüs: een organisatie voor gezondheids- en welzijnszorg (www.emmaus.be). Algemene ziekenhuizen, geestelijke gezondheidszorg, ouderenzorg, zorg voor personen met een handicap, kinderdagopvang, bijzondere jeugdzorg en kindercare en gezinsondersteuning zijn de domeinen waarin Emmaüs actief is. Sinds 2009 is hij deeltijds docent gezondheidsethiek aan de faculteit geneeskunde en verbonden aan het centrum voor biomedische ethiek en recht (KU Leuven).

Veerle Hautekeete

(1977) studeerde af als gegradueerd verpleegkundige, optie ziekenhuisverpleegkundige. Zij volgde aansluitend wat nu de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg is geworden. Vanaf 1998 tot heden is zij als verpleegkundige werkzaam in het Algemeen ziekenhuis Maria Middelaers in Gent op de dienst Intensieve zorgen. Tevens is zij secretaris van het VVIZV vzw, de Vlaamse Vereniging Intensieve Zorgen Verpleegkundigen.

Ludo Heylen

is sinds 1999 bij het CEGO-team. Voordien was hij werkzaam in de lerarenopleiding en was er initiatiefnemer om de opleiding grondig te herdenken vanuit sterk activerende methodieken binnen een modulaire werking. Het is hier dat hij erg veel praktijkkennis en ervaringsdeskundigheid opdeed rond activerende werkvormen en competentiegericht evalueren. Deze kennis heeft hij nadien verder kunnen verdiepen in nationale en internationale projecten. En dit op verschillende niveaus: basisonderwijs, secundair onderwijs en hoger onderwijs. Hij is ook internationaal actief en heeft als consultant onderwijsprojecten ondersteund in Nicaragua, Suriname, Ecuador, Vietnam, Cuba, Zuid-Afrika en de Nederlandse Antillen. Hij onderhoudt een goede band met het NIVOZ en het expertisecentrum E.G.O. in Nederland. Hij schrijft en geeft lezingen over thema's zoals 'De school van de Toekomst'; 'Competentie-ontwikkelen evalueren'; 'De leerkracht maakt het verschil'; 'Kansarmoede en onderwijs'. Gelijke onderwijskansen is daarbij een topic die – ook na de sluiting van het steunpunt GOK – zeer sterk zijn engagement bepaalt. Sinds een aantal jaren is Ludo directeur van Cego Vorming en Consult en stuurt het vormingscentrum aan. Tegelijkertijd blijft hij betrokken als wetenschappelijke medewerker bij diverse projecten van KU Leuven. Hij is ook LOP-voorzitter basisonderwijs Aarschot.

Valerie Heymans

is sinds 2008 is zij werkzaam op de afdeling hartbewaking van het Jessa Ziekenhuis te Hasselt. Zij volgde na haar basisopleiding Verpleegkunde aan de Katholieke Hogeschool Kempen een masteropleiding in de Verpleeg- en vroedkunde aan de Katholieke Universiteit Leuven en een bachelor-na-bachelor in Spoed en intensieve zorgen. Ze volgde verschillende stages en deed in haar masterproef onderzoek naar een ondersteunend opleidingsprogramma voor patiënten met hartfalen en deed haar bachelorproef over cardiale resynchronisatietherapie.

Egbert Hulshof

(1952) studeerde in 1973 af aan de Sociale academie van Sittard en volgde diverse bijscholingscursussen spel/creatieve therapie aan de Academie voor Interactie te Arnhem (HBO). In 1989 studeerde hij aan het VO Nijmegen nog af in de Creatieve therapie, methodiekontwikkeling en supervisie. Nadien bleef hij zich voortdurend professionaliseren, zowel nationaal als internationaal. Van 1973 tot 1991 werkte hij als dramatherapeut, waarna hij hoofd werd van de afdeling Therapie Onderwijs, Vorming en Arbeid binnen de Forensische Kliniek De Grote Beek in Eindhoven. Vervolgens was Egbert Hulshof medeoprichter van de TBS-kliniek de Rooyse Wissel te Venray, waar hij tot 2000 hoofd van de therapeutische diensten was. Sindsdien is hij directeur van de HBO-opleiding Creatieve therapie aan de HAN in Nijmegen, die differentiaties aanbiedt in psychomotorische, beeldende, drama- en muziektherapie. Vanaf 2007 werd hij eveneens directeur van de International Master of Arts Therapies. Sinds 2005 is Egbert Hulshof overigens treasurer van ECARTE, een Europees consortium van 36 universiteiten/hogescholen die Creatieve therapie aanbieden en met accreditaties in o.a. Duitsland, Estland en Oekraïne.

Silvian Leroux

(1983) behaalde haar bachelor in Verpleegkunde en aansluitend de master in de Verpleegkunde en Vroedkunde. Bovendien genoot zij een posthogeschoolvorming Oncologische zorg. Zij startte haar carrière in het Algemeen Ziekenhuis Maria Middelaers Gent als Verpleegkundige in de mobiele equipe, en werkte tot 2012 in het Universitair Ziekenhuis Gent. Daar was zij waarnemend verpleegkundig specialist oncologie en waarnemend verpleegkundig specialist geriatrie alsook verpleegkundig specialist digestieve en thoracale oncologie. Vandaag werkt ze als gegradueerde verpleegkundige in de mobiele equipe van het UZ Gent.

Rudi Logist

(1963) begon zijn carrière als kinderverpleegkundige op zowel pediatrie als neonatologische afdelingen. In 1992 werd hij hoofdverpleegkundige Pediatrische in het Regionaal Ziekenhuis Heilig Hart te Leuven. Daar was hij ook actief als systeemverpleegkundige en als stafmedewerker Algemeen Directeur en nadien als adjunct-directeur Verpleging. Momenteel is hij verantwoordelijke bewonerszorg en kwaliteitscoördinator van het woon- en zorgcentrum Dijlehof in Leuven.

Fons Melis

(1963) is van opleiding gegradueerd ziekenhuisverpleger. Nadien volgde hij onder andere een specialisatiecursus spoedgevallenzorg, een opleiding tot hoofdverpleegkundige en het postgraduaat rampengeneeskunde en rampenmanagement. Sinds verschillende jaren is hij verbonden aan het Heilig Hartziekenhuis in Mol, waar hij momenteel als hoofdverpleegkundige op de Spoedgevaldienst actief is. Fons Melis is er verantwoordelijk voor het Paramedisch Interventie Team.

Hendrikje Meyvis

(1988) studeerde in 2010 af met het diploma Sociaal werk onder de arm. Die opleiding voltooide ze in de afstudeerrichting Syndicaal Werk Sociaal beleid. Nadien volgde ze de bachelor-na-bacheloropleiding Creatieve therapie, waarbinnen ze voor de optie dramatherapie koos. Daarnaast heeft ze zich als vrijwilliger reeds voor verschillende humane organisaties en goede doelen in binnen- en buitenland ingezet.

Gert Peeters

(1966) studeerde af als gegradueerde Verpleegkunde af en haalde daarna ook zijn licentiaat in de Medisch-Sociale Wetenschappen en Ziekenhuisbeleid. Hij volgde bovendien ook enkele opleidingen in leiderschapontwikkeling en de Kaderopleiding. Hij werkte gedurende vele jaren in de Universitaire Ziekenhuizen Leuven alwaar hij verschillende functies heeft bekleed, waaronder hoofdverpleegkunde Geriatrie en Oncologie. Van 2006 tot 2009 werkte hij als directeur programmamanagement in het Federaal Kenniscentrum voor de Gezondheidszorg. Momenteel is hij actief als administratief manager van het Universitair Psychiatrisch Centrum KU Leuven (Leuven-Kortenberg). Hij werkte mee aan verschillende publicaties, waaronder rapporten gepubliceerd door het Federaal Kenniscentrum voor Gezondheidszorg en tijdschriftpublicaties. Hij was tevens commissielid in de voorgaande visitatieronde (2005) en docent in de kaderopleidingen van NVKVV en UZLeuven.

Kurt Pieters

(1974) is bachelor in Verpleging: ziekenhuiswetenschappen en master in de Verpleegkunde en Vroedkunde. Hij behaalde ook de bijzondere beroepstitel Spoed en intensieve zorgen. Kurt Pieters was reeds verbonden aan het Universitair Ziekenhuis Antwerpen en aan het Middelheim Ziekenhuis Antwerpen, waar hij respectievelijk als verpleegkunde Intensieve Zorgen en verpleegkundige Spoedgevallen actief was. Momenteel is hij werkzaam als verpleegkundig diensthoofd Kritische Diensten aan het AZ Gezondheidszorg Oostkust.

Yvo Quaeysaegens

(1958) studeerde af als gegradueerd ziekenhuisverpleegkundige aan het hoger instituut voor verpleegkunde (HIV) Antwerpen. Hij is houder van de BBT intensieve zorg en spoedgevallenzorg. Hij werkte als verpleegkundige op de intensieve zorgen afdeling en de MUG van het ZNA Stuivenbergziekenhuis in Antwerpen waar hij momenteel de afdelingen van het departement kritische zorg leidt. Hij volgde bovendien ook enkele opleidingen: Leertraject management voor de ondersteuning van het middenkader in de gezondheidszorg (UAMS), de kaderopleiding (HIV), het getuigschrift voor pedagogische bekwaliging (PHA), verpleegkundig juridisch expert (NVKVV) en Management van patiëntveiligheid (NVKVV). Hij is daarnaast ook lid van de raad van bestuur van de provincie voor brandweer en ambulanciersopleiding, waar hij ook optreedt als docent. Als OLOD verantwoordelijke is hij tevens actief binnen de BANABA-opleiding in de Intensieve zorg en spoedgevallenzorg binnen de Artesis Hogeschool Antwerpen. Tevens is hij lid van de raad van bestuur van VVIZV vzw, de Vlaamse Vereniging Intensieve Zorgen Verpleegkundigen.

Rebekka Rogiest

(1982) behaalde het diploma bachelor in de Ergotherapie aan de Arteveldehogeschool en volgde nadien meerdere workshops en bijscholingen. Momenteel volgt ze de Banaba Creatieve therapie aan de Arteveldehogeschool. Ze bouwde reeds ervaring op in het Psychiatrisch Ziekenhuis Sint-Norbertus en in het Universitaire Kinder- en jeugdpsychiatrie Antwerpen (ZNA Middelheim), waar ze meewerkte aan de oprichting van de dienst Ergotherapie.

Rita Rymenans

(1956) is licentiate Germaanse filologie en behaalde een doctoraat op het proefschrift 'Onderzoek naar kenmerken van effectieve scholen' aan de Universiteit Utrecht in 2004. Zij was sedert 1981 als wetenschappelijk medewerker verbonden aan het Instituut voor Onderwijs- en Informatiewetenschappen (voorheen departement Didactiek en Kritiek) van de Universiteit Antwerpen. Sedert 2004 is ze docent vakdidactiek Nederlands en Nederlands aan Anderstaligen aan de Specifieke Lerarenopleiding van de Universiteit Antwerpen. Haar onderzoeksdomeinen liggen op het vlak van onderwijseffectiviteit, (taal)toetsontwikkeling, en de rol die taal speelt bij het leren. Ze heeft een ruime ervaring met onderwijsvisitaties in België en Nederland.

Stefaan Sarens

(1965) studeerde af als gegradueerde Ziekenhuisverpleegkundige aan het Sint-Norbertusinstituut voor Verpleegkunde te Duffel en later als licentiaat in de Medische-Sociale Wetenschappen en het Ziekenhuisbeleid aan de KU Leuven. Hij behaalde daarnaast een Postgraduaat Bedrijfskunde aan de KU Leuven en een lerarenopleiding. In 2008 voltooide hij ook het Middle management programma aan Vlerick Leuven Gent Management School. In het verleden werkte hij als stafmedewerker voor het Nationaal Verbond der Katholieke Vlaamse Verpleegkundigen en Vroedvrouwen. Sinds 1996 werkt hij voor het Wit-Gele kruis van Antwerpen, waar hij sinds 2005 algemeen directeur is.

Céline Scheirsens

(1987) behaalde in 2010 de master in de Psychologie, optie klinische psychologie aan de Universiteit Gent. De jaren erna voltooide ze zowel de bachelor-na-bachelor Creatieve therapie, optie Drama, aan de Artevelde hogeschool als de Lerarenopleiding in de psychologie aan de UGent. In het kader van haar stage heeft ze reeds werkervaring opgedaan in het centrum De Kaap, Kinderen Jeugdpsychiatrie in Melle.

Leentje Smolderen

volgde na een opleiding Muziektherapie aan de Hogeschool Zuyd in Nederland en een postgraduaat orthopedagogie in het CVO te Geel een bachelor in de Verpleegkunde aan de Katholieke Hogeschool Kempen. Naast haar studies deed ze reeds relevante werkervaring op als pedagogisch begeleidster en als sociotherapeute bij verschillende organisaties in Vlaanderen. Tijdens haar werk en stages kwam ze vaak in contact met kinderen, en ook tijdens haar vakanties engageerde zij zich in kinderdagverblijven en in speelpleinwerkingen. Leentje was actief betrokken bij haar opleiding Creatieve therapie als actief lid en voorzitter van de opleidingscommissie.

Maarten Sterckx

(1973) is afgestudeerd als ziekenhuis- en operatieverpleegkundige. In 2008 runde hij tevens een opleiding af als Zorgmanager aan de Artesis Hogeschool te Antwerpen en volgde hij er een opleiding Mentor klinisch onderwijs. Hij werkt sinds 1995 in het ZNA Middelheim te Antwerpen, waar hij steeds als verpleegkundige en hoofdverpleegkundige Operatiekwartier heeft gewerkt. Tot 2011 was hij er tevens Projectleider Opleidingen Operatiekwartier. Hij geeft en organiseert ook bijscholingen gerelateerd tot het operatiekwartier.

Sylvia Thirion

is sinds 2006 actief als vroedvrouw op het verloskwartier, materniteit en neonatale dienst in het Henri Serruys Ziekenhuis AV te Oostende en in 2010 heeft zij een zelfstandige verloskundige praktijk opgericht. Sylvia behaalde na haar basisopleiding als bachelor in de Vroedkunde een bachelor-na-bachelordiploma Zorgmanagement aan de KATHO te Kortrijk. Sylvia hecht veel belang aan sociaal contact, patiëntgerichtheid en goede kwaliteitsvolle dienstverlening met respect voor de medemens.

Luc Timmermans

(1964) behaalde het diploma van Gegradueerde ziekenhuisverpleger, gevolgd door een licentiaat Biomedische Wetenschappen aan de VUB. Hij behaalde daarnaast ook verschillende getuigschriften en certificaten. Luc Timmermans startte zijn carrière als verpleegkundige in de Clinique St. Etienne te Brussel. Hierna werkte hij achtereenvolgens als stafmedewerker en verpleegkundige paramedisch directeur in de Kliniek Sint-Jozef Gentbrugge. Hij werkt sinds 2005 als Adjunct-directeur Strategie in het AZ Maria Middelaes in Gent, alwaar hij eerder ook de functie van Verpleegkundig directeur van de campus Sint-Jozef bekleedde. Hij is auteur van enkele publicaties en gastdocent aan de Hogeschool-Universiteit Brussel.

Martin Valcke

(1957) is doctor in de Pedagogische wetenschappen. Na zijn studies startte hij als assistent aan de UGent. Daarna werd hij docent, later hoofddocent bij de Open Universiteit Heerlen. Sinds 1999 is hij verbonden aan de Ugent, eerst als docent en momenteel als hoogleraar in het vakgebied 'Instructional Sciences' en departementshoofd Pedagogische wetenschappen aan de faculteit Psychologie en Pedagogische wetenschappen. Zijn huidige onderzoeksfocus ligt binnen het hoger onderwijs en het geïntegreerd gebruik van informatie- en communicatietechnologieën (ICT). Hij is actief in verschillende nationale en internationale onderzoeksprojecten. Daarnaast is hij redacteur en recensent voor tijdschriften, waaronder het Australische Distance Education, Computers in Human Behavior, en Online Medical Journal. Sinds april 2006, is hij gastdocent aan de Beijing Normal University, en sinds 2005 is hij een distinguished fellow aan de University of Western Australia (Perth). Hij was commissielid in verschillende visitaties van de VLHORA.

Tine Vandendries

(1951) studeerde af als maatschappelijk assistent en startte haar carrière op de sociale dienst van het Psychiatrisch Ziekenhuis Heilig Hart in Ieper. Later heeft ze gewerkt in de gehandicaptenzorg, bij de Vlaamse Liga Tegen Kanker en Blindenzorg Licht en Liefde. Sinds 2002-2003 werkt ze enerzijds op de sociale dienst van het Psychiatrisch Ziekenhuis Bethaniënhuis in Zoersel. Anderzijds is ze tot op heden ook verantwoordelijk voor het zorgproject rond dementie van het AZ Sint Jozef in Malle, en dit na het volgen van de opleiding "Referentiepersoon dementie".

Anita Van Den Plas

(1961) behaalde haar graduaat Psychiatrische verpleegkunde. Zij volgde verder enkele opleidingen zoals bevorderingsexamens voor Niveau A binnen de Vlaamse overheid en voor afdelingshoofd. Zij startte haar carrière in het psychiatrisch ziekenhuis Bethanië in Zoersel. Zij is sinds een vijftienvigtal jaar actief in het Openbaar Psychiatrisch Ziekenhuis Geel waar zij verschillende functies heeft bekleed. Momenteel is zij er werkzaam als afdelingshoofd van de divisie ouderen en volwassenen. Zij zetelt in de Raad van Bestuur van OGGPA (Overlegplatform Geestelijke Gezondheidszorg Provincie Antwerpen) als afgevaardigde voor ouderen van het arrondissement Turnhout, alsook in de Raad van Bestuur van SEL – Kempen (Samenwerkingsinitiatief Eerstelijnsgezondheidszorg) en is bestuurslid van het WZC Ter Kempen (DB, RVB en AV). Voor Vonk 3 (vlaams onderzoeks – en kenniscentrum voor de derde leeftijd) is ze als expert aanwezig.

Theodorus Van Schaijk

(1957) studeerde in 1978 af als maatschappelijk assistent en werd meteen daarna diensthoofd thuisvoorzieningen van het OCMW Beringen. Binnen die functie heeft hij tot op heden de algemene leiding over twaalf diensten binnen de thuiszorg. Hij is eveneens lid van de stuurgroep Woonzorg/Thuiszorg van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten.

Danny Van Tiggelen

(1966) studeerde af als gegradueerde ziekenhuisverpleegkundige en behaalde nadien het licentiaat Medisch-Sociale Wetenschappen. Hij startte zijn loopbaan als verpleegkundige op de afdeling Intensieve Zorgen van het Universitair Ziekenhuis Antwerpen en werd niet veel later hoofdverpleegkundige in het AZ KLINA. Daarna gaf hij enige tijd les aan het Sint Aloysiusinstituut voor Verpleegkunde in Lier. Van 2005 tot 2008 was hij adjunct-departementshoofd Gezondheidszorg aan de Katholieke Hogeschool Kempen. Nadien was hij directeur patiëntenzorg in het Ziekenhuisnetwerk Antwerpen voor AZ Middelheim, het Paola Kinderziekenhuis en het UKJA. Sinds maart 2012 is hij directeur patiëntenzorg van het RZ St Trudo.

Inez Vereecke

(1964) is afgestudeerd als gegradueerde ziekenhuisverpleegkundige en volgde daarna nog opleidingen zoals Specialistisch Verpleegkundige Opleiding Intensive Care Volwassenen en Management in de gezondheidszorg. Zij startte haar carrière in het Academisch Ziekenhuis Vrije Universiteit Amsterdam waar zij als verpleegkundige en verpleegkundig student van de ICV-opleiding aan de slag was. Sinds 1991 werkt zij in het Universitair Ziekenhuis Brussel als verpleegkundige en adjunct-hoofdverpleegkundige op de dienst N*-NICU (Neonatal Intensive Care Unit).

Bart Vermeyen

(1967) is gegradueerde ziekenhuisverpleegkundige en behaalde tevens de bachelor-na-bachelor Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg. Hij heeft werkervaring op verschillende afdelingen Intensieve Zorgen. Zowel in het Sint Jozefziekenhuis Turnhout als in het ZNA Middelheim was hij enige tijd hoofdverpleegkundige. Momenteel werkt hij als verpleegkundige op de afdeling Intensieve Zorgen 5 (Interne geneeskunde) van het Universitair Ziekenhuis Antwerpen.

Truus Wertheim-Cahen

(1944) werkt als freelance Creatief therapeut en heeft haar eigen privé-praktijk. Ze heeft voornamelijk ervaring met de behandeling van oorlogsslachtoffers en is gespecialiseerd in PTSS. Afgestudeerd aan de "School for Occupational Therapy" in Jerusalem als Ergotherapeut, zette ze later haar studies verder in Nederland, waar ze zowel Psychologie studeerde aan de Universiteit van Utrecht en Groningen als afstudeerde met een Master in Professional Innovation. Doorheen de jaren behaalde ze verder een postgraduaat in Art Therapy aan de New York School for Sociotherapy en volgde ze verscheidene opleidingen met een focus op Creatieve therapie aan o.a. de Universiteit van Amsterdam. Tot op vandaag werkt ze met overlevenden uit W.O. II en met slachtoffers van psychologisch en mentaal geweld. Ze geeft tevens les aan het RINO N.H. in Amsterdam en de E.E.S.P. in Lausanne.

Jos Willems

(1945) is doctor in de wetenschappen (sociologie en psychologie), afgestudeerd aan de Katholieke Universiteit Nijmegen. Hij is ruim 30 jaar werkzaam in het hoger onderwijs in Nederland. Hij startte zijn loopbaan als docent statistiek bij de lerarenopleiding. Daarna was hij tewerkgesteld aan IOWO (onderwijsadviesbureau verbonden aan de Radboud Universiteit Nijmegen). Tot 2002 was hij directeur van dit instituut. Vanaf 2002 tot heden is hij lid van het College van Bestuur van de Hogeschool Zuyd. Daarnaast is hij bestuurslid van de Hoger Onderwijs Vereniging voor Onderwijsresearch. Sinds 1993 participeert hij regelmatig in visitatiecommissies in Nederland en dit zowel in het academisch als professioneel hoger onderwijs. Sinds 2005 participeert hij eveneens in visitatiecommissies in Vlaanderen.

Tarcitius Windey

(1952) studeerde af als ziekenhuisverpleegkundige aan het Sint-Jans-Instituut voor Verpleegkunde te Brugge en later als licentiaat Medico-sociale wetenschappen en het ziekenhuisbeleid aan de KU Leuven. Hij behaalde tevens een lerarenopleiding. In het verleden was hij onderzoeks- en onderwijsassistent binnen het project Integrerende Verpleegkunde, en voerde hij diverse kaderfuncties uit in verpleegkundige ziekenhuisdiensten. Zo was hij hoofdverpleegkundige en gedurende zeven jaar lid van de directie van het Geriatrisch Centrum Magnolia in Jette. Sinds 1993 werkt hij voor Zorgnet Vlaanderen (het vroegere VVI), waar hij momenteel sectorcoördinator ouderenzorg is.

BIJLAGE 2
Erkenningscommissie

Erkenningscommissie Hoger Onderwijs

Beslissing van de Erkenningscommissie Hoger Onderwijs n.a.v. de aanvraag tot bekrachtiging van de samenstelling van de visitatiecommissie voor de bacheloropleidingen in de gezondheidszorg

(bachelor-na-bachelor Geestelijke gezondheidszorg ,bachelor-na-bachelor Geriatrische gezondheidszorg
bachelor-na-bachelor Intensieve zorg en spoedgevallenzorg
bachelor-na-bachelor Oncologische zorg
bachelor-na-bachelor Operatieverpleegkunde
bachelor-na-bachelor Palliatieve zorg
bachelor-na-bachelor Pediatrische gezondheidszorg
bachelor-na-bachelor Sociale gezondheidszorg
bachelor-na-bachelor Zorgmanagement
bachelor-na-bachelor Creatieve therapie) , **studiegebied Gezondheidszorg**

1. Algemeen

De Erkenningscommissie Hoger Onderwijs ontving op 9 december 2011 vanwege de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad (VLUHR) een aanvraag, gedateerd op 8 december 2011, tot bekrachtiging van de samenstelling van een visitatiecommissie ter beoordeling van de bacheloropleidingen in het cluster gezondheidszorg.

De Erkenningscommissie dient zich voor dergelijke aanvragen uit te spreken binnen een termijn van 30 dagen na ontvangst ervan. De beoordeling van de aanvraag en de bekrachtiging van de samenstelling betreffen enkel de onafhankelijkheid van de leden van de visitatiecommissie tegenover de VLUHR en tegenover de betrokken universiteiten en de opleidingsverantwoordelijken in de verschillende stadia van de visitatie en in de redactie van het verslag.

Het voorgelegde dossier omvatte alle nodige informatie.

2. Nazicht van de criteria van onafhankelijkheid, vervat in het besluit van de Erkenningscommissie van 20 oktober 2004.

2.1. Art. 2 – Algemene onafhankelijkheid van de visitatiecommissies

De regels vastgesteld in de “Handleiding onderwijsvisitaties VLIR/VLHORA” die geldt als protocol voor de onderwijsvisitaties georganiseerd ten behoeve van universiteiten en hogescholen, garanderen in voldoende mate de onafhankelijkheid van de werking van de visitatiecommissies tegenover de VLUHR en tegenover de betrokken universiteiten en de opleidingsverantwoordelijken in de verschillende stadia van de visitatie en in de redactie van het verslag.

Art. 3 – Procedurele regels voor de samenstelling van de visitatiecommissie

De procedure voor de samenstelling van visitatiecommissies vastgesteld in de vermelde handleiding voldoet aan de voorwaarden gesteld in het vermelde besluit van de Erkenningscommissie.

Uit de meegedeelde documenten met betrekking tot de raadpleging van de opleidingsverantwoordelijken, de samenstelling van de lijsten van kandidaat-

voorzitters, van kandidaat-vakdeskundige leden en van kandidaat-onderwijsdeskundige leden, blijkt dat een ruime raadpleging omtrent mogelijke leden van de visitatiecommissie plaatsvond.

Mevrouw Truus Wertheim-Cahen vermeldt op de ondertekende onafhankelijkheidsverklaring: In de periode 2003-2006 vervulde ik enkele malen een gastdocentschap in Hasselt. In de periode 2001 gaf ik één gastcollege in Gent'.

Gezien de aard, de periode en de frequentie van deze activiteiten is de Erkenningscommissie van oordeel dat de onafhankelijkheid op generlei wijze in het gedrang komt.

De studentleden zullen niet deelnemen aan het plaatsbezoek aan de instelling waar zij nu studeren. Dit dient op de installatievergadering meegedeeld en dient ook uitdrukkelijk in het visitatierapport vermeld.

2.2. Art. 4 – Onverenigbaarheden of andere bindingen met te visiteren opleidingen

Er blijken geen eigenlijke onverenigbaarheden aanwezig te zijn in hoofde van de aangeduide leden van de visitatiecommissie.

2.3. Art. 5 – Onafhankelijkheidsverklaringen

Alle leden hebben de onafhankelijkheidsverklaring ondertekend, bijkomende opmerkingen werden verduidelijkt.

De ondertekende onafhankelijkheidsverklaringen zijn aan het dossier toegevoegd.

Conclusie

De Erkenningscommissie bekrachtigt de samenstelling van de visitatiecommissie voor hogervermelde bacheloropleidingen (Raad van Bestuur VLUHR 14/12/2011).

- De commissie is als volgt samengesteld:
- **Deelcommissie 1**
- **Opleiding: intensieve zorgen en spoedgevallen**
- Te bezoeken hogescholen:
- — Artesis Hogeschool Antwerpen
- — KaHO Sint-Lieven
- — Lessius Mechelen
-
- Effectieve commissie:
- — Jos Geebelen, voorzitter, algemeen profiel
- — Martin Valcke, onderwijsdeskundige (Artesis en KaHO Sint-Lieven)
- — Jos Willems, onderwijsdeskundige (Lessius Mechelen)
- — Valerie Heymans, student PHL (Artesis)
- — Rebekka Rogiest, student Artevelde (Lessius Mechelen)
- — Sylvia Thirion, studente Katho (KaHoSL)

- — Johan Didden, vakdeskundige intensieve zorgen (Artesis)
- — Kurt Pieters, vakdeskundige intensieve zorgen (KaHoSL en Lessius Mechelen)
- — Jos Aendekerk, vakdeskundige spoedgevallenzorg (KaHOSL)
- — Alfons Melis, vakdeskundige spoedgevallenzorg (Artesis en Lessius Mechelen)

- **Deelcommissie 2**

- **Opleiding: palliatieve zorg**

- Te bezoeken hogeschool:
- — Hogeschool Universiteit Brussel

- Effectieve commissie:

- — Jos Geebelen, voorzitter, algemeen profiel
- — Jos Willems, onderwijsdeskundige
- — Sylvia Thirion, student
- — Bart Hansen, vakdeskundige palliatieve zorg
- — Elsie Decoene, vakdeskundige palliatieve zorg

- **Deelcommissie 3**

- **Opleiding: creatieve therapie**

- Te bezoeken hogeschool:
- — Arteveldehogeschool

- Effectieve commissie:

- — Jos Geebelen, voorzitter, algemeen profiel
- — Jos Willems, onderwijsdeskundige
- — Leentje Smolderen, student
- — Egbert Hulshof, vakdeskundige creatieve therapie
- — Truus Wertheim-Cahan, vakdeskundige creatieve therapie

- **Deelcommissie 4**

- **Opleiding: geriatrische gezondheidszorg**

- Te bezoeken hogeschool:
- — Karel de Grote-hogeschool

- Effectieve commissie:

- — Jos Geebelen, voorzitter, algemeen profiel
- — Jos Willems, onderwijsdeskundige
- — Rebekka Rogiest, student
- — Gert Peeters, vakdeskundige geriatrische gezondheidszorg
- — Stefaan Sarens, vakdeskundige geriatrische gezondheidszorg

- **Deelcommissie 5**

- **Opleiding: zorgmanagement**

- Te bezoeken hogeschool:
- — Erasmushogeschool Brussel

- Effectieve commissie:
- — Danny Van Tiggelen, voorzitter, vakdeskundige zorgmanagement
- — Martin Valcke, onderwijsdeskundige
- — Rebekka Rogiest, student Artevelde
- — Jos Geebelen, vakdeskundige algemeen profiel
- — Rudi Logist, vakdeskundige zorgmanagement

- **Deelcommissie 6**

- **Opleidingen:**

- — **zorgmanagement,**
- — **intensieve zorgen en spoedgevallenzorg**

- Te bezoeken hogescholen:

- — Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen
- — Hogeschool Gent

- Effectieve commissie:

- — Danny Van Tiggelen, voorzitter, vakdeskundige zorgmanagement
- — Rita Rymenans, onderwijsdeskundige
- — Leentje Smolderen, student KHK (Hogent)
- — Rebekka Rogiest, studente Artevelde (KATHO)
- — Rudi Logist, vakdeskundige zorgmanagement
- — Johan Didden, vakdeskundige intensieve zorgen
- — Yvo Quaeyhaegens, vakdeskundige spoedgevallenzorg

- **Deelcommissie 7**

- **Opleidingen:**

- — **Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg**
- — **Operatieve verpleegkunde**

- Te bezoeken hogeschool:

- — Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende

- Effectieve commissie:

- — Yvo Quaeyhaegens, voorzitter, vakdeskundige spoedgevallenzorg
- — Rita Rymenans, onderwijsdeskundige
- — Céline Scheirsen, student Artevelde
- — Bart Vermeyen, vakdeskundige intensieve zorgen
- — Philippe Boucherie, vakdeskundige operatieve verpleegkunde
- — Maarten Sterckx, vakdeskundige operatieve verpleegkunde

- **Deelcommissie 8 :**

- **Opleidingen:**

- — **pediatrische gezondheidszorg**
- — **Sociale gezondheidszorg**
- Te bezoeken hogeschool: Katholieke Hogeschool Limburg

- — Rudi Logist, voorzitter, vakdeskundige pediatrie gezondheidszorg
- — Martin Valcke, onderwijsdeskundige
- — Hendrikje Meyvis, studente Artevelde
- — Theo Van Schaijk, vakdeskundige sociale gezondheidszorg
- — Martine Vandendries, vakdeskundige sociale gezondheidszorg
- — Martine De Vriendt, vakdeskundige pediatrie gezondheidszorg

- **Deelcommissie 9**

- **Opleidingen:**

- — **Zorgmanagement**
- — **Creatieve therapie**
- — **Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg**

- Te bezoeken hogeschool:

- — Provinciale Hogeschool Limburg

- Effectieve commissie:

- — Danny Van Tiggelen, voorzitter, vakdeskundige zorgmanagement
- — Antonia Aelterman, onderwijsdeskundige
- — Rebekka Rogiest, student Artevelde
- — Rudi Logist, vakdeskundige zorgmanagement
- — Bart Vermeyen, vakdeskundige intensieve zorgen
- — Yvo Quaeysaegens, vakdeskundige spoedgevallenzorg
- — Egbert Hulshof, vakdeskundige creatieve therapie
- — Truus Wertheim-Cahen, vakdeskundige creatieve therapie

- **Deelcommissie 10**

- **Opleidingen:**

- — **Geestelijke gezondheidszorg**
- — **Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg**
- — **Oncologische zorg**
- — **Pediatrie gezondheidszorg**

- Te bezoeken hogeschool:

- — Katholieke Hogeschool Leuven

- Effectieve commissie:

- — Anita Van Den Plas, voorzitter, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg
- — Antonia Aelterman, onderwijsdeskundige
- — Céline Scheirsen, student Artevelde
- — Greta Croenen, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg
- — Veerle Hautekeete, vakdeskundige intensieve zorgen
- — Jos Aendekerk, vakdeskundige spoedgevallenzorg
- — Gert Peeters, vakdeskundige oncologische zorg

- — Silvan Leroux, vakdeskundige oncologische zorg
- — Inez Vereecke, vakdeskundige pediatrie gezondheidszorg
- — Martine De Vriendt, vakdeskundige pediatrie gezondheidszorg
-
- **Deelcommissie 11**
- **Opleidingen:**
- — Geriatrie gezondheidszorg
- — Geestelijke gezondheidszorg
- — Sociale gezondheidszorg
- — Oncologische zorg
- — Pediatrie zorg
- — Operatieve verpleegkunde
- — Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg
-
- Te bezoeken hogeschool:
- — Katholieke Hogeschool Kempen
-
- Effectieve commissie:
- — Tarcitus Windey, voorzitter, vakdeskundige geriatrie gezondheidszorg
- — Jos Willems, onderwijsdeskundige
- — Hendrikje Meyvis, studente Artevelde
- — Gert Peeters, vakdeskundige geriatrie gezondheidszorg
- — Greta Croenen, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg
- — Anita Van Den Plas, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg
- — Theo Van Schaijk, vakdeskundige sociale gezondheidszorg
- — Martine Vandendries, vakdeskundige sociale gezondheidszorg
- — Silvan Leroux, vakdeskundige oncologische zorg
- — Rudi Goris, vakdeskundige oncologische zorg
- — Rudi Logist, vakdeskundige pediatrie gezondheidszorg
- — Martine De Vriendt, vakdeskundige pediatrie gezondheidszorg
- — Philippe Boucherie, vakdeskundige operatieve verpleegkunde
- — Maarten Sterckx, vakdeskundige operatieve verpleegkunde
- — Alfons Melis, vakdeskundige spoedgevallenzorg
- — Veerle Hautekeete, vakdeskundige intensieve zorgen

Brussel, 14 december 2011

E.O. Gaps Bestijs
SECRETARIS

Namens de Erkenningscommissie Hoger Onderwijs,
Prof. Dr. Jaap van Marle,
Voorzitter

Erkenningscommissie Hoger Onderwijs

Beslissing van de Erkenningscommissie Hoger Onderwijs n.a.v. de aanvraag tot bekrachtiging van de samenstelling van de visitatiecommissie voor de bacheloropleidingen in de gezondheidszorg

(bachelor-na-bachelor Geestelijke gezondheidszorg ,bachelor-na-bachelor Geriatrische gezondheidszorg
bachelor-na-bachelor Intensieve zorg en spoedgevallenzorg
bachelor-na-bachelor Oncologische zorg
bachelor-na-bachelor Operatieverpleegkunde
bachelor-na-bachelor Palliatieve zorg
bachelor-na-bachelor Pediatrie gezondheidszorg
bachelor-na-bachelor Sociale gezondheidszorg
bachelor-na-bachelor Zorgmanagement
bachelor-na-bachelor Creatieve therapie), **studiegebied Gezondheidszorg**

1. Situering

De Erkenningscommissie Hoger Onderwijs ontving op 9 december 2011 vanwege de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad (VLUHR) een aanvraag, gedateerd op 8 december 2011, tot bekrachtiging van de samenstelling van een visitatiecommissie ter beoordeling van de bacheloropleidingen in het cluster gezondheidszorg.

De Erkenningscommissie dient zich voor dergelijke aanvragen uit te spreken binnen een termijn van 30 dagen na ontvangst ervan. De beoordeling van de aanvraag en de bekrachtiging van de samenstelling betreffen enkel de onafhankelijkheid van de leden van de visitatiecommissie tegenover de VLUHR en tegenover de betrokken universiteiten en de opleidingsverantwoordelijken in de verschillende stadia van de visitatie en in de redactie van het verslag.

Het voorgelegde dossier omvatte alle nodige informatie.

De Erkenningscommissie bekrachtigde de samenstelling van deze visitatiecommissie op 14 december 2011.

De ondertekende onafhankelijkheidsverklaringen zijn aan het dossier toegevoegd.

2. Aanvraag tot wijziging van de samenstelling

Op 26 januari 2012 ontving de Erkenningscommissie een aanvraag tot wijziging van de samenstelling.

Het betreft de volgende wijzigingen:

Deelcommissie 5

De heer Martin Valcke (onderwijsdeskundige) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Erasmushogeschool Brussel en is vervangen door een kandidaat uit de reservelijst, nl. de heer Ludo Heylen (onderwijsdeskundige).

De eerst aangewezen vervangers mevrouw Antonia Aelterman en de heer Jos Willems konden zich wegens een overvolle agenda niet vrijmaken.

De heer Rudi Logist (vakdeskundige) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Erasmushogeschool Brussel en is vervangen door een kandidaat uit de reservelijst, nl. de heer Luc Timmermans (vakdeskundige).

Deelcommissie 11

De heer Rudi Logist (vakdeskundige) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Katholieke Hogeschool Kempen en is vervangen door mevrouw Inez Vereecke, een kandidaat uit de reservelijst.

Voor een aantal commissieleden was er geen reservekandidaat aangewezen, de cel kwaliteitszorg heeft na overleg met de voorzitters kandidaten uit de pool geselecteerd. Het gaat over het volgende:

Deelcommissie 2

Mevrouw Sylvia Thirion (studente aan de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Hogeschool-Universiteit Brussel en is vervangen door Leentje Smolderen (studente aan de Katholieke Hogeschool Kempen).

Deelcommissie 3

De heer Jos Willems (onderwijsdeskundige) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Arteveldehogeschool en is vervangen door Ludo Heylen (onderwijsdeskundige).
Mevrouw Leentje Smolderen (studente aan de Katholieke Hogeschool Kempen) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Arteveldehogeschool en is vervangen door Sylvia Thirion (studente aan de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen).

Deelcommissie 6

Mevrouw Leentje Smolderen (studente aan de Katholieke Hogeschool Kempen) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Hogeschool Gent en is vervangen door Sylvia Thirion (studente aan de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen).

Deze wijziging samenstelling werd door de Raad van Bestuur van de VLUHR via schriftelijke procedure van 13 januari 2012 goedgekeurd.

De curricula vitae en de ondertekende onafhankelijkheidsverklaringen werden aan het dossier toegevoegd.

3. Conclusie

De Erkenningscommissie bekrachtigt de gewijzigde samenstelling van de visitatiecommissie voor hogervermelde bacheloropleidingen (Raad van Bestuur VLUHR 13/1/2012).

- De commissie is als volgt samengesteld:

Deelcommissie 1

Opleiding: intensieve zorgen en spoedgevallen

Te bezoeken hogescholen:

Artesis Hogeschool Antwerpen
KaHO Sint-Lieven
Lessius Mechelen

Effectieve commissie:

Jos Geebelen, voorzitter, algemeen profiel
Martin Valcke, onderwijsdeskundige (Artesis en KaHO Sint-Lieven)
Jos Willems, onderwijsdeskundige (Lessius Mechelen)
Valerie Heymans, student PHL (Artesis)
Rebekka Rogiest, student Artevelde (Lessius Mechelen)
Sylvia Thirion, studente Katho (KaHoSL)
Johan Didden, vakdeskundige intensieve zorgen (Artesis)
Kurt Pieters, vakdeskundige intensieve zorgen (KaHoSL en Lessius Mechelen)
Jos Aendekerk, vakdeskundige spoedgevallenzorg (KaHOSL)
Alfons Melis, vakdeskundige spoedgevallenzorg (Artesis en Lessius Mechelen)

Deelcommissie 2

Opleiding: palliatieve zorg

Te bezoeken hogeschool:

Hogeschool Universiteit Brussel

Effectieve commissie:

Jos Geebelen, voorzitter, algemeen profiel
Jos Willems, onderwijsdeskundige
~~Sylvia Thirion, student~~ Leentje Smolderen, student
Bart Hansen, vakdeskundige palliatieve zorg
Elsie Decoene, vakdeskundige palliatieve zorg

Deelcommissie 3

Opleiding: creatieve therapie

Te bezoeken hogeschool:

Arteveldehogeschool

Effectieve commissie:

Jos Geebelen, voorzitter, algemeen profiel
~~Jos Willems, onderwijsdeskundige~~ Ludo Heylen, onderwijsdeskundige
~~Leentje Smolderen, student~~ Sylvia Thirion, studente
Egbert Hulshof, vakdeskundige creatieve therapie
Truus Wertheim-Cahen, vakdeskundige creatieve therapie

Deelcommissie 4

Opleiding: geriatrische gezondheidszorg

Te bezoeken hogeschool:
Karel de Grote-hogeschool

Effectieve commissie:
Jos Geebelen, voorzitter, algemeen profiel
Jos Willems, onderwijsdeskundige
Rebekka Rogiest, student
Gert Peeters, vakdeskundige geriatrische gezondheidszorg
Stefaan Sarens, vakdeskundige geriatrische gezondheidszorg

Deelcommissie 5
Opleiding: zorgmanagement

Te bezoeken hogeschool:
Erasmushogeschool Brussel

Effectieve commissie:
Danny Van Tiggelen, voorzitter, vakdeskundige zorgmanagement
~~Martin Valeke, onderwijsdeskundige~~ Ludo Heylen, onderwijsdeskundige
Rebekka Rogiest, student Artevelde
Jos Geebelen, vakdeskundige algemeen profiel
~~Rudi Logist, vakdeskundige zorgmanagement~~ Luc Timmermans, vakdeskundige
zorgmanagement

Deelcommissie 6
Opleidingen:
zorgmanagement,
intensieve zorgen en spoedgevallenzorg

Te bezoeken hogescholen:
Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen
Hogeschool Gent

Effectieve commissie:
Danny Van Tiggelen, voorzitter, vakdeskundige zorgmanagement
Rita Rymenans, onderwijsdeskundige
~~Leentje Smolderen, student KHK (Hogent)~~ Sylvia Thirion, studente KATHO (Hogent)
Rebekka Rogiest, studente Artevelde (KATHO)
Rudi Logist, vakdeskundige zorgmanagement
Johan Didden, vakdeskundige intensieve zorgen
Yvo Quaeyhaegens, vakdeskundige spoedgevallenzorg

Deelcommissie 7
Opleidingen:
Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg
Operatieve verpleegkunde

Te bezoeken hogeschool:
Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende

Effectieve commissie:
Yvo Quaeyhaegens, voorzitter, vakdeskundige spoedgevallenzorg
Rita Rymenans, onderwijsdeskundige
Céline Scheirsens, student Artevelde
Bart Vermeyen, vakdeskundige intensieve zorgen
Philippe Boucherie, vakdeskundige operatieve verpleegkunde
Maarten Sterckx, vakdeskundige operatieve verpleegkunde

Deelcommissie 8
Opleidingen:
pediatrische gezondheidszorg
Sociale gezondheidszorg

Te bezoeken hogeschool:
Katholieke Hogeschool Limburg

Effectieve commissie:
Rudi Logist, voorzitter, vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg
Martin Valcke, onderwijsdeskundige
Hendrikje Meyvis, studente Artevelde
Theo Van Schaijk, vakdeskundige sociale gezondheidszorg
Martine Vandendries, vakdeskundige sociale gezondheidszorg
Martine De Vriendt, vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg

Deelcommissie 9
Opleidingen:
Zorgmanagement
Creatieve therapie
Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg

Te bezoeken hogeschool:
Provinciale Hogeschool Limburg

Effectieve commissie:
Danny Van Tiggelen, voorzitter, vakdeskundige zorgmanagement
Antonia Aelterman, onderwijsdeskundige
Rebekka Rogiest, student Artevelde
Rudi Logist, vakdeskundige zorgmanagement
Bart Vermeyen, vakdeskundige intensieve zorgen
Yvo Quaeyhaegens, vakdeskundige spoedgevallenzorg
Egbert Hulshof, vakdeskundige creatieve therapie
Truus Wertheim-Cahen, vakdeskundige creatieve therapie

Deelcommissie 10

Opleidingen:

Geestelijke gezondheidszorg
Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg
Oncologische zorg
Pediatische gezondheidszorg

Te bezoeken hogeschool:

Katholieke Hogeschool Leuven

Effectieve commissie:

Anita Van Den Plas, voorzitter, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg
Antonia Aelterman, onderwijsdeskundige
Céline Scheersen, student Artevelde
Greta Croenen, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg
Veerle Hautekeete, vakdeskundige intensieve zorgen
Jos Aendekerk, vakdeskundige spoedgevallenzorg
Gert Peeters, vakdeskundige oncologische zorg
Sylvian Leroux, vakdeskundige oncologische zorg
Inez Vereecke, vakdeskundige pediatische gezondheidszorg
Martine De Vriendt, vakdeskundige pediatische gezondheidszorg

Deelcommissie 11**Opleidingen:**

Geriatrische gezondheidszorg
Geestelijke gezondheidszorg
Sociale gezondheidszorg
Oncologische zorg
Pediatische zorg
Operatieve verpleegkunde
Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg

Te bezoeken hogeschool:

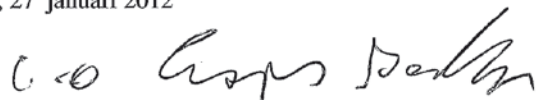
Katholieke Hogeschool Kempen

Effectieve commissie:

Tarcitius Windey, voorzitter, vakdeskundige geriatrische gezondheidszorg
Jos Willems, onderwijsdeskundige
Hendrikje Meyvis, studente Artevelde
Gert Peeters, vakdeskundige geriatrische gezondheidszorg
Greta Croenen, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg
Anita Van Den Plas, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg
Theo Van Schaijk, vakdeskundige sociale gezondheidszorg
Martine Vandendries, vakdeskundige sociale gezondheidszorg
Sylvian Leroux, vakdeskundige oncologische zorg
Rudi Goris, vakdeskundige oncologische zorg
~~Rudi Logist, vakdeskundige pediatische gezondheidszorg~~ Inez Vereecke,
vakdeskundige pediatische gezondheidszorg
Martine De Vriendt vakdeskundige pediatische gezondheidszorg
Philippe Boucherie, vakdeskundige operatieve verpleegkunde

Maarten Sterckx, vakdeskundige operatieve verpleegkunde
Alfons Melis, vakdeskundige spoedgevallenzorg
Veerle Hautekeete, vakdeskundige intensieve zorgen

Bruissel, 27 januari 2012

Namens de Erkenningscommissie Hoger Onderwijs,
Prof. Dr. Jaap van Marle,
Voorzitter

Erkenningscommissie Hoger Onderwijs

Beslissing van de Erkenningscommissie Hoger Onderwijs n.a.v. de aanvraag tot bekrachtiging van de samenstelling van de visitatiecommissie voor de bacheloropleidingen in de gezondheidszorg

(bachelor-na-bachelor Geestelijke gezondheidszorg ,bachelor-na-bachelor Geriatrische gezondheidszorg
bachelor-na-bachelor Intensieve zorg en spoedgevallenzorg
bachelor-na-bachelor Oncologische zorg
bachelor-na-bachelor Operatieverpleegkunde
bachelor-na-bachelor Palliatieve zorg
bachelor-na-bachelor Pediatrische gezondheidszorg
bachelor-na-bachelor Sociale gezondheidszorg
bachelor-na-bachelor Zorgmanagement
bachelor-na-bachelor Creatieve therapie), **studiegebied Gezondheidszorg**

1. Historiek

De Erkenningscommissie Hoger Onderwijs ontving op 9 december 2011 vanwege de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad (VLUHR) een aanvraag, gedateerd op 8 december 2011, tot bekrachtiging van de samenstelling van een visitatiecommissie ter beoordeling van de bacheloropleidingen in het cluster gezondheidszorg.

De Erkenningscommissie dient zich voor dergelijke aanvragen uit te spreken binnen een termijn van 30 dagen na ontvangst ervan. De beoordeling van de aanvraag en de bekrachtiging van de samenstelling betreffen enkel de onafhankelijkheid van de leden van de visitatiecommissie tegenover de VLUHR en tegenover de betrokken universiteiten en de opleidingsverantwoordelijken in de verschillende stadia van de visitatie en in de redactie van het verslag.

Het voorgelegde dossier omvatte alle nodige informatie.

De Erkenningscommissie bekrachtigde de samenstelling van deze visitatiecommissie op 14 december 2011.

Op 26 januari 2012 ontving de Erkenningscommissie een aanvraag tot wijziging van de samenstelling.

Het betreft de volgende wijzigingen:

Deelcommissie 5

De heer Martin Valcke (onderwijsdeskundige) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Erasmushogeschool Brussel en is vervangen door een kandidaat uit de reservelijst, nl. de heer Ludo Heylen (onderwijsdeskundige).

De eerst aangewezen vervangers mevrouw Antonia Aelterman en de heer Jos Willems konden zich wegens een overvolle agenda niet vrijmaken.

De heer Rudi Logist (vakdeskundige) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Erasmushogeschool Brussel en is vervangen door een kandidaat uit de reservelijst, nl. de heer Luc Timmermans (vakdeskundige).

Deelcommissie 11

De heer Rudi Logist (vakdeskundige) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Katholieke Hogeschool Kempen en is vervangen door mevrouw Inez Vereecke, een kandidaat uit de reservelijst.

Voor een aantal commissieleden was er geen reservekandidaat aangewezen, de cel kwaliteitszorg heeft na overleg met de voorzitters kandidaten uit de pool geselecteerd. Het gaat over het volgende:

Deelcommissie 2

Mevrouw Sylvia Thirion (studente aan de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Hogeschool-Universiteit Brussel en is vervangen door Leentje Smolderen (studente aan de Katholieke Hogeschool Kempen).

Deelcommissie 3

De heer Jos Willems (onderwijsdeskundige) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Arteveldehogeschool en is vervangen door Ludo Heylen (onderwijsdeskundige).

Mevrouw Leentje Smolderen (studente aan de Katholieke Hogeschool Kempen) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Arteveldehogeschool en is vervangen door Sylvia Thirion (studente aan de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen).

Deelcommissie 6

Mevrouw Leentje Smolderen (studente aan de Katholieke Hogeschool Kempen) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Hogeschool Gent en is vervangen door Sylvia Thirion (studente aan de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen).

Deze wijziging samenstelling werd door de Raad van Bestuur van de VLUHR via schriftelijke procedure van 13 januari 2012 goedgekeurd.

De curricula vitae en de ondertekende onafhankelijkheidsverklaringen werden aan het dossier toegevoegd.

De Erkenningscommissie bekrachtigde de gewijzigde samenstelling van de visitatiecommissie voor hogervermelde bacheloropleidingen op 27 januari 2012.

2. Aanvraag tot 2° wijziging van de samenstelling

Op 20 maart 2012 ontving de Erkenningscommissie (elektronisch) een tweede aanvraag tot wijziging.

Het betreft de vervanging in deelcommissie 9 van de heer Yvo Quaeyhaegens door de heer Jos Aendekerk, vakdeskundige spoedgevallendienst, voor de bezoeken aan de provinciale Hogeschool Limburg (Raad van Bestuur VLUHR 12 oktober 2011: aanduiding als reservekandidaat. De Erkenningscommissie ontving geen beslissing van de RvB over deze nieuwe samenstelling van de visitatiecommissie).

De aanvraag vermeldt dat de visitatiebezoeken zullen doorgaan op 26, 27 en 28 maart 2012. De aanvraag betreft een spoedprocedure die de Erkenningscommissie nochtans 14 dagen voorziet voor de behandeling van het dossier.

Het curriculum vitae en de ondertekende onafhankelijkheidsverklaring werden aan het dossier toegevoegd.

De gewijzigde commissie is als volgt samengesteld:

Deelcommissie 1

Opleiding: intensieve zorgen en spoedgevallen

Te bezoeken hogescholen:

Artesis Hogeschool Antwerpen
KaHO Sint-Lieven
Lessius Mechelen

Effectieve commissie:

Jos Geebelen, voorzitter, algemeen profiel
Martin Valcke, onderwijsdeskundige (Artesis en KaHO Sint-Lieven)
Jos Willems, onderwijsdeskundige (Lessius Mechelen)
Valerie Heymans, student PHL (Artesis)
Rebekka Rogiest, student Artevelde (Lessius Mechelen)
Sylvia Thirion, studente Katho (KaHoSL)
Johan Didden, vakdeskundige intensieve zorgen (Artesis)
Kurt Pieters, vakdeskundige intensieve zorgen (KaHoSL en Lessius Mechelen)
Jos Aendekerk, vakdeskundige spoedgevallenzorg (KaHOSL)
Alfons Melis, vakdeskundige spoedgevallenzorg (Artesis en Lessius Mechelen)

Deelcommissie 2

Opleiding: palliatieve zorg

Te bezoeken hogeschool:

Hogeschool Universiteit Brussel

Effectieve commissie:

Jos Geebelen, voorzitter, algemeen profiel
Jos Willems, onderwijsdeskundige
Leentje Smolderen, student
Bart Hansen, vakdeskundige palliatieve zorg
Elsie Decoene, vakdeskundige palliatieve zorg

Deelcommissie 3

Opleiding: creatieve therapie

Te bezoeken hogeschool:

Arteveldehogeschool

Effectieve commissie:

Jos Geebelen, voorzitter, algemeen profiel
Ludo Heylen, onderwijsdeskundige
Sylvia Thirion, studente
Egbert Hulshof, vakdeskundige creatieve therapie
Truus Wertheim-Cahen, vakdeskundige creatieve therapie

Deelcommissie 4
Opleiding: geriatrie gezondheidszorg

Te bezoeken hogeschool:
Karel de Grote-hogeschool

Effectieve commissie:
Jos Geebelen, voorzitter, algemeen profiel
Jos Willems, onderwijsdeskundige
Rebekka Rogiest, student
Gert Peeters, vakdeskundige geriatrie gezondheidszorg
Stefaan Sarens, vakdeskundige geriatrie gezondheidszorg

Deelcommissie 5
Opleiding: zorgmanagement

Te bezoeken hogeschool:
Erasmushogeschool Brussel

Effectieve commissie:
Danny Van Tiggelen, voorzitter, vakdeskundige zorgmanagement
Ludo Heylen, onderwijsdeskundige
Rebekka Rogiest, student Artevelde
Jos Geebelen, vakdeskundige algemeen profiel
Luc Timmermans, vakdeskundige zorgmanagement

Deelcommissie 6
Opleidingen:
zorgmanagement,
intensieve zorgen en spoedgevallenzorg

Te bezoeken hogescholen:
Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen
Hogeschool Gent

Effectieve commissie:
Danny Van Tiggelen, voorzitter, vakdeskundige zorgmanagement
Rita Rymenans, onderwijsdeskundige
Sylvia Thirion, studente KATHO (Hogent)
Rebekka Rogiest, studente Artevelde (KATHO)
Rudi Logist, vakdeskundige zorgmanagement
Johan Didden, vakdeskundige intensieve zorgen
Yvo Quaeys, vakdeskundige spoedgevallenzorg

Deelcommissie 7

Opleidingen:

Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg

Operatieve verpleegkunde

Te bezoeken hogeschool:

Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende

Effectieve commissie:

Yvo Quaeyhaegens, voorzitter, vakdeskundige spoedgevallenzorg

Rita Rymenans, onderwijsdeskundige

Céline Scheirsens, student Artevelde

Bart Vermeyen, vakdeskundige intensieve zorgen

Philippe Boucherie, vakdeskundige operatieve verpleegkunde

Maarten Sterckx, vakdeskundige operatieve verpleegkunde

Deelcommissie 8

Opleidingen:

pediatrische gezondheidszorg

Sociale gezondheidszorg

Te bezoeken hogeschool:

Katholieke Hogeschool Limburg

Effectieve commissie:

Rudi Logist, voorzitter, vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg

Martin Valcke, onderwijsdeskundige

Hendrikje Meyvis, studente Artevelde

Theo Van Schaijk, vakdeskundige sociale gezondheidszorg

Martine Vandendries, vakdeskundige sociale gezondheidszorg

Martine De Vriendt, vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg

Deelcommissie 9

Opleidingen:

Zorgmanagement

Creatieve therapie

Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg

Te bezoeken hogeschool:

Provinciale Hogeschool Limburg

Effectieve commissie:

Danny Van Tiggelen, voorzitter, vakdeskundige zorgmanagement

Antonia Aelterman, onderwijsdeskundige

Rebekka Rogiest, student Artevelde

Rudi Logist, vakdeskundige zorgmanagement

Bart Vermeyen, vakdeskundige intensieve zorgen

Jos Aendekerck, vakdeskundige spoedgevallenzorg

Egbert Hulshof, vakdeskundige creatieve therapie
Truus Wertheim-Cahen, vakdeskundige creatieve therapie

Deelcommissie 10

Opleidingen:

Geestelijke gezondheidszorg
Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg
Oncologische zorg
Pediatische gezondheidszorg

Te bezoeken hogeschool:

Katholieke Hogeschool Leuven

Effectieve commissie:

Anita Van Den Plas, voorzitter, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg
Antonia Aelterman, onderwijsdeskundige
Céline Scheirsen, student Artevelde
Greta Croenen, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg
Veerle Hautekeete, vakdeskundige intensieve zorgen
Jos Aendekerck, vakdeskundige spoedgevallenzorg
Gert Peeters, vakdeskundige oncologische zorg
Sylvian Leroux, vakdeskundige oncologische zorg
Inez Vereecke, vakdeskundige pediatische gezondheidszorg
Martine De Vriendt, vakdeskundige pediatische gezondheidszorg

Deelcommissie 11

Opleidingen:

Geriatrische gezondheidszorg
Geestelijke gezondheidszorg
Sociale gezondheidszorg
Oncologische zorg
Pediatische zorg
Operatieve verpleegkunde
Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg

Te bezoeken hogeschool:

Katholieke Hogeschool Kempen

Effectieve commissie:

Tarcitius Windey, voorzitter, vakdeskundige geriatrische gezondheidszorg
Jos Willems, onderwijsdeskundige
Hendrikje Meyvis, studente Artevelde
Gert Peeters, vakdeskundige geriatrische gezondheidszorg
Greta Croenen, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg
Anita Van Den Plas, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg
Theo Van Schaijk, vakdeskundige sociale gezondheidszorg
Martine Vandendries, vakdeskundige sociale gezondheidszorg
Sylvian Leroux, vakdeskundige oncologische zorg

Rudi Goris, vakdeskundige oncologische zorg
Inez Vereecke, vakdeskundige pediatrie gezondheidszorg
Martine De Vriendt vakdeskundige pediatrie gezondheidszorg
Philippe Boucherie, vakdeskundige operatieve verpleegkunde
Maarten Sterckx, vakdeskundige operatieve verpleegkunde
Alfons Melis, vakdeskundige spoedgevallenzorg
Veerle Hautekeete, vakdeskundige intensieve zorgen

Brussel, 23 maart 2012

i.o. Gaps Beets
SECRETARIS

Namens de Erkeningscommissie Hoger Onderwijs,
Prof. Dr. Jaap van Marle,
Voorzitter

Erkenningscommissie Hoger Onderwijs

Beslissing van de Erkenningscommissie Hoger Onderwijs n.a.v. de aanvraag tot bekrachtiging van de samenstelling van de visitatiecommissie voor de bacheloropleidingen in de gezondheidszorg

(bachelor-na-bachelor Geestelijke gezondheidszorg ,bachelor-na-bachelor Geriatrische gezondheidszorg
bachelor-na-bachelor Intensieve zorg en spoedgevallenzorg
bachelor-na-bachelor Oncologische zorg
bachelor-na-bachelor Operatieverpleegkunde
bachelor-na-bachelor Palliatieve zorg
bachelor-na-bachelor Pediatrische gezondheidszorg
bachelor-na-bachelor Sociale gezondheidszorg
bachelor-na-bachelor Zorgmanagement
bachelor-na-bachelor Creatieve therapie), **studiegebied Gezondheidszorg**

1. Historiek

De Erkenningscommissie Hoger Onderwijs ontving op 9 december 2011 vanwege de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad (VLUHR) een aanvraag, gedateerd op 8 december 2011, tot bekrachtiging van de samenstelling van een visitatiecommissie ter beoordeling van de bacheloropleidingen in het cluster gezondheidszorg.

De Erkenningscommissie dient zich voor dergelijke aanvragen uit te spreken binnen een termijn van 30 dagen na ontvangst ervan. De beoordeling van de aanvraag en de bekrachtiging van de samenstelling betreffen enkel de onafhankelijkheid van de leden van de visitatiecommissie tegenover de VLUHR en tegenover de betrokken universiteiten en de opleidingsverantwoordelijken in de verschillende stadia van de visitatie en in de redactie van het verslag.

Het voorgelegde dossier omvatte alle nodige informatie.

De Erkenningscommissie bekrachtigde de samenstelling van deze visitatiecommissie op 14 december 2011.

Op 26 januari 2012 ontving de Erkenningscommissie een aanvraag tot wijziging van de samenstelling.

Het betreft de volgende wijzigingen:

Deelcommissie 5

De heer Martin Valcke (onderwijsdeskundige) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Erasmushogeschool Brussel en is vervangen door een kandidaat uit de reservelijst, nl. de heer Ludo Heylen (onderwijsdeskundige).

De eerst aangewezen vervangers mevrouw Antonia Aelterman en de heer Jos Willems konden zich wegens een overvolle agenda niet vrijmaken.

De heer Rudi Logist (vakdeskundige) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Erasmushogeschool Brussel en is vervangen door een kandidaat uit de reservelijst, nl. de heer Luc Timmermans (vakdeskundige).

Deelcommissie 11

De heer Rudi Logist (vakdeskundige) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Katholieke Hogeschool Kempen en is vervangen door mevrouw Inez Vereecke, een kandidaat uit de reservelijst.

Voor een aantal commissieleden was er geen reservekandidaat aangewezen, de cel kwaliteitszorg heeft na overleg met de voorzitters kandidaten uit de pool geselecteerd. Het gaat over het volgende:

Deelcommissie 2

Mevrouw Sylvia Thirion (studente aan de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Hogeschool-Universiteit Brussel en is vervangen door Leentje Smolderen (studente aan de Katholieke Hogeschool Kempen).

Deelcommissie 3

De heer Jos Willems (onderwijsdeskundige) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Arteveldehogeschool en is vervangen door Ludo Heylen (onderwijsdeskundige).

Mevrouw Leentje Smolderen (studente aan de Katholieke Hogeschool Kempen) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Arteveldehogeschool en is vervangen door Sylvia Thirion (studente aan de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen).

Deelcommissie 6

Mevrouw Leentje Smolderen (studente aan de Katholieke Hogeschool Kempen) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Hogeschool Gent en is vervangen door Sylvia Thirion (studente aan de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen).

Deze wijziging samenstelling werd door de Raad van Bestuur van de VLUHR via schriftelijke procedure van 13 januari 2012 goedgekeurd.

De curricula vitae en de ondertekende onafhankelijkheidsverklaringen werden aan het dossier toegevoegd.

De Erkenningscommissie bekrachtigde de gewijzigde samenstelling van de visitatiecommissie voor hogervermelde bacheloropleidingen op 27 januari 2012.

Op 20 maart 2012 ontving de Erkenningscommissie (elektronisch) een tweede aanvraag tot wijziging.

Het betreft de vervanging in deelcommissie 9 van de heer Yvo Quaeys haegens door de heer Jos Aendekerk, vakdeskundige spoedgevallendienst, voor de bezoeken aan de provinciale Hogeschool Limburg (Raad van Bestuur VLUHR 12 oktober 2011: aanduiding als reservekandidaat. De Erkenningscommissie ontving geen beslissing van de RvB over deze nieuwe samenstelling van de visitatiecommissie).

De aanvraag vermeldt dat de visitatiebezoeken zullen doorgaan op 26, 27 en 28 maart 2012. De aanvraag betreft een spoedprocedure die de Erkenningscommissie nochtans 14 dagen voorziet voor de behandeling van het dossier.

Het curriculum vitae en de ondertekende onafhankelijkheidsverklaring werden aan het dossier toegevoegd.

De gewijzigde commissie is als volgt samengesteld:

Deelcommissie 1

Opleiding: intensieve zorgen en spoedgevallen

Te bezoeken hogescholen:

Artesis Hogeschool Antwerpen
KaHO Sint-Lieven
Lessius Mechelen

Effectieve commissie:

Jos Geebelen, voorzitter, algemeen profiel
Martin Valcke, onderwijsdeskundige (Artesis en KaHO Sint-Lieven)
Jos Willems, onderwijsdeskundige (Lessius Mechelen)
Valerie Heymans, student PHL (Artesis)
Rebekka Rogiest, student Artevelde (Lessius Mechelen)
Sylvia Thirion, studente Katho (KaHoSL)
Johan Didden, vakdeskundige intensieve zorgen (Artesis)
Kurt Pieters, vakdeskundige intensieve zorgen (KaHoSL en Lessius Mechelen)
Jos Aendeckerk, vakdeskundige spoedgevallenzorg (KaHOSL)
Alfons Melis, vakdeskundige spoedgevallenzorg (Artesis en Lessius Mechelen)

Deelcommissie 2

Opleiding: palliatieve zorg

Te bezoeken hogeschool:

Hogeschool Universiteit Brussel

Effectieve commissie:

Jos Geebelen, voorzitter, algemeen profiel
Jos Willems, onderwijsdeskundige
Leentje Smolderen, student
Bart Hansen, vakdeskundige palliatieve zorg
Elsie Decoene, vakdeskundige palliatieve zorg

Deelcommissie 3

Opleiding: creatieve therapie

Te bezoeken hogeschool:

Arteveldehogeschool

Effectieve commissie:

Jos Geebelen, voorzitter, algemeen profiel
Ludo Heylen, onderwijsdeskundige
Sylvia Thirion, studente
Egbert Hulshof, vakdeskundige creatieve therapie
Truus Wertheim-Cahen, vakdeskundige creatieve therapie

Deelcommissie 4

Opleiding: geriatrische gezondheidszorg

Te bezoeken hogeschool:

Karel de Grote-hogeschool

Effectieve commissie:

Jos Geebelen, voorzitter, algemeen profiel

Jos Willems, onderwijsdeskundige

Rebekka Rogiest, student

Gert Peeters, vakdeskundige geriatrische gezondheidszorg

Stefaan Sarens, vakdeskundige geriatrische gezondheidszorg

Deelcommissie 5

Opleiding: zorgmanagement

Te bezoeken hogeschool:

Erasmushogeschool Brussel

Effectieve commissie:

Danny Van Tiggelen, voorzitter, vakdeskundige zorgmanagement

Ludo Heylen, onderwijsdeskundige

Rebekka Rogiest, student Artevelde

Jos Geebelen, vakdeskundige algemeen profiel

Luc Timmermans, vakdeskundige zorgmanagement

Deelcommissie 6

Opleidingen: zorgmanagement, intensieve zorgen en spoedgevallenzorg

Te bezoeken hogescholen:

Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen

Hogeschool Gent

Effectieve commissie:

Danny Van Tiggelen, voorzitter, vakdeskundige zorgmanagement

Rita Rymenans, onderwijsdeskundige

Sylvia Thirion, studente KATHO (Hogent)

Rebekka Rogiest, studente Artevelde (KATHO)

Rudi Logist, vakdeskundige zorgmanagement

Johan Didden, vakdeskundige intensieve zorgen

Yvo Quaeyhaegens, vakdeskundige spoedgevallenzorg

Deelcommissie 7

Opleidingen:

Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg

Operatieve verpleegkunde

Te bezoeken hogeschool:

Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende

Effectieve commissie:

Yvo Quaeys, voorzitter, vakdeskundige spoedgevallenzorg

Rita Rymenans, onderwijsdeskundige

Céline Scheirs, student Artevelde

Bart Vermeyen, vakdeskundige intensieve zorgen

Philippe Boucherie, vakdeskundige operatieve verpleegkunde

Maarten Sterckx, vakdeskundige operatieve verpleegkunde

Deelcommissie 8

Opleidingen:

pediatrische gezondheidszorg

Sociale gezondheidszorg

Te bezoeken hogeschool:

Katholieke Hogeschool Limburg

Effectieve commissie:

Rudi Logist, voorzitter, vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg

Martin Valcke, onderwijsdeskundige

Hendrikje Meyvis, studente Artevelde

Theo Van Schaijk, vakdeskundige sociale gezondheidszorg

Martine Vandendries, vakdeskundige sociale gezondheidszorg

Martine De Vriendt, vakdeskundige pediatrische gezondheidszorg

Deelcommissie 9

Opleidingen:

Zorgmanagement

Creatieve therapie

Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg

Te bezoeken hogeschool:

Provinciale Hogeschool Limburg

Effectieve commissie:

Danny Van Tiggelen, voorzitter, vakdeskundige zorgmanagement

Antonia Aelterman, onderwijsdeskundige

Rebekka Rogiest, student Artevelde

Rudi Logist, vakdeskundige zorgmanagement

Bart Vermeyen, vakdeskundige intensieve zorgen

Jos Aendekerk, vakdeskundige spoedgevallenzorg
Egbert Hulshof, vakdeskundige creatieve therapie
Truus Wertheim-Cahen, vakdeskundige creatieve therapie

Deelcommissie 10

Opleidingen:

Geestelijke gezondheidszorg
Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg
Oncologische zorg
Pediatische gezondheidszorg

Te bezoeken hogeschool:

Katholieke Hogeschool Leuven

Effectieve commissie:

Anita Van Den Plas, voorzitter, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg
Antonia Aelterman, onderwijsdeskundige
Céline Scheirsens, student Artevelde
Greta Croenen, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg
Veerle Hautekeete, vakdeskundige intensieve zorgen
Jos Aendekerk, vakdeskundige spoedgevallenzorg
Gert Peeters, vakdeskundige oncologische zorg
Sylvian Leroux, vakdeskundige oncologische zorg
Inez Vereecke, vakdeskundige pediatische gezondheidszorg
Martine De Vriendt, vakdeskundige pediatische gezondheidszorg

Deelcommissie 11

Opleidingen:

Geriatrische gezondheidszorg
Geestelijke gezondheidszorg
Sociale gezondheidszorg
Oncologische zorg
Pediatische zorg
Operatieve verpleegkunde
Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg

Te bezoeken hogeschool:

Katholieke Hogeschool Kempen

Effectieve commissie:

Tarcitius Windey, voorzitter, vakdeskundige geriatrische gezondheidszorg
Jos Willems, onderwijsdeskundige
Hendrikje Meyvis, studente Artevelde
Gert Peeters, vakdeskundige geriatrische gezondheidszorg
Greta Croenen, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg
Anita Van Den Plas, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg
Theo Van Schaijk, vakdeskundige sociale gezondheidszorg
Martine Vandendries, vakdeskundige sociale gezondheidszorg

Sylvian Leroux, vakdeskundige oncologische zorg
Rudi Goris, vakdeskundige oncologische zorg
Inez Vereecke, vakdeskundige pediatrie gezondheidszorg
Martine De Vriendt vakdeskundige pediatrie gezondheidszorg
Philippe Boucherie, vakdeskundige operatieve verpleegkunde
Maarten Sterckx, vakdeskundige operatieve verpleegkunde
Alfons Melis, vakdeskundige spoedgevallenzorg
Veerle Hautekeete, vakdeskundige intensieve zorgen

De Erkenningscommissie bekrachtigde de gewijzigde (2° wijziging) samenstelling van deze visitatiecommissie op 23 maart 2012.

2. Aanvraag tot 3° wijziging van de samenstelling

Op 23 april 2012 ontving de Erkenningscommissie (elektronisch) een derde aanvraag tot wijziging van samenstelling. Het betreft de vervanging voor de bezoeken van de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen op 8 en 9 mei 2012 van de heer Yvo Quaeqhaegens door de heer Jos Aendeckerk (deelcommissie 6).

De heer Jos Aendeckerk was reeds reserve-commissielid voor deelcommissie 6. Dit werd goedgekeurd door de Raad van Bestuur van de VLUHR van 12 oktober 2011.

Het dossier bevat alle nodige stukken.

De Erkenningscommissie bekrachtigt de gewijzigde samenstelling van deelcommissie 6 (de overige samenstelling blijft ongewijzigd).

De deelcommissie is als volgt samengesteld:

Deelcommissie 6

Opleidingen:

**zorgmanagement,
intensieve zorgen en spoedgevallenzorg**

Te bezoeken hogescholen:

Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen
Hogeschool Gent

Effectieve commissie:

Danny Van Tiggelen, voorzitter, vakdeskundige zorgmanagement
Rita Rymenans, onderwijsdeskundige
Sylvia Thirion, studente KATHO (Hogent)
Rebekka Rogiest, studente Artevelde (KATHO)
Rudi Logist, vakdeskundige zorgmanagement
Johan Didden, vakdeskundige intensieve zorgen
Jos Aendeckerk, vakdeskundige spoedgevallenzorg

Brussel, 27 april 2012

i.o. Gys Betsijs
SECRETARIS

Namens de Erkenningscommissie Hoger Onderwijs,
Prof. Dr. Jaap van Marle,
Voorzitter

Erkenningscommissie Hoger Onderwijs

Beslissing van de Erkenningscommissie Hoger Onderwijs n.a.v. de aanvraag tot bekrachtiging van de samenstelling van de visitatiecommissie voor de bacheloropleidingen in de gezondheidszorg

(bachelor-na-bachelor Geestelijke gezondheidszorg ,bachelor-na-bachelor Geriatrische gezondheidszorg
bachelor-na-bachelor Intensieve zorg en spoedgevallenzorg
bachelor-na-bachelor Oncologische zorg
bachelor-na-bachelor Operatieverpleegkunde
bachelor-na-bachelor Palliatieve zorg
bachelor-na-bachelor Pediatrische gezondheidszorg
bachelor-na-bachelor Sociale gezondheidszorg
bachelor-na-bachelor Zorgmanagement
bachelor-na-bachelor Creatieve therapie), **studiegebied Gezondheidszorg**

1. Historiek

De Erkenningscommissie Hoger Onderwijs ontving op 9 december 2011 vanwege de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad (VLUHR) een aanvraag, gedateerd op 8 december 2011, tot bekrachtiging van de samenstelling van een visitatiecommissie ter beoordeling van de bacheloropleidingen in het cluster gezondheidszorg.

De Erkenningscommissie dient zich voor dergelijke aanvragen uit te spreken binnen een termijn van 30 dagen na ontvangst ervan. De beoordeling van de aanvraag en de bekrachtiging van de samenstelling betreffen enkel de onafhankelijkheid van de leden van de visitatiecommissie tegenover de VLUHR en tegenover de betrokken universiteiten en de opleidingsverantwoordelijken in de verschillende stadia van de visitatie en in de redactie van het verslag.

Het voorgelegde dossier omvatte alle nodige informatie.

De Erkenningscommissie bekrachtigde de samenstelling van deze visitatiecommissie op 14 december 2011.

1. Aanvraag tot wijziging

Op 26 januari 2012 ontving de Erkenningscommissie een aanvraag tot wijziging van de samenstelling.

Het betreft de volgende wijzigingen:

Deelcommissie 5

De heer Martin Valcke (onderwijsdeskundige) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Erasmushogeschool Brussel en is vervangen door een kandidaat uit de reservelijst, nl. de heer Ludo Heylen (onderwijsdeskundige).

De eerst aangewezen vervangers mevrouw Antonia Aelterman en de heer Jos Willems konden zich wegens een overvolle agenda niet vrijmaken.

De heer Rudi Logist (vakdeskundige) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Erasmushogeschool Brussel en is vervangen door een kandidaat uit de reservelijst, nl. de heer Luc Timmermans (vakdeskundige).

Deelcommissie 11

De heer Rudi Logist (vakdeskundige) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Katholieke Hogeschool Kempen en is vervangen door mevrouw Inez Vereecke, een kandidaat uit de reservelijst.

Voor een aantal commissieleden was er geen reservekandidaat aangewezen, de cel kwaliteitszorg heeft na overleg met de voorzitters kandidaten uit de pool geselecteerd. Het gaat over het volgende:

Deelcommissie 2

Mevrouw Sylvia Thirion (studente aan de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Hogeschool-Universiteit Brussel en is vervangen door Leentje Smolderen (studente aan de Katholieke Hogeschool Kempen).

Deelcommissie 3

De heer Jos Willems (onderwijsdeskundige) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Arteveldehogeschool en is vervangen door Ludo Heylen (onderwijsdeskundige).

Mevrouw Leentje Smolderen (studente aan de Katholieke Hogeschool Kempen) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Arteveldehogeschool en is vervangen door Sylvia Thirion (studente aan de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen).

Deelcommissie 6

Mevrouw Leentje Smolderen (studente aan de Katholieke Hogeschool Kempen) kan niet deelnemen aan het visitatiebezoek van de Hogeschool Gent en is vervangen door Sylvia Thirion (studente aan de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen).

Deze wijziging samenstelling werd door de Raad van Bestuur van de VLUHR via schriftelijke procedure van 13 januari 2012 goedgekeurd.

De curricula vitae en de ondertekende onafhankelijkheidsverklaringen werden aan het dossier toegevoegd.

De Erkenningscommissie bekrachtigde de gewijzigde samenstelling van de visitatiecommissie voor hogervermelde bacheloropleidingen op 27 januari 2012.

2. Aanvraag tot 2° wijziging

Op 20 maart 2012 ontving de Erkenningscommissie (elektronisch) een tweede aanvraag tot wijziging.

Het betreft de vervanging in deelcommissie 9 van de heer Yvo Quaeyhaegens door de heer Jos Aendekerk, vakdeskundige spoedgevallendienst, voor de bezoeken aan de provinciale Hogeschool Limburg (Raad van Bestuur VLUHR 12 oktober 2011: aanduiding als reservekandidaat. De Erkenningscommissie ontving geen beslissing van de RvB over deze nieuwe samenstelling van de visitatiecommissie).

De aanvraag vermeldt dat de visitatiebezoeken zullen doorgaan op 26, 27 en 28 maart 2012. De aanvraag betreft een spoedprocedure die de Erkenningscommissie nochtans 14 dagen voorziet voor de behandeling van het dossier.

Het curriculum vitae en de ondertekende onafhankelijkheidsverklaring werden aan het dossier toegevoegd.

De Erkenningscommissie bekrachtigde de gewijzigde (2° wijziging) samenstelling van deze visitatiecommissie op 23 maart 2012.

3. Aanvraag tot 3° wijziging van de samenstelling

Op 23 april 2012 ontving de Erkenningscommissie (elektronisch) een derde aanvraag tot wijziging van samenstelling. Het betreft de vervanging voor de bezoeken van de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen op 8 en 9 mei 2012 van de heer Yvo Quaeqhaegens door de heer Jos Aendeckerk (deelcommissie 6).

De heer Jos Aendeckerk was reeds reserve-commissielid voor deelcommissie 6. Dit werd goedgekeurd door de Raad van Bestuur van de VLUHR van 12 oktober 2011.

Het dossier bevat alle nodige stukken.

De Erkenningscommissie bekrachtigt de gewijzigde samenstelling van deelcommissie 6 (de overige samenstelling blijft ongewijzigd) op 27 april 2012.

4. Aanvraag tot 4° wijziging van de samenstelling

Op mei ontving de Erkenningscommissie een vierde aanvraag tot wijziging van samenstelling.

Het betreft de vervanging in deelcommissie 11 van de heer Gert Peeters door de heer Stefaan Sarens (goedkeuring reservelid Raad van Bestuur VLUHR 12/10/2012).

Het curriculum vitae en de ondertekende onafhankelijkheidsverklaring werden aan het dossier toegevoegd.

De Erkenningscommissie bekrachtigt de gewijzigde samenstelling.

De gewijzigde commissie is als volgt samengesteld:

Deelcommissie 1

Opleiding: intensieve zorgen en spoedgevallen

Te bezoeken hogescholen:

Artesis Hogeschool Antwerpen
KaHO Sint-Lieven
Lessius Mechelen

Effectieve commissie:

Jos Geebelen, voorzitter, algemeen profiel
Martin Valcke, onderwijsdeskundige (Artesis en KaHO Sint-Lieven)
Jos Willems, onderwijsdeskundige (Lessius Mechelen)
Valerie Heymans, student PHL (Artesis)
Rebekka Rogiest, student Artevelde (Lessius Mechelen)
Sylvia Thirion, studente Katho (KaHoSL)
Johan Didden, vakdeskundige intensieve zorgen (Artesis)
Kurt Pieters, vakdeskundige intensieve zorgen (KaHoSL en Lessius Mechelen)
Jos Aendeckerk, vakdeskundige spoedgevallenzorg (KaHOSL)

Alfons Melis, vakdeskundige spoedgevallenzorg (Artesis en Lessius Mechelen)

Deelcommissie 2

Opleiding: palliatieve zorg

Te bezoeken hogeschool:

Hogeschool Universiteit Brussel

Effectieve commissie:

Jos Geebelen, voorzitter, algemeen profiel

Jos Willems, onderwijsdeskundige

Leentje Smolderen, student

Bart Hansen, vakdeskundige palliatieve zorg

Elsie Decoene, vakdeskundige palliatieve zorg

Deelcommissie 3

Opleiding: creatieve therapie

Te bezoeken hogeschool:

Arteveldehogeschool

Effectieve commissie:

Jos Geebelen, voorzitter, algemeen profiel

Ludo Heylen, onderwijsdeskundige

Sylvia Thirion, studente

Egbert Hulshof, vakdeskundige creatieve therapie

Truus Wertheim-Cahen, vakdeskundige creatieve therapie

Deelcommissie 4

Opleiding: geriatrische gezondheidszorg

Te bezoeken hogeschool:

Karel de Grote-hogeschool

Effectieve commissie:

Jos Geebelen, voorzitter, algemeen profiel

Jos Willems, onderwijsdeskundige

Rebeka Rogiest, student

Gert Peeters, vakdeskundige geriatrische gezondheidszorg

Stefaan Sarens, vakdeskundige geriatrische gezondheidszorg

Deelcommissie 5

Opleiding: zorgmanagement

Te bezoeken hogeschool:

Erasmushogeschool Brussel

Effectieve commissie:

Danny Van Tiggelen, voorzitter, vakdeskundige zorgmanagement
Ludo Heylen, onderwijsdeskundige
Rebekka Rogiest, student Artevelde
Jos Geebelen, vakdeskundige algemeen profiel
Luc Timmermans, vakdeskundige zorgmanagement

Deelcommissie 6

Opleidingen:
zorgmanagement,
intensieve zorgen en spoedgevallenzorg

Te bezoeken hogescholen:

Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen
Hogeschool Gent

Effectieve commissie:

Danny Van Tiggelen, voorzitter, vakdeskundige zorgmanagement
Rita Rymenans, onderwijsdeskundige
Sylvia Thirion, studente KATHO (Hogent)
Rebekka Rogiest, studente Artevelde (KATHO)
Rudi Logist, vakdeskundige zorgmanagement
Johan Didden, vakdeskundige intensieve zorgen
Yvo Quaeys, vakdeskundige spoedgevallenzorg (voor Hogent)
Jos Aendeckerk, vakdeskundige spoedgevallenzorg (voor KATHO)

Deelcommissie 7

Opleidingen:
Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg
Operatieve verpleegkunde

Te bezoeken hogeschool:

Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende

Effectieve commissie:

Yvo Quaeys, voorzitter, vakdeskundige spoedgevallenzorg
Rita Rymenans, onderwijsdeskundige
Céline Scheirs, student Artevelde
Bart Vermeyen, vakdeskundige intensieve zorgen
Philippe Boucherie, vakdeskundige operatieve verpleegkunde
Maarten Sterckx, vakdeskundige operatieve verpleegkunde

Deelcommissie 8

Opleidingen:
pediatrische gezondheidszorg
Sociale gezondheidszorg

Te bezoeken hogeschool:

Katholieke Hogeschool Limburg

Effectieve commissie:

Rudi Logist, voorzitter, vakdeskundige pediatrie gezondheidszorg
Martin Valcke, onderwijsdeskundige
Hendrikje Meyvis, studente Artevelde
Theo Van Schaijk, vakdeskundige sociale gezondheidszorg
Martine Vandendries, vakdeskundige sociale gezondheidszorg
Martine De Vriendt, vakdeskundige pediatrie gezondheidszorg

Deelcommissie 9

Opleidingen:

Zorgmanagement

Creatieve therapie

Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg

Te bezoeken hogeschool:

Provinciale Hogeschool Limburg

Effectieve commissie:

Danny Van Tiggelen, voorzitter, vakdeskundige zorgmanagement
Antonia Aelterman, onderwijsdeskundige
Rebekka Rogiest, student Artevelde
Rudi Logist, vakdeskundige zorgmanagement
Bart Vermeyen, vakdeskundige intensieve zorgen
Jos Aendekerk, vakdeskundige spoedgevallenzorg
Egbert Hulshof, vakdeskundige creatieve therapie
Truus Wertheim-Cahen, vakdeskundige creatieve therapie

Deelcommissie 10

Opleidingen:

Geestelijke gezondheidszorg

Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg

Oncologische zorg

Pediatrie gezondheidszorg

Te bezoeken hogeschool:

Katholieke Hogeschool Leuven

Effectieve commissie:

Anita Van Den Plas, voorzitter, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg
Antonia Aelterman, onderwijsdeskundige
Céline Scheirsen, student Artevelde
Greta Croenen, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg
Veerle Hautekeete, vakdeskundige intensieve zorgen
Jos Aendekerk, vakdeskundige spoedgevallenzorg
Gert Peeters, vakdeskundige oncologische zorg
Sylvian Leroux, vakdeskundige oncologische zorg
Inez Vereecke, vakdeskundige pediatrie gezondheidszorg
Martine De Vriendt, vakdeskundige pediatrie gezondheidszorg

Deelcommissie 11

Opleidingen:

Geriatrische gezondheidszorg

Geestelijke gezondheidszorg

Sociale gezondheidszorg

Oncologische zorg

Pediatrie zorg

Operatieve verpleegkunde

Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg

Te bezoeken hogeschool:

Katholieke Hogeschool Kempen

Effectieve commissie:

Tarcitius Windey, voorzitter, vakdeskundige geriatrische gezondheidszorg

Jos Willems, onderwijsdeskundige

Hendrikje Meyvis, studente Artevelde

Stefaan Sarens, vakdeskundige geriatrische gezondheidszorg

Greta Croenen, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg

Anita Van Den Plas, vakdeskundige geestelijke gezondheidszorg

Theo Van Schaijk, vakdeskundige sociale gezondheidszorg

Martine Vandendries, vakdeskundige sociale gezondheidszorg

Sylvian Leroux, vakdeskundige oncologische zorg

Rudi Goris, vakdeskundige oncologische zorg

Inez Vereecke, vakdeskundige pediatrie gezondheidszorg

Martine De Vriendt vakdeskundige pediatrie gezondheidszorg

Philippe Boucherie, vakdeskundige operatieve verpleegkunde

Maarten Sterckx, vakdeskundige operatieve verpleegkunde

Alfons Melis, vakdeskundige spoedgevallenzorg

Veerle Hautekeete, vakdeskundige intensieve zorgen

Brussel, 11 mei 2012

i.o. Gaps Bestijs
SECRETARIS

Namens de Erkenningscommissie Hoger Onderwijs,

Prof. Dr. Jaap van Marle,

Voorzitter

BIJLAGE 3
Bezoekschema's

VISITATIE OPLEIDING BNB GEZONDHEIDSZORG INSTELLING MET ÉÉN OPLEIDING

- Artesis Hogeschool Antwerpen
- Arteveldehogeschool
- Erasmushogeschool Brussel
- Hogeschool-Universiteit Brussel
- Katholieke Hogeschool Sint-Lieven
- Karel de Grote-Hogeschool
- Lessius Mechelen

Dag 1

09:00 - 09:30	samenvatting in hogeschool
09:30 - 12:30	werkoverleg, inzage van de bijlagen en inzage werkdocumenten
12:30 - 13:45	lunch voor de commissie
14:00 - 14:30	kennismaking met de algemeen directeur, het departementshoofd
14:30 - 15:30	opleidingsverantwoordelijken, opstellers ZER en een student betrokken bij het onderwijskundig overleg (bespreking referentiekader)
15:45 - 16:30	kwaliteitsverantwoordelijke(n) en verantwoordelijke(n) onderwijsontwikkeling (van de opleiding, het departement en/of de hogeschool)
16:45 - 17:30	studenten (max. 10 representatief samengesteld, inclusief de studentenvertegenwoordigers)
17:45 - 18:30	docenten (max. 10 representatief samengesteld, inclusief de personen betrokken bij onderwijskundig en/of beleidsoverleg)
18:30 - 18:45	intern werkoverleg en inzage werkdocumenten
18:45 - 19:30	informeel moment
19:30	avondmaal voor de commissie

Dag 2

08:30 - 09:15	afgestudeerden (max. 10 uit de drie laatste afstudeerjaren, representatief samengesteld)
09:15 - 10:00	vertegenwoordigers werkveld (max. 10, gedifferentieerd samengesteld, personen die afgestudeerden in dienst hebben of fungeren als stagementoren of als begeleiders van bachelorproeven, en die niet ingeschakeld zijn in het programma)
10:15 - 11:00	begeleiders stage- en bachelorproef (max. 10 representatief samengesteld), en verantwoordelijke internationalisering (van de opleiding, het departement en/of de hogeschool)
11:15 - 11:45	ombudsperso(o)n(en), verantwoordelijken studieadvies en -begeleiding
11:45 - 12:15	administratief-technisch personeel
12:30 - 13:30	lunch voor de commissie
13:30 - 14:15	bezoek lokalen
14:15 - 14:45	opleidingsverantwoordelijke
14:45 - 15:15	vrij spreekuur
15:15 - 17:00	voorbereiding mondelinge rapportering
17:00	mondelinge rapportering

VISITATIE OPLEIDINGEN CLUSTER BNB GEZONDHEIDSZORG INSTELLING MET TWEE OPLEIDINGEN

- Hogeschool Gent
- Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen
- Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende
- Katholieke Hogeschool Limburg

Dag 1

09:00 - 09:30	samenkomst in hogeschool
09:30 - 12:30	werkoverleg, inzage van de bijlagen en inzage werkdocumenten
12:30 - 13:45	lunch voor de commissie
14:00 - 14:30	kennismaking met de algemeen directeur, het departementshoofd
14:30 - 15:45	opleidingsverantwoordelijken, opstellers ZER en een student betrokken bij het onderwijskundig overleg (bespreking referentiekader) opleiding 1 en 2
16:00 - 16:45	kwaliteitsverantwoordelijke(n) en verantwoordelijke(n) onderwijsontwikkeling (van de opleiding, het departement en/of de hogeschool)
17:00 - 18:00	studenten opleiding 1 en 2 (max. 12 representatief samengesteld, inclusief de studentenvertegenwoordigers)
18:15 - 19:15	docenten opleiding 1 en 2 (max. 12 representatief samengesteld, inclusief de personen betrokken bij onderwijskundig en/of beleidsoverleg)
19:15 - 19:30	intern werkoverleg
19:30 - 20:00	informeel moment
20:00	avondmaal voor de commissie

Dag 2

08.30-09.30	afgestudeerden opleiding 1 en 2 (max. 12 uit de drie laatste afstudeerjaren, representatief samengesteld)
09.45-10.45	vertegenwoordigers werkveld opleiding 1 en 2 (max. 12, gedifferentieerd samengesteld, personen die afgestudeerden in dienst hebben of fungeren als stagementoren of als begeleiders van bachelorproeven, en die niet ingeschakeld zijn in het programma)
11.00-11.45	begeleiders stage- en bachelorproef (max. 10 representatief samengesteld), en verantwoordelijke internationalisering (van de opleiding, het departement en/of de hogeschool)
12.00-12.30	ombudsperso(o)n(en), verantwoordelijken studieadvies en -begeleiding
12.30-13.30	lunch voor de commissie
13.30-14.15	bezoek lokalen
14.15-14.45	opleidingsverantwoordelijke
14.45-15.15	vrij spreekuur
15.15-17.00	voorbereiding mondelinge rapportering
17.00	mondelinge rapportering

VISITATIE OPLEIDINGEN CLUSTER BNB GEZONDHEIDSZORG INSTELLING MET DRIE OPLEIDINGEN

– Provinciale Hogeschool Limburg

Dag 1

10:00 - 10:30	inzage documenten
11:30 - 12:00	kennismaking met de algemeen directeur, het departementshoofd
12:00 - 13:30	lunch voor de commissie
13:30 - 15:00	opleidingsverantwoordelijken, opstellers ZER en een student betrokken bij het onderwijskundig overleg (onder meer bespreking referentiekader) van alle opleidingen
15:00 - 15:15	intern werkoverleg
15:15 - 16:15	kwaliteitsverantwoordelijke(n), verantwoordelijke(n) onderwijsontwikkeling en verantwoordelijken internationalisering (van de opleidingen, het departement en/of de hogeschool)
16:15 - 16:30	intern overleg
16:30 - 17:15	verantwoordelijken studie- en studentenbegeleiding
17:15 - 17:30	intern overleg
17:30 - 18:30	rondgang
18:30 - 19:30	informeel ontmoetingsmoment
19:30	avondmaaltijd visitatiecommissie

Dag 2

09:00 - 09:45	studenten (max. 10 representatief samengesteld, inclusief de studentenvertegenwoordigers) opleiding 1
09:45 - 10:00	intern werkoverleg
10:00 - 10:45	lectoren (miv de stage- en eindwerkbegleiders), max 10 representatief samengesteld
10:45 - 11:00	intern werkoverleg
11:00 - 11:45	vertegenwoordigers werkveld (max. 10, gedifferentieerd samengesteld, personen die afgestudeerden in dienst hebben of fungeren als stagementoren en die niet ingeschakeld zijn in het opleidingsprogramma)
11:45 - 12:30	afgestudeerden (max. 10 uit de drie laatste afstudeerjaren, representatief samengesteld)
12:30 - 14:30	lunch voor de commissie en intern overleg
14:30 - 15:15	studenten (max. 10 representatief samengesteld, inclusief de studentenvertegenwoordigers) opleiding 2
15:15 - 15:30	intern werkoverleg
15:30 - 16:15	lectoren (miv de stage- en eindwerkbegleiders), max 10 representatief samengesteld
16:15 - 16:30	intern werkoverleg
16:30 - 17:15	vertegenwoordigers werkveld (max. 10, gedifferentieerd samengesteld – personen die afgestudeerden in dienst hebben of fungeren als stagementoren en die niet ingeschakeld zijn in het opleidingsprogramma)
17:15 - 18:00	afgestudeerden (max. 10 uit de drie laatste afstudeerjaren, representatief samengesteld)
18:00 - 18:30	intern werkoverleg
19:00	avondmaaltijd commissie

Dag 3

09:00 - 09:45	studenten (max. 10 representatief samengesteld, inclusief de studentenvertegenwoordigers) opleiding 3
09:45 - 10:00	intern werkoverleg
10:00 - 10:45	lectoren (miv de stage- en eindwerkbegleiders), max 10 representatief samengesteld
10:45 - 11:00	intern werkoverleg
11:00 - 11:45	vertegenwoordigers werkveld (max. 10, gedifferentieerd samengesteld, personen die afgestudeerden in dienst hebben of fungeren als stagementoren en die niet ingeschakeld zijn in het opleidingsprogramma)
11:45 - 12:30	afgestudeerden (max. 10 uit de drie laatste afstudeerjaren, representatief samengesteld)
12:30 - 14:00	lunch voor de commissie en intern overleg
14:00 - 15:00	opleidingsverantwoordelijken alle opleidingen
15:00 - 15:30	vrij spreekuur
15:30 - 18:00	voorbereiding mondelinge rapportering
18:00	mondelinge rapportering

VISITATIE OPLEIDINGEN CLUSTER BNB GEZONDHEIDSZORG INSTELLING MET VIER OPLEIDINGEN

- Katholieke Hogeschool Leuven

Dag 1

08:45 - 9:00	samenkomst in hogeschool
09:00 - 11:30	werkoverleg, inzage van de bijlagen en inzage werkdocumenten
11:30 - 12:00	kennismaking met de algemeen directeur, het departementshoofd, adjunct-departementshoofd
12:00 - 13:00	opleidingsverantwoordelijken, opstellers ZER (bespreking referentiekader) alle opleidingen
13:00 - 14:00	lunch voor de commissie
14:00 - 14:45	kwaliteitsverantwoordelijke(n), verantwoordelijke(n) onderwijsontwikkeling en internationalisering (van de opleiding, het departement en/of de hogeschool)
14:45 - 15:30	studenten opleiding 1 (max. 10 representatief samengesteld, inclusief de studentenvertegenwoordigers) (miv student betrokken bij onderwijskundig overleg)
15:30 - 16:30	lectoren opleiding 1 (miv begeleiders stage en bachelorproeven)
16:30 - 17:30	rondgang
17:30 - 18:15	afgestudeerden opleiding 1 (max. 10 uit de drie laatste afstudeerjaren, representatief samengesteld)
18:15 - 19:00	vertegenwoordigers werkveld opleiding 1 (max. 10, gedifferentieerd samengesteld, personen die afgestudeerden in dienst hebben en die niet ingeschakeld zijn in het programma)
19:00 - 20:00	informeel moment
20:00	avondmaal voor de commissie

Dag 2

09.00-09.30	intern werkoverleg
09.30-10.15	studenten opleiding 2 (max. 10 representatief samengesteld, inclusief de studentenvertegenwoordigers) (miv student betrokken bij onderwijskundig overleg)
10.15-11.15	lectoren opleiding 2 (miv begeleiders stage en bachelorproeven)
11.15-11.30	pauze
11.30-12.15	afgestudeerden opleiding 2 (max. 10 uit de drie laatste afstudeerjaren, representatief samengesteld)
12.15-13.00	vertegenwoordigers werkveld opleiding 2 (max. 10, gedifferentieerd samengesteld, personen die afgestudeerden in dienst hebben en die niet ingeschakeld zijn in het programma)
13.00-14.00	lunch voor de commissie
14.00-14.30	intern werkoverleg
14.30-15.30	lectoren opleiding 3 (miv begeleiders stage en bachelorproeven)
15.30-16.15	studenten opleiding 3 (max. 10 representatief samengesteld, inclusief de studentenvertegenwoordigers) (miv student betrokken bij onderwijskundig overleg)
16.15-16.30	pauze
16.30-17.15	afgestudeerden opleiding 3 (max. 10 uit de drie laatste afstudeerjaren, representatief samengesteld)
17.15-18.00	vertegenwoordigers werkveld opleiding 3 (max. 10, gedifferentieerd samengesteld, personen die afgestudeerden in dienst hebben en die niet ingeschakeld zijn in het programma)
18.15-18.45	ombudsperso(n)en, verantwoordelijken studieadvies en -begeleiding
18.45	avondmaal voor de commissie

Dag 3

09:00 - 09:30	intern werkoverleg
09:30 - 10:15	studenten opleiding 4 (max. 10 representatief samengesteld, inclusief de studentenvertegenwoordigers) (miv student betrokken bij onderwijskundig overleg)
10:15 - 11:15	lectoren opleiding 2 (miv begeleiders stage en bachelorproeven)
11:15 - 11:30	pauze
11:30 - 12:15	afgestudeerden opleiding 4 (max. 10 uit de drie laatste afstudeerjaren, representatief samengesteld)
12:15 - 13:00	vertegenwoordigers werkveld opleiding 4 (max. 10, gedifferentieerd samengesteld, personen die afgestudeerden in dienst hebben en die niet ingeschakeld zijn in het programma)
13:00 - 14:00	lunch voor de commissie
14:00 - 15:00	opleidingsverantwoordelijken alle opleidingen
15:00 - 15:30	vrij spreekuur
15:30 - 18:30	voorbereiding mondelinge rapportering
18:30	mondelinge rapportering

VISITATIE OPLEIDINGEN CLUSTER BNB GEZONDHEIDSZORG INSTELLING MET ZEVEN OPLEIDINGEN

- Katholieke Hogeschool Kempen

Dag 1: locatie 1

09:00	samenkomst in de hogeschool
09:00 - 12:00	intern werkoverleg en inzage van de bijlagen
12:00 - 12:30	kennismaking met de algemeen directeur en het departementshoofd
12:30 - 13:30	lunch voor de commissie
13:30 - 15:30	opleidingsverantwoordelijken, opstellers ZER en een student betrokken bij het onderwijskundig overleg (bespreking referentiekader)
15:45 - 16:45	kwaliteitsverantwoordelijke(n) en verantwoordelijke(n) onderwijsontwikkeling (van de opleiding, het departement en/of de hogeschool)
17:00 - 18:30	bezoek lokalen locatie 1
18:30 - 19:30	informeel moment
20:00	avondmaal voor de commissie

Dag 2: locatie 1

09:00 - 10:00	studenten opleidingen 1 en 2 (max. 12 representatief samengesteld, inclusief de studentenvertegenwoordigers)
10:15 - 11:15	studenten opleidingen 3 en 4 (max. 12 representatief samengesteld, inclusief de studentenvertegenwoordigers)
11:30 - 12:30	docenten opleidingen 1 en 2 (max. 12 representatief samengesteld, inclusief de personen betrokken bij onderwijskundig en/of beleidsoverleg)
12:30 - 13:30	lunch voor de commissie
13:30 - 14:30	docenten opleidingen 3 en 4 (max. 12 representatief samengesteld, inclusief de personen betrokken bij onderwijskundig en/of beleidsoverleg)
14:45 - 15:45	begeleiders stage- en eindwerken (max. 12 representatief samengesteld)
16:00 - 17:00	afgestudeerden (max. 12 uit de drie laatste afstudeerjaren, representatief samengesteld)
17:15 - 18:15	vertegenwoordigers werkveld (max. 12, gedifferentieerd samengesteld, personen die afgestudeerden in dienst hebben of fungeren als stagementoren en die niet ingeschakeld zijn in het programma)
18:15 - 18:30	intern overleg
19:00	avondmaal voor de commissie

Dag 3: locatie 2

09:00 - 10:00	studenten opleidingen 5 en 6 (max. 12 representatief samengesteld, inclusief de studentenvertegenwoordigers)
10:15 - 11:00	studenten opleidingen 7 (max. 12 representatief samengesteld, inclusief de studentenvertegenwoordigers)
11:30 - 12:30	docenten opleidingen 5 en 6 (max. 12 representatief samengesteld, inclusief de personen betrokken bij onderwijskundig en/of beleidsoverleg)
12:30 - 13:30	lunch voor de commissie
13:30 - 14:15	docenten opleidingen 7 (max. 12 representatief samengesteld, inclusief de personen betrokken bij onderwijskundig en/of beleidsoverleg)
14:30 - 15:15	begeleiders stage- en eindwerken (max. 12 representatief samengesteld)
15:30 - 17:00	rondgang
17:00 - 18:00	afgestudeerden (max. 12 uit de drie laatste afstudeerjaren, representatief samengesteld)
18:15 - 18:15	vertegenwoordigers werkveld (max. 12, gedifferentieerd samengesteld, personen die afgestudeerden in dienst hebben of fungeren als stagementoren en die niet ingeschakeld zijn in het programma)
19:15 - 19:30	intern overleg
20:00	avondmaal voor de commissie

Dag 4: locatie 2

09:00 - 09:30	administratief-technisch personeel
09:45 - 10:30	ombudsperso(n)(en), verantwoordelijken studieadvies en -begeleiding
10:30 - 12:00	intern overleg
12:00 - 12:30	opleidingsverantwoordelijken
12:30 - 13:30	lunch voor de commissie
13:30 - 14:30	vrij spreekuur
14:30 - 18:00	voorbereiding mondelinge rapportering
18:00	mondelinge rapportering

BIJLAGE 4

Lijst van afkortingen en letterwoorden

ABA	Academische bacheloropleiding
ADL	Activiteiten dagelijks leven
AKUL	Associatie van de K.U.Leuven
ALS	Advanced life support
APLS	Advanced paediatric life support
APA	American Psychological Association; werkten APA-richtlijnen uit om te citeren en bronvermelding te hanteren
ARTE	Arteveldehogeschool
ATP	Administratief en technisch personeel
AUGent	Associatie Universiteit Gent
AUHA	Associatie Universiteit en Hogescholen Antwerpen
AUHL	Associatie Universiteit Hogescholen Limburg
AVM	Audiovisuele media (Erasmushogeschool Brussel)
AZ	Algemeen ziekenhuis
BAMA	Bachelor-Master
BBT	Bijzondere Beroepstitel
BNB/banaba	Bachelor- na-bacheloropleiding
Blackboard	Elektronisch leerplatform
BLS	Basic Life Support
BSC	Balanced ScoreCard

BSL	Bohn Stafleu van Loghum (vakbibliotheek), Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende
CAW	Centrum voor Algemeen Welzijnswerk
Chamilo	e-learningplatform
CGG	Centrum Geestelijke Gezondheidszorg
CPR	Cardiopulmonary resuscitation (reanimatie)
CPR	Centrum voor Psychotherapie en Relatie
CSA	Centrale Sterilisatie Afdeling
CVO	Centrum voor Volwassenenonderwijs
CVVH	Continuous Venovenous Hemofiltration (nierfunctie- vervangende therapie)
DOC	Departementaal onderhandelingscomité
DOE	Departementaal onderwijs- en examenreglement
DOER	Departementale aanvullingen onderwijs- en examenregeling
Dokeos	Elektronische leeromgeving
DSR	Departementale studentenraad
DTO	Databank Tertiair onderwijs
EBM	Evidence-based medicine
EC	Expertisecentrum
ECARTE	European Consortium for Arts Therapies Education
ECHO	Expertise Centrum Hoger Onderwijs
ECTS	European Credit Transfer System
EFQM	European Foundation for Quality Management
EhB	Erasmushogeschool Brussel
EHSAL	EHSAL, Europese Hogeschool Brussel
EKK	Europees kwalificatiekader voor levenslang leren
EONS	European Oncology Nursing Society
EORNA	European Operating Room Nurses Association
Erasmus	Uitwisselingsprogramma voor studenten in het hoger onderwijs, onderdeel van het Project Socrates van de Europese commissie
ERC	European Resuscitation Council
ERNA	Elektronisch registratiesysteem
EVADIHA	Evaluatie van het didactisch handelen

EVC	Elders verworven competenties
EVK	Eerder verworven kwalificaties
G&T	Departement Gezondheidszorg en Technologie
GEO	Geïntegreerde eindopdracht
GIT	Geïndividualiseerd traject
GiBS	Gedragstherapeutische Begeleiding voor Studenten
GZL	Department Gezondheidszorg campus Lier (K.H.Kempen)
GZT	Department Gezondheidszorg campus Turnhout(K.H.Kempen)
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg (K. H. Kempen)
Artesis	Artesis Hogeschool Antwerpen
HBO	Hoger Beroepsonderwijs
HBO5	Hoger beroepsonderwijs op niveau 5 van de Vlaamse Kwalificatiestructuur
HIVV	Hoger Instituut voor Verpleegkunde en Vroedkunde (KATHO)
HOC	Hogeschool onderhandelingscomité
HOE	Hogeschoolonderwijs- en examenreglement
HoGent	Hogeschool Gent
HOR	Hogeronderwijsregister
HR	Human resources
HRM	Humanresourcesmanagement
HZS	Hogere Zeevaartschool
IABP	Intra-aortic balloon pump
IAJ	Individueel aangepast jaarprogramma
ict	Internet- en communicatietechnologie
ICTO	ICT en Onderwijs
ICTS	ICT-Systeembeheer
IKZ	Interne kwaliteitszorg
IMWR	Inspireren, Mobiliseren, Waarderen, Reflecteren (een instrument voor kwaliteitszorg)
INK	Een managementmodel, oorspronkelijk geformuleerd door INK (Instituut voor Nederlandse Kwaliteit)
INVERT	Index van de Nederlandstalige Verpleegkundige Tijdschriften (K. H. Kempen)
INZO	Intensieve Zorgen

IZ	Intensieve Zorgen
IZ-SPGZ	Intensieve zorgen en Spoedgevallenzorg
JAP	Jaaractieplan
KAHOSL	Katholieke Hogeschool Sint-Lieven
KATHO	Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen
KdG	Karel de Grote-Hogeschool
KHBO	Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende
K.H.Kempen	Katholieke Hogeschool Kempen
KHLEU	Katholieke Hogeschool Leuven
KHLIM	Katholieke Hogeschool Limburg
Lessius M	Lessius Mechelen
KISS	Kwalitatieve Informatie in verband met Studiekeuze voor Studenten
Kronos	Meetsysteem om studietijd en studeerbaarheid in kaart te brengen
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
KZ	(Integrale) kwaliteitszorg
LKI	Leuvens Kanker Instituut
MA	Academische masteropleiding
Metis	Systeem voor studietijdmeting met de techniek van schatten achteraf
MUG	Mobiele UrgentieGroep
NICU	Neonatal Intensive Care Unit
NVAO	Nederlands Vlaamse Accreditatieorganisatie
NVKVV	Nationaal Verbond voor Katholieke Vlaamse Verpleegkundigen en Vroedvrouwen
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
OER	Onderwijs- en examenreglement
OJP	Operationeel jaaractieplan
OK	Operatiekamer
OLOD	Opleidingsonderdeel
OLC	Open Leercentrum
OO	Onderwijsontwikkeling
OOD	Onderwijsondersteunende dienst

OOF	Onderwijsontwikkelingsfonds
OOP	Onderwijsontwikkelingsplan
OP	Onderwijzend personeel
OPO	Opleidingonderdeel
OPAR	Opleidingsadviesraad
PAP	Persoonlijk actieplan
PAZA	Post Anesthesie Zorgen Afdeling
PBA	Professionele bacheloropleiding
PBW	Dienst voor Preventie en bescherming op het werk (Erasmushogeschool Brussel)
PDCA	Letterwoord voor: 'Plan Do Check Act'
PHL	Provinciale Hogeschool Limburg
PICU	Pediatric Intensive Care Unit
PICC	Peripherally Inserted Central Catheters
PIBA	Provinciaal Instituut voor Brandweer- en Ambulancieropleiding
PIT	Paramedische Interventieteams
PNAE	Paediatric Nurses Association of Europe
PMDS	Patient Data Management System
PAP	Persoonlijk Actieplan
POP	Persoonlijk ontwikkelingsplan
PROZA	Projectgroep ontwikkeling Zelfevalautie (een instrument van kwaliteitszorg, kwaliteitsmeting; bevragingssysteem)
PSYNET	Samenwerking tussen verschillende studentenbegeleiders en studenten- psychologen van de Associatie Universiteiten en Hogescholen Antwerpen
PWO	Projectmatig wetenschappelijk onderzoek
QMP	Question mark perception
SID-in	Studie- informatiedagen
SISO	Schema voor de Indeling van Systematische Catalogus in Openbare bibliotheken
SMART	Letterwoord voor 'Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch, Tijdgebonden'
SOVEhB	Sociale Voorzieningen Erasmushogeschool Brussel
SOVO	Sociale Voorzieningen, bijvoorbeeld SOVOArte, de dienst voor sociale voorzieningen van De Artevelde Hogeschool
SOVOHA	Sociale Voorzieningen Artesis Hogeschool Antwerpen

SPA	Onderzoek naar de tevredenheid van Studenten, Personeel en de bezigheid van pas-Afgestudeerden
StAB	Studieadviesbureau
STUTRA	Studietrajectbegeleiding (Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende)
SWOP	Systeem voor Waarderingen en Ontwikkeling van het Personeel
SWOT	Letterwoord, duidt op een system waarbij “Strengths”, “Weaknesses”, “Opportunities” en “Threats” in de organisatie worden geanalyseerd
Toledo	Elektronisch leerplatform
TRIS	Transnationale Institutionele Samenwerking (een Instrument van kwaliteitszorg)
UA	Universiteit Antwerpen
UAB	Universitaire Associatie Brussel
UGent	Universiteit Gent
UH	Universiteit Hasselt
UZ	Universitair ziekenhuis
VBVK	Vlaamse Beroepsvereniging voor Verpleegkundig Kaderpersoneel
ViGeZ	Vlaams Instituut voor Gezondheidspromotie en Ziektepreventie
VKS	Vlaamse Kwalificatiestructuur
VLHORA	Vlaamse Hogescholenraad
VLIR	Vlaamse Interuniversitaire Raad
VLOR	Vlaamse Onderwijsraad
VLUHR	Vlaamse Universiteiten en Hogescholenraad
VOOK	Vlaams Overleg Opleidingen Kankerverpleegkunde
VPN	Virtual Private Network
VTE	Voltijds equivalenten
VTO	Vorming, Training en Opleiding
VUB	Vrije Universiteit Brussel
Vzw	Vereniging zonder winstoogmerk
VVIZV	Vlaamse Vereniging van Intensieve Zorgen Verpleegkunde
VVOV	Beroepsorganisatie van operatieverpleegkundigen
VVRO	Vereniging voor Verpleegkundigen Radiotherapie en Oncologie
VVVS	Vlaamse Vereniging Verpleegkundigen Spoedgevallenzorg

WaNaBa	Wat na bachelor?
WOPST	Waardering onderwijsprocessen door studenten
XIOS	XIOS Hogeschool Limburg
ZER	Zelfevaluatierapport
ZOL	Sint-Jan Ziekenhuis Oost-Limburg
ZNA	Ziekenhuis Netwerk Antwerpen

DEEL 2

Opleidingsrapporten:
Cluster Gezondheidszorg

Hoofdstuk 1

Creatieve therapie

DOMEIN SPECIFIEK REFERENTIEKADER

Competenties voor de bachelor-na-bacheloropleiding 'Creatieve therapie'

1 GEHANTEERDE INPUT

- referentiekaders van de opleidingen op hogeschoolniveau
 - Competentieprofiel Bachelor-na-bachelor Creatieve Therapie, Provinciale Hogeschool Limburg
 - Competentieprofiel Bachelor-na-bachelor Creatieve Therapie, Artevelde Hogeschool
- wettelijke bronnen
 - Structuurdecreet (2003)
 - European Qualifications Framework (EQF)
 - Vlaamse Kwalificatiestructuur (VKS)
 - Accreditatiekader NVAO
 - Dublin-descriptoren
 - Koninklijk besluit: 23 oktober 1964, tot bepaling van de normen die door de ziekenhuizen en hun diensten moeten worden nageleefd
 - Wet op de ziekenhuizen, gecoördineerd op 7 augustus 1987.
- internationale referentiekaders die onderschreven zijn door het werkveld
 - ECARTE-richtlijnen 'Basic criteria for training as an arts therapist.' Bron: www.ecarte.info. (Laatst geraadpleegd op 8 maart 2012.)

2 DOMEIN SPECIFIEKE COMPETENTIES

2.1 Gemeenschappelijke domeinspecifieke competenties

Inzake algemene competenties en algemeen beroepsgerichte competenties, verwijst de visitatiecommissie naar het Structuurdecreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen (2003-04-04).

De commissie heeft zich in het domeinspecifiek referentiekader beperkt tot het formuleren van een aantal competenties met betrekking tot de opleiding. Zij wenst tijdens de bezoeken de profilering van de verschillende opleidingen expliciet na te gaan en heeft daarom gekozen om in de vaststelling van de competenties ruimte te laten voor de profielen van de afzonderlijke opleidingen.

De commissie ontwaart binnen het vakgebied Creatieve therapie vijf competentierollen of -domeinen. Binnen deze rollen heeft zij een aantal kerncompetenties bepaald.

- 1) De creatief therapeut in de behandelcontext kan na indicatiestelling en/of diagnostische observatie een behandelingstraject verkennen, uitwerken, begeleiden en evalueren binnen het creatief-therapeutisch medium. Hij/zij:
 - is in staat om via dossierstudie en het werken in het plastisch-artistieke medium het ontwikkelingsproces van de cliënt en het cliëntsysteem te exploreren en te inventariseren.
 - is in staat om, middels een medium, veranderings-, ontwikkelings-, stabilisatie- en/of acceptatieprocessen te bewerkstelligen bij personen met psychische klachten of stoornissen, lichamelijke handicaps of cognitieve beperkingen. Hij/zij zal hierbij invloed uitoefenen op cognitief, gedragsmatig, emotioneel, sociaal of lichamelijk gebied.
 - is in staat een stappenplan te ontwikkelen c.q. een structurele behandeling op te zetten met betrekking tot de specifieke problemen van de cliënt en het cliëntsysteem en de creatief-therapeutische interventies te plannen. Hij/zij kan hierbij handelen vanuit diverse theoretische kaders en vervolgens de transfer te maken naar de eigen creatief-therapeutische setting en het eigen therapeutisch handelen hierbinnen.
 - is in staat om de cliënt en het cliëntsysteem tijdens dit behandelingstraject procesmatig, gestructureerd en methodisch te begeleiden, te ondersteunen en te evalueren.

- 2) De creatief therapeut als beeldend therapeut kan oordelen over indicatie voor het beeldend creatief-therapeutisch medium en kan omgaan met psychische processen bij zichzelf en de cliënt. Hij/zij:
 - is in staat de aspecten van diagnose en indicatiestelling te herkennen in de cliënt en te beoordelen of de methodes van de creatieve therapie geschikt zijn voor de problematiek van de cliënt.
 - onderkent en stimuleert het verandering-, ontwikkeling- en acceptatieproces van zijn cliënt via het beeldende medium.
 - beschikt over de nodige introspectie om de psychische mechanismen van overdracht en tegenoverdracht te hanteren binnen zijn creatief-therapeutisch handelen.
 - is in staat binnen de transitionele ruimte van de cliënt psychische processen van inzicht, symbolisering, emotionele verwerking en symptoomvorming te herkennen en bij te sturen.

- 3) De creatief therapeut als artistieke begeleider kan de cliënt vanuit een persoonlijke creatieve ervaring in het creatief-therapeutisch behandelingsproject (individueel of in groep) ondersteunen en begeleiden in diverse media binnen een brede artistieke context. Hij/zij:
 - is voldoende vertrouwd (kennis en vaardigheid) met de brede waaier van artistiek-creatieve expressievormen, methodieken, materialen en technieken die in creatieve therapie aan bod kunnen komen.
 - is door persoonlijke creatieve ervaring gemotiveerd om de gepaste expressiemiddelen met voldoende diepgang aan te wenden en zijn kennis erover uit te breiden.
 - is op de hoogte van de actuele literatuur en weet op basis daarvan de cliënt een veilige structuur aan te bieden waarbinnen deze zijn gevoelens, gedachten en sleutelgebeurtenissen uit zijn eigen leven kan verwerken, ermee kan experimenteren en er oplossingen voor kan zoeken.
 - is vertrouwd met de internationale wereld van de outsider art en aanverwanten, op zodanige wijze dat hij de cliënt kan oriënteren, begeleiden en adviseren in de wijze waarop het atelierwerk in de buitenwereld wordt gepresenteerd.
 - is in staat om de eigen kwaliteiten en beperkingen te onderkennen betreffende deskundigheid en het emotioneel functioneren, en daarmee rekening te houden binnen de creatief-therapeutische setting.

- 4) De creatief therapeut als professioneel teamspeler kan professioneel functioneren binnen het cliëntsysteem, het multidisciplinair team en het beleid. Hij/zij:
 - is in staat om te werken vanuit de doelstelling en het beleid van de instelling.
 - is in staat om samen te werken in en te overleggen met het behandel- of zorgteam en kan zich binnen dit team als creatief therapeut profileren.
 - kan op een professionele manier mondeling en schriftelijk rapporteren naar het behandel- of zorgteam, de cliënt en het cliëntsysteem en het beleid.

- 5) De creatief therapeut als beroepsontwikkelaar kan bijdragen tot ondersteuning en vernieuwing van de creatieve therapie binnen de brede context van de geestelijke gezondheidszorg. Hij/zij:
 - is in staat om het beroep te ondersteunen en te profileren binnen de gezondheids- en welzijnszorg in een multiculturele samenleving.
 - kan internationale wetenschappelijke ontwikkelingen inzetten als basis voor het gespecialiseerd professioneel handelen.
 - vertoont een actieve houding voor beroepsvernieuwing en levenslang leren georiënteerd op een internationale context.
 - kan een creatief-therapeutische methodiek ontwikkelen die aansluit bij de eigen persoonlijkheid.

2.2 Opleidingsgebonden domeinspecifieke competenties

/

3 BESLUIT

De commissie wenst tijdens de visitatiebezoeken de profilering van de verschillende opleidingen expliciet na te gaan. Zij wil zich verder een beeld kunnen vormen van de manier waarop de opleidingen zich oriënteren naar de hedendaagse actualiteit/realiteit van het beroep en naar de huidige marktsituatie.

De verbondenheid van de opleidingen met hun vakgebied, hun actieve participatie in de buitenwereld en de manier waarop ze hun omgeving in de onderwijsinstelling binnenbrengen, vormen voor de commissie eveneens aandachtspunten.

De commissie wil tot slot expliciet nagaan welke samenwerkingsverbanden en welk overleg er bestaat tussen de vergelijkbare opleidingen en andere nationale of internationale betrokken partijen om een gemeenschappelijk actueel referentiekader en gemeenschappelijke domeinspecifieke leerresultaten op te stellen, die tevens de ruimte laten tot duidelijke profilering door de individuele opleidingen.

VERGELIJKEND PERSPECTIEF

BNB Creatieve therapie in vergelijkend perspectief

WOORD VOORAF

In dit hoofdstuk geeft de visitatiecommissie in vergelijkend perspectief een overzicht van haar bevindingen over de bachelor-na-bacheloropleiding. De commissie besteedt bij de vergelijking vooral aandacht aan elementen die haar het meest in het oog gesprongen zijn of die zij belangrijk acht. Het is niet de bedoeling van de commissie om de individuele opleidingsrapporten in detail te herhalen.

Vooraleer over te gaan naar de facetgewijze vergelijking wil de commissie volgende elementen onder de aandacht brengen.

De bachelor-na-bacheloropleidingen worden in beperkte mate gefinancierd door de overheid (50%). Volgens de commissie speelt dit een rol in de kwaliteit van de opleiding. Vaak zijn de studieprogramma's, de studie- en studentenbegeleiding en het opleidingsteam aangewezen op de solidariteit binnen het departement en de hogeschool om de (voortgezette en specialiserende) opleidingen in te kunnen richten.

De beperkte financiering heeft tot gevolg dat de opleidingen met een zeer kleine groep vaste medewerkers werken. Een ruimere financiering zou er toe leiden dat men het lerarenkorps kan uitbreiden. De commissie is immers bezorgd over de verhouding docent-gastdocent die ze heeft vastgesteld in de verschillende opleidingen. De keuze voor tijdelijke en gastdocenten zorgt enerzijds voor de aanlevering van een gevarieerd aanbod aan expertise, maar toont tevens aan dat opleidingen moeite hebben om docenten met een vast statuut aan te werven. In een aantal opleidingen kan vastgesteld worden dat de omkadering voor deze gastdocenten te wensen over laat, in het bijzonder op het vlak van onderwijskundige ondersteuning. De commissie vindt dat gastdocenten zeker een meerwaarde vormen, maar er moet over gewaakt worden dat deze gastdocenten het gewenste niveau blijven garanderen.

De bachelor-na-bacheloropleidingen hanteren verschillende toelatingsvoorwaarden. Gezien de diversiteit van de instroom in heel wat opleidingen raadt de commissie de opleidingen aan om het instroombeleid te bewaken in functie van enerzijds de kwalificaties die de vooropleiding en de werkervaring van de instromende studenten met zich kunnen meebrengen en anderzijds de benodigde startcompetenties van de bachelor-na-bacheloropleidingen. Ook moeten de opleidingen er op letten dat de doelstellingen van de opleiding goed gedefinieerd en gecommuniceerd worden.

Kenmerkend voor de instroom van deze opleidingen is het hoog aantal werkstudenten. Dat heeft een invloed op de aanwezigheid van internationalisering in de opleidingen. Een aantal opleidingen ziet de meerwaarde van internationale studentenmobiliteit in, maar vraagt zich af hoe dat te rijmen is met het statuut van werkstudent, waarbij vaak meer flexibiliteit wordt vereist door de opleiding dan er kan geboden worden door de student. Vele opleidingen merken ook op dat weinig studenten vragende partij zijn in zake (internationale) studentenmobiliteit. De commissie is van oordeel dat dit geremedieerd kan worden door de doelstellingen en visie rond internationalisering scherp te stellen en hiervoor voluit te kiezen in de uitwerking van een individueel programma. De commissie ziet hier mogelijkheden om internationaliseringsactiviteiten te implementeren die geen uiterste flexibiliteit vragen van werkstudenten, zoals internationalisation at home-initiatieven of korte internationale studiebezoeken en/of congressen. De commissie stelde weliswaar een aantal van deze good practices vast en hoopt dat de overige opleidingen zich door deze voorbeelden laten inspireren. Ten slotte is de commissie van oordeel dat het wenselijk is dat de opleidingen samen met het werkveld nagaan wat de eventuele mogelijkheden zijn om ook werkstudenten een internationale ervaring te laten genieten.

Een aantal opleidingen kiezen ervoor om werkstudenten de mogelijkheid te geven om hun stage te volgen op de eigen werkplek. De commissie is hier geen voorstander van. Stage op de eigen werkplek is volgens de commissie een (begrijpelijke) gemakkelijksoplossing die vooral organisatorisch comfort betekent voor student, werkgever en instelling. Het elders opdoen van werkervaring heeft echter een aantoonbare meerwaarde voor de student in zijn professionele toerusting en ontwikkeling. De student krijgt immers de kans om andere aanpakken te verkennen. Bovendien draagt dit bij tot objectivering van de evaluatie van de werkzaamheden van de student. De commissie is van oordeel dat een stage op de eigen werkplek enkel kan mits een specifieke uitwerking en de noodzakelijke begeleiding, waarin vooral de opleiding een grote rol dient te spelen.

Ten slotte wil de commissie stilstaan bij de laagdrempelige cultuur die de bachelor-na-bacheloropleidingen volgens haar kenmerken. Deze cultuur bestaat zowel tussen het managementteam van de opleiding en het docentenkorps als tussen deze beide partijen en de studenten. De commissie vindt deze open cultuur een positief element in de bachelor-na-bacheloropleidingen maar waarschuwt voor de informele aanpak wat studie- en studentenbegeleiding betreft.

OPLEIDINGEN IN VERGELIJKEND PERSPECTIEF

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie

Het is de commissie duidelijk geworden dat de bachelor-na-bacheloropleidingen Creatieve Therapie, net zoals het vakgebied zelf, zich in een pioniersfase bevinden in Vlaanderen. De commissie is van oordeel dat de opleidingen een grote rol kunnen spelen in de ontwikkeling en vormgeving van dit vakgebied en zich kunnen opwerpen als visionairen en vormers van creatief therapeuten, die zich afstemmen en mogelijkwijze afzetten tegen de geldende theorieën en methodes.

De commissie heeft vastgesteld dat beide opleidingen reeds over een duidelijk competentieprofiel beschikken. In de ene opleiding krijgen de creatief-therapeutische beroepsvaardigheden duidelijk aandacht in het competentieprofiel. Het competentiegericht leren is wel niet helemaal formeel uitgewerkt in de doelstellingen van die opleiding. Ook kan de eigenlijke formulering van de creatief-therapeutische beroepsvaardigheden transparanter. Bij de andere opleiding dienen de creatief-therapeutische beroepsvaardigheden nog meer aandacht te krijgen in het competentie-

profiel. Wat de internationale dimensie binnen de competentieprofielen betreft, is de commissie van oordeel dat deze bij de ene opleiding formeel gezien aanwezig is en bij de andere nog niet. De commissie ziet het echter als noodzakelijk voor beide opleidingen om dit nog nader uit te werken in zowel de opleidingsvisie als de opleidingsdoelstellingen.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beide opleidingen onderzoeken adequaat hun profilering en de inhoud van hun domeinspecifieke eisen middels internationale benchmarking. De opleidingsdoelstellingen werden zo onderzocht aan de hand van de ECARTE-richtlijnen. Eén opleiding benchmarkte ook met de opleidingsdoelstellingen en domeinspecifieke eisen van een Nederlandse opleiding.

Bij de ene opleiding heeft de opleidingsvisie wel niet veel connecties met de eigenlijke praktijk in het werkveld. Er is dan ook nog verdere afstemming nodig. De formele visie is momenteel immers sterk gericht op het psychoanalytische, wat overigens niet steevast overeenkomt met de praktijk in de opleiding. Bij de andere opleiding is de visievorming nog niet voltooid. De visie dient volgens de commissie ook nog formeel vastgelegd te worden. Bij beide opleidingen dient de opleidingsgebonden visie ook duidelijker gecommuniceerd te worden aan de verschillende stakeholders. Bij één opleiding is de visie door het uitblijven van explicitering op dit moment niet steeds duidelijk voor het werkveld.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud

Bij de ene opleiding is het opleidingsprogramma logisch vormgegeven, volgens de commissie, en zijn er verschillende, adequaat uitgewerkte keuzeopties aanwezig in het programma naargelang het medium dat de student zich wenst eigen te maken. De verschillende media worden volgens de commissie wel niet op hetzelfde niveau gedoceerd, en dat zowel wat betreft het artistieke als het artistiek-therapeutische aspect. Bij de andere opleiding werd het programma gedifferentieerd naargelang de vooropleiding, wat de commissie apprecieert. Er is echter niet voldoende aandacht voor de therapeutische (en pathologische) component voor instromende studenten met een kunstvooropleiding.

De inhoud van de opleidingsprogramma's is daarnaast niet steeds in overeenstemming met de formele visie en de doelstellingen. Eén opleiding probeert zo het persoonlijk leerproces te koppelen aan het analoge proces dat creatieve therapie kenmerkt. Deze werkwijze kende op het moment van het visitatiebezoek echter nog geen duidelijke structuur in het curriculum. De verknoping van de drie 'bodies' (namelijk 'knowledge', 'artistic skills' en 'methods') zou verder centraal moeten staan in de uitwerking van het programma.

De inhoud van beide opleidingsprogramma's is onderdeel van bevestigingen die gehouden worden bij verschillende stakeholders, zo heeft de commissie vastgesteld. Bij de ene opleiding leiden de resultaten daarvan duidelijk tot curriculumherzieningen, wat de commissie apprecieert. Bij de andere opleiding zou de participatie van de betrokkenen nog verder uitgewerkt moeten worden. Ook zou de opleiding meer beroep kunnen doen op de hogeschoolbrede dienst Onderwijsontwikkeling in het kader van curriculumherzieningen.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Bij de ene opleiding waarborgt de professionele gerichtheid de ontwikkeling van de beroepsvaardigheden van de Creatief therapeut. Er is tevens een duidelijke interactie met de beroepspraktijk

om de professionele gerichtheid af te stemmen op de eisen van het werkveld. Ook wordt er aan kennisontwikkeling gedaan via vakliteratuur. Bij de andere opleiding wreekt het gebrek aan een eenduidige, duidelijke visie op Creatieve therapie zich in de perceptie van het werkveld, waardoor de professionele gerichtheid in vraag kan gesteld worden volgens de commissie. De criteria voor de stageplaatsen zijn overigens niet eenduidig en moeten nog aangescherpt worden in het kader van een adequate professionele gerichtheid van het programma. Nu is het immers zo dat sommige stageplaatsen geen mogelijkheid bieden tot het inoefenen van de therapeutische vaardigheden.

Facet 2.3 Samenhang

Beide opleidingen proberen tegemoet te komen aan de individuele situaties van studenten door het aanbieden van verschillende, flexibele leertrajecten. Hiertoe voerde de ene opleiding verschillende trajecten per medium in. De eigenlijke samenhang van het programma is daarbij wel nog niet geheel transparant, wat volgens de commissie dan ook verdere aandacht verdient. De andere opleiding implementeerde twee trajecten (zij het met een focus op kunst, zij het met een focus gezondheidszorg), adequaat gebaseerd op de vooropleiding van instromende studenten. Deze differentiatie op basis van vooropleiding vindt de commissie wenselijk, gezien de uiteenlopende profielen in de instroom.

De volgtijdelijkheid van het ene programma wordt gevrijwaard door het bestaan van verschillende modules. De modulaire opbouw is een adequaat instrument om tegemoet te komen aan de individuele leertrajecten zonder de sequentiële opbouw van het programma in het gedrang te brengen. In de andere opleiding, is er geen duidelijke sequentiële opbouw van het programma aanwezig op het niveau van de opleidingsonderdelen. De commissie wil de opleiding dan ook vragen deze sequentiële opbouw op microniveau na te gaan en die alleszins beter te expliciteren.

Facet 2.4 Studieomvang

De commissie kon vaststellen dat alle opleidingen qua studieomvang voldoen aan de decretale eisen.

Facet 2.5 Studietijd

De studietijd van een modeltraject in de ene opleiding bedraagt anderhalf academiejaar. De andere opleiding legt modeltrajecten in met een studietijd van twee academiejaren. De spreiding van de studiepunten over meer dan één academiejaar is in beide opleidingen het directe gevolg van de hoge studielast die ervaren wordt door studenten. De commissie is in dat kader van oordeel dat er moet worden nagegaan of 60 studiepunten wel voldoende is om in een allesomvattend programma in de Creatieve therapie te voorzien. De commissie heeft immers op basis van haar vakkennis, kennis van het beroepenveld en de uitgevoerde visitatiebezoeken, moeten besluiten dat die omvang haar inziens niet voldoet om in zo'n complexe programma-inhoud, die zowel therapeutische als kunstvaardigheden en -kennis verenigt, te kunnen voorzien. Het zou dan ook een inhoudelijke verbetering zijn indien er een uitbreiding van de studiepunten komt volgens de commissie.

Het is de commissie wel duidelijk geworden dat, ondanks de krappe omvang van de programma's, er momenteel een enorm potentieel aanwezig is om volwaardige opleidingen Creatieve therapie uit te bouwen, maar dat de randvoorwaarden en de huidige financiële omkadering dit niet geheel mogelijk maken. De ene opleiding Creatieve therapie heeft aan de commissie tijdens de gesprekken aangegeven dat ze reeds wil uitbreiden naar een studieprogramma van 90 studiepunten, ondanks de huidige problemen op het vlak van o.a. personeel en potentiële werkingsmiddelen. De commissie wil hiervoor graag haar appreciatie uitdrukken en dit initiatief ondersteunen.

Facet 2.6 Afstemming vormgeving-inhoud

In de ene opleiding worden de didactische werkvormen afgestemd op de inhoud en bewaakt door zogenaamde 'procesboekjes'. Dit is een adequaat instrument om het didactisch proces vorm te geven en te bewaken. De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding terugbuigt op het didactisch concept van de hogeschool, en dat er verder geen didactisch concept op opleidingsniveau geformuleerd wordt. De hogeschool vermeldt in haar het didactisch concept het competentiegericht leren, maar dit komt niet steeds terug in de werkvormen van de opleiding. Het gebruik van reeds aanwezige instrumenten ten behoeve van de afstemming van de werkvormen op de inhoud, zou de docenten kunnen bijstaan in het ontwikkelen van meer adequate, competentiegerichte werkvormen en evaluaties.

Het gebrek aan een opleidingsgebonden didactisch concept en een uitwerking van competentiegericht didactische werkvormen is ook binnen de andere opleiding een probleem. In deze opleiding is verder nog teveel ex-cathedraonderwijs en te weinig activerende werkvormen aanwezig. Het praktijkleren is binnen deze opleiding dan ook te weinig ingebed in het programma. De commissie vond de intervisiegesprekken wel een mooie werkvorm om een vinger aan de pols te houden binnen het uitgetekende leerproces, al zou de begeleiding hier beter liggen bij een creatief therapeut. Ook de (medium)ateliers zouden een uitstekende werkvorm kunnen bieden indien er ook op andere facetten van de opleidingsdoelstellingen zou worden ingezet, naast op mediumontwikkeling.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Wat betreft beoordeling en toetsing zijn beide opleidingen niet aan de maat. In de ene opleiding gebeuren er wel handelingstoetsen, die nodig zijn om de handelingsbekwaamheid van de student in kaart te brengen. De frequentie daarvan moet echter nog hoger; ook moeten de handelingstoetsen zelf omvattender gebeuren. In de andere opleiding gebeurt er enkel een gerichte handelingstoets binnen de stage. Ook hier dient de handelingstoets omvattender te gebeuren; momenteel worden immers enkel de handelingen met één cliënt beoordeelt. Wat de frequentie betreft, heeft de commissie vastgesteld, dat er binnen deze opleiding geen andere handelingstoets aanwezig is. De commissie vraagt hier dan ook aandacht voor in het kader van de noden van een professioneel gerichte bachelor.

In de ene opleiding, moeten de evaluatiecriteria in het algemeen volgens de commissie transparanter en explicieter worden geformuleerd. Het is immers noodzakelijk dat er voor de studenten inzichtelijk wordt getoetst. De criteria voor het eindwerk verdienen in deze opleiding aandacht. Ze zouden op de competenties moeten geënt worden. In de andere opleiding is de beoordeling van de stage niet geheel transparant, wat aandacht verdient volgens de commissie. De evaluatiecriteria van de bachelorproef dienen daarnaast snel vastgelegd te worden. In het algemeen is de commissie van oordeel dat er meer gestandaardiseerde formulieren voor beoordeling moeten bestaan om de objectiviteit van de beoordelingen te garanderen.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

De toelatingsvoorwaarden zijn voor beide opleidingen voldoende duidelijk omschreven en adequaat. In beide opleidingen is er ook een EVC- en EVK-procedure voor handen. De commissie hecht veel belang, in het kader van de bachelor-na-bacheloropleidingen, aan deze EVC- en EVK-procedures en -mogelijkheden. In de ene opleiding, wordt de EVC- en EVK-procedure sterk

uiteengezet en doen de studenten ook effectief beroep op de mogelijkheden die het beleid hun biedt. In de andere opleiding is er een procedure aanwezig maar laat de effectieve indiening van EVC- of EVK-dossiers nog op zich wachten.

In het kader van het programma en het leerproces zouden de toelatingsvoorwaarden van één opleiding nogmaals gescreend en geactualiseerd moeten worden volgens de commissie, en dan zeker in functie van de instromende studenten met een vooropleiding in de humane wetenschappen.

Momenteel moeten in een bepaalde opleiding niet-kunstenaars een academieopleiding moeten volgen, maar studenten die geen achtergrond hebben in psychopathologie dienen geen bijkomende cursus volgen. De commissie ziet hier echter een vergelijkbare kennis- en vaardighedenachterstand en vraagt dan ook aandacht hiervoor van die opleiding.

ONDERWERP 3 INZET VAN PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit personeel

In beide opleidingen zag de commissie tot haar tevredenheid een dynamisch docententeam, waarbinnen de betrokkenheid bij de opleiding duidelijk aanwezig is. In één opleiding is het de commissie specifiek duidelijk geworden dat er een collectief bewustzijn onder het korps heerst, waardoor de opleidingscoördinator, bij wie vele kerntaken worden geconcentreerd, zich ondersteund weet en de opleiding haar continuïteit kan verzekeren.

Wat betreft de kwaliteit van het onderwijzend personeel heeft de commissie vastgesteld dat het lectorenkorps voldoende hoog is opgeleid in beide opleidingen. In één opleiding kunnen de kwalificaties en diploma's van de docenten echter beter op de noden van het programma afgestemd worden. Er zou in dat kader dan ook een duidelijk professionaliseringsbeleid moeten bestaan in deze opleiding.

De commissie heeft ook kunnen zien dat de pedagogisch-didactische kwaliteit van de docenten wordt bewaakt doorheen hun loopbaan aan de hand van functionerings- en evaluatiecycli, die beide opleidingen hanteren. Gemeenschappelijk aan beide opleidingen is daarnaast nog de hoge werkdruk die de vaste docenten en (in het bijzonder) de opleidingscoördinator ervaren. Docenten ervaren over het algemeen een hoge werkdruk omdat ze hun lesopdracht vaak combineren met activiteiten in het werkveld. De commissie vindt dat deze combinatie aan activiteiten voor een professioneel gerichte opleiding echter cruciaal, gezien de professionele gerichtheid van het programma. Ze vraagt de opleidingen dan ook dit in de toekomst verder te bewaken.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

De waaier aan disciplines en expertises binnen het docentenkorps is aanwezig binnen de beide opleidingen. De combinatie van lesopdrachten en professionele activiteiten in het beroepenveld zijn daarbij cruciaal (cf. facet 3.1). De commissie stelt dat de eisen qua professionele gerichtheid voor het personeel in de ene opleiding sterk bewaakt worden. Ook de onderwijsinbreng vanuit het beroepenveld via gastdocenten en -sprekers is zeer groot en vormen een aanvulling op de expertises die aanwezig zijn bij de docenten van het kernteam. In de andere opleiding, staan alle docenten met één been in het werkveld. Het is wel zo dat de commissie zich zorgen maakt of de professionele activiteiten van docenten wel steeds beantwoorden aan de professionele eisen die het programma stelt m.b.t. creatief-therapeutische ontwikkeling. De opleiding zou beter in kaart moeten brengen welke professionele gerichtheid ze mist en hier een gericht professionaliseringsbeleid rond moeten voeren.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

In beide opleidingen is een beleid voorhanden in het kader van de opdrachtenverdeling. Ook de student-lectorratio is overal onder controle volgens de commissie. De ene opleiding bereikt volgens de opleiding duidelijk optimale resultaten met de middelen die de bachelor-na-bachelors worden toegekend. De commissie heeft kunnen vaststellen dat er voldoende vaste docenten zijn aangesteld, die de continuïteit van de opleiding mee kunnen verzekeren. De werklast die de gastdocenten ervaren ligt volgens de commissie evenwel te hoog (in relatie tot de omvang van hun lesopdracht in de opleiding). In de andere opleiding moet het aantal lectoren dat vast aan de opleiding verbonden is hoger komen te liggen volgens de commissie. Het aantal kerntaken dat rust op de schouders van enkele docenten en de opleidingscoördinator ligt hoog, waardoor de continuïteit van de opleiding in het gedrang kan komen. Daarnaast zou deze opleiding de kwantiteit van lectoren met een achtergrond in de Creatieve therapie moeten verhogen door het personeelsbeleid in dat kader aan te passen.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

De beide opleidingen beschikken over adequate leslokalen en voorzieningen. De campussen waar de opleidingen worden ingericht zijn over het algemeen in orde en studentvriendelijk. De ene opleiding maakt gebruik van vakspecifieke lokalen op de eigen campus alsook van lokalen op externe locaties. De commissie heeft kunnen zien dat deze externe locaties kunnen waarborgen dat de kwaliteit van de vakspecifieke lokalen aan de maat is. De vakspecifieke lokalen op de campus zouden verder afgestemd moeten worden op de activiteiten en noden van de opleiding Creatieve therapie. Positief bij de andere opleiding is dat studenten kunnen gebruik maken van de kunstateliers van de kunstopleidingen die tevens aan de hogeschool worden ingericht. Bij de inrichting deze werkplekken kan er nog beter rekening gehouden met de verschillen in infrastructuur die in de professionele praktijk bestaan. Specifieke skillslabs om geïntegreerd de competenties te oefenen zijn er niet, wat ook nog aandacht verdient volgens de commissie.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Specifiek op het vlak van studentenbegeleiding hebben beide hogescholen een sterk uitgewerkt systeem op hogeschoolniveau. In beide opleidingen heerst er verder een laagdrempelige communicatie tussen studenten en het opleidingsteam waardoor de studie- en studentenbegeleiding adequaat en vlot verloopt. Op beide plaatsen is mede daardoor een sterke individuele opvolging van de studenten aanwezig, ook al gebeurt deze in hoofdzaak informeel. De open cultuur die in de opleidingen heerst, mag er evenwel niet toe leiden dat docenten en opleidingscoördinatoren permanent beschikbaar zijn en daardoor overbelast geraken, zoals de commissie in een opleiding heeft vastgesteld. In één opleiding wordt er tenslotte adequaat een gerichte en geïntegreerde (preventieve) communicatie en begeleiding gegeven op het vlak van de psychische draagkracht van de studenten.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

De commissie heeft kunnen vaststellen dat beide opleidingen kunnen terugvallen op een uitgewerkt hogeschoolbreed kwaliteitszorgbeleid en -systeem. De ene opleiding maakt adequaat gebruik van de hogeschoolbrede instrumenten en gegevens, zoals perceptiemetingen, studie-

tijdmetingen, zelfevaluatieinstrumenten en vergelijkbaar cijfermateriaal om haar resultaten te evalueren. In de andere opleiding, gebeurt de planning en organisatie, in relatie tot de realisatie van de resultaten, tevens adequaat. De commissie heeft echter moeten vaststellen dat deze nog verder geoperationaliseerd moeten worden door de opleiding.

Beide opleidingen hebben daarnaast een metingbeleid voor handen. Bevragingen rondom de resultaten worden gehouden a.d.h.v. perceptiemetingen, die systematisch bij alumni en studenten gebeuren. In het kader van de bevragingen wil de commissie wel opmerken dat het werkveld steeds dient meegenomen worden om een representatief beeld gebaseerd op de perceptie van verschillende stakeholders te bekomen. De communicatie over de ontvangen feedback en over de genomen verbeteracties naar de verschillende betrokkenen kan daarnaast nog beter geschieden.

Ook dient de responsgraad bij bevragingen ten alle tijden opgevolgd te worden. Indien nodig, dienen mogelijkheden onderzocht te worden om de responsgraad (actief) te verhogen, volgens de commissie. Gezien het kleine aantal studenten, waaronder een hoog percentage werkstudenten, is het voor beide opleidingen niet steeds eenvoudig representatieve metingresultaten te bekomen. Het is wel zo dat men door de kleinschaligheid van de opleidingen kan terugbuigen op een groot aandeel informele feedback. Formalisatie is hier echter nodig volgens de commissie.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Wat betreft de verbetermaatregelen is in beide opleidingen gebleken dat deze adequaat een plaats kennen in het kwaliteitszorgbeleid. Beide opleidingen beschikken dan ook over operationele jaaractieplannen. De bevindingen uit de bevragingen en de feedback die systematisch worden vergaard worden daarbij ook vertaald naar concrete verbeterdoelen.

In de ene opleiding wordt een duidelijk hogeschoolbreed beleid gevolgd waarin de verbetermaatregelen kaderen, de gehanteerde PDCA-cyclus lijkt daarbij echter nog niet volledig doorgedrongen tot in de opleiding zelf wat zijn gevolgen heeft voor het uitvoeren van de (geplande) verbetermaatregelen. Er schuilt een mogelijkheid voor de opleiding in het beleggen van een systematisch symposium met de verschillende stakeholders rondom de verbeteringslag. In de andere opleiding heeft de opleiding kunnen zien dat de wijze van formeel vastleggen van de verbeterpunten nog moet uitgewerkt worden. De commissie dringt dan ook aan op concrete formuleringen en concretisering van de door de opleiding geplande verbeterpunten in de actieplannen.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

De betrokkenheid van de studenten, het werkveld en de medewerkers is aan de maat voor de beide opleidingen. Door de kleinschaligheid van de opleidingen is er ook een voortdurende, informele dialoog rondom kwaliteitszorg aanwezig, wat de commissie positief vindt. In de ene opleiding ontbreekt echter binnen de overlegorganen een uitgewerkte alumniwerking om de betrokkenheid van die groep bij de opleiding te garanderen. De andere opleiding betreft studenten, alumni, en het werkveld wel maar door de beperkte terugkoppeling naar deze betrokkenen is er geen ware systematiek in deze betrokkenheid aanwezig.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

In de ene opleiding zijn de alumni en het werkveld tevreden over de verwerving van de eindkwalificaties aan het einde van de opleiding. Ze zijn verder ook globaal tevreden over het curriculum. Het werkveld is overigens over het algemeen tevreden over het niveau van de stagiairs en hun

kwalitatieve werk. In de andere opleiding is tijdens de gesprekken met de studenten, alumni, medewerkers en werkveld gebleken dat de meerwaarde van het vak niet toegelicht kan worden aan een potentiële werkgever. De commissie vraagt hier een sterkere communicatie van een eenduidige visie en opleidingsdoelstellingen. Hoewel de studenten en de alumni van deze opleiding aangeven tevreden te zijn over de verwerving van de eindkwalificaties aan het einde van de opleiding, heeft de commissie haar twijfels over de mate waarin deze effectief behaald worden. Er zou volgens de commissie meer aandacht moeten zijn voor de praktijkgerichtheid van het programma, in kader van de resultaten en de te bereiken eindkwalificaties door de studenten.

Verder is de kwaliteit van de eindwerken in de ene opleiding aan de maat qua oriëntatie en niveau. De geïntegreerde werkvorm die de opleiding voor het eindwerk voorziet, zit volgens de commissie echter niet adequaat in elkaar. In de andere opleiding heeft de commissie vastgesteld dat de eindwerken niet steeds een inhoudelijke focus op Creatieve therapie kennen, wat de commissie betreurt. Ook voldeden de ingekeken eindwerken vormelijk niet steeds aan de APA-normen.

Voor beide opleidingen zijn de internationaliseringsactiviteiten onder studenten en docenten beperkt. De commissie zou hier willen aandringen op een definiëring van wat internationalisering inhoudt voor de individuele opleidingen en vervolgens op het maken van adequate keuzes in functie van het studentenbestand wat betreft de concrete internationaliseringsactiviteiten.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

In beide opleidingen merkt de commissie hoge slaagcijfers op voor de afgelopen academiejaren. Er is overigens weinig drop-out. De studenten die afhaken worden door de opleidingen bevraagd in het kader van de studiebevorderende en -belemmerende factoren die eigen kunnen zijn aan het programma.

Wat betreft het eigenlijke studierendement heeft de commissie tevens kunnen vaststellen dat de opleidingen dit adequaat trachten in kaart te brengen en dat het eigenlijke rendement zeer hoog ligt. Aangezien vandaag streefcijfers ontbreken op Vlaams niveau, is het moeilijk voor opleidingen om hun studierendementsresultaten af te zetten tegen die van vergelijkbare opleidingen. De commissie heeft in dat kader moeten vaststellen dat beide opleidingen zelf geen streefcijfers formuleren, waardoor het onmogelijk is om hierover conclusies te kunnen trekken.

VERGELIJKENDE TABEL

Creatieve therapie

De oordelen van de commissie op de zes onderwerpen en de daarbij horende facetten worden in een vergelijkende tabel weergegeven. De commissieleden hebben per facet een score op een vierpuntenschaal (onvoldoende, voldoende, goed, excellent) en per onderwerp een score op een tweepuntenschaal (onvoldoende, voldoende) weergegeven.

De toekenning van het oordeel slaat op het geheel van het facet en het onderwerp en is onderbouwd met argumenten. De oordelen moeten gelezen worden in samenhang met de tekst in de deelrapporten per instelling. Deze tabellen dienen dan ook met de nodige omzichtigheid te worden benaderd.

Verklaring van de scores op facetniveau

E	Excellent	De opleiding realiseert voor het facet een niveau waardoor deze zowel in Vlaanderen als internationaal als een voorbeeld van goede praktijk kan functioneren.
G	Goed	Het niveau van de opleiding stijgt voor het facet boven de basiskwaliteit uit.
V	Voldoende	De opleiding beantwoordt voor dit facet aan de basisstandaard of basisnorm voor respectievelijk een professionele bachelor, academische bachelor of master.
O	Onvoldoende	De opleiding presteert voor het facet beneden de gestelde verwachting en er is voor dit punt beleidsaandacht is.
NVT		Het facet is voor beoordeling van de opleiding niet van toepassing .
OK		Wordt vermeld bij het facet studieomvang indien de opleiding voldoet aan de decretale eisen omtrent de studieomvang.

Verklaring van de scores op onderwerpniveau

V	Voldoende	De visitatiecommissie geeft hiermee aan dat de opleiding op onderwerpniveau voldoet aan de basiskwaliteit.
O	Onvoldoende	De visitatiecommissie geeft hiermee aan dat de opleiding op onderwerpniveau niet voldoet aan de basiskwaliteit.

BNB Gezondheidszorg Creatieve therapie	AHS	PHL
Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	V	V
facet 1.1 Niveau en oriëntatie	G	V
facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	V	V
Onderwerp 2 Programma	V	O
facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	V	O
facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	V	O
facet 2.3 Samenhang	V	V
facet 2.4 Studieomvang	OK	OK
facet 2.5 Studietijd	V	V
facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	V	V
facet 2.7 Beoordeling en toetsing	O	O
facet 2.8 Masterproef	n.v.t.	n.v.t.
facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	G	V
Onderwerp 3 Inzet van personeel	V	V
facet 3.1 Kwaliteit personeel	G	V
facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	G	V
facet 3.3 Kwantiteit personeel	V	V
Onderwerp 4 Voorzieningen	V	V
facet 4.1 Materiële voorzieningen	V	V
facet 4.2 Studiebegeleiding	G	V
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	V	V
facet 5.1 Evaluatie resultaten	V	V
facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	V	V
facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	V	V
Onderwerp 6 Resultaten	V	O
facet 6.1 Gerealiseerd niveau	V	O
facet 6.2 Onderwijsrendement	V	V

ARTEVELDEHOGESCHOOL

Algemene toelichting bij de bacheloropleiding-na-bacheloropleiding Creatieve therapie aan de Arteveldehogeschool

De voortgezette opleiding in de Creatieve therapie ontstond in 1997 op vraag van het werkveld. In opvolging van het decreet op de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen (i.e. het Hogescholendecreet, 2003) werd de opleiding omgevormd tot een bachelor-na-bacheloropleiding in de Creatieve therapie. Door de krappe financiering van de bachelor-na-bacheloropleidingen was de instelling initieel genoopt tot het omdopen van de opleiding in een postgraduaatsopleiding Creatieve therapie 'basis' en een postgraduaatsopleiding Creatieve therapie 'verdieping' vanaf het academiejaar 2006–2007. Vanaf dat moment werd ook gekozen voor een opsplitsing in vier disciplines, naar analogie met de door ECARTE (cf. *infra*) vier erkende therapeutische werkvormen, namelijk beeldende therapie, dans- en bewegingstherapie, dramatherapie en muziektherapie. Omwille van de herkenbaarheid en gelijkwaardigheid van het diploma is er echter vanaf 2007–2008 terug voor geopteerd om een professionele bacheloropleiding in te richten in de vorm van een bachelor-na-bacheloropleiding.

In 2007 stelde de opleiding zich kandidaat voor een associate membership bij ECARTE. Dit lidmaatschap werd unaniem aanvaard door de 34 andere Europese leden. Door een groeiende professionalisering van de opleiding en het beroep, en na advisering door ECARTE startte de opleiding in 2009 een intern overleg, dat uitwees dat de opleiding idealiter met studiepunten dient te worden uitgebreid. Op dit moment is het evenwel nog niet duidelijk wanneer en onder welke vorm deze uitbreiding zal plaatsvinden.

Op 31 december 2000 fuseerde de Katholieke Hogeschool voor Gezondheidszorg Oost-Vlaanderen met drie andere hogescholen tot de Arteveldehogeschool, die zo meteen een van de grootste hogeronderwijsinstellingen in Vlaanderen werd. De Arteveldehogeschool is lid van de Associatie Universiteit Gent. De bachelor-na-bachelor in de Creatieve therapie is een van de 21 professioneel gerichte bacheloropleidingen die de Arteveldehogeschool aanbiedt.

In het academiejaar 2010–2011 schreven 92 studenten zich in voor de opleiding Creatieve therapie, in totaal goed voor 2323 studiepunten. Sinds de inrichting van de bachelor-na-bacheloropleiding in 2007–2008 groeide het studentenaantal (75, equivalent 3304 sp) in het daaropvolgende jaar licht naar 112 (equivalent 2834 sp) studenten. In 2008–2009 telde de opleiding 89 (equivalent 2027 sp) studenten. De daling in het aantal studiepunten is te verklaren door de uitbreiding in de tijd van het modeltraject. Zo dienden studenten in 2007–2008 de opleiding in dat traject nog af te ronden in één academiejaar; vanaf 2008–2009 veranderde dat naar anderhalf academiejaar.

De bachelor-na-bacheloropleiding in de Creatieve therapie behoort tot het studiegebied Gezondheidszorg. De Arteveldehogeschool biedt daarnaast nog professioneel gerichte bacheloropleidingen

aan in de studiegebieden Onderwijs, Handelswetenschappen en bedrijfskunde, Sociaal-agogisch werk en Industriële wetenschappen en technologie. De opleiding is gevestigd op de campus Kantienberg, een van de zeven campussen van de hogeschool. Zij deelt er de infrastructuur met de andere opleidingen in het studiegebied Gezondheidszorg.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding Creatieve therapie over duidelijke opleidingsdoelstellingen beschikt. Het opleidingsconcept waarover de bachelor-na-bacheloropleiding beschikt, is opgemaakt uit zeven krachtlijnen die richtinggevende beleidsdoelen formuleren. Het opleidingsconcept geeft aan dat de bachelor-na-bacheloropleiding een programma wil zijn dat studentgericht en gericht op de individuele leerbehoeften is (krachtlijn 1), dat de student tot actief, zelfstandig en samenwerkend leren aanzet (krachtlijn 2), dat gericht is op maatschappelijke ontwikkelingen en behoeften van het werkveld (krachtlijn 3), dat doorzichtig en evenwichtig is, en daarnaast onderwijs van een didactisch hoog niveau aanbiedt (krachtlijn 4), dat een wetenschappelijke en innovatieve onderbouw heeft (krachtlijn 5), dat gericht is op flexibiliteit, internationale samenwerking en uitwisseling (krachtlijn 6), en dat waardegeoriënteerd en persoonsgericht is, en waarbij de persoonlijke en professionele groei van de student centraal staan (krachtlijn 7).

Het competentiegericht leren, wat de commissie als cruciaal ziet binnen Creatieve therapie, is wel nog niet genoeg formeel uitgewerkt in de doelstellingen van de opleiding. Het is immers zo dat de opleiding ervoor opteert om creatieve therapeuten te vormen aan de hand van een analoog proces dat de competentie- en vaardighedenverwerving bij de studenten moet mogelijk maken. De student Creatieve therapie bevraagt daarbij initieel zichzelf in een therapeutische setting (cf. *infra*), om zo die ervaringen te extrapoleren naar een therapeutische praktijk waarbij de studenten/afgestudeerden zelf als therapeuten optreden.

Wat specifiek de internationale dimensie van de opleidingsdoelstellingen betreft, heeft de commissie kunnen vaststellen dat die formeel aanwezig is via 'krachtlijn 6'. De commissie wil de opleiding echter wel vragen om duidelijker aan te geven wat zij ziet als de pijlers en dus als de te verwezenlijken onderdelen van internationalisering. Nu blijft men hier te veel op de oppervlakte

wat de opleidingsgebonden doelstellingen betreft. De eigenlijke internationaliseringsdoelstellingen dienen dan ook verder te worden geëxpliciteerd.

In het competentieprofiel worden de opleidingsdoelstellingen uitgedrukt in eindcompetenties voor de student. De commissie heeft vastgesteld dat er daarbij adequaat aandacht is voor het beheersen van de algemene en algemeen beroepsgerichte competenties zoals die voor het bachelorniveau geformuleerd worden in het Structuurdecreet (2003). Ook de creatief-therapeutische beroepsvaardigheden komen terug in het competentieprofiel als beroepsspecifieke competenties. Zo is het in lijn met de ECARTe-richtlijnen¹ 'Basic criteria for training as an Art Therapist' (European Consortium for Arts Therapies Education), dat zowel aandacht voor het verwerven van een body of knowledge, een body of artistic skills als een body of therapeutic methods vraagt (cf. *facet 1.2*).

Qua beroepsspecifieke competenties onderscheidt de opleiding meer specifiek acht competenties op het niveau van een beginnende beroepsbeoefenaar. Deze competenties integreren ook de algemene en algemeen beroepsgerichte competenties die van de bachelor-na-bachelor worden verwacht:

- 1) De creatief therapeut kan een groepsproces begeleiden als procesbegeleider en als groepsleider, vanuit een inzicht in cliënten- en patiëntengroepen.
- 2) De creatief therapeut kan handelen vanuit diverse theoretische kaders, en hierbij een transfer maken naar de creatief-therapeutische setting en het eigen therapeutisch handelen hierbinnen.
- 3) De creatief therapeut kan zichzelf bevragen als persoon binnen de therapeutische setting.
- 4) De creatief therapeut is in staat om de eigen kwaliteiten en beperkingen te onderkennen betreffende de eigen deskundigheid en het emotioneel functioneren, en daarmee rekening te houden binnen de creatief-therapeutische setting.
- 5) De creatief therapeut kan een creatief-therapeutische methodiek ontwikkelen die aansluit bij de eigen persoonlijkheid.
- 6) De creatief-therapeut kan zijn rol opnemen binnen een multidisciplinair team.
- 7) De creatief therapeut is in staat tot het methodisch begeleiden en ondersteunen van een creatief-therapeutisch behandeltraject (individueel of in groep) via creatief-therapeutische methodieken, materialen en technieken (non-verbaal en preverbaal), en kan deze interventies evalueren.
- 8) De creatief therapeut kan een therapeutische behandeling geven. Hij kan, na indicatiestelling en/of diagnostische observatie, met inzet van het medium, veranderings-, ontwikkelings-, stabilisatie-, en/of acceptatieprocessen bewerkstelligen bij personen met psychische klachten of stoornissen, lichamelijke handicaps of cognitieve beperkingen. Hij kan hierbij invloed uitoefenen op cognitief, gedragsmatig, emotioneel, sociaal en/of lichamenlijk gebied.

De commissie vindt het competentieprofiel tevens in lijn met het vooraf opgestelde domeinspecifieke referentiekader. Wat de beroepsspecifieke competenties betreft zou ze er echter wel nog op aan willen dringen dat deze competenties transparanter en specifieker worden geformuleerd. Deels wil de commissie wel begrip opbrengen voor deze vage formuleringen, daar ze van oordeel is dat creatieve therapie als therapeutische variant zich nog in de pioniersfase bevindt in België. Bij gebrek aan sterke nationale beroepskaders en dat nationale kader in het algemeen, schreef de opleiding overigens een visietekst om vanuit haar visie gestalte te geven aan het prille nationale vakgebied (cf. *facet 1.2*).

¹ Het internationale netwerk ECARTE is een consortium van universiteiten en hogescholen. Het doel is de ontwikkeling van de creatieve therapie in kaart te brengen en te bevorderen, en dan in het specifiek met betrekking tot nationaal gevalideerde en erkende opleidingen in Europa.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Competentiegericht leren verder formeel uitwerken in de doelstellingen van de opleiding.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, in geval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De domeinspecifieke eisen die gesteld worden door (buitenlandse) vakgenoten en het beroepenveld komen voldoende tot uiting in de vooropgestelde eindkwalificaties voor de student en in het opleidingsprogramma.

De opleiding heeft daarvoor haar doelstellingen onderzocht aan de hand van nationale en internationale referentiekaders. Omdat er geen nationale beroepsprofielen voorhanden zijn en er slechts één andere hogeschoolopleiding in Vlaanderen bestaat, heeft de opleiding als extracurriculair nationaal klankbord voor haar opleidingsdoelstellingen de Belgische Vereniging voor Creatieve Therapie (BVCT) aangegrepen. De BVCT is een prille beroepsvereniging, die sinds 2009 bestaat en zich tot doel stelt de beroepsuitoefening van creatief therapeuten te ontwikkelen en te ondersteunen, en die mee richting wil geven aan een voortdurende kwaliteitsbevordering in het vakgebied. Wat de internationale afstemming betreft, heeft de opleiding de eindkwalificaties van de student afgestemd op de richtlijnen van ECARTE (cf. facet 2.1). Daarnaast hield ze rekening met de beroepsprofielen van de vroegere Nederlandse Vereniging voor Creatieve Therapie (NVCT). De opleiding wijst er in haar ZER op dat een vergelijking met buitenlandse opleidingen onmogelijk is omwille van de krappe omkadering en het feit dat enkel in België de opleiding Creatieve therapie de vorm van een vervolgopleiding aanneemt.

De commissie heeft verder in de visietekst kunnen lezen dat de opleiding staat voor adequaat creatief therapeutisch handelen via een structurele diagnostiek die wortelt in een Lacaniaans perspectief. De opleiding geeft aan dat deze benadering ten eerste de techniek van het therapeutisch handelen bepaalt en ten tweede de ethiek ervan. Daarnaast heeft de commissie kunnen vaststellen dat de opleiding ook terugbuigt op het handboek 'Diagnostical and Statistical Manual of Mental Disorders', wat een vocabularium en diagnostische categorisatie aanreikt.

De commissie is van oordeel dat de opleidingsvisie en -doelstellingen formeel voldoende zijn uitgewerkt, maar dat ze niet expliciet genoeg zijn geformuleerd. De commissie vraagt de opleiding dan ook haar doelstellingen concreter en preciezer te formuleren. De visie van de opleiding is verder sterk gericht op het psychoanalytische; zo werkt men duidelijk vanuit een Lacaniaans perspectief. De commissie is van oordeel dat, hoewel de opleiding haar keuze om met vier specialisaties te werken voor elke behandelingsvorm, gebaseerd is op de eisen van het beroepenveld zoals die geformuleerd werden door het BVCT, een verdere afstemming met het beroepenveld toch nog nodig is. De commissie is immers van oordeel dat er naast de vraag om meer oriëntatie

op het medium door het werkveld, ook een vraag bestaat om zich meer te oriënteren op het zorgaspect van het beroep in de opleidingen. Dit heeft de commissie ook duidelijk kunnen vaststellen in de gesprekken die ze hield tijdens het visitatiebezoek met de afgevaardigden uit het beroepenveld. De commissie zou de opleiding daarom willen vragen om naast haar sterke oriëntatie op mediumspecialisatie en een psychoanalytische visie, een even zwaar gewicht te geven aan de zorgvaardigheden voor de afgestudeerde creatief therapeut in de doelstellingen. De commissie wil daarbij opmerken dat het vooreerst nodig is voor de opleiding om vast te leggen en te expliciteren wat het zorgaspect van het beroep behelst. Dit dient zich dan uiteindelijk ook te reflecteren in de eindkwalificaties voor de studenten. Momenteel wordt elke curriculumwijziging wel al voorgesteld aan de opleidingsadviesraad, waarvan naast medewerkers ook enkele vertegenwoordigers van het werkveld deel uitmaken. De commissie vindt dit een positief punt, maar vraagt dus om een uitbreiding van deze specifieke formele afstemming met het werkveld van zowel de opleidingsdoelstellingen, de eindkwalificaties voor de studenten als het curriculum om de professionele gerichtheid ervan verder te kunnen garanderen. De commissie wil hierbij wel duidelijk stellen dat ze wil aandringen op een formele dialoog en niet op een blinde afstemming op het werkveld. De commissie vindt het immers cruciaal dat de opleiding haar visie en profilering niet verloochent.

De opleiding biedt vier specialisaties aan, namelijk Beeldende therapie, Muziektherapie, Dramatherapie en Dans- en bewegingstherapie. De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding hiervoor een keuzeonderdeel van 15 studiepunten voorziet in het programma (60 sp). De verschillende keuzeonderdelen zijn 'Beeldende therapie: verdieping', 'Muziektherapie: verdieping', 'Dramatherapie: verdieping' en 'Dans- en bewegingstherapie: verdieping'. Ze beogen elk dezelfde competenties maar steeds geformuleerd in relatie tot een van de media. De commissie is van oordeel dat de mediums specifieke onderdelen de mediums specifieke aard van de student z'n programmakeuze kunnen ondersteunen. Ze is tevens van aard dat de competenties die worden vooropgesteld in relatie tot het medium voldoende duidelijk zijn.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Visie nog verder formeel afstemmen op de vragen van het werkveld.
- Visie duidelijker formuleren en de inhoud expliciteren.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	goed
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding bestaat uit een modulair opgebouwd opleidingsprogramma. Dit kan de nodige en door de opleiding vooropgestelde onderwijskundige flexibiliteit garanderen. De opleiding wordt immers geconfronteerd met een hoog aantal werkstudenten, dat niet steeds een voltijds programma kan of wil aanvatten. Daarom werd ervoor gekozen om met duidelijk afgebakende modules te werken, om zo voor iedere student een volwaardig programma te creëren, dat tevens logisch is vormgegeven. Doorheen de verschillende modules worden de doelstellingen omtrent creatief-therapeutisch handelen ook grotendeels afgedekt in de praktijk. De eindkwalificaties worden daarbij ook adequaat geformuleerd voor de studenten voor elke module via de ECTS-fiches, die raadpleegbaar zijn voor de studenten via het elektronische leerplatform. Uit de gesprekken met studenten heeft de commissie ook kunnen afleiden dat de docenten de competenties aan hen communiceren. Niettemin is de commissie van oordeel dat het overbrengen van de opleidingsdoelstellingen daar nog tekortschiet (*cf. onderwerp 1*).

De commissie is over het algemeen van oordeel dat het programma wel een voldoende concretisering inhoudt van de eindkwalificaties wat het 'algemene' gedeelte van het curriculum betreft. Meer specifiek ziet het programma er modulair uit. Er worden vier modules ingericht, namelijk module 1: 'Therapeutische vorming', module 2: 'Creatief-therapeutische basis', module 3: 'Creatief-therapeutische verdieping' en module 4: 'Creatieve therapie in het werkveld'. Module 1 bevat de opleidingsonderdelen 'Filosofie en psychologie van de kunst' (3 sp), 'Therapeutische verdieping' (7 sp) en 'Psychopathologie' (5 sp). Een algemene inleiding tot theoretische reflectie over kunst, alsook de verschillende diagnostische en therapeutische modellen worden daarbij besproken, met een verdieping in het Freud-Lacaniaanse perspectief dat de opleiding hanteert. Module 2 bestaat telkens uit één keuzeopleidingsonderdeel (5 sp) per medium met een gelijkvloeiende naam. De student leert binnen het opleidingsonderdeel de basiskennis, basisvaardigheden en basisattitudes verwerven die nodig zijn voor de uitoefening van het beroep. Reflectie over het eigen denken en voelen, en mediumexploratie staan daarbij centraal. De student zelf staat in de module centraal als individu en als speler binnen zijn medium. In module 3 gaat het dan over een verdieping in de groepstherapeutische aspecten en van de student als groepslid of -leider. Module 3 bevat één mediumgericht keuzeonderdeel (10 sp) (*cf. supra*) waarin de student de verschillende therapeutische behandelingsmethoden, -modellen en -technieken worden aangeleerd via het onderkennen en benoemen van eigen ervaringen c.q. experimentele benaderingen binnen het medium. Daarnaast bevat module 3 het onderdeel 'Groepstherapie' (7 sp). Module 4 ten slotte bestaat uit de 'Stage en supervisie' (11 sp), de 'Bachelorproef' (8 sp) en het opleidingsonderdeel 'Gevalstudies' (4 sp). In module 1: 'Therapeutische verdieping' wordt de bachelor-

na-bachelor-studenten een degelijke verdieping van therapeutische kennis aangeboden. Ook in module 4: 'Creatieve therapie in het werkveld' komen de hands-on en onderzoekgeoriënteerde skills voor het beroep voldoende aan bod. Meer specifiek wordt voor de 'Stage' 200 uur voorzien in de opleiding. De commissie heeft kunnen vaststellen dat deze duur door studenten, alumni, het werkveld, stagebegeleiders en de opleiding zelf als te minimaal wordt beschouwd. Ze was dan ook tevreden te vernemen dat de opleiding de intentie heeft dit aantal uren op te drijven, al heeft ze begrip voor de financiële beperkingen waarmee de opleiding te maken heeft en die deze plannen dwarsbomen. Binnen de huidige 200 uur moet de stagiair ten minste 25 cliëntcontacten gehad hebben, waarvan hij 12 sessies zelf therapeutisch dient te voorzien. De bachelorproef moet daarnaast een integratie zijn van theorie, praktijk, beroepsondersteunende leerinhouden, beroepsvorming en persoonsvorming. Het onderwerp moet relevant en vernieuwend zijn, en mogelijk maken een onderdeel van de beroepsuitvoering uit te diepen en kritisch te bespreken. In samenspraak met het beroepenveld reikt de opleiding ook titels aan die een directe relevantie hebben voor het werkveld. De bachelorproef kan de vorm aannemen van een casuïstiek, al dan niet met een literatuurstudie. Daarnaast is er ook de mogelijkheid tot toegepast wetenschappelijk onderzoek vanuit een specifieke vraagstelling uit de praktijk.

De commissie vindt dat het mediumgeoriënteerde gedeelte van het programma, dat zich in modules 2 en 3 'Creatief therapeutische basis' en 'verdieping' bevindt, te weinig is ontwikkeld. De doelstelling dat afgestudeerden vaardig dienen te zijn in het medium, wordt immers niet waargemaakt in het eigenlijke curriculum. De commissie wil hier ook benadrukken dat de inhoud van de mediumoriëntatie een verdere bewaking en eventuele verdere ontwikkeling van het medium kan inhouden, maar dat dit zeker in het kader van het beroep van creatief therapeut dient te gebeuren. Ze wil hierbij benadrukken dat het kader van de opleiding Creatieve therapie daarbij een (creatief-)therapeutisch gerichte studie van het medium vereist.

De commissie heeft kunnen vaststellen in haar gesprekken met het werkveld en met stagebegeleiders uit het beroepenveld dat de afgestudeerden, respectievelijk stagestudenten voldoen aan de eindkwalificaties die de opleiding vooropstelt. De verschillende media zijn echter niet steeds van hetzelfde inhoudelijk niveau. Daarnaast krijgt het artistiek-therapeutische aspect te weinig aandacht. De commissie vraagt de opleiding hier dan ook nog verder aandacht aan te schenken.

Bij het inkijken van het cursusmateriaal tijdens het visitatiebezoek heeft de commissie ten slotte kunnen vaststellen dat het cursusmateriaal over het algemeen voldoende de doelstellingen van de opleiding ondersteunt binnen de verschillende opleidingsonderdelen. De commissie wil daaromtrent wel nog meegeven dat er soms andere, niet gekaderde visies aan bod komen in de vakliteratuur die in de OPO's wordt gehanteerd en niet stroken met de visie van de opleiding. Zo vertrekken niet alle gehanteerde handboeken vanuit een Lacaniaans perspectief. De inhoud van het curriculum is dus genuanceerder dan de strikte visie. De commissie ziet dit niet onmiddellijk als een minpunt, maar vraagt de opleiding toch de formele visie als grondtoon te hanteren in de praktijk, ook op het niveau van de opleidingsonderdelen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De inhoud van de modules sterker afstemmen op de visie en de opleidingsdoelstellingen van de opleiding.
- Verzekeren dat afgestudeerden vaardig zijn met het medium, opdat dit in overeenstemming is met de doelstellingen.
- Verzekeren dat de vier aangeboden media van een evenwaardig inhoudelijk niveau zijn.
- Verzekeren dat het studiemateriaal vertrekt vanuit dezelfde visie als die van de opleiding.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van oordeel dat de professionele gerichtheid de ontwikkeling van de domeinspecifieke beroepsvaardigheden als therapeut bij de studenten voldoende waarborgt. In het opleidingsprogramma is hiertoe voldoende interactie met de beroepspraktijk gewaarborgd voor de studenten. In het curriculum gebeurt de interactie met de beroepspraktijk in eerste instantie theoretisch; in module 1: 'Therapeutische verdieping' wordt de relatie therapeut-cliënt sterk naar voren geschoven. Ook in de mediumgerichte opleidingsonderdelen (module 2) wordt praktijkgeoriënteerd lesgegeven en wordt het medium benaderd binnen de relatie therapeut-cliënt. De commissie heeft bij het inkijken van het cursusmateriaal van de verschillende opleidingsonderdelen in die modules ook kunnen vaststellen dat hierbij voldoende gebruikgemaakt wordt van vakliteratuur. De aanwezigheid van de mediatheek, die de studenten (en docenten) voorziet in actuele werkstukken en artikels omtrent het vakdomein, speelt hierin een grote rol.

In modules 3 en 4 leren de studenten dan voornamelijk in de beroepspraktijk. Zo worden de beroepsvaardigheden mediums specifiek aangeleerd. De stage en de bachelorproef passen dan ook binnen module 4. In de stage is er voor de student een directe interactie met de beroepspraktijk aanwezig gedurende 200 uur. De professionele gerichtheid van de stageactiviteiten is ook duidelijk vanuit de door de opleiding duidelijk omschreven groeilijnen voor de competenties en de duidelijke beoordelingscriteria (cf. facet 2.7). De bachelorproef heeft daarnaast ook een duidelijk professioneel gerichte intentie. Het doel is de student een eindwerk te laten schrijven over een voor het werkveld relevant en vernieuwend onderwerp. De commissie vindt het tevens een positieve zaak dat het werkveld gevraagd wordt om onderwerpen voor de bachelorproeven aan te dragen. Dit verhoogt de invloed van het werkveld op een actuele beroepsspecifieke inhoud van het curriculum.

De interactie met de beroepspraktijk wordt uiteindelijk ook binnen de opleiding verzekerd door het hoge aantal (75 procent) mediumlesgevers die tevens actief zijn als creatief therapeut. Dit garandeert een verdere relevante inbreng vanuit het beroepsdomein. De commissie is van oordeel dat de opleiding verder ook nog een informele afstemming van de professionele gerichtheid kan doorvoeren via de stagementoren en een formelere via de opleidingsadviesraad, waar enkele vertegenwoordigers uit het werkveld deel van uitmaken. De commissie is echter van oordeel dat met name die formele afstemming van de professionele gerichtheid nog niet aan de maat is (cf. onderwerp 1), waardoor er momenteel weinig tot geen aantoonbare verbanden zijn met het actuele werkveld.

Zoals aangehaald in de vorige facetten tracht de opleiding haar professionele gerichtheid ook internationaal af te stemmen, door haar doelstellingen en de eindkwalificaties voor de studenten te benchmarken met internationale referentiekaders. De commissie is van oordeel dat dit

voldoende gebeurt, maar dat de opleiding zich niet moet blindstaren op Nederlandse modellen. Hoewel de afstemming met de richtlijnen van ECARTE daarbij een goed begin zijn, wil de commissie aan de opleiding vragen om nog verder te kijken dan Nederland en ECARTE voor wat betreft internationale normen qua professionele gerichtheid. De samenwerking die bestaat in het kader van stages zou men hier bijvoorbeeld voor kunnen aangrijpen.

De internationale dimensie van het opleidingsprogramma bevindt zich ten eerste in de mogelijkheid om een stage te lopen in het buitenland. In 2009–2010 liepen twee studenten stage in Nederland en een in Zuid-Afrika. In 2010–2011 liepen twee studenten stage aan Derby University (GB) nadat Arteveldehogeschool een bilaterale overeenkomst met de universiteit sloot.

Het aandeel toegepast wetenschappelijk onderzoek is volgens de commissie te weinig aanwezig in het curriculum. Ze kan hier enigszins begrip voor opbrengen aangezien de opleiding dit wijt aan de geringe financiële omkadering van de bachelor-na-bacheloropleiding. De bachelorproef is voor studenten eigenlijk de enige manier om effectief praktijkgericht onderzoek te kunnen uitvoeren. Zoals aangehaald heeft de commissie kunnen vaststellen dat de onderwerpen van de bachelorproeven vaak worden aangereikt vanuit het werkveld, wat de professionele gerichtheid en relevantie van de eindwerken kan garanderen. De bachelorproef geeft de student ook de mogelijkheid een literatuurstudie uit te voeren. De commissie vraagt de opleiding echter het aandeel praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek in het curriculum voor de studenten globaal op te voeren. Ook wat het projectmatig wetenschappelijk onderzoek bij docenten betreft, vindt de commissie dat dit nog te wensen overlaat. In hoofdzaak wordt dit beperkt door zelfstandig wetenschappelijk onderzoek of het bijwonen van congressen en symposia door docenten. De commissie vindt het wel positief dat de Arteveldehogeschool projectmatig wetenschappelijk onderzoek voor zowel studenten als docenten in haar missie opneemt, en waardeert ook de aanvraag die de hogeschool heeft ingediend omtrent het verhogen van de middelen voor PWO, om zo een kwaliteitsverbetering op dat vlak te kunnen doorvoeren.

Een belangrijk aspect van de professionele gerichtheid voor de creatief therapeut is de beheersing van zijn medium. Aan de Arteveldehogeschool wordt de kunstpraktijk die hiertoe nodig is, aan de studenten bijgebracht in mediumgerichte opleidingsonderdelen (cf. *supra*). De commissie is er echter niet van overtuigd dat de beoefening van de kunsten en de artistieke vaardigheden die de studenten daarbij zouden moeten verwerven, ook worden gewaarborgd (cf. *facet 2.1*). Ze wil de opleiding hier dan ook aandacht voor vragen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De formele afstemming van de professionele gerichtheid met het werkveld aanzwengelen.
- Het aandeel praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek in het programma en de opleiding vergroten.
- De aandacht voor de verschillende gebruikte media dienen evenwaardig en met de dezelfde intensiteit te worden gedoceerd.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat het opleidingsprogramma modulair is opgebouwd. Hiertoe worden vier modules ingericht, namelijk module 1: 'Therapeutische vorming', module 2: 'Creatief-therapeutische basis', module 3: 'Creatief-therapeutische verdieping' en module 4: 'Creatieve therapie in het werkveld'. Het programma probeert door de modulaire opbouw tegemoet te komen aan de individuele situaties/leertrajecten van de studenten zonder de volgtijdelijkheid en samenhang van het programma in het gedrang te brengen. Hiertoe worden individuele trajecten opgesteld, die rekening houden met de situatie van iedere student. De volgtijdelijkheid van het programma wordt daarbij gevrijwaard door de strikte opeenvolging van de verschillende modules. Vanaf module 3 is volgtijdelijkheid overigens een expliciet criterium. Werkstudenten kunnen verder rekenen op een vaste planning van de onderwijsactiviteiten op twee werkdagen. Er is ook de mogelijkheid om het programma te spreiden tot 5 semesters. Zo kunnen module 1, 2 en 3 apart worden opgenomen en kan module 4 zelfs over twee semesters worden gespreid. De opleiding stelt echter een modeltraject voorop van 3 semesters. Afstuderen kan dan ook in januari en juni. Hoewel de commissie het zeer positief vindt wat de opleiding tracht te ondernemen wat flexibiliteit voor individuele studenten betreft, heeft ze toch moeten vaststellen dat niet alle studenten de opleiding, en dan zeker het modeltraject, in de vooropgestelde tijdsspanne kunnen volgen. In de gesprekken met studenten en alumni kwam duidelijk naar voren dat de opleiding hoge eisen stelt en dat dit de nodige studietijd van de studenten vraagt. Een voltijdse of zelfs half-tijdse (50 procent) job blijkt dan ook maar voor weinig studenten haalbaar in combinatie met het modeltraject. Misschien biedt het een oplossing minder studiepunten aan te bieden per semester in het modeltraject om zo de studietijd beter te laten aansluiten bij de reële studietijd van de studenten. De commissie vraagt de opleiding alleszins mogelijkheden om de haalbaarheid van het curriculum te verhogen, te onderzoeken.

Inhoudelijk is het programma volgens de commissie minder transparant samenhangend dan bedoeld door de opleiding. Zo is de samenhang tussen onderdelen van één module vaak zoek. In het bijzonder bij module 4 is dat volgens de commissie het geval. Het therapeutische proces dat in de module centraal zou moeten staan, hangt niet genoeg samen met de eigenlijke invulling van de stage en de bachelorproef. Ook die laatste twee hebben niet noodzakelijk een inhoudelijk verband, wat de commissie toch als een tekort ervaart.

Daarnaast zou de opleiding in haar curriculum ook meer differentiatie moeten introduceren op basis van de verschillende vooropleidingen van de studenten in de individuele curricula. Het is immers zo dat de instroom zich laat kenmerken door zowel studenten met een vooropleiding in de zorg als studenten met een vooropleiding in de kunsten. Deze twee hoofdgroepen verdienen volgens de commissie een verschillende aanpak, aangezien de vaardigheden die ze bezitten bij het aanvatten van de opleiding van een geheel andere aard zijn.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De transparantie van de samenhang van het programma vergroten
- Meer differentiatie aanbieden in de curricula van (individuele) studenten op basis van hun specifieke vooropleiding.

Facet 2.4 Studieomvang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studieomvang, bachelor-na-bachelor: ten minste 60 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **OK**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De bachelor-na-bacheloropleiding bestaat uit twee studie jaren van elk dertig studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van zestig studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studieomvang van een bachelor-na-bacheloropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren, die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren zoveel mogelijk worden weggelaten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het modeltraject dat de opleiding vooropstelt, bedraagt drie semesters. Zoals aangehaald in facet 2.3 ervaren de werkstudenten de spreiding over 1,5 academiejaren als zwaar in verband met de studielast en de haalbaarheid van het programma. Aangezien dit een aanzienlijk deel van de studenten Creatieve therapie betreft, wil de opleiding herhalen dat het vindt dat de opleiding haar modeltraject moet herdenken. De commissie is dan ook tevreden te vernemen dat de opleiding hier reeds mee begonnen is en vraagt de opleiding deze denkoefeningen verder te zetten en op te nemen in het operationeel jaaractieplan van de nabije toekomst. Misschien biedt het een oplossing minder studiepunten aan te bieden per semester in het modeltraject om zo de studielast beter te laten aansluiten bij de reële studielast van de meeste studenten. Misschien kunnen twee modeltrajecten ontworpen worden: een voor de reguliere voltijdse student en een voor de werkstudent. Op die manier zou het ook mogelijk zijn voor de commissie om de eigenlijke studielast beter in kaart te brengen. Nu wordt die door het hoge aantal individuele programma's vertroebeld weergegeven. De commissie vindt het dan ook moeilijk een volledig objectief oordeel uit te spreken over de gemiddelde studielast van de studenten. Uit de gesprekken met de studenten, alumni en docenten is echter naar voren gekomen dat, ondanks de hoge studielast, het modeltraject voor de reguliere studenten wel haalbaar is qua studielast. De commissie heeft dan ook vertrouwen in die stellingen, en heeft op basis van haar vaststellingen in de gesprekken kunnen concluderen dat de studielast wel degelijk aanvaardbaar is voor een voltijdse student in het modeltraject. Ze vraagt de opleiding niettemin haar modeltraject te herbekijken in functie van haar reële instroom. De commissie wil echter wel benadrukken dat de mogelijkheden tot individuele trajecten de studeerbaarheid van het programma voor de verschillende instromers wel garanderen.

Het aantal studie-uren heeft de opleiding tevens in kaart gebracht via een retrospectieve meting, die ze online heeft afgenomen tijdens het academiejaar 2009–2010. De bevroegde onderdelen bij de studenten waren 'Beeldende therapie: basis', 'Dans- en bewegingstherapie: basis', 'Dramatherapie: basis', 'Filosofie en psychologie van de kunst', 'Muziektherapie: basis', 'Psychopathologie' en 'Therapeutische verdieping'. De studielast van de gemeten onderdelen bleek daarbij overeen te komen of net lager uit te vallen. Dit staat volgens de commissie in contrast met de ervaringen

van studenten en alumni. Ze vermoedt dan ook, op basis van de visitatiegesprekken, dat de verlaagde studeerbaarheid te wijten is aan andere studiebelemmerende factoren, zoals de werkstudentproblematiek en de geringe tijd – zoals de opleiding ook zelf aangeeft – waarin de specialiserende opleiding tot creatief therapeut moet worden gegeven. Dit beperkt immers ook de duur van de periode waarin de studenten zich de nodige kennis en vaardigheden eigen kunnen maken.

De commissie is dan ook tevreden dat de opleiding het curriculum wil uitbreiden naar 90 studiepunten om tegemoet te kunnen komen aan de reële noden van het programma. Om de studielast fair en realistisch te kunnen weergeven aan studenten, is dit immers een *conditio sine qua non*. De opleiding Creatieve therapie kan volgens de commissie simpelweg niet vervat worden in de studielast gelijkwaardig aan 60 studiepunten. De commissie ondersteunt het uitbreidingsinitiatief van de opleiding dan ook.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Uitvoeren of verder onderzoeken van mogelijke acties om de studielast bij studenten te controleren.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat op hogeschoolniveau een didactisch concept werd vastgelegd dat als centraal uitgangspunt competentiegericht leren heeft. Dit houdt dan ook in dat de opleiding Creatieve therapie – zoals ze aangeeft in haar ZER – haar onderwijswerkvormen, leermiddelen en evaluatievormen daarop afstemt. De hogeschoolbrede diensten voorzien daarbij ondersteuning voor de opleiding in de vorm van ‘CoWeb’. Dit is een instrument dat de opleiding en individuele lesgevers kan ondersteunen bij het selecteren van de meest geschikte onderwijs- en evaluatievormen, afgestemd op het competentiegericht leren. Het gebruik van CoWeb zou volgens de commissie de docenten effectief kunnen bijstaan in de competentiegerichte werkvormen en evaluaties. Momenteel, zo bleek uit de gesprekken en het ZER, wordt dit echter niet frequent genoeg gebruikt. De commissie was wel tevreden te vernemen dat de opleiding in dit kader acties onderneemt om de lesgevers op de hoogte te brengen van de mogelijkheden van dit instrument.

In samenspraak met de andere opleidingen in het studiegebied Gezondheidszorg van de hogeschool werd afgesproken om de volgende didactische onderwijswerkvormen te hanteren: hoorcolleges (met het oog op informatieoverdracht en demonstratie), werkcolleges (als voorbereiding op de praktijk in het werkveld), studiebezoeken (zoals een bezoek aan het museum Dr. Guislain), de stage (als meest uitgesproken vorm van praktisch en klinisch onderwijs, gericht op het verwerven en integreren van kennis, vaardigheden en attitudes), het daarbij horende stageverslag (dat kritische reflectie op de processen en ervaringen moet mogelijk maken) en de bachelorproef (gericht op een integratie van theorie en/of praktijk). De gehanteerde onderwijs- en leermiddelen leggen de nadruk op digitale middelen, respectievelijk op digitaal leermateriaal uit de mediatheek, het gebruik van whiteboards, overhead of lcd-projectie, en op digitale onderwijsmiddelen

als 'DiLeaHS'. Lesgevers maken er gebruik van om extra studiemateriaal beschikbaar te maken voor de studenten, maar ook om discussiefora, het indienen van opdrachten, informatieverstrekking enzovoort mogelijk te maken. De commissie vindt dat de opleiding optimaal gebruikmaakt van dit elektronische leerplatform, en vindt het een interessante manier om achtergrondinformatie aan de student te communiceren. Tijdens het bekijken van de inhoud van het platform bleek dat voor bepaalde opleidingsonderdelen extra vakliteratuur via het platform wordt aangereikt. De commissie heeft echter moeten vaststellen dat in een bepaald geval deze vakliteratuur inhoudelijk niet gekaderd werd. In de gesprekken met studenten bleek verder ook dat deze literatuur verder niet voldoende besproken werd tijdens de onderwijsactiviteiten. De docenten wijten dit aan tijdsgebrek. De commissie wil de opleiding alleszins vragen te verzekeren dat al het aangereikte materiaal ook voldoende gekaderd wordt voor de studenten en niet versnipperd wordt aangeboden.

De commissie heeft vastgesteld dat, hoewel de opleiding het didactische concept van de hogeschool volgt, ze niet beschikt over haar individuele didactische concept. Bovendien komt het competentiegericht leren dat in het hogeschoolbrede concept centraal staat, volgens de commissie niet steeds terug in alle werkvormen, zoals de hoorcolleges. Over het algemeen slaagt de opleiding er echter wel in de competentiegerichte aanpak te garanderen in de andere werkvormen. De digitale leermiddelen dragen hier ook efficiënt toe bij.

De vorm van de stage zou volgens de commissie moeten worden herdacht. Er bestaat bij studenten en alumni de verzoeking dat de stageduur te kort is. Ook het werkveld is die mening toegegaan, zo heeft de commissie kunnen vaststellen tijdens de gesprekken. De commissie was dan ook tevreden van de opleidingsverantwoordelijken te vernemen dat men denkt aan een uitbreiding van de stageuren. De commissie betreurt het wel dat de gebrekkige financiële omkadering een verdere uitbreiding in de weg staat.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Formuleren van een didactisch concept op opleidingsniveau.
- Uitbreiden van de stageomvang om deze beter te laten aansluiten bij de noden van studenten en het werkveld.
- Sensibiliseren van medewerkers om beschikbare tools die de afstemming tussen vormgeving en inhoud van het programma actief te hanteren.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: **onvoldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding en de hogeschool communiceren de richtlijnen voor evaluaties duidelijk aan de studenten. De commissie heeft kunnen vaststellen dat studenten bij inschrijving een studiecontract tekenen. Dit 'contract' bevat zowel het onderwijs- en examenreglement als een deel algemene afspraken waaraan de student binnen de hogeschool moet tegemoetkomen. Als aanvulling op dit hogeschoolbrede studiecontract reikt de opleiding de studenten een digitale studiegids (die concretisering van de bepalingen in het studiecontract bevat), een bachelorproefgids (met daarin

de beoordelingscriteria en quoteringsregels voor de bachelorproef, en de presentatie ervan) en een stagegids (met alle evaluatiecriteria die relevant zijn voor de stage) aan.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de evaluatiecriteria van de stage worden gecommuniceerd aan alle betrokkenen. Door een duidelijke uiteenzetting in de stagegids zijn de criteria dan ook duidelijk voor zowel student, stagebegeleider (van de opleiding) als stagementor (op de werkplek). De stagevorderingen worden concreet opgevolgd door een permanent evaluatiesysteem, waarin feedback van de stagebegeleider en -mentor centraal staat. De feedback wordt formeel vastgelegd op daarvoor bestemde sjablonen, en tijdens tussentijdse evaluatiegesprekken met de student en de eindevaluatie zelf. Tussen de stagiair en de stagementor, en tussen de stagiair en de stagebegeleider worden – telkens op initiatief van de student – minimaal drie overlegmomenten vastgelegd om de vorderingen te bespreken. In de stageopdracht wordt een schriftelijke neerslag van deze momenten door de student bijgehouden. De stagementor houdt een tussentijdse evaluatie na 100 uur stage; deze wordt teruggekoppeld naar de begeleider van de opleiding. Na afloop van de stage houden de stagebegeleider en -mentor een finale evaluatie. De stagebegeleider legt uiteindelijk een eindcijfer voor het onderdeel 'Stage' vast.

De commissie heeft echter moeten vaststellen dat voor het overige de evaluatiecriteria onvoldoende transparant zijn, omdat ze vaak te beknopt en onvolledig worden geformuleerd. De commissie is daardoor van oordeel dat er op die manier voor de studenten niet voldoende inzichtelijk wordt getoetst. Als er bovendien meer specifiek gekeken wordt naar de criteria voor de bachelorproef, wordt voor de bachelorproef bij de eindevaluatie beoordeeld volgens criteria op het niveau van het proces en van het product, en op de voorstelling van de bachelorproef die de student moet houden aan het einde van het opleidingsonderdeel. De evaluatiecriteria die daarvoor opgeleijst staan in de bachelorproefgids, zijn volgens de commissie niet geënt op de te behalen competenties. Naast de transparantie van de toetsing voor studenten wordt tevens de objectiviteit van de beoordelingen bedreigd door de gebrekkige formulering van de evaluatiecriteria. Het is immers aan de hand van de formulering van duidelijke en concrete evaluatiecriteria voor alle toetsingen en examens dat men de gelijkvormigheid van de individuele beoordelingen onderling kan verzekeren.

De opleiding richt zowel periodegebonden als permanente evaluaties in. De eerste categorie bestaat uit evaluaties die op een vast moment in de examenkalender plaatsvinden. Voor elke evaluatie in die vorm worden voor de student twee examenkansen voorzien. De eerste examenperiode valt in januari en september, de tweede in augustus/september. Voor het opleidingsonderdeel 'Creatief-therapeutische verdieping' en voor het leeronderdeel 'Groepstherapie: praktijk' wordt evenwel geen tweede examenkans voorzien, omwille van de praktische en procesmatige aard van de evaluaties. De commissie is van oordeel dat de opleiding hierin echter ook moet voorzien. Ze heeft echter begrepen van de opleiding dat de sterke procesmatige aard van de evaluaties in deze onderdelen een tweede examenkans onmogelijk maakt omwille van de potentiële juridische gevaren. Indien de opleiding voor een tweede examenkans in hetzelfde academiejaar een vervangopdracht zou ontwikkelen is dit volgens de opleiding wel theoretisch denkbaar, maar kan de student het principe van gelijkberechtiging inroepen om een mogelijk negatief oordeel in hoger beroep aan te vechten. De commissie vraagt de opleiding desalniettemin te onderzoeken of er bijvoorbeeld geen tussentijdse beoordelingen kunnen voorzien worden waardoor de studieduur niet steeds met één of twee semesters dient verlengd te worden, ook in het belang van de individuele student. De procesmatige aard van bepaalde toetsingen moet immers niet leiden tot het niet inrichten van herkansingen in het toetsbeleid.

De opleiding richt verschillende evaluatievormen in binnen de verscheidene opleidingsonderdelen. Deze zijn mondeling, schriftelijk of praktijkgericht. De commissie heeft op basis van de ingekeken

examen vragen kunnen vaststellen dat de vragen daarbij van een correct niveau en juiste oriëntatie waren. De opleiding geeft in haar ZER uitdrukkelijk aan competentiegericht te willen evalueren, in lijn met het didactische concept. De commissie heeft echter moeten vaststellen dat, hoewel de intentie om competentiegericht te evalueren bij de opleiding aanwezig is, dit in de realiteit niet steeds het geval te blijkt te zijn en de opleiding ook niet over de juiste instrumenten beschikt om dit momenteel te garanderen. Zo wordt het hogeschoolbrede instrument 'CoWeb' onvoldoende gebruikt door de lesgevers (cf. facet 2.6). De handelingstoetsen zijn daarnaast volgens de commissie ook niet uitgebreid en structureel genoeg in het programma. De handlingsbekwaamheid van studenten kan daardoor niet objectief en correct in kaart worden gebracht. De commissie wil de noodzaak van zulk een assessment bovendien aanstippen in het kader van de professionele gerichtheid van het programma en van het professioneel gericht evalueren.

Verder heeft de commissie moeten vaststellen dat er onvoldoende gestandaardiseerde beoordelingsformulieren voorhanden zijn voor de uiteenlopende evaluatievormen in de verschillende opleidingsonderdelen. De commissie is van oordeel dat een algemeen gebrek hieraan de objectiviteit van de beoordelingen niet meer kan garanderen. De opleiding geeft wel aan via een lijst met competenties en het ECTS-beoordelingssysteem objectief te kunnen handelen, maar de commissie is van oordeel dat dit zonder uitgeschreven evaluatieformulieren voor elk opleidingsonderdeel onmogelijk te bewerkstelligen is.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding wel over een correcte deliberatiewerking beschikt, en dat aan lesgevers duidelijke richtlijnen worden gegeven omtrent de evaluatieprocedures. Ook wordt een ontwerp van het examenrooster voorgelegd aan de studentenvertegenwoordigers. Dat ziet de commissie als een positief punt. Deze vaststellingen kunnen echter niet opwegen tegen de onvoldoendes die de commissie heeft gezien en die hierboven werden beschreven.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Transparanter maken van de evaluatiecriteria opdat er inzichtelijk kan getoetst worden voor de studenten.
- Standaardiseren van evaluatiecriteria in de vorm van evaluatieformulieren om de objectiviteit van de toetsing/evaluatie te vrijwaren.
- De evaluatiecriteria van de bachelorproef duidelijk enten op de eigenlijke competenties in het competentieprofiel.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriterium:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding Creatieve therapie zich als bachelor-na-bacheloropleiding focust op instromers die al een professioneel of academisch bachelordiploma, en dus ook de algemene eindcompetenties hiervan bezitten. Ook studenten met een masterdiploma komen in aanmerking voor de opleiding. In het verleden bood de opleiding enkel toegang aan ergotherapeuten, maar dat is sinds de invoering van de bachelor-masterstructuur sterk veranderd. De verbreding van de instroom hing ook samen met een verbreding van de keuzemogelijkheden (naar vier media) binnen het programma. De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding formeel haar toelatingsvoorwaarden met betrekking tot de vooropleidingen heeft vastgelegd. In 2009–2010 waren er in de realiteit instromers met een academische bachelor- en masteropleiding in de Beeldende kunsten, Pedagogische wetenschappen en Psychologie, en met een professioneel gerichte bacheloropleiding in de Beeldende vormgeving, Dans, Onderwijs, Orthopedagogie, Sociaal werk en Ergotherapie.

De commissie is van oordeel dat de opleiding haar toelatingsvoorwaarden zeer goed en duidelijk heeft omschreven, en dat deze samen met de sterk uitgewerkte instroomprocedure een accuraat toelatingsbeleid voor de opleiding vormen. Kandidaat-studenten moeten zo drie stappen doorlopen vooraleer hun inschrijving als definitief kan worden beschouwd. Ten eerste moeten ze een motivatiebrief schrijven en indienen bij de opleiding. Door middel van deze brief geeft de student aan waarom hij deze opleiding wenst te volgen. Leidende vragen daarbij zijn: wat zijn de verwachtingen ten aanzien van de opleiding? Wat kan deze opleiding persoonlijk betekenen? Wat wordt onder 'therapie' begrepen? Waarom ervoor kiezen het gekozen medium therapeutisch in te zetten? Deze motivatiebrief telt minstens 500 en maximaal 1000 woorden. Indien het kernopleidingsteam deze motivatiebrief als voldoende ervaart, kunnen kandidaat-studenten ten tweede deelnemen aan een 'mediumadviesdag'. Deze dagen gaan door in groepen van kandidaat-studenten, en het handelen en de reflectie binnen het gekozen medium staan daarbij centraal. De opleiding peilt naar de intrinsieke mediumvaardigheden, en naar de bereidheid en mogelijkheid tot reflectie bij de kandidaten. Een medium hanteren op een therapeutische wijze is immers veel meer dan het hanteren van een medium als expressiemiddel. Tijdens de mediumadviesdag krijgt de kandidaat-student al feedback, advies en ondersteuning van de mediumlesgevers. Dit kan leiden tot een positief advies, tot een advies voor een andere mediumkeuze, een advies voor uitstel van deelname of een negatief advies. Indien een kandidaat een positief advies krijgt, wordt hij uitgenodigd op een persoonlijk adviesgesprek. Tijdens dit gesprek wordt gereflecteerd over de persoonlijke houding, motivatie en startcompetenties van de student. Meer specifiek wijst men op de intellectuele inspanning die wordt verwacht, en op het belang van reflectie en de inzetbaarheid van de eigen persoon in het professioneel handelen als creatief therapeut. Wanneer uit het adviesgesprek zou blijken dat het volgen van de opleiding moet bijdragen tot het oplossen van persoonlijke problemen, of wanneer het volgen van de opleiding samenvalt met een periode van persoonlijke instabiliteit, kan dit leiden tot een advies voor uitstel van deelname of tot een negatief advies.

Wat het EVC- en EVK-beleid betreft, heeft de commissie kunnen vaststellen dat dit aanwezig is en dat de studenten binnen de opleiding hierop een beroep doen. De opleiding communiceert dit beleid ook aan de studenten, zo heeft de commissie tot haar tevredenheid kunnen vaststellen. In het kader van de EVC- en EVK-procedure is de trajectbeheerder de contactpersoon tussen de student en het voltallige opleidingsteam. Hij zorgt ervoor dat de aanvraagformulieren correct zijn ingevuld, legt de contacten met de lectoren om de aangevraagde vrijstellingen al dan niet goed te keuren en verzorgt alle communicatie tussen de opleidingsdirecteur, het -team en de student. Concreet neemt de opleidingscoördinator deze rol in de opleiding op. Iedere student die een individueel studieprogramma wil volgen dat afwijkt van het modeltraject, komt met deze trajectbeheerder in contact.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 2, programma: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	voldoende
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	voldoende
facet 2.3	samenhang van het programma	voldoende
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	voldoende
facet 2.7	beoordeling en toetsing	onvoldoende
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

De visitatiecommissie maakt daarbij een positieve afweging en stelt dat de opleiding voldoende potentieel heeft om de vastgestelde tekortkomingen te verhelpen. Wat facet 2.7: 'beoordeling en toetsing' betreft, is de commissie van oordeel dat de generieke kwaliteitswaarborgen niet aanwezig waren op het moment van het visitatiebezoek. De commissie dringt erop aan dat de opleiding onderzoekt welke instrumenten ze kan aanwenden om de kwaliteit van de beoordelingen verder te verzekeren. Het gaat dan vooral om het uitwerken van de evaluatiecriteria (aan de hand van het competentieprofiel) en het bewaken van de objectiviteit van de eigenlijke beoordelingen. In het kader van de in facet 2.7 beschreven tekorten beveelt de commissie de opleiding het volgende aan:

- Transparanter maken van de evaluatiecriteria opdat inzichtelijk kan getoetst worden voor de studenten.
- Standaardiseren van evaluatiecriteria in de vorm van evaluatieformulieren om de objectiviteit van de toetsing/evaluatie te vrijwaren.
- De evaluatiecriteria van de stage verder enten op het competentieprofiel.

Ondanks het feit dat de opleiding nog werk dient te maken van haar beoordeling en toetsing, is de commissie van mening dat voor de opleiding de generieke kwaliteitswaarborgen in de andere facetten van onderwerp 2: 'programma' grotendeels voldoende tot goed aanwezig zijn. De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek ook kunnen zien dat de opleiding over een toegewijd opleidingsteam beschikt en de hogeschool alles in het werk stelt om de bachelor-na-bachelor-opleiding zo goed mogelijk te ondersteunen. Ze heeft er dan ook vertrouwen in dat de opleiding de aanbevelingen rondom de toetsing en evaluatie zal meenemen en gepaste acties zal ondernemen.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft gezien dat het personeelsbeleid in grote mate bepaald wordt op hogeschoolniveau. In 2010 heeft het bestuur van de hogeschool de maximale vaste loonkosten moeten vaststellen op 83 procent van haar werkingsmiddelen. Opleidingen moeten daarbij ten eerste bestaaf zijn om in hun primaire taken te voorzien. Volgens een contingeringsmodel worden de financiële middelen verspreid over de basisopleidingen van de hogeschool volgens een objectieve sleutel. Voor de bachelor-na-bacheloropleidingen ligt dit echter anders. Er wordt immers enkel rekening gehouden met de uitstroom aan studenten. Bovendien zit er een vertraging op de toekenning van het contingent OP ten bedrage van enkele academiejaren, om personeelsverschuivingen ten gevolge van een sterke groei of daling aan studenten tegen te gaan. Binnen het toegekende contingent OP vraagt de hogeschool de opleiding 1,5 VTE sokkelomkadering te voorzien. Dit om leer- en leertrajectbegeleiding, kwaliteitszorg, internationalisering, ombudswerking, onderwijsontwikkeling, digitaal leren, maatschappelijke en wetenschappelijke dienstverlening enzovoort in de opleiding te garanderen. Voor de berekening van deze sokkelomkadering worden de OBE niet in rekening gebracht, wat een solidariteit tussen opleidingen met een hoge en lage coëfficiënt, en tussen grote en kleine opleidingen impliceert. Bovenop het contingent kon de bachelor-na-bacheloropleiding Creatieve therapie sinds 2008–2009 tevens 5 procent extra middelen krijgen om te werken aan het optimaliseren van de instroom. Omdat de financiële omkadering van de opleiding ten gevolge van het Financieringsdecreet niettemin de kwaliteit negatief zou beïnvloeden, heeft het hogeschoolbeleid beslist om op basis van een strikt financiële logica en op basis van de totale beschikbare middelen extra contingent voor de opleiding vrij te maken. Volgens het opleidingsteam is dit de enige reden waardoor de opleiding nog kwalitatief kan overleefd blijven. Het aandeel ATP in de opleiding bedraagt minimaal 0,20 VTE, maar wordt verder berekend op basis van het aantal financierbare studiepunten door de hogeschool.

Het rekruteringsbeleid van de opleiding laat zich kenmerken door een duidelijke procedure voor werving en selectie voor statutaire medewerkers. Vacatures worden zo via verscheidene rekruteringskanalen adequaat bekendgemaakt. Een onlinesollicitatieformulier maakt een verdere kandidaatstelling mogelijk. De procedure omvat ook duidelijke selectie-interviews, waarbij steevast wordt gebruikgemaakt van 'Persoonlijke Profiel Analyse' (PPA). Daarenboven worden specifieke selectie-instrumenten gebruikt naargelang de vacante functie. Ondanks deze uitgewerkte procedure voor statutaire medewerkers werkt de opleiding Creatieve therapie hoofdzakelijk met gastdocenten en -sprekers, omwille van de uiteenlopende specifieke expertise die ze binnen het programma kunnen verzekeren. Zij worden dan ook door de band actief gerekruteerd op basis van hun expertise. Nieuwe medewerkers worden ook opgevangen door de opleiding en de hogeschool aan de hand van een duidelijke onthaalprocedure waarmee de medewerkers het reilen en zeilen in de opleiding leren kennen.

Het loopbaanbeleid bestaat uit een ontwikkelingscyclus die zowel planningsgesprekken, functioneringsgesprekken als evaluatiegesprekken inhoudt. Decretaal moet iedere medewerker die

behoort tot het contingent minstens een vijfjaarlijkse evaluatie krijgen. De opleiding en de hogeschool in het algemeen volgen dan ook de procedure voor evaluatie zoals die is uitgeschreven in het Hogescholendecreet. Binnen de hogeschool worden daarenboven duidelijke evaluatiecriteria opgesteld, zo heeft de commissie kunnen vaststellen. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt tussen generieke en functiespecifieke criteria, om een zo correct en objectief mogelijke evaluatie op alle gebieden van het functioneren mogelijk te maken. Verder zijn er tweejaarlijkse functioneringsgesprekken, die het opvolgen van de functie door zowel het managementteam als de medewerker mogelijk moeten maken. De voorwaarden tot benoeming werden formeel vastgelegd in de protocollen van de hogeschool. De commissie heeft ook kunnen zien dat er een intern reglement voorhanden is met betrekking tot het loopbaan- en promotiebeleid voor zowel het OP als het ATP.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat het onderwijzende personeel goed gekwalificeerd is voor de invulling van het programma omwille van het uitgewerkte personeelsbeleid in de opleiding. Daarnaast is er ook een collegiale sfeer in het opleidingsteam, wat het informele contact en de samenwerking vergemakkelijkt. De vaardigheden en de kennis van het personeel op zowel domeinspecifiek als didactisch vlak worden ook sterk opgevolgd binnen het professionaliseringsbeleid.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de visie op professionalisering van de hogeschool uitgaat van zowel de noden van het individu als die van het programma. Tijdens de gesprekken met het opleidingsteam en de docenten is ook gebleken dat het professionaliseringsbeleid op het niveau van de opleiding op die manier werkt. Zowel statutaire medewerkers als gastdocenten worden aangespoord om deel te nemen aan professionaliseringsactiviteiten in het kader van hun opdracht. Hoewel de opleiding werkt met een groot aantal gastprofessoren, beschikt het docententeam volgens de commissie in zijn geheel over een professioneel bewustzijn, net omdat de betrokkenheid wordt gestimuleerd. Van gastdocenten wordt zo immers tevens verwacht dat ze deelnemen aan opleidingsvergaderingen en teamdagen. Mede door deze sterke betrokkenheid van alle medewerkers heeft de commissie kunnen zien dat de opleiding beschikt over een dynamisch docententeam, waarbinnen de betrokkenheid bij de opleiding in haar globaliteit duidelijk aanwezig is.

Het gewicht dat de opleiding en de hogeschool hechten aan professionalisering binnen het takenpakket van de medewerkers, is ook duidelijk uit de taakinvullingsfiches (*cf. facet 3.3*), die een aparte categorie voor professionalisering voorzien. De opleiding organiseert jaarlijks één teamdag die een professionaliseringsactiviteit voor de gehele opleiding mogelijk moet maken. Daarnaast organiseert de dienst Professionalisering van de hogeschool interne vormingen voor alle medewerkers of specifieke doelgroepen, vormingstrajecten, vormingstweedaagse voor nieuwe medewerkers en een jaarlijkse onderwijsdag, waarop het ervaringsgericht leren over de opleidingen heen centraal staat. Medewerkers worden via een wekelijkse nieuwsbrief ten slotte adequaat op de hoogte gehouden van een ruim extern vormingsaanbod. De opleiding heeft bovendien een prioriteitenlijst op het vlak van professionalisering opgesteld voor de medewerkers. Deze prioriteiten omvatten onder andere de bijscholing betreffende onderwijskundige en didactische vernieuwingen, de deelname aan Europese vakinhoudelijke/-gerichte fora en congressen, en vaardigheidstraining in relatie tot wetenschappelijk onderzoek.

De commissie wil graag haar waardering uitdrukken voor de kwaliteit van het personeel, dat adequaat ondersteund wordt door een uitgewerkt en efficiënt personeelsbeleid. De nadruk die daarbij gelegd wordt op zowel de instroom, de doorstroom als de professionalisering van medewerkers, is volgens de commissie daarin cruciaal.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat een aanzienlijk deel van het onderwijzende personeel recente ervaring en kennis heeft van de beroepspraktijk. Zoals in facet 2.2 aangehaald, is maar liefst 75 procent van de mediumlesgevers tevens actief als creatief therapeut. Dit verzekert volgens de commissie de relevante vakgebiedkennis en -ervaring voor de verschillende mediumkeuzes. Voor de overige opleidingsonderdelen werkt de opleiding Creatieve therapie voor het merendeel met gastsprekers en -docenten, die een onmiddellijke link hebben met het expertisegebied. Gastdocenten en -sprekers worden bovendien specifiek gerekruteerd omwille van hun expertise van het vakgebied. Naast didactische tekortkomingen in het lesgeverskorps brengt de opleiding overigens ook eventuele leemtes in vakexpertise in kaart om de opleiding inhoudelijk zo professioneel gericht mogelijk te kunnen verzorgen. De commissie wil hiervoor graag haar appreciatie uitdrukken. Ze is er immers van overtuigd dat de inspanningen van de opleiding ertoe geleid hebben dat er een gedegen expertise in het docentenkorps aanwezig is. Ook het aandeel onderwijsinbreng vanuit het beroepenveld stelt de commissie sterk op prijs.

Ook het professionaliseringsbeleid (cf. facet 2.1) ondersteunt volgens de commissie adequaat de professionele gerichtheid en de vakkennis van de docenten. Op het niveau van de opleiding worden zowel statutaire medewerkers als gastdocenten aangespoord om deel te nemen aan professionaliseringsactiviteiten in het kader van hun opdracht. De communicatiemiddelen die de opleiding hiertoe aanwendt, werken volgens de commissie efficiënt. De opleiding wil door een gestructureerd contact met haar partners uit het werkveld het ook mogelijk maken dat de opleiding zicht heeft op de behoeftes van het werkveld. Medewerkers nemen dan ook deel aan congressen en fora binnen het werkveld maar ook binnen andere onderwijs- en kenniscentra.

De commissie was verder ook tevreden om te zien dat de opleiding, ondanks de beperkte omkadering, stafmobiliteit mogelijk maakt. Onderwijzend personeel wordt in dat kader uitgenodigd door opleidingen in het buitenland om er zijn ervaringen en deskundigheid te delen. Sinds 2009–2010 wordt een concrete kennisuitwisseling georganiseerd tussen de hogeschool, Derby University en de Hogeschool Nijmegen. De lesgevers die hieraan deelnemen, doen dit uit persoonlijk engagement, wat de commissie op prijs stelt en haar overtuigt van de goede wil die in de opleiding Creatieve therapie aanwezig is. De commissie wil de opleiding en de hogeschool echter ook vragen dit engagement structureel vast te leggen en te faciliteren.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de kwantiteit van het personeel binnen de opleiding voldoende is. Men zou zelfs kunnen stellen dat gezien de beperkte middelen die de bachelor-na-bacheloropleiding ontvangt, de resultaten optimaal zijn. Gedurende het academiejaar 2009–2010 beschikte de opleiding over een contingent van 3,95 VTE (zie ook facet 3.1). 3,25 VTE daarvan ging naar onderwijzend personeel, en 0,70 naar het administratief en technisch personeel (ATP). Aan de VTE onderwijzend personeel is ook een percentage VTE voor extra taken toegevoegd. In 2009–2010 ging dit ter illustratie om 0,05 VTE voor instroombeleid en 0,30 VTE om het zelfevaluatierapport te schrijven. In realiteit gaat het om zes docenten die statutair verbonden zijn aan de hogeschool en in de opleiding een (deeltijdse) opdracht uitvoeren. Van hen is de helft benoemd en de helft tijdelijk verbonden aan de opleiding. Vier van hen zijn aangenomen als praktijklector, de overige twee als lector. De kwantitatieve invulling van het contingent ATP gebeurt elk academiejaar op basis van de studentcijfers. ATP-medewerkers worden normaliter opleidingsoverschrijdend ingezet op een campus van de hogeschool en worden aangestuurd door de campusbeheerder. De medewerkers van het opleidingssecretariaat op hun beurt worden aangestuurd door de opleidingscoördinator.

Bovenop dit contingent werkt de opleiding vooral met gastdocenten. In 2009–2010 ging dit om 9 gastdocenten die voor meer dan 100 uren/jaar tewerkgesteld werden in het programma, voor de totale som van 119.784 euro. Zeven van deze medewerkers stonden in voor mediumgerelateerde vakken en voor bachelorproef- en stagebegeleiding, zo heeft de commissie in het ZER kunnen vaststellen.

De student-lectorratio is volgens de commissie positief, en volstaat om in een kwalitatief voldoende programma en begeleiding te voorzien. In 2007–2008, het eerste academiejaar dat de opleiding werd ingericht, ging het om 75 studenten die zich inschreven voor 3304 studiepunten en om 1 VTE die de opleiding verder aanvulde met 1337 uur voorzien door gastdocenten. In 2008–2009 ging het om 112 studenten, goed voor 2834 studiepunten, tegenover 1,10 VTE en 1428 uur voorzien door gastdocenten. In 2009–2010 schreven 89 studenten zich in voor 2072 studiepunten, ten opzichte van 1,85 VTE en 1118 uur voorzien door gastdocenten. In 2010–2011 kan de ratio gezien worden als 92 (2323 sp) tegenover 1,6 VTE plus 690 uur.

Wat de zes statutaire medewerkers betreft, kan men stellen dat er een genderbalans is met drie mannen en drie vrouwen in het team. Bij de gastdocenten gaat het om 75 procent vrouwen. De commissie is ook tevreden over de leeftijdsbalans, met drie medewerkers tussen 30 en 39 jaar oud en drie tussen 50 en 59 jaar oud. De commissie is van oordeel dat op deze manier de continuïteit aan lesgevers in het docententeam voldoende kan worden gevrijwaard.

De commissie heeft vastgesteld dat er een duidelijk beleid in de opleiding voorhanden is in het kader van de opdrachtenverdeling. Het taakinvullingsbeleid, zo heeft de commissie kunnen zien, bestaat concreet uit het opmaken van taakinvullingsfiches die opgesteld zijn volgens een sjabloon met daarop zeven categorieën: professionalisering, opleidingsonderdeelgebonden opdrachten,

projectmatig wetenschappelijk onderzoek, maatschappelijke dienstverlening en posthogeschoolvormingsactiviteiten, opleidingsondersteunende taken, organisatie- en managementtaken, lidmaatschappen van overleg- en participatieorganen, en specifieke OLOD-verantwoordelijkheden. Deze taakinfillingsfiches worden ingevuld voor alle medewerkers die via het contingent worden gefinancierd.

De opleiding, zo heeft de commissie kunnen lezen in het ZER en gehoord tijdens de gesprekken, beschikt over een voldoende wervings- en selectiebeleid. Men houdt daarbij vooral de complementariteit van de competenties van de medewerkers in het oog. Zo probeert men kennis, deskundigheid en vaardigheden met betrekking tot de organisatie van de opleiding, de opleidingsondersteunende taken en het brengen van inhoudelijk kwaliteitsvol onderwijs in het docententeam te verenigen. De opleiding gaat voor de werving en selectie van statutaire medewerkers vacatures opstellen volgens een duidelijke procedure. Voor gastdocenten en -sprekers gaat men, omwille van de uiteenlopende specifieke expertise die ze binnen het programma kunnen verzekeren, actief rekruteren (zie ook facet 3.1).

De commissie heeft tijdens de gesprekken wel vernomen dat de werklast onder de medewerkers als hoog wordt ervaren. Deze verzuchting bleek voornamelijk bij de gastdocenten te leven, die hun lesopdracht combineren met andere professionele bezigheden. De commissie wil de opleiding vragen dit van naderbij te onderzoeken en desnoods gepaste acties te ondernemen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Beter bewaken van de werklast bij gastdocenten.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	goed
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	goed
facet 3.3	kwantiteit personeel	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: **Voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft geleerd dat na de fusie van de Arteveldehogeschool een masterplan (2001–2010) werd opgesteld met betrekking tot het gebouwenbeleid van de hogeschool. Een van de punten daarbinnen was het creëren van een campus voor de opleidingen in het studiegebied Gezondheidszorg. Dat gebeurde door de bouw van een nieuwe campus 'Kantienberg' in het centrum van Gent. Sinds 2009–2010 is het gebouw in gebruik door de opleidingen van het studiegebied. De opleiding Creatieve therapie voorziet er theorielessen, teamdagen en overlegmomenten. Ook 'Beeldende therapie' vindt er plaats in praktijklokalen. Voor de overige mediumlessen vinden de praktijkcolleges grotendeels plaats op andere locaties en campussen. In het masterplan 'Gebouwenbeleid 2010–2015' wordt evenwel gesproken over het creëren van bijkomende praktijkruimtes die op maat zijn van de opleiding.

De commissie heeft tijdens haar locatiebezoek kunnen vaststellen dat de campus Kantienberg een mooie campus is, waar duidelijk rekening werd gehouden met een efficiënt milieu- en preventiebeleid. De campus is ook zeer studentvriendelijk en aangenaam ingericht. De infrastructuur die ter beschikking staat van de opleiding, is in het algemeen ook adequaat en afgestemd op de activiteiten die de opleiding er plant. De campus bevat aula's en leslokalen die de opleiding kan gebruiken voor de theorielessen. Voor de praktijklessen die plaatsvinden op de campus worden opleidingsgebonden ruimtes gebruikt. In het geval van 'Beeldende therapie' worden echter de lokalen van de opleiding 'Ergotherapie' gebruikt. Wat de vakspecifieke lokalen betreft, is de commissie dan ook van mening dat deze op de campus tekortschieten wat betreft vakspecifiek materiaal en de afstemming daarop, en dan zeker ten opzichte van de externe locaties. De meeste aanwezige lokalen zijn 'generieke' leslokalen, wat de afstemming op de vakinhoud vanzelfsprekend miniem maakt. De commissie heeft immers tijdens het visitatiebezoek een visueel tour gekregen van deze externe locaties die voor de praktijklessen van de overige media worden gebruikt. Daaruit bleek dat de vakspecifieke ruimtes zowel voor theater, dans en beweging als muziek ideale omgevingen vormen voor de mediums specifieke lessen. Ook de studenten en alumni gaven aan dat deze locaties volgens hen zeer geschikt zijn. De algemene gedeeltes op de campus Kantienberg omvatten de cafetaria 'De Kantiene', waar studenten tegen studentvriendelijke prijzen een warme of koude maaltijd kunnen nuttigen. De hogeschool sloot daarvoor een overeenkomst af met een extern cateringbedrijf, dat de cafetaria uitbaat. Er zijn tevens administratieve en ondersteunende diensten, een opleidingssecretariaat, gemeenschappelijke ruimtes en een cursusmateriaalshop in de campus ondergebracht. Uiteindelijk beschikt 'De Kantienberg' tevens over een mediatheek.

De mediatheek biedt een papieren collectie die te doorzoeken is met het catalogussysteem BIDOC. Naast handboeken gaat het hier ook om tijdschriften, losbladige werken en bachelorproeven. Voornamelijk met betrekking tot tijdschriften biedt de mediatheek ook digitale bronnen aan door het ter beschikking stellen van databanken als 'Web of knowledge', 'Swetwise', 'Ebsco' enzovoort. Het digitale aanbod is volgens de commissie studentvriendelijk verzameld via de catalogus 'ELIN', wat de werkbaarheid van de digitale collectie voor studenten en docenten aanzienlijk vergemakkelijkt. De commissie heeft tijdens haar bezoek aan de mediatheek kunnen vaststellen dat deze optimaal ingericht is en de mogelijkheid biedt aan studenten om ter plaatse individueel of in groep te werken. De collectievorming wat het vakgebied Creatieve therapie betreft, is aan de maat maar kan volgens de commissie nog verbeterd worden door de aankoop van bijkomende standaardwerken, en vooral meer actuele handboeken in de papieren collectie. De commissie was in dat licht wel tevreden te horen dat de bibliotheek al een actie onderneemt om de oude stukken in de collectie te evalueren op relevantie.

De informatie- en communicatietechnologie die men in de opleiding gebruikt, wordt in de eerste plaats centraal aangestuurd vanuit de hogeschool. Alle medewerkers hebben zo een persoonlijke homefolder, mailbox en toegang tot administratieve en educatieve werkbronnen. Studenten hebben toegang tot een homefolder, een mailbox en educatieve hulpbronnen. Een belangrijk element in de digitale infrastructuur waarvan de opleiding gebruikmaakt, is het elektronische leerplatform 'DiLeaHS' (cf. facet 2.6). De commissie heeft tijdens de gesprekken kunnen vernemen dat dit platform technisch gezien functioneert, en dat zowel docenten als studenten tevreden zijn over de digitale communicatie die het mogelijk maakt.

De commissie heeft in het ZER en tijdens de gesprekken ook vastgesteld dat de hogeschool beschikt over gedegen sociale voorzieningen, die aangestuurd worden vanuit de vzw SOVOARTE. Wat huisvesting betreft, treedt de vzw op als bemiddelaar bij geschillen tussen student en huisbaas, en als plaatsingsdienst voor buitenlandse, inkomende studenten. Daarnaast biedt SOVOARTE zelf ook een honderdtal kamers aan, bestemd voor gaststudenten. SOVOARTE wil tegen 2014 het aantal kamers verhogen tot 400, zo heeft de commissie kunnen lezen in het ZER.

De commissie heeft tijdens haar bezoek op de campus gezien dat er bij de inrichting van de campus ook uitdrukkelijk rekening is gehouden met de toegankelijkheid voor andersvaliden, wat ze als een positief punt ziet. De openingsuren van de campus zijn daarnaast ruim genoeg (7.30 tot 18.30 uur op weekdays) en de ligging is zeer centraal in de studentenbuurt van het Gentse centrum. Dit brengt met zich mee dat de bereikbaarheid van de campus via het openbaar vervoer optimaal is.

De commissie heeft in de gesprekken met studenten, alumni en docenten ook duidelijk kunnen horen dat zij tevreden zijn over de infrastructuur waarvan de opleiding gebruikmaakt, alsook van het beleid dat daar rond wordt gevoerd. De commissie moet op basis van haar vaststellingen zelf ook besluiten dat de materiële voorzieningen meer dan voldoende zijn voor een gespecialiseerde opleiding met vier mediakeuzemogelijkheden, zoals de bachelor-na-bacheloropleiding in de Creatieve therapie.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De vakspecifieke lokalen adequaat professioneel inrichten in functie van de noden en behoeftes van de specifieke opleiding.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding over een goede studie- en studentenbegeleiding beschikt, zowel op opleiding- als hogeschoolniveau. Hiertoe beschikt de opleiding in eerste instantie over een goede instroombegeleiding. Het is de commissie duidelijk geworden dat de opleiding daarbij het informeren van studenten ter harte neemt via infodagen en mediumadviesdagen. In totaal worden voor de start van het academiejaar vier infodagen georganiseerd

om potentiële studenten te informeren en te werven, op basis van inhoudelijke en organisatorische informatie over het programma, getuigenissen en een mogelijkheid tot het bekijken van het studiemateriaal en de leermiddelen. Daarnaast richt de opleiding een, volgens de visitatiecommissie, effectieve instroomprocedure in om de studievoortgang van de studenten realistisch te kunnen inschatten (cf. *facet 2.9*). Ook het bestaan van het studiecontract (cf. *facet 2.7*) dat bij de inschrijving wordt getekend, is een effectief middel in de instroombegeleiding, omdat het de student bewustmaakt van het onderwijs- en examenreglement. De opleiding richt tevens instapcursussen in om de gelijke startkansen van studenten te verzekeren. Vanaf 2010–2011 wordt voor de opleiding Creatieve therapie in het bijzonder een cursus 'Psychologische en therapeutische stromingen' georganiseerd, op basis van behoeften die de studenten in het verleden hadden gesignaleerd. Kandidaat-studenten kunnen zich hiervoor inschrijven na aanmelding via hun motivatiebrief. Ten slotte organiseert de opleiding ook een introductieweek, waarin de kennismaking tussen de studenten centraal staat – en wat de samenwerking in groep bevordert.

De opleiding heeft ten tweede ook een duidelijke doorstroombegeleiding. In functie hiervan heeft de hogeschool sinds 2004–2005 een raamwerk voor trajectbeheer en trajectcoaching ingevoerd. Het trajectbeheer in de opleiding Creatieve therapie gebeurt in hoofdzaak door de trajectontwerpen en procesbegeleider van de student bij het uittekenen van zijn studieprogramma. Concreet neemt de opleidingscoördinator deze rol in de opleiding op. Iedere student die een individueel studieprogramma wil volgen dat afwijkt van het modeltraject, komt met deze trajectbeheerder in contact. Hij vormt tevens de tussenpersoon voor een mogelijke EVG- of EVK-procedure. Gezien de maturiteit van haar studenten heeft de bachelor-na-bacheloropleiding beslist geen trajectcoaching te voorzien. Na het voeren van de gesprekken met de studenten en de alumni is de commissie tevens de mening toegedaan dat zulk een coaching niet noodzakelijk is voor alle studenten, aangezien studenten hieraan geen behoefte lijken te hebben. Studenten die toch problemen ervaren, kunnen hoe dan ook terecht bij de trajectbeheerder /opleidingscoördinator of de lesgevers. De commissie heeft immers kunnen vaststellen dat de opleiding wordt gekenmerkt door een grote laagdrempeligheid, die de begeleiding van studenten vanuit het lectorenkorps sterk bevordert. De commissie vindt dit een positieve zaak. De opleidingscoördinator vervult dan ook zelf de functie van zorgcoach binnen de opleiding. Deze functie bevat een takenpakket dat gefocust is op ondersteuning bij aanvraag van een bijzonder statuut, en op het te woord staan van studenten met een opleidingsgebonden zorg. De eigenlijke leercoaching is daarnaast duidelijk een zaak van de lesgevers. Zij begeleiden de studenten in het verwerken van de leerstof, en het onder de knie krijgen van vaardigheden en attitudes. Er wordt daarnaast expliciet extra leercoaching voorzien voor studenten die daar nood aan hebben. In dat kader organiseert men op hogeschoolniveau onder andere ook sessies studievaardigheden, workshops en taalbegeleiding.

Ten derde voorziet de opleiding in een uitstroombegeleiding. De Arteveldehogeschool biedt faciliteiten voor die studenten die zich wensen te heroriënteren wat het leertraject of het opleidingsprogramma betreft. Ze doen dit aan de hand van een individueel gesprek. Verder verstrekt men voor de alumni informatie over werken en verder studeren. De alumniwerking neemt de vorm aan van een vacaturedatabank, een regelmatige nieuwsbrief over bijscholingen en vormingen, de mogelijkheid om gratis gebruik te maken van de mediatheken van de hogeschool en een abonnement op het hogeschoolmagazine.

Specifiek voor de stagebegeleiding voorziet de opleiding een stagebeleider en een stagementor, die op de werkplaats zelf de student begeleidt. De stagevorderingen van de student worden opgevolgd via het stageverslag, waarin de student zijn ervaringen noteert en hierover kritisch reflecteert, via tussentijdse ontmoetingen met de student en een tussentijdse evaluatie. Het permanente evaluatiesysteem dat verbonden is aan het eindoordeel, gaat gepaard met een sterke

feedback vanuit de stagebegeleider en -mentor (cf. *onderwerp 2*). De commissie is van oordeel dat de begeleiding, die vooral voorzien wordt door de stagementor tijdens de stage, aan de maat is. Dat is ook gebleken uit gesprekken met de betrokkenen: de studenten en alumni waren tevreden over de manier waarop de begeleiding tijdens de praktijkervaring gebeurt. Ook voor de bachelorproef is begeleiding voorzien. In feite gaat het hier om een begeleid leerproces, waarbij een externe promotor uit het werkveld en een interne promotor uit de opleiding de student begeleiden in het schrijven van zijn eindwerk. Ze voorzien daarbij niet enkel inhoudelijke begeleiding, maar ook procesbegeleiding om de studievoortgang van de student en de voortgang van het eindwerk zo goed mogelijk te kunnen ondersteunen.

Er wordt ook psychosociale begeleiding voorzien voor de studenten van de bachelor-na-bacheloropleiding Creatieve therapie. Dit gebeurt door SOVOARTE en op vraag van studenten of op basis van doorverwijzing door lesgevers cq. ouders. De SOVOARTE-medewerkers helpen de student een gepast antwoord te zoeken op de vraag die hij/zij stelt door de student te begeleiden in kortdurende veranderingsprocessen, of de student door te verwijzen naar iemand die de hulpvraag het beste kan beantwoorden.

Voor studenten is tevens een ombudswerking voorzien. De ombudsmedewerkers bemiddelen bij geschillen tussen studenten en lesgevers indien ze verband houden met het onderwijs- en examenreglement, de rechtspositie van de student of onbillijk ervaren handelingen en toestanden in de context van een examen. Tijdens de gesprekken is het de commissie duidelijk geworden dat de studenten op de hoogte zijn van de ombudsdienst en zijn taken, en dat ze tevens weten hoe ze de ombudsmedewerkers moeten bereiken. Het is de commissie daarbij tevens ter ore gekomen dat hierop zelden of nooit een beroep wordt gedaan.

De informatievoorziening aan studenten vanuit de opleiding en de hogeschool ten slotte verloopt volgens de commissie optimaal. Online, via arteveldstudent.be, kan de student allerlei relevante informatie over de hogeschool en haar activiteiten vinden. Via het gepersonaliseerde studentenportaal krijgt de student automatisch alle relevante informatie. Verder wordt de opleidingsraad, waarop alle studenten zijn uitgenodigd, door de opleiding ook gezien als een manier tot communiceren vanuit de lesgevers aan de studenten – naast een wijze om bilateraal overleg mogelijk te maken. ‘DiLeaHs’ vormt ten slotte volgens de commissie ook een belangrijk instrument in de communicatie aan de studenten voor de verschillende opleidingsonderdelen en voor de opleiding in het algemeen.

In 2010–2011 heeft de Arteveldehogeschool voor het eerst haar raamwerk ‘trajectbeheer en trajectcoaching’ geëvalueerd via een onlinebevraging bij de studenten. Concreet peilde de kwantitatieve bevraging naar de tevredenheid van de studenten over de studentenbegeleiding. Naar aanleiding van het visitatiebezoek heeft de commissie de resultaten van dit onderzoek kunnen bespreken. Ze concludeert daarbij dat de studentenbegeleiding volgens de analyse aan de maat is. Ook uit de gesprekken met alumni en studenten is gebleken dat de studie- en studentenbegeleiding zoals die bestaat binnen de opleiding Creatieve therapie, goed loopt en haar vruchten afwerpt. Studenten hebben de indruk dat communicatie met lesgevers en opleidingscoördinator vlot verloopt, en ze ervaren ze als laagdrempelig. De commissie is van oordeel dat de studenten- en studiebegeleiding dan ook een sterk punt is in de opleiding. Ze wil hoe dan ook toch aanstippen dat de begeleiding omwille van de kleinschaligheid en de laagdrempeligheid hoofdzakelijk informeel verloopt. Ze had de opleiding in dat kader graag gevraagd de begeleiding verder te formaliseren.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	voldoende
facet 4.2	studiebegeleiding	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De Arteveldehogeschool formuleert kwaliteitszorg in haar missie als een van haar strategische doelen. De hogeschool hanteert het EFQM-model in haar kwaliteitszorgsysteem om zo excellent mogelijke resultaten te kunnen boeken. Op alle niveaus in de hogeschool en de opleiding wordt de PDCA-cyclus gehanteerd, wat aanleiding geeft tot voortdurend verbeteren. Op het niveau van de hogeschool ondersteunt de dienst Integrale kwaliteitszorg (IKZ) de opleidingen en diensten in het uitbouwen van hun kwaliteitsbeleid. In de opleiding Creatieve therapie is een opdracht-houder IKZ aangesteld in hoofde van de opleidingscoördinator. De opdrachthouder IKZ ent de kwaliteitscultuur in de opleiding op die van de hogeschool. Hij wordt hiervoor ondersteund door de medewerkers van de dienst IKZ. De opdrachthouders en de dienst IKZ komen zesmaal per jaar samen in de vorm van een forum met als doelen good practices te delen, de hogeschool-brede kwaliteitsinitiatieven te helpen verwezenlijken, het mee implementeren van de missie en de beleidslijnen van de hogeschool op het vlak van kwaliteitszorg, het signaleren van behoeften binnen opleidingen met betrekking tot kwaliteitszorg die een centrale aanpak vragen en professionalisering van de forumleden. De kwaliteitsborging is de eerste kerntaak van de kwaliteitszorg en wordt op hogeschoolniveau in de juiste banen geleid via de ontwikkeling van een kwaliteitshandboek, dat alle good practices in de hogeschool verzamelt. Doordat alle opleidingen deelnemen aan de inhoudelijke opmaak van het kwaliteitshandboek, wordt de communicatie over de kwaliteitszorgpraktijken tussen het hogeschool- en opleidingsniveau meer haalbaar. De kwaliteitsborging in de opleiding wordt gedeeltelijk gegarandeerd door de voortdurende ontwikkeling van gidsen, zoals de 'Opleidingsgids' en de 'Bachelorproefgids'. Deze vergemakkelijken de communicatie aan alle betrokkenen en maken het mogelijk duidelijke afspraken aan te houden. De tweede kerntaak van de kwaliteitszorg, de kwaliteitsverbetering, is zowel het resultaat van een top-down- als bottom-upbeweging. De top-downbeweging houdt in dat vanuit de missie en het onderwijsconcept van de hogeschool de opleiding een opleidingsconcept formuleert. Op basis daarvan kan dan een (toekomstgericht) opleidingsplan opgesteld worden, dat de strategische doelen van de opleiding op middellange en lange termijn vastlegt. Uit dit opleidingsplan stelt de opleiding jaarlijks een kwaliteitsplan op met daarin de operationele doelen op korte termijn. De bottom-upbenadering waarmee men binnen het kwaliteitszorgsysteem wil werken in functie

van kwaliteitsverbetering, neemt de vorm aan van een accreditatiescan die afgenomen wordt bij de lesgevers en dus een zelfevaluatie-instrument vormt. In 2009–2010 werd via de accreditatiescan tevens bij studenten gepeild naar de kwaliteit van de opleiding op basis van rubrieken. De derde kerntaak die de Arteveldehogeschool formuleert voor kwaliteitszorg is de rapportering die de hogeschool en opleiding verplicht zijn te doen naar de overheid omtrent de kwaliteitsborging en -verbetering. De dienst IKZ heeft in dat kader een raamwerk opgesteld dat een cyclus voor visitatieaccreditatie uittekent voor de opleidingen en de hogeschool zelf.

De opleiding bevraagt de verschillende betrokkenen bij het programma op basis van een vastgelegde planning. Deze systematiek wordt vastgelegd door de dienst IKZ, waardoor overbevraging tegengegaan wordt, alle indicatoren en resultaten niettemin tijdig worden verzameld, en een boordtabel met belangrijke indicatoren kan worden ontwikkeld die transparantie schenkt aan alle belanghebbenden en richtinggevend is voor het beleid. In 2009–2010 werden studenten de laatste keer bevraagd in functie van hun tevredenheid over het programma door middel van de accreditatiescan. Dit ging nog in hetzelfde jaar gepaard met een studietijdmeting- en een bijkomstig studententevredenheidsonderzoek. In de bevragingen de studieomvang, het studiemateriaal, de programma-inhoud en de evaluatie voor als aspecten met betrekking tot het medezeggenschap van de studenten. Uit de resultaten van de accreditatiescan kwamen enkele specifieke aandachtspunten naar voren. Zo vroegen studenten om betere informatie omtrent de studietijd, het op elkaar afstemmen van de reële en begrote studietijd, het kritisch doorlichten van de evaluatiemethodes, het aanreiken van wetenschappelijk materiaal in het kader van de bachelorproef, en om meer te investeren in de mogelijkheden voor studenten/alumni om contact te leggen met potentiële werkgevers. Aandachtspunten uit de tevredenheidsenquête bleken bovendien de volgende: een realistischere weergave van het beroepsprofiel schetsen, de bekendheid van de studentenvertegenwoordiging vergroten en feedback na evaluaties nog uitbreiden. De sterke punten die uit de bevragingen uit 2009–2010 naar voren kwamen, waren zonder meer de professionaliteit van het personeel, het kennisgerichte aspect van de opleiding en het leveren van een positieve bijdrage aan de persoonlijke ontwikkeling door het programma. De medewerkers worden bevraagd via de accreditatiescan. Voor de opleiding Creatieve therapie gebeurde dit, zoals aangehaald, in 2009–2010. Wat de rubrieken 'kwaliteitszorg', 'afstemming programma' en 'personeel en voorzieningen' betreft, zijn de resultaten positief. Als verzueringen noteerde de opleiding dat ze blijvende aandacht moet schenken aan de afstemming van de opleiding op de noden van het werkveld, en dat kwaliteitszorg en -onderzoek verder moet worden uitgebreid. Afgestudeerden worden om de drie jaar bevraagd via een uitstroononderzoek. Het bevat aspecten rond tewerkstelling, reflecties over het curriculum en een tevredenheidsonderzoek. Er werd al in 2007 en 2010 zulk een bevraging afgenomen bij de alumni, maar de respons was zeer laag. De commissie is daarom samen met de opleiding van oordeel dat er geen objectieve conclusies kunnen geformuleerd worden omwille van de kleine dataset. De commissie vraagt de opleiding om deze bevragingen van naderbij te bekijken en na te gaan hoe ze de responsgraad kan verhogen. Ten slotte bevraagt de opleiding het werkveld in de vorm van stageplaatsen en partners. Sinds het academiejaar 2010–2011 worden stageplaatsen aan de hand van een vragenlijst bevraagd. De commissie heeft echter moeten vaststellen dat de eigenlijke informatievergaring in het werkveld informeel gebeurt via de stagementoren en andere partners in het werkveld met wie lesgevers contacten onderhouden. De opleiding ziet de afstemming met de behoeften in het werkveld van het curriculum, alsook de perceptie en plaats van de opleiding in dat werkveld als belangrijkste motivatie voor de formele en informele bevragingen. De commissie zou de opleiding willen vragen de bevragingen binnen het werkveld verder uit te breiden en te formaliseren, om zo gericht gegevens te kunnen verzamelen en een objectieve analyse te kunnen maken van de perceptie die het werkveld heeft over die aspecten.

De commissie kan besluiten dat de evaluatie van de resultaten adequaat gepland en georganiseerd wordt aan de hand van een hogeschoolbrede, uitgeschreven systematiek. De commissie is echter van oordeel dat deze planning nog verder moet geoperationaliseerd worden in de

opleiding Creatieve therapie, en dat bepaalde euvels die de opleiding tegenkwam bij de eerste bevragingen moeten worden verholpen. De vaak informele aard van de bevragingen en contacten die de opleiding en haar medewerkers hebben met de verschillende actoren, creëert volgens de commissie een voldoende bodem om kwaliteitsvol onderwijs te kunnen bieden en om de resultaten te kunnen evalueren. De hoofdzakelijk informele aftoetsing brengt echter ook met zich mee dat een objectieve beeldvorming haast onmogelijk wordt. Daarnaast wordt de opleiding ook geconfronteerd met een lage respons op bevragingen, en dan meer specifiek bij de alumni. De commissie wil de opleiding dan ook vragen deze zaken van naderbij te onderzoeken en desgevallend actie te ondernemen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Verder operationaliseren van de planning en organisatie van de evaluatie van de resultaten van de doelstellingen bij de verschillende belanghebbenden.
- Formaliseren van de evaluaties en de informatievergaring, teneinde een objectieve beeldvorming rondom de evaluatie van de resultaten en de resultaten zelf mogelijk te maken.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbeteringsmaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft op basis van het ZER, de gesprekken en de documenten die tijdens het visitatiebezoek ter inzage lagen, kunnen concluderen dat de opleiding voldoende maatregelen tot verbetering neemt naar aanleiding van de resultaten van de evaluaties en bevragingen. In het opleidingsplan wordt naast de input die voortkomt uit de top-downbeweging, zoals onder facet 5.1 beschreven, een basis gevormd voor de langetermijndoelen door de resultaten uit PROSE en andere metingen (bottom-up). Binnen het opleidingsplan worden verschillende beleidsdomeinen onderscheiden: studenten-, onderwijs-, medewerkers- en middelenbeleid, communicatie en kwaliteitszorg. Het kwaliteitsplan dat op basis van het opleidingsplan vorm krijgt, is een 'verzamelstaat' van operationele doelen die in één academiejaar dienen te worden doorgevoerd. Afhankelijk van het doel gebeuren de verbeteracties in de opleiding door bepaalde betrokkenen bij de opleiding. De commissie heeft zowel de opleidings- als de kwaliteitsplannen van de afgelopen academiejaren kunnen inkijken, en is van oordeel dat deze voldoende bijdragen tot het realiseren van de verbeteracties. Ze heeft wel vragen bij de manier van formuleren in deze plannen. Volgens de commissie zouden de opgenomen verbeterdoelen concreter kunnen geformuleerd worden. Nu blijft dat vaak bij algemene beschrijvingen, waardoor de eigenlijke acties vaag beschreven blijven.

Zoals aangegeven worden de verbeteracties in de opleiding en de hogeschool zowel top-down als bottom-up vormgegeven. Wat de operationele doelen van de opleiding betreft, kan gesteld worden dat de top-downbeweging die het kwaliteitszorgbeleid enerzijds stimuleert, bijdraagt tot die vlakken waarop beleidsbeslissingen worden genomen. Enkele voorbeelden van deze verbeteracties die ondertussen reeds werden gerealiseerd door de opleiding zijn de introductie van het systeem van studentenbegeleiding dat de hogeschool aanhoudt, de concretisering van de mogelijkheden die het hogeschoolbrede digitale leerplatform biedt door de opleiding, en de verbetering wat de locatie en voorzieningen door de verhuis naar de nieuwe campus betreft.

Verbeterresultaten die bottom-up werden geïnspireerd door middel van evaluaties, overlegmomenten, accreditatiescans en feedback van partners houden onder andere in: het optimaliseren van contact met studenten door de introductie van een geïndividualiseerd studentenportaal, de ontwikkeling van de opleidingsonderdelen continu stimuleren door het functieprofiel van de vakverantwoordelijke te verfijnen en de ECTS-fiches jaarlijks aan te passen, de klachtenbehandeling meer transparant maken door een toevoeging ervan aan het studiecontract, de kwaliteit van de motivatie van instromende studenten garanderen via een instroomprocedure, en de internationaliseringsaspecten verhogen door internationale sprekers uit te nodigen en buitenlandse uitwisselingen mogelijk te maken voor de studenten.

De commissie is van oordeel dat de verbeteringsplannen die concreet worden opgemaakt op opleidingsniveau in het jaarlijks opgestelde kwaliteitsplan voldoende bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen zoals die op hogeschool- en opleidingsniveau worden vastgesteld. Dit wordt ook verder gegarandeerd door een systematische jaarlijkse evaluatie van de verbeterplannen op basis van de evaluaties die de opleiding c.q. de hogeschool uitvoerde. De commissie heeft wel vastgesteld dat de informele cultuur die het opleidingsteam in haar kleinschaligheid kenmerkt, ook met zich meebrengt dat de systematiek in de PDCA-cyclus in de realiteit niet steeds wordt aangehouden. De commissie wil in dat kader de nadruk leggen op de noodzaak van het uitwerken en aanhouden van een PDCA-cyclus in de kwaliteitsplannen van de opleiding, in lijn met het beleid op hogeschoolniveau.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Verbeterpunten en -acties verder concretiseren.
- De operationalisering en de opvolging van de verbeter- en actieplannen formeel en systematisch vastleggen aan de hand van de PDCA-logica.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemende beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de betrokkenheid van de studenten, het werkveld, alumni en de medewerkers aan de maat is. De verschillende betrokkenen hebben inspraak in het opleidingsmanagement enerzijds en de kwaliteitszorg anderzijds. Medewerkers van de opleiding worden zo sterk betrokken bij de beleidsmatige thema's via de opleidingsvergaderingen en de teamdagen. Deze gelegenheden bieden zowel mogelijkheid tot het informeren van de medewerkers als tot onderlinge discussie. Bijsturingen in het curriculum worden dan ook daar besproken. De kerndocenten van de opleiding, de afgevaardigde voor kwaliteitszorg van de dienst IKZ en de opleidingscoördinator zelf doen ook voortdurend aan kwaliteitszorg. Aan de medewerkers wordt ook ten gepaste tijde gevraagd bijdragen te leveren in functie van de verbeteracties. Medewerkers worden dan ook expliciet betrokken bij het opstellen van het opleidings- en kwaliteitsplan. Verder zijn enkele medewerkers vertegenwoordigd in de opleidingsraad en de opleidingsadviesraad, waarin advies wordt geleverd en overlegd wordt over opleidingsgebonden materie. Alle medewerkers zijn verder betrokken bij de opleiding via de uitgevoerde accreditatiescan. Studenten worden bij het opleidingsmanagement en de kwaliteitszorg betrokken via de opleidingsraad, waarvan enkele

vertegenwoordigers deel uitmaken. De studentenvertegenwoordiging in andere overlegorganen door studenten van de opleiding Creatieve therapie is nagenoeg onbestaande doorheen de jaren, zo heeft de commissie moeten vaststellen. Ze heeft hier echter begrip voor, daar een groot aandeel van de studenten deeltijds studeert. Verder worden de studenten betrokken bij de opleiding via de bevestigingen (cf. *facet 5.1*). Wat de alumni en het werkveld betreft, wordt naast de eerder beschreven evaluaties veel belang gehecht aan de vertegenwoordiging van het werkveld in de opleidingsadviesraad. De opleiding grijpt dit overleg immers duidelijk aan om formeel advies en feedback te krijgen vanuit het beroepenveld. De alumniwerking moet volgens de commissie verder uitgewerkt worden om de betrokkenheid van deze groep bij de opleiding te garanderen. Momenteel is de alumniwerking immers beperkt tot het voorzien van informatie omtrent vacatures, bijscholingen en vormingen, en het reilen en zeilen van de hogeschool. Dit zou volgens de commissie moeten uitgebreid worden; de betrokkenheid moet ook worden gesystematiseerd en geformaliseerd.

Door de kleinschaligheid van de opleiding is er naast de hierboven beschreven formele betrokkenheid ook een voortdurende, informele dialoog rondom kwaliteitszorg en de opleiding in al haar aspecten tussen de betrokkenen. De commissie is van oordeel dat dit zonder twijfel de tekorten die er bestaan binnen de formele betrokkenheidsmogelijkheden kan opvangen, maar wil de opleiding toch vragen deze betrokkenheid verder te formaliseren.

De terugkoppeling van de resultaten van verbeterplannen naar de verschillende betrokkenen kan volgens de commissie nog beter. Tijdens de gesprekken is het immers duidelijk geworden dat de betrokkenen niet steeds op de hoogte zijn van alle bijstellingen die doorgevoerd worden in het curriculum op basis van hun meldingen en actieve deelname aan bevestigingen. De commissie is van oordeel dat dit te wijten is aan het uitblijven van een gesystematiseerde communicatie met de betrokkenen die deelnamen aan de evaluatieactiviteiten over de verbeteracties en -resultaten. Dit was het geval voor zowel de studenten als het werkveld. De commissie vermoedt dat de informele communicatie van de opleiding hier tekortschiet en wil de opleiding dan ook vragen eenduidiger te communiceren over de verbeteracties en -resultaten aan de verschillende betrokkenen en mogelijkheden hiertoe te onderzoeken.

De verschillende betrokkenen die de commissie sprak tijdens het visitatiebezoek, gaven wel aan dat ze zich voldoende betrokken voelden bij de opleiding. Dit is zoals eerder al aangehaald een positief effect van de kleinschaligheid en laagdrempeligheid van de opleiding. Zowel docenten, stagementoren, andere partners uit het werkveld als studenten en alumni voelden zich gehoord door de opleiding, en waren van mening dat hun behoeften wel degelijk de verbeteracties mee stuurden. De commissie was tevreden dit te kunnen vernemen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Alumniwerking verder uitwerken om de betrokkenheid bij de opleiding verder te garanderen.
- Verder formaliseren van de inbreng van de verschillende betrokkenen.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	voldoende
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	voldoende
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding probeert na te gaan of ze haar verschillende doelstellingen heeft bereikt door te peilen naar de tevredenheid over haar doelstellingen bij het werkveld (via bevragingen bij stagementoren en via de opleidingsadviesraad) en de studenten, via de betrokkenheid in verscheidene overlegplatformen en enquêtes. Specifiek de accreditatiescan en de tevredenheidsbevraging die de opleiding doorvoerde in 2009–2010 peilden naar de waardering van studenten met betrekking tot de doelstellingen van de opleiding. Uit deze bevraging, waaraan 30 procent (25 van de 84) van de ingeschreven studenten deelnam, kwam naar voren dat de organisatie van onderwijs- en examenactiviteiten positief worden beoordeeld, een grote tevredenheid bestaat over de trajectbegeleiding en de reflectie rondom de studievoortgang, er kennis is over de mogelijkheden tot het bekomen van feedback en er weinig een beroep gedaan wordt op de ombudsdienst (5 procent, cf. supra). Uit de accreditatiescan bleek verder dat studenten de studeerbaarheid, studieomvang, onderwijsmiddelen en werkvormen, en de evaluatie van de studieprestaties positief inschatten. Uit de gesprekken die de commissie heeft gehouden met studenten van de opleiding Creatieve therapie, is gebleken dat de waardering voor de doelstellingen hoog ligt. Wat ze vooral positief vinden aan de opleiding, is de verstrengeling van theorie en praktijk, de focus op het therapeutische enerzijds en het mediumgerelateerde anderzijds. Wat specifiek de feedback na evaluaties betreft, is er volgens de studenten echter nog ruimte voor verbetering. De commissie wil die nood van de studenten dan ook onderstrepen. De commissie heeft echter begrepen van de opleiding dat sedert academiejaar 2011–2012 er standaard een mondeling feedbackmoment wordt georganiseerd voor alle studenten. Ze wenst dit initiatief te ondersteunen, maar wil toch wijzen op de onvrede onder studenten die ze tijdens de gesprekken heeft kunnen horen. Uit de gesprekken met de alumni kwamen soortgelijke pluspunten naar voren. De commissie kon ook bij deze groep betrokkenen vaststellen dat ze een positieve waardering konden uitspreken over de opleiding. De laagdrempelige communicatie met de lesgevers kwam daarbij ook uitdrukkelijk aan bod. De alumni gaven ook aan tevreden te zijn over de behaalde eindkwalificaties en de inhoud van het curriculum. Die tevredenheid kwam ook terug bij de gesprekken die de commissie hield met het werkveld. Ook zij waarden de eindkwalificaties van de alumni van de opleiding.

Hoewel de opleiding de alumni uit de afstudeerjaren 2004–2005 tot en met 2006–2007 al bevroeg over hun waardering van de opleiding, zijn de resultaten van deze bevraging niet betrouwbaar omwille van de lage respons (cf. supra). De tewerkstellingspercentages en -resultaten zijn dan ook vertroebeld, waardoor de commissie hier geen gedegen uitspraak over kan doen.

De voorbereiding op de instap van het werkveld wordt momenteel volgens de commissie grotendeels gegarandeerd binnen het programma via de praktijklessen, de bachelorproef en de stage. De stage, die de grootste rol speelt in het aftoetsen en aanscherpen van de vaardigheden en attitudes van de student, bedraagt momenteel 200 uur. De commissie is van oordeel dat dit te kort

is om te kunnen voorzien in een voldoende training van de vaardigheden en attitudes die nodig zijn voor een creatief therapeut. Zoals besproken zijn de opleiding zelf, de studenten en andere betrokkenen diezelfde mening toegedaan. De opleiding zou dan ook het aandeel stage-uren sterk willen opdrijven in de opleiding, eventueel door een uitbreiding van het studieprogramma naar 90 studiepunten. Dit zou volgens de commissie tevens een grotere theorieoverdracht mogelijk kunnen maken, die tevens nodig is om de diverse therapeutische en artistieke vaardigheden en kennis gedegen te kunnen overbrengen. De commissie wil de opleiding dan ook steunen in haar zoektocht naar mogelijkheden om de uitbreiding aan praktijken vooralsnog mogelijk te maken. Ze heeft daarentegen ook begrip voor de beperkte omkadering waar de bachelor-na-bacheloropleiding mee wordt geconfronteerd.

De kwaliteit van de bachelorproeven die de commissie heeft kunnen inkijken, is voldoende qua niveau en oriëntatie. De bachelorproef is volgens de commissie een integratie van theorie, praktijk, beroepsondersteunende leerinhouden, beroepsvorming en persoonsvorming. De bachelorproeven die de commissie kon inkijken, waren qua onderwerp relevant en vernieuwend. De bachelorproef kan de vorm aannemen van een casus, al dan niet met een literatuurstudie. Daarnaast is er ook de mogelijkheid tot toegepast wetenschappelijk onderzoek vanuit een specifieke vraagstelling uit de praktijk. De commissie was ook tevreden vast te stellen dat de bachelorproef het mogelijk maakt voor studenten om een onderdeel van de beroepsuitvoering uit te diepen en kritisch te bespreken. In samenspraak met het beroepenveld reikt de opleiding ook titels aan die een directe relevantie hebben voor het werkveld. De commissie heeft echter tevens enkele bedenkingen bij de bachelorproef. Het probleem dat de kwaliteit zou kunnen bedreigen, zit volgens de commissie in de beoordeling van de bachelorproeven. De eigenlijke beoordelingsmethode (cf. *onderwerp 2*) komt immers niet overeen met de visie die de opleiding op de stagebeoordeling heeft, namelijk het bewijs van bekwaamheid leveren betreffende de volgende aspecten: integratie van theorie en praktijk, de beroepsondersteunende leerinhouden, de beroepsvorming en de persoonsvorming. De commissie wil de opleiding dan ook vragen de stagebeoordeling in het licht van haar eigen visie te herzien en de (accurate) competentiegerichtheid op die manier te verzekeren.

De resultaten wat de internationale dimensie van de opleiding betreft, zijn volgens de commissie nog niet geheel aan de maat. Zij vindt het wel positief dat de opleiding bilaterale akkoorden afsluit met andere, buitenlandse hogescholen zoals de Stendenhogeschool en Derby University (cf. *supra*). Ook de mogelijkheid die studenten geboden wordt om een stageaanvraag in het buitenland te doen, apprecieert de commissie. Hoewel de opleiding ook via een beperkte docentmobiliteit internationaal actief is, vindt de commissie dat de opleiding deze contacten nog verder moet opdrijven om betere resultaten te kunnen behalen. Het is volgens de commissie in dat kader nodig dat de opleiding in haar algemene doelstellingen definieert wat ze verstaat onder internationalisering, en welke speerpunten ze precies wil aanhouden in haar beleid. Hiertoe is een meer concrete formulering dan de huidige nodig. Dat is overigens ook het geval voor de internationaliseringsacties in het opleidings- en kwaliteitsplan.

Het wetenschappelijke aspect binnen de opleiding en de maatschappelijke dienstverlening zijn op dit moment nog niet uitgewerkt omwille van de beperkte omkadering. De commissie heeft hier dan ook begrip voor. In haar huidige vorm bestaat de opleiding bovendien nog maar zes jaar, waardoor van het kleine team statutaire medewerkers nog steeds wordt gevraagd om hun prioriteit te leggen op de organisatie van het onderwijs en het niveau daarvan. De commissie is echter wel van mening dat deze aspecten idealiter wel worden opgenomen in de activiteiten van de opleiding, daar ze een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de onderwijsactiviteiten en de professionalisering van het personeel.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Het concept van de bachelorproef verder uitwerken in functie van het behalen van de eindkwalificaties door studenten.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De opleiding zelf heeft momenteel ook nog geen streefcijfers bepaald voor slaagpercentages, gemiddelde studieduur en studie-uitval. De opleiding haalt aan dat het formuleren van zulke cijfers zinloos is omwille van verschillende redenen. Zo lijkt het haar niet opportuun om bijvoorbeeld slaagcijfers te formuleren over het modeltraject heen. De hogeschool heeft zich in het kader van de streefcijfers voorgenomen eerst een grondige doorstroomanalyse uit te voeren om de leerpunten die hieruit voortvloeien om te zetten in een beleid. De commissie is echter van mening dat het formuleren van streefcijfers nodig is om haar taak met betrekking tot de beoordeling van onderwijsrendement gedegen uit te voeren, maar heeft er ook begrip voor dat zij nu geen uitspraken kan doen over het eigenlijke onderwijsrendement en de verhoudingen daarbinnen.

Het is de commissie wel duidelijk geworden dat de slaagcijfers in de opleiding Creatieve therapie hoog liggen. Het percentage succesvolle studenten stijgt ook jaarlijks wanneer gekeken wordt naar de cijfers van de periode 2006–2010. De commissie vermoedt dat dit veroorzaakt is door de invoering van de effectieve instroomprocedure. Daarnaast is de commissie tevens van oordeel dat de opleiding de studievoortgang van de studenten tracht op te krikken mits een efficiënte trajectbegeleiding. In 2006–2007, zo blijkt uit de cijfers die de opleiding aanleverde, werd 41 procent van de opgenomen studiepunten verworven. In 2007–2008 steeg dit naar 51 procent, in 2008–2009 naar 58 procent en in 2009–2010 al naar 76 procent. De opleiding wordt over het algemeen ook gekenmerkt door een laag uitvalpercentage. In 2006–2007 was er geen studie-uitval, in 2007–2008 bedroeg dit 24 procent, in 2008–2009 16 procent en in 2009–2010 amper 9 procent. Het lage studie-uitvalpercentage gaat gepaard met het hoge studiesucces van de studenten. Met de studenten die uitvallen, wordt een individueel gesprek gehouden om de reden van opgeven te bepalen en een eventuele verdere heroriëntatie mogelijk te maken. Wat de studieduur betreft, heeft de commissie in de tabellen in het ZER kunnen zien en tijdens de gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken kunnen vernemen dat de gemiddelde studieperiode zich op 2 jaar en 2 maanden bevindt, wanneer gekeken wordt naar de volledige periode waarin de opleiding werd ingericht. De commissie vindt op basis van deze cijfers dat de opleiding, ondanks de hoog ervaren studielast, de studietijd voldoende bewaakt via een sterke begeleiding van de studenten.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Formuleren van streefcijfers in het kader van het onderwijsrendement.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	voldoende
facet 6.2	onderwijsrendement	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

GLBAAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatierapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De commissie is van oordeel dat het ZER zelf vlot leest, helder en begrijpelijk is. Het ZER vertoonde echter wel enkele tekorten aan informatie, alsook enkele concrete, correcte verwijzingen binnen het geheel van zelfevaluatierapport en bijlages om een volledig consistent beeld te krijgen. Zo ontbrak er een duidelijke competentiematrix waarin competenties en opleidingsonderdelen aan elkaar werden verbonden, de criteria voor de stageplaatsen en specifieke resultaten voor de BNB Creatieve therapie bij recente studententevredenheidsbevragingen. De commissie is echter van oordeel dat er genoeg transparantie aanwezig was.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN²

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	goed
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	voldoende
Onderwerp 2 Programma	voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	voldoende
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	voldoende
Facet 2.3 Samenhang	voldoende
Facet 2.4 Studieomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	voldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	voldoende
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	onvoldoende
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	goed
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	goed
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	goed
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	voldoende
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	voldoende
Facet 4.2 Studiebegeleiding	goed
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	voldoende
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	voldoende
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende
Onderwerp 6 Resultaten	voldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	voldoende
Facet 6.2 Onderwijsrendement	voldoende

De oordelen zijn van toepassing voor:

AHS Arteveldehogeschool

CT Creatieve therapie

² Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

PROVINCIALE HOGESCHOOL LIMBURG

Algemene toelichting bij de bachelor-na-bacheloropleiding Creatieve therapie aan de Provinciale Hogeschool Limburg

De opleiding in de Creatieve therapie ontstond in 1999 als voortgezette opleiding in de Creatieve therapie. Bij het opstarten gaf de onderwijsinstelling waarin de opleiding wordt georganiseerd, de Provinciale Hogeschool Limburg (PHL), aan nv Dimarso een onderzoeksopdracht die leidde tot een haalbaarheidsstudie. Vanaf het academiejaar 2004–2005 werd de opleiding uiteindelijk aangeboden als bachelor-na-bacheloropleiding, met een duidelijke professionele gerichtheid als doel en een omvang van 60 studiepunten. De opleiding beslaat twee academiejaren met een programma van 30 studiepunten per jaar. In 2009 werd de opleiding associate member van ECArTE.

De PHL werd in 1995 opgericht na de fusie van zes provinciale instellingen voor hoger onderwijs in Limburg: PHIV, PHIKO, PHHI, PIHO, PHAI en de Provinciale Normaalschool. Het departement Gezondheidszorg van de PHL omvatte van bij het begin de opleidingen Verpleegkunde, Vroedkunde, Ergotherapie en Kinesithérapie. Sinds 2003 behoort de Provinciale Hogeschool Limburg samen met de Universiteit Hasselt en de XIOS Hogeschool Limburg tot de Associatie Universiteit-Hogescholen Limburg (AUHL).

De hogeschool beschikt over vier campussen. De opleiding Creatieve therapie wordt hoofdzakelijk georganiseerd op de campus Guffenslaan in het centrum van Hasselt. De PHL biedt naast deze opleiding de volgende professionele en academische basisopleidingen aan: Agro- en biotechnologie, Bedrijfsmanagement, Beeldende kunsten, Interieurarchitectuur, Lerarenopleiding, Officemanagement, Pop- en rockmuziek, Toegepaste informatica, Ergotherapie, Revalidatiewetenschappen en Kinesithérapie, Verpleegkunde en Vroedkunde. De laatste vier opleidingen behoren tot het departement Healthcare, waaronder ook de bachelor-na-bacheloropleidingen Zorgmanagement, Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg en Creatieve therapie vallen. Het departement staat daarnaast ook nog in voor negen postgraduatens.

In het academiejaar 2010–2011 schreven zich steeds 32 studenten in voor de opleiding Creatieve therapie. Sinds de inrichting van de bachelor-na-bacheloropleiding in 2004–2005 bleef het studentenaantal nagenoeg stabiel. Dit wordt veroorzaakt door het onder controle houden van het aantal inschrijvingen door de opleiding op basis van verschillende selectierondes. In 2006–2007 en 2008–2009 lag het aantal studenten lager, namelijk respectievelijk 23 en 24 studenten. Door het vrijmaken van VTE binnen de opleiding kon men het aantal studenten opdrijven.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn er op gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding zich tot doel stelt afgestudeerden uit de bacheloropleidingen in de Beeldende kunsten, Gezondheidszorg en Sociaal-agogisch werk, en afgestudeerden uit de masteropleidingen in de Beeldende kunsten, Humane wetenschappen en Gezondheidswetenschappen voor te bereiden op het beroep van creatief therapeut binnen het beeldende medium. De opleiding oriënteert zich daarbij, bij gebrek aan wettelijke of decretale eisen, naar de eisen van het werkveld en buitenlandse beroepsprofielen.

De commissie stelde vast dat de opleiding haar opleidingsdoelstellingen vastlegt in een 'opleidingsprofiel' aan de hand van competentieomschrijvingen. Dit profiel valt voor de opleiding dan ook samen met het eigenlijke competentieprofiel. De opleiding houdt daarnaast de algemene, hogeschoolbrede visie aan. De commissie is echter van oordeel dat de opleiding met deze visie en het opleidingsprofiel niet over een uitgewerkt opleidingsconcept met een duidelijke visie en doelstellingen beschikt. Hiervoor neemt het opleidingsprofiel te zeer de vorm aan van een competentieprofiel en is de visie te algemeen geformuleerd op hogeschoolniveau (*cf. infra*). De commissie vindt het dan ook nodig dat de opleiding naast het opleidingsprofiel/competentieprofiel een duidelijke opleidingsgebonden visie op papier zet, en de opleidingsdoelstellingen duidelijk expliciteert in een van het competentieprofiel losstaand opleidingsconcept. De commissie kan de algemene doelstellingen verder enkel beschrijven vanuit het opleidings-/competentieprofiel dat voor de opleiding bestaat.

De commissie heeft vastgesteld dat het competentieprofiel van de opleiding op zich wel duidelijk is. De commissie heeft gezien dat er bij het formuleren van de eindcompetenties voldoende aandacht is voor het beheersen van de algemene en algemeen beroepsgerichte competenties, zoals die voor het bachelorniveau geformuleerd worden in het Structuurdecreet (2003). Het competentieprofiel werd adequaat opgesteld aan de hand van vijf basisrollen van de creatief therapeut. In de rol van behandelaar kan de creatief therapeut een behandelingstraject verkennen, uitwerken, begeleiden en evalueren binnen het beeldend creatief-therapeutische medium. Rol 2, beeldend-psychotherapeut, houdt in dat de creatief therapeut kan oordelen over de indicatie voor het beeldend creatief-therapeutische medium en kan omgaan met psychische processen bij zichzelf en de cliënt. In de rol van artistieke begeleider kan de creatief therapeut de cliënt vanuit een persoonlijke creatieve ervaring begeleiden in diverse beeldende media

binnen een brede artistieke context. De creatief therapeut kan in rol 4, professioneel team-speler, professioneel functioneren binnen het cliëntsysteem, het multidisciplinaire team en het beleid. De vijfde rol, die als beroepsontwikkelaar, bestaat erin dat de creatief therapeut kan bijdragen tot de ondersteuning en vernieuwing van de creatieve therapie binnen de brede context van de geestelijke gezondheidszorg. De commissie is van oordeel dat de creatief-therapeutische beroepsvaardigheden, zoals die door organisaties als ECARTE¹ werden vastgelegd, wel nog meer aandacht moeten krijgen in het competentieprofiel. Zo zijn er op dit moment onvoldoende aandacht en een onduidelijk evenwicht tussen de te verwerven body of knowledge, body of artistic skills en body of therapeutic methods (zoals ECARTE deze benoemt). De commissie zou in dat licht tevens graag willen adviseren om meer de nadruk te leggen op de verbinding van die bodies. Concreet bedoelt ze daarmee de verbinding tussen enerzijds atelierwerk en anderzijds creatief-therapeutische (beroeps)vaardigheden en kennis. In het algemeen was de commissie echter tevreden over het competentieprofiel en de daarin opgenomen eindcompetenties voor de studenten van de opleiding Creatieve therapie. Ze is tevens van oordeel dat dit uitgeschreven profiel voldoende overeenstemt met het domeinspecifieke referentiekader dat de commissie opstelde ten behoeve van deze visitatie.

Wat specifiek de internationale dimensie in het competentieprofiel betreft, en bij uitbreiding de opleidingsdoelstellingen, is de commissie van mening dat dit aspect nog meer moet worden geëxpliciteerd en ontwikkeld. In het opleidingsprofiel staan in dat kader enerzijds kwalificaties in verband met de internationale/interculturele context, kennis van de kunststromingen van de 20e eeuw, kennis van de invloed van de socioculturele achtergrond op het individueel, sociaal, psychisch en creatief functioneren van het individu, kennis van de nieuwe ontwikkelingen in het beroep, kennis van de geschiedenis en nieuwe ontwikkelingen van 'Kunst-uit-de-Marge', Art Brut en Outsider Art, een brede culturele ontwikkeling, kennis van de maatschappelijke context van de kunst (musea, galeriewezens, markt...), en de beheersing van de functie en de artistieke toepassingen van het medium binnen een brede cultuurcontext. In het competentieprofiel wordt anderzijds de internationale/interculturele context benadrukt in rollen 3 en 5, respectievelijk in de vorm van vertrouwdheid met de internationale wereld van de outsider art, op een zodanige wijze dat de student de cliënt kan begeleiden en adviseren in de wijze waarop het atelierwerk in de buitenwereld wordt gepresenteerd, en de bijdrage tot ondersteuning en vernieuwing van de creatieve therapie binnen de brede context van de geestelijke gezondheidszorg (in een multiculturele samenleving, binnen internationale ontwikkelingen en levenslang leren georiënteerd in een internationale context). De commissie is van oordeel dat dit al een aanzet bevat tot opleidingsdoelstellingen op het vlak van internationalisering en een internationale dimensie in het congruerende competentieprofiel, maar is van oordeel dat de opleiding op dit moment niet duidelijk genoeg aangeeft wat zij concreet ziet als de pijlers en dus als de te verwezenlijken onderdelen van internationalisering. De eigenlijke internationale dimensie moet dan ook verder geëxpliciteerd worden in het competentieprofiel, en tevens vastgelegd worden in de internationaliseringsdoelstellingen van een duidelijk opleidingsconcept. De commissie was wel tevreden te vernemen dat de opleiding volwaardig lid wil worden van de organisatie ECARTE, waarvan ze sinds 2009 al associate member is. Het statuut van associate member biedt de opleiding immers de mogelijkheid om het curriculum in een termijn van vier jaar verder te ontwikkelen tot op het niveau van de internationale basiscriteria zoals door ECARTE omschreven: "The university training should be postgraduate or consist of a minimum of four years' study specialization in the Arts Therapies, i.e. art therapy, dance-movement therapy, dramatherapy or music therapy. Training should include: the development of artistic skills, the study of Arts Therapies theories, the study of related scientific studies, supervised

¹ European Consortium for Arts Therapies Education. Het internationale netwerk ECARTE is een consortium van universiteiten en hogescholen. Het doel is de ontwikkeling van de creatieve therapie in kaart te brengen en te bevorderen, specifiek met betrekking tot nationaal gevalideerde en erkende opleidingen in Europa.

professional practice, therapeutic experiential work.”². De ECARTe-richtlijnen zitten vervat in de 'Basic criteria for training as an Art Therapist', dat aandacht vraagt voor zowel het verwerven van een body of knowledge, een body of artistic skills als een body of therapeutic methods. Dit zou ook betekenen dat de opleiding haar competentieprofiel zou moeten herschrijven naar de zwaartepunten die ECARTE legt inzake de creatief-therapeutische beroepsvaardigheden (cf. *supra*). De commissie zou de opleiding in dat licht dan ook willen aanraden ook deze mogelijkheid tot het inbouwen van een concrete internationale dimensie in de opleidingsdoelstellingen en het competentieprofiel te onderzoeken.

De commissie kan besluiten dat de opleiding Creatieve therapie haar visie en opleidingsdoelstellingen nog los van het huidige opleidings-/competentieprofiel moet vastleggen, dat overigens wel adequaat dienst doet als eigenlijk competentieprofiel. Volgens de commissie is er omwille van het ontbreken van een duidelijk opleidingsgebonden opleidingsconcept, geen duidelijk onderscheid aanwezig met de doelstellingen die zouden kunnen gesteld worden voor een afstuderend ergotherapeut volgens de commissie. De opleiding maakte de commissie erop attent dat in het competentieprofiel de beroepsrol 'Artistiek begeleider' dit onderscheid mogelijk maakt, aangezien de beroepsrol en de competenties die deze rol omvat specifiek voor een opleiding beeldende creatieve therapie is ontworpen. Zo wordt er expliciet verwezen in de beroepsrol naar 'werken met het medium' als competentie. De commissie is echter van oordeel dat dit segment in het competentieprofiel niet voldoende is om de onderscheidende kracht van de opleiding Creatieve therapie duidelijk te maken. De commissie heeft dan ook moeten vaststellen dat het gebrek aan zo een opleidingsconcept het de opleiding moeilijk maakt om te kunnen voorzien in een duidelijke visie die later vertaald kan worden in doelstellingen voor het programma. Dit is volgens de commissie nochtans belangrijk in functie van de pionierspositie die de opleiding bekleedt binnen het Vlaamse onderwijslandschap. Het is immers zo dat de visie op dit moment geen explicitering kent waardoor het vertalen van eenduidige doelstellingen in het programma (onderwerp 2) ook onder druk komt te staan. De commissie heeft echter kunnen vaststellen dat het opleidings-/competentieprofiel aan de hand waarvan de opleiding haar programma vorm geeft wel duidelijk is en adequaat dienst kan doen om het niveau en de oriëntatie van een professionele bachelor te verzekeren.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Uitwerken van een volwaardig opleidingsconcept dat losstaat van het competentieprofiel.
- De internationale opleidingsdoelstellingen verder ontwikkelen en expliciteren.
- Meer aandacht schenken aan de creatief-therapeutische vaardigheden in het opleidingsconcept/competentieprofiel.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, in geval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

² ECARTE, 'Basic criteria for training as an Arts Therapist'. Bron: http://ecarte.info/about_us.html#basis. Laatst geraadpleegd op 3 juni 2012.

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De doelstellingen van de opleiding sluiten volgens de commissie voldoende aan bij de eisen die door binnen- en buitenlandse vakgenoten en het beroepenveld worden gesteld. De opleiding heeft daartoe haar doelstellingen adequaat onderzocht aan de hand van nationale en internationale referentiekaders. Ondanks het bestaan van beroepsverenigingen in België (BVCT), Nederland (FVB), het Verenigd Koninkrijk (BAAT) en Europa (ECArTE) – waarop de opleiding zich actief afstemt – bestaan er echter weinig functie- en/of beroepsprofielen voor de creatief therapeut. Nationale beroepsprofielen zijn al helemaal niet voorhanden, wat een afstemming ermee natuurlijk onmogelijk maakt. Er bestaat daarnaast ook slechts één andere hogeschoolopleiding Creatieve therapie in Vlaanderen. Met deze opleiding van de Arteveldehogeschool stemde de opleiding zich wel gedegen af, zo heeft de commissie kunnen vaststellen, om op die manier haar eigen competentieprofiel gedeeltelijk te kunnen stroomlijnen, maar ook om haar profilering ten opzichte van deze opleiding duidelijk te kunnen stellen. Dit deed de opleiding verder ook internationaal door zich af te stemmen op de doelstellingen die de Stendenhogeschool (NL) stelt voor haar opleiding Creatieve therapie (die in Nederland wel in de basisopleiding verweven zit). De commissie is van oordeel dat de opleiding getracht heeft om zich in de mate van het mogelijke af te stemmen met de nationale en internationale referentiekaders van beroepsverenigingen. Ze apprecieert het ook dat de opleiding haar doelstellingen actief afstemt met de andere Vlaamse bachelor-na-bacheloropleiding en een Nederlandse opleiding. Het onderzoek dat de opleiding in dat kader voerde bij Stenden en de internationale vereniging ECArTE, stelt de commissie specifiek op prijs. Het is immers sowieso zo dat er weinig afstemming en vergelijking voor de opleiding mogelijk is. De reden hiervoor is volgens de commissie de pioniersfase waarin het vakgebied creatieve therapie zich duidelijk nog bevindt in Vlaanderen. Ze vindt daarbij wel dat de opleiding verder zou mogen kijken dan de Lage landen en Europa in haar benchmarking, zij het steeds in functie van de opleidingsvisie.

Om de opleidingsdoelstellingen en de te verwerven competenties voor de student zo goed mogelijk op de eisen van het werkveld te kunnen afstemmen, heeft de commissie in het ZER ook kunnen lezen dat de opleiding terugplooit op het Dimarso-onderzoek. De opleiding merkte in dat kader in deze studie verschillende tewerkstellingssectoren op voor beeldend creatief therapeuten, zoals in een algemeen ziekenhuis (oncologie, geriatrie, palliatieve zorgen, ...), de forensische zorg, het (bijzonder) onderwijs, het deeltijds kunstonderwijs, maatschappelijke integratie, de bijzondere jeugdzorg, de sociaal-artistische werkingen en projecten, en de zelfstandige praktijk. De commissie heeft kunnen zien dat de opleiding probeert haar programma en de resultaten zo goed mogelijk op deze verschillende sectoren af te stemmen, zo heeft de commissie tijdens de gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken gehoord. De commissie apprecieert de inspanning die de opleiding doet om haar opleidingsdoelstellingen en competentieprofiel initieel via het Dimarso-onderzoek zo goed mogelijk op de realiteit van het beroepenveld af te stemmen. Daarnaast is de opleiding vigilant voor recente evoluties in het werkveld in functie van de doelstellingen. Gezien het gebrek aan duidelijke nationale referentiekaders en doelstellingen voor het beroep van Creatief therapeut kan de commissie overigens enkel aanmoedigen dat de opleiding op zoek gaat naar uiteenlopende manieren om zich zo juist mogelijk af te stemmen op de eisen van het werkveld.

De commissie heeft ook kunnen zien dat de hierboven vernoemde afstemmingsonderzoeken en de resultaten daarvan degelijk gebruikt werden bij het opstellen van het opleidings-/competentieprofiel. De opleiding ontwikkelde dit competentieprofiel immers uitdrukkelijk gebaseerd op een algemene omschrijving van het beroep van creatief therapeut en het medium beeldende kunst, uitgesplitst naar de kwalificaties die in de feasibility studie van Dimarso werden onderzocht. Het opleidingsprofiel werd verder nog getoetst aan het eigen onderzoek, de toetsing en werkervaring binnen het beroepenveld, en de internationale beroepsprofielen en reglementeringen.

De visitatiecommissie wil er wel op wijzen dat de voortrekkersrol die de opleiding zou moeten opnemen, op dit moment nog niet steeds wordt waargemaakt. Het competentieprofiel dat de opleiding opstelde en de opleidingsdoelstellingen die ze tracht aan te houden, zijn hiervoor nog te eclecticisch. De commissie zou de opleiding dus willen vragen om haar visie nogmaals onder de loep te nemen, deze eenduidig te formuleren en ook op die manier uit te dragen (cf. facet 1.1). Omdat er nu geen eenduidige visie wordt gecommuniceerd, is deze ook niet steeds duidelijk voor de verschillende betrokkenen, onder wie het werkveld, alumni en studenten, zo heeft de commissie kunnen vaststellen tijdens de gesprekken. Volgens haar is dit te wijten aan de onduidelijke communicatie omtrent wat de opleidingsdoelstellingen zijn en specifiek wat de te verwerven, specifieke competenties voor de student zijn. In functie van de verlenging van de ECARTE-aansluiting en de eisen die daarvoor gesteld worden, wil de commissie dan ook vragen om gepaste maatregelen te treffen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Therapeutisch aspect evenwichtiger in de domeinspecifieke eisen van het competentieprofiel.
- De bekendheid van de opleidingsdoelstellingen vergroten bij de verschillende betrokkenen, in het specifiek bij studenten en alumni.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	voldoende
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: onvoldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het gebrek aan een duidelijk geformuleerde visie (cf. onderwerp 1) speelt de opleiding parten in de uitwerking van haar programma-inhoud. Het ontwikkelen van een duidelijke visie en het vastleggen van een focus binnen deze visie is immers een cruciaal startpunt om de opleidingsdoelstellingen adequaat te kunnen vertalen in het programma. De commissie wil de opleiding dan ook wijzen op de primaire nood om de visie formeel vast te leggen, en in deze visie zeer

concreet aan te geven waarop de opleiding zich wil focussen in het opleiden van beginnende creatief therapeuten.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding wat betreft de leerinhouden van het programma een selectie heeft gemaakt binnen de vakgebieden creatieve therapie, beeldende kunst, psychotherapie, agogische technieken enzovoort. De opleiding focust daarbij ten eerste adequaat op het beeldende aspect, met een klemtoon zowel op kennis van de beeldende kunst (en dan vooral 20e eeuw en Outsider Art) als op beeldende vaardigheden op technisch en praktisch vlak (atelier). Het opleidingsonderdeel Psychobiografie maakt ten tweede binnen de kunsttheorie een verbinding tussen de beroepsaspecten van beeldende kunst en beeldende therapie. Binnen het therapeutische aspect wil de opleiding ten derde de klemtoon leggen op kennis van psychotherapeutische begeleiding. Wat de commissie lovenswaardig vindt, is dat de opleiding werkt met gedifferentieerde programma's naargelang de vooropleiding van studenten. Zo wordt in het eerste academiejaar van de opleiding meer gewicht gegeven aan het therapeutische aspect voor studenten met een opleiding in bijvoorbeeld de Beeldende kunsten of Humane wetenschappen, en wordt vice versa meer gewicht gegeven aan de beeldende vaardigheden en kennis van de beeldende kunst indien de vooropleiding van de student zich in het gebied van de gezondheidszorg bevindt.

Het curriculum is concreet opgebouwd uit vijf groepen opleidingsonderdelen, namelijk 'Kunsttheorie' binnen de creatieve therapie, 'Psychotherapeutische begeleiding' binnen de creatieve therapie, 'Beeldende therapie', 'Atelier' en 'Beroepspraktijk/atelier'. Binnen het docententeam gebruikt de opleiding de indeling van deze vijf groepen in de volgende drie modules om het geheel te bewaken: de theoretische module, de praktijkmodule (atelier) en de beeldende therapie-module (stage). De commissie heeft kunnen vaststellen dat het opleidingsprogramma concreet bestaat uit opleidingsonderdelen waarbij de opleiding bewaakt dat elk opleidingsonderdeel gekoppeld wordt aan de competenties uit het competentieprofiel. De leerinhouden worden daarnaast geactualiseerd in functie van externe ontwikkelingen, ontwikkelingen in het vakgebied, binnen onderzoek en in het domein van de beeldende kunst. De commissie heeft uit de gesprekken met de studenten en de alumni echter begrepen dat de aandacht voor de therapeutische en pathologische component in het programma onvoldoende aanwezig is. Ook uit de gesprekken met het werkveld is die zorg gebleken op basis van de kwalificaties van stagestudenten en alumni. De commissie heeft dit verder geverifieerd op basis van het studiemateriaal. Ze heeft hieruit moeten concluderen dat dit cruciale gedeelte van het programma inderdaad nog niet aan de maat is. Ze vraagt de opleiding dan ook dit van naderbij te onderzoeken en gepaste actie te ondernemen. Uit de gesprekken die de commissie met de opleidingsverantwoordelijken en docenten gehad heeft, is daarnaast duidelijk gebleken dat in de opleiding creatieve therapeuten worden gevormd aan de hand van een analoog proces dat de competentie- en vaardighedenverwerving bij de studenten moet mogelijk maken. De student Creatieve therapie bevraagt daarbij initieel zichzelf in een therapeutische setting, om zo die ervaringen te extrapoleren naar een therapeutische praktijk waarin de studenten/afgestudeerden zelf als therapeuten optreden. De commissie is van oordeel dat dit een gepaste werkwijze kan zijn om de verschillende componenten van het programma ook efficiënt te integreren in het leerproces van de student. Ze is echter wel van mening dat dit proces nog een duidelijke structuur moet krijgen in de opbouw van het programma. Het is de commissie uit de ingekeken documenten en de gesprekken met de opleiding immers niet duidelijk geworden op welke manier de opleiding dit proces effectief kan opvolgen, en of ze dit adequaat managet doorheen het leerproces van de student. Er is immers geen volwaardig instrument voorhanden om dit te realiseren. De commissie vraagt de opleiding dan ook de structuur van dit gekozen leerproces expliciet vast te leggen, opdat deze transparant is voor alle betrokkenen. In het licht van de aansluiting bij ECARTe is de commissie van oordeel dat daarnaast het evenwicht tussen de te verwerven body of knowledge, body of artistic skills en

body of therapeutic methods, en de verbinding daartussen centraal moeten staan in de uitwerking van het curriculum (zie ook *onderwerp 1*).

De opleiding ziet de stages als onmisbare schakels in het leerproces van de student. Zij voorziet twee stages: een van 252 uur in het eerste jaar van het modeltraject en een van 168 uur in het tweede jaar van het modeltraject. De commissie kan het belang van de stages en de integratieproef onderschrijven, maar heeft problemen met het stageconcept (*cf. facet 2.2*). Daarnaast heeft de opleiding als sluitstuk voor het programma een integratieproject voorzien dat ingaat op een onderzoeksvraag die relevant is voor het werkveld en het vakgebied van de opleiding. De neerslag hiervan is het resultaat van een integratie van de competenties die de student heeft verworven binnen de verschillende opleidingsonderdelen.

Wat betreft de internationale dimensie in het programma, kan gezegd worden dat in het curriculum gebruik wordt gemaakt van Engelse literatuur en studiemateriaal. Verder is het ook zo dat de student met het integratieproject de mogelijkheid krijgt zich te verdiepen in internationaal onderzoek en internationale ontwikkelingen, en worden internationale sprekers en creatief therapeuten uitgenodigd voor symposia en workshops. Sommige studenten lopen ook stage binnen interculturele stageplaatsen en projecten. De commissie is van oordeel dat dit enkel een aanzet is tot het verwezenlijken van een internationale dimensie. Ze wil de opleiding dan ook vragen deze nog verder uit te werken.

Aan de PHL wordt gebruikgemaakt van een aantal instrumenten die de opleiding ondersteunen in het werken met competenties, namelijk de 'competentie-ordener' en het Elektronisch Portfolio OpvolgSysteem (EPOS). De competentie-ordener is eigenlijk een systeem dat digitaal alle competentieprofielen van de hogeschool verzamelt. Door het verbinden van de competenties met competentiecategorieën wordt het mogelijk deze informatie aan te wenden voor andere toepassingen; in hoofdzaak is dat echter voor de ECTS-fiches. Op het einde kan door de database ook een competentiematrix opgesteld worden aan de hand van al de gelinkte informatie. EPOS is een hogeschoolbreed instrument dat het voor lesgevers mogelijk maakt om bij evaluaties de relevante competenties uit de ECTS-fiches te verbinden aan de evaluatieonderdelen en deze te concretiseren in gedragsindicatoren. Per gedragsindicator kan dan een cijfer worden toegekend of feedback worden gegeven. De commissie is van oordeel dat deze instrumenten de opleiding ondersteunen in het bewaken van de afstemming van de programma-inhoud en -doelstellingen. Uit de resultaten van de competentiematrices leidt de opleiding daarnaast af welke herzieningen in het programma mogelijk nodig zijn. Uit de matrices van het jaar 2008–2009 en 2009–2010 bleek bijvoorbeeld dat een aantal competenties onvoldoende aan bod kwam, wat de opleiding vanaf 2010–2011 heeft opgevangen door curriculumherzieningen in functie van de diverse vooropleidingen door te voeren (*cf. supra*).

De commissie heeft verder in haar gesprekken met het werkveld en stagebegeleiders uit het beroepenveld kunnen vaststellen dat de afgestudeerden, respectievelijk stagestudenten in het algemeen niet voldoen aan de eindkwalificaties die de opleiding vooropstelt. De vaardigheden van studenten met een verschillende vooropleiding zijn immers niet steeds van hetzelfde niveau voor starters. Het werkveld haalt daarbij vooral de (creatief-)therapeutische en pathologische vaardigheden aan (*cf. onderwerp 1*). De commissie vraagt de opleiding hier dan ook nog verder aandacht aan te schenken in het programma, opdat de alumni van het programma zo goed mogelijk zijn voorbereid op hun instap in het werkveld.

Uiteindelijk wil de commissie nog opmerken dat uit de gesprekken duidelijk is geworden dat de opleidingscoördinator en het team statutaire docenten de opleiding grotendeels vormgeven. Omwille van de al beperkte omkadering die de opleiding als bachelor-na-bacheloropleiding kent,

wil de commissie in dat licht opmerken dat het opleidingsteam meer een beroep zou kunnen doen op de dienst Onderwijsontwikkeling, die binnen de hogeschool goed ontwikkeld is. Ook de formele participatie van het werkveld en alumni in het richting geven van het curriculum zou verder moeten worden uitgewerkt (cf. *facet 5.3*). Op hogeschoolniveau bestaat hier een beleid voor en de opleiding zou zich hierin kunnen werken.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Ontwikkelen en formeel vastleggen van een duidelijke visie (cf. *onderwerp 1*), opdat deze ook kan worden vertaald in het programma.
- Centraal plaatsen van de verknoping van de bodies in de uitwerking van het programma.
- Meer aandacht schenken aan de creatief-therapeutische kennis over pathologie in het programma.
- Aandacht besteden aan de concrete implementatie van het analoge leerproces binnen de programmaonderdelen.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **onvoldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het competentieprofiel van de opleiding Creatieve therapie situeert zich op niveau 6 van de Vlaamse Kwalificatiestructuur. De commissie heeft ook kunnen vaststellen dat de opleiding het competentieprofiel hiertoe actief heeft afgestemd met deze kwalificatiestructuur en met de Europese kwalificatiestructuur. Bij het onder de loep nemen van het eigenlijke programma en het aandeel professionele gerichtheid daarbinnen, heeft de commissie echter moeten vaststellen dat dit niet voldoende tot zijn recht komt in de verschillende opleidingsonderdelen. Doorheen de twee academiejaren die het programma duurt, evolueert de confrontatie met het werkveld volgens de opleiding wel van een kennismaking en oriëntering naar een gerichte toepassing, doordat studenten in aanraking komen met (internationale) vakliteratuur en aan de (internationale) beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal, symposia, workshops, studiedagen, bezoeken en gastsprekers, casuïstiek en simulaties, stage en integratieproject. Het is de commissie echter duidelijk geworden uit de gesprekken dat de meeste nadruk inzake professionele gerichtheid op de stage en het integratieproject wordt gelegd. De andere opleidingsonderdelen zijn niet zo doordrongen van de professionele gerichtheid, en daar zou de opleiding dan ook aandacht moeten aan schenken.

De stage is voor de opleiding, zo heeft de commissie kunnen afleiden, een van de belangrijkste stappen in het (analoge) leerproces van de student, maar ook in de professionele gerichtheid van het programma. Onder begeleiding en met toenemende zelfstandigheid ontwikkelt de student immers beroepsvaardigheden en attitudes die nodig zijn voor een zelfstandige uitoefening van het beroep van creatief therapeut. De stage bestaat binnen de opleiding uit twee afzonderlijke stages voor een totaal van 15 studiepunten. De opleiding heeft gekozen voor twee kortere stages,

in functie van de diversiteit van de stageplaatsen. Ze probeert daarbij te mikken op verschillende tewerkstellingsplaatsen. De stages zijn opgebouwd uit vier opeenvolgende fases. Vooreerst is er het kennismakingsgesprek tussen de stagementor van de werkplaats en de stagiair, waarbij de stagiair wordt gewezen op de mogelijkheden/regels binnen de stage en een wekelijks overlegmoment wordt ingeroosterd voor beide partijen. Ten tweede is er de introductie-inwerkfase, die ongeveer een week duurt. De student wordt gedurende die tijd op de hoogte gebracht van de dagelijkse gang van zaken op de stageplaats, en van de visie en ideeën op creatieve therapie op de werkplek. Daarnaast ontvangt hij/zij informatie over de cliënten en hun behandeling. De student loopt gedurende deze fase eigenlijk mee en wordt op de hoogte gesteld van de activiteiten. In de derde fase biedt de student zelf activiteiten aan in het bijzijn van de stagementor. De duur van deze periode is afhankelijk van de mogelijkheden van de student en de specialismen van de stageplaats. In de vierde fase gaat de student uiteindelijk zelfstandig handelen. Zo komt de stagiair tot het einddoel van de stage. Over deze vier fases en het stageboek krijgt de student uitleg in het opleidingsonderdeel 'Stage en casuïstiek 1' voor hij de eerste stage aanvat. Doorheen de stage dient de student een stageboek bij te houden met daarin een korte dienstvoorstelling, een theoretisch of praktisch werkstuk, en een gevallenstudie of volgpatiënt. Het theoretische of praktische werkstuk draait daarbij om een welomschreven problematiek of behandelingsvorm eigen aan de stageplaats. Studenten dienen een theoretisch model uit te werken, zoals een observatieschema, waarop het team en de stagementor feedback moeten geven. Deze feedback neemt de student dan op in zijn eindverslag. Voor praktische werkstukken, zoals een nieuwe techniek, dient deze in de praktijk getoetst en geëvalueerd te worden. De gevallenstudie neemt de vorm aan van een volgpatiënt die iedere stagiair heeft. Dit deel in het stageboek bevat zowel een patiëntenvoorstelling als drie verslagen of therapieplannen waarin de therapeutische sessies met de volgpatiënt worden uiteengezet. Hoewel de stage de professionele gerichtheid van het programma zeker bevordert, is de commissie niet van oordeel dat alle vaardigheden en attitudes zoals de eindkwalificaties die vermelden, worden geoefend (cf. *infra*). Het integratieproject is het eigenlijke sluitstuk van de opleiding, en is het resultaat van een zelfstandig onderzoek over een voor de opleiding en het werkveld relevante probleemstelling. Aan het integratieproject werden 6 studiepunten toegekend. Studenten dienen hun verworven kennis, vaardigheden en attitudes te verzamelen uit verschillende opleidingsonderdelen om dit project tot een goed einde te brengen. De commissie heeft kunnen vaststellen dat het integratieproject een neerslag krijgt die zowel een literatuurstudie, een wetenschappelijk onderzoekbare vraag, het verloop van het praktijkonderzoek en de conclusies inhoudt. Ze heeft ook kunnen vaststellen dat studenten worden voorbereid door een degelijke methodologische en heuristische inleiding, omdat de competenties op dat vlak ongelijk zijn bij de verschillende instromers; normaal gezien dient een afgestudeerde bachelor de basisonderzoeksvaardigheden al te bezitten. Uit de ingekeken integratieprojecten heeft de commissie ook kunnen besluiten dat deze qua professionele gerichtheid en dus relevantie voor het werkveld voldoen.

De professionele gerichtheid is echter een zorgpunt binnen de stage voor de opleiding volgens de commissie. Ten eerste, wreekt het gebrek aan een coherente visie zich in de receptie van creatieve therapie in het werkveld. Dit komt dan ook tot uiting tijdens het praktijkleren bij de stageplaats, waar de student er niet in slaagt zijn visie over te brengen naar het werkveld. Ook de commissie zelf raakte niet overtuigd door de studenten hun begrip van waarvoor de opleiding staat. De commissie vraagt daarom aan de opleiding de visie dringend onder de loep te nemen. De opleiding Creatieve therapie leidt immers op tot een specifiek beroep, en het ontbreken van een coherente visie binnen de opleiding maakt het voor studenten en werkveld niet steeds eenvoudig zich ook op die manier in het werkveld te oriënteren. De commissie is dan ook van oordeel dat de uitwerking van de visie in het programma een vitaal onderdeel vormt in de professionele gerichtheid van de opleiding. Ten tweede, wordt de professionele gerichtheid van de stages in gedrang gebracht door het huidige aanbod van stageplaatsen. Het is de commissie immers duidelijk

geworden tijdens de gesprekken met de studenten, de alumni en de stagementoren dat sommige stageplaatsen niet steeds een mogelijkheid bieden tot het ontwikkelen van de creatief-therapeutische vaardigheden bij de studenten omdat de stageplaats zelf een andere focus legt dan de creatief-therapeutische. Beide elementen hangen natuurlijk samen met de pioniersfase waarin creatieve therapie zich in Vlaanderen bevindt, maar het is aan de opleiding om studenten bewust te maken van de eigenheid van hun competenties als creatief therapeut opdat zij ook deze rol kunnen verdedigen en aannemen binnen het werkveld. De commissie is dan ook van oordeel dat een sterke visie hier het beginpunt van is. De commissie heeft daarnaast wel kunnen vaststellen dat het stagebeoordelingsformulier van goede kwaliteit is (*cf. infra*). De ondersteuning van de stagebegeleiding die het werkveld uitvoert moet daarnaast wel nog verder uitgebouwd worden volgens de commissie. Het stageformulier is een positief element in deze communicatie maar er zou daarnaast structureel contact moeten bestaan tussen stagementor op de stageplaats en de opleiding. Momenteel is er geen dergelijk eenduidig contact. Vaak zijn structurelere contacten informeel en is systematische ondersteuning voor de stagementoren niet formeel vastgelegd. De meeste begeleiding vanuit de opleiding gebeurt op dit moment, zo bleek uit de gesprekken, op vraag van de werkplek/stagementor. De commissie vraagt de opleiding deze begeleiding te hervormen, zodat er ook een preventief voordeel aan de begeleiding verbonden kan worden. Het zou tevens een mogelijkheid kunnen bieden om de kenmerken van de stageplaatsen beter in kaart te brengen en om de visie die de opleiding Creatieve therapie heeft op het beroep uit te dragen.

Het is ook nodig voor de opleiding om de professionele gerichtheid, in samenspraak met het werkveld, verder af te stemmen op de realiteit en de rol die een creatief therapeut kan spelen binnen een instelling. Momenteel is het wel zo dat er een zekere afstemming bestaat. De contacten en praktijkervaring die elke docent van de opleiding heeft met de beroeps- en onderzoekspraktijk, waarborgen in het bijzonder de ontwikkeling van beroepsvaardigheden bij de studenten. De commissie is echter van mening dat die professionele gerichtheid niet voldoende gestroomlijnd wordt binnen de opleiding. Er bestaan dan ook geen voldoende en formele afstemmingsinstrumenten. De opleiding vraagt de opleiding dan ook dringend werk te maken van formele bilaterale contacten met het werkveld om de professionele gerichtheid aan de maat te kunnen houden.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Onderzoeken hoe de professionele gerichtheid, namelijk het therapeutisch werken, sterker geïntegreerd kan worden binnen alle onderdelen van het programma.
- Dringend aanscherpen van de ondersteuning van de stagebegeleiding voor de participanten in het werkveld.
- Aanscherpen van de criteria voor stageplaatsen, opdat deze overeenkomen met de doelstellingen die gesteld worden door het programma en de eindkwalificaties die de student moet bereiken.
- Verder ontwikkelen van de afstemming van het programma met het werkveld in functie van het therapeutisch werken.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De bachelor-na-bacheloropleiding Creatieve therapie van 60 studiepunten wordt volgens het modeltraject gespreid over twee academiejaren. De lessen worden georganiseerd op donderdag

en vrijdag, wat ervoor zorgt dat studenten de opleiding kunnen combineren met deeltijds werken. De stage kan de student daarnaast zelfstandig inplannen in het tweede semester, al gebeurt dit in samenspraak met de stageplaats en de stagebegeleider. Er moet daarbij zijn voldaan aan het vooropgestelde aantal stage-uren van 168 uur in het eerste academiejaar en 252 uur in het tweede. Door de flexibiliteit die geboden wordt met betrekking tot de planning van de stage, kan de student ruimte creëren indien hij/zij dat wil voor de uitwerking van het integratieproject in het tweede semester van het tweede academiejaar (modeltraject). De stage en het integratieproject worden individueel begeleid op het digitale platform EPOS en op afspraak, wat de flexibiliteit binnen het modeltraject nog vergroot.

Tot 2009–2010 was het curriculum voor alle studenten opgebouwd rond gemeenschappelijke opleidingsonderdelen zonder keuzeonderdelen. Op het moment van het bezoek (academiejaar 2010–2011) werden voor het eerst in het eerste programmajaar twee opties georganiseerd, gericht op enerzijds de vooropleiding Beeldende kunst en anderzijds op de vooropleidingen Gezondheidszorg of Sociaal-agogisch werk. Daarnaast voorziet de PHL voor elke student in flexibele leerwegen omwille van studieduurversnelling en studieduurvertraging. De opleiding maakt hier nochtans minimaal gebruik van. Door de strikte volgtijdelijkheid tussen de opleidingsonderdelen is een samenhang met het modeltraject gegarandeerd voor alle studenten. Dit moet zowel de individuele student als de groep ten goede komen in hun leerproces. Er worden daarnaast geen vrijstellingen wegens EVC of EVK toegekend voor het bachelor-na-bachelorprogramma Creatieve therapie, aangezien het een korte opleiding betreft van 60 studiepunten en men de samenhang van het traject op die manier wil vrijwaren. Enkel in het geval van het moeten uitsluiten van een opleidingsonderdeel of het niet slagen voor een opleidingsonderdeel, wordt een individueel traject toegekend. Gezien de visie op de samenhang van het modeltraject kan de student overigens geen opleidingsonderdeel volgen in een andere instelling. Enkel wat betreft de stage zijn er mogelijkheden in het buitenland of in Wallonië. Voor studenten met een functiebeperking, studenten met het statuut van topsporter of studenten met psychosociale omstandigheden kunnen ten slotte tevens faciliteiten worden verleend in de vorm van afwijkingen van de reguliere onderwijs- en examenregeling. De commissie apprecieert het dat de opleiding met haar programma probeert tegemoet te komen aan de individuele situaties en de vooropleidingen van de studenten. De opleiding toont hiermee dat ze onderzoekend en flexibel is met betrekking tot curriculumhervormingen en de samenhang van het curriculum.

De vijf groepen in de opbouw van het programma (*cf. facet 2.1*) verbinden het verwerven van kennis binnen de theoretische module, vaardigheden in de praktijkmodule, kennis in de beeldende therapiemodule, vaardigheden in de beeldende therapiemodule en attitudes in de beeldende therapiemodule. De theoretische module en de praktijkmodule monden daarbij uit in de beeldende therapiemodule. De beeldende therapiemodule leidt dan uiteindelijk naar de stage en het integratieproject. Hoewel er de intentie is om een sequentiële opbouw van het programma te voorzien op macroniveau, is het de commissie op basis van het ZER en de beschikbare informatie tijdens het bezoek niet duidelijk geworden waar die sequentiële opbouw inhoudelijk zit op het niveau van de opleidingsonderdelen. Ze wil de opleiding dan ook vragen deze sequentiële opbouw op microniveau na te gaan en die alleszins beter te expliciteren.

Wat de eigenlijke bewaking van de samenhang van het programma betreft, is het de commissie opgevallen dat dit afhangt van twee docenten binnen het team. De commissie heeft gezien dat dit voldoende moet kunnen garanderen dat er een samenhang is, maar vraagt zich af of het niet nodig is het volledige lesgeversteam te betrekken bij die oefening, opdat het team ook in zijn geheel beschikt over een professioneel bewustzijn. De commissie heeft daar op dit ogenblik twijfels bij omdat het aantal gastsprekers zeer hoog ligt en hun betrokkenheid hoofdzakelijk informeel is.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Verbeteren van de sequentiële samenhang op het niveau van de opleidingsonderdelen.
- De transparantie van de samenhang van het programma verhogen.
- Meer concretiseren van de link tussen opleidingsonderdelen, gebaseerd op bijvoorbeeld de verstrengeling van de 'bodies'.

Facet 2.4 Studietoegang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studietoegang, bachelor: ten minste 60 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: OK

De bachelor-na-bacheloropleiding bestaat uit 1 studiejaar van 60 studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 60 studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studietoegang van een bachelor-na-bacheloropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende**De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:**

De commissie heeft vastgesteld dat de studenten de studielast van de opleiding voldoende kunnen inschatten en zelfstandig kunnen inplannen wanneer de studielast het hoogst wordt in functie van bijvoorbeeld de stage. Door een evenwichtige verdeling van de studiepunten over twee academiejaren (30/30) in het modeltraject, de planning van de lessen op twee weekdagen, de mogelijkheid om de stageperiodes zelf in te plannen en de mogelijkheden van begeleiding op afstand via het elektronische leerplatform, is het haalbaar om de studie te combineren met deeltijds werken zonder dat de samenhang in het gedrag komt.

De commissie heeft verder kunnen vaststellen dat de opleiding aan de hand van individuele en groeps gesprekken, feedback bij opdrachten en evaluaties, EVADOC, afhaakgesprekken enzovoort een zo goed mogelijk zicht probeert te krijgen op studiebelemmerende factoren en de complete studielast. Op basis van individuele en groeps gesprekken stelt de opleiding vast dat de studenten geneigd zijn meer studietijd te investeren dan voorzien in verhouding tot de studiepunten. Het team én de student moeten dus waakzaam zijn voor overinvestering, vooral aangezien de student de opleiding in dat geval moeilijk of niet meer gecombineerd krijgt met een (deeltijdse)

tewerkstelling. Vanaf het academiejaar 2010–2011 maakte de opleiding voor de eerste maal gebruik van de SBU-meter, i.e. een Excel-instrument dat ontwikkeld werd om de docent toe te laten de studiebelasting van zijn opleidingsonderdeel in te schatten. Tijdens de gesprekken die de commissie hield met de studenten en de docenten, werd tevens duidelijk dat de beide partijen de studielast als te hoog ervaren. De hoofdreden is tevens een belangrijke studiebelemmerende factor, namelijk het samengaan van studies en een gezinsleven, en in de meeste gevallen een baan. Daarnaast is het ook zo dat de belasting van bepaalde onderdelen sowieso al aan de hoge kant ligt. Er worden zo twee stages voorzien door de opleiding: een van 168 uur in het eerste jaar van het modeltraject en een van 252 uur in het tweede jaar van het modeltraject. Het gaat dus om een totaal van 420 uur stage ten bedrage van 15 studiepunten. Gekoppeld aan de stage zijn er 16 uur casuïstiek en 10 uur intervisie, wat de totale belasting op 446 uur brengt. Samen met het bijhouden van een stageboek betekent dit dat de totale belasting voor de student wel aan de hoge kant ligt, rekening houdend met het feit dat de belasting voor 15 studiepunten zich tussen 375 en 450 uur dient te bevinden. De commissie wil de opleiding dan ook vragen de studielast nog verder te bewaken, al heeft ze begrip voor dit probleem. Het is immers zo dat de opleiding binnen 60 studiepunten een zeer uitgebreide opleiding moet voorzien, die zowel ingaat op het therapeutische als op het beeldende aspect dat de creatief therapeut in zich verenigt. De commissie heeft vanuit de verschillende stakeholders en het opleidingsmanagement zelf kunnen horen dat ook zij vragende partij zijn voor een uitbreiding van de studiepunten. De commissie wil dit, ondanks de gebrekkige financiering, ondersteunen en apprecieert het dat de opleiding toch nadenkt over zulk een uitbreiding en hiertoe mogelijkheden onderzoekt.

De opleiding wordt tevens met enkele andere fundamentele studiebelemmerende factoren geconfronteerd. Zo bestrijkt het programma een breed domein van de creatieve therapie, die in Vlaanderen nog in een fase van vormgeving en definiëring zit, en dat moet samengevat en overgebracht worden binnen het korte bestek van 60 studiepunten. Hiertegenover stelt de opleiding dan studiebevorderende factoren; in dit geval een heel erg persoonlijke aanpak door individuele opdrachten, begeleid zelfstandig werk en keuzemogelijkheden die zo dicht mogelijk aanleunen bij de persoonlijke interesses en talenten van de student, en de diversiteit in het werkveld. Sommige studenten hebben ook een te idealistisch beeld over het beroep en de opleiding, of starten met heel diverse verwachtingen. Daartegenover zorgt de opleiding voor duidelijke informatie op opendeurdagen, tijdens persoonlijk contact via e-mail, op selectieproeven enzovoort. Zo wordt de opleiding geconfronteerd met een groep studenten die kiezen voor een voortgezette opleiding als rustperiode tussen afstuderen, en nog niet willen/kunnen gaan werken. Deze studenten struikelen vaak over meer theoretische opleidingsonderdelen. De commissie heeft in dat kader ook kunnen vaststellen dat een aantal studenten de impact van de opleiding op hun persoonlijk psychisch functioneren onderschat (naar aanleiding van het analoge proces dat de opleiding hanteert). De opleiding peilt daarom, waar mogelijk, naar de persoonlijke doelstellingen van studenten en organiseert intervisiegroepen in het tweede academiejaar, specifiek met het oog op het persoonlijk psychisch functioneren. Het komt daarnaast ook voor dat er plankenkoorts bestaat bij studenten op beeldend artistiek vlak, aangezien de competenties van de instromers erg verschillen. Daarom voorziet de opleiding sinds 2010–2011 een betere afstemming op de vooropleiding, en geeft de opleiding aan studenten zonder vooropleiding Beeldende kunst de raad om tijdens de opleiding minstens één jaar deeltijds kunstonderwijs te volgen in een beeldende richting naar keuze. Ten slotte is er ook nog een groep studenten die problemen ervaren met de graad van zelfstandigheid die van hen, omdat ze al afgestudeerde bachelorstudenten zijn, verwacht wordt, en een groep studenten die problemen ervaart bij het langdurige, wetenschappelijke opzoekwerk dat gepaard gaat met het integratieproject. De opleiding stelt daartegenover een uitgebreide introductie op de opleiding en voorzieningen binnen de PHL en legt een duidelijke planning op met een aantal deadlines; een planning die gepaard gaat met een individuele procesbegeleiding, portfoliobespreking en organisatie van peer-jury's.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Waakzaam zijn voor de hoge studielast die zowel docenten als studenten melden.
- Mogelijkheden tot uitbreiding van het programma verder onderzoeken in functie van een verlaging van de ervaren studielast bij studenten.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding over een didactisch concept beschikt, dat opgebouwd is rond 'het sociaal-constructivisme in een krachtige leeromgeving'. Uit de gesprekken die de commissie met de opleidingsverantwoordelijken en docenten gehad heeft, is duidelijk gebleken dat binnen de opleiding creatieve therapeuten worden gevormd aan de hand van een analogo proces dat de competentie- en vaardighedenverwerving bij de studenten mogelijk moet maken. De opleiding geeft aan deze visie te willen beantwoorden door een mix van studentgestuurd en docentgestuurd onderwijs, met een focus op competentiegericht leren.

Om dit te kunnen realiseren, werkt de opleiding met aparte opleidingsonderdelen met omschreven leerinhouden. Zelfwerkzaamheid is de rode draad doorheen de opleiding, en wordt ondersteund en geoefend zowel op theoretisch niveau, praktijkniveau als creatief-therapeutisch niveau. De opleiding heeft gekozen voor een mengeling van werkvormen. De klemtoon ligt volgens de opleiding op individuele opdrachten, begeleid zelfstandig werk en groepswork, ondersteund door hoorcolleges. De opdrachten zijn daarbij zo opgebouwd dat ze voor de studenten een herkenbare, realistische situatie weergeven, de voorkennis van de studenten kan worden geactiveerd, de opdracht interessant en relevant is en de complexiteit van de opdrachten aangepast is aan het kennisniveau van de studenten. Voor elke leerinhoud probeert de opleiding binnen de beperkte omvang een werkvorm te kiezen die zo adequaat mogelijk aansluit bij de beoogde leerresultaten en kenmerken van de studenten. De commissie heeft in het ZER kunnen lezen dat binnen de theoretische module wordt vertrokken van hoorcolleges, interactie- en responsiecolleges met daaraan gekoppelde practica, en binnen de practica wordt gebruikgemaakt van instructiecolleges en vaardigheidstraining gebaseerd op uitgeschreven opdrachten, documentatieklappers, individueel en groepswork enzovoort. Binnen de praktijkmodule wordt daarnaast gebruikgemaakt van begeleid zelfstandig werk, ondersteund door dezelfde vormen als bij de practica. De commissie is van oordeel dat het evenwicht tussen de werkvormen echter niet steeds aanwezig is. Zo is er volgens de commissie op dit moment, zo bleek uit de ingekeken documenten en de gesprekken met de studenten, een te grote nadruk op het ex-cathedraonderwijs. Ze wil daarbij opmerken dat dit niet in overeenstemming is met de sterke nadruk die de opleiding wenst te leggen op het competentiegericht leren. Ze vraagt de opleiding dan ook om te onderzoeken hoe ze het aandeel ex-cathedraonderwijs gedeeltelijk kan vervangen door meer activerende werkvormen. De werkvorm 'atelier', die een groot gedeelte van de praktische module omslaat, is sterk omkaderd aangezien de studenten toegang hebben tot voldoende uitgeruste ateliers waar ze zich het beeldende medium eigen kunnen maken. De commissie heeft echter haar twijfels met betrekking tot het aandeel therapeutische vaardigheden dat aan bod komt tijdens deze werkvorm. Ze wil de opleiding dan ook vragen te

bewaken dat de ateliers niet te sterk overhellen naar mediumontwikkeling. Het praktijkleren in de opleiding zou volgens de commissie structureler moeten ingebed worden in de opleiding. Uit de gesprekken met studenten en alumni is dit ook duidelijk naar voren gekomen. Nu staat het praktijkleren te geïsoleerd. De commissie vraagt de opleiding dan ook om het evenwicht tussen praktijk en theorie doorheen de verschillende onderdelen van het programma beter te bewaken, en te onderzoeken hoe ze het praktijkleren beter structureel kan inplannen in het leerproces. Nu wordt er nog te sterk teruggegrepen naar de elementen atelier, stage en integratieproject om dit te verantwoorden binnen de opleiding (cf. *supra*).

De commissie wil daarnaast haar appreciatie uitdrukken voor de intervisievorm die de opleiding sinds het academiejaar 2010–2011 hanteert, omdat die volgens haar perfect past binnen de opzet van het analoge proces dat de student dient te doorlopen. Ze denkt echter dat hier nog enige verbetering mogelijk is, door de begeleiding te laten gebeuren door een getrainde creatief therapeut. Ze wil hiermee geen afbreuk doen aan de kwaliteiten van de persoon die deze intervisie op zich neemt, omdat ze uit de gesprekken met studenten duidelijk heeft begrepen dat dit nu al een sterk element is binnen de opleiding. Ze denkt echter dat de inzet van een creatief therapeut de relevantie van deze intervisies kan verhogen in functie van het leerproces dat studenten doorlopen.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat het leer materiaal van de opleiding Creatieve therapie aan de maat was. Ze wil echter wel opmerken dat meer (internationale) vakliteratuur moet gelezen worden in directe relatie met de leerstof. De commissie heeft tot haar tevredenheid wel kunnen vaststellen dat internationale vakliteratuur wordt ontleend uit de bibliotheek. Ze betreurt echter dat er geen verplichting is tot het lezen van verschillende internationale handboeken, wat volgens de commissie zou moeten geïntegreerd worden in de opleiding. De opleiding maakt wel vermelding van 'The Discovery of the Art of the Insane' van J.M. MacGregor en 'Het handboek beeldende therapie' van C. Schweizer. Dat laatste is volgens de commissie meer een naslagwerk dan een handboek, en is dan ook moeilijk zo te gebruiken. De opleiding, zo heeft de commissie kunnen vaststellen, heeft wel al aandacht voor kwaliteitsversterkende aspecten wat betreft het gehanteerde leer materiaal. Actuele leer materialen worden zo systematisch gekoppeld aan de geactualiseerde leerinhouden, en men biedt ondersteuning door een breed aanbod aan leer-/lees materiaal als achtergrond ter beschikking te stellen van de studenten.

De PHL profileert zich als 'de hogeschool met de laptop'. In de opleiding Creatieve therapie wordt ICT gebruikt voor het verwerven van ICT-vaardigheden, en de ondersteuning van het leren via het Blackboard-platform en EPOS. Gezien de opleiding focust op het beeldende medium binnen de creatieve therapie, kan het een valkuil betekenen om het verwerven van vaardigheden hiervoor te veel te verleggen naar ICT (digitale beeldbewerking). Het concreet en in de praktijk werken met en in de fysieke media, is daarom een must. Ook daarom opteert de opleiding niet voor afstandsonderwijs. De commissie ondersteunt dit.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Competentiegericht leren beter implementeren in het programma, naar analogie met de didactische opzet van de opleiding.
- Meer implementeren van (internationale) vakliteratuur in de leerstof van de verschillende opleidingsonderdelen.
- Structureel inbedden van het praktijkleren in het programma.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: **onvoldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding Creatieve therapie organiseert geen examenperiode. Het examen sluit aan op het einde van het opleidingsonderdeel. In het geval van individuele opdrachten en een bewijsportfolio wordt een indieningsdatum of voorleggingsdatum opgegeven. Iedere docent is verantwoordelijk voor de kwaliteit van de evaluatie van zijn opleidingsonderdeel. De commissie is echter van oordeel dat de opleiding een instrument zou moeten ontwikkelen om die kwaliteit ook centraal te bewaken en aan te sturen. Momenteel is er wel EPOS, een hogeschoolbreed instrument dat het voor lesgevers mogelijk maakt om bij evaluaties de relevante competenties uit de ECTS-fiches te verbinden aan de evaluatieonderdelen en deze te concretiseren in gedragsindicatoren. Per gedragsindicator kan dan een cijfer toegekend worden of feedback worden gegeven. De commissie is van oordeel dat deze instrumenten de opleiding efficiënt zouden kunnen ondersteunen, maar is niet van oordeel dat dit ook de effectieve kwaliteit van de beoordelingen kan bewaken. Bovendien is de commissie tot de vaststelling gekomen dat de opleiding niet voldoende een beroep doet op de beschikbare services van de centrale diensten van de hogeschool in functie van de evaluatie. Ze wil dan ook aandringen op een verdere consultatie van de diensten Onderwijsontwikkeling in functie van de doelgerichtheid van de evaluaties.

De opleiding richt verschillende evaluatievormen in binnen de verscheidene opleidingsonderdelen. De eindcompetenties worden beoordeeld via evaluatievormen als schriftelijk open boek, schriftelijk gesloten boek, mondeling gesloten boek, individuele opdracht, permanente evaluatie, bewijsportfolio werkstukken en bespreking van de werkstukken, mondeling met toepassing van een vooraf gekregen opdracht en individuele opdracht, en presentatie. De opleiding geeft daarbij expliciet aan dat ze de evaluatievormen niet wil afstemmen op het reproduceren van kennis, aangezien studenten deze reproductievaardigheden al hebben bewezen in hun vooropleiding. De opleiding wil daarom de evaluatievorm afstemmen op de didactische werkvorm en die inpassen in het onderwijsconcept. De commissie heeft echter moeten vaststellen dat hoewel de intentie om competentiegericht te evalueren bij de opleiding aanwezig is, dit in de realiteit niet steeds het geval te blijkt te zijn en de opleiding ook niet over de juiste instrumenten beschikt om dit momenteel te garanderen. De handelingstoetsen die cruciaal zijn in functie van de professionele gerichtheid, zijn daarnaast volgens de commissie ook niet aanwezig in het programma. De handelingsbekwaamheid van studenten kan daardoor niet objectief en correct in kaart worden gebracht.

De belangrijkste vaardigheden- en attitudeassessments in de opleiding kunnen momenteel herleid worden tot de evaluatievormen stage en integratieproject. Bij de stages wordt sterk gefocust op de praktijkvaardigheden, waar bij integratieproject sterker gefocust wordt op de onderzoeksvaardigheden en de integratie daarvan met enkele andere verworven competenties. De eindbeoordeling van de stage gebeurt op basis van het stagebeoordelingsformulier (75 procent), het stageboek (15 procent) en de permanente evaluatie in de lessen Casuïstiek (10 procent). Het stageformulier voorziet een tussentijdse en eindevaluatie. De evaluaties gebeuren in aanwezigheid van de stagiair en de stagementor, en tijdens de eindevaluatie met de stagebegeleider van de

opleiding. De commissie apprecieert het dat de opleiding heeft getracht de volledige competentiematrix te koppelen aan het evaluatieformulier. De student heeft voor de beide evaluaties de kans zelf het formulier in te vullen, en daarbij sterke en aandachtspunten aan te geven. Op basis daarvan krijgt hij ook feedback tijdens de evaluatiegesprekken. De stagementor schrijft uiteindelijk een eindverslag met een voorstel tot beoordeling. De eindbeoordeling gebeurt door de opleiding zelf, en het finale beoordelingsformulier wordt ondertekend door de stagiair, stagebegeleider en -mentor. Voor de stage is er geen tolerantie mogelijk, noch een tweede zittijd. De beoordeling van de stage is echter niet geheel transparant, waardoor de commissie zich niet in staat voelt dit te beoordelen. Hoewel er wel een degelijk beoordelingsformulier aanwezig is, maakt dit maar 75 procent van de punten uit. Het stageboek en de permanente evaluaties van casuïstiek worden hierin niet meegenomen. De commissie heeft tijdens de gesprekken en het inkijken van de documenten voor deze twee delen van de beoordeling ook geen formele evaluatiecriteria kunnen zien. Voor het integratieproject moet de student voor de eindbeoordeling een mondelinge presentatie geven over de opbouw en de resultaten van zijn theoretische en praktische onderzoek voor een publiek van medestudenten, een onafhankelijke lezer en een promotor. 20 procent van het cijfer is uiteindelijk gebaseerd op peer-assessment, 30 procent op het oordeel van de onafhankelijke lezer die zich ontfert over de probleemstelling en de conclusies, en 50 procent door de promotor van de student. De promotor en de onafhankelijke lezer maken daarbij gebruik van een beoordelingstabel, die zowel ingaat op het product als het proces van de opdracht. De commissie stelt vast dat er voor de uiteindelijke beoordeling van de integratieproef een aanzienlijke rol is weggelegd voor de promotor, die tevens de begeleidingsrol volledig op zich neemt. In combinatie met de grote rol die de stagementor en -begeleider spelen in de eindbeoordeling van de stage, stelt de commissie zich vragen bij de objectiviteit van deze beoordelingen. De commissie heeft immers moeten vaststellen dat de opleiding gekenmerkt wordt door een laagdrempeligheid tussen docenten en studenten. Deze laagdrempeligheid vindt de commissie positief, maar ze heeft moeten vaststellen dat deze open cultuur ook resulteert in een zeer sterke betrokkenheid van de lesgevers bij het individuele leerproces van de individuele student. De commissie is van oordeel dat de rollen 'begeleider' en 'beoordelaar' beter gescheiden blijven in het huidige klimaat van de opleiding, of dat het aandeel in het eindoordeel van de directe begeleiders wordt verlaagd. De commissie vraagt de opleiding dan ook mogelijkheden te onderzoeken en uit te voeren om de objectiviteit van de eindbeoordelingen te vrijwaren.

In 2009–2010 werd voor het atelier de organisatie van een peer-jury getest en later ingevoerd. Op deze manier krijgt het evalueren een bijzondere didactische waarde, waarbij de student de rol van evaluator op zich neemt, een rol die hij later in het werkveld ook zal moeten opnemen bij het evalueren en beoordelen van beeldend werk van cliënten. De commissie wil de noodzaak van zulk een assessment bovendien aanstippen in het kader van de professionele gerichtheid van het programma en het professioneel gericht evalueren.

Afhankelijk van het opleidingsonderdeel en de evaluatievorm voorziet de opleiding feedback voor de studenten. Dit is bij permanente evaluatie en begeleid zelfstandig werk ad-hocfeedback, bij individuele opdrachten is er de mogelijkheid tot individuele tussentijdse bespreking, voor atelierwerk is een tussentijdse evaluatie voorzien in de loop van de tweede module van het academiejaar in de vorm van een individuele bespreking, voor de stage is een tussentijdse evaluatie voorzien tussen de stagiair en de stagementor, voor het integratieproject zijn drie verplichte overlegmomenten voorzien en voor de evaluatievormen mondeling/schriftelijk open/gesloten boek en individuele opdracht organiseert de docent een feedbackmoment met de studenten. Na overleg met studenten bleek in 2009–2010 dat er te veel tijd zat tussen het examen en het feedbackmoment. Daarom is beslist om de maximumtijd te beperken tot één maand. De commissie wil voor deze intenties haar appreciatie uitspreken, maar heeft moeten vaststellen dat deze nog niet steeds gerealiseerd zijn. Zo is er, allicht mede door de beperkte omkadering of betrokkenheid van

gastdocenten of -sprekers, soms weinig feedback voor de studenten voorhanden. De commissie wil dan ook aandringen op inhoudelijke feedback voor de studenten en op een systematisering van hoe de studenten kennis kunnen nemen van deze feedback.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Instrumenten onderzoeken of ontwikkelen om de kwaliteit van de beoordelingen centraal te bewaken.
- Meer competentiegericht evalueren.
- Aanwezigheid van handelingstoets(en) dringend bekijken en verbeteren.
- Transparanter maken van de beoordeling van de stage. Beschikbaar maken of uitschrijven van evaluatiecriteria voor alle evaluaties.
- Bewaken van de objectiviteit van de evaluaties.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriterium:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding Creatieve therapie zich als bachelor-na-bacheloropleiding focust op instromers die al een professioneel of academisch bachelordiploma bezitten. Ook studenten met een masterdiploma komen echter in aanmerking voor de opleiding. De voorkeur wordt gegeven aan de afgestudeerden van de volgende professioneel of academisch gerichte bacheloropleidingen in het studiegebied Gezondheidszorg of Beeldende Kunsten, namelijk bachelor in de ergotherapie, bachelor/master in de beeldende kunsten, bachelor in de verpleegkunde (psychiatrisch), bachelor in het onderwijs (secundair onderwijs beeldende vormgeving), bachelor in het sociaal werk, in de orthopedagogie, bachelor/master in de psychologie en bachelor/master in de kunstwetenschappen. Kandidaat-instromers moeten zich sowieso aanbieden op de selectiedagen (juni en september). De opleiding organiseert deze selectiedagen, waarop gekeken wordt of zij voldoende kennis, vaardigheden en attitudes hebben verworven om te kunnen aansluiten bij de vooropleiding Kunst of de vooropleiding Gezondheidszorg of Sociaal-agogisch werk. Tijdens de selectiedagen, die de opleiding organiseert, wordt er bij kandidaat-studenten overigens uitvoerig gepeild naar de motivatie van de kandidaat-student, het inzicht in het beroep, het beeldend kunnen vertalen van een abstracte opgave, het inlevingsvermogen in een beschreven casus, en de passieve kennis van de Engelse taal. Naast de bedoeling om de instroom te kanaliseren, wil de opleiding met de selectiedagen ook een realistisch beeld geven van wat de opleiding inhoudt, wat het verwachte niveau is en de gemiddelde studielast.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding werkt met gedifferentieerde programma's naargelang de vooropleiding van studenten (*cf. supra*). Zo wordt in het eerste academiejaar van de opleiding meer gewicht gegeven aan het therapeutische aspect voor studenten met een

opleiding in bijvoorbeeld de Beeldende kunsten of Humane wetenschappen, en wordt vice versa meer gewicht gegeven aan de beeldende vaardigheden en kennis van de beeldende kunst indien de vooropleiding van de student zich in het gebied van de gezondheidszorg bevindt. Hoewel de commissie het lovenswaardig vindt dat de opleiding sterk de instroom kanaliseert en opvangt door het inrichten van twee trajecten gebaseerd op de competenties die de studenten al bezaten vanuit hun vooropleiding, is ze van oordeel dat er door de verhoogde interesse in de opleiding van afgestudeerden uit de Humane wetenschappen, met een academisch bachelor- of masterdiploma, een herziening van de toelatingsvoorwaarden in functie van deze groep aan de orde is, wat zich volgens de commissie zou moeten reflecteren in de uiteindelijke selectie van de instromers zonder dat expliciet moet worden gekeken of zij voldoende kennis, vaardigheden en attitudes hebben verworven om te kunnen aansluiten bij de vooropleiding Kunst of de vooropleiding Gezondheidszorg of Sociaal-agogisch werk.

Wat betreft het EVC- en EVK-beleid heeft de commissie kunnen vaststellen dat dit aanwezig is en de opleiding hier een duidelijke stelling tegenover inneemt. EVC en EVK zijn immers niet toegelaten binnen de opleiding. Elk opleidingsonderdeel is daartoe gedefinieerd als kernonderdeel, wat concreet betekent dat er strikte volgtijdelijkheid bestaat voor alle opleidingsonderdelen in het modeltraject (cf. *supra*).

Aanbevelingen ter verbetering:

- De toelatingsvoorwaarden zouden nogmaals gescreend en geactualiseerd moeten worden in functie van de verhoogde aandacht die de opleiding kent van afgestudeerden in de Humane wetenschappen.

Oordeel over onderwerp 2, programma: [onvoldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	onvoldoende
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	onvoldoende
facet 2.3	samenhang van het programma	voldoende
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	voldoende
facet 2.7	beoordeling en toetsing	onvoldoende
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp onvoldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

De visitatiecommissie maakt een negatieve afweging.

De commissie heeft moeten vaststellen dat er wegens een gebrek aan een duidelijk opleidingsconcept voor de opleiding er geen voldoende relatie tussen de doelstellingen en de inhoud van het programma (facet 2.1) kan aanwezig zijn. Het gebrek aan een eenduidige visie heeft daarbij directe gevolgen voor de invulling van de generieke kwaliteitswaarborgen wat betreft de relatie ervan met de inhoud van het programma. De commissie beveelt de opleiding dan ook aan een

duidelijke, eenduidige visie te ontwikkelen en deze formeel vast te leggen, opdat deze ook kan worden vertaald in het programma. Daarbij zou volgens de commissie alleszins de verknoping van de 'bodies' moeten centraal staan in de uitwerking van het programma. Verder zou de opleiding erop moeten toezien dat bij een grondige kijk op de opleidingsdoelstellingen deze ook consequent worden vertaald in het programma.

In het kader van de vastgestelde tekorten adviseert de commissie de opleiding met klem het volgende aan:

- Ontwikkelen en formeel vastleggen van een duidelijke visie (cf. *onderwerp 1*), opdat deze ook kan worden vertaald in het programma.
- Centraal plaatsen van de verknoping van de 'bodies' in de uitwerking van het programma.
- Meer aandacht schenken aan de creatief-therapeutische kennis over pathologie in het programma.
- Aandacht besteden aan de concrete implementatie van het analoge leerproces binnen de programmaonderdelen.

In het kader van de professionele gerichtheid van het programma heeft de commissie tevens zware tekorten moeten vaststellen die leiden tot een beoordeling 'onvoldoende' op facet 2.2 'Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma'. Het is momenteel immers zo dat het effectieve 'therapeutisch werken' dat noodzakelijk is om de professionele gerichtheid van het programma te garanderen, onvoldoende aanwezig is in alle opleidingsonderdelen. Een bijzondere bezorgdheid heeft de commissie in het kader van de professionele gerichtheid van het programma over de kenmerken van de stageplaatsen en de eigenlijke afstemming van de professionele gerichtheid met het werkveld. Ze is dan ook van oordeel dat op het moment van de visitatie het programma niet voldoende aantoonbare en effectieve verbanden had met (de actuele ontwikkelingen in) het vakgebied en de beroepspraktijk daarvan. Ze adviseert de opleiding dan ook het volgende:

- Onderzoeken hoe de professionele gerichtheid, namelijk het therapeutisch werken, sterker geïntegreerd kan worden in alle onderdelen van het programma.
- Dringend aanscherpen van de ondersteuning van de stagebegeleiding voor de participanten in het werkveld.
- Aanscherpen van de criteria voor stageplaatsen, opdat deze overeenkomen met de doelstellingen die gesteld worden door het programma en de eindkwalificaties die de student moet bereiken.
- Verder ontwikkelen van de afstemming van het programma met het werkveld in functie van het therapeutisch werken.

Wat betreft facet 2.7 'beoordeling en toetsing' is de commissie tevens van oordeel dat de generieke kwaliteitswaarborgen niet aanwezig zijn. De commissie dringt erop aan dat de opleiding onderzoekt welke instrumenten ze kan aanwenden om de kwaliteit van de beoordelingen te verzekeren. De commissie heeft verder moeten vaststellen dat er momenteel onvoldoende competentiegericht geëvalueerd wordt, en dringt dan ook aan op een systematische implementatie en verzekering hiervan. Momenteel zijn er te weinig handelingstoetsen aanwezig in de opleiding, wat de commissie zorgen baart. De commissie is dan ook van oordeel dat de opleiding niet voldoende garanties kan bieden dat de huidige evaluaties inzichtelijk toetsen of de eindkwalificaties worden behaald. In het kader van de in facet 2.7 beschreven tekorten beveelt de commissie de opleiding met klem het volgende aan:

- Instrumenten onderzoeken of ontwikkelen om de kwaliteit van de beoordelingen centraal te bewaken.
- Meer competentiegericht evalueren.
- Aanwezigheid van handelingstoets(en) dringend bekijken en verbeteren.

- Transparanter maken van de beoordeling van de stage. Beschikbaar maken of uitschrijven van evaluatiecriteria voor alle evaluaties.
- Bewaken van de objectiviteit van de evaluaties.

De commissie is wel van oordeel dat de opleiding mits de juiste kritische houding en gepaste verbetermaatregelen het studieprogramma in kwaliteit kan verhogen. Ze vraagt de opleiding en de hogeschool dan ook de aanbevelingen ter harte te nemen, en de besprekingen rondom de visie en de richting die de opleiding moet volgen als leidende elementen aan te grijpen bij mogelijke hervormingen.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft gezien dat het personeelsbeleid in grote mate bepaald wordt op hogeschool-niveau. In de PHL wordt binnen de mogelijkheid van de enveloppe en rekening houdend met de 80/20-regel, in de verhouding personeelskosten/werkingskosten, maximaal geïnvesteerd in de omkadering van personeel. Het omkaderingsvolume voor onderwijstaken wordt voor de opleidingen berekend op basis van de OBE-factor van de studiegebieden. Dit zijn het aantal studenten en het aantal opgenomen studiepunten van de laatste drie academiejaren. De opleiding staat autonoom in voor het verdelen van de beschikbare VTE's voor opdrachten en taken. De uiteindelijke verdeling wordt voor de bachelor-na-bacheloropleiding besproken en goedgekeurd in de curriculumvergadering, waardoor er een gedegen evenwicht kan behouden worden door het toetsen van de verschillende taakstellingen aan verschillende indicatoren, zoals de inhoud van de taken/opdrachten toewijzen aan de juiste profielen, de continuïteit van de opdrachten, de coherentie van de taken, het juiste taakvolume enzovoort. Voor de bachelor-na-bacheloropleidingen in het algemeen worden de onderwijstaken en de coördinerende taken sinds 2010-2011 ingevuld op basis van een model van toewijzing en verdeling omkadering. Onderwijstaken kunnen daardoor toegewezen worden aan statutaire lesgevers, gastprofessoren en gastsprekers, wat een optimale mix van vak- en onderwijsdeskundigen kan teweegbrengen volgens de commissie. Voor ondersteuning op het vlak van internationalisering, studentenbegeleiding, relatie met het werkveld en dergelijke kunnen de bachelor-na-bacheloropleidingen aanleunen bij de onderliggende basisopleidingen.

Het rekruteringsbeleid van de opleiding wordt centraal aangestuurd door de directie Personeel en organisatie op basis van informatie die de opleidingscoördinator aanlevert. Elke wervingsprocedure start bij het opmaken van een profiel voor de in te vullen opdracht(en). Op basis hiervan wordt de vacature bekendgemaakt via de website en diverse geschreven media. De commissie heeft kunnen vaststellen dat bij werving en selectie kandidaten voldoende worden gescreend op wetenschappelijke of domeinspecifieke deskundigheid, op onderwijs- en didactische deskundigheid met extra aandacht voor ICTO-competenties, vertrouwdheid met en/of ervaring in het

werkveld, en eventuele interesse in projectmatige dienstverlening en onderzoek. In de bachelor-na-bacheloropleidingen wordt in het wervingsproces vooral het accent gelegd op de bijzondere expertise en de relaties binnen het professionele netwerk. Dit leidt over het algemeen tot een groot aantal gastlectoren in de opleiding. De bachelor-na-bacheloropleidingen nemen een bijzondere positie in het personeelsbeleid in, omdat ze bemand worden door slechts een klein vast kernteam dat de vele taken moet opnemen, en daarnaast externe experts (gast sprekers), die nog een functie in de sector vervullen en dus minder beschikbaar zijn voor taken buiten de eigenlijke lesopdracht en het volgen van onderwijskundige of didactische nascholingen. Uit het gesprek met de alumni bleek dat dit betekent dat het docententeam in zijn geheel vaak wijzigt, waardoor de opleiding sowieso geconfronteerd wordt met kwaliteitsverschillen van jaar tot jaar. De commissie heeft echter kunnen vaststellen dat er weinig wijzigingen waren in het vaste lectorenteam de afgelopen tien jaar. Gezien het kleine aantal hiervan wil ze echter toch wijzen op de kwaliteitsgevolgen die wissels binnen de gastlectoren kunnen veroorzaken. Ze vragen de opleiding dan ook dit strikter en systematisch te bewaken. De commissie heeft ook gezien dat het lectorenkorps voldoende is opgeleid, maar wil toch opmerken dat hun opleiding daarom niet steeds in overeenstemming is met de noden van het programma. De huidige docenten zouden hiervoor een beroep kunnen doen op het beroepenveld. Naar toekomstige aanwervingen toe zou de opleiding zich volgens de commissie beter kunnen richten op het in huis halen van masters Creatief therapie. Dit is immers nog een tekort binnen de huidige profielen.

Voor het onthaal en de begeleiding van nieuwe personeelsleden werkte de opleiding een onthaalbrochure uit. Onthaal en begeleiding vinden zowel op hogeschool- als op opleidingsniveau plaats. Jaarlijks, kort na de aanvang van het academiejaar, wordt ook steeds een ontmoetingsmoment voor de nieuwe personeelsleden georganiseerd, waarop de departementen, opleidingen en centrale diensten worden voorgesteld, aangevuld met een vragenronde en een informele drink om nader kennis te maken.

Het loopbaanbeleid bestaat uit een ontwikkelingscyclus, die zowel plannings-, functionerings- als evaluatiegesprekken inhoudt. Decretaal moet iedere medewerker die behoort tot het contingent minstens een vijfjaarlijkse evaluatie krijgen. De evaluatie van het onderwijzende personeel wordt in overeenstemming daarmee centraal gecoördineerd (de eerste evaluatie na drie jaar, daarna vijfjaarlijks). De departementale raad geeft jaarlijks advies over de personeelsleden die voor evaluatie in aanmerking komen, terwijl de HRM-dienst zorgt voor de praktische organisatie en uitvoering van de evaluatie van het volledige takenpakket van een lid van het onderwijzende personeel (onderwijstaken en randtaken). De feitelijke evaluatie gebeurt door een externe, 'technische commissie', die zich voor haar oordeel beroept op het evaluatiedossier, dat alle documenten bevat die de beroepsernst voor en de bekwaamheid in de opgedragen taken staven. Het dossier bevat onder andere een verzamelmap (portfolio), resultaten van reguliere interne metingen, resultaten van de centraal aangestuurde studentenenquête 'Evadoc', de taakfiches en de verslagen van de functioneringsgesprekken, en de eventueel daaraan gekoppelde adviezen tot remediëren en bewijzen van nascholing. De opleiding en de hogeschool in het algemeen volgen dan ook de procedure voor evaluatie zoals die is uitgeschreven in het Hogescholendecreet. De voorwaarden tot benoeming werden formeel vastgelegd in de protocollen van de hogeschool. De commissie heeft ook kunnen zien dat er een intern reglement voorhanden is met betrekking tot het loopbaan- en promotiebeleid.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat het professionaliseringsbeleid voornamelijk van de hogeschool uitgaat. De PHL voert wat betreft professionalisering een VTO-beleid (vorming-training-opleiding), dat evolueert van een eerder administratief naar een strategisch VTO-beleid, en wordt gehanteerd als reactief en proactief instrument. De deskundigheidsbevordering van het onderwijzende personeel op het vlak van onderwijskundige en didactische competenties is

een opdracht voor de dienst Onderwijs, die jaarlijks een inventaris maakt van de vormingsbehoeften op onderwijskundig vlak, en op basis hiervan een aanbod van vormen en trainingen samenstelt, dat het personeel elektronisch kan opvragen. Het streefdoel is om via concrete verbeteracties in de opleidingen innovaties ingang te doen vinden en om de strategische deskundigheidsbevordering in een team te optimaliseren. In de opleiding zelf is er een algemene visie op professionalisering, zo heeft de commissie tijdens de gesprekken met het opleidingsteam kunnen vaststellen. Momenteel is het echter zo dat docenten individueel beslissen welke nascholingen ze volgen in functie van de relevante domeinen voor de opleiding. De commissie is echter van oordeel dat de deelname aan studiedagen, congressen en bij- of nascholingen zou moeten gestroomlijnd worden via een professionaliseringsbeleid. Ze is dan ook van oordeel dat de opleiding haar professionaliseringsbeleid verder moet uitwerken. Lectoren moeten daarbij actief aangezet worden tot navorming die een directe relevantie heeft met de tekorten binnen de opleiding, en die afgestemd is op het beroepenveld en internationale opleidingen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Zich in het aanwervingsbeleid beter richten op profielen die nog nodig zijn in de opleiding.
- Uitwerken van een sterker professionaliseringsbeleid, waarbij men actief motiveert en aanstuurt vanuit de opleiding.
- Meer aandacht schenken aan profielen met een diploma in Creatieve therapie in het wervingsbeleid (met betrekking tot vaste docenten).

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat een aanzienlijk deel van het onderwijzend personeel recente ervaring en kennis heeft van de beroepspraktijk. Voor het merendeel werkt de opleiding Creatieve therapie met gastsprekers en -docenten die een onmiddellijke link hebben met het expertisegebied. Gastdocenten en -sprekers worden bovendien specifiek gerekruteerd omwille van hun expertise in het vakgebied. Er is hierdoor een waaier aan verschillende inhoudelijke disciplines aanwezig in de opleiding. Alle docenten die actief zijn in de opleiding, staan tevens met één been in het werkveld. De commissie wil hiervoor graag haar appreciatie uitdrukken. De commissie maakt er zich echter zorgen over of deze professionele activiteiten wel altijd beantwoorden aan de eisen die het programma stelt met betrekking tot de kennis van de creatief-therapeutische ontwikkeling. Er zijn immers vaste lectoren die niet in het werkveld van de creatieve therapie werken. De commissie apprecieert het wel dat de opleiding probeert te verzekeren dat deze toch voldoende vertrouwd zijn met de recente ontwikkelingen in het vakgebied. Ze deed dit door de activiteiten in het beroepenveld, de internationale contacten en de betrokkenheid bij internationale netwerken en samenwerkingsverbanden met binnen- en buitenlandse partnerinstellingen in kaart te brengen.

De commissie heeft verder kunnen vaststellen dat de opleiding voldoende inspanningen levert om de professionele gerichtheid van de docenten te laten beantwoorden aan de eisen van het programma in haar wervingsbeleid (cf. *facet 2.1*). Door het gestructureerde contact dat de opleiding heeft met het werkveld door haar docenten, is het voor de opleiding ook mogelijk om voldoende zicht te hebben op de behoeften van dat werkveld.

Hoewel de commissie denkt dat de opleiding voldoende inspanningen levert om een voldoende niveau van professionele gerichtheid te bekomen onder het lectorenkorps, zou ze toch willen aandringen op een duidelijk uitwerken van een opleidingsgebonden professionaliseringsbeleid (cf. *facet 2.1*) en een vakgebiedgebonden professionaliseringsaanbod, en op het mogelijk maken en stimuleren van stafmobiliteit in functie van de professionele gerichtheid. Alleen zo is het immers mogelijk om ook ervaring op te doen binnen een pedagogische/didactische setting waar het vakgebied Creatieve therapie niet meer in de startblokken staat. Een inhoudelijke vergelijking van programma's tussen de opleiding en internationale opleidingen is al een goede start, maar de commissie denkt dat enkel stafmobiliteit de personeelsleden ook een ware kijk kan geven op de (internationale) gang van zaken. Gezien het kleine team vaste docenten heeft de commissie wel begrip voor het feit dat stafmobiliteit binnen de opleiding als een luxe wordt gezien. Ze wil bij de instelling en de opleiding niettemin aandringen dit op te nemen om in de pioniersfase waarin de opleiding zich bevindt, zo veel mogelijk (good) practices te kunnen leren kennen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Uitwerken van een opleidingsgebonden professionaliseringsbeleid en vakgebiedgebonden normingsaanbod.
- Aanzwengelen van de stafmobiliteit is noodzakelijk.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de kwantiteit van het personeel in de opleiding voldoende is. Vanaf 2010–2011 werkt de opleiding binnen het 'model van toewijzing en verdeling omkadering', dat men hanteert voor alle bachelor-na-bacheloropleidingen. Binnen dit model zijn aan de opleiding Creatieve therapie 0,8 VTE per academiejaar (30 studiepunten) toegewezen. Dit is een voortzetting van de toewijzing uit het verleden voor een gemiddelde van 21 studenten. De student-lectorratio is positief volgens de commissie, en volstaat om in een kwalitatief voldoende programma en begeleiding te voorzien. Gezien de gelijke instroom aan studenten de afgelopen academiejaren kan immers gesteld worden dat 0,8 VTE-lector ten opzichte van 21 studenten neerkomt op een student-lectorratio van 26-1. De inperking van attributies voor een aantal niet-onderwijstaken liet de opleiding overigens toe het studentenaantal op te trekken tot 30, en de groep op te splitsen in twee groepen van 15 voor de practica, wat meer volstaat om vaardigheden te trainen in beperkte groepen, en de nodige ervaringsgerichte individuele begeleiding te voorzien die een beeldende en therapeutische opleiding vergt.

Doordat het vaste lectorenteam veel initiatieven neemt, neemt het aantal randtaken steeds toe, waardoor de werkdruk wel hoog is. De opleiding geeft dit aan in haar ZER als een algemene verzuchting, en de commissie heeft deze ook kunnen terughoren tijdens de interviews met de betrokkenen. Docenten ervaren een hoge werkdruk, omdat ze de opdracht combineren met hun activiteiten in het werkveld. De commissie wil de opleiding vragen dit evenwicht mee met de individuele docenten te bewaken. Ze is immers wel van mening dat deze activiteiten in het werkveld essentieel zijn voor het raakvlak van de opleiding met het beroepenveld. Er zou dus een balans moeten worden gevonden. De commissie apprecieert het daarnaast dat de opleiding wel probeert de toegewezen middelen op een doordachte manier te besteden, zodat de draagkracht van het team zo veel mogelijk bewaard blijft.

Het aantal lectoren dat vast aan de opleiding is verbonden met een statutair contract, ligt volgens de commissie structureel te laag binnen de opleiding. Het aantal kerntaken dat daardoor rust op de schouders van enkele docenten en vooral die van de opleidingscoördinator ligt hoog, waardoor de continuïteit van de opleiding in het gedrang kan komen. De commissie wil de opleiding vragen hier aandacht aan te besteden, en een balans te vinden tussen statutaire docenten en aantal gastprekers. Ze beseft echter wel dat het hoge aantal gastsprekers essentieel is voor de professionele gerichtheid van het programma, en wil dus zeker niet aansturen op een groot vast team aan vaste lectoren zonder een been in het werkveld en een beperkte directe inbreng vanuit het werkveld (cf. facet 3.1).

De commissie heeft vastgesteld dat er een duidelijk beleid in de opleiding voorhanden is in het kader van de opdrachtenverdeling. Het taakinvullingsbeleid, zo heeft de commissie kunnen zien, bestaat concreet uit het opmaken van taakinvullingsfiches. De taakinvullingsfiches bevatten een belastingspercentage voor zowel onderwijsgebonden als ondersteunende taken. Onderwijstaken kunnen daarbij toegewezen worden aan statutaire lesgevers, gastprofessoren en gastsprekers. Een voltijdse opdracht komt binnen de hogeschool overeen met 1482 jaaruren. Lesuren worden concreet verrekend op basis van een coëfficiënt die bepaald wordt door de taaklast die aan een bepaalde lesopdracht is gekoppeld. Die last wordt onder andere bepaald op basis van de groepsgrootte, de intensiteit van de voorbereiding en het aantal lesuren. Voor ondersteuning op het vlak van internationalisering, studentenbegeleiding, relatie met het werkveld en dergelijke kan de opleiding in de realiteit aanleunen bij de onderliggende basisopleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Beter bewaken van de werklust van de verschillende lectoren en daarbij een balans zoeken/bieden tussen hun activiteiten aan de hogeschool en die in het werkveld.
- Controleren van de hoge werkdruk die docenten ervaren in combinatie met hun activiteiten in het werkveld.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	voldoende
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	voldoende
facet 3.3	kwantiteit personeel	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft de lokalen van de opleiding kunnen bezoeken op de twee campussen, Guffenslaan en Elfde Linie, waarin zowel de theorie- als praktijklessen plaatsvinden. De opleiding Creatieve therapie maakt gebruik van leslokalen en ateliers van de departementen PHL-Arts (Elfde Linie) en PHL-Healthcare (Guffenslaan), die op wandelafstand van elkaar liggen in Hasselt-centrum en een weerspiegeling zijn van de artistieke en therapeutische aspecten van de opleiding. Afhankelijk van de onderwijsvorm en de groepsgrootte worden passende leslokalen gebruikt. Deze zijn voorzien van draadloos internet, een videoprojector en projectiescherm. Bijkomende apparatuur kan ook gereserveerd worden bij de campusbeheerder. Voor de initiaties drama, muziek en dans maakt de opleiding gebruik van vakspecifieke lokalen van het Kunsten-centrum België, dat tevens op wandelafstand ligt van de campussen van de PHL.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat het beleid inzake huisvesting en materiële voorzieningen op centraal niveau wordt uitgetekend door de directie Facilitaire diensten, waarvan de diensten Aankoop, Logistiek, Preventie en welzijn, Campusbeheer en Bibliotheek deel uitmaken. Een meerjarenbeleidsplan werd tevens opgesteld om de studie- en werkomgeving blijvend te renoveren en te moderniseren, opdat de infrastructuur voldoet aan de hedendaagse normen. Tijdens haar bezoek heeft de commissie kunnen vaststellen dat zowel de campus Elfde Linie – waar de ateliers zich bevinden en waar de centrale hogeschoolbibliotheek is gevestigd – als de campus Guffenslaan in een mooie staat verkeerden. Hoewel men op het moment van het bezoek werken uitvoerde aan de campus Guffenslaan, is het de commissie duidelijk geworden dat men er alles aan doet om de campussen studentvriendelijk te houden. De infrastructuur die er ter beschikking staat van de opleiding, is in het algemeen ook adequaat en afgestemd op de activiteiten die de opleiding er organiseert. De campus bevat leslokalen die de opleiding kan gebruiken voor de theorie- en praktijklessen. Voor de praktijklessen, die plaatsvinden op de campus Elfde Linie, worden voornamelijk atelierruimtes gebruikt. De commissie vindt het een positief punt dat de studenten gebruik kunnen maken van de kunstateliers van de kunstopleidingen die tevens in de hogeschool worden ingericht. De opleiding Creatieve therapie beschikt er echter ook over een eigen lokaal waarin de studenten kunnen werken en waarin men kan lesgeven. De commissie heeft kunnen vaststellen dat de infrastructuur in de Elfde Liniestraat netjes en in orde is. Het is haar daarbij ook niet ontgaan dat de studenten zelf instaan voor het op orde stellen van hun werklokaal. De commissie raadt wel aan bij de inrichting van het atelier of de werkplek rekening te houden bij de verschillen in infrastructuur die studenten vroeg of laat in de praktijk kunnen tegenkomen. Zo kennen verschillende werkplaatsen vaak verschillende budgetten en een andere omkadering, waardoor van de creatief therapeut flexibiliteit wordt verwacht.

De algemene gedeeltes op de campussen bevatten een cafetaria. Op de campus Elfde Linie kunnen de studenten tegen studentvriendelijke prijzen een warme of koude maaltijd krijgen. Er zijn tevens administratieve en ondersteunende diensten, een opleidingssecretariaat, gemeenschappelijke

ruimtes en een cursusmateriaalshop in de campus Guffenslaan ondergebracht voor de bachelor-na-bacheloropleidingen Gezondheidszorg. De PHL-bibliotheek is een informatie- en studiecentrum voor studenten en medewerkers van de PHL, en is gevestigd op twee locaties, namelijk de campus Elfde Linie en de campus Diepenbeek. De commissie heeft de eerste bezocht, omdat zich daar de collectie rond de vakgebieden creatieve therapie en gezondheidszorg bevindt. Ze heeft kunnen vaststellen dat de collectie is opgebouwd rond de opleidingen van de hogeschool en er dus ook een sectie aan creatieve therapie is gewijd. Naast een papieren collectie verzamelt de bibliotheek boeken en tijdschriften in elektronische vorm, op video's en dvd's. De catalogi en databanken zijn elektronisch ontsloten en beschikbaar via het draadloze netwerk, wat de studentvriendelijkheid ten goede komt. De collectievorming wat betreft het vakgebied creatieve therapie is aan de maat, maar kan volgens de commissie nog verbeterd worden door het aankopen van bijkomende standaardwerken en vooral door meer actuele handboeken in de papieren collectie.

De informatie- en communicatietechnologie die de opleiding gebruikt, wordt in de eerste plaats centraal aangestuurd vanuit de hogeschool. Alle medewerkers hebben zo een persoonlijke mailbox, en toegang tot administratieve en educatieve werkbronnen. Studenten hebben toegang tot een mailbox en tot het elektronische leerplatform Blackboard. De commissie heeft tijdens de gesprekken kunnen vernemen dat dit platform technisch gezien functioneert, en dat zowel docenten als studenten tevreden zijn over de digitale communicatie die dit platform mogelijk maakt. Op ICT-vlak is vooral op te merken dat de PHL tien jaar geleden startte met het 'laptopproject' ter bevordering van het actief leren van de student en het efficiënt gebruik van de onderwijstijd. Concreet betekent dit dat alle studenten beschikken over een laptop (eigen of aan te kopen tegen een sterk gereduceerde prijs). In alle campussen is draadloos internet beschikbaar waar alle docenten en studenten toegang toe hebben. De IT-dienst die ressorteert onder de directie Personeel en organisatie garandeert het functioneren en up-to-date zijn van dit netwerk. Daarnaast beschikt de PHL over een aantal interactieve bordes waarop het mogelijk wordt tijdens de les lesmaterialen te bewerken en bordschema's op te bouwen die achteraf in Blackboard kunnen worden geplaatst.

De commissie heeft in het ZER en tijdens de gesprekken ook vastgesteld dat de hogeschool beschikt over een dienst Sociale voorzieningen, die aangestuurd worden vanuit de vzw Socius. Deze studentenvoorzieningsdienst voorziet een huisvestingsdienst, de catering, de sociale dienst, studiefinanciering, sport en cultuur, een jobdienst en de bookshop.

De commissie heeft tijdens haar bezoek aan de campus gezien dat er bij de inrichting ervan ook uitdrukkelijk rekening is gehouden met de toegankelijkheid voor andersvaliden, wat ze als een positief punt ziet. De ligging van de campus PHL Guffenslaan is centraal in het centrum van Hasselt. De campus is makkelijk te bereiken via het openbaar vervoer. Ook de verbinding tussen deze campus en de campus op de Elfde Liniestraat is optimaal via het openbaar vervoer, al bevinden de campussen zich zoals gezegd tevens op wandelafstand van elkaar.

De commissie heeft in de gesprekken met studenten, alumni en docenten ook duidelijk kunnen horen dat zij tevreden zijn over de infrastructuur waarvan de opleiding gebruikmaakt, alsook van het beleid dat daar rond wordt gevoerd.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Meer rekening houden met de verschillen in infrastructuur die studenten en afgestudeerden ontmoeten in het werkveld bij het praktijkleren.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding over een voldoende studie- en studentenbegeleiding beschikt op hogeschoolniveau. De PHL bouwde in het kader van studie- en studentenbegeleiding een studentenbeleid op dat gesteund is op vier pijlers: studenten opleiden, studenten informeren, studenten begeleiden en studenten laten participeren aan het beleid. Ongelijke kansen wegwerken, vormt het fundament van dit beleidsplan en jaarlijks wordt dat vanuit de centrale administratie bijgesteld. De PHL organiseert haar studie- en studentenbegeleiding op verschillende begeleidingsniveau's en implementeert die door de aanstelling van centrale coördinatoren, studiebegeleiders in de opleidingen, ombudspersonen en leercoaches. Samen zorgen zij voor een geïntegreerde studie- en studentenbegeleiding, die vier fasen omvat: de begeleiding van de kandidaat-studenten, de instroombegeleiding, begeleiding tijdens de studie en tot slot de uitstroombegleiding. De studentenbegeleiding wordt ondersteund door elektronische instrumenten zoals de elektronische procedure ter ondersteuning van de trajectbegeleiding en het StudentVolgSysteem dat deel uitmaakt van EPOS (Elektronisch Portfolio StudentOpvolgSysteem). In het departement PHL-Healthcare staan twee types begeleiders de studenten bij: de studentenbegeleidster en de leercoach. De studentenbegeleidster heeft een vast aantal taken: instroombegeleiding, trajectbegeleiding, voortgangbegeleiding en psychosociale begeleiding. Daarnaast neemt ze ook meer algemene taken op zich, bijvoorbeeld tussentijdse rapportering aan de opleidingscoördinator, vertegenwoordiging studentenbegeleiding in de examencommissie, opendeurdagen, introductiedagen, SID-in's, externe studiedagen, interne werkgroepen enzovoort. Aangezien de opleiding geen VTE beschikbaar heeft voor studentenbegeleiding als bachelor-na-bacheloropleiding, moet ze terugvallen op de begeleiding die geboden wordt binnen het departement Healthcare. De commissie heeft daarbij tijdens de gesprekken wel kunnen horen dat de opleidingscoördinator duidelijk fungeert als eerste schakel in de studie- en studentenbegeleiding. Hij ontfermt zich in eerste instantie over de studenten en stuurt ze indien nodig door naar de juiste begeleider.

Wat betreft de begeleiding van kandidaat-studenten focust de opleiding Creatieve therapie zich op informatieverstrekking door docenten en studenten tijdens SID-in's, info- en opendeurdagen, informering via folders, brochures en website over opleidingsaanbod, de eigenheid van PHL en studeren in de PHL, individuele informering via e-mail en op afspraak, toelichting over de opleiding tijdens de selectiedag en een individueel gesprek met elke kandidaat-student die zich aanmeldt op de selectiedag. De studenten die uiteindelijk instromen in de opleiding, krijgen begeleiding bij de inschrijving en introductiecurricula. Voor hen wordt tevens een introductiedag georganiseerd aan het begin van het academiejaar, waarop bijzondere aandacht wordt besteed aan de PHL-website, de onderwijs- en examenregeling en de ECTS-fiches in de studiegids, Blackboard en EPOS. De commissie heeft wel vastgesteld dat de opleiding geen formele instroomscreening houdt bij de aanvang van de opleiding, aangezien er al individuele gesprekken worden gevoerd met elke kandidaat-student. Er is wel de mogelijkheid tot een optioneel gesprek, waarin onder andere bijzondere studiesituaties worden gedetecteerd aan de hand waarvan risicostudenten kunnen worden herkend en hen studentenbegeleiding wordt aangeboden.

De opleiding heeft ten tweede ook een voldoende doorstroombegeleiding tijdens de studies van de student, die leunt op het departement Healthcare. De PHL bouwt een basisbegeleiding uit die iedere student tijdens de studie ten goede komt. Deze omvat de communicatie van de beoogde competenties/leerresultaten (via de studiegids, tijdens de les, tijdens de stage), permanente leerbegeleiding door de docent tijdens de onderwijsleeractiviteiten (onder andere via individuele opdrachten en begeleid zelfstandig werk), communicatie van de onderwijs- en examenregeling, en feedback bij leerresultaten en examens door de docent. Ook sluiten de examens zo dicht mogelijk aan op het einde van het opleidingsonderdeel, en geeft de opleidingscoördinator na de deliberatie individuele feedback aan de student over het rapport. Wanneer de student dat wenst, bestaat binnen het departement PHL-Healthcare een heel aanbod aan trajectbegeleiding, studiebegeleiding en psychosociale begeleiding. De eigenlijke trajectbegeleiding bestaat hoofdzakelijk uit het bieden van ondersteuning bij flexibele leertrajecten en ondersteuning bij de aanvraag van examen- en/of onderwijsfaciliteiten. Zoals besproken wordt de opleiding niet geconfronteerd met studenten die een beroep doen op de EVC- of EVK-procedure. Er is immers geen mogelijkheid hiertoe voorzien; elke student volgt het modeltraject met al zijn opleidingsonderdelen. De commissie is van oordeel dat de sterk uitgewerkte studentenbegeleiding op hogeschool- en departementsniveau voldoende de trajectbegeleiding en doorstroombegeleiding kan bewaken en opvangen. Zo is een bereikbare en gekende studentenbegeleider aangesteld op departementaal niveau, op wie de studenten ook effectief een beroep doen.

Op opleidingsniveau worden de studenten daarnaast ook sterk informeel begeleid tijdens hun studies. Deze informele en sterk individuele opvolging heeft volgens de commissie zowel voorals nadelen. De oorzaak van de informele individuele begeleiding ligt volgens de commissie vooreerst in de kleinschaligheid van de opleiding en de sterk laagdrempelige communicatie die enkele vaste docenten voeren. Deze informele communicatie en begeleiding stimuleren de studievoortgang sterk volgens de commissie. Omwille hiervan verdedigen de docenten ook deze vorm van begeleiding. De opleiding apprecieert deze vorm van begeleiding sterk in het licht van het drukke leven dat vele studenten er op nahouden in functie van de combinatie van studies, werk en/of gezinsleven. Ze vraagt zich echter af of dit de belasting bij bepaalde docenten niet te zeer opdrijft. Dat is volgens haar zeker het geval bij de opleidingscoördinator, die de verantwoordelijkheid met betrekking tot studentenbegeleiding binnen de opleiding duidelijk op zich neemt. De schijnbaar permanente beschikbaarheid van docenten tijdens de vakantieperiodes vindt de commissie echter eveneens zorgbarend. De commissie wil de opleiding dan ook vragen deze begeleidingslast te bewaken. Dit kan volgens haar enkel indien de begeleidingsactiviteiten van de docenten ook eerst allemaal formeel worden vastgelegd en in kaart worden gebracht.

Specifiek voor de stagebegeleiding voorziet de opleiding voor de student gedurende de stage tijdens het eerste en het tweede academiejaar twee halve dagen (of acht contacturen) stagebespreking en casuïstiek. Via de permanente individuele stagebegeleiding, die de opleiding op tien uur raamt, valt de opleiding terug op het elektronische platform EPOS. De begeleiding die de opleiding daarnaast voorziet voor de stageplaatsen, neemt eerst de vorm aan van het informeren over de opleiding op dat moment. Het eerste concrete contact dat de stageplaats en de -mentor hebben, is echter met de student zelf. De afspraken die gemaakt werden tussen deze partijen, worden dan verder besproken met de stagebegeleider van de opleiding. De student bezorgt ook zelf de stagerichtlijnenbundel aan de stagementor. De verdere begeleiding van de stagementor is vraaggestuurd. De commissie is van oordeel dat deze vraaggestuurde begeleiding van de stagementor in combinatie met de twee halve dagen stagebespreking en casuïstiek die de student krijgt, te weinig zijn om voldoende op de hoogte te zijn van het eigenlijke stageverloop, en dus ook te weinig voor de opleiding of de stagebegeleider om werkelijk sturend te kunnen optreden. De commissie is in dat aspect wel tevreden dat de opleiding ervoor gekozen heeft intervisiegesprekken in te richten, die tevens het stageproces mee ondersteunen (cf. *infra*). Bij het integratieproject

krijgt de student een promotor toegewezen. Er staan elk jaar ongeveer drie docenten in voor de begeleiding; voor elke student is ongeveer tien uur begeleiding geraamd. De toewijzing van de promotor gebeurt op basis van diens kennis in het onderzoeksgebied van een integratieproject. De eigenlijke begeleiding neemt de vorm aan van procesmatige feedback en advies. Communicatie over het integratieproject loopt verder voor de voltallige groep via Blackboard. Ze kunnen er ook een uitgeschreven planning terugvinden waarbinnen de studenten hun eigen activiteiten kunnen plannen, maar waarin ook ruimte is voorzien voor drie verplichte besprekingen rondom het integratieproject met hun promotor. De commissie heeft kunnen vaststellen dat het proces voldoende gestuurd werd in functie van de voortgang, maar dat er tevens genoeg vrijheid werd gelaten voor de student.

Ten derde voorziet de opleiding in een uitstroombegeleiding. Bij het afstuderen (uitstromen) worden studenten begeleid om hun positie op de arbeidsmarkt te versterken door onder andere cv-training, contact met het werkveld tijdens de stages, kennismaking met de Belgische Vereniging voor Creatieve Therapie, de jaarlijkse jobevent enzovoort. Ook worden de studenten geïnformeerd over vervolgopleidingen, actuele evoluties binnen het werkveld en permanente vorming. Daarnaast krijgen ook vroegtijdige uitstromers ondersteuning bij het maken van een definitieve keuze tijdens een afhaakgesprek waarin de redenen van afhaken worden geïnventariseerd.

Er wordt ook psychosociale begeleiding voorzien voor de studenten van de bachelor-na-bacheloroopleiding Creatieve therapie. Omdat de opleiding Creatieve therapie latente psychosociale problemen bij studenten versneld naar boven kan brengen, heeft de opleiding geopteerd voor een sterk individueel georiënteerde voortgangsbegeleiding. Vanaf het academiejaar 2010–2011 wordt in het tweede jaar ook vijf keer twee uur intervisie in groepen van acht studenten opgenomen in het curriculum. Deze intervisie wordt begeleid door een onafhankelijke intervisor, en stelt de student in staat concrete en intense ervaringen in de opleiding en vooral in de stage te verwoorden en te plaatsen. Naast ondersteuning binnen de opleiding kunnen studenten met psychosociale problemen terecht bij de studentenbegeleidster van het departement. Daar wordt de student na een eerste opvang doorverwezen naar hogeschoolbrede trainingen voor specifieke problematieken (zoals faalangst of uitstelgedrag), de sociale dienst vzw Socius, de studiebegeleidingsdienst vzw Socius, de centrale studentenbegeleider (metaniveau) en het Centrum voor Algemeen Welzijn (CAW) Sonar. De commissie denkt dat de psychische draagkracht van de studenten zou kunnen ondersteund worden door een integratie van een gerichte (preventieve) communicatie en begeleiding. De alumni gaven in de gesprekken ook aan meer begeleiding op dat vlak te wensen in functie van het analoge proces dat ze doorlopen tijdens het programma.

Voor studenten wordt tevens een ombudswerking voorzien. De ombudsdienst onderzoekt en bemiddelt bij onderwijs- en examenklachten, biedt bijstand tijdens de procedure bij onregelmatigheden tijdens het examenverloop, woont deliberaties bij, regelt examenverplaatsingen en wijzigingen van de examenvorm, en zorgt voor een jaarverslag. Tijdens de gesprekken is het de commissie duidelijk geworden dat de studenten op de hoogte zijn van de ombudsdienst en zijn taken, en dat ze tevens weten hoe ze de ombudsmedewerkers moeten bereiken. Het is de commissie daarbij tevens ter ore gekomen dat hierop zelden of nooit een beroep werd gedaan.

Voor studenten met een functiebeperking worden individuele afspraken gemaakt tussen de docenten en de student voor die opleidingsonderdelen waar de functiebeperking doorweegt. Daarnaast is individuele studiebegeleiding mogelijk bij de studentenbegeleidster op vraag van de student. De dienst Internationalisering en de departementale coördinator staan ten slotte in voor de organisatie en begeleiding van de internationale uitwisseling van studenten. De begeleiding van uitgaande studenten omvat het informeren over de mogelijkheden en ondersteuning bieden bij de aanvraag en administratieve opvolging van het dossier. Voor het begeleiden op afstand

wordt binnen de PHL gebruikgemaakt van webconferentie via Adobe Connect Pro. Inkomende studenten worden onthaald en ondersteund bij het vinden van huisvesting en de administratieve afhandeling van hun dossier.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De psychische draagkracht van studenten preventief ondersteunen door een integratie van (preventieve) communicatie en begeleiding.
- Bewaken van de begeleidingslast van individuele docenten en de opleidingscoördinator.

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	voldoende
facet 4.2	studiebegeleiding	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding kan volgens de commissie terugvallen op een voldoende uitgewerkt kwaliteitszorgbeleid dat de hogeschool voert. Kwaliteitszorg binnen de PHL is gericht op zowel het borgen als het verbeteren van de kwaliteit, en wordt hogeschoolbreed en systematisch aangepakt volgens 'Plan-Do-Check-Act' ofwel het PDCA-model. Begin 2007-2008 werd de domeinwerking in de PHL opgestart met als doel de kwaliteitszorg binnen de opleidingen te organiseren, ze te ondersteunen vanuit de centrale diensten, en ze meteen ook af te stemmen op de kaders voor visitatie en accreditatie. In de domeinwerking onderscheidt men zeven domeinen: curriculumwerking/onderwijsontwikkeling, kwaliteitszorg, internationalisering, studie- en studentenbegeleiding, relaties werkveld en onderzoek & dienstverlening, personeel, en ICTO (Informatie Communicatietechnologie in het Onderwijs). Normaal wordt per domein in elke opleiding een domeinverantwoordelijke aangeduid en wordt elk domein vanuit de centrale diensten aangestuurd door een domeincoach. Elke opleiding beschikt volgens het kwaliteitszorgplan van de hogeschool ook over een opleidingsraad, die is samengesteld uit de domeinverantwoordelijken, wordt voorgezeten door de opleidingscoördinator (die waakt over voldoende afstemming tussen de verschillende domeinen), instaat voor het dagelijkse bestuur van de opleiding, en zowel een adviserende als beslissingsbevoegdheid heeft. Het geheel van verbeteracties binnen alle domeinen krijgt zijn neerslag in het kwaliteitsplan van een opleiding, dat is opgebouwd volgens de PDCA-cyclus. De bachelor-na-bacheloropleiding Creatieve therapie, zo heeft de commissie

moeten vaststellen, beschikt echter niet over een systematische samenkomst van een opleidingsraad. Het overleg dat nu plaatsvindt, zijn eerder interne vergaderingen die ontstaan op vrijwillige basis. In het kader van onder andere de systematische opvolging van het kwaliteitsplan (cf. *facet* 5.2) acht de commissie het echter noodzakelijk dat de opleidingsraad met een hogere frequentie en duidelijkere systematiek dan nu het geval is, formeel samenkomt.

Om de kwaliteitszorg in de opleidingen te ondersteunen, kunnen de opleidingen gebruikmaken van een aantal hogeschoolbrede instrumenten om onderwijsindicatoren te meten en te beschrijven, namelijk kwaliteitsprocessen (beleidsplannen), perceptiemetingen, studietijdmeting, zelfevaluatie en cijfergegevens. De opleiding bevraagt de verschillende betrokkenen bij het programma op basis van een vastgelegde planning. In juni 2009 werd een docentenperceptiemeting (TRIS-light) uitgevoerd, waarbij in het algemeen opviel dat docenten een hoog aantal 'weet ik niet'-antwoorden gaven. Reden hiervoor was het feit dat het om een webenquête ging en er geen gelegenheid was voor de docenten om bijkomende inhoudelijke uitleg te vragen. Daarom wordt TRIS-light nu afgenomen tijdens een intern overleg. Om tegemoet te komen aan het hoge aantal 'weet-ik-niet'-antwoorden, werden de resultaten van de bevraging uit 2009 overlopen in het eerstvolgende interne overleg. Voornamelijk de vragen in verband met niveau en oriëntatie, professionele gerichtheid, samenhang programma, afstemming vormgeving en inhoud, beoordeling en toetsing, stage en eindwerk werden positief beantwoord (68 procent van de vragen). In oktober 2010 werd via 'Lime-survey' en e-mail een bevraging van 97 alumni 2003–2010 afgenomen. 37 alumni vulden de vragenlijst in. Deze omvatte de opbouw van het curriculum en de noodzakelijkheid van de diverse opleidingsonderdelen, coördinatie van de opleiding, assessmentvormen, tewerkstelling en alumniwerking. In het algemeen is een meerderheid van de alumni tevreden met de opbouw van het curriculum, de stagewerking, de coördinatie en de marktwaarde van het diploma, en haalt de opleiding volgens de alumni een cijferwaardering van 6,26/10. Alumni worden systematisch om de twee jaar bevraagd. In oktober 2010 werd via Lime-survey tevens een bevraging van de stageplaatsen en het werkveld afgenomen. Hiervoor werden 39 voorzieningen aangeschreven via e-mail, waarvan 17 de bevraging invulden. De bevraging vulde de bespreking aan die de opleiding met het werkveld hield tijdens de resonantiedag van 24 juni 2010, en omvatte vragen naar de tevredenheid over stagiairs en werknemers afgestudeerd aan de PHL, de score van beroepsattitudes en de doorgroeimogelijkheden. Ook hier klinkt de visie van de opleiding met de klemtoon op beeldende atelierervaring door in de score van de beroepsattitudes door de stageplaatsen en het werkveld. Het werkveld is over het algemeen zeer tevreden over de intradisciplinaire communicatie en de beeldende artistieke voorkennis. De opleiding scoort slechts redelijk voor de voorkennis van problematieken en behandelingen/therapieën. De stageplaatsen worden elk jaar systematisch bevraagd, zo heeft de commissie kunnen vaststellen. Een echte systematische bevraging van het werkveld blijft daarbij nog uit, zo heeft de commissie moeten vaststellen. De opleiding geeft dit tekort ook zelf aan in haar ZER. De commissie wil bij de opleiding aandringen om hier werk van te maken.

Vanaf het academiejaar 2010–2011 maakte de opleiding voor het eerst gebruik van de SBU-meter (studietijdmeting). Het overzicht van de belasting eigen aan het opleidingsonderdeel, vergeleken met een vork gevormd door minimaal 25 uur/studiepunt en maximaal 30 uur/studiepunt gaf aan dat een aantal opleidingsonderdelen een evenwichtige studiebelasting heeft, een aantal opleidingsonderdelen (onder andere stage) aan een maximale studiebelasting zit en dat de studiebelasting van een aantal opleidingsonderdelen mocht verzwaard worden (bijvoorbeeld Cliëntproblematieken in de ggz mod. 1 en Ethiek). De SBU-meter blijkt geschikt te zijn voor meer theoretische opleidingsonderdelen, maar moeilijk in te vullen voor meer praktische vakken (of atelier), aangezien de opleiding daar vooral werkt met individuele opdrachten, waardoor de student zelf voor een deel zijn studielast bewaakt. De commissie heeft kunnen horen dat deze studietijdmeting wordt uitgevoerd op basis van een docenteninschatting. Hoewel ze het enkel kan aanmoedigen dat de opleiding de studietijd in kaart brengt, is ze toch van oordeel dat de

studietijdmetingen tevens dienen te gebeuren bij de studenten om een representatief beeld te kunnen scheppen. De commissie zou hiervoor dan ook aandacht willen vragen.

De commissie kan besluiten dat de opleiding terugvalt op de hogeschoolbrede instrumenten voor studietijdmetingen en perceptiemetingen. De opleiding voert zo een studietijdmeting uit (SBU) op basis van de docenteninschatting en houdt verschillende, systematische perceptiebevragingen bij alumni, het werkveld en docenten. Hoewel er een zekere systematiek is in de bevragingen bij de alumni en het werkveld, zou de commissie in dat kader ten eerste toch nog meer aandacht willen vragen voor een systematische formele tevredenheidsenquête bij de docenten. Ten tweede ontbreekt een systematische representatieve bevraging van de studenten. De reden hiervoor is dat de respons van de studenten bij bevragingen te laag ligt, zo bleek uit het gesprek met de opleidingscoördinator, waardoor er geen sprake kan zijn van representativiteit. Volgens de commissie is dit echter geen reden om de systematische evaluaties bij studenten af te stellen. Ze denkt dan ook dat de lage responsgraad aandacht en actieve opvolging verdient. Momenteel is het wel zo dat studenten in groep gevraagd worden om vrijwillig feedback te geven over het programma. Die huidige aanpak van het openbaar feedback geven door studenten, zou volgens de commissie al meer valide kunnen zijn indien de anonimiteit van de studenten voldoende zou worden gewaarborgd. Ten derde wordt het werkveld momenteel te weinig bevraagd. De commissie heeft immers moeten vaststellen dat de opleiding zich nu nog bijna uitsluitend beperkt tot bevragingen van de stageplaatsen. De vaak informele aard van de bevragingen en contacten die de medewerkers van de opleiding hebben met de verschillende stakeholders, creëert volgens de commissie momenteel een onzekere bodem om de resultaten te kunnen evalueren in combinatie met wat formeel aanwezig is qua bevragingen. De hoofdzakelijk informele aftoetsing brengt met zich mee dat een objectieve beeldvorming haast onmogelijk wordt voor de commissie. Ze vermoedt dan ook dat dit voor de opleiding tevens een probleem vormt op basis van de beschikbare gegevens. Ten slotte wil de commissie nog opmerken dat de communicatie van de feedback en de verbeteracties aan de verschillende betrokkenen door de opleiding tekortschiet. Ze vraagt dan ook om werk te maken van een tijdige terugkoppeling van de resultaten van de bevragingen en de opvolging daarvan.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Meer aandacht voor systematische formele perceptiebevragingen bij docenten, studenten en het werkveld.
- Onderzoeken van mogelijkheden tot verhogen van de responsgraad bij formele bevragingen bij de verschillende stakeholders en uitvoeren van verbeteracties hieromtrent.
- Aandacht voor de actieve studentenparticipatie in de studietijdmetingen in functie van de representativiteit ervan.
- Verzekeren van een tijdige terugkoppeling van de resultaten van bevragingen en verbeteracties naar de verschillende stakeholders.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft op basis van het ZER, de gesprekken en de documenten die tijdens het visitatiebezoek ter inzage lagen, kunnen concluderen dat de opleiding voldoende maatregelen tot verbetering onderneemt naar aanleiding van de resultaten van de evaluaties en bevragingen die ze doorvoert. Uit de TRIS-light-bevraging bij de docenten uit 2009 bleek dat voornamelijk de vragen in verband met niveau en oriëntatie, professionele gerichtheid, samenhang programma, afstemming vormgeving en inhoud, beoordeling en toetsing, stage en eindwerk positief werden beantwoord (68 procent van de vragen). Enkele punten scoorden negatief. De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding aan deze uitkomsten verbeteracties heeft gekoppeld en heeft uitgevoerd. Zo werd bij de bevraging negatief gescoord op de integratie van de opleiding in internationale samenwerkingen. De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding ondertussen lid is geworden van ECARTE om daaraan al structureler tegemoet te kunnen komen. Vele vragen die betrekking hadden op een systematische controle van onder andere de doelstellingen van de opleiding door benchmarking met het werkveld en met het internationale beroepenveld en internationale opleidingen, en van de doorstroom van verschillende instromersgroepen gebruikmakend van de kwaliteitsindicatoren, scoorden tevens negatief. De 'Lime-survey' die gehouden werd bij de alumni in 2010 gaf aan dat de opleiding iets meer dan een 6 op 10 behaalde. Er dient daarbij, volgens de commissie, rekening te worden gehouden met de evoluties en al opgezette verbeteracties tijdens de periode 2003 tot 2010. Zo werden recent nog verbeteracties doorgevoerd, waarvan de meeste alumni nog geen effect hadden kunnen ondervinden. Er werd bijvoorbeeld een uitsplitsing gedaan van het modeltraject van één naar twee academiejaren, en de samenwerking met bepaalde stageplaatsen werd stopgezet. Zeer recent, sinds 2010–2011, werd de opleiding ook opgesplitst in twee verschillende trajecten, gebaseerd op de vooropleiding van de studenten. De commissie is daarom van oordeel dat de opleiding tracht tegemoet te komen aan de verzuchtingen van de alumni en de studenten met betrekking tot het programma.

Bij het inkijken van het kwaliteitsplan dat de verbetermaatregelen verzamelt, heeft de commissie moeten vaststellen dat de verdere uitwerking van het hogeschoolbrede kwaliteitszorgplan en specifiek de PDCA-cyclus nog aandacht verdienen. Het is immers zo dat het kwaliteitsplan niet weergeeft of en hoe de verbeteracties tot stand moeten komen, omdat ze over het algemeen niet geconcretiseerd werden opgenomen en de opvolging van de uitgevoerde verbeteracties te summier worden beschreven. Het is de commissie dan ook niet geheel duidelijk geworden welke acties precies werden uitgevoerd en wat de resultaten daarvan zijn. De commissie wil dan ook vragen om de opvolging van het kwaliteitsplan te concretiseren, om duidelijker aan te geven wie verantwoordelijk is voor de verbeteractie en de opvolging ervan, en wat de (verwachte) uitvoerdatum is geweest. De commissie is dan ook niet van oordeel dat het opvolgingsplan zoals het nu bestaat, voldoende kan bijdragen aan de kwaliteitszorg binnen de opleiding. Ze vraagt verder ook dat de opvolging gegarandeerd wordt door een systematische jaarlijkse evaluatie van de verbeterplannen op basis van de evaluaties die de opleiding c.q. de hogeschool uitvoerde.

De commissie is wel van oordeel dat ondanks de formele tekortkomingen de verbeterplannen die concreet worden gemaakt op opleidingsniveau, voldoende bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen zoals die op hogeschool- en opleidingsniveau worden vastgesteld. Ze vraagt echter wel aandacht voor de formele tekortkomingen binnen de opvolging van de verbeterplannen en wil toch nog eens wijzen op de pionierstaak van de opleiding in functie van haar oordeel hierover.

In functie van de verbeterslag die volgt op de bevragingen, zou de commissie de opleiding tevens willen aanraden om bijvoorbeeld jaarlijks een studiedag of symposium te houden met het werkveld, de docenten en de studenten. Dit zou alvast de informele opvolging kunnen formaliseren. De commissie was verder tevreden te horen van de studenten en alumni dat ze een grote inbreng hebben en vrij feedback kunnen geven met betrekking tot de curriculumherzieningen die de opleiding doorvoert.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Uitvoeren van een verdere uitwerking van het hogeschoolbrede kwaliteitsplan en de PDCA-cyclus op opleidingsniveau.
- Uitbreiden en versterken van de formele actieplannen.
- Verbeteracties concretiseren in formele verbeterplannen.
- Verbeteracties nog verder toetsen bij de verschillende actoren.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de betrokkenheid van de studenten, het werkveld, alumni en de medewerkers aan de maat is. De verschillende betrokkenen hebben inspraak in het opleidingsmanagement enerzijds en de kwaliteitszorg anderzijds. Buiten de formele overlegstructuren worden de betrokkenheid en participatie van het personeel ondersteund door een structuur van communicatiekanalen en -lijnen, onder andere een website met informatie voor internen en externen, intranet met informatie voor studenten en personeel waarop officiële documenten toegankelijk zijn, Blackboardcursussen 'Communicatie met docenten Creatieve Therapie' en 'Communicatie met studenten Creatieve Therapie', de maandelijkse interne PHL-nieuwsbrief en e-mail. Naast regelmatige algemene overlegmomenten voor het volledige opleidingsteam wordt de betrokkenheid in de opleiding ook versterkt door de informele activiteiten (nieuwjaarsreceptie, proclamatie enzovoort). Alle lectoren zijn slechts met een beperkt percentage aan lesopdracht verbonden aan de opleiding Creatieve therapie. Een deel bestaat uit collega's van het departement PHL-Healthcare, een ander deel uit collega's van het departement MAD-faculty. De intrinsieke motivatie van het lectorenteam en talrijke informele contacten binnen de gemeenschappelijke interessesfeer van gezondheidszorg, kunst en creatieve therapie bevorderen verder een spontane communicatie en betrokkenheid van alle docenten bij de opleiding. Al zijn er ook tekortkomingen. De opleiding Creatieve therapie beschikt bijvoorbeeld niet over een ware opleidingsraad (*cf. supra*). Gezien de geringe omvang van het team verloopt de informele communicatie wel bijzonder vlot. De lectoren zijn verder vaak slechts met een beperkt percentage aan lesopdracht verbonden aan de opleiding Creatieve therapie. Deze manier van werken heeft als gevolg dat te veel taken terechtkomen bij de opleidingscoördinator en er te weinig mogelijkheid is tot het uitbouwen van een systematische kwaliteitszorg. In samspraak met de dienst Personeel en de dienst Onderwijs streeft de opleiding wel naar meer systematiek in de interne organisatie van de opleiding. Tijdens de gesprekken die de commissie hield met zowel de docenten die vast verbonden zijn aan de opleiding als met gastdocenten en -sprekers, is het duidelijk geworden dat deze systematiek inderdaad moeilijk te bereiken is, gezien het hoge aantal gastdocenten en -sprekers. De commissie wil er echter op wijzen dat een fysieke bijeenkomst niet steeds noodzakelijk is om de docenten met een beperkte opdracht toch structureler te betrekken bij de opleiding. Ze vraagt dan ook de mogelijkheden hiertoe verder te onderzoeken.

Gezien de kleine groep studenten, en het directe en persoonlijke contact met het docententeam zijn de studenten op een spontane en directe manier betrokken bij de interne kwaliteitszorg

van de opleiding. Ook organiseert de opleiding overlegmomenten met alle studenten op alle belangrijke schakelmomenten van de opleiding, en kunnen de studenten via Evadoc de docenten beoordelen. Curriculumherzieningen werden doorheen de jaren doorgevoerd met een grote inbreng en feedback van de studenten. Studenten geven ook aan zich sterk betrokken te voelen bij de opleiding, zo bleek tijdens de gesprekken die de commissie met hen hield. De commissie apprecieert de laagdrempeligheid van de docenten en de betrokkenheid die dit met zich meebrengt, maar vraagt toch om de studenten ook te motiveren om op systematische en formele wijze meer betrokken te zijn bij de opleiding en hiertoe bijvoorbeeld een overlegplatform te voorzien.

Ondervraagde alumni vonden contacten met studiegenoten, een professioneel netwerk en informatiedoorstroom over vorming belangrijk, zo bleek uit de bevestigingen die bij hen werden uitgevoerd. De hogeschool en opleiding komen aan deze vraag tegemoet door het opzetten van een alumniwebsite op de PHL-website, de organisatie van een reünie, informatieverstrekking via e-mail met betrekking tot navorming, studiedagen en vacatures, het opzetten of ondersteunen van intervisiegroepen voor alumni, en de bevestiging van afgestudeerden door een tweejaarlijkse enquête.

De opleiding onderhoudt met betrekking tot kwaliteitszorg een intensieve relatie met de beroepspraktijk en het werkveld door het organiseren van resonantiedagen, individuele bevestigingen van de stageplaatsen naar aanleiding van de stagebeoordeling van de studenten, en bevestigingen van de stageplaatsen en werkveld. Door de kleinschaligheid van de opleiding is er volgens de commissie tevens een voortdurende, informele dialoog tussen het werkveld en de opleiding. Een aantal lectoren is, binnen hun vakgebied, ook actief in het werkveld en in beroepsverenigingen, en zijn op die manier betrokken bij wetenschappelijke en maatschappelijke evoluties binnen de creatieve therapie met betrekking tot hun vakgebied. Zoals aangegeven vraagt de commissie wel om een structureel formeel betrekken van het werkveld, los van de stageplaatsen, bij de opleiding om een voortdurende afstemming van de doelstellingen op de eisen van het werkveld te kunnen verzekeren, onder andere in de vorm van systematische bevestigingen.

De commissie is van oordeel dat wat betreft de betrokkenheid van studenten, alumni en het werkveld er te veel sprake is van eenrichtingsverkeer. Er is immers te weinig terugkoppeling naar deze betrokkenen, noch zit er een systematiek in deze terugkoppeling. Wanneer een zekere systematiek zou bewerkstelligd worden bij de formele bevestigingen van de verschillende betrokkenen en in de terugkoppeling daarvan, zou de betrokkenheid volgens de commissie structureel kunnen worden geborgd (volgens het systeem van PDCA, Plan-Do-Check-Act).

De verschillende betrokkenen die de commissie sprak tijdens het visitatiebezoek, gaven wel aan dat ze zich voldoende betrokken voelden bij de opleiding. Dit is zoals aangehaald een positief effect van de kleinschaligheid en laagdrempeligheid van de opleiding. Zowel docenten, stagementoren en andere partners uit het werkveld als studenten en alumni voelden zich gehoord door de opleiding, en waren van mening dat hun behoeften wel degelijk de verbeteracties mee stuurden. De commissie was tevreden dit te kunnen vernemen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Formaliseren en systematiseren van de betrokkenheid van zowel docenten, gastdocenten, studenten, alumni als het werkveld.
- Systematisch resultaten van bevestigingen en daaraan gekoppelde verbeteracties terugkoppelen naar de verschillende betrokkenen.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	voldoende
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	voldoende
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **onvoldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van oordeel dat de opleiding onvoldoende kan aantonen of de gerealiseerde eindkwalificaties in overeenstemming zijn met de beoogde oriëntatie en het beoogde niveau van de bachelor-na-bacheloropleiding. Wegens het gebrek aan een eenduidige visie slaagt de opleiding er volgens de commissie niet in om de verwachte eindkwalificaties zoals ze die zelf vooropstelt en zoals het domeinspecifieke referentiekader van de commissie vermelden, te bereiken. Tijdens de gesprekken met de studenten, alumni, medewerkers en het werkveld is overigens gebleken dat de student de meerwaarde van het opleidingsonderdeel vaak niet kan toelichten aan een potentiële werkgever. De commissie ziet hier een directe relatie met het gebrek aan een duidelijke visie en opleidingsdoelstellingen (cf. *onderwerp 1*). Ze vraagt hier dan ook dringend aandacht voor van de opleiding. De opleiding zou bovendien het tewerkstellingsprofiel van de creatief therapeut en de visie die daarbij gepaard gaat, beter moeten overbrengen aan de studenten, opdat zij weten wat hun positie in de arbeidsmarkt is/kan zijn en hoe ze deze kunnen verdedigen.

Zoals aangegeven heeft de commissie kunnen vaststellen dat, ondanks de schijnbaar kleine markt voor creatief therapeuten, de opleiding wel al begonnen is met het blootleggen van die markt en dat ze probeert tegemoet te komen aan de verzuchtingen van het werkveld. Op het vlak van tewerkstelling was een kleine meerderheid van de respondenten van de bevraging van alumni tewerkgesteld als creatief therapeut binnen het jaar na afstuderen, zo heeft de commissie vastgesteld. Het diploma van de vooropleiding van de alumni speelt echter wel in belangrijke mate een rol bij het vinden van een job. Een aantal afgestudeerden heeft ervoor gekozen om in het diploma van hun vooropleiding te solliciteren en te werken, zo stelde de commissie vast. Daarnaast zijn er ook afgestudeerden die aangeven dat ze de opleiding volgden als een persoonlijke verrijking zonder stappen te zetten in de richting van de arbeidsmarkt. Wat betreft de voorbereiding op de arbeidsmarkt binnen de opleiding klinkt er vooral ontevredenheid door in

de bevestigingen over een aantal ateliers in het werkveld waar (nog) niet expliciet creatief therapeutisch wordt gewerkt, maar onder een mengvorm. Tot slot is 94 procent van de respondenten tevreden tot bijzonder tevreden over de huidige alumniwerking van de PHL. De eindconclusie van de bevestigingen bij de alumni is dat een kleine meerderheid volgens de bevestigingen tevreden is met de marktwaarde van het diploma.

De commissie is van oordeel dat deze tevredenheidsgraad momenteel te laag ligt, en vraagt de opleiding dan ook om te onderzoeken hoe ze de tevredenheid bij de alumni over het niveau van de bereikte eindkwalificaties kan vergroten. De commissie heeft tijdens de gesprekken met alumni en het werkveld kunnen horen dat, hoewel de betrokkenen uiteindelijk de verworven eindkwalificaties en het behaalde niveau aan het einde van de opleiding wel aan de maat vonden en ze ook globaal tevreden zijn over het curriculum, de professionele gerichtheid een zorgpunt is. Het eigenlijke therapeutische werken komt immers niet voldoende aan bod in het huidige programma. Ook de handelingstoetsen schieten daarbij te kort om te kunnen verifiëren of studenten de competenties wel geïntegreerd kunnen inzetten. Momenteel zijn de handelingstoetsen de facto beperkt tot de stage, zo stelt de commissie.

Tijdens de gesprekken en uit de bevestigingsresultaten heeft de commissie wel kunnen vaststellen dat het werkveld in het algemeen tevreden is over de kwaliteit en het niveau van de stagiairs. De visitatiecommissie stelde echter ook vast dat het werkveld van mening is dat met betrekking tot de stagiairs nog meer kennis van psychopathologie en therapeutische vaardigheden nodig is. Dit ligt in dezelfde lijn met de verzuchting die de alumni hebben over het inoefenen van de creatief-therapeutische vaardigheden tijdens de stage. De commissie moet hieruit concluderen dat de opleiding nog strengere voorwaarden moet stellen aan de stageplaatsen. Ze vraagt de opleiding dan ook om te onderzoeken hoe ze hiermee kan omgaan in de toekomst. Het is immers noodzakelijk dat de opleiding zelf enerzijds voorziet in een voldoende training van alle vaardigheden; anderzijds is het ook noodzakelijk dat deze vaardigheden allemaal samenkomen in de handelingstoetsen zoals de stage.

De commissie is daarnaast van oordeel dat wat specifiek de stage betreft, deze een voorbereiding moet vormen op de instap in het werkveld, naast het aandeel dat de praktijklessen, het integratieproject en de bachelorproef hierin hebben. De stage, die de grootste rol speelt in het aftoetsen en aanscherpen van de vaardigheden en attitudes van de student, is volgens de commissie momenteel te kort in duur om te kunnen voorzien in een voldoende training van de vaardigheden en attitudes die benodigd zijn voor een creatief therapeut. Uit de gesprekken met alumni en het werkveld is dit tevens gebleken. De commissie wil de opleiding dan ook vragen om te bekijken of het aantal stage-uren nog kan worden opgedreven.

De kwaliteit van de integratieproeven is aan de maat. De schriftelijke neerslag van de proeven die de commissie kon doornemen, was van een gedegen inhoudelijk niveau voor een bachelor-na-bacheloropleiding. Het is de commissie echter wel opgevallen dat enkele eindwerken niet voldeden aan de APA-normen, wat ze als een grote vormelijke tekortkoming ziet. Daarnaast kennen niet alle integratieprojecten een inhoudelijke focus op creatieve therapie, wat volgens de commissie noodzakelijk is. De commissie vraagt de opleiding dit in de toekomst sterk te bewaken om de relevantie van het eindwerk voor het beroep van de afstuderende creatief therapeut te vrijwaren.

De resultaten wat betreft de internationale dimensie van de opleiding zijn volgens de commissie nog niet geheel aan de maat. Wat betreft internationalisering moet de afgestudeerde in staat zijn om in een internationale en interculturele context te functioneren, en moet hij kennis hebben van de internationale en interculturele ontwikkelingen en aspecten van de creatieve therapie. De commissie is van oordeel dat de eigenlijke internationaliseringsactiviteiten onder studenten

en docenten nu te beperkt zijn om zo een doelstelling te kunnen realiseren. De commissie denkt dan ook dat een deelname aan een internationa(a)l(e) congres/studiedag/activiteit actief moet worden bevorderd.

Het wetenschappelijke aspect in de opleiding en de maatschappelijke dienstverlening zijn op dit moment nog niet uitgewerkt omwille van de beperkte omkadering. De commissie is echter van mening dat men deze aspecten wel moet opnemen in de activiteiten van de opleiding, daar ze een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de onderwijsactiviteiten en de professionalisering van het personeel.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Verzekeren dat de stage inhoudelijk creatief-therapeutisch is gericht.
- Bewaken dat alle integratiewerken een focus kennen op creatieve therapie.
- Beter communiceren en overbrengen van de visie op creatieve therapie van de opleiding bij studenten om hun marktwaarde te versterken.
- Internationaliseringsactiviteiten inleggen voor zowel docenten als studenten in functie van de opleiding.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De opleiding heeft zelf momenteel ook nog geen streefcijfers bepaald voor slaagpercentages, gemiddelde studieduur en studie-uitval. De commissie is echter van mening dat het formuleren van streefcijfers nodig is om haar taak rondom de beoordeling van onderwijsrendement gedegen uit te voeren, en is van mening dat zij hierdoor geen uitspraken kan doen over het eigenlijke onderwijsrendement en de verhoudingen daarbinnen. De commissie heeft wel kunnen vaststellen dat de opleiding een gedegen studie uitvoert naar de profielen van haar studenten en de doorstroom.

De commissie heeft wel kunnen vernemen dat cohorteonderzoek en datarapporten aantonen dat de opleiding erin slaagt om de beoogde doelgroepen te laten instromen in de opleiding. De opleiding ziet wel een lichte afname van de Bachelors Ergotherapie en een opvallende toename van de Bachelors Humane wetenschappen. De verschuiving binnen de groep van de humane wetenschappen heeft implicaties voor het aansluiten van het traject gezondheidszorg en sociaalagogisch werk op de vooropleiding. De verschuiving binnen de totale groep van humane wetenschappen naar artistieke vorming wordt opgevangen door de uitsplitsing van het curriculum in het eerste jaar in de twee trajecten.

Tot op heden, zo brengt de opleiding in kaart, stroomden geen studenten in die al substantiële werkervaring hadden op het vlak van creatieve therapie. Vooral vrouwen kiezen Creatieve therapie als studierichting. Regionaal gezien stromen vooral studenten uit de provincies Limburg, Antwerpen en Vlaams-Brabant in de opleiding in. Slechts één buitenlandse studente volgde de opleiding, en één allochtone studente meldde zich op de selectiedag. Zij kon onmogelijk weerhouden worden wegens onvoldoende kennis van het Nederlands, zo heeft de commissie kunnen vernemen.

Wat betreft de doorstroom blijkt dat een meerderheid credits behaalt voor 100 procent van de opgenomen studiepunten. De slaagratio's zitten tussen 86 en 99 procent, en tonen dus een hoog studierendement aan. De commissie ziet deze hoge slaagcijfers bevestigd en kan dit enkel toejuichen. Gemiddeld haalt 84 procent van de studenten het diploma binnen de normale studieduur van twee academiejaren, wat een hoog percentage is voor een groep die grotendeels bestaat uit werkstudenten met een gezinslast. Alle studenten slagen overigens voor hun stage in het eerste en tweede jaar, en halen respectievelijk gemiddeld 14/20 in het eerste jaar en 15/20 in het tweede. Voor het integratieproject slaagt tussen 88 en 100 procent van de deelnemende studenten met gemiddeld 13/20.

Cohorteonderzoek toont verder aan dat in de twee laatste cohortes het percentage vroegtijdige uitstromers die het diploma niet halen, tussen 10 en 12 procent ligt. De commissie stelt inderdaad vast dat er nauwelijks sprake is van drop-out, wat wellicht te danken is aan de inspanningen die de opleiding levert om afhaakgesprekken te voeren met kandidaat-uitstromers.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Formuleren van (opleidingsgebonden) streefcijfers bij gebrek aan streefcijfers op Vlaams niveau.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: [onvoldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	onvoldoende
facet 6.2	onderwijsrendement	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp onvoldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

De visitatiecommissie maakt een negatieve afweging.

De commissie heeft moeten vaststellen dat de gerealiseerde eindkwalificaties op het moment van het visitatiebezoek niet in overeenstemming waren met de noodzakelijk nagestreefde competenties qua domeinspecifieke eisen. De commissie is van oordeel dat de opleiding ook onvoldoende kan aantonen of de gerealiseerde eindkwalificaties in overeenstemming zijn met de beoogde oriëntatie en het beoogde niveau van de bachelor-na-bacheloropleiding. Wegens het gebrek aan een eenduidige visie slaagt de opleiding er volgens de commissie niet in om de verwachte eindkwalificaties zoals ze die zelf vooropstelt en zoals het domeinspecifieke referentiekader van de commissie die vermeldt, te bereiken. Op het ogenblik van het bezoek was de professionele gerichtheid die noodzakelijk is voor het programma onvoldoende aanwezig in de verschillende curriculumonderdelen. Het eigenlijke therapeutische werken komt zo niet voldoende aan bod in het huidige programma, en ook de handelingstoetsen schieten te kort. De creatief-therapeutische vaardigheden kunnen binnen de (enige) handelingstoets van de stage overigens niet steeds

getoetst worden door het huidige aanbod stageplaatsen. Ook de geïntegreerde toetsing van de verschillende types kennis en vaardigheden baart de commissie zorgen.

In het kader van de vastgestelde tekorten adviseert de commissie de opleiding met klem het volgende aan:

- De professionele gerichtheid van het programma vrijwaren in functie van de verwerving van de eindkwalificaties.
- Verzekeren dat de stage inhoudelijk creatief-therapeutisch is gericht in functie van de verwerving van de eindkwalificaties.
- Bewaken dat alle integratiewerken een focus kennen op creatieve therapie.
- Beter communiceren en overbrengen van de visie op creatieve therapie van de opleiding bij studenten om hun marktwaarde te versterken.
- Internationaliseringsactiviteiten inleggen voor zowel docenten als studenten in functie van de opleiding.

De commissie is wel van oordeel dat de opleiding mits de juiste kritische houding en gepaste verbetermaatregelen het studieprogramma in kwaliteit kan verhogen. Ze vraagt de opleiding en de hogeschool dan ook de aanbevelingen ter harte te nemen.

GLBAAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatierapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De commissie is van oordeel dat het ZER zelf vlot leest. Het ZER vertoont echter wel tekorten aan informatie, alsook aan concrete, correcte verwijzingen binnen het geheel van zelfevaluatierapport en bijlagen om een consistent beeld te krijgen. Dit maakte het ZER initieel moeilijk te doorgronden. De commissie vindt dan ook dat er meer transparantie kon worden gecreëerd. De informatie die middels het ZER werd aangeleverd, was volgens de commissie echter wel waarheidsgetrouw.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	onvoldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	onvoldoende

is de commissie van mening dat er onvoldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

In haar reactie op de eerste terugmelding heeft de opleiding aangegeven volgende verbeteracties gepland of uitgevoerd te hebben:

- Intussen onderzoekt de opleiding, in overleg met de andere opleiding Creatieve therapie aan de Arteveldehogeschool, de mogelijkheden om een effectieve studieduuruitbreiding te realiseren. De opleiding heeft de toestemming van het PHL-beleid om deze mogelijkheid te verkennen en hiervoor een eventuele aanvraag in te dienen.
- Ook heeft de opleiding de nood aan een duidelijke opleidingsgebonden visie, die als rode draad doorheen het terugmeldingsrapport loopt en ook reeds bleek uit de mondelinge terugmelding, onmiddellijk opgenomen. In juni 2012 is de opleiding gestart met een stappenplan met als eerste stap het opstellen van een duidelijke visie in het kader van een opleiding van 90 SP. In een volgende stap zal deze visie vertaald worden in een opleidingsprofiel om vervolgens het opleidingsprogramma te hervormen in overeenstemming met de visie en het opleidingsprofiel.
- De commissie heeft op basis hiervan haar oordelen niet gewijzigd.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN³

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	voldoende
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	voldoende
Onderwerp 2 Programma	onvoldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	onvoldoende
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	onvoldoende
Facet 2.3 Samenhang	voldoende
Facet 2.4 Studieomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	voldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	voldoende
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	onvoldoende
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	voldoende
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	voldoende
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	voldoende
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	voldoende
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	voldoende
Facet 4.2 Studiebegeleiding	voldoende
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	voldoende
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	voldoende
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende
Onderwerp 6 Resultaten	onvoldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	onvoldoende
Facet 6.2 Onderwijsrendement	voldoende
Bijzondere kwaliteitskenmerken	
Facet 1 Differentiatie en profilering	niet van toepassing
Facet 2 Kwaliteit	niet van toepassing
Facet 3 Concretisering	niet van toepassing

De oordelen zijn van toepassing voor:

PHL Provinciale Hogeschool Limburg

CT Creatieve therapie

³ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

Hoofdstuk 2

Geestelijke gezondheidszorg

DOMEIN SPECIFIEK REFERENTIEKADER

Competenties voor de bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg

1 GEHANTEERDE INPUT

- referentiekaders van de opleidingen op hogeschoolniveau
 - Competentieprofiel Bachelor-na-bachelor Geestelijke gezondheidszorg, Katholieke Hogeschool Kempen
 - Competentieprofiel Bachelor-na-bachelor Geestelijke gezondheidszorg, Katholieke Hogeschool Leuven
- wettelijke bronnen
 - Structuurdecreet (2003)
 - European Qualifications Framework (EQF)
 - Vlaamse Kwalificatiestructuur (VKS)
 - Accreditatiekader NVAO
 - Dublin descriptor
 - Koninklijk besluit: 23 oktober 1964, tot bepaling van de normen die door de ziekenhuizen en hun diensten moeten worden nageleefd
 - Wet op de ziekenhuizen, gecoördineerd op 7 augustus 1987.

2 DOMEIN SPECIFIEKE COMPETENTIES

2.1 Gemeenschappelijke domeinspecifieke competenties

Inzake algemene competenties en algemeen beroepsgerichte competenties, verwijst de visitatiecommissie naar het Structuurdecreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen (2003-04-04).

De commissie heeft zich in het domeinspecifiek referentiekader beperkt tot het formuleren van een aantal competenties met betrekking tot de opleiding. Zij wenst tijdens de bezoeken de profilering van de verschillende opleidingen expliciet na te gaan en heeft daarom gekozen om in de vaststelling van de competenties ruimte te laten voor de profielen van de afzonderlijke opleidingen. De commissie wil tevens benadrukken dat ze bij het opstellen van dit domeinspecifiek referentiekader ervan uitgaat dat de studenten die instromen in de bachelor-na-bachelor Geestelijke gezondheidszorg reeds beschikken over de verwachte startcompetenties (van een verpleegkundige).

De commissie ontwaart binnen het vakgebied Geestelijke gezondheidszorg vier competentierollen of -domeinen. Binnen deze rollen heeft zij een aantal kerncompetenties bepaald.

- 1) De verpleegkundige gespecialiseerd in de geestelijke gezondheidszorg als persoon handelt naar beroepsspecifieke attitudes. Hij/zij is:
 - is empathisch, tactvol, respectvol doch besluitvaardigheid en assertief zowel naar de patiënt en zijn naasten als de leden van het interdisciplinair team en van de gehele organisatie.
 - onderneemt actief en autonoom de nodige acties om de opdrachten als verpleegkundige gespecialiseerd in de gezondheidszorg in de omgang met anderen naar waarde te volbrengen.
 - blijft efficiënt functioneren vóór, tijdens en na nieuwe/complexen en moeilijke situaties, onder sterke druk, bij tegenslagen/fouten of kritiek.
 - kan knelpunten in het verpleegkundig handelen omschrijven in functie van de algemene en beroepsgelateerde wetgeving.
 - reflecteert voortdurend kritisch op het eigen handelen en de eigen positie en stuurt waar nodig bij.
 - herkent ethische en juridische dilemma's en maakt deze bespreekbaar in het team en met de patiënt en zijn naasten.
 - kent en bewaakt eigen valkuilen op praktisch, emotioneel en professioneel gebied.
 - maakt bewust gebruik van de eigen en externe krachtbronnen en voedt ze.

- 2) De verpleegkundige gespecialiseerd in de geestelijke gezondheidszorg als hulpverlener en klinisch beoordelaar:
 - kan gespecialiseerde hulp- en dienstverlening aan cliënten en cliëntsystemen in de geestelijke gezondheidszorg bieden, en dit op verschillende vlakken: het menselijk bestaan op zichzelf, de vitale levensverrichtingen, de dagelijkse levensverrichtingen, de primaire leefsituatie, de directe sociale omgeving en het functioneren in de samenleving. Hij/zij voert daarbij preventieve en hulpverlenende interventies uit op medische wijze.
 - heeft kennis van de psychopathologische ziektebeelden en hun behandelvormen. Hij/zij kan individuele behandelplannen uitwerken waarbij 'zorg op maat' centraal staat. Hij/zij gaat hierbij actief, samen met de patiënt op zoek naar symptomen en klachten van psychische of somatische aard en legt verbanden, ook op existentieel vlak.
 - kan verpleegproblemen en -behoeften zowel schriftelijk als mondeling weergeven volgens hun prioriteit en ze plaatsen binnen een holistisch mensbeeld.
 - heeft kennis van psychofarmaca; de werking, de toedieningswijzen. Hij/zij observeert de nevenwerkingen, heeft kennis van het metabool syndroom, ...
 - heeft kennis van de evidence-based denkkaders zoals client-centered, gedrags- en cognitieve therapie, de systeemtherapie, het oplossingsgericht denkkader, een psychoanalytische behandeling, ...
 - kan een professionele relatie uitbouwen binnen de specificiteit van de geestelijke gezondheidszorg.
 - kan hulpverleningsprocessen binnen de geestelijke gezondheidszorg ontwerpen, plannen, begeleiden, realiseren en evalueren. Hij/zij kan daarbij zijn/haar menswetenschappelijke en ervaringsgerichte kennis aanwenden.
 - kan structurele problemen i.v.m. de geestelijke gezondheidszorg aanpakken.

- 3) De verpleegkundige gespecialiseerd in de geestelijke gezondheidszorg als organisator en coördinator:
 - kan in en vanuit een welzijnsinstelling of geestelijke gezondheidszorgorganisatie werken. Hij/zij kan daarbij multidisciplinair samenwerken in een medisch-psychiatrische context, zowel met vakgenoten, andere beroepsbeoefenaars als vrijwilligers.
 - ontwikkelt professionele relaties met derden.

- kan ondernemend denken en handelen, en bijdragen aan het functioneren van de arbeidsorganisatie via kwaliteitszorg, het ondersteunen van beleidsontwikkelingen, samenwerken in netwerken, medewerkers en vrijwilligers aansturen.
 - kan de missie, doelstellingen en het beleid van de organisatie realiseren in de specifieke context van de geestelijke gezondheidszorg.
 - kan kritisch beleidsmatig meedenken over beleidsdoelen en strategie in de geestelijke gezondheidszorg op micro-, meso- en macroniveau.
 - heeft kennis van de binnen de geestelijke gezondheidszorg actuele thema's, hun behandelconcept en de door de overheid ondersteunde projecten; rouw en verlies, zelfdoding, vroegdetectie van psychose, verslaving en middelenmisbruik, omgaan met agressie, zorg voor ongedwongenheid... Hij/zij kent daarbij de algemeen geldende procedures, protocollen en klinische paden hieromtrent.
 - is vertrouwd met de nieuwe tendensen binnen de geestelijke gezondheidszorg zoals de recente reorganisatie van de geestelijke gezondheidszorg door de vermaatschappelijking van de zorg en de verdere ontwikkeling van de transmurale zorg.
 - verleent zorg vanuit een wetenschappelijk perspectief, neemt regelmatig literatuur door en streeft naar een maximale 'kwaliteit van zorg'.
 - bevordert de kwaliteit van de hulpverlening.
 - kan groepstherapie aanbieden en psycho-educatieve programma's leiden.
 - kan plannen en organiseren.
 - denkt en handelt bewust ondernemend.
- 4) De verpleegkundige gespecialiseerd in de geestelijke gezondheidszorg als professional:
- heeft een betekenisvolle bijdrage binnen het multidisciplinaire team. Hij/zij voert de afgesproken doelstellingen uit, evalueert ze en koppelt ze terug tijdens het teamoverleg. Hij/zij heeft daarbij een open, constructieve en flexibele basishouding, en staat open voor inter- en supervisie om de eigen draagkracht en deze van het team op een constructieve wijze te ondersteunen.
 - kan professioneel, en juridisch en ethisch correct werken. De mensenrechten (rechten van patiënten en cliënten), duurzaamheid, democratische beginselen worden daarbij gerespecteerd en het burgerschap versterkt binnen de sector van de geestelijke gezondheidszorg.
 - is getraind in gesprekstechnieken, zoals motivationele gespreksvoering, overdracht en tegenoverdracht. Hij/zij heeft ook kennis van coping mechanismen, en beschikt over voldoende relationele en sensitieve eigenschappen alsook communicatieve vaardigheden. Hij/zij is mede daardoor in staat een vertrouwensrelatie op te bouwen.
 - heeft een brugfunctie in de contacten met het systeem rond de patiënt, namelijk de familie, de mantelzorgers, de referentiepersonen... . En hij/zij kan indien aangewezen een zorgoverleg coördineren. Patiëntenparticipatie staat voor hem/haar centraal.
 - kan de eigen professionaliteit en deze van anderen ontwikkelen en bevorderen. Dit betekent alle taken uitvoeren die bijdragen aan de eigen professionele ontwikkeling en deze van collega's en studenten binnen de geestelijke gezondheidszorg, alsook onderzoek en innovatie en het ontwerpen van diensten en methodieken voor klanten of klantgroepen binnen de geestelijke gezondheidszorg.
 - is emotioneel stabiel en stressbestendig en kan adequaat reageren in crisissituaties en wisselende omstandigheden.
 - heeft voldoende verantwoordelijkheidszin.
 - creëert een gezond evenwicht tussen de professionele en de andere rollen.

2.2 Opleidingsgebonden domeinspecifieke competenties

/

3 BESLUIT

De commissie wenst tijdens de visitatiebezoeken de profilering van de verschillende opleidingen expliciet na te gaan. Zij wil zich verder een beeld kunnen vormen van de manier waarop de opleidingen zich oriënteren naar de hedendaagse actualiteit/realiteit van het beroep en naar de huidige marktsituatie.

De verbondenheid van de opleidingen met hun vakgebied, hun actieve participatie in de buitenwereld en de manier waarop ze hun omgeving in de onderwijsinstelling binnenbrengen, vormen voor de commissie eveneens aandachtspunten.

De commissie wil tot slot expliciet nagaan welke samenwerkingsverbanden en welk overleg er bestaat tussen de vergelijkbare opleidingen en andere nationale of internationale betrokken partijen om een gemeenschappelijk actueel referentiekader en gemeenschappelijke domeinspecifieke leerresultaten op te stellen, die tevens de ruimte laten tot duidelijke profilering door de individuele opleidingen.

VERGELIJKEND PERSPECTIEF

BNB Geestelijke gezondheidszorg in vergelijkend perspectief

WOORD VOORAF

In dit hoofdstuk geeft de visitatiecommissie in vergelijkend perspectief een overzicht van haar bevindingen over de bachelor-na-bacheloropleiding. De commissie besteedt bij de vergelijking vooral aandacht aan elementen die haar het meest in het oog gesprongen zijn of die zij belangrijk acht. Het is niet de bedoeling van de commissie om de individuele opleidingsrapporten in detail te herhalen.

Vooraleer over te gaan naar de facetgewijze vergelijking wil de commissie volgende elementen onder de aandacht brengen. De bachelor-na-bacheloropleidingen worden in beperkte mate gefinancierd door de overheid (50%). Volgens de commissie speelt dit een rol in de kwaliteit van de opleiding. Vaak zijn de studieprogramma's, de studie- en studentenbegeleiding en het opleidings-team aangewezen op de solidariteit binnen het departement en de hogeschool om de (voortgezette en specialiserende) opleidingen in te kunnen richten.

De beperkte financiering heeft tot gevolg dat de opleidingen met een zeer kleine groep vaste medewerkers werken. Een ruimere financiering zou er toe leiden dat men het lerarenkorps kan uitbreiden. De commissie is immers bezorgd over de verhouding docent-gastdocent die ze heeft vastgesteld in de verschillende opleidingen. De keuze voor tijdelijke en gastdocenten zorgt enerzijds voor de aanlevering van een gevarieerd aanbod aan expertise, maar toont tevens aan dat opleidingen moeite hebben om docenten met een vast statuut aan te werven. In een aantal opleidingen kan vastgesteld worden dat de omkadering voor deze gastdocenten te wensen over laat, in het bijzonder op het vlak van onderwijskundige ondersteuning. De commissie vindt dat gastdocenten zeker een meerwaarde vormen, maar er moet over gewaakt worden dat deze gastdocenten het gewenste niveau blijven garanderen.

De bachelor-na-bacheloropleidingen hanteren verschillende toelatingsvoorwaarden. Gezien de diversiteit van de instroom in heel wat opleidingen raadt de commissie de opleidingen aan om het instroombeleid te bewaken in functie van enerzijds de kwalificaties die de vooropleiding en de werkervaring van de instromende studenten met zich kunnen meebrengen en anderzijds de benodigde startcompetenties van de bachelor-na-bacheloropleidingen. Ook moeten de opleidingen er op letten dat de doelstellingen van de opleiding goed gedefinieerd en gecommuniceerd worden.

Kenmerkend voor de instroom van deze opleidingen is het hoog aantal werkstudenten. Dat heeft een invloed op de aanwezigheid van internationalisering in de opleidingen. Een aantal opleidingen ziet de meerwaarde van internationale studentenmobiliteit in, maar vraagt zich af hoe dat te rijmen is met het statuut van werkstudent, waarbij vaak meer flexibiliteit wordt vereist door de opleiding dan er kan geboden worden door de student. Vele opleidingen merken ook op dat weinig studenten vragende partij zijn in zake (internationale) studentenmobiliteit. De commissie is van oordeel dat dit geremedieerd kan worden door de doelstellingen en visie rond internationalisering scherp te stellen en hiervoor voluit te kiezen in de uitwerking van een individueel programma. De commissie ziet hier mogelijkheden om internationaliseringsactiviteiten te implementeren die geen uiterste flexibiliteit vragen van werkstudenten, zoals internationalisation at home-initiatieven of korte internationale studiebezoeken en/of congressen. De commissie stelde weliswaar een aantal van deze good practices vast en hoopt dat de overige opleidingen zich door deze voorbeelden laten inspireren. Ten slotte is de commissie van oordeel dat het wenselijk is dat de opleidingen samen met het werkveld nagaan wat de eventuele mogelijkheden zijn om ook werkstudenten een internationale ervaring te laten genieten.

Een aantal opleidingen kiezen ervoor om werkstudenten de mogelijkheid te geven om hun stage te volgen op de eigen werkplek. De commissie is hier geen voorstander van. Stage op de eigen werkplek is volgens de commissie een (begrijpelijke) gemakkelijksoplossing die vooral organisatorisch comfort betekent voor student, werkgever en instelling. Het elders opdoen van werkervaring heeft echter een aantoonbare meerwaarde voor de student in zijn professionele toerusting en ontwikkeling. De student krijgt immers de kans om andere aanpakken te verkennen. Bovendien draagt dit bij tot objectivering van de evaluatie van de werkzaamheden van de student. De commissie is van oordeel dat een stage op de eigen werkplek enkel kan mits een specifieke uitwerking en de noodzakelijke begeleiding, waarin vooral de opleiding een grote rol dient te spelen.

Ten slotte wil de commissie stilstaan bij de laagdrempelige cultuur die de bachelor-na-bacheloropleidingen volgens haar kenmerken. Deze cultuur bestaat zowel tussen het managementteam van de opleiding en het docentenkorps als tussen deze beide partijen en de studenten. De commissie vindt deze open cultuur een positief element in de bachelor-na-bacheloropleidingen maar waarschuwt voor de informele aanpak wat studie- en studentenbegeleiding betreft.

OPLEIDINGEN IN VERGELIJKEND PERSPECTIEF

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie

De commissie kon vaststellen dat het niveau en de oriëntatie van het competentieprofiel op associatieniveau vastgelegd werden en dat ze in lijn liggen met de decretale vereisten. Het competentieprofiel is gevalideerd door het werkveld. Het draagt de goedkeuring van de commissie weg dat de geformuleerde doelstellingen reeds tegemoetkomen aan een toenemende maatschappelijke vraag, maar ook aan de ondertussen bekrachtigde bijzondere beroepstitel. De opleidingen hadden daarop reeds geanticipeerd. Bovendien apprecieert de commissie dat het competentieprofiel rekening houdt met een brede instroom in de bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg.

De opleidingen kiezen ervoor om de doelstellingen onder drie rollen onder te brengen die verder zijn vertaald in duidelijke gedragsindicatoren. Beide opleidingen geven aan een expertniveau na te streven. De commissie stelde voor een van de opleidingen vast dat de nadruk gelegd wordt op

een holistische oriëntatie waarbij de geestelijke gezondheidszorg vanuit een multidisciplinaire context benaderd wordt. Hoewel de commissie het verbredend karakter interessant vindt, vraagt ze de opleiding te blijven waken over de verdieping. Voor de andere opleiding maakte de commissie de opmerking dat het competentieprofiel ook aandacht mag besteden aan evidence based learning en evidence based practice, aangezien beide deel uitmaken van het programma. In geen van beide opleidingen werd de internationale component verwerkt in de competenties. De commissie vraagt om daarin verandering te brengen.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Bij het opstellen van het competentieprofiel hebben de opleidingen enerzijds rekening gehouden met de profielen van de basisopleidingen Verpleegkunde en Sociaal werk. Anderzijds werden zowel binnen- als buitenlandse bronnen gebruikt. In een van de opleidingen is de internationale ambitie de commissie positief opgevallen. Ze onderschrijft het belang van een internationale benchmarking.

De commissie heeft voor beide opleidingen opgemerkt dat de vakinhoudelijke doelstellingen, in het bijzonder met betrekking tot de psychiatrische zorg, gedetailleerder in het competentieprofiel moeten worden opgenomen.

De domeinspecifieke eisen zijn gekend bij studenten, personeel en werkveld. In beide opleidingen werden de doelstellingen voorgelegd aan een resonantiegroep dat als klankbord fungeert. In een van beide opleidingen is er eveneens een opleidingsadviesraad. De commissie vindt het positief dat de opleidingen op die manier het werkveld betrekken bij de kwaliteit van hun onderwijs. Ze maakte bij een opleiding echter de bemerking dat de brede sector nog weinig bekend is met het bestaan van de bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg. Daarom benadrukt ze het belang van een duidelijke profilering en communicatie van die opleiding naar de externe partners.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Realisatie doelstellingen

De commissie kon vaststellen dat beide opleidingen de doelstellingen omgezet hebben in een adequaat opgebouwd programma en daarbij een competentiematrix hanteren. Beide curricula bevatten verschillende disciplineoverschrijdende elementen, dankzij projectwerk en de stage, wat door de studenten en het werkveld gewaardeerd wordt. In een van beide opleidingen pleit de commissie ervoor om de interdisciplinariteit nog te vergroten door bijvoorbeeld gemeenschappelijke opleidingsonderdelen te organiseren in samenwerking met de andere bachelor-na-bacheloropleidingen Gezondheidszorg. Voor de andere opleiding valt de opmerking dat de holistische oriëntatie niet ten koste van de specialisering in de geestelijke gezondheidszorg mag gaan. De inhoudelijke verdieping op het vlak van psychiatrische pathologie moet daar nog versterkt worden. De procedure bij curriculumherzieningen verschilt bij de opleidingen, maar de commissie waardeert in beide gevallen de systematische aanpak en de dialoog met de stakeholders. De commissie heeft opgemerkt dat er reeds curriculumwijzigingen werden doorgevoerd op aansturen van de studenten. Ze stelt daarnaast tevreden vast dat er bij de curriculumwijzigingen aandacht blijft gaan naar de afstemming op de vooropleidingen van de studenten.

De commissie kon tijdens haar bezoek besluiten dat beide opleidingen belang hechten aan de internationalisering van hun programma. Hoewel een langdurig buitenlands verblijf binnen het bestek van de bachelor-na-bacheloropleiding niet evident is, worden er door beide opleidingen

andere alternatieven aangeboden in het kader van internationalisation@home. De commissie wil de verdere uitbreiding van de internationale elementen in het programma aanmoedigen. Ze spreekt zich uit als een voorstander van korte buitenlandse studiebezoeken, waaraan ook de werkstudenten kunnen deelnemen.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

De commissie trof in beide gevallen een actueel en multidisciplinair programma aan dat inspeelt op het wijzigende zorgmodel en ondersteund wordt door personeel met relevante werkervaring. De studenten waarderen de expertise van de gastdocenten. Sommige docenten van een van de opleidingen zijn actief binnen de expertiscellen van de hogeschool in kwestie, waardoor volgens de commissie de verwevenheid tussen onderwijs en onderzoek zeer goed mogelijk is.

De opleidingen besteden in voldoende mate aandacht aan praktijkervaring en kennisontwikkeling. In een van beide gevallen is de commissie positief over de invoering van een overall-werkstuk, waarin studenten een casus uitwerken die gekoppeld wordt aan vier opleidingsonderdelen. De andere opleiding kan volgens de commissie haar curriculum nog verbeteren door een grotere rol toe te kennen aan evidence based learning. De interdisciplinaire seminars en de nauwe samenwerking met een universitair ziekenhuis zijn dan weer sterke punten in dat programma. De studenten van beide opleidingen komen ook dankzij de stage in aanraking met de beroepspraktijk. Een van beide hogescholen opteert voor een opdeling tussen een kennismakingsstage en een vervolmakingsstage. Op die manier komen de studenten reeds vroeg in het programma in het werkveld. De commissie vindt dat een sterk punt. In beide opleidingen wordt de stage gekoppeld aan een opdracht, hetzij in het ene geval projectwerk, in het andere geval de bachelorproef. De commissie vindt die koppeling zeer leerrijk voor de studenten en is ervan overtuigd dat het eindproduct in veel gevallen ook een win-winsituatie oplevert voor de stageplaats. In het algemeen is ze tevreden over de vakinhoudelijke verdieping die door de stage mogelijk wordt gemaakt. Twee opmerkingen wil de commissie echter meegeven wat de invulling van de stage betreft. Ten eerste geven de studenten van beide opleidingen aan dat zij meer stagebegeleiding en feedback vanuit de opleiding wenselijk vinden. De commissie wil een frequenter contact tussen de student en de stagebegeleider stimuleren en suggereert de opleidingen om stagebezoeken in te stellen. Ten tweede benadrukt de commissie voor werkstudenten het belang van een stage op meerdere stageplaatsen, aangezien dat meer leereffect heeft dan een stage op de eigen werkplek. Die opmerking is vooral relevant voor de opleiding waar veel werkstudenten instromen.

Zowel het projectwerk van de ene opleiding als de bachelorproef in de andere opleiding leiden tot een concreet product, dat het werkveld effectief kan implementeren. Die vorm van maatschappelijke dienstverlening draagt de goedkeuring van de commissie weg.

Het cursusmateriaal wordt van beide opleidingen voldoende degelijk en toepassingsgericht bevonden, al raadt de commissie een van de opleidingen aan om de kwaliteit en de actualiteit van het cursusmateriaal meer centraal te bewaken.

Facet 2.3 Samenhang

De commissie constateerde tijdens beide bezoeken dat de opleidingen een samenhangend curriculum hebben uitgebouwd. Daarbij was ze voornamelijk lovend over de modulaire structuur van het ene programma, dat een doordacht evenwicht creëerde tussen theorie en praktijk.

Beide opleidingen kampen met overlappings in het programma. Enerzijds zijn dat overlappings tussen opleidingsonderdelen, wat vaak verklaard kan worden doordat die opleidingsonderdelen door meerdere (gast)docenten worden ingevuld. De commissie vraagt een blijvende

aliertheid omtrent die overlappings en vindt de communicatie tussen de gastsprekers en de opleiding wenselijk. Het aanstellen van opleidingsonderdeelverantwoordelijken kan in een van de opleidingen een meerwaarde betekenen volgens de commissie. Anderzijds zijn er ook overlappings in beide curricula die gerelateerd zijn aan de vooropleiding van de studenten. Met name de studenten die de bacheloropleiding Verpleegkunde hebben gevolgd, signaleren overlappings. Ook dat dient verder opgevolgd te worden, hoewel de commissie in beide opleidingen gemerkt heeft dat er reeds verbeteringen zijn doorgevoerd. De opleidingen zijn zich bewust van de problematiek.

Het feit dat de opleidingen studenten de mogelijkheid aanbieden om een flexibel traject te volgen draagt de waardering van de commissie weg. Verschillende werkstudenten opteren immers voor een persoonlijk traject waarin ze het programma kunnen spreiden. Een van de opleidingen biedt voor hen een gestandaardiseerd deeltijds traject aan, dat het modelcurriculum opdeelt in twee jaren. De commissie vindt het eveneens positief dat die opleiding zich al voorbereidt op de toekomstige instroom van studenten die via een overgangstraject de bijzondere beroepstitel willen behalen.

Facet 2.4 Studietoer

De commissie kon vaststellen dat beide opleidingen qua studietoer voldoen aan de decretale eisen.

Facet 2.5 Studietoer

De commissie begreep van de studenten dat een van beide programma's zwaar maar aanvaardbaar is. Voor de andere opleiding gaven de studenten aan dat de studietoer meevalt, aangezien de koppeling tussen stage en bachelorproef tijdsbesparend is. Wel vraagt in beide gevallen de combinatie van de opleiding met werk een extra tijdsinvestering van die studenten. Daarom appreciëren de studenten de planning aan de hand van vaste lesdagen per week. In een van beide opleidingen merkt de commissie op dat de studietoer anders gepercipieerd wordt naar gelang de vooropleiding van de studenten. De commissie vindt het belangrijk dat de opleiding die verschillen onderzoekt en opvolgt.

De commissie vraagt de opleidingen om de studietoermetingen zowel kwalitatief als kwantitatief te organiseren. Ze toont er begrip voor dat de resultaten van metingen aan de hand van Metis en/of Kronos voor kleine opleidingen zoals Geestelijke gezondheidszorg niet altijd betrouwbaar zijn, gezien de lage responsgraad. Niettemin wil de commissie voor beide opleidingen de nadruk leggen op het belang van frequente kwantitatieve en kwalitatieve metingen, zodat de opleidingen niet achter de feiten aanlopen. De opleidingen hebben echter een vrij accuraat beeld van de studietoer, door de organisatie van focusgesprekken.

Facet 2.6 Afstemming vormgeving-inhoud

De commissie kon vaststellen dat de didactische vormgeving afgestemd is op de opleidingsonderdelen. In beide opleidingen wordt er gevarieerd in de werkvormen in functie van de praktijkgerichtheid of de kennisontwikkeling van de studenten. De commissie waardeert bij een van de opleidingen dat de vormgeving van het programma afgestemd is op de instroomprofielen, wat geheel strookt met de holistische oriëntatie die de opleiding in kwestie nastreeft.

In het didactisch concept van beide opleidingen staat de zelfstandigheid van de studenten centraal: aan de hand van reflectie en zelfstudieopdrachten stimuleren de opleidingen zo de persoonlijke groei en de competentieontwikkeling bij de studenten. In dat kader is ze ook lovend over het gebruik van een persoonlijk ontwikkelingsplan (POP). De commissie heeft bedenkingen

bij het hoge aantal hoorcolleges in een van de opleidingen en vraagt in het verlengde daarvan om ook de gastsprekers didactische ondersteuning te geven.

De opvolging van het cursus- en studiemateriaal blijft aan de orde: binnen een van de opleidingen is een grotere eenvormigheid tussen de cursussen wenselijk. In dezelfde opleiding vragen de studenten ook meer toelichting bij het gebruik van het elektronische leerplatform, Toledo. In de andere hogeschool gaven de studenten dan weer aan dat zij de link tussen de lessen en de zelfstudie van de handboeken niet altijd terugvinden. Dat verdient meer opvolging volgens de commissie.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

De commissie kon vaststellen dat er een aantal verschillen zijn tussen beide opleidingen wat het toetsbeleid betreft. De ene opleiding legt meer nadruk op permanente en procesgerichte evaluatie, aan de hand van evaluatievormen zoals het persoonlijk ontwikkelingsplan, de intervisiegesprekken en peerassessment in bepaalde modules. Bovendien zijn de examens binnen die opleiding erg competentiegericht, zoals blijkt uit de overalltoets waarin de studenten meerdere opleidingsonderdelen integreren bij het oplossen van een casus. De commissie is lovend over dat concept. In de andere opleiding is er nog meer aandacht voor competentiegerichtheid en casuïstiek nodig. De commissie vindt het echter positief dat de docenten daar een opleiding over competentiegericht toetsen hebben genoten.

De controle van de toetsing van opleidingsonderdelen met meerdere (gast)docenten wordt in beide opleidingen aangestuurd door een centraal figuur: een vast aangestelde docent of de banabacoördinator. De commissie is enthousiast over de gehanteerde werkwijze waarbij de lectoren een aantal vragen met verbeterleutel opstellen waaruit de examinerende lector een selectie maakt. De commissie is van mening dat de studenten goed geïnformeerd zijn, mede dankzij het Onderwijs- en Examenreglement en de ECTS-fiches. De commissie waardeert de transparantie en de feedback naar de studenten. In de ene opleiding vragen de studenten wel om duidelijkere richtlijnen bij het persoonlijk ontwikkelingsplan.

De commissie vond de evaluatie van de stage en de eindwerken over het algemeen evenwichtig: zowel het proces als het product wordt in rekening gebracht. Aan de opleiding die het projectwerk koppelt aan de stage, vraagt de commissie echter om een afzonderlijke stage-evaluatie. Het gebruik van een jury met zowel interne als externe leden bij de presentaties van de bachelorproeven vormt volgens de commissie een sterk punt.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

De commissie kon vaststellen dat de opleidingen de decretale regelingen volgen wat de toelatingsvoorwaarden betreft. De bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg wordt gekenmerkt door een zeer gedifferentieerde instroom, aangezien alle studenten met een vooropleiding in de gezondheidszorg of in de sociaal-agogische studiegebieden zich kunnen inschrijven. Die brede instroom impliceert grote verschillen in voorkennis, wat een grote uitdaging vormt voor de programma's van beide opleidingen. Zij benadrukken dat de verzameling aan vooropleidingen eveneens een meerwaarde vormt, aangezien dat de multidisciplinariteit van het werkveld reflecteert in de opleiding. Ook de commissie ziet voordelen in de kruisbestuiving, maar ze vraagt daarnaast permanente aandacht voor de afstemming tussen de vooropleidingen en het programma. Zoals al eerder werd aangehaald kunnen de verschillen in voorkennis een hindernis vormen

voor de verdieping van bepaalde opleidingsonderdelen. Een van de opleidingen kiest ervoor om een inleidende module aan te bieden, waar eventuele tekorten gedetecteerd en geremedieerd kunnen worden. De studenten spraken zich positief over de module uit, al blijft verdere waakzaamheid volgens de commissie noodzakelijk aangaande de heterogeniteit van de studenten. De commissie merkt ook op dat duidelijke informatie aan kandidaat-studenten van groot belang is. Andersom is het noodzakelijk dat de opleidingen de instroomprofielen nauwgezet registreren en eventuele tendensen in de studieresultaten opvolgen. De commissie stimuleert daarom de organisatie van intakegesprekken, zoals dat in een van beide scholen reeds gangbaar is.

Voor studenten met een ruime werkervaring vraagt de commissie een van de opleidingen om na te gaan of zij niet gediend zijn met een of meer vrijstellingen.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

De commissie trof in beide opleidingen een dynamisch en enthousiast team aan dat gesteund werd door een duidelijk personeelsbeleid. Voor personeelszaken zoals aanwerving, onthaal van nieuwe medewerkers, evaluatie- en functioneringsgesprekken zijn vaste procedures opgesteld. Bij beide opleidingen waardeert de commissie dat er voor het onderwijzend personeel belang wordt gehecht aan de pedagogische bekwaamheden van sollicitanten. Bovendien vindt de commissie het positief dat ook voor het personeel de competenties een centrale rol spelen, bij aanwerving, maar ook bij het opstellen van de takenfiches en competentiekaarten.

De commissie waardeert dat de opleidingen voor de specifieke expertise en vakkennis in het domein gastsprekers aantrekken die deze expertise willen delen met de studenten. Ondanks het grote aantal gastdocenten met beperkte opdracht doen beide opleidingen verdienstelijke pogingen om hen bij de kern van de onderwijsprocessen te betrekken. De communicatie met hen verdient blijvende aandacht.

Het professionaliseringsaanbod voor het statutair personeel is binnen beide opleidingen zeer ruim. De commissie vindt het goed dat de opleidingen en de hogescholen levenslang leren bij het personeel stimuleren. De commissie staat achter het registratiesysteem dat een van de opleidingen hanteert om aanvragen voor navormingen te faciliteren en te registreren. Hoewel ze begrijpt dat een structureel aanbod voor tijdelijke gastsprekers minder nut heeft, vindt ze het belangrijk dat ook de gastsprekers op onderwijsondersteuning kunnen rekenen.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

De commissie kon vaststellen dat de opleidingen voldoende aandacht spenderen aan de professionele gerichtheid van hun personeel. De studenten zijn zeer tevreden over de expertise van hun docenten. In de beide opleidingen stelt de commissie vast dat het team multidisciplinair is opgesteld en op de hoogte is van actuele ontwikkelingen. Enerzijds wordt dat versterkt door het aantrekken van gastsprekers, anderzijds combineren ook verschillende vaste personeelsleden hun onderwijsopdracht met een job in het werkveld. Voor een van de opleidingen vraagt de commissie om meer profielen met onderzoekservaring aan te trekken. Verder waardeert de commissie het wanneer de opleiding ook een vorming voorziet voor stagementoren.

De inspanningen rond internationalisering variëren binnen de twee opleidingen. In een opleiding drukt de commissie zich positief uit over de inspanningen omtrent de internationalisering van het personeel. De andere opleiding wordt verder aangemoedigd om de docentenmobiliteit uit

te bouwen. De commissie wil beide opleidingen stimuleren om initiatieven te blijven nemen omtrent deelname aan internationale congressen en samenwerking met internationale gast-sprekers.

Facet 3.3 Kwantiteit van het personeel

De commissie heeft moeten vaststellen dat de werkdruk in beide opleidingen hoog ligt. Vooral de werklast en werkdruk van de opleidingscoördinator is zorgwekkend, in die mate dat bij een opleiding door het wegvallen van de opleidingscoördinator de continuïteit en de kwaliteit van de opleiding mogelijk in het gedrang zou kunnen komen. De commissie vraagt dan ook om, zeker met de verwachte toenemende studentenaantallen door de komst van de bijzondere beroepstitel, daarop te anticiperen en dit gegeven te remediëren.

In beide opleidingen is het personeelsteam echter gedreven en vinden ze de werkdruk voorlopig aanvaardbaar. De commissie merkt in een van beide opleiding op dat er gewaakt moet worden over een te grote versnippering van het aantal lessen over te veel docenten.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

De commissie vond dat de kwaliteit van de voorzieningen overall aan de maat was. De infrastructuur van beide campussen van een van de opleidingen kunnen kwalitatief onderwijs garanderen, al was de commissie voornamelijk onder de indruk van de doordachte nieuwbouw op een van beide locaties. Ook de nabijheid van een ziekenhuis in de buurt van de andere opleiding, is volgens de commissie een pluspunt.

In een opleiding was de commissie onder de indruk van de organisatie en uitrusting van de skills labs, die voor simulatieonderwijs gebruikt worden. In de andere opleiding vielen de audiovisuele technieken op, die het mogelijk maakten om vaardigheidsoefeningen en simulatieoefeningen op afstand door een grotere groep te laten volgen. De commissie vraagt de opleidingen om te exploreren in welke mate dat voor geestelijke gezondheidszorg een meerwaarde kan betekenen. De bibliotheken, maar ook het studielandschap in een van de hogescholen, kunnen op de waardering van de commissie rekenen. Beide bibliotheken bevatten een relevante collectie voor de bachelor-na-bachelor Geestelijke gezondheidszorg. Eén bibliotheek is zelf een Nederlandstalige literatuurdatabank voor Verpleegkunde gestart, wat de commissie waardeert.

Facet 4.2 Studentenvoorzieningen

De commissie is over het algemeen tevreden over de studiebegeleiding en de studentenvoorzieningen die beide opleidingen aanbieden aan hun studenten. Potentiële studenten worden volgens de commissie in beide opleidingen duidelijk geïnformeerd over het programma en de doelstellingen via verschillende kanalen: de website, opendeurdagen en infodagen, opleidingsbrochures en folders, de WaNaBa-beurs (Wat na Bachelor?), enzovoort.

Bij een opleiding vond de commissie de studiebegeleiding een voorbeeld voor andere bachelor-na-bacheloropleidingen, waardoor dit facet voor deze opleiding hoog werd gescoord. Deze opleiding is erg studentgericht en mikt bij haar studenten niet alleen op persoonlijke studievoortgang, maar biedt hen ook een bredere competentiegerichte persoonlijkheidsvorming.

Hoewel de intenties van de andere opleiding ook goedbedoeld zijn, constateerde de commissie dat studiebegeleiding voornamelijk bij de opleidingscoördinator ligt. Ze vraagt de nodige admi-

nistratieve ondersteuning voor die persoon. Wat de begeleiding van werkstudenten betreft, die vaak specifieke trajectbegeleiding nodig hebben, moedigt de commissie de opleiding aan in haar plannen om voor die doelgroep meer begeleiding op maat te voorzien.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie Resultaten

De commissie kon vaststellen dat er in elke opleiding een aanzet is tot een systematische kwaliteitszorgcultuur, maar dat de uitwerking daarvan verschilt van opleiding tot opleiding. De commissie zag dat beide opleidingen zich baseren op het EFQM-model met hun TRIS-instrument en is tevreden dat dit voor een van de opleidingen resulteert in een kwaliteitshandboek. De commissie waardeert het wanneer de opleiding haar kwaliteitszorg beleidsmatig vastlegt in jaaractieplannen of meerjarenplannen en in het bijzonder wanneer blijkt dat er een heuse bottom-up kwaliteitszorgcultuur aanwezig is in de opleiding. In een van de opleidingen is er op dat vlak nog verbetering mogelijk, aangezien de respons op de enquêtes erg laag was. Daar vraagt ze de opleiding om studenten meer bewust te maken van hun stem ten aanzien van de kwaliteit van de opleiding. De commissie vindt het echter wel nuttig dat de opleiding haar studenten betreft bij de kwaliteitszorg via meerdere focusgesprekken per jaar. Ook de andere opleiding maakt gebruik van kwalitatieve perceptiemetingen, naast kwantitatieve meetinstrumenten. De commissie vindt de combinatie van beide belangrijk, maar ziet in dat de kleinschaligheid van de opleidingen de betrouwbaarheid van kwantitatief onderzoek doet verminderen. De metingen gebeuren frequent en geven aanleiding tot verbeteracties.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

De commissie zag dat beide opleidingen een verbetercyclus volgen in de uitbouw van hun interne kwaliteitszorg. Dankzij de ontwikkeling en de uitvoering van verbeteracties hebben zij beide al resultaten geboekt en curriculumwijzingen doorgevoerd, wat de commissie positief vindt voor deze toch vrij jonge opleidingen. Toch merkt de commissie op dat de kwaliteitscultuur in een van beide opleidingen al sterker verankerd is. Ze kent aan de bevragingen een knipperlichtfunctie toe, wat haar de kans geeft om kort op de bal te spelen. In de andere opleiding verlopen de verbetermaatregelen nog iets meer ad hoc. De commissie hoopt dat de opleiding verder werk maakt van een structurele implementatie van acties. Hoewel het in een kleinere opleiding verleidelijk kan zijn om te kiezen voor een informele aanpak wil de commissie toch vragen om de eigen interne kwaliteitszorg systematisch te organiseren. Ook de opvolging van de verbetermaatregelen verdient in beide opleidingen een meer formele structuur en aanpak.

Facet 5.3 Betrokkenheid van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

De commissie kon constateren dat de opleidingen alle stakeholders consequent betrekken en met hen in dialoog gaan. Dat gebeurt door middel van onder andere formele en informele bevragingen, opleidingsadviesraden en via de stages. Bij een van de opleidingen voelde de commissie aan dat de betrokkenen vertrouwd waren met de bottom-up aanpak. Zowel studenten als personeel voelden zich gehoord door de opleiding. Bij de andere opleiding is er meer aanmoediging nodig om alle geledingen van de studenten en het personeel te overtuigen om zich te engageren voor de kwaliteitszorg: werkstudenten en gastsprekers lijken er minder betrokken, hoewel het goede contact met de opleidingscoördinator helpt. Ook kan daar de werking van de opleidingsadviesraad nog geoptimaliseerd worden: de commissie voelde een grote wens bij de werkveldvertegenwoordigers om meer input te geven aan de opleiding. Beide opleidingen moeten volgens de commissie bijkomende inspanningen leveren voor de uitbouw van een formele alumniwerking. Wat de terugkoppeling van gerealiseerde verbetermaatregelen betreft, kan dat bij een van

de opleidingen nog meer gesystematiseerd worden. De andere opleiding werkt met posters of tienpuntenrapporten, wat de commissie lovenswaardig vindt.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

De commissie is over het algemeen tevreden over het gerealiseerd niveau van de opleidingen. Ze erkent dat de opleidingen tegemoet komen aan een toenemende maatschappelijke vraag en apprecieert in dat kader de aandacht voor multidisciplinariteit binnen de opleidingen, aangezien de alumni met een diploma Geestelijke gezondheidszorg in verschillende takken van de gezondheidszorg en sociale zorg nodig zijn. De alumni wijzen er ook op dat zij vlot tewerkgesteld worden in de sector. Zij zijn tevreden over de bachelor-na-bacheloropleiding, enerzijds omdat zij meer maturiteit en zelfkennis ontwikkeld hebben en anderzijds omdat ze een extra stage-ervaring binnen een specifiek psychiatrische context hebben opgedaan.

Uit de gesprekken met het werkveld kwam bij de ene opleiding een grote appreciatie voor de diepgang in de psychopathologie en de aandacht voor ethiek en juridische omkadering tot uiting. De andere opleiding moet zich volgens de commissie nog sterker profileren in het werkveld, want uit de gesprekken met alumni en werkveldvertegenwoordigers bleek dat het diploma nog te weinig bekend is. Overigens gaven daar de afnemers uit het werkveld aan dat vakinhoudelijke bijscholing van de alumni nodig blijft, aangezien de afgestudeerden het expertniveau nog niet helemaal bereikt hadden. De commissie waarschuwt in dat kader voor de spanning tussen de verbreding en de verdieping binnen de opleiding die hierboven al eerder werd aangehaald. In diezelfde opleiding werd wel de aandacht voor de praktijkgerichtheid door de stakeholders gewaardeerd. Het werkveld was bij beide opleidingen erg positief over respectievelijk het projectwerk en de bachelorproef, aangezien de eindproducten vaak echt bruikbaar zijn voor de stageplaatsen. Alumni bevestigen dat verschillende afdelingen blijven gebruikmaken van de eindwerken.

De commissie kon vaststellen dat er weinig tot geen studentenmobiliteit is. Ze waardeert weliswaar geleverde inspanningen rond docentenmobiliteit en internationalisation@home en moedigt verdere initiatieven omtrent internationalisering aan.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

De commissie kon vaststellen dat de opleidingen een hoge studie-efficiëntie halen. Een van beide opleidingen zet een formeel streefdoel voorop en behaalt dat ook voor de voltijdse studenten. Ze bezat nog geen gegevens van de deeltijdse studenten, gezien de recente opstart van de opleiding. Ook exitgesprekken ontbraken voorlopig, hoewel de opleiding zich op een informeel niveau wel informeerde naar de reden van afhaken. De commissie motiveert de opleiding om formele drop-outgesprekken in te richten om zicht te houden op het rendement en de uitstroom. Voor beide opleidingen geldt echter dat de drop-out vrij laag blijft. Bij deeltijdse studenten, die de opleiding meestal combineren met een job, is de studieduur en de studie-efficiëntie weliswaar gemiddeld lager. De verklaring daarvoor ligt echter grotendeels bij externe omstandigheden.

VERGELIJKENDE TABEL

Geestelijke gezondheidszorg

De oordelen van de commissie op de zes onderwerpen en de daarbij horende facetten worden in een vergelijkende tabel weergegeven. De commissieleden hebben per facet een score op een vierpuntschaal (onvoldoende, voldoende, goed, excellent) en per onderwerp een score op een tweepuntschaal (onvoldoende, voldoende) weergegeven.

De toekenning van het oordeel slaat op het geheel van het facet en het onderwerp en is onderbouwd met argumenten. De oordelen moeten gelezen worden in samenhang met de tekst in de deelrapporten per instelling. Deze tabellen dienen dan ook met de nodige omzichtigheid te worden benaderd.

Verklaring van de scores op facetniveau

E	Excellent	De opleiding realiseert voor het facet een niveau waardoor deze zowel in Vlaanderen als internationaal als een voorbeeld van goede praktijk kan functioneren.
G	Goed	Het niveau van de opleiding stijgt voor het facet boven de basiskwaliteit uit.
V	Voldoende	De opleiding beantwoordt voor dit facet aan de basisstandaard of basisnorm voor respectievelijk een professionele bachelor, academische bachelor of master.
O	Onvoldoende	De opleiding presteert voor het facet beneden de gestelde verwachting en er is voor dit punt beleidsaandacht is.
NVT		Het facet is voor beoordeling van de opleiding niet van toepassing .
OK		Wordt vermeld bij het facet studieomvang indien de opleiding voldoet aan de decretale eisen omtrent de studieomvang.

Verklaring van de scores op onderwerpniveau

V	Voldoende	De visitatiecommissie geeft hiermee aan dat de opleiding op onderwerpniveau voldoet aan de basiskwaliteit.
O	Onvoldoende	De visitatiecommissie geeft hiermee aan dat de opleiding op onderwerpniveau niet voldoet aan de basiskwaliteit.

	K.H.Kempen	KHLeuven
BNB Geestelijke gezondheidszorg		
Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	V	V
facet 1.1 Niveau en oriëntatie	V	V
facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	G	V
Onderwerp 2 Programma	V	V
facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	G	V
facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	G	V
facet 2.3 Samenhang	V	G
facet 2.4 Studieomvang	OK	OK
facet 2.5 Studietijd	V	V
facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	V	G
facet 2.7 Beoordeling en toetsing	V	G
facet 2.8 Masterproef	n.v.t.	n.v.t.
facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	V	V
Onderwerp 3 Inzet van personeel	V	V
facet 3.1 Kwaliteit personeel	G	G
facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	G	G
facet 3.3 Kwantiteit personeel	V	V
Onderwerp 4 Voorzieningen	V	V
facet 4.1 Materiële voorzieningen	G	G
facet 4.2 Studiebegeleiding	V	E
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	V	V
facet 5.1 Evaluatie resultaten	V	G
facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	V	G
facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	V	V
Onderwerp 6 Resultaten	V	V
facet 6.1 Gerealiseerd niveau	G	V
facet 6.2 Onderwijsrendement	V	G

KATHOLIEKE HOGESCHOOL KEMPEN

Algemene toelichting bij de bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg aan de Katholieke Hogeschool Kempen

De bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg wordt aangeboden aan de Katholieke Hogeschool Kempen (K.H.Kempen). De hogeschool biedt opleidingen aan in elf departementen op vier campussen. Op de campus Geel vindt men de departementen Agro- en biotechnologie, Gezondheidszorg en chemie, Handelswetenschappen, Industriële en biowetenschappen, Sociaal werk en Technische wetenschappen. Op de campus Turnhout vindt men de departementen Gezondheidszorg, Handelswetenschappen en Lerarenopleiding terug. Op de campus Lier is er het departement Gezondheidszorg, en op campus Vosselaar het departement Lerarenopleiding. De hogeschool biedt zowel professioneel gerichte als masteropleidingen aan.

Met de Katholieke Universiteit Leuven en tien andere hogescholen maakt de K.H.Kempen deel uit van de Associatie Katholieke Universiteit Leuven (Associatie KU Leuven) sinds 2002.

De bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg wordt ingericht op de campus in Turnhout binnen het departement Gezondheidszorg. Het departement Gezondheidszorg Turnhout organiseert naast de opleiding Geestelijke gezondheidszorg ook de bachelor-na-bacheloropleidingen Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg, Pediatrische gezondheidszorg en Oncologische gezondheidszorg.

De bachelor-na-bacheloropleidingen zijn in Vlaanderen op verschillende momenten ontstaan. Meestal waren ze voor de bamahervorming voortgezette opleidingen. Na de invoering van de bamastructuur zijn ze omgevormd tot bachelor-na-bacheloropleidingen. De bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg is een aantal jaar niet ingericht wegens beperkte interesse en een beperkt aantal studenten. Vanaf het academiejaar 2009–2010 heeft de hogeschool deze opleiding weer ingericht. In de toekomst wordt het behalen van een Bijzondere Beroepstitel na het afwerken van deze opleiding mogelijk.

De hogeschool telde in het academiejaar 2010–2011 7200 studenten. In de opleiding Geestelijke gezondheidszorg zijn in het academiejaar 2011–2012 19 studenten ingeschreven.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek vastgesteld dat de opleiding gebruikmaakt van een goed uitgewerkt competentieprofiel. Het werd opgesteld met aandacht voor de verbreding van de instroom van de opleiding naar andere zorgberoepen. Bij het opmaken van het competentieprofiel hebben de departementen Gezondheidszorg en Sociaal werk van de KHLeuven en de K.H.Kempen samengewerkt. De commissie waardeert het dat het werkveld het competentieprofiel van de opleiding Geestelijke gezondheidszorg (GGZ) in het academiejaar 2009–2010 heeft gevalideerd.

Volgens de commissie zijn de doelstellingen in overeenstemming met het decreet. De commissie kon vaststellen dat het competentieprofiel van de opleiding het resultaat is van de samenwerking tussen hogescholen binnen de Associatie KU Leuven. Zo is binnen de associatiestuurgroep Verpleegkunde en vroedkunde de deelwerkgroep Banaba en permanente vorming opgestart, die het advies gaf om het competentieprofiel van de opleiding Bachelor in de Verpleegkunde als basis te gebruiken voor het competentieprofiel van de bachelor-na-bacheloropleidingen. De sleutelenrollen van een verpleegkundige zoals die zijn uitgewerkt in de basisopleiding Verpleegkundige, komen met andere woorden ook tot uiting in het competentieprofiel van de opleiding Geestelijke gezondheidszorg. Wel werden, zoals gezegd, ook andere uitgangspunten (Sociaal werk...) gekozen voor de opleiding Geestelijke gezondheidszorg, aangezien de toelatingsvoorwaarden voor deze opleiding ruimer zijn.

Verder heeft de opleiding bij het opstellen van haar competentieprofiel rekening gehouden met andere documenten, zoals de onderwijsvisie en het onderwijsconcept van de hogeschool, de strategische doelstellingen van het beleidsplan van de hogeschool, de ministeriële besluiten voor de bijzondere beroepstitels en het advies tot ontwerp voor de Bijzondere Beroepstitels, waarvan de uitvoeringsbesluiten nog niet werden ondertekend en gepubliceerd. Dit laatste is van toepassing voor de opleiding Geestelijke gezondheidszorg. De mogelijkheid om een Bijzondere Beroepstitel te behalen binnen de geestelijke gezondheidszorg, wordt echter in de nabije toekomst verwacht.

Het competentieprofiel is opgebouwd uit drie taakgebieden waarin de afgestudeerde tewerk gaat. Binnen die taakgebieden zijn zes (kern)competenties opgesteld. Twee competenties worden nog eens opgesplitst in meerdere (deel)competenties. In totaal beschikt het competentieprofiel van de opleiding dus over tien competenties. Het competentieprofiel van de opleiding Geestelijke gezondheidszorg ziet er als volgt uit:

- 1) De zorgverlener biedt hulp en dienstverlening aan cliënten en cliëntsystemen.
 - De zorgverlener bouwt een professionele relatie op.
 - De zorgverlener ontwerpt, plant, begeleidt, evalueert en herziet processen binnen de geestelijke gezondheidszorg.
 - De zorgverlener gebruikt menswetenschappelijke en ervaringsgerichte kennis.
 - De zorgverlener voert preventieve en hulpverlenende interventies uit op een methodische wijze.

- 2) De zorgverlener werkt in/vanuit een zorginstelling (organisatie).
 - De zorgverlener functioneert als medewerker vanuit de missie, doelstellingen en het beleid van de organisatie.
 - De zorgverlener werkt multidisciplinair samen met vakgenoten, andere beroepsbeoefenaars en vrijwilligers, en ontwikkelt professionele relaties met derden.
 - De zorgverlener bevordert de kwaliteit van de hulpverlening.
 - De zorgverlener opereert kritisch beleidsmatig en denkt mee na over beleidsdoelen en strategie op micro-, meso- en macroniveau.
 - De zorgverlener denkt en handelt bewust ondernemend.

- 3) De zorgverlener werkt aan professionele ontwikkeling.
 - De zorgverlener ontwikkelt de eigen professionaliteit als gespecialiseerde hulpverlener in de geestelijke gezondheidszorg en bevordert ook de professionaliteit van anderen. Dit gebeurt binnen een ethisch/juridisch kader.

De opleiding heeft in de ter beschikking gestelde documenten aangegeven dat de bachelor-na-bacheloropleiding een expertfunctie tot doel heeft. In het competentieprofiel van de opleiding worden de competenties van het startniveau van een Bachelor in de Verpleegkunde dan ook aangevuld en verdiept. De commissie is van mening dat de competenties voor de te behalen verpleegkundige expertfunctie nog meer specifiek en expliciet mogen worden gemaakt. Studenten, afgestudeerden en werkveld geven namelijk duidelijk aan dat de verwachte en gewenste verdieping wordt bereikt. Ook meent de commissie dat evidence-based learning en evidence-based practice, die duidelijk in het curriculum aanwezig zijn, specifieke aandacht mogen krijgen in het competentieprofiel van de opleiding.

Het competentieprofiel bevat geen internationale component. De commissie is van mening dat de visie en de ambitie van de opleiding omtrent internationalisering in het competentieprofiel nog meer ontwikkeld moeten worden.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om de internationale component in te bedden in het competentieprofiel en een duidelijkere visie te ontwikkelen op internationalisering.
- De commissie beveelt de opleiding aan om de verdieping die de commissie in de praktijk heeft vastgesteld, beter uit te schrijven in het competentieprofiel.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, in geval van gereguleerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Zoals vermeld heeft de opleiding verschillende bronnen gebruikt om haar doelstellingen op te stellen. Gezien de afwijkende instroom in de opleiding zijn vooral de competentieprofielen van de basisopleiding Verpleegkunde en het competentieprofiel van de opleiding Sociaal werk belangrijk geweest bij het opmaken van het competentieprofiel. De commissie meent dat de opleiding nog meer gebruik had mogen maken van buitenlandse bronnen voor het opmaken van het competentieprofiel. De commissie heeft uit de gesprekken tijdens het visitatiebezoek vernomen dat in het competentieprofiel rekening is gehouden met de basiscompetenties van een verpleegkundige, maar dat men binnen de opleiding Geestelijke gezondheidszorg op bachelor-na-bachelorniveau minder werkt met verpleegtechnische handelingen. De commissie waardeert het daarom dat er in het competentieprofiel meer aandacht gaat naar specialisatie, inzicht en het projectmatige, en dat de verpleegkundige competenties wat meer op de achtergrond blijven. Ze is daarentegen ook van mening dat er in het competentieprofiel meer aandacht nodig is voor de vakinhoudelijke doelstellingen. De commissie heeft bijvoorbeeld gemerkt dat de opleiding zich in de praktijk profileert door verdieping in psychiatrische zorg wel in het programma bewust op te nemen, maar de commissie zou deze verdieping ook graag in het competentieprofiel willen zien. Verder is de commissie van mening dat het competentieprofiel van de opleiding voldoende overeenstemming vindt met het domeinspecifiek referentiekader dat de commissie zelf heeft opgesteld.

Volgens de commissie is het competentieprofiel door de betrokkenen van de opleiding gekend. Sinds kort is het competentieprofiel afgestemd met en gevalideerd door het werkveld in een resonantiegroep. De commissie moedigt de opleiding aan deze ontwikkelingen nog verder op te volgen. Zo vernam de commissie dat een opleidingsadviesraad is opgericht om de doelstellingen te laten aansluiten bij de eisen van binnen- en buitenlandse vakgenoten in het relevante beroepenveld. De commissie is positief over de oprichting van een dergelijke raad en kijkt uit naar de verdere operationalisering ervan. Verder zijn vooral de mentoren in het werkveld op de hoogte van de competenties. Zij krijgen immers een stagebundel en -evaluatiefiches, waarin de competenties waaraan een student moet voldoen, zijn beschreven met verwijzingen naar de gedragsindicatoren.

De doelstellingen van de opleiding zijn beschreven in ECTS-fiches, die via de website van de K.H.Kempen openbaar worden gemaakt. Ook de studenten zijn bekend met deze fiches, die ze in het begin van het academiejaar in een bundel ontvangen. Aan de hand van deze bundel worden ook de stage en de tijdens de stage te verwerven doelstellingen besproken. Tijdens het gesprek met de studenten vernam de commissie dat de combinatie van werk en studie er bij veel studenten voor zorgt dat zij onbewust al heel wat competenties verwerven door het onmiddellijk kunnen omzetten van theorie in de praktijk. Voor het maken van hun projectwerk (eindwerk)

maken studenten een projectplan op, dat gekoppeld wordt aan competenties. Dit projectplan wordt ook door docenten geëvalueerd. De stage- of projectmentor is via dit projectplan eveneens op de hoogte van de beoogde competenties. De commissie is van mening dat het opmaken van een dergelijk projectplan van de studenten een zekere mate van zelfstandigheid vergt. Ze waardeert het dan ook dat de leerdoelen per projectwerk vermeld staan, en dat studenten een evolutie moeten aantonen in hun competenties door middel van een score op een vijfpuntenschaal. Volgens de commissie kunnen studenten nog meer bewust en systematisch omgaan met de te bereiken competenties. In die zin staat de commissie achter het voornemen van de opleiding om in de toekomst te gaan werken met een portfolio.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vindt het wenselijker dat de opleiding in haar competentieprofiel gedetailleerder de vakinhoudelijke doelstellingen uitwerkt.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	voldoende
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek het programma van de opleiding onder de loep genomen, en stelt dat de competenties op een adequate manier zijn omgezet in een programma. De commissie waardeert het dat de opleiding een concordantiematrix heeft opgesteld. Hierdoor is het duidelijk welke competenties aan bod komen in welk opleidingsonderdeel. Verder meent de commissie dat het programma bijdraagt tot de realisatie van de doelstellingen. De studenten gaven in hun gesprek met de commissie aan dat ze door de opleiding en de gevolgde opleidingsonderdelen tot verdieping komen en dus de verdiepende competenties hebben verworven, dat ze geleerd hebben om zelfstandig te werken en dat ze werden uitgedaagd, zodat persoonlijke groei mogelijk werd.

De inhoud van het programma komt volgens de commissie tegemoet aan de gestelde doelstellingen. Naast een inleidende module studeren de studenten in het eerste semester opleidingsonderdelen als Stoornissen bij ouderen en Stoornissen bij volwassenen. Verder komen in het eerste semester de opleidingsonderdelen Psychopathologie/psychofarmaca en Werken met groepen aan bod. In het tweede semester worden de opleidingsonderdelen Maatschappelijke fenomenen (zoals suïcide, geweld en complexiteit van samenlevingsvormen,) Stoornissen bij jongvolwassenen, Stoornissen bij kinderen en adolescenten en Bijzondere doelgroepen gedoceerd. In dit laatste opleidingsonderdeel is er aandacht voor afhankelijkheidsproblematiek, justitiecliënteel en cliënten met een mentale handicap. Daarnaast worden de opleidingsonderdelen Maatschappelijke fenomenen en Stage en projectwerk over het hele academiejaar gevolgd.

De commissie is van mening dat er in het programma gefocust wordt op disciplineoverschrijdende elementen. Dit komt vooral tot uiting bij het uitwerken van het projectwerk. Wel vindt de commissie het jammer dat er geen opleidingsonderdelen gemeenschappelijk met een andere bachelor-na-bacheloropleiding uit het departement Gezondheidszorg worden aangeboden, zoals het geval is met de andere bachelor-na-bacheloropleidingen, die een opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen gezamenlijk organiseren. Mits het evenwicht bewaard wordt tussen de eigenheid van de discipline en transparantie enerzijds en de praktische haalbaarheid anderzijds, vindt de commissie het een meerwaarde indien de opleiding Geestelijke gezondheidszorg ook kan instappen in het organiseren van gemeenschappelijke lesonderdelen. Het eventueel gezamenlijk organiseren van de opleidingsonderdelen Maatschappelijke fenomenen of Ontwikkelingen in organisatie en beleid door de opleidingen Sociale gezondheidszorg en Geestelijke gezondheidszorg, vindt de commissie een positief alternatief dat verdere aandacht verdient. Verder is de commissie positief over de aandacht voor de interculturele dimensie in het programma.

De commissie kan een duidelijke aanwezigheid van procedures van curriculumherziening, met betrokkenheid van alle stakeholders, bevestigen. Verder is ook de banabacoördinator, die de zeven bachelor-na-bacheloropleidingen van de departementen Gezondheidszorg in Lier en Turnhout van de hogeschool coördineert, betrokken bij het vastleggen van de curricula van de opleidingen, wat volgens de commissie de verticale samenhang tussen de programma's van de opleidingen bevordert. Bij het opstellen en wijzigen van de curricula streeft de opleiding naar een maximale aansluiting bij de basisopleiding Verpleegkunde en/of andere basisopleidingen voor zorgverleners. Docenten, gastsprekers, studenten en het werkveld kunnen wijzigingen in het curriculum aangeven, die besproken worden door de opleidingsverantwoordelijke en -coördinator en de directie. Na voorlegging op departementale raden en alle betrokkenen wordt het nieuwe curriculum ook voorgelegd aan de opleidingsadviesraad. De (gast)docenten konden aan de commissie bevestigen dat zij door contacten met de opleiding mogelijkheden hebben om programwijzigingen voor te stellen. Ook met de mening van de studenten wordt rekening gehouden bij bevragingen of focusgesprekken.

Volgens de commissie levert de K. H. Kempen inspanningen om internationalisering binnen te brengen in de opleiding. De hogeschool heeft bepaalde strategische doelstellingen rond internationalisering uitgewerkt. Verder is er vanuit de hogeschool een nieuwsbrief aangaande de internationaliseringsactiviteiten. Ook de bachelor-na-bacheloropleiding(en) dien(en)t een plan van aanpak rond internationalisering uit te werken. Tijdens het visitatiebezoek heeft de commissie vernomen dat het voor studenten van een bachelor-na-bacheloropleiding, die meestal ook al (deeltijds) in het werkveld staan, vaak moeilijker is om lange buitenlandse bezoeken uit te voeren of stages te lopen. Ook korte buitenlandse bezoeken zijn schaars, aangezien de lessen slechts op één dag per week plaatsvinden. Wel is de commissie tevreden over de initiatieven met betrekking tot internationalisation@home die de opleiding neemt. Zo worden op de campus jaarlijks internationale dagen georganiseerd, waarop internationale docenten een aantal lessen verzorgen in de bachelor-

na-bacheloropleiding(en). Tijdens het gesprek met de studenten heeft de commissie vernomen dat in de lesinhouden ook buitenlandse voorbeelden aan bod komen. De commissie waardeert het dat docenten hun buitenlandse ervaringen delen met de studenten, en internationale literatuur en studies hanteren in hun cursusmateriaal. De commissie vindt het eveneens positief dat de statutaire docenten deelnamen aan een internationale uitwisseling gedurende meerdere dagen. De commissie hoopt dat de vertaling van het hogeschoolbeleid rond internationalisering in de toekomst nog verder vertaald wordt naar de opleiding Geestelijke gezondheidszorg.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan nog verder werk te maken van het introduceren van internationalisering binnen de opleiding. Korte buitenlandse studiebezoeken zijn daarbij een meerwaarde.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat het programma van de opleiding Geestelijke gezondheidszorg de actuele ontwikkelingen in het vakgebied nauwgezet opvolgt. Door de gemengde instroom – studenten mét en zonder werkervaring, die al dan niet (deeltijds) in het werkveld staan – is er interactie met het vakgebied. Ook door externe bezoeken (bijvoorbeeld in een gevangenis) worden inzichten uit het werkveld doorgegeven aan de studenten. Volgens de commissie mogen nog meer studiebezoeken worden georganiseerd. De gastsprekers en docenten delen hun ervaringen met de studenten. In de ter beschikking gestelde documenten geeft de opleiding aan dat vernieuwingen in het vakgebied worden gevolgd via stages en stagecontacten, externe bijscholingen, de gastsprekers uit het beroepenveld, contacten met het beroepenveld in overlegplatformen of beroepsverenigingen en via de projectwerken, waarvan de thema's meestal zijn aangebracht door het beroepenveld. De opleiding geeft aan dat in het opleidingsonderdeel Ontwikkeling in organisatie en beleid expliciet aandacht wordt besteed aan nieuwe ontwikkelingen in de geestelijke gezondheidszorg. De docenten gaven in hun gesprek met de commissie aan dat zij door contacten met collega's en werkveld tot actuele kennis en uitwisseling van deze kennis komen.

In de opleiding wordt een inleiding gegeven in het wetenschappelijk denken, wat verder wordt uitgediept in de opleidingsonderdelen. De commissie waardeert het dat docenten cursusmateriaal aanbieden waarin recente vakliteratuur is opgenomen. Via de computers op school of van thuis uit kunnen studenten databanken met vakliteratuur raadplegen. De voorbeelden van opdrachten die de commissie heeft ingekeken tijdens het visitatiebezoek, tonen aan dat de studenten vakliteratuur ook in hun opdrachten integreren. De commissie vindt het eveneens positief dat enkele docenten verbonden zijn aan de expertisecellen van de hogeschool (zijnde Mens en maatschappij, Wetenschap en technologie, Gezondheid en zorg), waardoor de link met wetenschappelijk onderzoek is gewaarborgd.

De commissie heeft het cursusmateriaal ingekeken en is van mening dat het materiaal goed is uitgewerkt. De cursusinhouden zijn toepassingsgericht en actueel. Ook komen volgens de commissie voldoende literatuurverwijzingen aan bod en wordt gebruikgemaakt van wetenschappelijke teksten (ook Engelstalige literatuur).

Studenten maken een overall-werkstuk waarin ze voor verschillende opleidingsonderdelen vier recente en relevante artikelen zoeken en deze moeten toepassen op een casus. De commissie vindt dit overall-werkstuk, waarin interdisciplinariteit ook een plaats heeft, een meerwaarde. Er wordt bij het maken van het overall-werkstuk expliciet een literatuurstudie verwacht. Volgens de commissie zou het een meerwaarde zijn indien men vroeg om hierbij ook een internationale bron op te nemen. Tijdens het visitatiebezoek heeft de commissie vernomen dat de studenten in het academiejaar 2010–2011 dit overall-werkstuk niet maakten. Dit kwam omdat de opleiding, gezien de hoge belasting, had beslist het werkstuk te laten wegvallen. Aangezien de opleiding vond dat dit een gemiste kans was, is het maken van het overall-werkstuk het volgende academiejaar weer ingevoerd. De commissie vindt dit een zeer positieve beslissing, en staat achter het afwerken van het overall-werkstuk door de studenten.

Daarnaast hecht de opleiding veel belang aan het projectwerk, gecombineerd met de stage. In de opleiding Geestelijke gezondheidszorg vormen de stage en het projectwerk één geheel, dat over een volledig academiejaar loopt. Studenten werken met andere woorden gedurende hun gehele stage aan hun project, vertrekkende vanuit een probleemstelling of een verbeteringsproject binnen de stage. De bedoeling is om een concreet product aan hun werksituatie of stage aan te bieden dat een oplossing biedt voor het vooropgestelde probleem. De vertegenwoordigers van het werkveld met wie de commissie een gesprek voerde, apprecieerden dit projectmatig werken en ervoeren het als een belangrijke meerwaarde.

De studenten houden een logboek bij over hun stage en formuleren persoonlijke doelstellingen voor de stage. De studenten lopen per academiejaar 14 weken stage, maar kunnen na overleg met hun stageplaats zelf bepalen wanneer ze dat doen. Een stage op meerdere stageplaatsen is eveneens mogelijk. De studenten met wie de commissie in gesprek ging, waren positief over deze mogelijkheid. Ook het feit dat studenten die werken terwijl ze de opleiding volgen, stage mogen lopen op hun eigen werkplek, mits ze de nodige leerkanalen krijgen om een relevant project uit te werken, vinden ze positief. De commissie stelt dat de studenten meer aangemoedigd mogen worden om stage te lopen op verschillende plaatsen. Volgens de commissie bevordert een stage op meerdere plekken immers de leerkanalen van de studenten.

Voor de begeleiding van het projectwerk en de stage doet de opleiding vooral een beroep op de mentoren en stagebegeleiders van de stageplaats zelf. Zij volgen de studenten op. Tijdens het gesprek met de studenten heeft de commissie vernomen dat begeleiding vaak op vraag van de student plaatsvindt. Studenten kunnen, indien zij dit wensen, ook aan de stagebegeleiders van de hogeschool feedback vragen en daarvoor afspraken maken, wat volgens de studenten vlot verloopt. De begeleiding vanuit de hogeschool blijft echter beperkt. De commissie is van mening dat meer begeleiding vanuit de hogeschool een meerwaarde kan hebben. Zo zou het afleggen van een stagebezoek door de lectoren of stagebegeleiders van de hogeschool wenselijk zijn. De afgestudeerden die met de commissie in gesprek gingen, konden dit bevestigen. Zij waren vragende partij voor meer contact tussen de stagebegeleider en de begeleider van de hogeschool.

De commissie is tevreden te vernemen dat er aandacht gaat naar maatschappelijke dienstverlening en permanente vorming. De opleiding biedt aan het werkveld de mogelijkheid aan om een specifiek onderdeel van een module bij te wonen, indien hier vraag naar is. Verder werken de studenten bij voorkeur projecten uit die in het werkveld daadwerkelijk worden geïmplementeerd. Uit het gesprek met de vertegenwoordigers van het werkveld blijkt eveneens dat de stage- en eindwerkbegeleiders de mentorenvormingen vanuit de hogeschool appreciëren.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de stagebegeleiding vanuit de hogeschool, bijvoorbeeld door het afleggen van stagebezoeken, te verhogen.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat het programma van de opleiding samenhangend is. De opleidingsverantwoordelijken bewaken de samenhang van het programma. Ook de banabacoördinator, die zicht heeft over de zeven bachelor-na-bacheloropleidingen binnen de departementen Gezondheidszorg van de hogeschool, wordt zoals vermeld (zie facet 2.1) betrokken bij het vastleggen van het curriculum, wat ook voor samenhang zorgt. Het programma is verder afgestemd met de andere leden van de Associatie.

Volgens de opleiding is er in het programma aandacht voor het beroepsinhoudelijke, het wetenschappelijke en de integratie van competenties en kennis (projectwerk en stage).

De commissie heeft de verslagen van focusgroepen ingekeken tijdens het visitatiebezoek en heeft daaruit afgeleid dat er veel aandacht is voor het bewaken van overlappingen. Studenten kunnen overlappingen in focusgesprekken en bevestigingen over opleidingsonderdelen aangeven. Zo bleken er overlappingen te zijn tussen het opleidingsonderdeel Psychopathologie/psychofarmaca en de opleidingsactiviteit Denkkaders. Dit werd bevestigd tijdens het gesprek van de commissie met de studenten.

Verder blijkt ook de vooropleiding van de studenten aanleiding te geven tot voortdurende waakzaamheid voor overlap. Studenten met een andere vooropleiding gaven in het gesprek met de commissie aan dat de opleiding soms iets te sterk gericht is op het verpleegkundige aspect. Voor verpleegkundigen is er anderzijds dan weer te veel overlap. De opleiding plant bewust een opleidingsonderdeel Inleidende module om het verschil in vooropleiding enigszins op te vangen. Anderzijds worden de verschillen in voorkennis interactief in de lessen gebruikt en in sommige gevallen als een meerwaarde ervaren. De studenten geven aan dat sommige zaken dan wel eerder een opfrissing zijn dan overlap. Deze herhaling van een aantal zaken in de inleidende module biedt volgens hen ook kansen tot verdieping. Niettemin stelt de commissie dat overlap een blijvende alertheid van de opleiding vergt. Veel van de opleidingsonderdelen worden immers vrijwel alleen verzorgd door één of een aantal gastsprekers, wat de samenhang kan bemoeilijken. De opleidingscoördinator is de eindverantwoordelijke van de opleidingsonderdelen, maar het overzicht bewaren en de samenhang garanderen, is hierbij geen sinecure. Wel is de commissie tevreden te vernemen dat er tweemaal per jaar een overlegvergadering wordt gehouden, waarbij onder andere de inhoud en de samenhang/overlap van de opleidingsonderdelen op de agenda staan. Verder heeft de opleiding plannen om vanaf het academiejaar 2012–2013 meerdere opleidingsonderdeelverantwoordelijken aan te stellen, wat de commissie aanmoedigt.

Studenten kunnen het programma voltijds volgen in één academiejaar, maar het is ook mogelijk flexibele trajecten samen te stellen, waardoor studenten zelf een leerpakket kunnen samenstellen

dat gespreid is over verschillende academiejaren, dit om tegemoet te komen aan hun persoonlijke of werksituatie. Studenten zijn tevreden over deze mogelijkheid. Bij het opstellen van een dergelijk persoonlijk leertraject dient de student wel rekening te houden met de volgtijdelijkheid. Zo worden de stage en het maken van het projectwerk als afsluitstuk van de opleiding gezien. Ook dient de student eerst de opleidingsactiviteit Wetenschappelijk onderzoek op te nemen, alvorens het projectwerk en de stage af te werken.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan blijvende aandacht te schenken aan overlappingen binnen het programma. Het aanstellen van opleidingsonderdeelverantwoordelijken die de samenhang van hun opleidingsonderdeel bewaken, is hierbij een meerwaarde.

Facet 2.4 Studieomvang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studieomvang, bachelor-na-bachelor: ten minste 60 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **OK**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg bestaat uit 1 studiejaar van 60 studiepunten. Datzelfde aantal studiepunten kan ook verspreid over meerdere studie jaren worden gevolgd. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 60 studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studieomvang van een bachelor-na-bacheloropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Volgens de stakeholders met wie de commissie gesproken heeft over de studiebelasting, is de opleiding zwaar maar toch studeerbaar en is de algemene studiebelasting dan ook aanvaardbaar. De studenten gaven in hun gesprek met de commissie aan dat er niet echt sprake is van piekbelasting. Vooral de combinatie van de opleiding met werk of met een gezinsleven verzwakt de opleiding, en dit hebben de studenten soms onderschat. Ook wanneer men de stage en het projectwerk moet afronden, is het voor de studenten vaak veel werk. De commissie meent dat hier

nog meer nadruk kan worden op gelegd in de informatievoorziening aan studenten. Uit de ter beschikking gestelde documenten kon de commissie afleiden dat studenten enerzijds vragende partij zijn voor meer contacturen, zodat de hoeveelheid leerstof vergroot kan worden maar toch op een trager tempo kan worden gegeven. Anderzijds is het beperkte aantal contacturen volgens de studenten ook een voordeel om de combinatie met het werk te vergemakkelijken. De opleiding heeft op basis van deze gegevens (uit focusgesprekken) geen aanzienlijke aanpassingen gemaakt in het curriculum.

Het opleidingsonderdeel Klinisch onderwijs (stage) heeft na afspraak met de Associatie KU Leuven voor de bachelor-na-bacheloropleiding een studiebelasting van 27 studiepunten. In de opleiding Geestelijke gezondheidszorg van de K.H.Kempen blijken de 27 studiepunten ook verspreid te zijn over andere opleidingsonderdelen, onder andere door de combinatie van stage en projectwerk, en het maken van het overall werkstuk. Volgens de commissie kan dit gerechtvaardigd worden gezien de specificiteit van de opleiding, waarin werken met casussen centraal staat.

Studietijdmetingen worden in de campussen Lier en Turnhout in onderling overleg en zoals vastgelegd in een meetkalender om de vier jaar gepland, maar kunnen ook op vraag van studenten, docenten of gastsprekers worden uitgevoerd. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer er een nieuwe invulling van een opleidingsonderdeel komt, wanneer wijzigingen in het curriculum zijn aangebracht of wanneer voor een bepaald opleidingsonderdeel een andere docent of gastspreker aan het werk is. In het academiejaar 2007–2008 is er op hogeschoolniveau een studietijdmeting geweest op basis van de methode Metis: schatten achteraf, in combinatie met het invullen van vragenlijsten rond studeerbaarheid. Volgens de opleiding is het hanteren van deze methode vooral aangewezen bij grotere groepen studenten, maar werkt deze niet optimaal bij kleine groepen studenten, zoals bij de opleiding Geestelijke gezondheidszorg. De responsgraad van deze bevraging is immers laag, en studenten stellen zich vragen bij de nuttigheid van de meting en de gegevens. Daarom werd er geopteerd voor het uitvoeren van een studietijdmeting in het academiejaar 2009–2010 op basis van een focusgesprek met studenten. Over twee jaar wordt de volgende studietijdmeting gepland. De commissie meent dat focusgesprekken waarin studenten studiebelemmerende en -bevorderende factoren aangeven, een belangrijke waarde hebben, maar meent dat het voeren van studietijdmetingen om de vier jaar ervoor kan zorgen dat de opleiding inzake studiebelasting achter de feiten kan aanlopen. De commissie heeft begrip voor de wens van de opleiding om zich te hoeden voor overbevraging bij de studenten, maar vindt het toch aangewezen dat er vaker studietijdmetingen onder de vorm van focusgesprekken zouden plaatsvinden.

Uit de gesprekken die de commissie heeft gevoerd met de studenten, blijkt dat zij vooral de flexibiliteit rond de stage enerzijds en de strikte jaarplanning (vaste lesdagen) anderzijds appreciëren om de opleiding haalbaar te maken. Ook het goede contact met de opleidingscoördinator en de docenten waarderen ze.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding om studietijdmetingen sneller te plannen dan om de vier jaar.
- De commissie beveelt de opleiding aan om te onderzoeken waar kwantitatieve metingen de kwalitatieve perceptiemeting van focusgroepen kunnen onderbouwen of ondersteunen.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding streeft in haar didactische concept vooral naar zelfstandigheid en zelfsturing van de studenten. De studenten worden verder aangemaand tot kritische reflectie. Er wordt in deze opleiding dus de nadruk gelegd op zelfsturend leren, empowerment en coaching, en kennisuitwisseling, eerder dan op louter kennisoverdracht. Deze variëteit blijkt uit de gesprekken met de docenten die de commissie heeft gevoerd. De studenten ervaren deze studentgestuurde oriëntering als een uitdaging waardoor persoonlijke groei mogelijk wordt, en zij de beroepsspecifieke competenties kunnen bereiken en verdiepen. De commissie heeft dan ook uit de ingekeken documenten kunnen afleiden dat studenten gemotiveerd worden om te reflecteren rond praktijkervaringen en het inoefenen van theoretisch onderbouwde verklaringsmodellen in de eigen praktijk situatie. De uitwerking van het projectwerk tijdens de stage is hiervan een goed voorbeeld.

Volgens de commissie is de integratie van de praktijkdimensie duidelijk aanwezig in de opleiding en de werkvormen die daarvoor worden aangewend. Zo zijn de skills labs, studiebezoeken en het gebruik van multimedia in de lessen goede manieren om praktijkervaringen uit te wisselen. Verder maakt de opleiding gebruik van een diversiteit aan werkvormen, zoals werkcolleges, zelfstudieopdrachten, casuïstiek, inoefenen van gesprekstechnieken enzovoort. De commissie waardeert het dat de opleiding in het opleidingsonderdeel Werken met groepen bijvoorbeeld gebruikmaakt van rollenspelen. Ook de studenten lieten in hun gesprek met de commissie weten dat zij dergelijke werkvormen ten zeerste waarderen. De commissie heeft tijdens het bezoek vastgesteld dat in de departementen Gezondheidszorg op de beide campussen geëxperimenteerd wordt met simulatieonderwijs. Ook voor de bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg verdient dit verdere exploratie.

De commissie heeft vastgesteld dat er ook nog vaak gedoceerd wordt en er bijgevolg iets te veel hoorcolleges zijn. De opleiding geeft aan dat dit te maken kan hebben met het doceren door gast sprekers, voor wie het vaak moeilijker is om didactische werkvormen te gebruiken. De commissie vindt het positief dat de opleiding voor de vaste docenten investeert in vorming over didactiek. Dit kan ook voor de gast sprekers worden aangewend.

De commissie heeft vastgesteld dat er in de opleiding gebruik wordt gemaakt van het elektronische leerplatform Toledo. Ook zijn een uitgebreide bibliotheek en digitale databanken beschikbaar voor de studenten. Uit de gesprekken die de commissie heeft gevoerd met de stakeholders, bleek dat het cursusmateriaal en de syllabi die vaak door afzonderlijke docenten zijn opgesteld, op punt staan en op tijd beschikbaar zijn. Ook is de commissie van mening dat de cursussen in orde zijn, en dat de inhoud volledig en diepgaand is. Wel is het gebruik van Toledo voor sommige studenten niet evident en is vaak meer toelichting nodig. Ook de materialen van gastdocenten mogen meer op Toledo worden geplaatst. In de ingekeken documenten geeft de opleiding aan dat er sjablonen beschikbaar zijn voor het cursusmateriaal om eenvormigheid te bevorderen. In het cursusmateriaal dat de commissie kon inkijken, bleek er echter nog geen gebruik van te zijn gemaakt. De studenten met wie de commissie sprak, gaven dan ook aan dat elke cursus anders

is opgesteld en met een andere structuur, verschillend van docent tot docent. Zij kunnen het verschil opmerken tussen cursussen die zijn opgesteld door vaste docenten en door gast sprekers. De commissie meent dat eenvormigheid in het cursusmateriaal studiebevorderend werkt en pleit dus voor een maximaal gebruik van de ter beschikking zijnde sjablonen. De commissie is positief over de deelname van de hogeschool aan een project over taalvaardigheid in het hoger onderwijs, dat docenten methodieken moet aanleveren om het studiemateriaal te verbeteren. Zij hoopt dat ook de opleiding Geestelijke gezondheidszorg toegang heeft tot deze methodieken en zij deze kan doorgeven aan de gast sprekers van de opleiding.

De commissie heeft vernomen dat de kwaliteit en de studeerbaarheid van het cursusmateriaal bevestigd wordt in de onderwijsbeoordelingen. Studenten kunnen het studiemateriaal scoren en indien een negatieve score volgt, doet de opleiding inspanningen om dit bij te sturen. Dit konden de afgestudeerden met wie de commissie sprak, bevestigen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding om meer eenvormigheid in het cursusmateriaal na te streven. Het gebruik van het daarvoor beschikbaar zijnde sjabloon kan worden verhoogd.
- De commissie beveelt de opleiding aan om meer toelichting te voorzien aan de studenten betreffende het gebruik van Toledo.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Zoals de commissie heeft kunnen vaststellen tijdens het visitatiebezoek, heeft de hogeschool een toetsbeleid uitgewerkt, dat nu ook is opgestart vanuit de basisopleiding Verpleegkunde. In de volgende fase, met name het academiejaar 2012–2013, zal het toetsbeleid verder geconcretiseerd worden in de bachelor-na-bacheloropleidingen. De docenten hebben vanuit de hogeschool een opleiding over competentiegericht toetsen genoten, wat de commissie positief vindt.

Uit de ingekeken documenten heeft de commissie afgeleid dat de opleiding bezig is met het uitwerken van een concordantiematrix om de beoogde competenties uit de opleiding te koppelen aan de gepaste toetsvormen. De opleiding maakt gebruik van verschillende toetsvormen, zoals mondelinge en schriftelijke examens, het overall-werkstuk en het projectwerk. De commissie waardeert het dat open vragen en casusvragen de meerderheid uitmaken van alle examenvragen. Ook studenten zijn tevreden over deze werkwijze en prefereren zelfs mondelinge examens. De commissie meent dat de competenties nog meer expliciet zouden mogen worden getoetst. Volgens de commissie worden sommige opleidingsonderdelen immers nog te theoretisch en te eenzijdig getoetst, waardoor het expertniveau van de opleiding soms niet altijd zichtbaar wordt. Er mag dus nog veel meer gebruik worden gemaakt van casuïstiek in de examens. De docenten gaven in hun gesprek met de commissie aan dat de opleiding geëxperimenteerd heeft met het maken van één examen waarin een casus bevestigd werd over verschillende docenten heen. Dit bleek echter zeer tijdrovend te zijn. Daarom werkt de opleiding nu bij het opstellen van examenvragen vooral met kleine casussen per docent die studenten moeten oplossen. Om het overzicht

te bewaren en een kwaliteitscontrole uit te voeren, worden de examenvragen naar de banabacoördinator gestuurd.

De studenten verklaarden in hun gesprek met de commissie op de hoogte te zijn van de evaluatiecriteria. De opleiding zorgt ervoor dat deze voor de studenten worden bekendgemaakt aan het einde van de lessen en via de ECTS-fiches. Studenten kunnen feedback ontvangen na het maken van examens en kunnen, indien zij dit wensen, deze examens inkijken. Aangezien vaak verschillende docenten instaan voor een enkel opleidingsonderdeel, organiseert de opleiding het inkijken van de examens en het geven van feedback niet standaard. Het gebeurt dus enkel op vraag van de student. De studenten weten dat deze mogelijkheid er is en gaven in hun gesprek aan dat de docenten bereikbaar zijn. Ook is er een examenreglement, dat de opleiding via het elektronische leerplatform verspreidt. De deliberatiecriteria zijn daarbij duidelijk.

De evaluatie van de stage en van het eindwerk (projectwerk) valt in deze opleiding samen. Er is met andere woorden geen afzonderlijke stage-evaluatie, maar de stage wordt onrechtstreeks geëvalueerd aan de hand van het projectwerk dat de studenten op hun stage hebben uitgewerkt. De doelstellingen die de studenten trachten te behalen of waaraan de studenten tijdens de stage werken, worden dus in het projectwerk behandeld. Volgens de commissie kan het een meerwaarde zijn om de stage ook meer rechtstreeks te evalueren in het licht van het bereiken van een expertniveau.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding sinds het academiejaar 2009–2010 een evaluatie-instrument hanteert dat gebaseerd is op verworven competenties voor de beoordeling van het eindwerk. Het is dus zowel een product- als procesevaluatie. De commissie waardeert het dat het werkveld wordt ingezet om het projectwerk mee te beoordelen. Bij de beoordeling let men op de beoogde competenties, het eindproduct, de schriftelijke neerslag en de mondelinge toelichting van het project tijdens een presentatie. De promotor van het projectwerk beoordeelt het proces, de lezers uit de jury beoordelen het product.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om nog meer competentiegericht te toetsen, door het gebruik van meer casuïstiek in de examenvragen.
- De commissie vraagt aandacht voor het afzonderlijk evalueren van de stage.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten Bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

De bachelor-na-bacheloropleiding is rechtstreeks toegankelijk voor studenten Bachelor in de Verpleegkunde en Bachelor in de Vroedkunde. Voor de opleiding Geestelijke gezondheidszorg zijn de toelatingsvoorwaarden daarnaast nog uitgebreid. Zo hebben ook Bachelors in de Ergotherapie, Sociaal werk, Logopedie en audiologie, Revalidatiewetenschappen en kinesitherapie, Geneeskunde, Gezinswetenschappen en Orthopedagogie toegang tot de opleiding Geestelijke gezondheidszorg.

Volgens de opleiding is het een meerwaarde om te werken met studenten die een verschillende achtergrond hebben (zowel wat betreft hun vooropleiding als het aantal jaren werkervaring). Hierdoor wordt immers de multidisciplinariteit van het werkveld weerspiegeld. De commissie meent ook dat er kruisbestuiving ontstaat door de verschillende vormen van instroom, en erkent de meerwaarde in het programma van een niet-verpleegkundige instroom. De studenten die met de commissie in gesprek zijn gegaan, haalden de meerwaarde van de Inleidende module in het programma aan. Door deze inleiding kan beter gedifferentieerd worden binnen de verschillende vooropleidingen. De commissie merkt op dat deze inleidende module blijvende aandacht verdient. Voor sommige vooropleidingen kan het immers een bijkomende moeilijkheid zijn om op hetzelfde niveau mee te kunnen met de opleiding Geestelijke gezondheidszorg. Uit de ter beschikking gestelde documenten vernam de commissie dat bijkomende informatie uit de basisopleiding Verpleegkunde – waar nood aan is door de verschillende beginsituatie van de studenten – via Toledo ter beschikking wordt gesteld. De commissie vond deze bijkomende informatie echter niet onmiddellijk terug op het leerplatform. De opleiding moet er met andere woorden blijvend op letten dat de nodige informatie de studenten bereikt.

Op hogeschoolniveau is het EVC-en EVK-beleid op punt gesteld. De opleiding maakt er echter geen gebruik van. In de andere bachelor-na-bacheloropleidingen in het departement Gezondheidszorg, kunnen masterstudenten een vrijstelling verkrijgen voor het schrijven van het eindwerk en het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen. Aangezien in de bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg het projectwerk gelinkt is aan de stage, kunnen masterstudenten geen vrijstelling verkrijgen voor het projectwerk. Eventueel kunnen ze wel voor de opleidingsactiviteit Verpleegkundige wetenschappen een vrijstelling krijgen. De commissie meent dat de opleiding meer zou mogen nagaan hoe studenten vrijstellingen zouden kunnen verkrijgen op basis van de EVC-procedure, aangezien studenten vaak een ruime werkervaring hebben opgedaan. Op dit moment heeft de opleiding hier weinig tot geen ervaring mee.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De opleiding moet erop letten dat – gezien de gevarieerde instroom – de juiste bijkomende informatie tot bij de studenten raakt.
- De commissie adviseert de opleiding te overwegen om studenten vrijstellingen toe te kennen op basis van hun eerder opgedane werkervaring.

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	goed
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	goed
facet 2.3	samenhang van het programma	voldoende
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	voldoende
facet 2.7	beoordeling en toetsing	voldoende
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is tevreden over het personeelsbeleid: uit de gesprekken en de ingekeken documenten hebben de commissieleden kunnen afleiden dat er op de hogeschool een duidelijk uitgewerkt personeelsbeleid aanwezig is. De visie van de hogeschool is dat er met de medewerkers een gedeelde verantwoordelijkheid is om de persoonlijke doelstellingen van de personeelsleden en de doelstellingen van de K.H.Kempen op elkaar af te stemmen. De hogeschool verwacht dat haar personeelsleden toonaangevend en ondernemend zijn.

De verschillende departementen van de hogeschool hebben duidelijke criteria voor werving en selectie van nieuwe personeelsleden uitgewerkt. De commissie kon uit de ter beschikking gestelde documenten afleiden dat medewerkers competent en inzetbaar dienen te zijn in minstens twee van de drie pijlers (onderwijs, onderzoek, maatschappelijke dienstverlening). De commissie waardeert het dat de opleiding aandacht heeft voor de specifieke expertise en vakkennis in het domein. Bovendien dienen alle leden van het statutaire personeel een pedagogisch getuigschrift te bezitten of te behalen. De gastsprekers die actief zijn in het werkveld, hebben vaak geen pedagogisch diploma en zijn minder didactisch onderlegd. Blijvende aandacht voor de ondersteuning van de gastsprekers is dus wenselijk. De opleiding geeft zelf de wens aan om uitdrukkelijker gast-

docenten bij effectieve onderwijsprocessen te betrekken, wat de commissie positief vindt. Ook het initiatief om de gastsprekers in de toekomst een informatiefolder te bezorgen, waarin naast praktische informatie ook aandacht gaat naar een aantal didactische aspecten, zoals het werken met studiemateriaal, waardeert de commissie. De commissie meent ook dat zowel de statutaire docenten als de gastsprekers over de nodige kwaliteiten beschikken om het programma van de opleiding te realiseren. Ook de studenten die de commissie gesproken heeft, zijn tevreden over de kwaliteit van de docenten. Zij vinden het een meerwaarde dat de docenten verbonden zijn met het werkveld en appreciëren hun praktijkgerichtheid.

De commissie heeft uit de ingekeken documenten kunnen afleiden dat de hogeschool een databank heeft ontwikkeld die de competenties van de docenten of gastsprekers in kaart brengt. In het academiejaar 2011–2012 zijn de competentiekaarten of curricula vitae van de gastsprekers daarin ingebracht of geactualiseerd. De commissie staat achter het idee om gebruik te maken van deze competentiekaarten bij personeelsaangelegenheden.

De commissie is tevreden over de professionaliseringsmogelijkheden van de docenten. Er is een zeer uitgebreid professionaliseringsprogramma met een waaier aan thema's, waarop het statutaire personeel kan intekenen. De opleiding geeft aan dat het moeilijk is om professionalisering structureel aan te bieden aan gastsprekers. Zij hebben echter door hun werk en ervaring in het werkveld ook professionaliseringsmogelijkheden, zij het minder of niet aan de hogeschool. Het uitgebreide vormingsaanbod voor de statutaire docenten werd intern in de hogeschool ontwikkeld. Het aanbod is ruim en gaat van opleidingen over basis-ICT-vaardigheden tot opleidingen over competentiegerichte toetsen. De commissie waardeert het dat levenslang leren wordt aangemoedigd.

Wat professionalisering op didactisch vlak betreft, organiseert de onderwijsraad om de twee jaar een onderwijsdag. Verder kunnen startende docenten een vorming rond didactische thema's volgen, georganiseerd door de Associatie KU Leuven.

De commissie heeft vastgesteld dat ook de evaluatie van de docenten goed verloopt. Statutaire docenten worden geëvalueerd volgens een vaste procedure van de hogeschool met evaluatiegesprekken, functioneringsgesprekken en de bespreking van een POP (persoonlijk ontwikkelingsplan). De opleidingsverantwoordelijke is eveneens verantwoordelijk voor de evaluatie van gastsprekers. Ook de studenten evalueren gastsprekers en statutaire docenten via de onderwijsbevraging of de focusgesprekken. Om de vijf jaar wordt het doceergedrag van de docenten bevraagd met een rotatiesysteem. Er wordt vanuit het departement nagegaan welke docenten in aanmerking komen voor bevraging; deze docenten worden daar in het begin van het academiejaar op de hoogte van gesteld. De studenten evalueren met een online vragenlijst. De resultaten van de bevragingen worden aangeboden aan de docenten en de directie, op basis waarvan bijsturingen kunnen gebeuren.

Ook de begeleiding van nieuwe medewerkers verloopt volgens de commissie vlot. Nieuwe docenten kunnen twee begeleidingsavonden vanuit de hogeschool volgen. De commissie vindt het positief dat de hogeschool met de nieuwe docenten groepsgesprekken organiseert om na te gaan wat de behoeften van deze docenten zijn. In het departement krijgen nieuwe docenten een peter of meter ter beschikking om hen wegwijs te maken. Er is voor de gastsprekers een informatiebrochure beschikbaar, wat de commissie waardeert.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Zoals vermeld in facet 3.1 appreciëren de stakeholders de praktijkgerichtheid van de docenten. Vooral de gastsprekers, die onmiddellijk verbonden zijn met het werkveld en die dus praktijkvoorbeelden in de lessen kunnen introduceren, zijn een meerwaarde. Zo vonden de afgestudeerden met wie de commissie sprak, de combinatie van de ervaringen van de gastspreker en de gedoedeerde theorie leerrijk en een pluspunt van de opleiding.

De commissie heeft vastgesteld dat de gastsprekers vaak uit dezelfde voorziening komen (voornamelijk ziekenhuizen). Het biedt volgens de commissie een meerwaarde om een grotere variëteit aan gastsprekers uit verschillende werkvelden – bijvoorbeeld (psychiatrische) ziekenhuizen, beschutte werkplaatsen, gevangenissen enzovoort – trachten te betrekken.

De commissie is van mening dat ook de statutaire docenten die verbonden zijn aan de K.H.Kempen voldoende geïntegreerd zijn in het werkveld. Een aantal van hen is deeltijds werkzaam in het praktijkveld; een aantal andere is betrokken bij recente ontwikkelingen in het werkveld via de onderzoekslijn en via hun lidmaatschap in bepaalde commissies of werkgroepen. De commissie pleit ervoor om ook bij de gastsprekers mensen te vinden die betrokken zijn bij onderzoek of onderzoekservaring hebben. Daarom vindt de commissie het positief dat de opleiding via de competentiekaarten nu ook naar de onderzoekskwaliteiten en -ervaring bij de gastsprekers peilt. Ook blijft volgens de commissie de link naar de basisopleiding Verpleegkunde via de docenten bewaard, aangezien de statutaire docenten in de bachelor-na-bacheloropleiding ook werkzaam zijn in de basisopleiding Verpleegkunde. De commissie is ook positief over de systematische opleiding waaraan stagementoren vrijblijvend kunnen deelnemen, en die volgens de commissie op een krachtige visie steunt. Verder zijn docenten vaak betrokken bij het werkveld via de stage of het begeleiden van bezoeken aan instellingen en voorzieningen.

Zoals aangehaald worden levenslang leren en professionalisering voor de docenten gestimuleerd en besproken op team- en personeelsvergaderingen. Er is minder vat en minder zicht op de professionalisering van de gastsprekers.

De commissie is tevreden vast te stellen dat er bij de opleiding aandacht is voor internationale mobiliteit en uitwisseling. In 2010 werden in het departement Gezondheidszorg van de campus Turnhout internationale dagen georganiseerd, waarop buitenlandse partners en studenten workshops en lessen verzorgden. Begin 2011 organiseerde de hogeschool internationale dagen voor alle departementen en opleidingen. De banabacoördinator en enkele docenten van de bachelor-na-bacheloropleidingen zijn ook naar het buitenland gegaan voor opleidingen en het bijwonen van congressen.

Tijdens de gesprekken met de docenten vernam de commissie dat de opleiding ook inspanningen heeft geleverd om gastsprekers of docenten te zoeken in het buitenland. Zo heeft de opleiding

geprobeerd om in Nederland gastsprekers aan te spreken. Volgens de opleiding is het, aangezien de meeste aangesproken personen in privéorganisaties werken, geen sinecure om iemand te vinden die bereid is als gastspreker in de opleiding aan te treden. De commissie wil de opleiding toch aanmoedigen verder te gaan met het zoeken naar internationale gastsprekers, aangezien deze een meerwaarde betekenen voor het onderwijs in de opleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt aandacht voor het betrekken van een grotere variëteit aan gastprekers uit verschillende voorzieningen.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft uit de ingekeken documenten kunnen afleiden dat het departement Gezondheidszorg van de campus Turnhout in 2010 kon rekenen op 22 medewerkers die behoren tot het onderwijzende personeel. Daarnaast combineert één medewerker onderzoek met een onderwijsopdracht. Het departement Sociaal werk, waarvan ook een aantal lectoren opdrachten heeft binnen de opleiding Geestelijke gezondheidszorg, heeft negen medewerkers van het onderwijzende personeel ter beschikking. Het administratief-technische personeel telt vier leden. De ratio van student-personeelslid is 12,2. In het departement Gezondheidszorg van de campus Turnhout werken 15 medewerkers voltijds, 10 medewerkers deeltijds en zijn er nog enkele medewerkers die een gecombineerde opdracht hebben tussen verschillende departementen in de hogeschool of een gedeelde opdracht met de HBO5-opleiding Verpleegkunde. In het departement Sociaal werk zijn er twee voltijdse medewerkers.

Volgens de commissie is de leeftijdscurve van de personeelsleden, die zij heeft kunnen inkijken, evenwichtig.

Voor de bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg wordt in 2010 1,25 VTE statutair personeel uitgerekend. Volgens de commissie is dit eerder weinig statutair personeel dat toegewezen is aan de opleiding, maar gezien het relatief lage aantal studenten in deze opleiding is het volgens de commissie werkbaar. Er dient wel aandacht te zijn voor een te grote versnippering van het aantal lessen over te veel personen.

Er worden 37,5 uren gerekend voor de gastsprekers. In de opleiding is, zoals de commissie heeft kunnen vaststellen, een elftal gastsprekers actief. Dit aantal en het aantal uren dat men actief is in de opleiding, is eerder beperkt in vergelijking met het aantal gastprekers en de uren die de gastsprekers leveren in de andere bachelor-na-bacheloropleidingen van de departementen Gezondheidszorg van de hogeschool. De commissie meent dus dat er aandacht moet zijn voor het bewaken van de ratio vaste docenten/gastsprekers in de opleiding Geestelijke gezondheidszorg.

Uit de gesprekken heeft de commissie kunnen afleiden dat de werkdruk voor de personeelsleden hoog maar haalbaar is. De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek een gedreven team docenten en gastsprekers ontmoet. Bij het inkijken van de verslagen van de focusgesprekken uit juni

2011 bleken de studenten bezorgd te zijn voor een overbelasting van de opleidingscoördinator. Ook uit de gesprekken die de commissie heeft gevoerd met de studenten en de docenten, blijkt deze bezorgdheid. Tevens meent de commissie dat de opleiding tijdig plannen moet maken voor een eventuele uitbreiding van het personeelsaantal bij de verwachte toename van de studenten. De commissie waardeert het dat in het academiejaar 2011–2012 voorbereidingen getroffen zijn om de werkdruk in de bachelor-na-bacheloropleidingen van de K.H.Kempen te verdelen. Verder zullen vanaf het academiejaar 2012–2013 meerdere of verschillende opleidingsonderdeelverantwoordelijken worden aangeduid binnen de opleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om aandacht te hebben voor de werkdruk van de personeelsleden en een te grote versnippering van het aantal lessen over te veel personen.
- De commissie adviseert de opleiding om de ratio statutaire docenten/gast sprekers te bewaken.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwiteit personeel	goed
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	goed
facet 3.3	kwantiteit personeel	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek vastgesteld dat de hogeschool een langetermijninfrastructuurplan heeft, alsook een facilitaire dienst, waarvan het hoofd actief is op Associatieniveau en lid is van verschillende werkgroepen, zodat een onderlinge afstemming van de infrastructuur binnen de Associatie wordt beoogd.

De commissie is onder de indruk van het doordachte infrastructurele concept van de nieuwbouw op de campus in Turnhout (Open Poort), die door openheid en lichtinval uitnodigt tot studie, en bestaat uit twee lesvleugels en een dwarsvleugel over verschillende verdiepingen. De functionaliteit van de verschillende onderdelen in het gebouw (bibliotheek, ontspanning, onderwijs en de bureaus van de directie, administratie en docenten) wordt aangeduid door het gebruik van verschillende kleuren. Er is volgens de commissie ook nagedacht over de ergometrie van het

meubilair. De studenten beschikken in de gemeenschappelijke plaatsen op de campus over meer dan voldoende ruimte.

De opleiding kan beschikken over eigentijdse lokalen en aula's op de campus, die niet aan één bepaalde opleiding of departement zijn toegewezen. De lokalen en aula's zijn uitgerust met verschillende audiovisuele apparatuur en andere moderne technologieën. Er zijn ook een boekenwinkel en een ruime cafetaria aanwezig op de campus.

In het departement zijn zeer moderne en goed uitgeruste skills labs aanwezig, waar de hogeschool en het departement ook experimenteert met simulatieonderwijs. Dit is iets minder van toepassing op de opleiding Geestelijke gezondheidszorg, maar verdient ook voor deze opleiding een verdere investering en exploratie, bijvoorbeeld het simuleren van bepaalde situaties of gesprekstechnieken binnen de geestelijke gezondheidszorg.

In de docentenlokalen hebben docenten geen vaste plaatsen. De drie departementen van de campus Turnhout worden niet gescheiden, om meer overleg en gezamenlijke input te stimuleren. Opleidingscoördinatoren hebben wel een vaste werkplaats. Iedere docent beschikt over een eigen laptop. Er is draadloos internet aanwezig op de hele campus, en er is een lokaal met pc's waarvan de studenten kunnen gebruikmaken. Met een 'Laptop welkom'-campagne stimuleert de hogeschool het gebruik van draagbare computers en andere mobiele apparatuur. De studenten van de opleiding zijn niet verplicht een laptop aan te kopen en mee te brengen, maar kunnen wel – indien nodig – laptops ontlenen bij de servicedesk van de bibliotheek.

De commissie waardeert eveneens de ruime en mooie bibliotheek en de bibliotheeklounge, waar 275 werkplekken ter beschikking zijn voor de studenten. De collectie in de bibliotheek biedt werken aan voor de gehele campus en dus de verschillende departementen, en is ingedeeld volgens het SISO-systeem. Er is een driehonderdtal tijdschriften ter beschikking voor de hele campus, waarvan twee derde naar het departement Gezondheidszorg gaat. Verder biedt de bibliotheek ook elektronische literatuur aan via databanken. De bibliotheek is twee decennia geleden zelf met het aanleggen van een Nederlandstalige literatuu databank voor Verpleegkunde gestart: 'INVERT' (de Index van de Nederlandstalige Verpleegkundige Tijdschriften). De commissie is tevreden te vernemen dat er bij de collectievorming in de bibliotheek rekening wordt gehouden met suggesties van docenten. Voor docenten en studenten worden opleidingen ingericht rond opzoeken, informatievaardigheden, e-bronnen en databanken, wat de commissie waardeert. Verder is de commissie onder de indruk van de technologie die in de toekomst zal voorzien in een zelfuitleensysteem.

De commissie meent dat ook de cursusdienst van de campus in orde is. De vzw Campinia Media is verantwoordelijke voor de aankoop, verkoop en reproductie van het studiemateriaal. Studenten en docenten kunnen daarnaast, indien ze dat wensen, nog andere werken aankopen. Ook de kopieertoestellen van de campus worden door deze vzw beheerd.

De campus is gemakkelijk bereikbaar met het openbaar vervoer. Tussen het station en de campus (een afstand van één kilometer) kunnen studenten gebruikmaken van pendelfietsen of van de uitgetekende verkeersvrije wandelroute. Studenten van de K.H.Kempen kunnen fietsen huren, en er zijn overdekte stallingen en vestiaires met douches voorzien.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Volgens de commissie zijn de sociale voorzieningen en de begeleidingsdiensten van de hogeschool in orde. Bij de sociale dienst van de K.H.Kempen kunnen studenten met psychosociale, sociaal-juridische en financiële problemen terecht. Ook studenten die een studentenjob zoeken, kunnen bij de sociale dienst van de hogeschool aankloppen. De huisvestingsdienst zorgt voor betaalbare huisvesting.

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek vastgesteld dat de studenten van de bachelor-na-bacheloropleidingen en dus ook van de opleiding Geestelijke gezondheidszorg verondersteld worden zelfstandig te kunnen studeren, gezien hun werkervaring of hun vooropleiding. Hoewel de studiebegeleiding van de hogeschool in orde is en op punt staat, maken de studenten er dus weinig gebruik van. De opleiding organiseert niet systematisch trajectbegeleiding voor de studenten, die verondersteld worden zelf contact op te nemen met verantwoordelijken indien ze nood hebben aan bepaalde specifieke ondersteuning. Zo kunnen studenten met studieproblemen, een functiebeperking of een taalprobleem altijd terecht bij de verantwoordelijken van studie- en studentenbegeleiding van de hogeschool. Wanneer een student psychosociale problemen heeft, zijn docenten en de opleidingscoördinator volgens de opleiding vaak het eerste aanspreekpunt. Zij kunnen de studenten dan doorverwijzen naar de dienst Sociale voorzieningen van de hogeschool.

Wel heeft de commissie tijdens de gesprekken vernomen dat de begeleiding grotendeels bij de docenten en de opleidingscoördinator ligt, die volgens de studenten zeer bereikbaar en aanspreekbaar zijn. De opleidingscoördinator is het centrale aanspreekpunt en tracht vele vragen van de studenten via e-mail op te vangen. Deze eenmansopdracht brengt ook een zekere kwetsbaarheid met zich, die verlicht zou kunnen worden door administratieve ondersteuning. Ook is de commissie het eens met de opleiding die stelt dat de begeleiding van werkstudenten continu aandacht verdient, en ze onderschrijft de verdere uitwerking van het plan van aanpak dat de bachelor-na-bacheloropleidingen opgesteld hebben inzake studie- en studentenbegeleiding voor hun specifieke doelgroep. De commissie is positief over het initiatief van het departement Gezondheidszorg op de beide campussen om in te stappen in een OOF-project 'Werkplekieren', waaruit bepaalde output kan gebruikt worden voor de werkstudenten van de opleiding.

De commissie is tevreden te vernemen dat de opleiding zorgt voor informatie aan potentiële studenten via de website, de opleidingsbrochures en folders die worden uitgedeeld. Verder kunnen studenten ook informatie verkrijgen via informatiemomenten en de 'WaNaBa'-beurs (Wat na Bachelor?) van de Associatie K.U. Leuven. Wanneer studenten zijn ingeschreven, organiseert de opleiding een onthaaldag.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan aandacht te schenken aan de werkdruk van de opleidingscoördinator inzake studiebegeleiding.
- De commissie vraagt blijvende aandacht voor de begeleiding van werkstudenten, die vaak specifieke behoeften hebben wat studiebegeleiding betreft.

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	goed
facet 4.2	studiebegeleiding	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie Resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft inzage gekregen in het interne kwaliteitszorgsysteem van de hogeschool, waarbinnen men het TRIS-instrument hanteert dat is gebaseerd op het EFQM-model. De hogeschool en de opleiding hanteren TRIS als instrument voor zelfevaluatie. Verbeteracties vanuit de TRIS-metingen worden opgenomen in het operationeel jaaractieplan. De hogeschool en de opleiding volgen het operationeel jaaractieplan op via de kwaliteitscyclus. Het kwaliteitshandboek van de hogeschool is gebaseerd op de TRIS-structuur (onderverdeeld in een deel per departement en een deel bestemd voor de hele hogeschool) met operationele jaaractieplannen (OJP). In de hogeschool is een tweetal werkgroepen actief: de werkgroep Kwaliteitshandboek, die instaat voor de bewaking van het kwaliteitshandboek, en de werkgroep Indicatoren, die de kwaliteitsraad ondersteunt voor alles wat verband houdt met indicatoren en meetinstrumenten. In het actualiseringsdocument dat de opleiding aan de commissie heeft bezorgd, spreekt men de intentie uit om op zoek te gaan naar specifieke indicatoren voor de bachelor-na-bacheloropleidingen. De commissie onderschrijft dit plan en moedigt de opleiding aan dit nog verder uit te werken.

Op departementsniveau fungeert een kwaliteitsraad, die driemaal per jaar samenkomt. Een kerngroep van directie en opleidingscoördinatoren vergadert tweewekelijks. Op opleidingsniveau worden metingen en bevestigingen uitgevoerd. Er is voor de beide departementen Gezondheidszorg in Lier en Turnhout een meetkalender opgesteld die de frequentie van de bevestigingen regelt. De commissie kan hieruit afleiden dat jaarlijkse onderwijsbevestigingen plaatsvinden, alsook een bevestiging van de stageplaatsen bij studenten, studietijdmetingen (zie facet 2.5), TRIS-score bij de banabacoördinatoren, instroom-enquête, uitstroombevestiging en een bevestiging van de gast-sprekers.

Aangezien de opleiding Geestelijke gezondheidszorg klein is en relatief weinig studenten telt, stelt de opleiding dat dit de responsgraad van de bevestigingen en de validiteit van de resultaten kan beïnvloeden. De opleiding werkt daarom voor de onderwijsbevestigingen met focusgroepen, die vaak betere resultaten opleveren. De commissie heeft in het gesprek met de studenten vernomen dat er meerdere focusgesprekken per academiejaar plaatsvinden, wat de commissie

positief vindt. Uit de gesprekken tijdens het visitatiebezoek en het inkijken van de verslagen van de focusgroepen, heeft de commissie kunnen afleiden dat de studenten de inhoud van de opleidingsonderdelen als positief beoordelen. Hier en daar stellen ze kleine veranderingen voor. De docenten die vanuit verschillende expertisedomeinen lesgeven, ervaren ze als een verrijking.

In 2009–2011 werden de studenten bevraagd over de stage en de stagebegeleiding door de mentoren. Deze bevraging is per stageplaats, waardoor er geen afzonderlijke resultaten voor de bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg beschikbaar zijn. Gezien het belang van de stage/het projectwerk in de opleiding vindt de commissie het wel aangewezen dat er blijvend zicht is op de tevredenheid of ontevredenheid over de stageplaatsen.

Er is in 2008–2009 een instroomenquête geweest op hogeschoolniveau, die in 2010–2011 werd herhaald. De commissie heeft echter geen zicht gekregen op de resultaten van deze bevraging. In 2009–2010 is er een uitstroombevraging (onmiddellijk na het afstuderen) geweest in de beide departementen Gezondheidszorg die peilde naar de tevredenheid van de studenten met betrekking tot het net gevolgde programma. Deze bevraging was anoniem en werd uitgevoerd door middel van het computerprogramma 'Online'. De commissie heeft uit de ingekeken documenten afgeleid dat er echter geen respons was vanuit de opleiding Geestelijke gezondheidszorg, en betreurt dit. Het is wenselijk om de studenten van de opleiding te motiveren om deel te nemen aan deze bevraging. De commissie vindt het een goed initiatief dat de opleiding verdere bevragingen plant om de opleiding zo goed mogelijk af te stemmen op de wensen en noden van het werkveld. Dit wil de opleiding doen door middel van drie vragenlijsten: een voor de studenten onmiddellijk na het afstuderen, een voor de afgestudeerden die zes maanden in het werkveld hebben gestaan en een voor de werkgevers van de afgestudeerden na zes maanden in het werkveld. De commissie kan zich vinden in deze plannen om een dergelijke bevraging te organiseren.

Voor de bachelor-na-bacheloropleidingen in de departementen Gezondheidszorg in Lier en Turnhout is een TRIS-scoring uitgevoerd bij de opleidingscoördinatoren. De resultaten kon de commissie inkijken in het kwaliteitshandboek. De verbeteringsacties die uit deze TRIS-scoring voortvloeiden, zijn opgenomen in de operationele jaaractieplannen van de departementen.

De commissie heeft via de ingekeken documenten vernomen dat in 2009–2010 de opleiding haar gastsprekers heeft bevraagd over facetten zoals de praktische organisatie van de opleiding, het cursusmateriaal, de inspraak enzovoort. Ook hier was de respons laag, waardoor de bevraging niet zal worden herhaald. De commissie meent dat er best blijvende aandacht gaat naar de mening van de gastsprekers, bijvoorbeeld door het organiseren van meer overlegvergaderingen met de gastsprekers.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding om de lage responsgraad voor de bevragingen dichter op te volgen en te remediëren.
- De commissie beveelt de opleiding aan om blijvend de gastsprekers te betrekken bij de bevragingen binnen de opleiding.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbeteringsmaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de hogeschool een duidelijk beleid heeft rondom verbeteringsmaatregelen. De opleiding heeft in de gesprekken met de commissie aangegeven dat vier jaar geleden vanuit het hogeschoolbeleid gestart is met een formele kwaliteitscyclus. Voordien werkte de hogeschool met de PDCA-cyclus, waarvan de C- en A-fases niet altijd werden gerealiseerd. Ook heeft de hogeschool het advies gegeven niet te veel acties tegelijkertijd te starten, maar om de acties te beperken en duidelijk te prioriteren, teneinde een hoog realisatiepercentage te bekomen.

Ook de opleiding heeft verschillende acties lopen, die geconcretiseerd zijn in de operationele jaaractieplannen van de departementen en die de commissie heeft kunnen inkijken. Aan het begin van een academiejaar worden de doelstellingen en de concrete acties die de opleiding daaraan wil verbinden, vernoemd en wordt een timing opgemaakt. Tijdens en aan het einde van het academiejaar voert de opleiding een check uit van wat is afgewerkt, en wat de doelstellingen en acties voor het jaar erop zijn. Gezien geen meetbare streefdoelen of indicatoren worden gebruikt voor de bachelor-na-bacheloropleidingen, geldt ook dat deze voor de opleiding Geestelijke gezondheidszorg niet worden aangewend tot verbetering van de opleiding.

De prioriteiten en actiepunten liggen, zoals de commissie heeft kunnen vernemen uit de gesprekken met de opleiding, bij het herzien van het projectwerk, het koppelen van indicatoren specifiek voor de bachelor-na-bacheloropleidingen aan de metingen, begeleiding van werkstudenten en internationalisering. De commissie onderschrijft deze prioritering en waardeert de intenties van de opleiding, maar stelt dat er nog heel wat moet worden geconcretiseerd.

De commissie heeft vastgesteld dat de methode van werken met focusgesprekken haar resultaten boekt in de opleiding. Uit de gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken blijkt dat er voortdurende bijsturing is op basis van de feedback van studenten via de focusgroepen. De studenten bevestigden dit in hun gesprek met de commissie. Zij melden dat de opleidingscoördinator actief inspeelt op opmerkingen van de studenten, bijvoorbeeld rond het aantal opdrachten dat de studenten moeten afwerken in de opleiding. Uit het verslag van de focusgroep van 2011 dat de commissie heeft ingekeken, blijkt ook dat hard is gewerkt aan het op punt stellen van de opleiding en de werkpunten die naar voren kwamen in de focusgroep van 2010. De commissie kan dus concluderen dat de docenten en de opleidingscoördinator aanspreekbaar zijn en dat aanpassingen snel gebeuren. De commissie vraagt wel om de verbeteringsmaatregelen daarbij structureel te implementeren, wat nu nog te weinig gebeurt, waardoor bepaalde verbeteringsacties nog te veel ad hoc verlopen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt aandacht voor het systematisch vaststellen en de structurele implementatie van de verbeteringsmaatregelen, teneinde deze niet ad hoc te laten verlopen.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft uit de ter beschikking gestelde documenten en uit de gesprekken die zij met de stakeholders tijdens het visitatiebezoek heeft gevoerd, kunnen afleiden dat de opleiding al haar stakeholders bij de interne kwaliteitszorg betreft.

De opleiding betreft haar medewerkers door middel van overlegvergaderingen waarin problemen kunnen worden aangekaart. Het departement Gezondheidszorg in Turnhout werkt met een 'groot team banaba' waarin alle docenten en opleidingsverantwoordelijken samen met de directie vergaderen. Het is niet duidelijk of ook de gastsprekers aan deze overlegvergaderingen deelnemen, maar de commissie vindt het wel een meerwaarde indien dit het geval zou zijn. Daarnaast is er nog een 'klein team banaba' actief, dat bestaat uit de opleidingsverantwoordelijken en de algemene banabacoördinator. De opleiding gaf in het gesprek met de commissie aan dat het geen sinecure is om de gastsprekers, die slechts een beperkt aantal uren in de opleiding vervullen, te mobiliseren en hen meer te betrekken bij de opleiding of bijvoorbeeld bij de TRIS-scoring. Het goede contact tussen de opleidingscoördinator en de gastsprekers helpt. Toch meent de commissie dat de opleiding nog meer inspanningen kan leveren om de gastsprekers te betrekken.

Zoals in facet 5.1 vermeld, betreft de opleiding haar studenten vooral door middel van de (onderwijs)bevragingen via de focusgesprekken. De studenten met wie de commissie sprak, evalueren deze focusgroepen als een positief initiatief. Tijdens de focusgroepen kunnen de studenten terugkoppeling ontvangen over de geleverde verbeteringsacties. Verder waardeert de commissie het dat de terugkoppeling van de maatregelen tot verbetering en andere gegevens de studenten eveneens bereiken onder de vorm van posters of tienpuntenrapporten.

Binnen de hogeschool en het departement kunnen studenten meer betrokkenheid verwerven door deelname aan de departementale raad en de studentenraad. De commissie heeft vernomen dat twee studenten van de bachelor-na-bacheloropleidingen in de departementen Gezondheidszorg van de K.H.Kempen deelnemen aan deze raden. De opleiding Geestelijke gezondheidszorg mag haar studenten meer aanmoedigen tot deelname, wat nu nog niet het geval is. Aandacht is vooral nodig voor de betrokkenheid van werkstudenten, die op dit moment niet geïnteresseerd blijken in een plaats in de studenten- of departementale raad, of dit niet kunnen combineren met hun werksituatie.

De commissie is tevreden dat de OPAR-raden (opleidingsadviesraden) van het werkveld in alle bachelor-na-bacheloropleidingen van de departementen Gezondheidszorg van de K.H.Kempen actief zijn, maar meent dat deze nog uitgebreider kunnen worden ingevuld en meer inspanningen kunnen worden geleverd voor de operationalisering ervan. Uit de gesprekken met de vertegenwoordigers van het werkveld heeft de commissie immers een sterke wens gevoeld vanuit het werkveld om input te geven aan de opleiding. In het verslag van de focusgroep met studenten in 2010 vraagt men zich af wat de meerwaarde is van het diploma in het werkveld. De opleiding kan dus meer inspanningen leveren om zichzelf bekend te maken in het werkveld.

Het werkveld is verder nog betrokken bij de stage, de mentorenopleiding, via de gastsprekers, studiebezoeken en beurzen, en via jaarlijkse contacten met de opleidingscoördinator. Ook bij de presentatie van het eindwerk nodigt de opleiding het werkveld uit als jury. De presentatie van het eindwerk staat open voor het gehele werkveld.

Ten slotte betreft de opleiding de alumni door middel van de (geplande) alumnibevragingen. Verder zijn afgestudeerden soms zelf stagementor, gastspreker of docent. De commissie betreurt het dat er geen alumniwerking is in de opleiding Geestelijke gezondheidszorg. Dit ervaren de studenten als een gemis.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt aandacht voor het verder operationaliseren en systematiseren van de opleidingsadviesraad.
- De commissie beveelt de opleiding aan te investeren in een alumniwerking.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	voldoende
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	voldoende
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is, net als de stakeholders die de commissie gesproken heeft tijdens het visitatiebezoek, tevreden over de opleiding Geestelijke gezondheidszorg.

De studenten met wie de commissie in gesprek ging, waren lovend over de opleiding. Volgens hen is de opleiding een meerwaarde. De opleiding geeft hen inzicht in verschillende aspecten van de geestelijke gezondheidszorg, is interdisciplinair en boeit hen door het samengaan van theorie en praktijk. Bovendien voelen ze zich gegroeid als persoon, vooral door de stage, en voelen ze zich voorbereid op hun instap in het werkveld. De studenten die al deeltijds in het werkveld stonden en hun studie met hun werk combineerden, getuigden dat hun werkveld de meerwaarde van de opleiding inziet.

Ook de alumni die de commissie bevroegd heeft over het niveau van de opleiding, waren zeer positief. Volgens hen bracht de opleiding hen meer maturiteit bij en betekent de stage een grote meerwaarde. Ook zelfkennis en (zelf)reflectie halen ze als positieve punten aan. Ook het feit dat de opleiding voor diepgang zorgt, verschillende doelgroepen binnen de geestelijke gezondheidszorg behandelt en personen uit het werkveld hun ervaringen laat delen, waarderen ze. Bovendien kunnen de afgestudeerden getuigen over de waarde van hun projectwerk. Volgens hen gebruiken de meeste afdelingen waar ze tewerkgesteld zijn, nog steeds hun projectwerk, bijvoorbeeld bij het ontwikkelen van brochures, of een project over de ontwikkeling van persoonlijke ontwikkelingsplannen, dat zelfs verder is uitgegroeid naar andere diensten.

De commissie heeft uit het gesprek met de vertegenwoordigers van het werkveld afgeleid dat deze de meerwaarde van de opleiding bevestigen, en dat ze het verschil duidelijk merken tussen een afgestudeerde die de opleiding heeft gevolgd en iemand die dit niet heeft gedaan. Zo hadden ze het met de commissie over de uitgebreide psychopathologie die in de opleiding aan bod komt en de diepgang die bereikt wordt in aspecten zoals ethisch denken, juridische aspecten en pathologie. Ook het projectmatig werken en de maturiteit waarvan de studenten blijkeven, vinden ze een meerwaarde. Ze getuigen dat deze bachelor-na-bacheloropleiding tegemoetkomt aan recente ontwikkelingen in de geestelijke gezondheidszorg, waarin het multidisciplinair werken nog meer op de voorgrond zal treden.

De commissie heeft de projectwerken en stages van de studenten ingekeken en is van mening dat het niveau ervan hoog is. De positieve evolutie in het projectwerk is volgens de commissie onder meer zichtbaar door meer literatuurstudie, en ook het wetenschappelijk onderzoek komt steeds meer aan bod. Projectmatig denken en werken zijn volgens de commissie inderdaad aanwezig. De commissie wil de opleiding aanmoedigen om deze ingeslagen weg verder te bewandelen.

De commissie waardeert de docentmobilititeit en de initiatieven met betrekking tot internationalisation@home die de opleiding heeft genomen. Volgens de commissie mag de opleiding nog meer inspanningen leveren om (korte) buitenlandse studiebezoeken voor de studenten mogelijk te maken.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De commissie heeft uit de ingekeken documenten afgeleid dat het rendement van de opleiding Geestelijke gezondheidszorg hoog ligt. De opleiding heeft wel aangegeven dat ze geen evolutie kan aantonen, aangezien de opleiding Geestelijke gezondheidszorg tussen de academiejaren 2005 en 2009 niet werd ingericht. Het streefdoel van de opleiding wat studie-efficiëntie betreft, is 75 procent. In het academiejaar 2009–2010 behaalden de voltijdse studenten een studie-efficiëntie van 100 procent. De studie-efficiëntie bij de deeltijdse studenten lag een stuk lager. De opleiding geeft aan dat dit te wijten is aan externe omstandigheden waarop zij geen vat heeft, namelijk het stopzetten van de opleiding of het opnemen van slechts een deel van de studiepunten wegens werkomstandigheden van de student.

De commissie heeft vastgesteld dat alle voltijdse studenten in het academiejaar 2009–2010 hun diploma behaalden binnen één academiejaar. Ten tijde van het aanleveren van het zelfevaluatie-

rapport was de opleiding nog maar één jaar opgestart en waren nog geen gegevens over de deeltijdse studenten beschikbaar. De commissie heeft dus geen zicht op de basisduur van de opleiding voor deeltijdse studenten. Blijvende opvolging van deze gegevens is volgens de commissie wenselijk.

De commissie heeft tijdens het bezoek opgemerkt dat, mede door het goede contact tussen de opleidingsverantwoordelijken, de docenten en de studenten, het onderzoek naar niet-geslaagden en afhakers eerder informeel gebeurt. Persoonlijke omstandigheden of de werksituatie van de student zijn meestal de redenen voor afhaken. De commissie heeft geen weet van bevragingen bij afhakers of exitgesprekken. Volgens de commissie zorgt het voeren van exitbevragingen en -gesprekken toch voor een meerwaarde.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding om een formele procedure bij afhakers ter beschikking te hebben, en dus om exitbevragingen en -gesprekken te gebruiken bij afhakers.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	goed
facet 6.2	onderwijsrendement	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

GLOBAAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatierapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De commissie merkt op dat het niet eenvoudig is om een zelfevaluatierapport voor zes bachelor-na-bacheloropleidingen te schrijven. Aangezien dit bij K.H.Kempen wel het geval was, meent de commissie dat het zelfevaluatierapport iets te weinig gestructureerd was per bachelor-na-bacheloropleiding en daardoor vaak moeilijk leesbaar. De specifieke informatie per bachelor-na-bachelor verdwijnt soms tussen alle andere informatie. Volgens de commissie had de toegereikte informatie ook iets uitgebreider gemogen.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN¹

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	voldoende
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	goed
Onderwerp 2 Programma	voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	goed
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	goed
Facet 2.3 Samenhang	voldoende
Facet 2.4 Studieomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	voldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	voldoende
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	voldoende
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	voldoende
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	goed
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	goed
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	voldoende
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	goed
Facet 4.2 Studiebegeleiding	voldoende
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	voldoende
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	voldoende
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende
Onderwerp 6 Resultaten	voldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	goed
Facet 6.2 Onderwijsrendement	voldoende

De oordelen zijn van toepassing voor:

K.H.Kempen Katholieke Hogeschool Kempen

GeG Geestelijke gezondheidszorg

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

KATHOLIEKE HOGESCHOOL LEUVEN

Algemene toelichting bij de bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg aan de Katholieke Hogeschool Leuven

De bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg wordt aangeboden aan het departement Gezondheidszorg en Technologie van de Katholieke Hogeschool Leuven. De KHLeuven staat in voor verschillende opleidingen verspreid over vijf studiegebieden: Handelswetenschappen en bedrijfskunde, Gezondheidszorg, Industriële wetenschappen en technologie, Onderwijs en Sociaal-agogisch werk. Het departement Gezondheidszorg en technologie, dat in 2007–2008 ontstaan is uit de fusie van Rega en Verpleeg- en Vroedkunde, organiseert zes professioneel gerichte bacheloropleidingen en vier bachelor-na-bacheloropleidingen, waaronder Geestelijke gezondheidszorg. Voor de praktische organisatie van de opleiding Geestelijke gezondheidszorg werkt men nauw samen met het departement Sociale School Heverlee.

Sinds 1998 biedt de Katholieke Hogeschool Leuven echter de voortgezette opleiding tot Gespecialiseerde verpleegkundige in de geestelijke gezondheidszorg aan, die in 2004–2005 uitgroeide tot de bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg. De maatschappelijke vraag naar specialisten in de geestelijke gezondheidszorg blijft echter toenemen. Mede daarom heeft men in 2008–2009 de bachelor-na-bacheloropleiding herzien, en werden de instroomvoorwaarden verbreed vanuit een multidisciplinaire visie op geestelijke hulpverlening.

De Katholieke Hogeschool Leuven is sinds 2002 lid van de Associatie KU Leuven.

In 2011–2012 telde de opleiding Geestelijke gezondheidszorg 47 studenten, van wie er 39 voltijds ingeschreven waren en acht studenten de opleiding deeltijds volgden.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg aan de Katholieke Hogeschool Leuven streeft ernaar om de afgestudeerde bachelorstudenten uit de gezondheids- en de sociale sector een verdieping te bieden in de geestelijke gezondheidszorg. Daarbij ligt de nadruk op een holistische oriëntatie: de geestelijke gezondheidszorg wordt gekaderd en geïntegreerd in een brede en multidisciplinaire context, waarin zowel aandacht is voor het sociaal-agogische studiegebied als voor het studiegebied van de gezondheidszorg. De opleiding heeft bovendien zowel biomedische als psychosociale pijlers opgenomen in de doelstellingen. De bachelor-na-bacheloropleiding heeft een uitgesproken verbredend karakter. Op basis van de gesprekken met het werkveld waarschuwt de commissie de opleiding er echter voor dat de verbreding niet ten koste mag gaan van de verdieping. De opleiding geeft aan het niveau van nurse specialist na te streven, zoals dat in het document 'Nursing Care Continuum Framework and Competencies' is opgenomen. Dat document werd opgesteld door de International Council of Nurses en beschrijft een gespecialiseerde verpleegkundige als "iemand die beschikt over een geavanceerde expertise in een verpleegkundige tak, met een hoger niveau dan de algemeen verpleegkundige". De commissie vindt dat de opleiding daarmee de lat hoog legt, en is van mening dat een dergelijk expertniveau in de geestelijke gezondheidszorg enkel haalbaar is mits een grote verdieping. De commissie waardeert weliswaar de sterk ontwikkelde visie van de opleiding. De doelstellingen van de opleiding komen tegemoet aan de toenemende maatschappelijke vraag naar geestelijke gezondheidszorg. Studenten die de opleiding Geestelijke gezondheidszorg volgen, horen zowel de competenties uit de basisopleiding als de gespecialiseerde kennis en vaardigheden wat de geestelijke gezondheidszorg betreft, in te zetten.

De opleiding heeft een competentieprofiel uitgewerkt aan de hand van rollen en competenties. Dat competentieprofiel kwam tot stand in samenwerking met de associatiepartner Katholieke Hogeschool Kempen, waar eveneens een opleiding Geestelijke gezondheidszorg wordt aangeboden. De competenties zijn geconcretiseerd aan de hand van gedragsindicatoren, en sluiten aan bij de decretale vereisten en het Europese Kwalificatieraamwerk. De commissie kreeg inzage in een tabel waarin het verband tussen de algemene en de algemeen beroepsgerichte competenties uit het Structuurdecreet, en het competentieprofiel van de opleiding Geestelijke gezondheidszorg verduidelijkt wordt. De opleiding heeft de competenties opgesteld met aandacht voor het

perspectief van de patiënt, maar ook vanuit de verschillende niveaus van de organisatie van zorg. De commissie heeft gemerkt dat er veel belang wordt gehecht aan de zelfstandigheid van de studenten, wat haar goedkeuring wegdraagt.

De eerste rol, 'In de gezondheidszorg gespecialiseerde hulpverlener en klinisch beoordelaar', formuleert drie competenties:

- een professionele relatie uitbouwen binnen de specificiteit van de geestelijke gezondheidszorg;
- hulpverleningsprocessen binnen de gezondheidszorg ontwerpen, begeleiden, realiseren en evalueren;
- structurele problemen in verband met de geestelijke gezondheidszorg aanpakken.

De tweede rol, 'Organisator en coördinator', vertrekt vanuit vier competenties:

- multidisciplinair samenwerken in een medisch-psychiatrische context;
- de missie, doelstellingen en het beleid van de organisatie realiseren in de specifieke context van de geestelijke gezondheidszorg;
- kritisch beleidsmatig meedenken over beleidsdoelen en over strategie in de geestelijke gezondheidszorg op micro-, meso- en macroniveau;
- plannen en organiseren.

De derde rol, 'professional', voegt daaraan nog twee competenties toe:

- de eigen professionaliteit en deze van anderen ontwikkelen en bevorderen;
- ethisch werken.

Het competentieprofiel bevat geen internationale component. De commissie is van mening dat de visie en de ambitie van de opleiding omtrent internationalisering nog meer ontwikkeld moeten worden, aangezien de internationalisering zich momenteel voornamelijk op hogeschoolniveau situeert.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om het verdiepende karakter van de opleiding meer te bewaken.
- De commissie vraagt de opleiding om de internationale component in te bedden in het competentieprofiel en een duidelijkere visie te ontwikkelen op internationalisering.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, in geval van gereguleerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding heeft haar competentieprofiel afgestemd op de nieuwe ontwikkelingen in het werkveld, wat blijkt uit haar bewuste keuze voor een interdisciplinaire aanpak. Voor de opleiding Geestelijke gezondheidszorg bestaat geen officieel opleidingsprofiel, noch een beroepsprofiel. Daarom heeft de opleiding van de Katholieke Hogeschool Leuven gebruikgemaakt van een zestiental documenten uit binnen- en buitenland om een eigen competentieprofiel op te stellen met relevante domeinspecifieke eisen. Er werden al bestaande, gelijkaardige profielen uit Wallonië, Nederland, Noorwegen, de Verenigde Staten, Canada en Australië benut als inspiratie. De commissie vindt dat uit een dergelijke benchmarking blijkt dat de opleiding een internationaal niveau nastreeft. Ze is echter ook van mening dat er in het competentieprofiel meer aandacht nodig is voor de vakinhoudelijke doelstellingen. De commissie vindt het wenselijk dat de opleiding de psychiatrische zorg nadrukkelijker in de doelstellingen opneemt. De vertegenwoordigers van het werkveld gaven tijdens de gesprekken aan dat zij meer differentiatie wensen tussen geestelijke gezondheidszorg bij jongeren en bij volwassenen. De profilering van de gespecialiseerde verpleegkundige in de geestelijke gezondheidszorg kan en moet nog verder geconcretiseerd worden.

In 2008–2009 werden twee resonantiegroepen uit het werkveld gevraagd om feedback te geven op de eerste versie van het competentieprofiel. De commissie begreep dat daarin vertegenwoordigers zitting hadden van het UZ Leuven, het Centrum Geestelijke Gezondheidszorg Vlaams-Brabant Oost en het Vlaams Overlegplatform voor Geestelijke Gezondheid Vlaams-Brabant. De commissie waardeert het dat het competentieprofiel vervolgens werd aangepast. Ook de tweede versie werd opnieuw afgetoetst bij een resonantiegroep uit het werkveld en bij de afgestudeerden. De afstemming en de communicatie met het werkveld zijn volgens de commissie voor deze opleiding erg belangrijk, aangezien het competentieprofiel en de visie achter de opleiding nog weinig bekend zijn bij het brede werkveld. Volgens de studenten met wie de commissie sprak, zijn niet alle potentiële stageplaatsen op de hoogte van het bestaan van de bachelor-na-bacheloropleiding. Dat verdient volgens de commissie verdere aandacht. De commissie vindt het daarnaast een pluspunt dat de opleiding al was afgestemd op de bijzondere beroepstitel voor geestelijke gezondheidszorg, waarvan het ministerieel besluit op het moment van de visitatie nog niet bekrachtigd was.

De commissie heeft tijdens de gesprekken geconstateerd dat het competentieprofiel bekend is bij de studenten. Tijdens de startdag aan het begin van het academiejaar krijgen de studenten uitleg bij de competenties en de indicatoren. Zij vinden daarnaast een overzicht terug van de competenties per opleidingsonderdeel aan de hand van de ECTS-fiches, die ook op Toledo beschikbaar zijn. De studenten gaven wel aan dat de link naar de competenties tijdens de lessen meer mag worden geëxpliciteerd.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om haar visie en competentieprofiel meer te communiceren aan het brede werkveld en de studenten.
- De commissie vindt het noodzakelijk dat de opleiding in haar competentieprofiel gedetailleerder de vakinhoudelijke doelstellingen uitwerkt.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	voldoende
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft vastgesteld dat de inhoud van het opleidingsprogramma beantwoordt aan de geformuleerde doelstellingen van de opleiding. De opleiding heeft daarvoor een concordantiematrix uitgewerkt die de relatie tussen de competenties en de opleidingsonderdelen aangeeft. Het curriculum is ingedeeld in drie modules: Beginselen van de geestelijke gezondheidszorg, Klinische aspecten en Beroepspraktijk. De commissie is van mening dat het modulaire programma de integratie tussen praktijkgericht en theoretisch onderwijs mogelijk maakt en de competentieontwikkeling stimuleert. De drie modules bestaan elk uit een aantal opleidingsonderdelen. In de eerste module wordt de geestelijke gezondheidszorg op micro-, meso- en macroniveau vanuit een theoretisch perspectief uitgediept. Er zijn vier opleidingsonderdelen: Kaders van de geestelijke gezondheidszorg (OO1), Wetenschappelijk onderzoek (OO2), Geestelijke gezondheidszorg en samenleving (OO3) en Ontwikkelingen in organisatie en beleid (OO4). In de tweede module focussen de studenten op methodisch handelen via seminariegroepen waarin verschillende psychiatrische ziektebeelden worden behandeld. Ze leren eveneens binnen de verschillende disciplines van de gezondheidszorg- en de zorgsector professioneel samenwerken. De module is opgedeeld in drie opleidingsonderdelen Klinische aspecten naar gelang de doelgroep: ouderen (OO5), volwassenen (OO6) en infants, kinderen en adolescenten (OO7). In de volledig praktijkgerichte module Beroepspraktijk volgen de studenten een initiële stage in de psychiatrie (OO8) en een vervolmakingsstage (OO9). Ook het schrijven van de bachelorproef (OO10) is ondergebracht in deze module.

Studenten zijn tevreden over de invulling van het programma, mede dankzij de grote aandacht voor praktijkgerichtheid. Ook het werkveld is enthousiast over de praktijkelementen en de stage die de opleiding aanbiedt. Het werkveld wenst echter dat de theoretische opleidingsonderdelen gedetailleerder ingaan op de psychiatrische pathologie. Uit de gesprekken bleek dat stagiairs en afgestudeerden vaak nog verder bijgeschoold moeten worden op dat vlak. De commissie beaamt dat in de module Beginselen van de geestelijke gezondheidszorg een verdere inhoudelijke verdieping nodig is om het nagestreefde expertniveau te kunnen realiseren. Ze is van mening dat die inhoudelijke verdieping momenteel belemmerd wordt door het spanningsveld tussen enerzijds de keuze voor een holistische oriëntatie en anderzijds de specialisatie binnen de geestelijke gezondheidszorg.

De opleiding heeft aan de hand van een focusgesprek met de studenten zelf al een aantal pijnpunten van het programma gesignaleerd. Ze plant daarom voor het academiejaar 2012–2013 de invoering van enkele wijzigingen in het huidige curriculum. Zo zullen in de eerste module de opleidingsonderdelen Geestelijke gezondheidszorg en samenleving en Ontwikkelingen in organisatie en

beleid samensmelten tot een opleidingsonderdeel Beleid van de geestelijke gezondheidszorg. Een andere inhoudelijke aanpassing gebeurt in module drie, waar de vervolmingsstage aangevuld wordt met het deelopleidingsonderdeel Methodisch werken met patiënten en hun context. Daarnaast zal de opleiding een aantal benamingen van deelopleidingsonderdelen wijzigen. De commissie vindt het positief dat de opleiding in dialoog met de studenten het curriculum in deze zin aanpast. De opleiding heeft overwogen om keuzeopleidingsonderdelen aan te bieden in functie van de vooropleiding van de studenten. Aangezien dat tegen de interdisciplinaire visie ingaat, is die curriculumaanpassing niet doorgevoerd. Studenten krijgen vanaf volgend jaar wel de keuze uit een aantal deelopleidingsonderdelen in het kader van methodisch werken. De commissie waardeert het dat de opleiding een evenwicht nastreeft tussen de afstemming op de vooropleiding enerzijds, en de interdisciplinariteit en kruisbestuiving binnen de opleiding anderzijds.

De commissie begreep dat curriculumaanpassingen steeds tot stand komen via een interne procedure. Ze apprecieert de duidelijke systematiek daarachter. Het programma wordt geëvalueerd en aangepast door de opleidingscommissie, die drie tot vier keer per jaar samenkomt. Naast personeel van de KHLeuven maken ook twee studenten, één alumnus en enkele vertegenwoordigers van het werkveld deel uit van de opleidingscommissie. De evaluaties van het curriculum zijn gebaseerd op vergaderingen met lectoren en praktijklectoren, onderzoeksresultaten van bevragingen bij studenten en de reacties van de stageplaatsen. De commissie vindt het positief dat de verschillende betrokkenen ingeschakeld worden bij curriculumherzieningen.

In het programma hebben de studenten de mogelijkheid om een buitenlandse stage te volgen. Daarnaast organiseert het departement jaarlijks een 'internationale miniweek', waarin studenten lezingen en workshops van buitenlandse lectoren kunnen volgen. Aangezien de internationale week samenvalt met de stageperiode, kunnen de studenten weliswaar slechts één dag bijwonen. De opleiding Geestelijke gezondheidszorg let er daarnaast ook op dat in het programma voldoende internationale en multiculturele elementen worden opgenomen. Voornamelijk in de klinische opleidingsonderdelen wordt daaraan aandacht besteed. Ook in de cursussen probeert de opleiding relevante internationale literatuur op te nemen. In het academiejaar 2011–2012 maakte de opleiding met de studenten een daguitstap naar het Emergis Centrum voor Geestelijke gezondheidszorg in Nederland. De commissie vindt dat de internationale elementen in het programma nog verder kunnen groeien, maar ze merkt ook op dat de opleiding zich bewust is van het belang van de internationale dimensie in haar programma. Ze stimuleert het dat de opleiding daar steeds meer werk van maakt.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de module Beginselen van de geestelijke gezondheidszorg inhoudelijk sterker te richten op de psychiatrische ziekteleer.
- De commissie vraagt de opleiding de internationale elementen in het programma verder uit te breiden.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het programma van Geestelijke gezondheidszorg geeft gehoor aan de actuele noden van het werkveld, waar vooral het kunnen functioneren in verschillende contexten en het samenwerken met andere disciplines binnen de sector van belang is. De commissie vindt het positief dat de opleiding zich bewust richt op de beroepspraktijk en haar programma afstemt op recente ontwikkelingen. Ze merkt op dat de aanwezigheid van verschillende gastlectoren daarin een actieve rol speelt. De aandacht voor stage en praktijk in de opleiding wordt door alle betrokkenen en door de commissie gewaardeerd. Niet alleen via de initiële en de vervolmakingsstage, maar ook via interdisciplinaire seminaries in module twee komen de studenten in aanraking met de praktijk. Daarnaast is de nauwe samenwerking met het universitair ziekenhuis volgens de commissie een grote troef, die ten goede komt aan de professionele gerichtheid van het curriculum. De samenwerking met het bredere werkveld is echter nog voor verbetering vatbaar, aangezien men nog weinig vertrouwd is met de opleiding. Een grotere bekendheid van de opleiding zal volgens de commissie op termijn ook het aantal stageplaatsen doen toenemen.

Naast praktijkgerichtheid is er in het programma eveneens plaats voor kennisontwikkeling. De commissie waardeert het dat de opleiding in het opleidingsonderdeel Kaders van de geestelijke gezondheidszorg aandacht besteedt aan juridische en ethische aspecten. De studenten vertelden de commissie dat zij dankzij de opleiding voldoende kennis opdoen over depressie en zelfdoding. Zij gaven echter aan dat ze meer informatie wensen omtrent de preventie daarvan. Ook het opleidingsonderdeel Wetenschappelijk onderzoek is volgens de commissie voor deze bachelor-na-bacheloropleiding relevant en praktijkgericht. Ze vraagt om erover te waken dat dat opleidingsonderdeel voldoende toepassingsgericht blijft. In het algemeen is de commissie van mening dat evidence based learning een grotere rol moet krijgen in de opleiding.

De studenten Geestelijke gezondheidszorg volgen meteen na de eerste module een kennismakingsstage in de psychiatrie, waar ze de organisatie als geheel observeren. Na die eerste stage horen ze een stageverslag in te leveren waarin ze een casestudy hebben gemaakt. De kennismakingsstage dient ook om over eigen competenties of zwaktes te reflecteren, en om hun persoonlijk ontwikkelingsplan (POP) op te starten. Dat vormt de basis voor de vervolmakingsstage, aangezien de studenten daar hun competenties verder zullen ontwikkelen. De vervolmakingsstage duurt twaalf weken. Vier dagen per week zijn de studenten op de stageplaats, de vijfde dag is er driewekelijks een terugkomsessie. Tijdens de terugkomsessies kunnen studenten met elkaar ervaringen uitwisselen. Aan de hand van functioneringsgesprekken reflecteren de studenten over hun vorderingen. De praktijklector geeft feedback aan de hand van een geformaliseerd competentiegericht formulier. Ook op de stageplaats krijgen de studenten individuele begeleiding van een stagementor. Uit de gesprekken met de studenten is gebleken dat zij tijdens de stage een frequenter contact met de praktijklector wenselijk vinden. Zij gaven aan dat zij hun ervaringen en hun leerproces eerder in het stageverloop willen bespreken. Voor de kennismakingsstage mogen de studenten op basis van een lijst met stageplaatsen hun voorkeur opgeven voor een doelgroep in de psychiatrie: kinderen, ouderen of volwassenen. De vervolmakingsstage moeten ze zelf organiseren. De studenten krijgen alle informatie over de stage via de stagegids. Met name de stagerichtlijnen voor de stagementoren zijn volgens de commissie zeer helder. De commissie vindt het positief dat de studenten al vrij snel in het programma in contact komen met de beroepspraktijk via de kennismakingsstage. Ze is er ook tevreden over dat de stages in functie van de vakinhoudelijke verdieping staan, wat een tegenwicht biedt voor het verbredende karakter dat de rest van het programma sterk beïnvloedt.

Voor de bachelorproef kiezen de studenten in overleg met de praktijklector en de stagementor een project uit op de stageplaats van Beroepspraktijk II. Nadat het projectvoorstel is goedgekeurd, werken ze hun voorstel daadwerkelijk uit tot een product dat geïmplementeerd kan worden op

de stageplaats. Het product kan bijvoorbeeld een brochure, een procedure of een vormingsactiviteit zijn. Gepaard daaraan schrijft elke student een bachelorproef met een literatuurstudie over het project. Op die manier, zo stelt de commissie vast, moeten de studenten verschillende competenties combineren. De praktijklector begeleidt de studenten gedurende een zestal uren. Daarnaast kunnen studenten hun uitwerking bespreken tijdens de intervisiegesprekken. Net zoals bij de stagebegeleiding zouden de studenten ook voor de bachelorproef iets meer tussentijdse feedback op de schriftelijke uitwerking waarderen. De commissie spreekt haar goedkeuring uit over de koppeling tussen de stage en de bachelorproef. De opleiding streeft naar een win-winsituatie voor alle betrokkenen en slaagt daar volgens de commissie ook in. In die zin is de bachelorproef een voorbeeld van maatschappelijke dienstverlening.

Na inzage van het studiemateriaal is de commissie van mening dat de inhoud ervan relatief actueel is, hoewel er verschillen zijn per opleidingsonderdeel. Voornamelijk het handboek over klinische aspecten bij volwassenen is slechts matig actueel. In het algemeen zijn de handboeken echter van een recente datum. De cursussen bevatten literatuurverwijzingen, maar de commissie heeft geconstateerd dat de lectoren zelf verantwoordelijk zijn voor het al dan niet refereren, wat onderlinge verschillen oplevert. De commissie merkt ook op dat het toevoegen van een inhoudstabel de kwaliteit van de cursussen nog zou optimaliseren. De PowerPointslides zijn duidelijk en worden vaak aangevuld met wetenschappelijke artikels. Beide zijn beschikbaar op Toledo.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om in het programma een grotere rol toe te kennen aan evidence based learning.
- De commissie raadt de opleiding aan om meer en vroeger feedback te voorzien voor de vervolmakingsstage en de daaraan gekoppelde bachelorproef.
- De commissie vindt het wenselijk om de kwaliteit van het cursusmateriaal meer vanuit de opleiding te controleren en te optimaliseren.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is lovend over de samenhang in het programma, die dankzij de modulaire structuur gegarandeerd wordt. De drie modules zorgen zowel voor een evenwicht tussen theorie en praktijk, als voor een doordachte inhoudelijke volgorde. Die verticale coherentie, van beleidsmatige vakken naar de initiatiestage, gevolgd door de seminaries en de vervolmakingsstage, geven de studenten in het bijzonder aan als een positief punt. Zowel studenten als afgestudeerden merkten echter ook op dat er nog verbetering mogelijk is wat de afstemming tussen de opleidingsonderdelen betreft. Ze signaleren overlappingen in het opleidingsonderdeel Wetenschappelijk onderzoek, dat door twee lesgevers gedoceerd wordt, en tussen de opleidingsonderdelen van module twee. De opleiding is zich daarvan bewust en heeft op basis van eerdere evaluaties al actie ondernomen. Ze heeft recent onder andere een cursusstructuur uitgewerkt van Klinische aspecten van de geestelijke gezondheidszorg: volwassenen, die voor een duidelijkere afbakening zorgt. In het algemeen houdt de opleidingscoördinator nauw contact met de gastlectoren om overlappingen te vermijden. Ook probeert ze er in haar programma rekening mee te houden dat

de studenten naargelang hun instroomprofiel vaak al bepaalde thema's behandeld hebben in hun vooropleiding, hoewel minder diepgaand. Dat geldt voornamelijk voor de studenten die de optie Psychiatrie in de basisopleiding Verpleegkunde hebben gevolgd. Volgens de studenten valt de overlapping ten opzichte van hun vooropleidingen nog mee, aangezien het vaak gaat om een nuttige herhaling die ter inleiding van nieuwe informatie dient. De afgestudeerden merkten tijdens de gesprekken op dat zij overlappingen steeds mochten melden en dat sindsdien de onderlinge afstemming tussen de opleidingsonderdelen duidelijk geoptimaliseerd is. Ze waarschuwen wel dat de afstemming op verschillende vooropleidingen de verdieping niet mag verhinderen. De commissie is enerzijds van mening dat de opleiding al een groot deel van de overlappingen heeft kunnen wegwerken, maar vindt anderzijds dat de opleiding nog meer zou kunnen waken over de horizontale samenhang van het programma.

De commissie merkt op dat de modules ook voordelen inhouden ten opzichte van de individuele achtergrond van iedere student. Studenten kunnen een persoonlijk traject samenstellen door EVC's of EVK's aan te vragen. Wanneer zij minstens twee jaar werkervaring hebben, mogen zij een portfolio indienen om een EVC aan te vragen. Op basis van die portfolio kan de opleidingscoördinator de student uitnodigen voor een interviewgesprek. Als de student daarenboven ook vrijstellingen wenst voor theoretische opleidingsonderdelen, moet de student een schriftelijke toets afleggen. Studenten met een masterdiploma worden in principe altijd vrijgesteld voor het opleidingsonderdeel Wetenschappelijk onderzoek, maar dienen nog steeds een bachelorproef te maken. In specifieke gevallen wordt steeds onderzocht of de student zowel de inhoud als de competenties van een opleidingsonderdeel beheerst, voor de student voor dat opleidingsonderdeel een vrijstelling krijgt. De commissie is van mening dat de opleiding in hoge mate rekening houdt met de verschillende instroomprofielen, wat blijkt uit het grote aantal individuele trajecten. Voor werkstudenten die de opleiding willen spreiden over langere tijd, biedt de opleiding bovendien een gestandaardiseerd deeltijds traject aan, waardoor die studenten het curriculum in twee jaar kunnen voltooien. De opleiding voorziet ook dat er binnenkort meer vraag zal zijn naar een overgangstraject voor studenten die de bijzondere beroepstitel willen behalen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om verder te blijven waken over de overlappingen tussen de verschillende opleidingsonderdelen.

Facet 2.4 Studietoets

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studietoets, bachelor-na-bachelor: ten minste 60 studiepunten

Oordeel van de visitatiecommissie: **OK**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De professioneel gerichte bachelor-na-bacheloropleiding bestaat uit een studiejaar van zestig studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van zestig studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studietoets van een professioneel gerichte bachelor-na-bacheloropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de studielast in de opleiding Geestelijke gezondheidszorg aan de KHLeuven beperkt blijft. De studenten gaven tijdens de gesprekken aan dat het programma studeerbaar is, aangezien de stage en het eindproject aan elkaar worden gekoppeld. Enkele studenten vinden de studielast van de bachelor-na-bacheloropleiding zelfs minder hoog dan de werkdruk in hun basisopleiding. De commissie heeft begrepen dat de studielast anders ervaren wordt naargelang de vooropleiding die de studenten volgden. Ook sommige werkstudenten ervaren een grotere studielast. De commissie vraagt de opleiding om – gezien de heterogeniteit van haar studenten – de verschillen volgens profiel nader te onderzoeken.

De opleiding volgt de studielast van haar programma op via het meetbeleid dat op hogeschoolniveau werd opgesteld. De KHLeuven gebruikt de instrumenten die de Associatie KU Leuven heeft ontworpen (Metis, Kronos). Studietijdmetingen maken deel uit van de interne kwaliteitszorg en dienen minstens één keer per acht jaar te worden uitgevoerd. De commissie is van mening dat men de studietijd vaker moet meten. Bovendien constateerde ze dat de opleiding Gezondheidszorg sinds haar opstartjaar 2009–2010 nog geen kwantitatief onderzoek naar de studietijd heeft gedaan. De opleiding geeft aan dat ze in de eerste jaren nog verschillende curriculumwijzigingen doorvoerde, waardoor de gemeten studielast niet representatief zou zijn voor het huidige programma. In het academiejaar 2011–2012 plant de opleiding een eerste kwantitatieve tijdmeting. Op het moment van de visitatie was die meting nog niet gebeurd. De opleiding organiseerde wel focusgesprekken met de studenten, zodat ze op basis van die kwalitatieve methode ook een vrij accuraat beeld kreeg van de werkdruk bij haar studenten. De commissie raadt de opleiding aan om de studielast meer formeel te meten, zeker na aanvang van een nieuw programma.

De lessen zijn verdeeld over twee lesdagen per week, zodat de werkstudenten de opleiding vrij vlot kunnen combineren met hun job. De studenten die voor het gestandaardiseerd deeltijds traject ingeschreven zijn, volgen het ene jaar een van de beide lesdagen en het andere jaar de andere lesdag. De commissie apprecieert het dat de opleiding rekening houdt met de bijzondere wensen van die doelgroep. Ze is van mening dat dergelijke maatregelen een studiebevorderend effect hebben. Tijdens de stageweken worden de studenten vier dagen per week op de stageplaats verwacht. Om de drie weken organiseert de opleiding op de vijfde dag een begeleidingssessie of een intervisiegesprek.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de studietijd effectief en efficiënt te meten en te analyseren.
- De commissie vindt het wenselijk dat de opleiding de verschillen in studielast naargelang de voorkennis van de studenten met meer aandacht onderzoekt.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De vormgeving van het programma en de didactische visie van de opleiding zijn bevredigend. De commissie drukt haar goedkeuring uit over de rijke variatie aan werkvormen. De opleiding wisselt in de modules af tussen rollenspelen, groepsdiscussies en groepswork, studiebezoeken, trainingssessies, videolessen, intervisiegesprekken, functioneringsgesprekken, stage en projectwerk via de bachelorproef. In de theoretische lessen streven de lectoren naar interactiviteit, en besteden ze bewust aandacht aan casussen en praktijkervaringen. Uit de gesprekken is gebleken dat de studenten de praktijkgerichtheid erg waarderen. Ze gaven aan dat in het bijzonder de gastcolleges erg leerrijk zijn, aangezien de expertise van de sprekers steeds een toegevoegde waarde vormt. De commissie noteerde in dat kader ook dat de werkvormen afgestemd zijn op de diversiteit aan studentenprofielen en op de holistische oriëntatie van de opleiding. De verschillende vooropleidingen van de studenten worden benut en ingezet door expliciet elkaars ervaring en achtergrond in te zetten in rollenspelen, intervisiegesprekken en groepswork. De commissie stimuleert een dergelijke communicatie en interactiviteit.

Tegelijk staat ook de zelfstandigheid van de student centraal in het didactische concept van deze bachelor-na-bacheloropleiding. De opleiding wil haar studenten motiveren om zelf hun leerproces in handen te nemen en daarover te reflecteren. De didactische aanpak richt zich dan ook voornamelijk op de competentieontwikkeling. De commissie kon vaststellen dat de opleiding een overzicht hanteert waarin het competentieprofiel gekoppeld wordt aan de werkvormen en het programma. De zelfreflectie wordt gestimuleerd door een procesgerichte invulling van de stage en de bachelorproef, maar vooral ook door het gebruik van het persoonlijk ontwikkelingsplan (POP). Iedere student houdt in het POP bij in welke mate zijn of haar competenties tijdens de stages evolueren. Tijdens de intervisiegesprekken bespreken de studenten het POP met elkaar. De commissie vindt het positief dat de stagedoelstellingen op die manier geïndividualiseerd worden in functie van de achtergrond van de studenten. Ze merkt wel op dat de communicatie en de richtlijnen rond het POP nog voor verbetering vatbaar zijn, aangezien het voor studenten niet altijd duidelijk was wat de meerwaarde was.

Wat de leermiddelen betreft, is de commissie van mening dat het cursusmateriaal aansluit op de lessen maar niet altijd een expertniveau vertaalt. De commissie begreep daarnaast dat de handboeken als zelfstudie dienen. Gezien dat strookt met de focus op zelfstandigheid, kan de commissie zich vinden in die aanpak. Ze vraagt wel dat de opleiding waakt over de link met de lessen en over de studeerbaarheid. De commissie heeft daarnaast geconstateerd dat de elektronische leeromgeving Toledo systematisch en volgens een duidelijke structuur wordt gebruikt. Studenten kunnen er verschillende documenten terugvinden, zoals examenopdrachten en PowerPointpresentaties van gastlectoren.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Het is wenselijk dat de opleiding wat de zelfstudie van de handboeken betreft, de afstemming op de opleidingsonderdelen en de studeerbaarheid superviseert.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie oordeelt dat de opleiding een goed toetsbeleid hanteert, dat de nadruk legt op permanente en procesmatige evaluatie. Toetsing gebeurt aan de hand van verschillende evaluatievormen. Per opleidingsonderdeel krijgen de studenten informatie over de toetsingswijze via de ECTS-fiches en de studiegids, waarin ook een versie van het onderwijs- en examenreglement is opgenomen (OER). Alle examens van de opleiding Geestelijke gezondheidszorg situeren zich in februari. In augustus en september is weliswaar een tweede zittijd voorzien. De informatie over de examendata krijgen de studenten al bij hun inschrijving, en ze wordt via Toledo en e-mail nog herhaald. De verschillende lectoren stellen een aantal vragen met verbeteringssleutel op, waaruit de examinerende lector een selectie maakt in functie van de competenties. De commissie is tevreden over de transparantie van het toetsingssysteem, zowel voor de studenten als voor de lectoren. Ook de feedback na de examens is naar behoren; de studenten hebben inzagerecht en krijgen de kans om bijkomende vragen stellen aan de lectoren. Indien problemen gesignaleerd worden, kunnen de studenten terecht bij de ombudsdienst.

Volgens de commissie zijn de examenvragen op niveau, al maakt ze de opmerking dat het examen voor het opleidingsonderdeel Wetenschappelijk onderzoek meer toepassingsgerichte vragen zou moeten bevatten. Wat de andere examens betreft, is de commissie ervan overtuigd dat de vragen overeenstemmen met de inhoud van de cursussen en zowel peilen naar inzicht als naar toepassing. Het examen van Ontwikkelingen in organisatie en beleid is daarvan volgens de commissie een goed voorbeeld. Ze hamert er echter ook op dat de opleiding haar examens nog meer op het nagestreefde specialisatieniveau moet brengen. Voor de opleidingsonderdelen uit de eerste module is er naast de examens ook een overall-toets. De studenten moeten de opgedane kennis uit verschillende opleidingsonderdelen combineren en een geïntegreerd antwoord formuleren op een bepaalde casus. Er wordt van hen verwacht dat zij ook hun ervaring en kennis uit de vooropleiding inzetten. Nadien presenteren ze hun oplossing aan een jury. Tijdens de gesprekken vertelden de studenten dat zij de overall-toets erg nuttig vinden. De commissie is positief verrast door het concept van de overall-toets. Die vormt een meerwaarde voor het competentiegericht onderwijs.

Voor een aantal opleidingsonderdelen worden de studenten geëvalueerd aan de hand van opdrachten en permanente evaluatie. Dat is het geval voor de opleidingsonderdelen uit modules twee en drie. In de seminaries van module twee evalueren de studenten elkaar voor 20 procent via peerassessment. De commissie waardeert de procesgerichte evaluatie aan de hand van intervisiegesprekken en het POP in het kader van de stage. Het cijfer dat de studenten krijgen op hun initiatiestage, wordt bepaald door hun functioneren tijdens de intervisies (35 procent), de zelfreflectie in het POP (15 procent) en het stage-evaluatieformulier (50 procent), dat de student, de stagementor en de praktijklector samen opstellen. Voor de vervolmakingsstage komt meer gewicht te liggen op het POP (25 procent) en minder op de intervisies (25 procent). De commissie is tevreden over de uitwerking van de stage-evaluatie. Ze maakt weliswaar de kanttekening of alle competenties gelijkwaardig gemeten worden, aangezien het POP vertrekt

van geïndividualiseerde doelstellingen. Ze vindt dat de vereisten voor inhoud en vormgeving van het POP, maar ook de puntenverdeling duidelijker gecommuniceerd moeten worden aan de studenten.

Jaarlijks, in juni, moeten alle studenten hun bachelorproef presenteren voor een jury. De jury bestaat uit de opleidingscoördinator, de praktijklector en een stagementor uit een andere stageplaats. De verdediging zelf staat op 15 procent van het aantal punten. De geschreven bachelorproef telt mee voor de helft, en 35 procent van de punten betreffen het proces en de implementatie van het project op de stageplaats.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om met de studenten duidelijker te communiceren over het persoonlijk ontwikkelingsplan (POP) en hen daarover meer richtlijnen te verschaffen.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriterium:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

De bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg stelt zich voor een groot aantal vooropleidingen open, consequent met haar holistische oriëntatie. Studenten met een diploma uit het studiegebied van de gezondheidszorg of uit sociaal-agogische studiegebieden kunnen zich inschrijven. Daartoe behoren de diploma's van de bacheloropleidingen Verpleegkunde, Vroedkunde, Sociaal werk, Toegepaste psychologie, Orthopedagogie, Ergotherapie, Revalidatiewetenschappen en kinesitherapie en Gezinswetenschappen. Ook studenten die al een van de volgende masteropleidingen voltooiden, worden toegelaten: Criminologische wetenschappen, Psychologie of Pedagogische wetenschappen. Studenten uit opleidingen die niet in de voorgaande opsomming zijn opgenomen, kunnen een motivatiebrief schrijven en worden eventueel na een intakegesprek toegelaten. Als een student enkel nog de bachelorproef uit de vooropleiding moet voltooien, kan de student uitzonderlijk de opleiding starten. De student kan pas het diploma Geestelijke gezondheidszorg behalen wanneer de initiële bachelorproef voltooid is. Uit de verzamelde studentenkenmerken blijkt dat de hoofdstroom bestaat uit pas afgestudeerden. Zij kiezen meestal voor de voltijdse opleiding. Werkstudenten vormen een minderheid en opteren vaak voor een deeltijds traject.

De commissie is van mening dat de veelzijdige instroom van de opleiding een grote uitdaging vormt voor de opleiding. Ze heeft tijdens het visitatiebezoek gemerkt dat die veelzijdigheid

invloed heeft op het hele programma. Hoewel de opleiding in hoge mate rekening houdt met de vooropleidingen en daardoor zelfs een interdisciplinair karakter aan het programma kan geven, is het erg belangrijk dat de opleiding continu blijft bijsturen en waakt over de uitdagingen die de diversiteit met zich meebrengt voor de docenten. Bovendien kunnen de verschillen in voorkennis een hindernis vormen voor de verdieping van bepaalde opleidingsonderdelen. Ook daarvoor moet de opleiding extra alert blijven. Uit eerdere focusgesprekken kreeg de opleiding al de feedback van studenten dat zij veel overlap of net weinig aansluiting vonden in het curriculum ten opzichte van hun vooropleiding. De opleiding heeft daarom, vertrekkende vanuit de voornaamste vooropleidingen, een gemeenschappelijke basis gemaakt, die als beginsituatie geldt voor de lectoren. De commissie waardeert dat initiatief. Ze heeft daarnaast gemerkt dat de opleiding een helder zicht heeft op de instroomprofielen en de verschillende achtergronden van de studenten. Ze stimuleert de opleiding om die resultaten frequent te blijven analyseren.

Om een beeld te krijgen van de verschillende studentenprofielen, organiseert de opleiding voor alle geïnteresseerden intakegesprekken. Zo kan ze informeren naar de verwachtingen van de kandidaat-studenten, en kan ze tegelijk zelf de studenten informatie verschaffen over de visie achter de opleiding. De commissie apprecieert de duidelijke communicatie met de kandidaat-studenten, ook in verband met eventuele vrijstellingen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding te blijven waken over de gevolgen voor het programma die een diverse instroom met zich meebrengt. Dat vereist frequent onderzoek naar de studieresultaten van de verschillende instroomgroepen.

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	voldoende
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	voldoende
facet 2.3	samenhang van het programma	goed
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	goed
facet 2.7	beoordeling en toetsing	goed
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie maakte kennis met een dynamisch en geïnspireerd docententeam, dat een energieke motor vormt achter de opleiding. In de gesprekken gaven de docenten aan dat zij werkvreugde beleven aan hun opdracht. De commissie merkte ook dat het hele team de visie van de opleiding draagt. Ondanks het grote aantal gastdocenten met beperkte opdracht slaagt de opleiding erin om iedereen betrokken te houden. De organisatorische en de inhoudelijke aanpak komen ter sprake in de bijeenkomsten van de opleidingscommissie. Gastlectoren worden daarvoor bewust uitgenodigd. De commissie vindt de afstemming tussen de gastlectoren nog voor verbetering vatbaar, en moedigt de opleiding aan om blijvend de onderlinge communicatie te formaliseren. Naast de opleidingscommissie zijn nog andere overlegorganen actief op departementaal of hogeschoolniveau, waarin de opleiding Geestelijke gezondheidszorg vertegenwoordigd is.

Vanuit de opleiding en de hogeschool krijgen de docenten didactische ondersteuning aangeboden. Zij gaven tijdens de gesprekken aan dat zij kunnen rekenen op een ruim aanbod bijscholingen, studiedagen en themasessies. Zo krijgen zij, indien gewenst, hulp bij het gebruik van Toledo of toelichting bij didactische vernieuwingen, zodat zij vlot aan de slag kunnen met didactische werkvormen zoals casusonderwijs, overall-toets of rollenspelen. Bij de departementale onderwijscoördinator kunnen zij zelf voorstellen doen. Sinds 2008 is er een elektronisch registratiesysteem (ERNA) dat de aanvragen voor navormingen faciliteert en registreert. De commissie stimuleert het verder uitbouwen van het professionaliseringsbeleid.

Het personeelsbeleid wil zo transparant mogelijk zijn en streeft naar een open communicatie tussen alle docenten. Vanuit de KHLeuven is een aantal doelstellingen geformuleerd rond personeelsbeleid. Sinds 2007 werkt de hogeschool bovendien met een competentiewoordenboek, dat als basisinstrument gehanteerd wordt, zowel voor de verdeling van opdrachten als voor de aanwerving van nieuw personeel. De commissie vindt het positief dat men ook voor het personeel competentiegerichtheid centraal stelt. Men vertrekt immers vanuit de competenties van ieder personeelslid bij het toekennen van een opdracht. Bij aanwerving wordt een sollicitant geselecteerd op basis van het curriculum vitae voor een mondeling gesprek met de departementale en opleidingsverantwoordelijken. Doorgaans verspreidt men een vacature eerst intern en pas later extern, behalve voor bepaalde leidinggevende functies. Voor onderwijzend personeel vraagt de opleiding een masterdiploma voor lectoren van een theoretische cursus. Op vacatures voor praktijklectoren mikt de opleiding minstens op een professionele bachelor. In de beide gevallen zijn pedagogische bekwaamheden volgens de opleiding steeds meer een pluspunt. Ook werkeld- of onderzoekservaring vergroot de inzetbaarheid van de sollicitant. Wanneer een nieuw personeelslid aan de opleiding Geestelijke gezondheidszorg start, kan hij of zij rekenen op verschillende introductieactiviteiten, die men aan alle personeelsleden aan de KHLeuven aanreikt. Het departement voorziet een informatiesessie over de concrete werking van de opleiding binnen het departement. Ten slotte krijgt elk nieuw personeelslid een ervaren collega als coach

toegewezen. Na minstens vier jaar anciënniteit kan personeel worden benoemd. De commissie vindt het positief dat een benoeming niet enkel bepaald wordt door anciënniteit maar ook door kwalitatieve criteria. Ze is daarnaast tevreden over het gelijkemans- en diversiteitsbeleid bij de aanwervingen.

De eerste vier jaar organiseert de opleidingscoördinator voor de personeelsleden jaarlijks een functioneringsgesprek, en daarna om de twee jaar. In het gesprek bespreken ze het functioneren, en worden doelstellingen en taken voor de toekomst vastgelegd. In het eerste jaar van nieuwe docenten woont de opleidingscoördinator een les bij, wat kan leiden tot suggesties of verbetering. Evaluatiegesprekken worden gehouden door het departementshoofd, die opvolgt in welke mate het personeelslid de doelstellingen van het functioneringsgesprek heeft bereikt.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om de afstemming en de communicatie tussen de gastlectoren te blijven opvolgen.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is positief over de multidisciplinaire samenstelling van het onderwijzende personeel in de opleiding Geestelijke gezondheidszorg. De verschillende deskundigheden zijn conform de holistische visie van de opleiding. De commissie heeft eveneens geconstateerd dat zowel professionele als academische profielen zijn opgenomen in het docententeam. Meerdere personeelsleden hebben relevante werkervaring, en gastdocenten zijn goed op de hoogte van actuele ontwikkelingen in hun sector, aangezien ze nog actief zijn buiten het onderwijs. De helft van het onderwijzende personeel combineert de onderwijsopdracht met een job of een onderzoeksopdracht. De commissie merkt ook op dat de internationale contacten van een aantal gastlectoren een pluspunt zijn. De studenten zijn zeer tevreden over de expertise van hun docenten. Zij vonden met name de gastcolleges zeer leerrijk, aangezien de gastlectoren vaak reële casussen uit de gespecialiseerde beroepspraktijk kunnen aanhalen. Ook via de stage komen de praktijklectoren in contact met experts uit de sector. Verdere internationalisering is wenselijk, aangezien de commissie heeft vastgesteld dat de mobiliteit van het personeel vooralsnog beperkt is. Ze stimuleert de opleiding verdere initiatieven te ondernemen en niet enkel te rekenen op de buitenlandse contacten van de gastlectoren.

Vakinhoudelijke professionalisering kan, net zoals de didactische bijscholingen, aangevraagd worden via het elektronisch registratiesysteem (ERNA). Het departement heeft daarnaast het toekomstplan om per opleiding professionaliseringsroutes te coachen. Momenteel wordt samenwerking aangevraagd bij de Associatie KU Leuven. De commissie ondersteunt het initiatief. Ze is van mening dat het onderwijzende personeel in Geestelijke gezondheidszorg erg goed op de hoogte is van de beroepspraktijk. Ze drukt overigens haar goedkeuring uit over de organisatie van

vormingen voor stagementoren, zodat ook zij weten wat van hen verwacht wordt in de begeleiding van stagiairs.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de docentenmobiliteit te verhogen.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

In de opleiding Geestelijke gezondheidszorg telde het onderwijzende personeel in 2009–2010 38 medewerkers, hetzij lectoren, hetzij praktijklectoren. Daarvan bestond de grote meerderheid uit gastlectoren (34), die een relatief kleine en afgebakende opdracht hebben. De gastlectoren staan in voor 44,29 procent van de onderwijsbelasting. De overige 55,71 procent wordt verzorgd door de vier vaste lectoren. In totaal beschikte de bachelor-na-bacheloropleiding over 1,22 VTE voor de 33 voltijdse studenten die zich dat jaar inschreven. Dat komt neer op een ratio van 0,037 VTE per student. Het administratieve en technische personeel waarop de opleiding kan rekenen, wordt tewerkgesteld vanuit de hogeschool en het departement. Op departementaal niveau zijn zestien ATP-leden werkzaam. Zij worden ondersteund door hulpopvoedend personeel en enkele arbeiders die instaan voor de infrastructuur.

De commissie drukt haar bezorgdheid uit over de taakbelasting van het onderwijzende personeel en de opleidingscoördinator. Ze heeft gemerkt dat de docenten erg gemotiveerd zijn en de werkdruk als haalbaar beschouwen. Ook de inzet van de opleidingscoördinator, die verschillende opdrachten combineert, is de commissie niet ontgaan. Ze raadt de opleidingscoördinator aan om de studiebegeleiding meer uit handen te geven, zowel in het belang van de studenten als in dat van de opleidingscoördinator zelf. De commissie is onder de indruk van het werketos van het personeel, maar vraagt toch dat de opleiding blijvend aandacht besteedt aan de personeelsaantallen en de werkdruk. Ze merkt ook op dat de combinatie van een klein vast aangesteld docentenkorps en grote groep gastlectoren een uitdaging vormt voor de opleiding. Het is niet evident om vanuit die samenstelling een volledig onderwijsproces als een geheel te dragen, maar de opleiding maakt daar actief werk van.

De leeftijdsstructuur van het personeelsbestand toont aan dat de meerderheid van het vast onderwijzend personeel uit vrouwelijke veertigers bestaat.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding te waken over de taakbelasting van de OP-leden.
- De commissie vindt het wenselijk om de haalbaarheid van het takenpakket van de opleidingscoördinator te bewaken.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	goed
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	goed
facet 3.3	kwantiteit personeel	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de opleiding Geestelijke gezondheidszorg kan rekenen op een zeer degelijke infrastructuur. De gebouwen van het departement Gezondheidszorg en techniek hebben door de toegenomen studentenaantallen hun maximale capaciteit bereikt. Aangezien de opleiding samenwerkt met het departement Sociale School Heverlee volgen de studenten daarom lessen in de gebouwen van het departement SSH. Die gebouwen werden recent vernieuwd in functie van de grotere groepen studenten. Er zijn 24 leslokalen van verschillende grootte en zes aula's. Gezien de keuze voor didactische werkvormen als seminaries en intervisies worden de meeste onderwijsactiviteiten van deze bachelor-na-bacheloropleiding in kleinere lokalen georganiseerd. De lokalen zijn goed uitgerust met de moderne multimedia-apparatuur en draadloos internet. Daarnaast zijn er vier computerlokalen. Het viel de commissie op dat de lokalen die zij te zien kreeg, zeer netjes waren. Ten opzichte van het departement G&T is de ligging van het departement SSH iets minder bereikbaar. De opleiding geeft aan dat de campus in de toekomst een betere busverbinding zal hebben. Het is volgens de commissie in elk geval een pluspunt dat de gebouwen van de KHLeuven in de nabije omgeving van het Universitair ziekenhuis Leuven en dicht bij de faculteit Geneeskunde zijn gelokaliseerd.

Zowel in het departement G&T als het departement SSH is er een studielandschap waar studenten van Geestelijke gezondheidszorg terechtkunnen in individuele werkruimtes of aan groeps- tafels. Ook in de beide studielandschappen staan pc's ter beschikking van de studenten. In de mediatheek van het departement G&T kunnen de studenten boeken of tijdschriften raadplegen of uitlenen. De mediatheek biedt ook toegang tot een aantal elektronische databanken en tijdschriften. Het gebruik van elektronische databanken kan in het kader van levenslang leren volgens de commissie nog meer worden aangemoedigd. Daarbij zouden ook de mogelijkheden voor de studenten om van thuis uit toegang te krijgen tot de databanken moeten worden onderzocht. De commissie is echter lovend over de doordachte organisatie van de mediatheek: niet te veel boeken en rustige ruimtes om te werken. Ze stelde tijdens het bezoek wel de vraag waarom

de opleiding een eigen bibliotheek voorziet, terwijl de studenten gebruik kunnen maken van de grote biomedische bibliotheek van de nabijgelegen universitaire campus. Ze kon zich vinden in het antwoord van de opleiding, die erop wees dat het aanbod van een eigen mediatheek vooral didactisch nut heeft voor de studenten. Indien zij meer informatie wensen, kunnen zij uiteraard ook doorverwezen worden naar andere bibliotheken of databanken. Bovendien erkent de commissie dat de meest relevante boeken aanwezig waren voor Geestelijke gezondheidszorg.

Het is de commissie opgevallen dat de KHLeuven geïnvesteerd heeft in vlot toegankelijke gebouwen voor mensen met beperkingen. Er zijn liften, aangepaste sanitaire voorzieningen en brede deuren. Daarnaast is ook de brandveiligheid van de gebouwen in orde. De commissie is ervan overtuigd dat de materiële faciliteiten en de huisvesting veiligheid en degelijk onderwijs kunnen garanderen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om de studenten iets meer aan te moedigen om gebruik te maken van de verschillende elektronische databanken en tijdschriften in de mediatheek.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **excellent**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Wat de studiebegeleiding betreft, is de commissie van mening dat de opleiding een voorbeeld is voor andere bachelor-na-bacheloropleidingen. Door zowel de focus te leggen op de zelfstandigheid en de zelfreflectie van de studenten als op het leren werken in een interdisciplinaire context, bereidt de opleiding de studenten voor op de latere werksituatie. De opleiding mikt niet alleen op de persoonlijke studievoortgang van iedere student, maar biedt hen ook een bredere competentiegerichte persoonlijkheidsvorming. Zij worden rechtstreeks ondersteund door interviews, seminars, functioneringsgesprekken, het persoonlijk ontwikkelingsplan, de praktijklector en de stagementor. De commissie kon daarenboven vaststellen dat de begeleiding op maat van de student verloopt: men vertrekt op basis van individuele doelstellingen. In het algemeen apprecieert de commissie de studentgerichtheid die de opleiding uitstraalt. Ook uit de gesprekken met de studenten is gebleken dat zij zeer tevreden zijn over de studiebegeleiding. Enkel op de stageplaats zelf zouden zij graag nog meer feedback krijgen van de praktijklector (cf. 2.2).

De commissie gaat ervanuit dat studenten in een bachelor-na-bacheloropleiding minder nood hebben aan een bepaalde studieondersteuning ten opzichte van een bacheloropleiding. Het doet haar echter plezier dat de opleiding toch werk maakt van een grondige begeleiding en een duidelijke communicatie. De studenten krijgen informatie over de mogelijkheden betreffende studiebegeleiding via de brochure 'Studeren doe je niet alleen'. Als studenten specifieke vragen hebben, kunnen zij zich ook steeds richten tot het Studieadviesbureau van het departement (StAB). In het StAB zitten een studietrajectbegeleider, een studieadviseur voor de instromende studenten en een studiebegeleider in verband met studiemethodes. Daarnaast is er een ombudsdienst die tussenkomt in het geval van klachten. De studenten Geestelijke gezondheidszorg gaven tijdens

de gesprekken echter aan dat zij gezien de laagdrempelige contacten met lectoren daar tot op heden nog geen beroep op hebben moeten doen.

Vanuit de hogeschool worden de algemene studentenvoorzieningen verzorgd door de vzw Studentenservice KHLeuven. Studentenservice KHLeuven heeft een overeenkomst met de KU Leuven, waardoor studenten ook gebruik kunnen maken van de KU Leuven-diensten. Studenten kunnen informatie of hulp vragen op de sociale dienst, de jobdienst, de huisvestingsdienst en de juridische dienst. Voor psychotherapeutische begeleiding kunnen de studenten terecht bij de Gedrags-therapeutische Begeleiding voor Studenten (GiBS), het Centrum voor Psychotherapie en Relatie (CPR) en het Centrum Geestelijke Gezondheidszorg (CCG) De Bleek.

Kandidaat-studenten worden op verschillende manieren ingelicht over de opleiding. Zo zijn er naast de informatie op de website doorheen het jaar ook opendeur- en infodagen, de jobbeurs en de masterbeurs, waar de opleiding Geestelijke gezondheidszorg aanwezig is. Eens de studenten ingeschreven zijn, krijgen zij meer concrete en praktische uitleg over de opleiding en de verwachtingen. Dat gebeurt in de eerste plaats op de onthaaldag, waarop zij het onderwijs- en examenreglement krijgen (OER) en waarop per opleidingsonderdeel de studiefiche toegelicht wordt. Ook via Toledo kunnen de studenten antwoorden op hun vragen vinden. Indien zij trajectbegeleiding wensen of informatie nodig hebben over vrijstellingen, kunnen zij zich richten tot de opleidingscoördinator. Voor studenten die vroegtijdig wensen af te haken, worden exitgesprekken georganiseerd. De relatief lage drop-out is meestal verklaarbaar door privéredenen of door de te zware combinatie met een job.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	goed
facet 4.2	studiebegeleiding	excellent

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie Resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft geconstateerd dat de KHLeuven de afgelopen jaren een kwaliteitszorgbeleid heeft uitgewerkt dat zich naar alle niveaus heeft vertaald in vijfjaarlijkse beleidsplannen. Het huidige beleidsplan van Geestelijke gezondheidszorg omvat 2008–2013. Ook de opleiding heeft een eerste aanzet genomen in het uitbouwen van een geïntegreerde systematische kwaliteitszorg. De commissie heeft begrepen dat de opleiding verschillende metingen uitvoert, zowel kwalitatief als kwantitatief, formeel als informeel. Via het interne opvolgsysteem kan men nagaan of de vooropgestelde metingen en doelstellingen worden gerealiseerd.

Metingen en bevragingen zijn vastgelegd in een meerjarenplan. De algemene tevredenheidsbevraging bij studenten en personeel gebeurt driejaarlijks en wordt voor de bachelor-na-bacheloropleiding sinds 2009–2010 afgenomen. De bevraging zoekt naar sterke en zwakke punten wat de algemene organisatie van de hogeschool betreft. Op die manier wordt het ook mogelijk om intern de resultaten van de verschillende departementen en opleidingen te vergelijken. Tweejaarlijks wordt ook een bevraging verstuurd naar alle pas afgestudeerden om een beeld te krijgen van de tewerkstelling. Daarnaast vraagt men elke acht jaar de alumni om een tevredenheidsenquête in te vullen, waarin zij hun mening over de opleiding kunnen geven. Die bevraging gebeurde voor de afgestudeerden van de opleiding Geestelijke gezondheidszorg voor het eerst in januari 2011. In dezelfde periode werden de studenten Geestelijke gezondheidszorg gevraagd om de verschillende opleidingsonderdelen te beoordelen aan de hand van een vragenlijst. De resultaten van die vijfjaarlijkse bevraging combineert de opleiding met de organisatie van focusgroepen, zowel van studenten als van afgestudeerden. De lectoren bespreken de resultaten over opleidingsonderdelen individueel met de opleidingscoördinator. In het voorjaar van 2011 heeft de opleiding Geestelijke gezondheidszorg een TRIS-meting uitgevoerd, die als nulmeting dient. Uit de TRIS-meting kwamen voornamelijk internationalisering en betrokkenheid van de alumni naar boven als aandachtspunten.

De commissie maakt de kanttekening dat de opleiding veel gebruikmaakt van perceptiemetingen. Gezien het om een in aantal vrij kleine opleiding gaat, vindt de commissie dat een waardig alternatief. Toch vraagt ze de opleiding om het kwantitatieve onderzoek te blijven uitvoeren ter ondersteuning van de kwalitatieve resultaten. Globaal genomen is de commissie echter tevreden dat de relatief jonge opleiding zo snel een meetbeleid heeft uitgewerkt en een kwaliteitscultuur heeft gecreëerd waaraan de verschillende betrokkenen bottom-up kunnen meewerken. Tot op heden werden echter nog geen studietijdmetingen gedaan (cf. 2.5) en staat de eerste bevraging van het werkveld nog op de agenda. De commissie heeft weliswaar begrepen dat beide nog binnen het academiejaar 2011–2012 gepland zijn. Bovendien kon het werkveld al input geven via de resonantieraad.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om te onderzoeken op welke manier kwantitatieve metingen het beeld dat ontstaat uit kwalitatieve perceptiemetingen kunnen onderbouwen.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbeteringsmaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is ervan overtuigd dat de opleiding op basis van de meetresultaten de kwaliteit van haar onderwijs actief poogt te verbeteren en daarin ook slaagt. Het beleidsplan is opgesteld volgens het EFQM-model. De aanpak is nog gestuurd vanop hogeschoolniveau, maar de commissie heeft vastgesteld dat de interne kwaliteitszorg al vrij goed verankerd is in de opleiding Geestelijke gezondheidszorg, dankzij het toepassen van de PDCA-cyclus. Wanneer uit de tevredenheidsbevragingen blijkt dat meer dan 20 procent niet tevreden is, aanziet men dat als een aandachtspunt. Op die manier hebben de bevragingen een knipperlichtfunctie. Dat heeft al geleid tot een aantal verbeteringsplannen. Het draagt de goedkeuring van de commissie weg dat de opleiding zeer kort op de bal speelt. De laatste jaren werden al verschillende acties gerealiseerd ter bevordering van het aangeboden onderwijs. De vorderingen van verbeteringsacties worden opgevolgd door de opleidingscommissie. De commissie is weliswaar van mening dat de opvolging van genomen maatregelen nog meer gesystematiseerd en geformaliseerd zou moeten worden.

De eerste kritische bedenkingen van de studenten wezen vooral op te veel overlappingen in het programma en op nood aan verbetering wat de praktijkgerichtheid en het cursusmateriaal betreft. Om de samenhang van het curriculum te optimaliseren, heeft de opleiding de modulaire structuur geïmplementeerd. Ze heeft daarnaast vaardigheidstrainingen toegevoegd aan het programma en de stage verlengd, zodat de praktijkgerichtheid werd verhoogd. Het didactische materiaal werd uitgebreid met meer gespecialiseerde artikels, die de verdieping in de geestelijke gezondheidszorg verbeterden. Ook het opleidingsonderdeel Wetenschappelijk onderzoek werd aan het programma toegevoegd.

De commissie stelt vast dat de opleiding nadien bleef werken aan de kwaliteit van haar onderwijs. Op basis van de focusgesprekken met studenten in 2010–2011 zijn ondertussen nieuwe verbeteringsacties uitgewerkt. De opleiding heeft op korte termijn gesignaleerde overlappingen verminderd en de richtlijnen omtrent de bachelorproef bijgestuurd. Bovendien heeft de commissie gemerkt dat de opleiding zich al bewust was van problemen die de commissie in dit visitatieproces noteerde, zoals de geringe bekendheid van de opleiding bij het werkveld. Ook daarrond zijn ondertussen initiatieven opgestart. De contacten met het werkveld worden aangescherpt. Zoals vermeld zal de opleiding naar aanleiding van de resultaten van haar evaluaties in het academiejaar 2012–2013 een aantal aanpassingen doorvoeren in het curriculum (cf. 2.1). De commissie moedigt de opleiding aan om met dezelfde kritische ingesteldheid en inzet haar kwaliteit te blijven evalueren en verbeteren.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de opvolging van de verbeteringsacties formeler en systematischer te organiseren.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding investeert in een bottom-upaanpak, waarin ze alle betrokkenen stimuleert om mee te werken aan de interne kwaliteitszorg. De commissie heeft gemerkt dat de opleiding streeft naar dialoog en interactie, waardoor ze er op korte tijd al in geslaagd is een aantal kinderziektes uit haar curriculum te bannen. Ze moedigt de opleiding aan om op dezelfde manier haar onderwijs te blijven optimaliseren. Daarnaast vraagt ze de opleiding om de resultaten van verbeteringsacties meer terug te koppelen naar de verschillende stakeholders.

Het onderwijzende personeel wordt op de hoogte gehouden van de kwaliteitszorg via elektronische communicatie. Daarnaast krijgen de lectoren na elke module de kans om het programma te evalueren met de opleidingscoördinator. Formeel volgt elke drie jaar een tevredenheidsbevraging van alle personeelsleden. De gastlectoren gaven tijdens de gesprekken aan dat zij goed en frequent contact hebben met de opleidingscoördinator. Grote problemen komen ter sprake in de opleidingscommissie.

Bij het opstarten van het curriculum in 2009–2010 kon het werkveld al feedback geven via de resonantiegroepen. Dat herhaalde zich in 2010–2011, toen de opleiding enkele aanpassingen doorvoerde in het programma. Momenteel wordt het werkveld vertegenwoordigd in de opleidingscommissie. Overigens kunnen de gastlectoren die naast hun onderwijsopdracht werkzaam zijn in de relevante sectoren, een dubbel perspectief bieden dankzij hun werkervaring. In april 2012 heeft de opleiding een werkveldbevraging gepland. De commissie is van mening dat de opleiding in grote mate oor heeft voor de wensen van het werkveld. Dat blijkt onder meer uit de interesse die zij toont voor de visie van de stage mentoren. De commissie vindt het positief dat de stage mentoren aan het einde van een stageperiode gevraagd worden om een bevraging in te vullen.

De studenten krijgen de kans om suggesties of kritische opmerkingen te geven via de tevredenheidsbevraging, de opleidingsonderdeelbevraging en de focusgesprekken. Zij gaven tijdens de gesprekken met de commissie aan dat zij zich gehoord voelen bij eventuele problemen. Ook zij zijn vertegenwoordigd in de opleidingscommissie. Het viel de commissie op dat de studenten niet bekend waren met de concrete inhoud van het zelfevaluatierapport. Ze raadt de opleiding aan om de studenten te betrekken in het schrijfproces. Wat de alumni betreft, merkt de commissie op dat vooral de pas afgestudeerden nog gecontacteerd worden. In 2010 werd al een focusgroepgesprek georganiseerd in de vorm van een kaas- en wijnavond. De opleiding erkent dat zij haar alumni nog sterker zou kunnen betrekken in de kwaliteitszorg van de opleiding. Zij werkt momenteel aan het opstarten van een alumnibevraging. De commissie verwacht dat de opleiding in de toekomst een formelere alumniverking uitbouwt.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om systematisch terugkoppeling te geven over de verbeteringsacties die zij onderneemt.
- De commissie beveelt aan om vanuit de opleiding een formele alumniverking op te starten.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	goed
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	goed
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de opleiding de geformuleerde doelstellingen kan realiseren. De opleiding heeft duidelijk geïnvesteerd in een grote praktijkgerichtheid: aan de hand van seminars, casuïstiek en klinisch onderwijs wordt de persoonlijkheidsontwikkeling van de studenten gestimuleerd. Studenten en alumni zijn globaal tevreden en vinden dat de opleiding aan hun verwachtingen voldoet. Volgens hen vormt het diploma in een sollicitatieprocedure een extra troef. Bijna alle afgestudeerden zijn tewerkgesteld in de geestelijke gezondheidszorg. De commissie waarschuwt de opleiding er echter voor dat het diploma nog te weinig bekend is in de relevante sectoren. De meerwaarde ervan is voornamelijk niet tot uiting gekomen bij het werkveld: een duidelijkere profilering is noodzakelijk. De vertegenwoordigers van het werkveld met wie de commissie sprak, deelden de mening dat de stagiairs Geestelijke gezondheidszorg getuigen van een grote zelfstandigheid en maturiteit ten opzichte van de studenten in de basisopleidingen. De afgestudeerden Geestelijke gezondheidszorg bezitten ook meer theoretische bagage en hebben een extra stage-ervaring binnen een psychiatrische context, die in hun voordeel spelen. Vakinhoudelijke bijscholing blijft volgens het werkveld echter nodig, gezien de grote diversiteit binnen de opleiding meer specialisatie niet mogelijk maakt. Ook de commissie drukt haar bezorgdheid uit over de spanning tussen de interdisciplinariteit en de vakinhoudelijke verdieping. Het is haar echter duidelijk dat de maatschappelijke vraag naar verpleegkundigen of sociale werkers met een specialisatie in de geestelijke gezondheidszorg nog steeds toeneemt. De bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg kan aan die vraag tegemoetkomen.

De commissie vindt de koppeling tussen stage en eindwerk sterk. Bij verschillende bachelorproeven zijn de thema's maatschappelijk relevant, en de commissie was overtuigd van de functionaliteit van het eindproduct. Het wetenschappelijke niveau van sommige bachelorproeven was nog wel voor verbetering vatbaar. De commissie is van mening dat het niveau van de eindwerken verbeterd is sinds de invoering van nieuwe richtlijnen voor de bachelorproef. In de bachelorproeven

die de commissie ter beschikking kreeg, zijn vooral het literatuuronderzoek en de schrijfstijl erop vooruitgegaan. De commissie merkt op dat de opleiding moet oppassen voor te hooggewaardeerde scores.

Wat de internationalisering betreft, stelde de commissie vast dat zowel de studenten- als docentenmobiliteit erg beperkt is. De mogelijkheid om stage te lopen in een buitenlandse instelling bestaat wel, maar weinig studenten maken daar gebruik van. Slechts één student heeft in 2011–2012 gekozen voor een stageplaats in Maastricht. Ook lectoren en gastlectoren vinden het niet evident om voor langere tijd in het buitenland te verblijven. De praktijk- en gastlectoren nemen wel regelmatig deel aan internationale congressen. De commissie vraagt de opleiding om verder in te zetten op internationale mobiliteit.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om haar profilering te verscherpen, zodat het werkveld beter op de hoogte zal zijn van haar meerwaarde.
- Het is wenselijk dat de opleiding verder investeert in de studenten- en docentenmobiliteit.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

Uit het materiaal dat de commissie kon bekijken, bleek dat het rendement van de opleiding erg hoog ligt. De opleiding verklaart dat door de hoge motivatie van haar studenten. Ze verwacht dat het rendement nog zal stijgen, zodra de bijzondere beroepstitel wordt bekrachtigd. In 2010–2011 volgden 31 studenten de voltijdse opleiding en zeven studenten een deeltijds programma. Datzelfde jaar slaagde 76 procent van de voltijdse studenten en 71 procent van de deeltijdse studenten. In 2011–2012 schreven 47 studenten zich in voor de bachelor-na-bacheloropleiding, van wie acht studenten deeltijds.

De feitelijke studieduur komt overeen met de voorziene. De commissie vindt het in dat kader positief dat de keuze tussen een deeltijds en voltijds traject wordt aangeboden. De grote meerderheid (95 procent) van de voltijds ingeschreven studenten voltooit de opleiding in één jaar. In 2011–2012 haakten vijf studenten vroeger af, hetzij wegens persoonlijke redenen, hetzij door een werkaanbieding, andere verwachtingen ten opzichte van de opleiding of een niet-geslaagde stage. De commissie waardeert het dat de opleiding de drop-out opvolgt en exitgesprekken organiseert met afhakers.

De commissie heeft begrepen dat de opleiding geen expliciete streefcijfers heeft opgesteld. Uit de tabellen die de commissie ter inzage kreeg, kon ze weliswaar afleiden dat de opleiding bewust

haar rendement opvolgt en analyseert. De commissie merkt op dat de opleiding haar rendementscijfers niet expliciet vergelijkt met gegevens van andere opleidingen in het departement, de hogeschool of de associatie. Het lijkt haar echter nuttig om die informatie te gebruiken om een relatief beeld te krijgen op het eigen rendement.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	voldoende
facet 6.2	onderwijsrendement	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

GLBAAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De commissie vond het zelfevaluatie rapport van de opleiding 'Bachelor in de geestelijke gezondheidszorg' zeer helder leesbaar en netjes uitgewerkt. Ook de bijlagen boden relevante informatie, en waren voldoende duidelijk en actueel. Het actualisatie rapport toonde aan dat de opleidingen na het schrijven en indienen van het zelfevaluatie rapport niet hebben stilgezeten en dat veranderingen zijn doorgevoerd. In de lopende tekst van het zelfevaluatie rapport had de commissie echter nog iets meer kritische zin en analyse van de aandachtspunten verwacht.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN¹

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	voldoende
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	voldoende
Onderwerp 2 Programma	voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	voldoende
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	voldoende
Facet 2.3 Samenhang	goed
Facet 2.4 Studieomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	voldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	goed
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	goed
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	voldoende
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	goed
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	goed
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	voldoende
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	goed
Facet 4.2 Studiebegeleiding	excellent
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	goed
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	goed
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende
Onderwerp 6 Resultaten	voldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	voldoende
Facet 6.2 Onderwijsrendement	goed

De oordelen zijn van toepassing voor:

KHLeuven Katholieke Hogeschool Leuven

GeG Geestelijke gezondheidszorg

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

Hoofdstuk 3

Geriatrische gezondheidszorg

DOMEIN SPECIFIEK REFERENTIEKADER

Competenties voor de bachelor-na-bacheloropleiding Geriatrische gezondheidszorg

1 GEHANTEERDE INPUT

- referentiekaders van de opleidingen op hogeschoolniveau
 - Competentieprofiel Verpleegkunde in de Geriatrische gezondheidszorg, Associatie KULeuven/Katholieke Hogeschool Kempen.
 - Opleidingsprofiel Bachelor-na-bachelor in de Geriatrische Gezondheidszorg, Karel de Grote-hogeschool

- wettelijke bronnen
 - Structuurdecreet (2003)
 - European Qualifications Framework (EQF)
 - Vlaamse Kwalificatiestructuur (VKS)
 - Accreditatiekader NVAO
 - Dublin descriptoren

- brondocumenten onderschreven door werkveld
 - HBO Competentieprofiel Verpleegkundige Gerontologie Geriatrie, Vilans, Utrecht (2007)

2 DOMEIN SPECIFIEK REFERENTIEKADER

2.1 Gemeenschappelijke domeinspecifieke competenties

Inzake algemene competenties en algemeen beroepsgerichte competenties, verwijst de visitatie-commissie naar het Structuurdecreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen (2003-04-04).

2.1.1 Algemene competenties

De algemene competenties voor de bachelor-na-bacheloropleiding Geriatrische gezondheidszorg zijn in overeenstemming met de bepalingen in het Structuurdecreet (Art. 58 Decr. Vl. 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen, § 2, tweede lid).

2.1.2 Algemeen beroepsgerichte competenties

De algemeen beroepsgerichte competenties zijn tevens in overeenstemming met de bepalingen in het Structuurdecreet (Art. 58 Decr. Vl. 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen, § 2, tweede lid).

2.1.3 Beroepsspecifieke competenties

De commissie heeft zich in het domeinspecifiek referentiekader beperkt tot het formuleren van een aantal algemene competenties met betrekking tot de opleiding. Zij wenst tijdens de bezoeken de profilering van de verschillende opleidingen expliciet na te gaan en heeft daarom gekozen om voor de vaststelling van de competenties ruimte te laten voor de profielen van de afzonderlijke opleidingen.

De commissie ontwaart binnen het vakgebied Geriatrische gezondheidszorg vijf competentierollen of -domeinen. Binnen deze rollen heeft zij een aantal kerncompetenties bepaald.

- 1) De geriatrische verpleegkundige als persoon handelt naar beroepsspecifieke attitudes.
De geriatrische verpleegkundige:
 - bezit empathie, verantwoordelijkheidszin, een kritische ingesteldheid, aanpassingsvermogen en stressbestendigheid in een verpleegkundige context.
 - bezit naast de verpleegtechnische vaardigheden eveneens relationeel sensitieve eigenschappen zoals communicatieve en sociale vaardigheden, probleemoplossend gedrag, copingmechanisme en waarden.
 - is in staat om ethisch en juridisch verantwoord verpleegkundig te handelen.
 - kan een gezond evenwicht realiseren tussen de professionele rol en de andere rollen.
 - Is relationeel sensitief in relatie tot zichzelf (cf. verschillende rollen), collega's, patiënten en omgeving.

- 2) De geriatrische verpleegkundige als professionele klinische zorgverlener
De geriatrische verpleegkundige:
 - verleent zorg op basis van diepgaande kennis van de gerontologie en geriatrie en baseert zijn/haar handelen zoveel mogelijk hierop.
 - heeft inzicht in het primair en secundair verouderingsproces en omgevingsdeterminanten
 - is in staat om literatuur betreffende ouderenzorg en geriatrische zorg te raadplegen.
 - kan doelen bepalen, een verpleegkundig zorgplan opmaken, uitvoeren en evalueren.
 - identificeert en onderscheidt verpleegproblemen en verpleegbehoeften.
 - verstrekt gespecialiseerde verpleegkundige zorg op een wetenschappelijk verantwoorde manier
 - geeft gezondheidsvoorlichting en -opvoeding aan de geriatrische cliënt en zijn familie, als clinicus, begeleider en coördinator van gespecialiseerde zorg voor ouderen
 - werkt een preventief zorgbeleid uit met betrekking tot de geriatrische cliënt.

- 3) De geriatrische verpleegkundige als organisator en coördinator organiseert en coördineert de diverse aspecten van de verpleegkundige zorg
De geriatrische verpleegkundige:
 - draagt zorgt voor de continuïteit van planning, organisatie en communicatie binnen het interprofessioneel team;
 - geeft sturing aan niet-specialisten in de zorgverlening

- coördineert de zorg tegen de achtergrond van een ethisch en deontologisch referentiekader, waarbij wordt uitgegaan van belevingsgerichte zorg met aandacht voor het levensloop perspectief van de zorgafhankelijke geriatrische cliënt;
 - vervult daarbij een intermediaire coördinerende rol in de intra-, extra- en transmurale zorgsettings;
 - evalueert de efficiëntie en kwaliteit van zorg volgens een methodische werkwijze aan de hand van zelfevaluatie omtrent de effectiviteit en efficiëntie van de toegediende zorg
 - communiceert gepast met het doelpubliek en de vooropgestelde doelstellingen, in functie van de kwaliteit van zorg voor de geriatrische cliënt.
 - integreert nieuwe onderzoeksresultaten in de gespecialiseerde verpleegkundige zorg;
 - hanteert standaarden, richtlijnen en guidelines voor de evaluatie van de kwaliteit van zorg;
 - werkt aan een innoverend zorgbeleid (ehealth, domotica);
 - ondersteunt de uitbouw van het zorgnetwerk voor de geriatrische patiënt, met referentiepersonen/aanspreekpunten op andere zorgdomeinen dan deze specifiek voor de geriatrische zorgvrager;
 - bewaakt het aspect van maatschappelijk verantwoorde zorg (vraaggestuurde zorg versus behoeftegerichte zorg).
 - staat in voor de vorming, het onderwijs en de training van studenten verpleegkunde, pas afgestudeerden en collega's, rekening houdend met relevante evoluties binnen de geriatrische zorgverlening;
 - detecteert potentiële en/of actuele valkuilen in de verhouding van draagkracht/draaglast bij de patiënt, mantelzorger en hulpverlener in functie van het sociaal vangnet van de zorgvrager, en stuurt bij waar mogelijk door aangepaste begeleiding.
- 4) De geriatrische verpleegkundige als lid van het interprofessionele team
De geriatrische verpleegkundige:
- neemt binnen het interprofessionele team de coördinatie op voor het gespecialiseerde zorg
 - proces;
 - heeft kennis van en inzicht in de functieomschrijving van de verschillende teamleden, zoals
 - vermeld in het zorgprogramma geriatrie, betrokken bij de organisatie en uitvoering van de zorg rond de geriatrische cliënt;
 - communiceert op gepaste wijze met de leden van het team, in functie van de zorgdoelen.
 - bouwt interprofessionele relaties op en interprofessionele samenwerking in het kader van gemeenschappelijke zorgdoelstellingen
- 5) De geriatrische verpleegkundige als beleidsverantwoordelijke staat open voor en handhaaft het beleid van de zorg
De geriatrische verpleegkundige:
- staat open voor het economisch, sociaal en ethisch beleid binnen de gezondheidszorg;
 - vervult een rol in de samenleving in functie van gezondheid en welzijn;
 - staat open voor diversiteit in de samenleving;
 - draagt positief bij tot de profilering van het beroep;
 - past de uitvoering van het zorgproces aan conform de actuele economische situatie en de regelgeving met betrekking tot de organisatie en uitvoering van de zorg voor ouderen.

2.2 Opleidingsgebonden domeinspecifieke competenties

Het opleiding(en)gebonden niveau bevat de competenties die niet te relateren zijn aan de Vlaamse gemeenschappelijkheid. Het zijn de competenties die naast de Vlaamse gemeenschappelijke

competenties door de opleiding(en) zelf zijn vastgelegd. Zij zijn bepalend voor het onderscheidend vermogen dat de opleiding(en) in de markt willen hebben vanuit een bewuste keuze. Van daar zijn ze ook bepalend voor de identiteit en de profilering van de opleiding. In aantal zijn deze doelstellingen niet beperkt.

De geriatrische verpleegkundige als onderzoeker

De geriatrische verpleegkundige:

- evalueert kritisch het eigen handelen en het routinematig verloop van het handelen binnen de zorgcontext van de geriatrische cliënt.
- consulteert recente en relevante wetenschappelijke en/of beroepsspecifieke literatuur ter ondersteuning van de dagelijkse praktijk.
- werkt mee aan wetenschappelijk onderzoek en integreert de onderzoeksresultaten in de gespecialiseerde verpleegkundige zorg.
- werkt verbeterprojecten uit binnen het geriatrische domein op een methodische wijze, met het oog op kwaliteitsverbetering.
- werkt innovatief.

3 BESLUIT

De commissie wenst tijdens de visitatiebezoeken de profilering van de verschillende opleidingen expliciet na te gaan.

Zij wil zich verder een beeld kunnen vormen van de manier waarop de opleidingen zich oriënteren naar de hedendaagse actualiteit/realiteit van het beroep en naar de huidige marktsituatie.

De verbondenheid van de opleidingen met hun vakgebied, hun actieve participatie in de buitenwereld en de manier waarop ze hun omgeving in de onderwijsinstelling binnenbrengen, vormen voor de commissie eveneens aandachtspunten.

De commissie wil tot slot expliciet nagaan welke samenwerkingsverbanden en welk overleg er bestaat tussen de vergelijkbare opleidingen en andere nationale of internationale betrokken partijen om een gemeenschappelijk actueel referentiekader en gemeenschappelijke domeinspecifieke leerresultaten op te stellen, die tevens de ruimte laten tot duidelijke profilering door de individuele opleidingen.

VERGELIJKEND PERSPECTIEF

BNB Geriatrische gezondheidszorg in vergelijkend perspectief

WOORD VOORAF

In dit hoofdstuk geeft de visitatiecommissie in vergelijkend perspectief een overzicht van haar bevindingen over de bachelor-na-bacheloropleiding. De commissie besteedt bij de vergelijking vooral aandacht aan elementen die haar het meest in het oog gesprongen zijn of die zij belangrijk acht. Het is niet de bedoeling van de commissie om de individuele opleidingsrapporten in detail te herhalen.

Vooraleer over te gaan naar de facetgewijze vergelijking wil de commissie volgende elementen onder de aandacht brengen.

De bachelor-na-bacheloropleidingen worden in beperkte mate gefinancierd door de overheid (50%). Volgens de commissie speelt dit een rol in de kwaliteit van de opleiding. Vaak zijn de studieprogramma's, de studie- en studentenbegeleiding en het opleidingsteam aangewezen op de solidariteit binnen het departement en de hogeschool om de (voortgezette en specialiserende) opleidingen in te kunnen richten.

De beperkte financiering heeft tot gevolg dat de opleidingen met een zeer kleine groep vaste medewerkers werken. Een ruimere financiering zou er toe leiden dat men het lerarenkorps kan uitbreiden. De commissie is immers bezorgd over de verhouding docent-gastdocent die ze heeft vastgesteld in de verschillende opleidingen. De keuze voor tijdelijke en gastdocenten zorgt enerzijds voor de aanlevering van een gevarieerd aanbod aan expertise, maar toont tevens aan dat opleidingen moeite hebben om docenten met een vast statuut aan te werven. In een aantal opleidingen kan vastgesteld worden dat de omkadering voor deze gastdocenten te wensen over laat, in het bijzonder op het vlak van onderwijskundige ondersteuning. De commissie vindt dat gastdocenten zeker een meerwaarde vormen, maar er moet over gewaakt worden dat deze gastdocenten het gewenste niveau blijven garanderen.

De bachelor-na-bacheloropleidingen hanteren verschillende toelatingsvoorwaarden. Gezien de diversiteit van de instroom in heel wat opleidingen raadt de commissie de opleidingen aan om het instroombeleid te bewaken in functie van enerzijds de kwalificaties die de vooropleiding en de werkervaring van de instromende studenten met zich kunnen meebrengen en anderzijds de benodigde startcompetenties van de bachelor-na-bacheloropleidingen. Ook moeten de opleidingen er op letten dat de doelstellingen van de opleiding goed gedefinieerd en gecommuniceerd worden.

Kenmerkend voor de instroom van deze opleidingen is het hoog aantal werkstudenten. Dat heeft een invloed op de aanwezigheid van internationalisering in de opleidingen. Een aantal opleidingen ziet de meerwaarde van internationale studentenmobiliteit in, maar vraagt zich af hoe dat te rijmen is met het statuut van werkstudent, waarbij vaak meer flexibiliteit wordt vereist door de opleiding dan er kan geboden worden door de student. Vele opleidingen merken ook op dat weinig studenten vragende partij zijn in zake (internationale) studentenmobiliteit. De commissie is van oordeel dat dit geremedieerd kan worden door de doelstellingen en visie rond internationalisering scherp te stellen en hiervoor voluit te kiezen in de uitwerking van een individueel programma. De commissie ziet hier mogelijkheden om internationaliseringsactiviteiten te implementeren die geen uiterste flexibiliteit vragen van werkstudenten, zoals internationalisation at home-initiatieven of korte internationale studiebezoeken en/of congressen. De commissie stelde weliswaar een aantal van deze good practices vast en hoopt dat de overige opleidingen zich door deze voorbeelden laten inspireren. Ten slotte is de commissie van oordeel dat het wenselijk is dat de opleidingen samen met het werkveld nagaan wat de eventuele mogelijkheden zijn om ook werkstudenten een internationale ervaring te laten genieten.

Een aantal opleidingen kiezen ervoor om werkstudenten de mogelijkheid te geven om hun stage te volgen op de eigen werkplek. De commissie is hier geen voorstander van. Stage op de eigen werkplek is volgens de commissie een (begrijpelijke) gemakkelijksoplossing die vooral organisatorisch comfort betekent voor student, werkgever en instelling. Het elders opdoen van werkervaring heeft echter een aantoonbare meerwaarde voor de student in zijn professionele toerusting en ontwikkeling. De student krijgt immers de kans om andere aanpakken te verkennen. Bovendien draagt dit bij tot objectivering van de evaluatie van de werkzaamheden van de student. De commissie is van oordeel dat een stage op de eigen werkplek enkel kan mits een specifieke uitwerking en de noodzakelijke begeleiding, waarin vooral de opleiding een grote rol dient te spelen.

Ten slotte wil de commissie stilstaan bij de laagdrempelige cultuur die de bachelor-na-bacheloropleidingen volgens haar kenmerken. Deze cultuur bestaat zowel tussen het managementteam van de opleiding en het docentenkorps als tussen deze beide partijen en de studenten. De commissie vindt deze open cultuur een positief element in de bachelor-na-bacheloropleidingen maar waarschuwt voor de informele aanpak wat studie- en studentenbegeleiding betreft.

OPLEIDINGEN IN VERGELIJKEND PERSPECTIEF

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie

De commissie heeft vastgesteld dat beide opleidingen reeds over duidelijke opleidingsdoelstellingen en een competentieprofiel beschikken. Beide opleidingen zijn daarvoor vertrokken vanuit het opleidingsprofiel Verpleegkunde. Verder hanteren ze voor hun competentieprofiel een adequate opdeling in competentierollen. De ene opleiding is ook actief naar internationale beroepsprofielen gaan kijken. Bij de andere opleiding, is de communicatie naar de verschillende stakeholders vooral sterk aanwezig.

Bij de ene opleiding, is het de commissie opgevallen dat ze vertrekken vanuit een duidelijk geformuleerde visie en helder omschreven doelstellingen. Bij de andere opleiding, waren er echter teveel overlappings aanwezig in de doelstellingen met die van de basisopleiding.

Wat de internationale dimensie in de competentieprofielen betreft, is de commissie van oordeel dat er bij beide opleidingen enkel een aanzet aanwezig is. Dit zou uitgebreid moeten worden, al ziet de commissie in dat de specifieke context van de bachelor-na-bacheloropleiding hier problemen kan veroorzaken.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

De commissie heeft voor beide opleidingen kunnen vaststellen dat de opleidingsdoelstellingen als ook het eigenlijke competentieprofiel in lijn zijn met de vereisten voor de bijzondere beroepstitel. De betrokkenheid van het werkveld bij het vaststellen van de doelstellingen vond de commissie in beide opleidingen een positief punt in het kader van de afstemming op de professionele gerichtheid.

De andere opleiding zou zich nog specifiekere moeten oriënteren naar de specialiserende geriatrie-kennis en vaardigheden. Er is hier volgens de commissie nood aan verdere afstemming op het beroepsprofiel. Ook zou de eigenlijke werkveldanalyse verder moeten aangezwengeld worden. De commissie was wel te spreken over de duidelijke aandacht voor Evidencebasednursing in de doelstellingen van deze opleiding. Een betere meetbaarheid van de resultaten zou voor de ene opleiding kunnen bewerkstelligd worden door de doelstellingen concreet vorm te geven a.d.h.v. gedragsindicatoren.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Realisatie doelstellingen

Beide opleidingen beschikken over een opleidingsprogramma dat modulair is opgebouwd. Eén opleiding voorziet daarbij adequaat disciplineoverschrijdende opleidingsonderdelen, die zorgen voor een kruisbestuiving tussen de verschillende bachelor-na-bacheloropleidingen in de gezondheidszorg. De uitwerking van deze elementen in het programma kan evenwel nog beter.

De opleiding is ook sterk bezig m.b.t. de uitwerking van de internationale dimensie in het programma middels 'internationalisation at home'-activiteiten. Deze opleiding heeft in dat kader reeds contact met de overheid omwille van de beperkende factor die de beroepstitel speelt in mogelijke buitenlandse stages. De commissie is echter van oordeel dat beide opleidingen nog een verdere uitbouw van de internationale dimensie in het programma dienen te voorzien.

De ene opleiding heeft verder nood aan een explicietere koppeling van de competenties aan de eigenlijke onderdelen van het programma. Ook dienen de duidelijke vastlegging van de competenties en de gedragsindicatoren voor POP, PAP en stages dringend te gebeuren. De andere opleiding dient volgens de commissie verder te verzekeren dat door de keuzemogelijkheden in het programma alle deelaspecten van het competentieprofiel aan bod komen.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beide opleidingen waarborgen met de professionele gerichtheid van het programma, de ontwikkeling van de beroepsvaardigheden. Men heeft dan ook duidelijke interactie met de beroepspraktijk om de professionele gerichtheid af te stemmen op de eisen van het werkveld.

Bij de ene opleiding viel het op dat het programma en de werkvormen steeds sterk doordrongen zijn van het praktijkgerichte, wat de commissie positief ervoer. In de andere opleiding apprecieerde de commissie de samenwerking met de stageplaatsen en de aandacht voor ervaringsuitwisselingen. De commissie is echter ook van oordeel dat deze opleiding enkele deeldomeinen onderbelicht en dat hieraan aandacht moet besteed worden.

In de ene opleiding vormde daarnaast het evidence-based werken adequaat een rode draad doorheen de opleiding. De commissie wil echter nog aandacht vragen in deze opleiding om een consequente duiding en explicitering van wat 'evidence' precies inhoudt. In de andere opleiding heeft de commissie ook het evidence-based onderwijs kunnen zien; de evidence-based inhoud kwam echter te weinig aan bod bij de gastsprekers.

De commissie wil één opleiding specifiek aanraden de samenwerking met het werkveld nog aan te zwengelen in het kader van de professionele gerichtheid van het programma. Ook raadt ze een verhoogd aantal studiebezoeken aan om de professionele gerichtheid verder te voeden en actueel te houden.

Facet 2.3 Samenhang

Beide opleidingen proberen tegemoet te komen aan de individuele situaties/leertrajecten van de studenten. In beide opleiding wordt daardoor de samenhang adequaat bewaakt. In beide opleidingen is dit volgens de commissie het resultaat van overleg tussen docenten en stakeholders. In de ene opleiding vraagt de commissie wel aandacht om de samenhang verder te bekijken, te expliciteren en te bewaken. In de andere opleiding heeft de commissie, ondanks het intense overleg en de afstemming, toch nog overlap met de basisopleidingen van studenten kunnen opmerken. Wat betreft de haalbaarheid van de studielast, is het de commissie opgevallen dat er in de ene opleiding wel vaak wordt overgegaan tot het uitstellen van de bachelorproef. De commissie vraagt deze opleiding dan ook aandacht te schenken aan dit fenomeen in relatie met expliciet de samenhang van het programma.

De andere opleiding heeft daarentegen nog meer nood aan discipline-overschrijdende elementen volgens de commissie. Er is verder ook nog nood aan een minimale bewaking van de volgtijdelijkheid van de individuele studieprogramma's in het kader van de samenhang. In beide opleidingen is er met betrekking tot volgtijdelijkheid wel een zekere veiligheid ingebouwd door de opeenvolging van de modules.

Facet 2.4 Studieomvang

De commissie kon vaststellen dat alle opleidingen qua studieomvang voldoen aan de decretale eisen.

Facet 2.5 Studietijd

De studietijd wordt in beide opleidingen actief bewaakt. In de ene opleiding is het de commissie opgevallen dat ze actief studiebelemmerende factoren opsporen en hierop inspelen. Ook is het de commissie duidelijk geworden dat er in deze opleiding aandacht aan de opmerkingen van studenten werd gegeven.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat beide opleidingen studeerbaar zijn, al is de opleiding soms zwaar voor werkstudenten en de door hun gekozen combinatie werk-studie. In dat kader vraagt de commissie dan ook om waakzaamheid van de opleidingen.

In beide opleidingen wordt de studietijd ook actief gemeten. De scores die deze metingen opleveren zijn echter niet eenduidig. In de ene opleiding kon de commissie zien dat er reeds verbeteringen in deze metingen worden aangebracht door het inzetten van een optimalisatie van de WOPST-enquêtes. Een frequentere studietijdmeting aan de hand van kwalitatieve metingen, bijvoorbeeld in de vorm van focusgesprekken, kan de feedback in het geval van (kleine) opleidingen vooruithelpen omdat de responsgraad bij kwantitatieve metingen steeds te laag is om werkelijk iets te kunnen uitwijzen volgens de commissie. Eén opleiding dient ook nog de geleverde feedback omtrent verbeteracties te formaliseren en doet er tevens goed aan de nu grote hoeveelheid informele feedback van studenten vast te leggen.

Facet 2.6 Afstemming vormgeving-inhoud

In beide opleidingen wordt er een variatie aan didactische werkvormen aangewend, die worden afgestemd op doelstellingen, leerinhoud, beoogde resultaten en competenties. De commissie is echter van oordeel dat de afstemming in de ene opleiding nog beter moet; alsook dat hiervan

een uiting in het studiemateriaal dient aanwezig te zijn. In de andere opleiding is het de commissie opgevallen dat er een grote nadruk op zelfsturing en zelfstandigheid aanwezig was in de werkvormen, in overeenstemming met het didactisch concept. De werkvormen werden duidelijk doelgericht gebruikt. Het gebruik van didactische hulpmiddelen als de 'videobox' verdienen een positieve opmerking.

De commissie heeft in dat kader ook kunnen zien dat de ene opleiding kan terugvallen op een duidelijke visie die de hogeschool heeft op didactiek. In overeenstemming met het specifieke kader van de bachelor-na-bacheloropleiding is er in de ene opleiding duidelijk aandacht voor blended learning. In de andere opleiding, blijven voornamelijk de sterke integratie van competenties in de didactische werkvormen bij.

In de ene opleiding moet, zoals aangegeven, het studiemateriaal beter afgestemd worden op de doelstellingen en de visie van de opleiding. De opleiding tracht nochtans voortdurend een vinger aan de pols gehouden wat betreft de kwaliteit van het lesmateriaal via enquêtes (*cf. supra*), die niet geheel adequaat lijken te werken. In de andere opleiding heeft de commissie sjablonen kunnen zien voor het studiemateriaal; ook daar werd het studiemateriaal geëvalueerd door studenten.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Wat betreft beoordeling en toetsing zijn beide opleidingen aan de maat. In beide opleidingen is het onderwijs- en examenreglement voldoende duidelijk wat betreft de reglementering omtrent evaluaties. In beide opleidingen werden de studenten ook duidelijk geïnformeerd omtrent de werking en wijze van evaluatie voor de verschillende opleidingsonderdelen.

In de ene opleiding viel daarbij op dat de evaluatievormen sterk waren afgestemd op de inhoud en werkvorm van het opleidingsonderdeel. Ook werd de bachelorproef duidelijk procesmatig en productgerelateerd geëvalueerd. In de andere opleiding viel deze procesmatige manier van evalueren het sterkst op bij de stage-evaluatie die vele tussentijdse beoordelingen kent; de studenten worden op deze manier dan ook adequaat opgevolgd. Ook de duidelijke lijst aan evaluatiecriteria voor de stage is de commissie daarbij niet ontgaan. Gezien de professionele gerichtheid van de bachelor-na-bacheloropleiding, wordt de handelingsbekwaamheid van de student door beide opleidingen voldoende en adequaat geëvalueerd. De evaluaties zijn daarbij afgestemd op het beoogde niveau. Bij de ene opleidingen vielen daarbij voornamelijk de casusgerichte evaluaties op.

Wat betreft specifiek de verwachtingen m.b.t. bachelorproef, denkt de commissie dat deze voor de ene opleiding te ambitieus zijn wanneer de commissie de evaluatiecriteria bekijkt. Ze vraagt dan ook om een realistische afweging van de te behalen eindkwalificaties. Voor de andere opleiding kan nog opgemerkt worden dat de afstemming met gastdocenten in functie van de evaluatie moet herbekeken en verbeterd worden. Ook lijkt het volgen van informatiesessies omtrent de stage en de beoordeling daarvan voor stage mentoren beter verplicht dan optioneel.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

De toelatingsvoorwaarden zijn voor beide opleidingen voldoende duidelijk omschreven en adequaat; ze zijn ook decretaal in orde. In de ene opleiding is er ook een duidelijke EVC- en EVK-procedure voor handen. Deze EVC- en EVK-procedure is sterk uiteengezet en de opleiding infor-

meert de studenten ook actief. In de andere opleiding is de behandeling van potentiële EVC- of EVK-dossiers onduidelijk naar (potentiële) studenten op opleidingsniveau; de hogeschool voorziet nochtans een duidelijk beleid, maar de communicatie schiet nog tekort. De commissie ziet, en dan zeker in het kader van de bachelor-na-bacheloropleidingen, deze procedures en mogelijkheden echter wel als een belangrijk instrument.

In de ene opleiding is er een rechtstreekse instroom van studenten met een bachelordiploma Verpleegkunde; er wordt verder geen voorbereidings- of schakelprogramma voorzien. Specifiek voor werkstudenten worden er geen specifieke instroomeisen voorzien door de opleiding. De commissie vindt dit positief, maar wil wijzen op de risico's die hierin schuilgaan. De commissie was dan ook blij te horen dat de opleiding aan een instroomassessment werkt. In de andere opleidingen worden studenten toegelaten die beschikken over een bachelordiploma Verpleegkunde of Vroedkunde. De opleiding wordt door een meer diverse instroom gekenmerkt maar de commissie ontwaarde een inhoudsgerichte keuzevorming. Ze vraagt voor deze opleiding wel nog aandacht voor de gedifferentieerde instroom wanneer het gaat om de verschillen tussen werkstudenten en pas-afgestudeerden. Specifiek voor studenten met een basisopleiding Vroedkunde dient een duidelijke communicatie te gebeuren m.b.t. de gevolgen van de Bijzondere Beroepstitel voor hen.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

In beide opleidingen heeft de commissie een sterk uitgewerkt personeelsbeleid kunnen zien. In de ene opleiding, hebben alle docenten een relevant masterdiploma en een bewijs van didactische bekwaamheid. In de andere opleiding beschikten alle docenten tevens over de benodigde expertise en vakkennis. In deze opleiding was een pedagogisch getuigschrift voor de docenten vereist. In beide opleidingen zag de commissie verder een goed professionaliseringsbeleid dat voldoende rekening hield met de mogelijkheden en noden van de opleiding. In beide opleidingen is het onthaalbeleid voor nieuwe personeelsleden en het directe contact met het opleidingshoofd in een open cultuur ook sterk stimulerend.

In de ene opleiding viel het de commissie op dat er systematisch functioneringsgesprekken werden gehouden, onmiddellijk gerelateerd aan de feedback van bevestigingen die gehouden werden bij de stakeholders. In de andere opleiding, kwam het werken met een competentiedatabank en -kaarten als positief naar voren. Als werkpunt voor beide opleidingen zien de commissies het verder ondersteunen van gastdocenten en -sprekers in hun taken.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

De commissie stelt dat de eisen qua professionele gerichtheid in de ene opleiding sterk bewaakt worden. Binnen het docententeam is er dan ook duidelijk voldoende, relevante expertise aanwezig. Ook de onderwijsinbreng vanuit het beroepenveld via gastdocenten en -sprekers is zeer groot. De waaier aan disciplines en expertises binnen het docentenkorps is aanwezig binnen de beide opleidingen. Docenten hebben ook voeling met de werkvloer. In de ene opleiding apprecieerde de commissie in het bijzonder het aandeel praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek dat er door medewerkers verbonden aan de opleiding wordt verricht, alsook de actieve terugkoppeling daarvan naar programma. In de andere opleiding viel de aandacht voor professioneel gerichte ontwikkeling in het professionaliseringsbeleid op. In beide opleidingen was er ten slotte adequaat aandacht voor internationale (docenten)mobiliteit.

Facet 3.3 Kwantiteit van het personeel

In beide opleidingen is er een beleid dat gevolgd wordt in het kader van de verdeling van de opdrachten. Ook de student-lectorratio is overal onder controle; het is duidelijk dat de opleidingen eigenlijk een ruime omkadering vragen in functie van het aantal studenten. De ene opleiding bereikt volgens de opleiding duidelijk optimale resultaten met de middelen die de bachelor-na-bachelor worden toegekend. De werklast die de gastdocenten ervaren ligt volgens de commissie hoog. In één opleiding is de werklast sterk geconcentreerd bij de statutaire personeelsleden en specifiek de opleidingscoördinator, wat volgens de commissie een risico voor de continuïteit van de opleiding inhoudt. Er is verder ook een onevenwichtige balans op te merken tussen het aantal statutaire en gastdocenten.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

De beide opleidingen beschikken over goede algemene leslokalen en voorzieningen. De campussen en voorzieningen zijn in orde en studentvriendelijk. Beide opleidingen maken gebruik van (vakspecifieke) lokalen op de eigen campus, die goed uitgerust en ingericht zijn. In de ene opleiding zijn vooral de mediatheek, de skillslabs en de bedlokalen pluspunten volgens de commissie. Ook de input die lesgevers leveren op het vlak van materiële voorzieningen werd door de commissie geapprecieerd. In de andere opleiding waren er tevens een goed uitgeruste bibliotheek en skillslabs aanwezig. De vlotte bereikbaarheid van de campus is de commissie ook opgevallen. In de ene opleiding vraagt de commissie wel te anticiperen op de nakende verhuisplannen. Voor de andere opleiding vraagt de commissie aandacht voor de beperkte ruimte die voorzien is voor de (opleidings)coördinatoren.

Facet 4.2 Studentenvoorzieningen

In beide opleidingen heerst er een laagdrempelige communicatie tussen studenten en opleidingsteam waardoor de studie- en studentenbegeleiding adequaat verloopt. Op beide plaatsen is een sterke individuele opvolging van de studenten aanwezig. In de ene opleiding gebeurt het opstellen van individuele leertrajecten adequaat via een dienst studentenzaken en een toegewezen leertrajectbegeleider. In de andere opleiding viel de sterke nadruk op de individuele begeleiding de commissie op. Deze begeleiding is in hoofdzaak informeel en dat houdt volgens de commissie, ondanks de goede huidige werking, toch risico's in. Positief vond de commissie ook de deelname aan een OOF-project door één opleiding. De commissie heeft ook kunnen zien dat de sociale diensten van de hogescholen instaan in voor financiële, psychosociale en sociaal-juridische problemen bij studenten van beide opleidingen.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

In de ene opleiding gebeurt het kwaliteitsbeleid adequaat in samenwerking met het departement. De PDCA-methodiek is een eenvoudig maar doeltreffend instrument in het kwaliteitssysteem. In de andere opleiding is het beleid omtrent kwaliteitsbewaking en bevordering adequaat bewaakt aan de hand van een instrument gebaseerd op EFQM.

Beide opleidingen hebben ook een metingbeleid voor handen. In de ene opleiding behoeft dit nog aanscherping inzake onderwijsoutcomes. In de andere opleiding is er nog aandacht nodig voor

de responsgraad. In de ene opleiding kan er ook gerekend worden op een adequate opvolging en feedback via kwalitatieve bevragingen in de vorm van focus- en resonantiegroepen. In de andere opleiding worden deze focusgesprekken nog te beperkt voorzien, maar kan men wel terugbuigen op een groot aandeel informele feedback. Formalisatie is hier echter nodig. Er dient ook op toegezien worden dat verbeteracties niet enkel intenties blijven.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Wat betreft de verbetermaatregelen is er in de ene opleiding gebleken dat ze een expliciet zelfkritische houding aannemen. De bevindingen uit de bevragingen en de feedback die systematisch (PDCA) wordt vergaard worden daarbij ook vertaald in concrete verbeterdoelen. In de andere opleiding wordt een duidelijk hogeschoolbreed beleid gevolgd. De commissie heeft daarbij gezien dat er een formeel operationeel jaaractieplan wordt opgesteld, maar stelt zich nog vragen bij de opvolging daarvan. Er is in haar opinie nood aan een realistische inschatting van de werklast verbonden aan de verbetermaatregelen. De tools en de instrumenten die nodig zijn om verbeteringen door te voeren staan echter op punt.

Facet 5.3 Betrokkenheid van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

De betrokkenheid van de studenten, het werkveld en de medewerkers is aan de maat voor de beide opleidingen. De kleinschaligheid maakt het mogelijk een voortdurende, informele dialoog rondom kwaliteitszorg te voeren, wat de commissie positief vindt. In één opleiding ontbreekt echter binnen de overlegorganen, een uitgewerkte alumniwerking om de betrokkenheid van die groep bij de opleiding te garanderen. Positief vindt de commissie dat de verbetermaatregelen elk jaar worden teruggekoppeld aan de stakeholders in de ene opleiding. De onderwijsoutcomes kunnen daarbij wel expliciet teruggekoppeld worden naar het werkveld. De informele deelname van studenten aan het opleidingsoverleg in de andere opleiding dient ook geformaliseerd te worden; ook mag het werkveld hier nauwer betrokken worden bij interne kwaliteits(zorg)-oefeningen, zoals het schrijven van een ZER.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Voor beide opleidingen zijn de alumni en het werkveld tevreden over de verwerving van de eindkwalificaties aan het einde van de opleiding. Ze zijn verder ook globaal tevreden over het curriculum. Het werkveld is over het algemeen tevreden over het niveau van de stagiairs en hun kwalitatieve werk.

De kwaliteit van de eindwerken is binnen de ene opleiding aan de maat qua oriëntatie en niveau. Binnen de andere opleiding kan de het niveau zowel op het vlak van het procesmatige als het eindproduct nog hoger.

Het niveau en de oriëntatie van de stage zijn in beide opleidingen daarnaast aan de maat. In de ene opleiding heeft de commissie twijfels over het behalen van de internationaliseringsdoelstellingen. Bij de andere opleiding twijfelt de commissie of de expertfunctie, zoals die wordt beoogd in het competentieprofiel wel steeds bereikt kan worden.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Wat betreft het studierendement heeft de opleiding tevens kunnen vaststellen dat de opleidingen dit trachten adequaat in kaart te brengen. Aangezien vandaag streefcijfers ontbreken op

Vlaams niveau, is het moeilijk voor opleidingen om hun studierendementsresultaten af te zetten tegen die van vergelijkbare opleidingen. De commissie heeft in dat kader moeten vaststellen dat de ene opleiding zelf duidelijke streefcijfers formuleert. De commissie heeft ambitieuze streefdoelen kunnen zien voor wat betreft de instroom en de uitstroom. Ze ziet de formulering hiervan als positief maar heeft tevens moeten vaststellen dat de streefdoelen niet gehaald worden. In deze opleiding is het onderwijsrendement ook niet zo hoog als in de andere opleiding. De commissie vraagt hier onderzoek naar. In de andere opleiding is er een hoog onderwijsrendement te zien voor de afgelopen academiejaren. Er is hier ook weinig drop-out. De studenten die afhaken worden bevraagd door de opleiding in het kader van de studiebevorderende en -belemmerende factoren die eigen kunnen zijn aan het programma. De commissie dringt hier wel aan op formele exitbevestigingen.

VERGELIJKENDE TABEL

Geriatrische gezondheidszorg

De oordelen van de commissie op de zes onderwerpen en de daarbij horende facetten worden in een vergelijkende tabel weergegeven. De commissieleden hebben per facet een score op een vierpuntenschaal (onvoldoende, voldoende, goed, excellent) en per onderwerp een score op een tweepuntenschaal (onvoldoende, voldoende) weergegeven.

De toekenning van het oordeel slaat op het geheel van het facet en het onderwerp en is onderbouwd met argumenten. De oordelen moeten gelezen worden in samenhang met de tekst in de deelrapporten per instelling. Deze tabellen dienen dan ook met de nodige omzichtigheid te worden benaderd.

Verklaring van de scores op facetniveau

E	Excellent	De opleiding realiseert voor het facet een niveau waardoor deze zowel in Vlaanderen als internationaal als een voorbeeld van goede praktijk kan functioneren.
G	Goed	Het niveau van de opleiding stijgt voor het facet boven de basiskwaliteit uit.
V	Voldoende	De opleiding beantwoordt voor dit facet aan de basisstandaard of basisnorm voor respectievelijk een professionele bachelor, academische bachelor of master.
O	Onvoldoende	De opleiding presteert voor het facet beneden de gestelde verwachting en er is voor dit punt beleidsaandacht is.
NVT		Het facet is voor beoordeling van de opleiding niet van toepassing .
OK		Wordt vermeld bij het facet studieomvang indien de opleiding voldoet aan de decretale eisen omtrent de studieomvang.

Verklaring van de scores op onderwerpniveau

V	Voldoende	De visitatiecommissie geeft hiermee aan dat de opleiding op onderwerpniveau voldoet aan de basiskwaliteit.
O	Onvoldoende	De visitatiecommissie geeft hiermee aan dat de opleiding op onderwerpniveau niet voldoet aan de basiskwaliteit.

BNB Geriatrische Gezondheidszorg	KdG	K.H.Kempen
Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding		
facet 1.1 Niveau en oriëntatie	G	V
facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	G	V
Onderwerp 2 Programma		
facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	V	V
facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	G	V
facet 2.3 Samenhang	V	V
facet 2.4 Studieomvang	OK	OK
facet 2.5 Studietijd	V	V
facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	V	V
facet 2.7 Beoordeling en toetsing	V	G
facet 2.8 Masterproef	n.v.t.	n.v.t.
facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	G	V
Onderwerp 3 Inzet van personeel		
facet 3.1 Kwaliteit personeel	G	G
facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	G	G
facet 3.3 Kwantiteit personeel	G	V
Onderwerp 4 Voorzieningen		
facet 4.1 Materiële voorzieningen	G	G
facet 4.2 Studiebegeleiding	G	G
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg		
facet 5.1 Evaluatie resultaten	G	V
facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	V	V
facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	G	G
Onderwerp 6 Resultaten		
facet 6.1 Gerealiseerd niveau	V	V
facet 6.2 Onderwijsrendement	V	V

KATHOLIEKE HOGESCHOOL KEMPEN

Algemene toelichting bij de bachelor-na-bacheloropleiding Geriatrische gezondheidszorg aan de Katholieke Hogeschool Kempen

De bachelor-na-bacheloropleiding Geriatrische gezondheidszorg wordt aangeboden aan de Katholieke Hogeschool Kempen (K.H.Kempen). De hogeschool biedt opleidingen aan in elf departementen op vier campussen. Op de campus Geel vindt men de departementen Agro- en biotechnologie, Gezondheidszorg en chemie, Handelswetenschappen, Industriële en biowetenschappen, Sociaal werk en Technische wetenschappen. Op de campus Turnhout vindt men de departementen Gezondheidszorg, Handelswetenschappen en Lerarenopleiding terug. Op campus Lier is er het departement Gezondheidszorg en op Campus Vosselaar het departement Lerarenopleiding. De hogeschool biedt zowel professioneel gerichte als masteropleidingen aan.

Met de Katholieke Universiteit Leuven en tien andere hogescholen maakt de K.H.Kempen sinds 2002 deel uit van de Associatie Katholieke Universiteit Leuven (Associatie KU Leuven).

De bachelor-na-bacheloropleiding Geriatrische gezondheidszorg wordt ingericht op de campus in Lier binnen het departement Gezondheidszorg. Het departement Gezondheidszorg Lier organiseert naast de opleiding Geriatrische gezondheidszorg ook de bachelor-na-bacheloropleidingen Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg, Pediatrische gezondheidszorg, Operatieve verpleegkunde en Sociale gezondheidszorg.

De bachelor-na-bacheloropleidingen zijn in Vlaanderen op verschillende momenten ontstaan. Meestal waren ze voor de bamahervorming voortgezette opleidingen. Na de invoering van de bamastructuur zijn ze omgevormd tot bachelor-na-bacheloropleidingen. Bij het afwerken van deze opleiding is het voor de studenten mogelijk om de 'Bijzondere Beroepstitel' te dragen van 'Verpleegkundige gespecialiseerd in geriatric'.

De hogeschool telde in het academiejaar 2010–2011 7200 studenten. In de opleiding Geriatrische gezondheidszorg zijn in het academiejaar 2011–2012 27 studenten ingeschreven.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van oordeel dat de visie en de opleidingsdoelstellingen van de opleiding Geriatrie-gezondheidszorg aan de maat zijn. Deze worden ook voldoende gecommuniceerd aan de verschillende stakeholders.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat het competentieprofiel duidelijk een aanzet tot de uitwerking op expertniveau bevat, en dat het daarbij voldoende beantwoordt aan het verwachte niveau en de verwachte oriëntatie van een bachelor-na-bacheloropleiding in de Geriatrie-ge- zondheidszorg. De commissie heeft daarbij kunnen vaststellen dat het competentiegericht leren duidelijk aanwezig is in de opleidingsdoelstellingen en de visie van de opleiding, wat in het kader van de professionele gerichtheid een positief punt is. Het competentieprofiel van de opleiding is het resultaat van de samenwerking tussen hogescholen in de Associatie KU Leuven. Zo is binnen de associatiestuurgroep Verpleegkunde en vroedkunde de deelwerkgroep Banaba en permanente vorming opgestart, die het advies gaf om het competentieprofiel van de opleiding Bachelor in de Verpleegkunde als basis te gebruiken voor het competentieprofiel van de bachelor-na-bachelor- opleidingen. De sleutelrollen van een verpleegkundige zoals die zijn uitgewerkt in de basisoplei- ding Verpleegkundige, komen met andere woorden ook tot uiting in het competentieprofiel van de opleiding Geriatrie-gezondheidszorg. De commissie vindt het positief dat de opbouw van het competentieprofiel van de opleiding is gebeurd aan de hand van hetzelfde stramen als dat van de basisopleiding Verpleegkunde; dit komt de transparantie van de verwachte competen- tieverwachting ten goede. De commissie heeft tevens bij het inkijken van de door de opleiding aangeleverde documenten kunnen vaststellen dat er in het kader van het competentieprofiel overleg is geweest met andere Vlaamse hogescholen, wat de draagkracht van het profiel volgens de commissie verhoogt.

Verder heeft de opleiding bij het opstellen van haar competentieprofiel rekening gehouden met andere documenten, zoals de onderwijsvisie en het onderwijsconcept van de hogeschool, de stra- tegische doelstellingen van het beleidsplan van de hogeschool en de ministeriële besluiten voor de bijzondere beroepstitels. Aangezien een student bij het afwerken van de opleiding de 'Bijzon- dere Beroepstitel' als 'Verpleegkundige gespecialiseerd in geriatrie' kan behalen, is het ministe- riële besluit van 19 april 2007 tot vaststelling van de criteria voor de bijzondere beroepstitel erg

belangrijk geweest bij het opstellen van het competentieprofiel van de opleiding. Het competentieprofiel van de opleiding Geriatrische gezondheidszorg is, zoals vermeld, opgebouwd volgens de rollen van een verpleegkundige. Per rol worden een aantal competenties en daaronder gedragsindicatoren vermeld. Deze gedragsindicatoren worden nagestreefd in vier niveaus, namelijk een verkennend niveau, een verdiepend niveau, een integratieniveau en een niveau voor geriatrische specialisatie. De basis van het competentieprofiel van de opleiding ziet er als volgt uit:

Verpleegkundige rol 'Persoon, beroepsbeoefenaar':

- Empathie, verantwoordelijkheidszin, kritische ingesteldheid, aanpassingsvermogen en stressbestendigheid aanwenden in de verpleegkundige context.
- Een verpleegkundige professionele relatie aangaan met het patiëntstelsel en het interdisciplinaire team.
- Ethisch en juridisch verantwoord verpleegkundig handelen.
- Een gezond evenwicht realiseren tussen de professionele en andere rollen.

Verpleegkundige rol 'Klinisch beoordelaar, zorgverlener':

- Verpleegkundige zorg verlenen vanuit wetenschappelijk perspectief.
- Relevante gegevens verzamelen over het patiëntstelsel in de verpleegkunde.
- Verpleegproblemen en behoeften identificeren en onderscheiden.
- Doelstellingen bepalen en een verpleegkundig zorgplan opmaken, afgestemd op het patiëntstelsel en het zorgstelsel.
- Verpleegkundige handelingen verantwoord uitvoeren.
- De resultaten van de zorgverlening evalueren en bijsturen.
- Relevant en efficiënt schriftelijk en mondeling rapporteren.
- Primaire, secundaire en tertiaire preventie toepassen.

Verpleegkundige rol 'Organisator en coördinator':

- De zorg organiseren en coördineren.

Verpleegkundige rol 'Professional':

- Handelen in functie van kwaliteitszorg.
- Zich professioneel ontwikkelen.

Verpleegkundige rol 'Lid van het team':

- Medestudenten begeleiden.
- Intraprofessionele relaties opbouwen en samenwerken binnen het verpleegkundige team.
- Interprofessionele relaties opbouwen en samenwerken in het kader van gemeenschappelijke zorgdoelstellingen.

Verpleegkundige rol 'Lid van de samenleving':

- Openstaan voor diversiteit in de samenleving.
- Positief bijdragen tot de profilering van het beroep.
- Openstaan voor het economisch, sociaal en ethisch beleid binnen de gezondheidszorg.

Wat specifiek de formulering van de competenties in het competentieprofiel betreft, is de commissie van oordeel dat deze op het moment van het visitatiebezoek te algemeen was om met zekerheid van een competentieontwikkeling op expertniveau te kunnen spreken. De commissie vraagt dan ook om een verdere concretisering van de competenties om het expertniveau dat erin schuilgaat, duidelijk te maken. Dit kan volgens de commissie ook enkele problemen in de realiteit van het programma oplossen. Zo zijn er nog inhoudelijke overlappingen met de basisopleiding op te merken.

Wat de internationale component betreft, heeft de commissie vastgesteld dat die zo goed als ontbreekt in het competentieprofiel. Er wordt wel een verwijzing gemaakt naar 'openstaan voor diversiteit in de samenleving', maar de commissie vindt dit te beperkt en oordeelt dat het relevant is voor de opleiding om daarin verandering te brengen. De commissie merkte daarentegen dat de opleiding een toenemend belang hecht aan de internationalisering van haar onderwijs en al een duidelijke visie heeft daarop, alsook inspanningen levert om de internationalisering in de opleiding te verhogen. In een aantal opleidingsonderdelen heeft ze bijvoorbeeld bewust meer ruimte gemaakt voor de interculturele focus. De commissie vindt het wenselijk om die aandacht voor de internationale component te expliciteren in de doelstellingen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De oriëntatie en de opleidingsdoelstellingen meer uitwerken in functie van het brede vakgebied geriatrie gezondheidszorg.
- Het competentieprofiel verder specificeren om met zekerheid van een competentieontwikkeling op expertniveau te kunnen spreken. Zo zijn er ook nog overlappings met de basisopleiding.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/ discipline en/ of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, in geval van gereguleerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Voor de Gespecialiseerde in de Geriatrie gezondheidszorg is van rechtswege een 'Bijzondere Beroepstitel' voorzien. De commissie heeft daarbij kunnen vaststellen dat het competentieprofiel en de opleidingsdoelstellingen, in lijn met het effectieve beroepsprofiel, voldoende aandacht hebben voor de aspecten zorgmanagement, zorgcoördinator, klinisch inzicht en wetenschappelijk onderzoek, die volgens haar nodig zijn om het specialisatie-element van de bachelor-na-bacheloropleiding ten opzichte van de basisopleiding valabel te maken. Wat betreft de aandacht voor het aandeel (praktijkgericht) wetenschappelijk onderzoek, wil de commissie haar appreciatie uitdrukken, meer bepaald voor de vorm van evidence-based nursing die de opleiding in haar competentieprofiel hanteert, omdat die volgens haar het beste beantwoordt aan de eisen die gesteld worden aan een specialiserende bachelor.

De commissie heeft het competentieprofiel van de opleiding vergeleken met het domeinspecifiek referentiekader dat zij heeft opgesteld. De commissie is daarbij van oordeel dat er nog te weinig specifieke oriëntatie naar het eigenlijke vakgebied geriatrie gezondheidszorg is in het competentieprofiel van de bachelor-na-bacheloropleiding. Het beroep heeft immers een veelzijdigere invulling dan waar het competentieprofiel en de opleidingsdoelstellingen aan beantwoorden. De eerstelijnszorg is bijvoorbeeld niet voldoende uitgewerkt in het competentieprofiel en de opleidingsdoelstellingen, hoewel dit volgens de commissie toch een cruciaal element is in de uitoefening van het beroep (naargelang de specifieke tewerkstelling). De commissie stelt ook vast

dat deze formele tekortkoming tevens betekent dat hiermee het beroepsprofiel niet op de letter wordt gevolgd. De commissie denkt dat de oorzaak hier ligt in het feit dat het programma te veel op maat van de student is gemaakt. De student heeft immers in de realiteit keuzemogelijkheden in het programma, ondanks het feit dat er geen keuzemodules worden opgenomen in het programma. Hierdoor ontstaat soms het probleem dat een individuele student niet voldoende breed wordt opgeleid in de specialisatie van Geriatrische gezondheidszorg (cf. facet 2.1). Het programma moet het brede veld van de geriatrie meenemen in de doelstellingen en de competentieverwerving van alle studenten volgens de commissie. Ze wil de opleiding dan ook vragen haar opleidingsdoelstellingen en competentieprofiel in dat licht te onderzoeken en verder af te stemmen met het beroepsprofiel.

De commissie is van oordeel dat ondanks enkele domeinspecifieke gebreken in het competentieprofiel, de opleiding een gedegen afstemming kent van haar programma met de eisen van het werkveld. Dit vertolkt zich ook in de betrokkenheid van het werkveld bij het programma, die de commissie tijdens de gesprekken niet ontgaan is. Het is immers zo dat het werkveld met grote tevredenheid kijkt naar de visie van de opleiding, die volgens hen de domeinspecifieke eisen grotendeels reflecteert, middels deze betrokkenheid. Er zijn dan ook voldoende overlegmomenten met het werkveld, alsook met andere Vlaamse hogescholen die leiden tot relevante bijstellingen in het curriculum op het vlak van domeinspecifieke eisen. Zo waardeert de commissie de inbreng van de opleidingsadviesraad, bestaande uit hogescholen binnen de associatie, vertegenwoordigers uit het werkveld, vertegenwoordigers uit beroepsverenigingen en academici met geriatrische verpleegkunde als expertise. Deze opleidingsadviesraad heeft zijn goedkeuring uitgesproken over het competentieprofiel van de opleiding en het aldus gevalideerd. De commissie wil hiervoor graag haar appreciatie uitspreken en herhalen dat er blijvend aandacht dient geschonken te worden aan de inbreng van het werkveld.

De commissie heeft uit de ontvangen documenten en de gesprekken kunnen opmaken dat de opleidingsdoelstellingen en het competentieprofiel van de opleiding duidelijk gecommuniceerd worden aan de studenten. De doelstellingen van de opleiding zijn beschreven in ECTS-fiches die via de website van de K.H.Kempen openbaar worden gemaakt. (Potentiële) studenten krijgen daarbij een duidelijk overzicht van de doelstellingen en zo ook van wat hen te wachten staat. Ook tijdens onthaalmomenten en in het begin van de lessen wordt het competentieprofiel toegelicht.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Onderzoeken van mogelijkheden en aanzwengelen van de werkveldanalyse.
- De domeinspecifieke eisen meer concretiseren in functie van het vakgebied.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	voldoende
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de vertaling van de competenties uit het competentieprofiel in het opleidingsprogramma voldoende is. Per opleidingsonderdeel worden de eindcompetenties concreet gemaakt voor alle betrokkenen via de op de publieke website beschikbare ECTS-fiches. Deze ECTS-fiches moeten informatie verstrekken over de inhoud van de vakken, hun doelstellingen en de relatie tussen die twee. De commissie wil graag haar appreciatie uitspreken voor het feit dat de opleiding daarbij in haar vertaalslag ook aandacht heeft voor de weg die de student moet afleggen om de competenties effectief te verwerven.

Het programma van de opleiding bestaat uit vier modules, met name 1) de verpleegkundige ouderenzorg als coach en innovator, 2) de zorg voor de oudere met een geriatrisch profiel, 3) de zorg voor de oudere met psychische problemen en 4) zorg voor de oudere in de samenleving. Aan deze modules zijn opleidingsonderdelen en onderwijsactiviteiten gekoppeld, alsook de scriptie of het eindwerk en 'Klinisch onderwijs' (stage). Daarnaast wordt binnen de beide departementen Gezondheidszorg van de K.H.Kempen het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen gezamenlijk georganiseerd in alle bachelor-na-bacheloropleidingen, behalve in de bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg. Specifiek voor dit disciplineoverschrijdende opleidingsonderdeel wil de commissie opmerken dat het de ideale manier tot kruisbestuiving tussen de verschillende bachelor-na-bacheloropleidingen Gezondheidszorg is. Aangezien de K.H.Kempen veel werkstudenten onder haar studenten rekent, wordt het denkbaar om in dat (professioneel gerichte) kader ook informatiedoorstroming mogelijk te maken. De commissie is van oordeel dat dit disciplineoverschrijdende opleidingsonderdeel de bachelor-na-bacheloropleiding Geriatrische gezondheidszorg maar ook de andere bachelor-na-bacheloropleidingen in hun geheel laat groeien. Wat specifiek de naam van het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen betreft, wil de commissie aangeven dat de vlag de lading hier niet dekt. Ze heeft dit kunnen vaststellen door de inhoud van de onderwijsactiviteiten van het opleidingsonderdeel onder de loep te nemen. Ze wil de opleiding dan ook vragen oplettender te zijn voor de naamgeving van opleidingsonderdelen opdat ze zo duidelijk mogelijk de inhoud van de lessenreeks reflecteren.

Zoals in facet 1.2 werd aangegeven, is het zo dat studenten de ruimte wordt gelaten om een persoonlijke invulling te geven aan bepaalde opleidingsonderdelen, zoals de stage en het eindwerk. Dit leidt ertoe dat studenten een verschillende (inhoudelijke) competentieverwerving kennen die de verbredende, maar mogelijks ook de verdiepende, werking van de bachelor-na-bacheloropleiding tegengaan. Enkele deelaspecten van de noodzakelijke competentieverwerving in functie van het brede veld van de geriatrische gezondheidszorg zijn daardoor niet aanwezig in het programma van alle individuele studenten van het programma. De commissie wil hiervoor echter begrip opbrengen,

omdat ze beseft dat het moeilijk is om zowel in complete verbreding als verdieping van kennis en competenties te kunnen voorzien, gezien het beperkte aantal studiepunten dat de opleiding telt. Ze wil er echter wel op drukken dat al deze deelaspecten wel moeten kunnen opgenomen worden in het programma, en vraagt de opleiding dan ook te onderzoeken of de mogelijkheden tot persoonlijke invulling, in combinatie met enkele manco's in sommige velden van het vakgebied (zoals de eerstelijnszorg), de competentieverwerving van hun doelstellingen volledig afdekken. De commissie wil wel opmerken dat dit niet betekent dat er geen verdieping en verbreding ten opzichte van het basisdiploma aanwezig is. Ze is tevens van oordeel dat deze al aan de maat is qua niveau, maar ze denkt dat een grotere concretisering tot een effectief expertniveau nog steeds aan de orde is binnen de opleiding, zowel in het competentieprofiel als in het programma (*cf. onderwerp 1*). Ze vraagt de opleiding dit dan ook te onderzoeken. Specifiek wat betreft de vertaling van discipline-overschrijdende elementen, is de commissie van oordeel dat deze in het kader van de verbreding en de verdieping moeten worden uitgewerkt. Ook de realisaties omtrent de internationaliseringsdoelstellingen die de opleiding zichzelf stelt ten opzichte van de student zijn in dat kader volgens de commissie nog te miniem uitgewerkt in het eigenlijke programma.

Volgens de commissie zijn er op hogeschoolniveau wel inspanningen om internationalisering binnen te brengen in de opleiding. De hogeschool heeft bepaalde strategische doelstellingen rond internationalisering uitgewerkt. Verder is er vanuit de hogeschool een nieuwsbrief aangaande de internationaliseringsactiviteiten. Ook de bachelor-na-bacheloropleiding(en) dienen volgens de commissie tevens een plan van aanpak rond internationalisering uit te werken. Tijdens het visitatiebezoek heeft de commissie vernomen dat het voor studenten van een bachelor-na-bacheloropleiding die meestal ook al (deeltijds) in het werkveld staan, vaak moeilijker is om lange buitenlandse bezoeken uit te voeren of stages te lopen. De studentenmobiliteit wordt verder bemoeilijkt door het feit dat internationale stageplaatsen vaak niet erkend zijn in het kader van de 'Bijzondere Beroepstitel'. De commissie heeft daarnaast kunnen vaststellen dat korte buitenlandse bezoeken schaars zijn, aangezien de lessen slechts op één dag per week plaatsvinden.

Wel is de commissie tevreden over de initiatieven met betrekking tot internationalisation@home. Zo worden op de campus jaarlijks internationale dagen georganiseerd, waarop internationale docenten een aantal lessen verzorgen in de bachelor-na-bacheloropleiding(en). Verder geeft de opleiding aan enkele initiatieven uit te werken om internationale samenwerkingsverbanden aan te gaan, zoals een programma in samenwerking met het departement Sociaal werk van de K. H. Kempen of een IP (Intensive Program) in Griekenland in samenwerking met de bachelor-na-bacheloropleiding Sociale gezondheidszorg van de K. H. Kempen. De commissie waardeert het tevens dat de opleiding contact heeft opgenomen met de federale overheidsdiensten om te informeren naar de wettelijkheid van buitenlandse stages in het licht van de eisen gesteld aan de 'Bijzondere Beroepstitel'. De commissie wil wel wijzen op de nood om de opleidingsdoelstellingen en het competentieprofiel actief af te stemmen op andere internationale profielen in het kader van de profilering van de opleiding, maar ook in het kader van afstemming op de actualiteitswaarde en good/bad practices.

Uit de gesprekken en de door de opleiding aangeleverde informatie is het de commissie uiteindelijk duidelijk geworden dat er tevredenheid bestaat onder zowel studenten, alumni als het werkveld over de concretisering van het programma. Ze heeft er dan ook vertrouwen in dat het programma voldoende beantwoordt aan zijn competentieprofiel en doelstellingen, en dat hier een accurate vertaalslag is gebeurd; al is ze tevens van mening dat hier nog ruimte is voor verbetering (*cf. supra*).

Aanbevelingen ter verbetering:

- Enkele deelaspecten die belangrijk zijn voor het vakgebied en die momenteel niet aan bod komen in de opleiding integreren in het programma, bijvoorbeeld in de vorm van keuzevakken.

- Een grotere concretisering van de doelstellingen in het programma in functie van het expert-niveau.
- Disciplineoverschrijdende elementen mogen sterker worden uitgewerkt.
- Verzekeren dat alle vaktitels de inhoud van de opleidingsonderdelen afdekken.
- Internationaliseringsdoelstellingen nog verder implementeren en uitwerken.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van oordeel dat de opleiding Geriatrische gezondheidszorg duidelijk professioneel gericht is. Dit is in eerste instantie mogelijk door het hoge aantal gastsprekers waarop de opleiding een beroep doet. Deze staan allemaal in het werkveld, wat de actualiteit van hun lessen en de professionele gerichtheid van de inhoud ervan kan verzekeren. De commissie is daarbij wel van oordeel dat de opleiding grotere aandacht zou moeten besteden aan de evidence-based basis van de inhoud die gastsprekers brengen. Uit de gesprekken die de commissie hield, is immers gebleken dat het aandeel daarvan in deze lessen nu moeilijk in te schatten is. De reden hiervoor is dat de gastsprekers soms maar zeer beperkt verbonden zijn aan de opleiding, waardoor klassiek overleg over de inhoud en de werkvormen bemoeilijkt wordt. Ze vraagt de opleiding dan ook mogelijkheden of instrumenten te onderzoeken om dit verder onder controle te houden en het evidence-based karakter van alle lessenreeksen te bewaken.

De commissie heeft ten tweede bij het bekijken van het studiemateriaal kunnen zien dat wat men brengt in de verschillende opleidingsonderdelen up-to-date is. Wat betreft de geldende wetgeving, is de commissie van oordeel dat de opleiding hier voldoende aan tegemoetkomt in de inhoud van haar programma. Ze wil hierbij wel nog aandacht vragen voor enkele deeldomeinen van de ouderenzorg, die volgens haar nog te weinig aandacht krijgen in het programma van de opleiding. Zo zou zeker het eerstelijnswork meer aanwezig moeten zijn in het curriculum van alle studenten.

De commissie heeft ten derde kunnen vaststellen dat kennis en vaardigheden via verschillende didactische werkvormen aangeboden worden aan de studenten. De werkvormen worden over het algemeen doelgericht ingezet. Er wordt daarbij rekening gehouden met de inhoud van het vak en de specifieke situatie, in het kader van de te bereiken vaardigheden voor een opleidingsonderdeel. De commissie is van oordeel dat dit effectief de professionele gerichtheid ten goede komt in de opleiding vanwege de degelijke afstemming.

Ten vierde bevordert de samenwerking met de stageplaatsen volgens de commissie de professionele gerichtheid van de opleiding. Het vormt een constante informele toetssteen met het werkveld, zo heeft de commissie ook begrepen uit de gesprekken met de betrokkenen. De stage zelf vormt voor de studenten ook een voldoende en relevante toetssteen voor hun praktijkvaardig-

heden en -attitudes, volgens de commissie. De stage van de opleiding Geriatrische gezondheidszorg bestaat uit 450 stage-uren, waarvan 100 uur stage dient gelopen te worden binnen de acute geriatrie, 200 uur in de institutionele stage of de thuiszorg en 100 uur in de psychogeriatric, en waarvan 50 uren vrij te kiezen zijn door de student. De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek vernomen dat studenten maximaal 150 uur stage kunnen lopen op de eigen afdeling, indien deze in aanmerking komt als erkende stageplaats volgens het kader van de opleidingsvereisten van de bijzondere beroepstitel. Bij aanvang van de stageperiodes wordt in samenspraak met de opleidingscoördinator een adequaat stage traject opgesteld. De commissie waardeert het dat de opleiding de stage op de eigen werkplek in elk geval niet stimuleert of aanbeveelt, aangezien dit soms tot resultaat heeft dat de student als gewone werkkraacht functioneert op zijn werkplaats en geen extra leermogelijkheden kan benutten. De commissie heeft uit het gesprek met de vertegenwoordigers van het werkveld afgeleid dat ook zij geen voorstanders zijn van stage op de eigen werkplek, hoewel dit soms moeilijker is om te organiseren.

Naast de stages is de commissie van oordeel dat de contacten met het werkveld nog beter kunnen om de professionele gerichtheid van de opleiding nog te versterken. Hoewel er (hoofdzakelijk informele) betrokkenheid is van de verschillende stakeholders uit het werkveld, is er volgens de commissie op dit ogenblik nog een tekort aan een systematische formele afstemming met de beroepspraktijk. Ze vraagt de opleiding dan ook dit nog verder te onderzoeken hoe ze deze betrokkenheid kan systematiseren en formaliseren. De commissie wil daarbij ook de nadruk leggen op het feit dat deze afstemming idealiter gebeurt aan de hand van actoren die de diversiteit van het werkveld reflecteren.

Ten vijfde is het eindwerk een middel voor de opleiding om de professionele gerichtheid en het praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek van het programma te vrijwaren. Het eindwerk vormt in het programma een afzonderlijk opleidingsonderdeel dat zes studiepunten vertegenwoordigt. De praktische organisatie van het eindwerk wordt per bachelor-na-bacheloropleiding gecoördineerd door de opleidingsverantwoordelijke. Studenten kunnen alle informatie betreffende het eindwerk terugvinden in een studiewijzer. Zij krijgen alle informatie van bij de start van het academiejaar ter beschikking via onder andere een PowerPointvoorstelling, de website, Toledo en een infobundel. Onderwerpen worden bij het begin van het academiejaar aangeboden en zijn meestal tot stand gekomen na overleg met het werkveld. Studenten kunnen zelf onderwerpen kiezen, op voorwaarde dat deze verwant zijn met de opleiding en toepassingsgericht zijn. Studenten moeten een gemotiveerd voorstel met tijdsplan voorleggen aan de procesbegeleider, die hierop schriftelijke of mondelinge feedback geeft. De uitwerking moet gebeuren op basis van evidentie en aan de hand van relevante recente literatuur. Het is de bedoeling dat de student een probleem verkent, analyseert, uitdiept en er kritisch over reflecteert. Het eindwerk moet afgesloten worden met een eindconclusie en mogelijke praktijkgerichte aanbevelingen. Studenten kunnen ofwel individueel ofwel in groep werken. Studenten kunnen ook op vraag van derden meewerken aan wetenschappelijk onderzoek of productontwikkeling. Het initiatief voor de procesbegeleiding moet uitgaan van de studenten. Studenten worden aangemoedigd om zelf voor een expert uit het werkveld te zorgen die als praktijkbegeleider kan fungeren. Het eindwerk wordt in een schriftelijke weergave aangeboden en gepresenteerd voor een jury van externe experts, docenten en studenten.

Het is de commissie opgevallen dat in het programma niet voldoende studiebezoeken worden voorzien. Volgens de commissie is dit nodig omdat er een grote evolutie is van woon- en zorgcentra in binnen- en buitenland (NL), en de studenten ook kennis moeten maken met deze ontwikkelingen in de praktijk. De commissie vraagt de opleiding hier dan ook aan tegemoet te komen.

Hoewel de aandacht voor maatschappelijke dienstverlening en PWO binnen de opleiding niet zeer groot is omwille van de beperkte omkadering, is de commissie van oordeel dat de huidige onderzoeksinspanningen een duidelijke vertaling naar het programma hebben gekregen. Hier toe is een docent aangesteld die tevens actief onderzoeker is. De commissie wil hiervoor haar appreciatie uitdrukken.

Ten slotte wil de commissie nog opmerken dat er een grote meerwaarde voor de professionele gerichtheid zit in de ervaringsuitwisselingen met en door studenten. Uit de gesprekken met docenten en studenten is zo gebleken dat dit onder andere effectief en structureel gebeurt in de opleidingsactiviteit 'Ethiek'. De commissie is van oordeel dat dit de professionele gerichtheid van de opleiding ten goede komt, omdat de ervaringsuitwisselingen een significante bijdrage kunnen leveren aan de competentieverwerving van de studenten, en dan zeker in het licht van de beperkte omvang van de bachelor-na-bacheloropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Mogelijkheden onderzoeken om de frequentie aan studiebezoeken op te drijven.
- Grotere aandacht besteden aan het evidence-based karakter van de inhoud die gastsprekers brengen.
- Aandacht schenken aan de diverse deeldomeinen van de ouderenzorg in het programma.
- Eerstelijnszorg meer implementeren in het curriculum.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van oordeel dat het programma van de opleiding Geriatrische gezondheidszorg over voldoende samenhang beschikt. De commissie vindt het positief te kunnen vaststellen dat de opleiding in de verbreding en verdieping van haar programma studentgestuurd te werk gaat. Via de persoonlijke invulling die de student kan geven aan o.a. de stage en het eindwerk, is het voor studenten immers mogelijk de eigen specifieke leerdoelstellingen mee vorm te geven en hun traject gedeeltelijk te sturen. Hoewel de commissie zeer te spreken is over de mogelijkheden die deze ruimte biedt voor het instroompubliek dat uit werkstudenten bestaat, wil ze wel aan de opleiding vragen om verder waakzaam te zijn voor de volledige afdekking van de vooropgestelde eindkwalificaties voor alle studenten.

Studenten kunnen het programma voltijds volgen in één academiejaar, maar het is ook mogelijk flexibele trajecten samen te stellen, waardoor studenten zelf een leerpakket kunnen samenstellen dat gespreid is over verschillende academiejaren, om tegemoet te komen aan hun persoonlijke of werksituatie. Studenten zijn tevreden over deze mogelijkheid. Bij het opstellen van een dergelijk persoonlijk leertraject dient de student wel rekening te houden met de volgtijdelijkheid. Zo worden de stage en het maken van het eindwerk als afsluitstuk van de opleiding gezien. Ook dient de student eerst het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen op te nemen alvorens het eindwerk en de stage af te werken.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de samenhang van het programma wordt bewaakt door intens overleg in het onderwijsteam. Ook de banabacoördinator, die zicht heeft op de

zeven bachelor-na-bacheloropleidingen binnen de departementen Gezondheidszorg van de hogeschool, wordt betrokken bij het vastleggen van het curriculum, wat ook voor samenhang zorgt.

Er is zo een constante formele en informele afstemming met de docenten en het werkveld omtrent de samenhang, maar ook ruimer met andere geledingen. Zo heeft de opleiding verscheidene personen die actief zijn in de verpleegkundige programma's op HBO-5-niveau in haar groep adviespersonen opgenomen. Ten gevolge daarvan, zo heeft de commissie kunnen vaststellen, is er ook effectief een verticale samenhang bewerkstelligd tussen de (secundaire) HBO-5-opleiding Verpleegkunde en de (tertiaire) bachelor-na-bacheloropleiding Geriatrische gezondheidszorg. De commissie wil hier graag haar appreciatie voor uitspreken. De commissie wil wel opmerken dat de eindverantwoordelijke voor de samenhang de opleidingscoördinator is, en dat dit mogelijk gevolgen zou kunnen hebben voor de continuïteit van de bewaking van de samenhang van het programma. Het is de commissie immers duidelijk geworden dat de finale verantwoordelijkheid die de opleidingscoördinator draagt, adequaat wordt opgenomen, maar ook dat de opleidingscoördinator de motor vormt achter de bewaking en de evaluatie van de samenhang. Bovendien is de opleidingscoördinator, gezien de beperkte omvang van de opleiding, al zwaar belast met verschillende formele en informele taken, zoals de studentenbegeleiding, de begeleiding van docenten, de curriculumherzieningen, de bewaking van de actualiteit van het programma enzovoort, maar is hij amper deeltijds (50 procent) aangesteld.

Ondanks het zeer persoonlijke onderwijs ervaren sommige studenten dat opleidingsonderdelen herhalingen bevatten van de inhoud van de basisopleiding Verpleegkunde. De commissie zou de opleiding willen vragen dit in het kader van haar expertfunctie, die ze zich tot doel stelt, te onderzoeken. Het is immers cruciaal, gezien de beperkte omvang, dat de inhoud van de verschillende programmaonderdelen zeer gericht verdiepend en verbredend moet werken.

Ten slotte wil de commissie nog opmerken dat in functie van de samenhang van het programma en de brede diversiteit van het werkveld er nog meer dan op dit moment het geval is (*cf. supra*), disciplineoverstijgend zou moeten gewerkt worden binnen het programma. Het sterker uitwerken hiervan, in de opleidingsonderdelen of over de verschillende opleidingsonderdelen heen, zou het volgens de commissie immers mogelijk maken om zo veel mogelijk deeldomeinen van de geriatrische zorg aan bod te laten komen binnen de beperkte omvang van het programma.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Samenwerking met andere disciplines (disciplineoverstijgend) sterker uitwerken om zo veel mogelijk deeldomeinen van de geriatrische zorg aan bod te laten komen.
- Verder bewaken van continuïteit van de opleiding in functie van de samenhang.

Facet 2.4 Studietoegang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studietoegang, bachelor-na-bachelor: ten minste 60 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **OK**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De bacheloropleiding bestaat uit 1 studiejaar van 60 studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 60 studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studietoegang van een bachelor-na-bacheloropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie ziet een gezonde balans tussen het niveau van de opleiding en de studietijd en -last voor de studenten. Uit de gesprekken die de commissie heeft gehouden met de studenten, is gebleken dat de opleiding voor werkstudenten zwaar maar doenbaar is. De werkstudenten gaven daarbij aan dat ze alle gevraagde activiteiten wel goed moeten plannen, maar dat de opleiding hen hiertoe ook de juiste informatie verstrekt. Ondanks het feit dat de werkstudenten een hoge studietijd ervaren, gaven ze ook aan tevreden te zijn over de eindkwalificaties en de mogelijkheden voor werkstudenten die de opleiding biedt in het kader van de studielast. Ook voltijdse studenten uitten hun tevredenheid hierover. Het is de commissie tijdens de gesprekken duidelijk geworden dat de door hen ervaren studielast wel significant lager ligt dan voor de werkstudenten. Hoewel de commissie begrijpt dat dit een gevolg is van de combinatie werk-studies(-gezinsleven), wil ze de opleiding toch adviseren waakzaam te zijn over de evoluties op dat vlak.

De toegankelijkheid van docenten en mentoren werkt volgens de commissie studiebevorderend. Deze is haar duidelijk geworden uit de gesprekken. Uit de gesprekken die de commissie heeft gevoerd met de studenten, blijkt dat zij vooral de flexibiliteit rond de stage en de strikte jaarplanning (vaste lesdagen) appreciëren om de opleiding haalbaar te maken. Ook de sterke betrokkenheid van de opleidingscoördinator is volgens de commissie een studiebevorderende factor in de opleiding. De commissie wil graag haar appreciatie uitspreken voor die laagdrempeligheid. Deze houdt immers mede een vinger aan de pols met de betrekking tot de studielast.

Studietijdmetingen worden in de campussen Lier en Turnhout in onderling overleg en zoals vastgelegd in een meetkalender om de vier jaar gepland, maar kunnen ook op vraag van studenten, docenten of gastsprekers worden uitgevoerd. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer er een nieuwe invulling van een opleidingsonderdeel komt, wanneer wijzigingen in het curriculum zijn aangebracht of wanneer voor een bepaald opleidingsonderdeel een andere docent of gastspreker aan het werk is. In het academiejaar 2007–2008 vond op hogeschoolniveau een studietijdmeting plaats op basis van de methode Metis. Hierbij wordt de studietijd a posteriori geschat in combinatie met het invullen van vragenlijsten rond de studeerbaarheid van het programma. Volgens de opleiding is het hanteren van deze methode vooral aangewezen bij grotere groepen studenten, maar werkt deze niet optimaal bij kleine groepen studenten, zoals bij de opleiding Geriatrische gezondheidszorg. De responsgraad van deze bevraging op dit soort meting is immers laag, en studenten stelden zich vragen bij het nut van de meting en de gegevens. Daarom opteerde de opleiding voor het uitvoeren van een studietijdmeting in het academiejaar 2009–2010 op basis van een focusgesprek met studenten. De commissie meent dat focusgesprekken waarin studenten studiebelemmerende en -bevorderende factoren aangeven, een belangrijke waarde hebben, maar meent ook dat het voeren van studietijdmetingen om de vier jaar ervoor kan zorgen dat de

opleiding inzake studiebelasting achter de feiten kan aanlopen. De commissie heeft begrip voor de wens van de opleiding om zich te hoeden voor overbevraging bij de studenten, maar vindt het toch aangewezen dat er vaker studietijdmetingen onder de vorm van focusgesprekken zouden plaatsvinden. Hoewel er dus een constante informele aftoetsing is over de studietijd door de opleidingscoördinator en de docenten, wil de commissie toch met aandrang vragen werk te maken van een formele, representatieve studietijdmeting om de studietijd te verifiëren. Ook de manier van feedback die studenten ontvangen rondom de huidige kwantitatieve en kwalitatieve bevragingen, is volgens de commissie nog niet duidelijk genoeg geformaliseerd. Door de open cultuur en het hoge aantal studenten met een flexibel programma gebeurt de feedback hoofdzakelijk informeel en mondeling. Voor studenten is het dan ook moeilijk om in te schatten wat het resultaat is van hun feedback tijdens de studiemetingen. De commissie vraagt hiervoor dan ook aandacht.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Bewaken van de studietijd, specifiek voor de groep werkstudenten.
- Verder onderzoeken van de slagkracht van de huidige studietijdmetingen. Er zou zo onder andere meer aandacht moeten zijn voor de responsgraad en de frequentie van de metingen.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding streeft in haar didactische concept vooral naar zelfstandigheid en zelfsturing van de studenten. De studenten worden verder aangemaand tot kritische reflectie en het uitwisselen van kennis en ervaringen.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat kennis en vaardigheden via verschillende didactische werkvormen aangeboden worden aan de studenten. De werkvormen worden doelgericht ingezet. Men houdt daarbij rekening met de inhoud van het opleidingsonderdeel en de specifieke situatie, in het kader van de te bereiken vaardigheden voor een opleidingsonderdeel. Bij de meeste opleidingsonderdelen komen hoorcolleges terug, maar daarbij voorzien de docenten voldoende tijd voor vragen en consultatie. Verder worden ook werkcolleges met casussen, vaardigheidstrainingen, rollenspelen, individueel studiewerk en zelfstudie als werkvormen gehanteerd.

In het bijzonder vindt de commissie de ‘videobox’ een interessant en innovatief didactisch instrument. Daarnaast vindt ze ook het ‘Panamarenko-skills lab’ dat ze heeft kunnen bezoeken, een interessant leermiddel. Het lokaal biedt immers de mogelijkheid om naast de technische vaardigheden die een sociaal verpleegkundige dient te bezitten, tevens de benodigde sociale vaardigheden te oefenen, dit door de combinatie met werkvormen als het rollenspel. De commissie vindt deze integratie van competenties en attitudes in een didactische werkvorm zeer positief.

In de ingekeken documenten geeft de opleiding aan dat er sjablonen beschikbaar zijn voor het cursusmateriaal om eenvormigheid te bevorderen. Het cursusmateriaal dat de commissie heeft kunnen inkijken, was aan de maat. Het leermateriaal van de verschillende opleidingsonderdelen kende een adequate opbouw, was actualiteitsgetrouw en professioneel gericht. Het studie-

materiaal getuigde daarnaast tevens van het niveau dat de opleiding wil aanhouden: dat van een voortgezette bacheloropleiding. Met betrekking tot het studiemateriaal wil de commissie ook opmerken dat ze deze kwaliteit heeft kunnen terugvinden in zowel het lesmateriaal van de vaste docenten als in dat van de gastsprekers. De commissie is positief over de deelname van de hogeschool aan een project over taalvaardigheid in het hoger onderwijs dat docenten methodieken moet aanleveren om het studiemateriaal te verbeteren. Ze hoopt dat ook de opleiding Geriatrische gezondheidszorg toegang heeft tot deze methodieken en zij deze kan doorgeven aan de gastsprekers van de opleiding.

De commissie heeft vernomen dat de kwaliteit en de studeerbaarheid van het cursusmateriaal bevraagd worden in de onderwijsevaluaties. Studenten kunnen het studiemateriaal scoren en indien een negatieve score volgt, levert de opleiding inspanningen om dit bij te sturen. De studenten meldden de commissie dat zij ook hier een beroep konden doen op (informele) contacten met de opleidingscoördinator om problemen met het cursusmateriaal te bespreken.

De opleiding maakt tevens gebruik van het elektronische leerplatform Toledo om te kunnen communiceren met studenten. Op dit platform worden tevens alle opleidingsonderdelen van het programma van de student samengebracht. De student kan er lesmateriaal en achtergrondinformatie vinden. De commissie heeft kunnen vaststellen dat de communicatie via dit kanaal en de inhoud van dit platform in orde zijn.

Wat betreft de stage, is de commissie van oordeel dat die een gedegen eindvaluatie vormt van de eindkwalificaties in de praktijk. De huidige manier van werken garandeert ook de geïntegreerde competentieverwerving, die volgens de commissie noodzakelijk is voor een stage. Verder is de commissie van oordeel dat stage in de eigen instellingen voor werkstudenten moet worden afgevoerd. De commissie ziet dit als een gemakkelijksoplossing en denkt dat geen kwaliteitswaarborgen geboden kunnen worden bij zulke stages. Het is immers onmogelijk om zekerheid te kunnen bieden betreffende de objectiviteit van de beoordelingen van de stagementoren indien dit mogelijk hogergeplaatsten of collega's van de werkstudent zijn op zijn/haar werkvloer. De commissie vraagt hier dan ook dringend aandacht voor.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Het verdient aanbeveling de keuze van de didactische werkvormen niet van alle individuele docenten te laten afhangen, maar deze in onderling overleg vast te stellen en in te zetten.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Zoals de commissie tijdens het visitatiebezoek heeft kunnen vaststellen, heeft de hogeschool een toetsbeleid uitgewerkt, dat nu ook opgestart is vanuit de basisopleiding Verpleegkunde. In de volgende fase, met name het academiejaar 2012–2013, zal het toetsbeleid verder geconcretiseerd worden in de bachelor-na-bacheloropleidingen.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding Geriatrische gezondheidszorg beschikt over een uitgewerkt onderwijs- en examenreglement. Ze heeft ook kunnen vaststellen dat dit via verschillende kanalen wordt gecommuniceerd aan de studenten. Het examenreglement is verder ook toegankelijk voor andere betrokkenen en stakeholders via de website van de hogeschool. Tijdens de gesprekken met de studenten heeft de commissie kunnen horen dat zij tevreden zijn over de communicatie hieromtrent, en dat zij op de hoogte zijn van het bestaan van een ombudspersoon en hoe ze die kunnen bereiken.

De commissie is verder van oordeel dat de opleiding over een flexibel en aanpasbaar toetsstelsysteem beschikt. Ze heeft kunnen vernemen dat wat betreft de examenplanning steeds wordt afgestemd met de combinatie werk en studie, die voor een gedeelte van de instromers aan de orde is. De commissie wil haar appreciatie uitspreken voor die aandacht voor het gedifferentieerde studentenpubliek bij het opmaken van die planning.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de verschillende opleidingsonderdelen beschikken over verschillende evaluatievormen. Ze heeft daarbij ook opgemerkt dat er een adequate diversiteit en afstemming bestaat van die evaluatievormen. Deze evaluatievormen en de evaluatiecriteria per opleidingsonderdeel worden gecommuniceerd aan de studenten via de syllabi van de opleidingsonderdelen en de verschillende ECTS-fiches.

De commissie heeft tevens uit de documenten ter inzage en de visitatiegesprekken kunnen afleiden dat er een goede opvolging van de doelstellingen, leerinhouden en competenties in de evaluaties en de methodes daartoe bestaat. Er worden zo ook tussentijdse evaluaties ingericht om de opvolging van de studenten beter mogelijk te maken. Het is de commissie bovendien niet ontgaan dat in dat licht vooral de competentiegerichtheid van de evaluaties goed wordt opgevolgd. Dit gebeurt ook zeer efficiënt in de stage-evaluatie. De commissie wil hiervoor graag haar appreciatie uitdrukken. Een competentiescorelijst vormt de basis voor de beoordeling van de stage. Deze wordt ook al bezorgd aan de studenten en stagementoren door middel van de stagebundel als kennisgeving van de evaluatiecriteria. De commissie heeft deze competentiescorelijst kunnen inkijken en is van oordeel dat die een sterk instrument is voor de beoordeling van de te verwerven competenties. Stagementoren van de stageplaats hebben ook de mogelijkheid om infossessies te volgen rond onder andere de stage-evaluatie. Uit het gesprek dat de commissie met hen had, bleek dat ze hier ook effectief een beroep op doen, wat positief is. De commissie vraagt de opleiding wel om te onderzoeken of deze informatiesessies niet beter verplicht worden voor alle stagementoren/-evaluatoren, in plaats van een vrijblijvende deelname aan te bieden. Het is alleszins zaak dat de opleiding de huidige positieve gang van zaken kan blijven behouden.

Wat betreft het eindwerk, heeft de commissie kunnen vaststellen dat de manier van werken zowel product- als procesevaluatie waarborgt. Concreet wordt er gewerkt met een eerste en een tweede lezer en een uiteindelijke verdediging door de student. De commissie heeft tijdens de gesprekken kunnen vaststellen dat het bereiken van een consensus tussen de verschillende betrokkenen daarbij vooropstaat en gevrijwaard wordt.

De feedback die studenten krijgen inzake evaluaties is volgens de commissie aan de maat. De opleiding voorziet hiervoor vaste momenten, waardoor het inzagerecht volgens de commissie gevrijwaard wordt.

De commissie heeft tijdens haar bezoek ook verschillende geschreven evaluatie-opdrachten en schriftelijke examens kunnen inkijken. Ze heeft daarbij kunnen vaststellen dat deze van een gedegen niveau zijn voor een bachelor-na-bacheloropleiding. Ze heeft daarbij ook kunnen zien dat er een goede variatie aanwezig was. Ze heeft zo meerkeuzevragen, open vragen, groepswerk

(praktijkgerelateerd), kennisvragen en andere evaluatiemethodes kunnen zien, en was daarbij veelal tevreden dat de vragen uitgingen van concrete casussen. Het feit dat casuïstiek als uitgangspunt wordt gebruikt, zorgt ervoor dat er een hoge realiteitswaarde aanwezig is in de evaluatie.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Afstemming met gastdocenten in functie van de evaluatie/toetsing versterken.
- De informatiesessies voor stagementoren verplichten, om deze kennis en competenties in functie van de evaluatieactiviteiten bij de voorgenoemden te kunnen vrijwaren.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriterium:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding duidelijke toelatingsvoorwaarden heeft vastgelegd. Ze heeft daarbij kunnen vaststellen dat de opleiding ook openstaat voor studenten met een beperking. De bachelor-na-bacheloropleiding Geriatrische gezondheidszorg is rechtstreeks toegankelijk voor studenten Bachelor in de Verpleegkunde en Bachelor in de Vroedkunde. Zoals de commissie heeft kunnen vaststellen, zijn de meeste studenten die instromen Bachelors in de Verpleegkunde. Indien zij deze vooropleiding hebben genoten, kunnen ze na het afwerken van de opleiding Geriatrische gezondheidszorg de 'Bijzondere Beroepstitel' bekomen. Voor Bachelors in de Vroedkunde geldt dit echter niet. De commissie meent dat dit niet voldoende gecommuniceerd wordt aan de studenten. De studenten voelen het dan ook aan als een tekortkoming.

De commissie is wel van oordeel dat de huidige diverse instroom, die mogelijk gemaakt wordt door de toelatingsvoorwaarden, beantwoordt aan de realiteit en ook voldoende slaagkansen genereert. De commissie heeft tijdens de gesprekken met studenten ook kunnen vaststellen dat er een inhoudsgerichte keuzevorming bestaat bij studenten.

De commissie is van oordeel dat de huidige EVC- en EVK-regeling op opleidingsniveau onduidelijk is voor de studenten en potentiële instromers. Ze vraagt de opleiding ook hier werk van te maken. Ze heeft wel kunnen vaststellen dat de K.H.Kempen hiervoor op hogeschoolniveau een duidelijk beleid voorziet, waarmee de opleiding concreet aan de slag zou moeten gaan.

Verder merkt de commissie op dat de opleiding de gedifferentieerde instroom, die bestaat uit pas afgestudeerde studenten en studenten die al jaren in het werkveld staan, moet blijven bewaken. Deze twee groepen hebben namelijk een andere kijk op de opleiding. Voor net afgestudeerden

moeten sommige basisvaardigheden nog aan bod komen, terwijl werkstudenten met een lange ervaring in het beroepenveld mogelijk enige diepgang in de opleiding missen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- EVC- en EVK-beleid en -procedure duidelijker uitwerken en implementeren op opleidingsniveau.
- Verder opvolgen en mogelijkheden inbouwen om de gedifferentieerde instroom op te vangen in functie van de competentieverwerving en kennisvergaring.

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	voldoende
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	voldoende
facet 2.3	samenhang van het programma	voldoende
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	voldoende
facet 2.7	beoordeling en toetsing	goed
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is tevreden over het personeelsbeleid: uit de gesprekken en de ingekeken documenten hebben de commissieleden kunnen afleiden dat er op de hogeschool een duidelijk uitgewerkt personeelsbeleid aanwezig is. De visie van de hogeschool is dat er met de medewerkers een gedeelde verantwoordelijkheid is om de persoonlijke doelstellingen van de personeelsleden en de doelstellingen van de K.H.Kempen op elkaar af te stemmen. De hogeschool verwacht dat haar personeelsleden toonaangevend en ondernemend zijn. De verschillende departementen

van de hogeschool hebben duidelijke criteria voor werving en selectie van nieuwe personeelsleden uitgewerkt. De commissie kon uit de ter beschikking gestelde documenten afleiden dat medewerkers competent en inzetbaar dienen te zijn in minstens twee van de drie pijlers (onderwijs, onderzoek, maatschappelijke dienstverlening). De commissie waardeert het dat de opleiding aandacht heeft voor de specifieke expertise en vakkennis in het domein. Om die reden trekt de opleiding gastsprekers aan, die hun expertise delen met de studenten. Alle leden van het statutaire personeel dienen een pedagogisch getuigschrift te bezitten of te behalen. De gastsprekers die actief zijn in het werkveld, hebben vaak geen pedagogisch diploma en zijn minder didactisch onderlegd. Blijvende aandacht voor de ondersteuning van de gastsprekers is dus wenselijk. Het initiatief om de gastsprekers in de toekomst een informatiefolder te bezorgen waarin er naast praktische informatie ook aandacht gaat naar een aantal didactische aspecten, zoals het werken met studiemateriaal, waardeert de commissie. De commissie heeft dan ook kunnen vaststellen dat de kwaliteit van het personeel aan de maat is.

De gastsprekers op wie de opleiding een beroep doet, zijn stuk voor stuk experts uit het werkveld, die de professionele gerichtheid, alsook de kwaliteit en de actualiteit van de inhoud kunnen verzekeren. Tijdens de gesprekken die de opleiding hield met in het bijzonder de studenten en de docenten, is gebleken dat de opleidingscoördinator een goed en duidelijk ankerpunt is in de opleiding. De commissie wil hiervoor haar appreciatie uitdrukken, maar wil toch wijzen op de broze continuïteit door het feit dat de opleidingscoördinator veel draagt binnen de opleiding.

De commissie heeft in de aangeleverde documenten en de gesprekken met docenten van de bachelor-na-bacheloropleiding tevens kunnen vaststellen dat de statutaire docenten goed gekwalificeerd zijn. De opleiding beschikt zo over een groot aantal (gespecialiseerde) masterprofielen met ervaring in het werkveld, wat de commissie positief vindt in functie van de vereiste kwalificaties en de professionele gerichtheid. De commissie heeft verder gezien dat de opleiding beschikt over een gemotiveerd korps met een goede teamgeest. De groep docenten wordt gekenmerkt door een open cultuur.

De commissie heeft uit de ingekeken documenten kunnen afleiden dat de hogeschool een databank heeft ontwikkeld die de competenties van de docenten of gastsprekers in kaart brengt. In het academiejaar 2011–2012 zijn de competentiekaarten of curricula vitae van de gastsprekers daarin ingebracht of geactualiseerd. De commissie staat achter het idee om gebruik te maken van deze competentiekaarten bij personeelsaangelegenheden.

De verschillende kwalificaties van het personeel kunnen volgens de commissie momenteel in de noden van het programma voorzien, in combinatie met de expertise van de gastsprekers. De commissie vraagt om de diversiteit aan zowel kennis, opleiding als ervaring verder te bewaken. Ze heeft hier vertrouwen in aangezien de opleiding beschikt over een goed uitgewerkt aanwervingsbeleid, dat proactief rekening houdt met de noden van het programma en de vacatures hierop afstemt.

Nieuwe werknemers ontvangen een introductiekaft waarin het reilen en zeilen van de hogeschool en de opleiding worden uiteengezet. In combinatie daarmee krijgen ze een peter of meter toegewezen die voor hen als eerste aanspreekpunt kan dienen en die hen sterk begeleidt in de eerste periode van tewerkstelling.

Naast het onthaal- en introductiebeleid is ook het personeelsbeleid op het vlak van functionerings- en evaluatiegesprekken duidelijk uitgewerkt. De hogeschoolbrede richtlijnen verzekeren hier dat aan de wettelijke eisen wordt voldaan. De commissie heeft in de documenten die de opleiding ter inzage heeft gelegd en tijdens de gesprekken ook kunnen vaststellen dat deze systematiek wordt aangehouden.

De commissie heeft tijdens de visitatiegesprekken kunnen horen dat studenten en alumni positief zijn over de didactische en professioneel gerichte kwalificaties van het korps. Dit heeft ze ook bevestigd gezien in de resultaten van de bevestigingen (perceptiemetingen).

De commissie heeft ook kunnen vaststellen dat gastdocenten duidelijke richtlijnen en een goede begeleiding in hun taken krijgen.

De commissie is tevreden over de professionaliseringsmogelijkheden voor de docenten. Er is een zeer uitgebreid professionaliseringsprogramma met een waaier aan thema's, waarop het statutaire personeel kan intekenen. De opleiding geeft aan dat het moeilijk is om professionalisering structureel aan te bieden aan gastsprekers. Zij hebben echter door hun werk en ervaring in het werkveld ook professionaliseringsmogelijkheden, zij het minder of niet aan de hogeschool. De gastsprekers met wie commissie sprak tijdens het bezoek, bevestigden dat zij via onderzoek en (internationale) congressen hun eigen professionalisering verzorgen.

Het uitgebreide vormingsaanbod voor de statutaire docenten werd intern in de hogeschool ontwikkeld. Het aanbod is ruim en gaat van opleidingen over basis ICT-vaardigheden tot opleidingen over competentiegericht toetsen. De commissie waardeert het dat levenslang leren wordt aangemoedigd.

Wat professionalisering op didactisch vlak betreft, organiseert de onderwijsraad om de twee jaar een onderwijsdag. Verder kunnen startende docenten een vorming rond didactische thema's volgen, georganiseerd door de Associatie KU Leuven.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de professionele gerichtheid van de lesgevers in het algemeen aan de maat is.

De commissie is van oordeel dat de professionele gerichtheid voornamelijk geconcentreerd is op de kwalificaties van de gastsprekers die actief zijn binnen de opleiding. Aangezien zij in het werkveld staan, hebben ze er per definitie voeling en direct contact mee. Daarnaast hebben de vaste docenten van de opleiding ten eerste veel contacten met het werkveld via hun activiteiten aan de hogeschool. Ten tweede is de commissie van oordeel dat ook de vaste docenten genoeg directe voeling hebben met het werkveld op dit moment, in die zin dat sommigen er ook zelf actief in zijn. De commissie heeft wel vastgesteld dat de opleidingscoördinator momenteel geen been in het werkveld heeft. Idealiter maakt de opleiding het voor deze persoon mogelijk om toch

dat raakvlak te hebben, aangezien hij de motor achter de opleiding is. De commissie heeft echter begrip voor het feit dat de opleiding slechts van een beperkte omkadering is voorzien, en begrijpt dus dat de mogelijkheden hiertoe beperkt zijn. Ze wil de opleiding toch vragen mogelijkheden hiertoe te onderzoeken.

Zoals aangehaald worden levenslang leren en professionalisering voor de docenten gestimuleerd en besproken op teamvergaderingen en personeelsvergaderingen. Er is minder vat en minder zicht op de professionalisering van de gastsprekers.

Het onderzoeksbeleid dat duidelijk uitgewerkt is op K.H.Kempen-niveau, stimuleert volgens de commissie de professionele en academische gerichtheid van het programma en het personeel. Binnen de bachelor-na-bacheloropleiding wordt ook effectief werk gemaakt van praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek. Er wordt daarnaast vanuit het onderwijs de relevante link gelegd naar de onderzoeksprojecten. De commissie vond het ook zeer positief dat een academicus die in de opleiding actief is, deze terugkoppeling naar het programma voorziet.

De commissie is tevreden vast te stellen dat er bij de opleiding aandacht is voor internationale mobiliteit en uitwisseling. In 2010 werden in het departement Gezondheidszorg van de campus Turnhout internationale dagen georganiseerd, waarop buitenlandse partners en studenten workshops en lessen verzorgden. Begin 2011 organiseerde de hogeschool internationale dagen voor alle departementen en opleidingen. De banabacoördinator en enkele docenten van de bachelor-na-bacheloropleidingen zijn ook naar het buitenland gegaan voor opleidingen en het bijwonen van congressen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Verder verzekeren van de (actuele) werkveldervaring van het gehele opleidingsteam.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van oordeel dat, ondanks de beperkte omkadering die de bachelor-na-bacheloropleiding toegewezen krijgt, de kwantiteit van het personeel voldoende is om in het programma te voorzien. De commissie wil daarbij wel benadrukken dat de werklust bij zowel de opleidingscoördinator als de statutaire docenten zeer hoog is, en hier voldoende aandacht aan moet worden besteed. Ze is verder tevens van oordeel dat de continuïteit van de opleiding hierdoor in het gedrang zou kunnen komen (cf. *supra*), omdat er maar enkele docenten en dan zeker de opleidingscoördinator de opleiding kwalitatief aan de maat houden. In dat licht vindt de commissie ook dat de balans statutaire docenten-gastsprekers/-docenten op dit moment te veel overhelt naar een hoog aantal gastsprekers. De commissie vraagt hiervoor dan ook structurele aandacht van de opleiding.

Voor de bachelor-na-bacheloropleiding Geriatrische gezondheidszorg werd in 2010 1,18 VTE statutair personeel uitgerekend. Op de Campus Lier zijn 30 medewerkers van het onderwijzend personeel aan de slag. 3 medewerkers combineren onderwijs met een onderzoeksopdracht. Het

administratief-technisch personeel telt 7 leden. In het departement Gezondheidszorg van Campus Lier werken 18 medewerkers deeltijds en 7 medewerkers voltijds. Gastsprekers verzorgen op jaarbasis 66 uren in de opleiding.

Volgens de commissie is de leeftijdscurve van de personeelsleden die zij heeft kunnen inkijken, evenwichtig.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De kwantiteit van de statutaire docenten bewaken ten opzichte van de hoeveelheid gast-docenten en -sprekers.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	goed
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	goed
facet 3.3	kwantiteit personeel	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van oordeel dat de K.H.Kempen beschikt over een sterk facilitair beleid dat alomvattend is in opzet, en dat sterk centraal wordt aangestuurd vanuit de facilitaire beheerder. Tijdens het visitatiebezoek heeft de commissie een bezoek kunnen brengen aan de voorzieningen op de campus. De ruimtelijke voorzieningen waren daarbij volgens de commissie aan de maat. De campus Lier heeft een eigentijdse infrastructuur ter beschikking, die bijdraagt tot het welbevinden van studenten en medewerkers. De commissie heeft vastgesteld dat er een goede samenwerking en soepele uitwisseling zijn tussen de beide campussen op het vlak van materiële ondersteuning. De opleiding kan beschikken over eigentijdse lokalen en aula's op de campus Turnhout, die niet aan één bepaalde opleiding of departement zijn toegewezen. De lokalen en aula's zijn uitgerust met allerlei audiovisuele apparatuur en andere moderne technologieën.

Het 'Panamarenko-skills lab' betekent volgens de commissie een echte toegevoegde waarde. Het geeft de mogelijkheid om levensechte situaties te recreëren, waardoor het de student mogelijk wordt gemaakt zijn competenties, kennis en attitudes geïntegreerd te oefenen.

De bibliotheek is goed vormgegeven en voorzien van voldoende (internationale) vakliteratuur en naslagwerken over het vakgebied Geriatrische gezondheidszorg of in relatie daarmee, zo heeft de commissie tijdens de rondleiding kunnen vaststellen. De commissie is tevreden te vernemen dat er bij de collectievorming in de bibliotheken rekening wordt gehouden met suggesties van docenten. Voor docenten en studenten worden opleidingen ingericht rond opzoeken, informatievaardigheden, e-bronnen en databanken, wat de commissie waardeert.

De cafeteria beschikt over zowel warme als koude maaltijden, die worden voorzien door Sodexo, waaraan de hogeschool outsourcet. De commissie was tevreden te kunnen vaststellen dat de maaltijden zowel tegen student- als personeelsvriendelijke prijzen beschikbaar zijn.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de campus goed bereikbaar is met het openbaar vervoer. Ook voor fietsers is de campus zonder probleem te bereiken. De commissie heeft zo ook kunnen zien dat de K.H.Kempen beschikt over een specifiek fietsbeleid.

Er is draadloos internet aanwezig op de campus en een lokaal met pc's waarvan studenten gebruik kunnen maken. Met een 'Laptop welkom'-campagne stimuleert de hogeschool het gebruik van draagbare computers en andere mobiele apparatuur. De studenten van de opleiding zijn echter niet verplicht een laptop aan te kopen en mee te brengen.

De commissie meent ten slotte dat op de campus Lier de opleidingscoördinatoren over een vrij beperkte ruimte met weinig lichtinval en bergruimte beschikken. Ze vraagt hier dan ook aandacht voor.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding beschikt over een goede studie- en studentenbegeleiding.

Tijdens het gesprek met de studenten heeft de commissie kunnen horen dat studenten veel persoonlijke aandacht ervaren en een uitdaging krijgen om hun grenzen te verleggen. Er bestaat binnen de opleiding een open cultuur, waardoor er veel informele begeleiding is. De opleiding organiseert niet systematisch trajectbegeleiding voor de studenten, die verondersteld worden zelf contact op te nemen met verantwoordelijken indien ze nood hebben aan bepaalde specifieke ondersteuning. Zo kunnen studenten met studieproblemen, een functiebeperking of een taalprobleem altijd terecht bij de verantwoordelijken van studie- en studentenbegeleiding van de hogeschool. Wanneer een student psychosociale problemen heeft, zijn docenten en de opleidingscoördinatoren volgens de opleiding vaak het eerste aanspreekpunt. Zij kunnen de studenten dan doorverwijzen naar de dienst Sociale voorzieningen van de hogeschool.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de formele begeleiding in hoofdzaak studentgestuurd is. Deze studentgestuurdheid is wel in overeenstemming met de visie van de opleiding, maar de commissie is van oordeel dat er hierdoor momenteel niet genoeg zekerheid is om een vinger aan de pols te houden bij alle studenten in het geval van potentiële problemen. De commissie is niettemin van oordeel dat de huidige (informele) studie- en studentenbegeleiding wel adequaat is. In de gesprekken met de studenten en het opleidingsteam is dit immers uitvoerig gebleken.

De stagebegeleiding neemt de vorm aan van een duidelijk uitgeschreven traject, zo heeft de commissie gezien. Hoewel het werkveld de stagebegeleiding positief waardeert, heeft de commissie haar twijfels bij de sterk vraaggestuurde aanpak die de opleiding hanteert. Wat de studie- en studentenbegeleiding betreft, is de stagebegeleiding studentgestuurd. Tijdens de gesprekken is het voor de commissie duidelijk geworden dat studentgestuurdheid geen synoniem is voor vrijblijvendheid. Er zijn duidelijk omschreven verwachtingen en opdrachten, en indien de student niet correct en consequent omgaat met de geboden kansen en vrijheid, grijpen de docenten wel degelijk in. Het is de commissie echter niet duidelijk op welke manier de opleiding hier steeds actief een vinger aan de pols kan houden. Ook de begeleiding van de stagementoren van de stageplaatsen is grotendeels vraaggestuurd. Hier ervaart de commissie een gelijkaardige twijfel als bij de studentenbegeleiding. De commissie is eveneens positief over het initiatief van het departement Gezondheidszorg op de beide campussen om in te stappen in het OOF-project (Onderwijs Ontwikkelingsfonds) 'Werkplekieren', waarvan bepaalde output kan gebruikt worden voor de werkstudenten van de opleiding.

Qua studentenbegeleiding is de stage wat betreft de studenten aan de maat. Het procesmatige wordt bij de stagiair immers actief mee bewaakt door zowel de stagementor van de stageplaatsen als de stagebegeleider van de opleiding. De commissie heeft in haar gesprek met de studenten kunnen vaststellen dat er daarbij een grote laagdrempeligheid bestaat tussen hen als stagiairs, de stagebegeleiders van de opleiding en de stagementoren van de stageplaatsen, wat de commissie positief vindt.

De opleiding is tevreden te vernemen dat de opleiding zorgt voor informatie aan potentiële studenten via de website, de opleidingsbrochures en folders die worden uitgedeeld. Verder kunnen studenten ook informatie verkrijgen via informatiemomenten op de beide campussen en de 'WaNaBa'-beurs (Wat na Bachelor?) van de Associatie KU Leuven. Wanneer studenten zijn ingeschreven, organiseert de opleiding een onthaaldag. De communicatie over de verschillende begeleidingsmogelijkheden tijdens de opleiding aan de studenten kan volgens de commissie beter. Een betere communicatie op dit vlak zou ook de begeleidingslast, die nu op de schouders van (hoofdzakelijk) de opleidingscoördinator en de vaste docenten rust, beter kunnen verdelen. Nu wordt volgens de commissie immers iets te veel op de informele en constante begeleiding van deze personen geleund.

De studenten zijn op de hoogte van het bestaan van een ombudspersoon en weten waar ze de contactinformatie van deze persoon kunnen vinden.

Bij de sociale dienst van de K.H.Kempen kunnen studenten met psychosociale, sociaal-juridische en financiële problemen terecht. Ook studenten die een studentenjob zoeken, kunnen bij de sociale dienst van de hogeschool aankloppen. De huisvestingsdienst zorgt voor betaalbare huisvesting.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De concrete studie- en studentenbegeleiding die nu studentgestuurd is, meer sturen vanuit de opleiding.

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	goed
facet 4.2	studiebegeleiding	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft inzage gekregen in het interne kwaliteitszorgsysteem van de hogeschool, waarbinnen men het TRIS-instrument hanteert, dat gebaseerd is op het EFQM-model. De commissie is tevreden dat de TRIS-meting in de hogeschool en de opleiding resulteert in een kwaliteitshandboek (onderverdeeld in een deel per departement en een deel bestemd voor de hele hogeschool) met operationele jaaractieplannen (OJP). In de hogeschool zijn twee werkgroepen hierrond actief: de werkgroep Kwaliteitshandboek, die instaat voor de bewaking van het kwaliteitshandboek, en de werkgroep Indicatoren, die de kwaliteitsraad voor alles wat verband houdt met indicatoren en meetinstrumenten ondersteunt. In het actualiseringsdocument dat de opleiding aan de commissie heeft bezorgd, spreekt men de intentie uit om op zoek te gaan naar specifieke indicatoren voor de bachelor-na-bacheloropleidingen. De commissie onderschrijft dit plan en moedigt de opleiding aan dit nog verder uit te werken. Op departementsniveau fungeert in Lier een stuurgroep Kwaliteit, die maandelijks vergadert.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat voor de evaluatie van haar resultaten de opleiding kwantitatieve en kwalitatieve bevragingen organiseert bij verschillende betrokkenen. Er is een systematische verzameling van informatie, doordat er zowel op hogeschool- als opleidingsniveau bevragingen worden gehouden. Op hogeschoolniveau gebeurt dit door (kwantitatieve) vragenlijsten. Omwille van de beperkte omvang van de opleiding wordt op dat niveau geopteerd voor focusgesprekken. Naast de studenten worden ook medewerkers en alumni formeel bevroegd. Op opleidingsniveau worden metingen en bevragingen uitgevoerd. Er is voor de beide departementen Gezondheidszorg in Lier en Turnhout een meetkalender opgesteld, die de frequentie van de bevragingen regelt. De commissie kan hieruit afleiden dat er jaarlijkse onderwijsbevragingen plaatsvinden, alsook een bevraging van de stageplaatsen bij studenten, studietijdmetingen (zie facet 2.5), een TRIS-score bij de opleidingscoördinatoren, een instroomenquête, een uitstroombevraging en een bevraging van de gastsprekers.

In Lier organiseert men de onderwijsbevraging bij studenten met een online-evaluatiesysteem, waarna een rapport met de resultaten aan de betrokken docent en het departementshoofd wordt

verstuurd. Deze resultaten kunnen aan bod komen in functioneringsgesprekken bij statutaire docenten, of bij gesprekken met de opleidingscoördinatoren wanneer het om gastsprekers gaat.

De bevragingen, zo bleek uit de gesprekken, vragen echter een te grote investering in relatie tot de resultaten. De commissie heeft vernomen dat de opleiding zich daarom wil focussen op een andere vorm van perceptiemetingen. Gezien de lage responsgraad (cf. *facet 2.5*) kunnen hier immers ook representativiteitsproblemen ontstaan. De commissie wil dan ook aan de opleiding vragen om mogelijkheden te onderzoeken om de responsgraad op bevragingen te verhogen. Ze ziet bijvoorbeeld mogelijkheden voor de opleiding om te opteren voor gespreksgroepen.

Naast de formele bevragingen zijn er vele informele feedbackmomenten mogelijk in de opleiding omwille van de open cultuur die er heerst tussen enerzijds het opleidingsteam en anderzijds de studenten, het werkveld, stageplaatsen enzovoort. Uit de gesprekken met de verschillende betrokkenen, en dan specifiek de studenten, de alumni en het werkveld, is het de commissie duidelijk geworden dat deze informele feedback ook leidt tot verbeteracties. De commissie leidt hieruit af dat zowel met formele als met informele feedback efficiënt wordt omgegaan.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat een formeel jaaractieplan wordt uitgewerkt, in de vorm van operationele jaaractieplannen (OJP's). De commissie heeft daarbij kunnen vaststellen dat uit de resultaten van de bevragingen en informele feedback concrete verbeteracties voortkomen. Ze is echter wel van oordeel dat het hier veel intenties betreft, zonder dat er steeds resultaten aan de verbeteracties kunnen worden gekoppeld. De praktische opvolging dient volgens de commissie dan ook nog verder aangehouden en doorgevoerd te worden door de opleiding (cf. *facet 5.2*).

De commissie heeft tijdens de gesprekken met de verschillende betrokkenen wel kunnen vaststellen dat deze op het eerste zicht wel tevreden zijn over de opvolging van de bevragingen. Ze heeft niettemin haar vragen hierbij op basis van de formele neerslag daarvan.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Duidelijk toetsen van de realisatie van de (verbeter)acties in de OJP's.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de hogeschool een duidelijk beleid heeft met betrekking tot verbetermaatregelen. De opleiding heeft in de gesprekken met de commissie aangegeven dat vier jaar geleden vanuit het hogeschoolbeleid gestart is met een formele kwaliteitscyclus.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat jaarlijks een formeel jaaractieplan wordt uitgewerkt op opleidingsniveau, in de vorm van operationele jaaractieplannen (OJP's). De commissie heeft daarbij kunnen vaststellen dat uit de resultaten van de formele bevragingen en informele feedback concrete verbeteracties voortkomen. Ze is echter wel van oordeel dat het hier veel intenties

betreft zonder dat er steeds resultaten aan de verbeteracties kunnen worden gekoppeld. De reden van het niet uitvoeren wordt verder niet steeds formeel opgenomen in de opvolgingsplannen. Het is ook onduidelijk wie de actie opvolgt en wanneer, noch wordt daarbij vermelding gemaakt van hoe de verbeteractie tot stand moet komen. De commissie vraagt dan ook aandacht voor de formele opvolging van de verbeteracties in de opvolgplannen. Gezien er geen meetbare streefdoelen of indicatoren worden gebruikt voor de bachelor-na-bacheloropleidingen, geldt ook dat deze voor de opleiding Geriatrische gezondheidszorg niet worden aangewend tot verbetering van de opleiding.

De commissie heeft verder tot haar tevredenheid gehoord dat de tools en instrumenten om de maatregelen ter verbetering uit te voeren, wel op punt staan. Zo werd de beslissing in het kwaliteitsbeleid van de hogeschool om te werken via het PDCA-beleid en vastgestelde kwaliteitscirkels duidelijk opgenomen en vertaald in de opleiding. De commissie vraagt, zoals aangegeven, enkel om een betere opvolging en dan meer bepaald voor de verbeteracties, zowel op formeel vlak ('op papier') als in de realiteit. De commissie heeft enigszins begrip voor het tekort aan formele structurele verbeteringen. Ze heeft immers kunnen vaststellen dat het aantal initiatieven dat men wil en zou moeten ondernemen in de opleiding, te groot is voor de draagkracht van het opleidingsteam. Het is daarom misschien aangewezen dat de opleiding bij het formuleren van verbeteracties tracht de juiste werklast in te schatten, opdat de OJP's een realistischere omvang aannemen. Ook de hogeschool heeft het advies gegeven niet te veel acties tegelijk te starten maar om de acties te beperken en duidelijk te prioriteren, teneinde een hoog realisatiepercentage te bekomen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Verbeteracties systematischer opvolgen en deze opvolging formeel vastleggen.
- Realistische inschattingen maken van de werklast die gepaard gaat met de verbeteracties in functie van de haalbaarheid van de actieplannen.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen zien dat de opleiding tracht om de verschillende stakeholders te betrekken bij het programma. Uit de visitatiegesprekken die de commissie hield met studenten, alumni, stagementoren en het werkveld is gebleken dat deze zich nauw betrokken voelden bij de opleiding.

De commissie is van oordeel dat de grootste factor in de docentenparticipatie maar ook in de betrokkenheid onder de gastsprekers, de kleinschaligheid van de opleiding is. Veel meer dan op de formele bevragingen en overlegstructuur berust de betrokkenheid van de gastsprekers op het informele contact met vaste docenten en de opleidingscoördinator.

Naast de kwalitatieve perceptiemetingen bij studenten en de kwantitatieve bevragingen is ook bij deze groep betrokkenen, volgens de commissie, de laagdrempeligheid van de opleiding belangrijk

voor hun participatie. De commissie was tevens tevreden te vernemen dat studenten deel kunnen uitmaken van een geïnstalleerde studentenraad. Studenten Geriatrische gezondheidszorg nemen vandaag ook al actief deel aan het overleg over de opleiding, al gebeurt dat hoofdzakelijk informeel. De commissie wil de opleiding vragen dit toch nog verder formeel uit te bouwen en vast te leggen.

Het werkveld wordt voornamelijk betrokken via bevestigingen (cf. facet 5.2), maar ook via de opleidingsadviesraad of OPAR. Voor de bachelor-na-bacheloropleiding Geriatrische gezondheidszorg en de bachelor-na-bacheloropleiding Sociale gezondheidszorg bestaat er momenteel in de Associatie KU Leuven voor elk tevens een leergemeenschap. Hierbinnen, zo heeft de commissie kunnen vaststellen tijdens de gesprekken, is het mogelijk voor verschillende actoren uit het werkveld om actief bij te dragen aan wijzigingen in het curriculum. De commissie is wel van oordeel dat de OPAR met een grotere systematiek aan een hogere frequentie zou moeten samenkomen. In het actualiseringsrapport bij het ZER geeft de opleiding ook aan dat het op termijn de bedoeling is om de leergemeenschappen en de OPAR's in elkaar te schuiven. Volgens de commissie kan dit een interessante piste zijn, maar ze zou de opleiding en de hogeschool toch willen vragen om te blijven bewaken dat de betrokkenheid van het werkveld en hun inbreng daarbij steeds helder moeten zijn. De alumniwerking moet verder dringend opgestart worden volgens de commissie.

Het is immers zo dat de commissie van oordeel is dat de huidige structuur om de betrokkenheid van de verschillende stakeholders te garanderen, volgens haar niet steeds even transparant is voor alle betrokkenen. Zo heeft ze tijdens de gesprekken kunnen vaststellen dat het niet voor alle betrokkenen onmiddellijk duidelijk is op welke manier ze inspraak kunnen hebben in de opleiding en de curriculumopbouw- en vernieuwingen ervan. De commissie wil de opleiding dan ook vragen werk te maken van een goede communicatie over deze overlegstructuren, opdat deze transparanter worden voor alle stakeholders.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	voldoende
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	voldoende
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Uit de gesprekken die de commissie heeft gehouden en de resultaten van de bevestigingen die ze heeft kunnen inkijken, is gebleken dat zowel studenten als alumni aangeven dat de bachelor-na-bacheloropleiding Geriatrische gezondheidszorg een meerwaarde betekende in relatie tot hun vooropleiding. Ze waren tevreden over de bereikte eindkwalificaties. Ook het werkveld is tevreden over de eindkwalificaties van studenten die het diploma behaalden. Volgens de commissie is er een duidelijke verhoging in competentieniveau bij de afgestudeerden van de bachelor-na-bacheloropleiding ten opzichte van de basisopleiding. Er is dan ook voldoende verticale samenhang van het programma met de basisopleiding aanwezig – al heeft de commissie moeten vaststellen dat de studenten ook inhoudelijke overlap signaleerden. Ze vraagt de opleiding dan ook dit verder te onderzoeken (cf. *onderwerp 1*).

Uit de gesprekken met studenten en alumni is het de commissie duidelijk geworden dat het uiteindelijk niveau van de stage aan de maat is. Ze stelt het ook op prijs dat de voorbereiding van de stages en het eindwerk door de opleiding al voorzien worden aan de start van het academiejaar, wat in het kader van de planning en de duur van de studie volgens de commissie noodzakelijk is. Wat specifiek de eindwerken betreft, heeft de commissie tot haar tevredenheid kunnen vaststellen dat de kwaliteit van de eindproducten hoog ligt. Zeer positief vindt ze enerzijds dat de meeste onderwerpen worden aangebracht door het werkveld, en anderzijds dat de eindproducten ook worden opgevat als bijdragen voor het werkveld. De commissie wil hier haar appreciatie voor uitspreken, omdat deze werkwijze de actualiteit van de eindwerken garandeert. De commissie heeft de gelegenheid gekregen om een aantal scripties of eindwerken door te nemen, die gedurende de afgelopen jaren werden ingediend en onder andere leidden tot een positief slaagresultaat. De commissie is daarbij van oordeel dat het niveau van de eindwerken in het algemeen hoger zou moeten liggen dan nu het geval is. De commissie heeft in dit licht moeten vaststellen dat zowel de inhoudelijke als de procesmatige begeleiding van de scriptie tekortschiet. Op basis van de gesprekken die de commissie heeft gehouden en het doornemen van de rapporten, moet ze dan ook tot de conclusie komen dat deze begeleiding verder dient aangescherpt te worden in functie van de te bereiken resultaten naar niveau en oriëntatie.

Zoals aangegeven is voor de bachelor-na-bacheloropleiding Geriatrische gezondheidszorg een duidelijkere afdekking van competenties in de vorm van kennis, attitudes en vaardigheden nodig in het kader van het verbredende en verdiepende karakter van de opleiding. Het beroep heeft immers een veelzijdigere invulling dan waar het competentieprofiel en de opleidingsdoelstellingen aan beantwoorden. De eerstelijnszorg is bijvoorbeeld niet voldoende uitgewerkt in het competentieprofiel en de opleidingsdoelstellingen, hoewel dit volgens de commissie toch een cruciaal element is in de uitoefening van het beroep (naargelang de specifieke tewerkstelling). De commissie stelt ook vast dat deze formele tekortkoming tevens betekent dat hiermee het beroepsprofiel niet op de letter wordt gevolgd. De commissie denkt dat de oorzaak hier ligt

in het feit dat het programma te veel op maat van de student is gemaakt. De student heeft immers in de realiteit keuzemogelijkheden in het programma, zo is het makkelijk voor de student om de stage en het eindwerk individueel in te vullen. Nochtans is het net op de stage dat de toetsing van de competenties grotendeels hands-on gebeurt. Ook het eindwerk vormt een onderdeel van het sluitstuk van de opleiding. Door een beperkende of eenzijdige invulling ontstaat dan soms het probleem dat een individuele student niet voldoende breed wordt opgeleid in de specialisatie van Geriatrische gezondheidszorg. Het programma moet het brede veld van de geriatrie meenemen in de doelstellingen en de competentieverwerving van alle studenten volgens de commissie. Ze wil de opleiding dan ook vragen haar opleidingsdoelstellingen en competentieprofiel in dat licht te onderzoeken. Differentiatie in kennis en vaardigheden is immers noodzakelijk voor het brede werkveld dat zowel ziekenhuisgeoriënteerd kan zijn als bijvoorbeeld een focus kennen op thuiszorg of eerstelijnszorg. Wat betreft het verdiepende karakter ervaren sommige studenten dat opleidingsonderdelen herhalingen bevatten van de inhoud van de basisopleiding Verpleegkunde. De commissie zou de opleiding willen vragen dit in het kader van haar expertfunctie, die ze zich tot doel stelt, te onderzoeken. Het is immers cruciaal, gezien de beperkte omvang, dat de inhoud van de verschillende programmaonderdelen zeer gericht verdiepend en verbredend werkt om zo goed mogelijk gekwalificeerde afstudeerders het werkveld in te sturen.

In het kader van internationalisering is de commissie van oordeel dat er nog ruimte is voor verbetering in de opleiding. Er zijn wel al waardevolle initiatieven genomen op beleids- en op uitvoerend niveau. Zo is internationalisering opgenomen in de beleidsvisie van de hogeschool, en zijn er verantwoordelijken voor internationalisering op K.H.Kempen-niveau en op het niveau van het departement. Wat betreft studentenmobiliteit wordt in het departement informatie voorzien, al is het in de praktijk zo dat weinig studenten daarvan gebruikmaken. Een aantal belemmerende factoren is niet eenvoudig te wijzigen. Zo zijn er veel werkstudenten, is er onduidelijkheid rond de aanvaarding voor de erkenning van de beroepstitel enzovoort. In dat kader was de commissie wel tevreden te vernemen dat de opleiding in mei 2010 contact heeft opgenomen met de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de voedselketen en Leefmilieu, met de vraag om een antwoord te formuleren op de wettelijkheid van buitenlandse stages in het licht van de eisen gesteld aan de beroepstitel. Die vermelden dat de stages dienen afgelegd te worden op erkende gespecialiseerde diensten. Verder is een aantal docenten naar het buitenland geweest, al is dit ook nog beperkt. Het doel van deze bezoeken is internationale ervaring opdoen en de contacten ter plaatse verstevigen met het oog op uitwisseling van studenten of met het oog op andere samenwerkingsverbanden. Ter plaatse geven de docenten gastcolleges, nemen ze deel aan congressen en bezoeken ze mogelijke stageplaatsen. De commissie zou de opleiding toch willen vragen om, gezien de belemmerende factoren op mobiliteit, verdere mogelijkheden te onderzoeken om buitenlandse ervaringen toch regelmatig mogelijk te maken voor zowel studenten als docenten. De commissie heeft daarnaast kunnen vaststellen dat korte buitenlandse bezoeken schaars zijn. Wel is de commissie tevreden over de initiatieven met betrekking tot de internationalisation@home-activiteiten.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Het eindniveau van de eindwerken verhogen door in te zetten op effectieve en efficiënte begeleiding.
- Bewaken van de realisatie van het beoogde expertniveau in de eindkwalificaties.
- Nog meer differentiatie implementeren in het curriculum, in lijn met het ruime werkveld.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De commissie heeft uit de ingekeken documenten afgeleid dat het rendement van de opleiding Geriatrische gezondheidszorg hoog ligt. Uit de ingekeken documenten heeft de commissie afgeleid dat het streefdoel van de opleiding, wat studie-efficiëntie betreft, 75 procent is. De commissie heeft kunnen vaststellen dat nagenoeg alle studenten de opleiding volledig afronden. Omdat de opleiding te maken heeft met een aanzienlijk percentage studenten met een flexibel programma, is de studievoortgangstijd voor de commissie moeilijk in te schatten. Het is wel zo dat een groot aantal werkstudenten slaagt over een periode van twee jaar.

De huidige studie-efficiëntie die de opleiding weergeeft in enerzijds opgenomen studiepunten en anderzijds in behaalde studiepunten per academiejaar is zeer hoog, zo heeft de commissie kunnen vaststellen in de aangeleverde documenten. Hiermee wordt het streefcijfer dat op hogeschoolniveau voor de opleiding wordt vastgelegd, ruim gehaald. De commissie vindt het wel wenselijk dat de opleiding deze gegevens blijvend analyseert en opvolgt.

De commissie heeft tijdens het bezoek opgemerkt dat – mede door het vlotte contact tussen de opleidingscoördinator, de docenten en de studenten – het onderzoek naar niet-geslaagden en afhakers eerder informeel gebeurt. De commissie heeft verder in de gesprekken met het opleidingsteam en de studiebegeleiders kunnen vaststellen dat de opleiding weinig afhakers kent. Persoonlijke omstandigheden of de werksituatie van de student zijn meestal de redenen voor afhaken. De redenen hiervoor werden bij de afhakers al dan niet informeel afgetoetst. De commissie is van oordeel dat studenten formeel terecht moeten kunnen bij bijvoorbeeld een studieloopbaancoördinator voor een uitstapgesprek, een eventueel heroriënteringsgesprek binnen de opleiding/hogeschool of verder studieadvies. Volgens de commissie is het voeren van exitbevestigingen en -gesprekken toch een meerwaarde om het afhaakgedrag correct in kaart te kunnen brengen; ze vraagt de opleiding dan ook mogelijkheden hiertoe te onderzoeken.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Systematisch en formeel voeren van exitgesprekken en vastleggen van de resultaten daarvan.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	voldoende
facet 6.2	onderwijsrendement	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

GLBAAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De commissie is van mening dat het zelfevaluatie rapport, doordat zes verschillende opleidingen in één rapport werden beschreven, soms onoverzichtelijk was. Het vergrootte de kans op verwarring tussen de opleidingen. Ook kon de focus op de algemene basis van de K.H.Kempen verminderd worden, ten voordele van meer informatie over de opleiding zelf. Er mochten volgens de commissie meer schema's en besluiten over de opleiding in het zelfevaluatie rapport komen.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN¹

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	voldoende
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	voldoende
Onderwerp 2 Programma	voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	voldoende
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	voldoende
Facet 2.3 Samenhang	voldoende
Facet 2.4 Studieomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	voldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	voldoende
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	goed
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	voldoende
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	goed
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	goed
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	voldoende
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	goed
Facet 4.2 Studiebegeleiding	goed
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	voldoende
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	voldoende
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	goed
Onderwerp 6 Resultaten	voldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	voldoende
Facet 6.2 Onderwijsrendement	voldoende

De oordelen zijn van toepassing voor:

K.H.Kempen Katholieke Hogeschool Kempen

GeG Geriatrische gezondheidszorg

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

KAREL DE GROTE-HOGESCHOOL

Algemene toelichting bij de bachelor-na-bacheloropleiding in de Geriatrische gezondheidszorg aan de Karel de Grote-Hogeschool in Antwerpen

De bachelor-na-bacheloropleiding in de Geriatrische gezondheidszorg wordt ingericht door de Karel de Grote-Hogeschool in Antwerpen sinds het academiejaar 2010–2011. Met deze opleiding wil het departement Gezondheidszorg van de Karel de Grote-Hogeschool de competentieverdieping begeleiden van de verpleegkundigen die bijzondere interesse hebben in de problematiek van de geriatrische zorgvrager. Het departement voorziet op deze manier in de opleidingsbehoeften van het werkveld, dat nood heeft aan verpleegkundigen met specialisatie in de ouderenzorg. De wettelijke invoering, door het Koninklijk Besluit van 21 april 2007, van de bijzondere beroepstitel van verpleegkundige gespecialiseerd in de geriatrie met daaraan gekoppelde opleidingseisen, was een bijzondere stimulans om de opleiding vorm te geven.

Het programma van deze bachelor-na-bacheloropleiding is gegroeid vanuit drie bestaande opleidingen:

- Het postgraduaat Geriatrie: dit wordt al twee academiejaren aangeboden, en sluit aan bij de wettelijke overgangsmaatregelen voor het verkrijgen van de bijzondere beroepstitel van verpleegkundige gespecialiseerd in de geriatrie.
- Het postgraduaat Palliatieve zorg voor verpleegkundigen: dit wordt al een tiental jaar ingericht in de hogeschool, en bepaalde thema's uit dit postgraduaat worden geïntegreerd in de bachelor-na-bachelor.
- Het brugprogramma Verpleegkunde, meer bepaald de organisatie van het klinisch onderwijs en de stage voor werkende studenten.

In het academiejaar 2011–2012 worden twee opleidingsmogelijkheden in de geriatrie aangeboden, namelijk de bachelor-na-bacheloropleiding en het postgraduaat. Deze laatste opleiding sluit aan bij de overgangsmaatregelen die voorlopig nog van toepassing zijn.

De Karel de Grote-Hogeschool biedt opleidingen aan in zes departementen: Gezondheidszorg, Handelswetenschappen en bedrijfskunde, Industriële wetenschappen en technologie, Lerarenopleiding, Sint-Lucas Antwerpen (Beeldende kunst) en Sociaal-agogisch werk. Het departement Gezondheidszorg heeft twee basisopleidingen, namelijk Verpleeg- en Vroedkunde. In de basisopleiding Verpleegkunde zijn er vijf afstudeerrichtingen: Geriatrische verpleegkunde, Kinderverpleegkunde, Psychiatrische verpleegkunde, Sociale verpleegkunde en Ziekenhuisverpleegkunde. De bachelor-na-bachelor in de Geriatrische gezondheidszorg is ingebed in de opleiding Verpleegkunde, departement Gezondheidszorg van de hogeschool.

De Karel de Grote-Hogeschool heeft in het academiejaar 2009–2010 beslist om de structuur van de hogeschool te wijzigen, teneinde de strategische doelstellingen efficiënter te kunnen uitwerken. Met het 'RUBIK'-project tekent de hogeschool een nieuwe structuur uit, waarbij de huidige met zes departementen en daarnaast hogeschooldiensten wordt verlaten.

De hogeschool ontstond in 1995 na de fusie van dertien voormalige katholieke Antwerpse hogescholen. Zij behoort tot de Associatie Universiteiten en Hogescholen Antwerpen (AUHA). De hogeschool biedt 20 professionele bacheloropleidingen aan, vier academische bachelors, vijf masters, vijf schakelprogramma's, drie bachelor-na-bacheloropleidingen, een master-na-master en zes postgraduat. Zij heeft meer dan 10.000 studenten en meer dan 1000 medewerkers. Het departement Gezondheidszorg heeft 887 studenten. Het bevindt zich op de campus Markgrave aan de Van Schoonbekestraat 143 in Antwerpen.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De onderwijsvisie van de hogeschool kan worden samengevat aan de hand van de volgende kernthema's: studentgeoriënteerd handelen, in vertrouwen samenwerken, innoveren voor de toekomst, resultaten bereiken en engagement voor een betere wereld. De bachelor-na-bachelor in de Geriatrische gezondheidszorg heeft deze vijf thema's vertaald in haar opleidingsprogramma.

De opleiding is bedoeld voor studenten die al een bachelordiploma verpleegkunde hebben. De opleiding bouwt voort op de competenties die daar verworven zijn, dit wil zeggen de generieke competenties voor elke bachelor, opgelegd door het decreet van 3 april 2004; de algemene competenties voor een Bachelor in de Verpleegkunde; en de zes beroepsspecifieke competenties, die ontwikkeld werden door het departement Gezondheidszorg in samenwerking met het werkveld: organiseren en coördineren van de diverse aspecten van zorg, op een professioneel verantwoorde wijze vraaggestuurde zorg op maat verlenen, toonaangevend functioneren in het intra- en interprofessionele team, bewaken en bevorderen van de kwaliteit van zorg en welzijn, constructief bijdragen aan de actuele beroepsontwikkeling, en professioneel innoverend en inventief denken en handelen. De bachelor-na-bachelor in de Geriatrische gezondheidszorg vertrekt vanuit deze

beroepsspecifieke competenties, en zorgt voor verdieping en specialisatie met betrekking tot de geriatrische zorgvrager.

Het programma is onder andere gebaseerd op het Nederlandse HBO-beroepsprofiel van de verpleegkundige gespecialiseerd in de geriatrie (Utrecht 2007). Dit heeft volgens de commissie het voordeel dat de internationale dimensie verweven zit in de doelstellingen en het leerprogramma van de opleiding. Een Belgisch beroepsprofiel is in voorbereiding binnen een werkgroep Ouderenzorg in de schoot van het Nationaal Verbond voor Katholieke Verpleegkundigen en Vroedvrouwen, de beroepsvereniging van verpleegkundigen. De lector verpleegkundige specialist geriatrie van deze bachelor-na-bacheloropleiding is lid van de werkgroep.

De commissie stelt vast dat de doelstellingen helder zijn omschreven, degelijk geëxpliciteerd en beschreven werden op het niveau van de beginnende beroepsbeoefenaar. Er wordt uitdrukkelijk verwezen naar het Europese en Vlaamse kwalificatiekader, en naar de professionele complexiteit van de geriatrische zorg. De leerdoelen zijn degelijk omschreven, worden duidelijk gecommuniceerd aan de buitenwereld en zijn voldoende gekend. De commissie zag een sterke visie en strategie.

Het competentieprofiel voor de bachelor-na-bachelor werd opgesteld na input geleverd door het opleidingsprofiel verpleegkundige, zoals hierboven al beschreven, maar ook na analyse van de beroepssituaties. Hiervoor werd intensief samengewerkt met de opleidingscommissie. Dit beroepsprofiel hanteert verschillende rollen, namelijk de Bachelor in de Geriatrische gezondheidszorg als:

- Clinicus: beoordeelt vanuit zijn gespecialiseerde deskundigheid het ontstaan, de evolutie, de objectieve meetresultaten en de benadering/behandeling van de gezondheidsstatus van de gerontologische/geriatrische cliënt.
- Coördinator: draagt zorg voor de continuïteit van planning, organisatie en communicatie in het interprofessionele team; coördineert de zorg tegen de achtergrond van een ethisch en deontologisch referentiekader, waarbij wordt uitgegaan van belevingsgerichte zorg met aandacht voor het levensloopsperspectief van de zorgafhankelijke gerontologische/geriatrische cliënt; vervult daarbij een intermediaire coördinerende rol in de intra-, extra- en transmurale zorgsettings; evalueert de efficiëntie en kwaliteit van zorg volgens een methodische werkwijze; communiceert gepast met het doelpubliek en de vooropgestelde doelstellingen in functie van de kwaliteit van zorg voor de gerontologische/geriatrische cliënt.
- Kwaliteitsmanager: functioneert als procesbewaker van de kwaliteit van de individuele en globale zorgverlening aan gerontologische/geriatrische cliënten; integreert nieuwe onderzoeksresultaten in de gespecialiseerde verpleegkundige zorg; hanteert standaarden, richtlijnen en guidelines voor de evaluatie van de kwaliteit van zorg; werkt aan een innoverend zorgbeleid; ondersteunt de uitbouw van het zorgnetwerk voor de geriatrische patiënt, met referentiepersonen/aanspreekpunten in andere zorgdomeinen dan deze specifiek voor de geriatrische zorgvrager; bewaakt het aspect van 'vraaggestuurde' zorg op maat.
- Gezondheidsvoorlichter: geeft gezondheidsvoorlichting en -opvoeding aan de gerontologische/geriatrische cliënt en zijn familie, als clinicus, begeleider en coördinator van gespecialiseerde zorg voor ouderen; werkt een preventief zorgbeleid uit met betrekking tot de gerontologische/geriatrische cliënt; draagt bij tot de educatie van niet-geriatrisch geschoolde zorg- en hulpverleners onder de vorm van permanente bijscholing, specifieke toelichting bij fasen van het transmurale zorgproces en resultaten van screening en/of onderzoek.
- Lid van het interprofessionele team: neemt in het interprofessionele team de coördinatie op zich voor het gespecialiseerde zorgproces; heeft kennis van en inzicht in de functieomschrijving van de verschillende teamleden, zoals vermeld in het zorgprogramma geriatrie, betrokken bij de organisatie en uitvoering van de zorg rond de gerontologische/geriatrische cliënt; communiceert op gepaste wijze met de leden van het team, in functie van de zorgdoelen.

- Onderzoeker en/of onderzoeksmedewerker: evalueert kritisch-reflectief het eigen handelen en het routinematige verloop van het handelen binnen de zorgcontext van de gerontologische/geriatrie cliënt; consulteert recente en relevante wetenschappelijke en/of beroepsspecifieke literatuur ter ondersteuning van de dagelijkse praktijk; werkt mee aan wetenschappelijk onderzoek en integreert de onderzoeksresultaten in de gespecialiseerde verpleegkundige zorg; werkt verbeteringsprojecten uit in het gerontologisch/geriatrie domein op een methodische wijze met het oog op kwaliteitsverbetering; werkt innovatief.
- Begeleider: staat in voor de vorming, het onderwijs en de training van studenten Verpleegkunde, pas afgestudeerden en collega's, rekening houdend met relevante evoluties binnen de gerontologische/geriatrie zorgverlening; detecteert potentiële of actuele valkuilen in de verhouding van draagkracht/draaglast bij de patiënt, mantelzorger en hulpverlener in functie van het sociale vangnet van de zorgvrager, en stuurt bij waar mogelijk door aangepaste begeleiding.
- Beleidsverantwoordelijke: heeft in de gerontologische/geriatrie zorgverlening een economische beleidsverantwoordelijkheid; verleent in overleg met andere disciplines kwalitatief hoogstaande gerontologische/geriatrie zorg op de meest efficiënte en effectieve manier; past de uitvoering van het zorgproces aan conform de actuele economische situatie, en de regelgeving met betrekking tot de organisatie en uitvoering van de zorg voor ouderen. De commissie vindt dat dit aspect echter bijzonder ambitieus is, en stelt vast dat het in de opleiding zelf weinig aan bod komt. Dit vraagt dus een duidelijke vertaling.

De opleiding heeft haar uitgangspunten afgetoetst aan de decretale verplichtingen en is in overeenstemming hiermee. Zij werkt volgens de commissie duidelijk voort op de competenties die een Bachelor in de Verpleegkunde in de initiële opleiding heeft verworven. Het zelfevaluatierapport beschrijft dat de opleiding zich heeft gepositioneerd ten aanzien van de aanbeveling tot vaststelling van een Europees kwalificatiekader voor levenslang leren (EKK), dat op 23 april 2008 gepubliceerd werd door het Europees Parlement en de Europese Raad. Dit kwalificatiekader wil de vergelijkbaarheid van de onderwijssystemen in de lidstaten verhogen en beoogt meer mobiliteit van studenten. Het EKK onderscheidt acht opleidingsniveaus met bijhorende descriptoren, en fungeert als gemeenschappelijk kader waarbinnen nieuwe en bestaande opleidingen zich kunnen situeren. Dit kader werd vertaald naar de Vlaamse Kwalificatiestructuur (VKS), die eveneens zes niveaus kent. De bachelor-na-bachelor in de Geriatrie gezondheidszorg situeert zich op niveau zes. De complexe professionele realiteit vereist gevorderde kennis en vaardigheden, die deze bachelor in staat moeten stellen om flexibel en gestructureerd om te gaan met onvoorspelbare probleemsituaties in een steeds veranderende realiteit. Daarnaast beschikt hij over de competenties om de professionele ontwikkeling van lager gekwalificeerde zorgverstrekkers op de werkvloer te stimuleren en te managen.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, in geval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Zoals beschreven is het opleidingsprogramma onder meer gebaseerd op het HBO-beroepsprofiel van de verpleegkundige gespecialiseerd in de geriatrie. Een Belgisch beroepsprofiel is in wording en de opleiding werkt er actief aan mee. Uit de gesprekken blijkt dat het werkveld nauw betrokken werd bij het opstarten van deze bachelor-na-bachelor. Ook de ervaring opgedaan in het postgraduaat Geriatrie kon worden meegenomen. De opleiding wil een bachelor opleiden die met meer gespecialiseerde kennis van de normale veroudering, de ziekteprocessen en de relatie tussen beide de complexe zorgvraag op een professioneel verantwoorde wijze beantwoordt, en dit vanuit het perspectief en de beleving van de geriatische/gerontologische zorgvrager. Het ministerieel besluit van 19 april 2007 legt de voorwaarden vast voor de erkenning van de bijzondere beroepstitel van verpleegkundige gespecialiseerd in de geriatrie. Dit besluit vermeldt een aanvullende opleiding of specialisatie met een theoretisch en een praktisch deel van elk 450 effectieve uren. In het zelfevaluatie-rapport kon de commissie de relatie tussen de erkenningscriteria voor de bijzondere beroepstitel en het opleidingsprogramma bestuderen aan de hand van een kruistabel. Ze bevestigt dat de opleiding aan de vereisten voldoet.

De samenstelling van het programma, de geformuleerde leerresultaten en de daaraan gekoppelde leerdoelen en inhouden werden grondig afgetoetst bij verschillende actoren. De commissie waardeert dit. Bovendien stelde de commissie vast dat in de opleidingscommissie alle domeinen van de ouderenzorg zijn vertegenwoordigd. Dit zijn de acute sector, de residentiële, de thuiszorg en de beroepsvereniging. Tijdens het academiejaar 2009–2010 vergaderde deze opleidingscommissie intensief om de start van de opleiding voor te bereiden. Een tweede toetsing gebeurde bij interne en externe deskundigen per opleidingsonderdeel. Zij gaven feedback over de vooropgestelde leerdoelstellingen, en zorgden voor de afstemming betreffende de inhoudelijke aspecten en het wegwerken van mogelijke overlap. Een derde toetsing gebeurde op departementaal niveau bij het departementaal bestuur en de departementale raad, bestaande uit het werkveld, studenten en docenten. Een vierde toetsing gebeurde na bevraging van de studenten van het bestaande postgraduaat geriatrie via ‘WOPST’-enquêtes. In deze enquêtes kunnen studenten hun waardering voor de onderwijsprocessen kenbaar maken. Dankzij deze enquêtes kunnen de opleidingsdoelstellingen en inhouden worden bijgestuurd.

De commissie stelt vast dat de opleiding goed om zich heen heeft gekeken vooraleer van start te gaan. Zij heeft de vergelijking opgezet met andere opleidingsaanbieders, en heeft zich internationaal gebenchmarkt ten aanzien van Nederland en van de Scandinavische landen. Zij heeft in samenspraak met het werkveld het programma vormgegeven. Via een goede aftoetsing in de opleidingscommissie zorgt zij voor evaluatie en bijsturing naargelang de noden van het beroep, bijvoorbeeld van acute naar maatschappelijk verantwoorde zorg.

De commissie stelde tijdens het bezoek vast dat de opleiding de doelstellingen duidelijk communiceert aan de studenten en waardeert dit.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt aan om de doelstellingen concreet vorm te geven aan de hand van gedragsindicatoren, zodat de resultaten beter te observeren en te meten zijn.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	goed
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het programma is opgebouwd uit vier theoretische modules of opleidingsonderdelen, met daarnaast het klinische onderwijs en de bachelorproef. Elke bacheloropleiding aan de Karel de Grote-Hogeschool werkt met een periodesysteem: het academiejaar is opgebouwd uit vier periodes van elk acht weken. In elke periode is er aandacht voor één bepaald onderwerp, dat rechtstreeks gekoppeld is aan de te verwerven competenties.

Voor elk van de vier theoretische modules of opleidingsonderdelen werd een domeinspecifiek leerresultaat geformuleerd. In de leerresultaten wordt het contexttype opgenomen waarbinnen competent gehandeld moet worden, naast de mate van autonomie en verantwoordelijkheid. Elk opleidingsonderdeel heeft een omvang van zes studiepunten, bestaat uit verschillende thema's en wordt gedetailleerd beschreven in de studiegids. Het gaat om:

Opleidingsonderdeel 1, 'Management in de zorg voor ouderen'. Het beoogde leerresultaat is: de verpleegkundige gespecialiseerd in de geriatrische gezondheidszorg bewaakt de kwaliteit van de individuele en globale zorgverlening voor de cliënt. Hierbij gebruikt hij de actuele best evidence practice. Met het oog op de autonomie van de zorgvrager hanteert hij het geriatrische (transmurale) zorglandschap. Hij differentieert zich binnen het interprofessionele team als clinical leader. Hij is gericht op innovatie en stuurt veranderingen aan.

Opleidingsonderdeel 2, 'Gerontologie en geriatrische pathologie', gericht op het volgende leerresultaat: de verpleegkundige verleent verantwoorde en vraaggestuurde zorg op maat aan de cliënt. Hij benadert de complexe zorgvraag op basis van diepgaande kennis van het normaal verouderen, kennis van ziekteprocessen en de relatie tussen beide. Hij herkent geriatrische syndromen en complexe zorgsituaties, met het oog op de continuïteit van zorg. Hij ondersteunt de

cliënt, familie en/of begeleider op basis van een gespecialiseerde deskundigheid op het gebied van gezondheidsvoorlichting en -opvoeding.

Opleidingsonderdeel 3, 'Aspecten van zorg naar het einde van het leven', gericht op het volgende leerresultaat: de verpleegkundige draagt zorg voor de communicatie en afstemming in de zorgrelatie met de cliënt, familie en mantelzorger, in de situatie van het naderende levenseinde. Hij detecteert probleemsituaties en behoeften in deze specifieke context, met respect voor de draagkracht van het sociale systeem rondom de zorgvrager.

Opleidingsonderdeel 4, Actuele trends, met het volgende leerresultaat: de verpleegkundige is op de hoogte van de actuele trends en vertaalt deze naar innovatieve geriatrische zorgverlening. Als clinical leader begeleidt, coacht en informeert hij de geriatrische cliënt, de familie en collega-hulpverleners op een didactisch verantwoorde wijze.

Het theoretische onderwijs wordt gegeven in de vorm van themadagen: elke donderdag komen de studenten naar de opleiding. Het klinische onderwijs omvat 30 studiepunten en is opgebouwd uit twee onderdelen: stage/professionele ervaring (24 studiepunten) en portfolio (6 studiepunten). De commissie heeft vastgesteld dat de meeste competenties konden teruggevonden worden, maar vindt dat dit explicieter kan: hoe wordt waar aan welke competentie gewerkt? Ook de link tussen doelstellingen, domeinspecifieke eisen en de inhoud van het programma kan transparanter. Ook moet expliciet afgetoetst worden of de studenten de competenties hebben bereikt. In het persoonlijk ontwikkelingsplan (POP), het persoonlijk actieplan (PAP) en de stage-evaluatie kunnen de gedragsindicatoren volgens de commissie nog concreter worden vastgelegd.

Bij het bekijken van het materiaal had de commissie wel de indruk dat de nadruk ligt op het biomedische luik. De gesprekken met docenten, studenten, werkveld en alumni weerlegden deze indruk. De commissie vindt het positief dat de opleiding ook contextuele en psychosociale elementen opneemt in het programma.

De commissie stelt vast dat de opleiding moeite doet om het nog jonge programma snel bij te sturen. Uit de gesprekken bleek dat men kort op de bal speelt. In het academiejaar 2011-2012 werden wijzigingen doorgevoerd op basis van WOPST-enquêtes en na gesprekken met iedere bij dit programma betrokken docent. Zo wilde men de themadagen optimaliseren, afstemming bekomen en overlap vermijden. De inhoud werd bijgestuurd op basis van opmerkingen van de opleidingscommissie. Zij suggereerde om de inhoud niet enkel af te stemmen op de acute sector, maar ook aandacht te geven aan de residentiële setting en de thuiszorg. Ook andere inhoudelijke aanpassingen zijn doorgevoerd. Binnen het klinische onderwijs werkt men vanaf dit academiejaar met reflectieverslagen op basis van de methodiek van Korthagen, om de transfer theorie-praktijk te versterken en het leerrendement te verhogen. Het stagetraject werd flexibeler opgesplitst om tegemoet te komen aan de noden van de werkstudenten. Iedere student loopt stage in drie settings, die in het ministerieel besluit van 19 april 2007 vermeld zijn, met name een erkende G-dienst, een gespecialiseerde dienst in psychogeriatrische aandoeningen en de residentiële thuisverzorging.

De commissie stelt vast dat de internationale dimensie in het programma nog moet worden uitgebouwd. De opleiding zoekt nog naar een goede formule om deze voor een bachelor-na-bachelor op een zinvolle manier uit te bouwen. Tijdens de gesprekken bleek dat internationalisering vooral wordt meegegeven in het initiële bachelorprogramma Verpleegkunde, maar dat internationale mobiliteit voor het type werkstudent met gezin praktisch vaak onhaalbaar is. De commissie zag wel dat de opleiding contacten onderhoudt met de Scandinavische landen, waar veel gewerkt wordt rond geriatric en vergrijzing. De opleiding denkt aan uitwisseling, korte stageperiodes die

praktisch haalbaar zijn voor haar studenten en deelname aan de conferentie van het Europese netwerk. De commissie beveelt de opleiding aan om (verder) te investeren in studenten- en docentenmobiliteit, alsook andere vormen van internationalisering verder uit te werken in de opleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om systematischer vast te stellen hoe en waar aan welke competentie wordt gewerkt.
- De commissie vraagt de opleiding om in het POP en in de stage-evaluatiedocumenten gedrags-indicatoren vast te leggen.
- De commissie beveelt de opleiding aan om (verder) te investeren in studenten- en docentenmobiliteit, alsook andere vormen van internationalisering verder uit te werken in de opleiding.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het klinische onderwijs in de opleiding Geriatrie bevat de stage en de portfolio. De stage is in een professioneel gerichte bacheloropleiding het middel bij uitstek om de actuele beroepspraktijk te leren kennen. Ook in deze bachelor-na-bacheloropleiding neemt de stage een groot deel in van de studieomvang (24 van de 60 studiepunten). Het klinische onderwijs is gericht op het volgende leerresultaat: de verpleegkundige treedt op als advocaat van de zorgvrager, met het oog op een kwaliteitsvolle en efficiënte vraaggestuurde zorgverlening. De aanleiding van de zorgvraag wordt op een systematische en methodische wijze in kaart gebracht om te komen tot een professionele verpleegkundige praktijkvoering. Hierbij werkt hij volgens de principes van evidence-based nursing en met aandacht voor een transdisciplinaire samenwerking. Hij evalueert gestructureerd en regelmatig zowel de gezondheidsstatus van de zorgvrager als de teamwerkgerelateerde indicatoren, en stuurt op basis hiervan het hulpverleningsproces bij. Hij communiceert op een deskundige en gestructureerde wijze zowel mondeling als schriftelijk over zowel de zorgrelatie, de zorginhoud als het zorgproces met alle betrokkenen. Om het leerproces te sturen, formuleert de student zelf – in samenspraak met de mentor en de praktijklector – persoonlijke leerdoelen gerelateerd aan specifieke competenties. Hiertoe stelt de opleiding formulieren ter beschikking, met name het persoonlijk ontwikkelingsplan (POP), het persoonlijk actieplan (PAP) en het stage-evaluatieformulier.

De portfolio ondersteunt het leerproces van de student tijdens de stage. Het competentieprofiel kan te allen tijde geraadpleegd worden op het elektronische leerplatform Blackboard. De portfolio is bedoeld als een methode om het leerproces tijdens de professionele ervaring te ondersteunen. Hij bevat minimaal het POP, het PAP en de evaluaties, een observatieopdracht 'fysieke fixatie' en een opdracht rond de incidentiemethode.

Op de stageplaats is de mentor het concrete rolmodel. De opleiding vertrouwt de vaktechnische begeleiding toe aan deze mentoren. Er is daardoor geen werkbegeleiding vanuit de school. De praktijklector volgt de student via een gestructureerd opvolgingssysteem met supervisiegesprekken. Doordat de student elke dag een reflectieverslag maakt, volgt de praktijklector hoe de student aan welke competentie werkt. Tussen de drie betrokkenen – student, mentor en praktijklector – zijn drie contactmomenten voorzien, namelijk een eerste introductie vóór of bij de aanvang van de stage, een tussentijdse evaluatie en een eindevaluatie. Zowel de student als de mentor geeft zijn eindinschatting van de stage mee, maar het is de praktijklector die finaal quoteert. Veel studenten volgen de opleiding met (financiële) steun van hun werkgever en/of lopen stage op hun werkplek. In dat geval worden zij gevolgd door de hoofdverpleegkundige of een collega hoofdverpleegkundige of het diensthoofd (in het geval de student zelf hoofdverpleegkundige is). Volgens de studenten, de alumni, het werkveld en de praktijklectoren brengt dit geen specifieke moeilijkheden met zich mee, tenzij misschien de neiging bij de werkplek om de stagiair iets te hoog in te schatten. Het is aan de praktijklector om daar gepast op te reageren. Stage lopen op de eigen werkplek faciliteert alleszins de studievoortgang. De commissie beveelt de opleiding aan om de competentieverwerving en de leermogelijkheden bij stages op de eigen werkplek verder te onderzoeken, en om de objectiviteit van de begeleiding en de beoordeling te waarborgen. De commissie vraagt tevens om een deel van de stage buiten de eigen afdeling te laten verlopen.

Het viel de commissie op hoe praktijkgericht ook het theoretische onderwijs tijdens de themadagen wordt uitgewerkt. Sommige themadagen vinden plaats op locatie, bijvoorbeeld in het gespecialiseerde ziekenhuis ZNA Campus Sint-Elisabeth. De opleiding werkt met docenten die recente praktijkervaring hebben en met talrijke experts uit het werkveld. De commissie waardeert dit ten zeerste. Dit toont voor de studenten direct aan waar de praktijkrelevantie zit van de aangeboden theoretische inhoud. Evidence-based werken is de rode draad doorheen het curriculum, en daardoor is de aansluiting bij recente wetenschappelijke ontwikkelingen in het werkveld verzekerd. De sterke band tussen de opleiding en de opleidingscommissie is een groot voordeel waar de opleiding veel uit haalt om de professionele gerichtheid accuraat te houden. De commissie stelde tijdens de gesprekken met de studenten en de alumni vast dat zij zeer tevreden zijn over de aangereikte leerinhouden, omdat ze vernieuwend en praktijkrelevant zijn. Volgens de commissie zijn klinische aspecten duidelijk aanwezig in het aanbod. Ook managementaspecten komen aan bod. Het opschuiven van acute geriatrie naar andere sectoren geeft ruimere invalshoeken voor het programma en zorgt voor een betere balans.

De commissie kon vaststellen dat de variatie in werkvormen voldoet aan de verwachtingen en doelstellingen (zie ook *facet 2.6.*). Nochtans is het niet duidelijk of deze werkvormen doelgericht zijn uitgeschreven, dan wel het gevolg zijn van toeval, en van de toewijding en kennis van de betrokken docenten en gastprofessoren. Ook merkte de commissie op dat de cursussen en gastpresentaties weinig referenties bevatten naar wetenschappelijke literatuur of ander bronnenmateriaal. Dat de externe experts uit de klinische praktijk zorgen voor voldoende praktijkvoeling, is duidelijk en positief ('expert-based medicine'), maar het gevaar van 'opinion-based medicine' dreigt soms. De commissie adviseert om de 'evidence' te expliciteren in het cursusmateriaal. Zo vraagt zij om wetenschappelijke referenties toe te voegen aan het cursusmateriaal.

De bachelorproef omvat 6 studiepunten en beoogt het volgende leerresultaat: de verpleegkundige toont een constructieve, kritische visie op de verpleegtechnische praktijkvoering en/of de organisatie van zorgprocessen vanuit een verpleegkundige wetenschappelijke achtergrond. Hij kan een probleemsituatie, een knelpunt of een opportuniteit tot het verbeteren van de kwaliteit van zorg detecteren, analyseren en beschrijven op een methodische wijze aan de hand van wetenschappelijke literatuur. Vervolgens vertaalt hij dit stappenplan op een systematische manier om te komen tot implementatie. Op deze manier kan de verpleegkundige een actieve,

innovatieve bijdrage leveren aan de actuele beroepsontwikkeling op het niveau van 'denken' en 'handelen'. Om dit leerresultaat te realiseren, werkt de student een verbeteringsproject uit ten behoeve van zijn stageplaats. De student selecteert daarvoor zelf een instellings- of afdelingsgebonden procedure, een ernstige en/of terugkerende probleemsituatie, een actueel thema of een knelpunt waardoor een vlot zorgverleningsproces wordt belemmerd. De relevantie van het onderwerp wordt beargumenteerd aan de hand van wetenschappelijk relevante artikels en een richtlijn of guideline. In een tweede fase wordt de situatie op het werkveld geanalyseerd en wordt het project verder uitgewerkt om uiteindelijk te komen tot implementatie. Hiervoor hanteert de student de Plan-Do-Check-Act-methode. Bij afronding presenteert de student zijn bachelorproef aan medestudenten, de praktijklector en de stageplaats. De commissie vraagt zich af of een dergelijk ambitieuze opzet van de bachelorproef kan bereikt worden in één academiejaar. De commissie beveelt aan het opzet van de bachelorproef te herdenken: welk competentieniveau wil men in de bachelorproef zien en testen? Wat is realistisch in één academiejaar?

De commissie vindt de formulieren die de opleiding gebruikt om de stage en de bachelorproef te omschrijven, te begeleiden en te beoordelen, duidelijk en gebruiksvriendelijk voor alle betrokkenen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om wetenschappelijke referenties toe te voegen aan het cursusmateriaal.
- De commissie beveelt aan de opzet van de bachelorproef te herdenken.
- De commissie beveelt de opleiding aan om de competentieverwerving en de leermogelijkheden bij stages op de eigen werkplek verder te onderzoeken, en om de objectiviteit van de begeleiding en de beoordeling te waarborgen.
- De commissie vraagt tevens om een deel van de stage buiten de eigen afdeling te laten verlopen.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het programma omvat vier theoretische modules van 6 studiepunten elk, 6 studiepunten voor de bachelorproef en 24 voor de stage. Zij maken op papier 60 studiepunten uit, die in theorie in één academiejaar kunnen worden doorlopen. De beschikbare cijfers tijdens het bezoek deden de commissie twijfelen over de haalbaarheid voor dit type (werk)studenten. Volgens de opleiding zijn de lage slaagcijfers van academiejaar 2010–2011 deels te wijten aan hangende wijzigingen/aanpassingen in de ministeriële besluiten. Het lopende academiejaar ziet er volgens de opleiding belovender uit. In dat kader vindt de commissie het noodzakelijk dat de opleiding de samenhang van haar programma nauwkeurig opvolgt.

Ondanks het grote aantal externe experts dat betrokken is bij deze bachelor-na-bachelor, stelde de commissie tijdens het visitatiebezoek wel een interne samenhang in het programma vast. Uit het gesprek met de docenten en de opleidingsverantwoordelijken bleek dat veel informele en formele moeite gedaan wordt om alle betrokken docenten – ook de externe gastsprekers, die

soms zeer fragmentair bijdragen – op één lijn te brengen en te houden. Het was de commissie niet duidelijk of er expliciete afstemming gebeurde in functie van de coherentie. De opleiding erkent wel het potentiële gevaar voor onsamenhangendheid, en bevestigt dat de samenhang bewaken geen sinecure is. Iedere betrokken docent of gastspreker krijgt de ECTS-fiche en de leerdoelen voor de module waarin en de themadag waarop zijn of haar bijdrage zich situeert. Deze zijn uiteraard ook terug te vinden in de studiegids. De verantwoordelijke lector, zelf geriatrisch verpleegkundige, spreekt met iedere (gast)docent persoonlijk over het programma, zijn inbreng, het cursusmateriaal, de werkvormen, de inhoud en de evaluatie.

Bijsturingen zijn al ingevoerd in het academiejaar 2011–2012, nadat het programma één jaar had gedraaid. Er is een nauwe formele samenwerking tussen het werkveld en de opleiding, met name dankzij het invoeren van de opleidingscommissie, zoals hoger beschreven. Ook informeel zijn de contacten intensief en waardevol: een aantal personen is nu eens gastlector, dan mentor of externe lezer van een bachelorproef. Het vormgeven in themadagen brengt structuur in het aanbod. Bij de studenten en de afgestudeerden komt het programma over als samenhangend. Zij vinden dat ook snel ingegrepen wordt als zij bijvoorbeeld overlap of hiaten melden aan de opleiding. De commissie waardeert dit.

De commissie vraagt wel aandacht voor een groei naar meer samenhang en volgtijdelijkheid, en een betere explicitering ervan. Een element van structurering ontbreekt. De commissie vraagt de opleiding om de samenhang en de bewaking ervan te borgen in het systeem. De commissie is bezorgd omdat het vele formele en informele werk te veel steunt op de inzet van de opleidingscoördinator. De commissie vindt het wel geruststellend dat de opleiding dit onderkent en hierover niet zelfgenoegzaam reageert. Tijd is hier een factor die gunstig kan werken.

In het programma is een minimale volgtijdelijkheid voorzien: vooraleer de bachelorproef en het klinische onderwijs aangevat worden, moet men de module 'Management in de zorg' hebben gevolgd. Deze minimale volgtijdelijkheid brengt met zich mee dat flexibele trajecten mogelijk worden, dat deeltijds studeren of een geïndividualiseerd traject kunnen en dat aansluiting voor studenten die het postgraduaat behaald hebben, gemakkelijk lukt.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt uitdrukkelijk aandacht om de samenhang en volgtijdelijkheid systematisch te borgen, te expliciteren en te bewaken.

Facet 2.4 Studietoestand

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studietoestand, bachelor-na-bachelor: ten minste 60 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **OK**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De bachelor-na-bacheloropleiding bestaat uit 1 studiejaar van 60 studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studietoestand van een bachelor-na-bacheloropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding is pas zeer recent gestart met het toetsen van de studietijd, waardoor geen meetresultaten beschikbaar zijn die tendensen weergeven over een langere periode. De hogeschool werkt met WOPST-enquêtes (*zie hoger*), en na het eerste academiejaar van deze bachelor-na-bachelor werd een onlinebevraging georganiseerd. Deze bevragingen peilen naar de waardering van de inhoud van de lesthema's en de lessen. In de opleiding wordt bij de studenten periodiek, na de examens, getoetst hoe zij hun studie- en verwerkingstijd ervaren.

De commissie vindt de scores over de studielast niet erg eenduidig: verschillende studenten geven aan te veel tijd aan hun studie te besteden, anderen dan weer te weinig. Voor het deel 'studiepunten' geven te veel studenten aan dit niet te kunnen beoordelen. Ook tijdens de gesprekken met de studenten en de alumni kreeg de commissie geen eenduidig beeld over de studielast. Zo was het niet duidelijk of de soms zwaar ingeschatte studielast te maken heeft met het programma op zich, dan wel met de combinatie studeren-werken-gezin. Wel is het duidelijk voor de commissie dat de opleiding voldoende aandacht besteedt aan opmerkingen van de studenten over studielast en dat ze flexibele oplossingen zoekt. Het opdelen van de stageperiode in verschillende flexibel in te passen blokken is daarvan een voorbeeld.

Afstemming op werkende studenten blijft een aandachtspunt volgens de commissie. De docenten en de coördinator doen hiervoor al behoorlijk veel inspanningen. De commissie waardeert dit. De hogeschool is bezig met de evaluatie van het systeem van studielastmeting zelf, binnen het project van optimalisatie van de WOPST-enquêtes. De commissie kan enkel beamen dat de huidige meting geen werkbare resultaten heeft opgeleverd. Toch stelde zij vast dat de opleiding aandacht heeft voor opmerkingen van studenten rond studielast. Zij waardeert het dat de opleiding zoekt naar flexibele oplossingen.

De commissie heeft ook vastgesteld dat de opleiding bij het ontwikkelen van het programmaconcept studiebelemmerende factoren heeft geweerd: een duidelijk op voorhand vastgelegd jaarprogramma, lessen altijd op dezelfde dag (donderdag), de stage die onder welbepaalde voorwaarden op de eigen werkplek kan worden gelopen, het periodesysteem met één module annex examen per periode enzovoort. Uit de gesprekken blijkt dat contacten met de docenten, de coördinator en de leertrajectbegeleider studiebevorderend werken bij deze kleine groep.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om te waken over de studielast en om blijvend aandacht te hebben voor de specifieke situatie van werkstudenten.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde een variatie aan werkvormen vast, die bovendien voldoet aan de verwachtingen en de doelen. Zo zag zij dat de opleiding de volgende werkvormen hanteert: hoorcolleges, werken met de incidentmethode, groepsdiscussie, rollenspelen, zelfstudie, stage, portfolio, reflectieverslagen, ICT-toepassingen en elektronisch leerplatform. Dit werd bevestigd tijdens de gesprekken met de docenten en studenten. Door de organisatie aan de hand van themadagen leren de studenten bovendien hoe de verschillende disciplines werken rond deze thema's. De opleiding schaart zich achter de visie van de hogeschool, die blended learning stimuleert. Door het type student en de kleine groep komt men, aldus de docenten en de studenten, vanzelf al tot een interactieve benadering, zelfs in de loutere hoorcolleges.

Tijdens de gesprekken gaven de studenten en alumni aan dat er voldoende variatie is en dat die variatie volgens hen in functie van de competenties is uitgewerkt. De commissie vindt het positief dat men durft te experimenteren met nieuwe werkvormen. Toch blijft volgens de commissie de nood om de leervormen goed af te stemmen op de doelstellingen, leerinhoud, beoogde leerresultaten en beoogde competenties. Dat zou ook in het studiemateriaal tot uiting moeten komen. De commissie vraagt ook aandacht voor referenties in het cursusmateriaal.

Gezien ook het zeer verschillende instroomniveau van de studenten in deze bachelor-na-bachelor, blijft de vraag hoe de leervormen beter afgestemd kunnen worden op het startniveau van de individuele student. Dit geldt zeker als het aantal studenten in deze opleiding behoorlijk zou stijgen.

Bij het bekijken van het materiaal had de commissie de indruk dat de nadruk ligt op het biomedische. De gesprekken met docenten, studenten, werkveld en alumni weerlegden deze indruk. De commissie vindt het positief dat de opleiding ook contextuele en psychosociale elementen opneemt in het programma.

Uit de gesprekken met de docenten bleek dat de hogeschool veel aandacht besteedt aan haar visie op didactiek, en dat experimenteren met vernieuwende werkvormen wordt aangemoedigd. De hogeschool zorgt voor input in de vorm van opleiding en vorming rond nieuwe didactische vormen, en de docenten waarderen dit. Gezien ook het zeer verschillende instroomniveau van de studenten in deze bachelor-na-bachelor, verdient het volgens de commissie blijvende aandacht voor hoe de leervormen beter afgestemd kunnen worden op het startniveau van de individuele student. Dit wordt nog belangrijker indien het aantal studenten in deze opleiding behoorlijk zou stijgen.

De opleiding maakt tevens gebruik van het elektronische leerplatform Blackboard om te kunnen communiceren met studenten. Op dit platform worden tevens alle opleidingsonderdelen van het programma van de student samengebracht. De student kan er lesmateriaal en achtergrondinformatie vinden. De commissie heeft kunnen vaststellen dat de communicatie via dit kanaal en de inhoud van dit platform in orde zijn.

De studenten kunnen hun evaluatie over onder andere de didactische aanpak door de (gast) docenten meegeven in de WOPST-enquêtes. De resultaten hiervan worden door de verantwoordelijke lector-coördinator meegenomen in zijn gesprek met de docenten die betrokken zijn bij deze bachelor-na-bachelor.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding systematischer af te spreken hoe de leervormen zullen worden afgestemd op de beoogde leerresultaten, in plaats van dit te zeer een zaak van de individuele docenten te laten zijn.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De organisatie van toetsen en examens is beschreven in het hogeschoolonderwijs- en examenreglement (HOE), het departementaal onderwijs- en examenreglement (DOE) en de studiegids. Bij de start van elk academiejaar worden de studenten ingelicht over de bepalingen in het HOE en het DOE. Via de jaarplanning in het periodieke systeem weet de student van bij het begin wanneer de examens plaatsvinden. Elke theoretische module omvat één kwartaal en wordt afgesloten met een examen. De tweede examenkans valt in de periode augustus- september, samen met de basisopleiding.

De commissie stelde vast dat de opleiding haar evaluatievormen heeft afgestemd op de inhoud van de modules: na elke theoretische module is er een geïntegreerd schriftelijk examen, maar dat kan ook een casustoets zijn of een klassiek schriftelijk examen. De evaluatie van het klinische onderwijs verloopt onder de vorm van procesevaluatie, met stimulering van de sterke punten en bijsturing van de aandachtspunten in het functioneren van de student. Het stageproces wordt geëvalueerd in samenspraak tussen de student, de mentor en de praktijklector aan de hand van hiervoor voorziene documenten: het persoonlijk ontwikkelingsplan (POP) en het persoonlijk actieplan (PAP), waarin de evolutie van de student doorheen de stage naar de leerdoelen toe beschreven staat, en het specifieke evaluatieformulier voor de stage.

De bachelorproef wordt geëvalueerd op basis van procesverloop en het uiteindelijke product: enerzijds de uitwerking en implementatie, en anderzijds de presentatie van het project aan het werkveld, de opleiding en de medestudenten. De medestudenten krijgen via peer-assessment een aandeel van de quotering in handen. De eindverantwoordelijkheid voor de quotering over de totaliteit van de bachelorproef ligt bij de praktijklector. De commissie is van oordeel dat de verwachtingen ten aanzien van de bachelorproef te ambitieus verwoord zijn in het zelfevaluatie rapport. Zoals beschreven twijfelt de commissie of deze cyclus kan worden afgerond binnen de stageperiode in één academiejaar. In de loop van de gesprekken is gebleken dat deze ambitieuze opzet in de praktijk gemilderd wordt: de nadruk ligt op analyse en voorstel, minder op implementatie.

Uit de gesprekken blijkt dat de studenten tijdig op de hoogte zijn van de toetsvormen, de verwachtingen, de planning, de mogelijkheid tot inzage en feedback na de examens, de opzet van de stage en de bachelorproef. De commissie waardeert dit. Zowel via de website als via het elektroni-

sche leerplatform en de contacten met de docenten en de coördinator, zijn zij goed op de hoogte. De toetsen sluiten volgens hen aan bij de inhoud en opzet van de modules.

Via de WOPST-enquête kunnen zij het proces van toetsing en beoordeling evalueren. De docenten legden tijdens het gesprek uit dat er twee types examens zijn: QMP (question mark perception) en casuïstiekexamens. De docent stelt vragen en modelantwoorden op, en deze worden nagekeken en eventueel gecorrigeerd. Er wordt een databank van examenvragen aangelegd, en het QMP-systeem controleert de interne consistentie van de examenvragen. Een door de hogeschool aangestelde medewerker bewaakt en begeleidt de QMP-context. Casuïstiekexamens worden opgesteld door de lector verpleegkundige specialist in samenspraak met de (gast-) docenten, wat de commissie bevorderlijk vindt voor de uniformiteit. Sommige externe experts leveren zelf cases aan. De commissie is positief over het feit dat de beoordelings- en toetsingsvormen gevalideerd worden op het niveau van de opleidingscommissie.

De commissie heeft vastgesteld dat de evaluatie van vaardigheden zich enkel baseert op de vaardigheden die tijdens de stage worden toegepast. De commissie drukt haar bezorgdheid uit over het feit dat de opleiding vaardigheidswerkshops of practica niet altijd evalueert, zodat deze trainingen soms te vrijblijvend blijven voor de studenten. Ook voor de vaardigheidswerkshops en -trainingen zou de opleiding volgens de commissie objectieve criteria kunnen uitwerken. E-learningmodules, waaraan onmiddellijk een evaluatie is gekoppeld, zouden hierbij eveneens een voorbeeld kunnen zijn. De commissie beveelt de opleiding aan expliciet af te toetsen of de studenten de vooropgestelde competenties hebben bereikt.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan expliciet af te toetsen of de studenten de vooropgestelde competenties hebben bereikt.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriterium:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bacheloropleiding.

De bachelor-na-bacheloropleiding in de Geriatrische gezondheidszorg volgt rechtstreeks op de professionele bacheloropleiding Verpleegkunde. Er wordt geen instroom toegelaten uit andere opleidingen. Er is geen voorbereidings- of schakelprogramma voorzien. De studenten beschikken allemaal over de basiscompetenties van een verpleegkundige, los van de afstudeerrichting die zij in hun initiële bacheloropleiding volgden. Om het verschil in voorkennis tussen bijvoorbeeld een psychiatrisch verpleegkundige en een verpleegkundige met afstudeerrichting Geriatrie op te vangen, biedt de hogeschool individuele begeleiding aan onder de vorm van leertraject- en vakinhoudelijke begeleiding tijdens het theoretische onderwijs, de stage en bij de bachelorproef. De

commissie apprecieert het dat er in feite op maat van de student gewerkt wordt, wat mogelijk is, gelet op het kleine aantal studenten. Op het niveau van het departement is er het bijscholingsaanbod 'voorsprong' inzake ICT, Engels en exacte wetenschappen.

In de bachelor-na-bachelor zitten zowel studenten die onmiddellijk verder studeren na hun initiële bachelor (waarvan het grootste deel uit de eigen instelling) als verpleegkundigen met werkervaring. Op dat vlak stelt de opleiding geen instroomeisen. Nochtans denkt de commissie dat bepaalde vereisten van het programma moeilijker haalbaar zijn voor studenten zonder enige werkervaring. Zij denkt bijvoorbeeld aan het opzetten van een veranderingstraject in het kader van de bachelorproef en aan de managementcompetenties. Toch beoordeelt zij de duidelijke keuze voor de huidige instroomvoorwaarden als een sterk punt. Wel zag de commissie graag dat de opleiding werk zou maken van instroomassessment, zodat inhoud en werkvormen beter kunnen afgestemd en gedifferentieerd worden in functie van het diverse studentenpubliek.

De instroomeisen en het bestaan van het postgraduaat Geriatrie naast deze bachelor-na-bachelor hebben wellicht tot gevolg dat de opleiding tot op heden weinig studenten heeft. In het startacademiejaar 2010–2011 schreven vier studenten in en in het academiejaar 2011–2012 tien studenten, van wie er nu nog acht in de opleiding aanwezig zijn: vier studenten met een modeltraject en vier met een geïndividualiseerd traject. Tijdens de gesprekken polste de commissie naar de redenen van deze lage instroom. Men weet het aan het feit dat Geriatrie niet populair is bij jonge verpleegkundigen, en aan het bestaan van het postgraduaat Geriatrie in dezelfde hogeschool. Ook de wettelijke onzekerheid met betrekking tot de uitvoeringsmodaliteiten van de gespecialiseerde beroepstitel vormt mogelijk een belemmering. De opleiding verwacht een toename van de inschrijvingen van zodra de opleiding breder bekend wordt, en ook de gerichtheid op een beroepstitel kan in de toekomst wervend werken.

De procedures rond het toekennen van vrijstellingen op basis van EVC en EVK zijn volgens de commissie duidelijk, en kunnen worden teruggevonden in het HOE en DOE en op de website. Zij kunnen ook op vraag van de betrokken student toegelicht worden door een medewerker van de hogeschool of de opleiding. Van deze mogelijkheden werd tot op heden weinig of niet gebruikgemaakt (zie ook *facet 2.6*).

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om werk te maken van instroomassessment en differentiatie.

Oordeel over onderwerp 2, programma: [oordeel voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	voldoende
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	goed
facet 2.3	samenhang van het programma	voldoende
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	voldoende
facet 2.7	beoordeling en toetsing	voldoende
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie beschouwt het personeelsbeleid als een sterk punt van de bachelor-na-bachelor-opleiding. De verschillende projecten zijn erop gericht om mensen van niveau aan te trekken, aan te stellen en te behouden. Er zijn inhoudelijke, didactische en onderwijskundige competenties vereist. Het competentie management is aanwezig: er zijn systemen ontwikkeld om personeel op basis van competenties te selecteren, aan te werven, in te werken, bij te scholen, op te volgen en te evalueren. De commissie stelde vast dat tien van de dertien interne lectoren een masterdiploma hebben. Zij waardeert het dat alle docenten een bewijs van didactische bekwaamheid bezitten of moeten behalen kort na de indiensttreding.

De opleiding bachelor-na-bachelor in de Geriatrische gezondheidszorg werkt met interne docenten en met een aantal externe experts-gastdocenten. Het personeelsbeleid van de Karel de Grote-hogeschool is van toepassing op de interne docenten. Het humanresourcesmanagement (HRM) maakt sinds 2008 mee deel uit van de directie van de hogeschool. Dit management beoogt drie doelstellingen: het realiseren van een optimale match tussen de organisatiedoelstellingen en de competenties van de medewerkers; het investeren in de ontwikkeling van de medewerkers, in functie van de organisatiedoelstellingen en het belang van de individuele medewerker; en het investeren in het welbevinden van de medewerkers. In functie van deze doelstellingen worden de volgende projecten uitgevoerd binnen de directie HR, met brede betrokkenheid van de medewerkers:

'NAZCA', een project lopend van januari 2009 tot eind 2010, gericht op het implementeren van competentie management. Hieraan zijn de functionerings- en beoordelingsgesprekken gekoppeld.

'OLYMPIA', gericht op het professionaliseren van de zogenaamde evaluatiecyclus. Dit project startte in de loop van het academiejaar 2010–2011.

'MAGNEET', tot optimalisering van het proces van werving en selectie als voorbereiding op een golf van aanwervingen, verwacht ten gevolge van een grote natuurlijke uitstroom van personeelsleden.

Daarnaast wordt ook voorzien in gerichte bijscholingen voor het personeel. 'FRIS' staat voor 'Faciliteren van Resultaatsgericht werken, Inspirerend leiderschap en Samenwerken', en staat voor een ontwikkelingstraject voor leidinggevenden, gedurende vier opleidingsdagen per jaar. Daarnaast loopt het 'FRIS – b'-traject voor potentieel leidinggevenden en mensen met een coördinerende functie. De commissie drukt haar goedkeuring uit over dit ontwikkelingstraject.

Zolang het 'MAGNEET'-project niet geïmplementeerd is, volgt de hogeschool de procedure 'van vacature tot werving'. Op het niveau van het departement Gezondheidszorg en van de opleiding wordt bij aanwerving vooral rekening gehouden met de volgende zaken: verpleegkundigen

en vroedvrouwen met een masterdiploma, interesse in onderzoek, ervaring in het werkveld, en interesse in of ervaring met internationalisering. Een gelijkekansenbeleid is daarbij een evidentie.

Nieuwe personeelsleden krijgen een introductie over de algemene directie en de hogeschooldiensten op een introductiedag: de missie, het strategisch plan, de organisatie- en beheersstructuur, de communicatiemiddelen en de overlegorganen. Van de dienst Personeelsadministratie krijgt ieder nieuw personeelslid een personeelsmap met de noodzakelijke informatie: arbeidsreglement, evaluatiereglement, prestatie- en vakantieregeling en zo meer.

Ook op departementaal niveau is een introductie voorzien. Het opleidingshoofd geeft een rondleiding op de campus en zorgt voor een werkplek. De opdrachtliche wordt overlopen met aandacht voor de prestatieregeling en de verschillende opdrachten, zoals les, stage en coördinatie. Een introductie in intranet en kennismaking met de personeelsgroep zijn voorzien. De commissie vindt het positief dat het opleidingshoofd met het nieuwe personeelslid enkele weken na de aanvang van de tewerkstelling een opvolgingsgesprek heeft. Op die manier worden eventuele informatietekorten aangevuld. De officiële taakstelling gebeurt door het departementshoofd op advies van het opleidingshoofd. De didactische opdracht wordt vastgelegd in een taakfiche, die pas definitief wordt na overleg met de betrokken docent en na goedkeuring door het departementshoofd. De berekening van de zwaarte van didactische opdrachten ligt vast in de prestatieregeling. Een lesopdracht in deze bachelor-na-bacheloropleiding wordt berekend in 24-en. De tijd nodig om examens te verbeteren, wordt toegekend aan de docent die verantwoordelijk is voor het volledige opleidingsonderdeel. Dit wordt berekend a rato van 15 minuten per student. Tijdens het gesprek met de docenten gaven zij aan dat ook het bijwerken van het cursusmateriaal verrekend is in de taakopdracht.

De commissie waardeert het dat de opleiding op systematische basis functioneringsgesprekken organiseert. De betrokken medewerker bereidt het jaarlijkse functioneringsgesprek met het opleidingshoofd voor aan de hand van een standaardformulier, dat hij een week voor het gesprek bezorgt aan het opleidingshoofd. Het functioneringsgesprek verloopt volgens een vaste volgorde: agendapunten aangebracht door het personeelslid, opvolging van het vorige functioneringsgesprek, het huidige functioneren, professionalisering, arbeidstevredenheid, verbeteringsprojecten (PCDA), perspectieven en verwachtingen. De commissie vindt het positief dat de resultaten van WOPST-enquêtes en stagedoorlichtingen worden opgenomen in de besprekingen. Qua benoeming zijn hogeschoolbrede HOC-protocollen vastgelegd met de criteria voor vaste benoeming. De dienst Personeelsadministratie van de hogeschool bereidt de benoemingsdossiers voor en maakt op basis van de HOC-criteria de rangschikking op.

Er zijn sterke communicatiekanalen: de tweewekelijkse elektronische nieuwsbrief 'KdGazette', de wekelijkse 'gez mail' van het departement, de tweemaandelijks departementale personeelsvergadering, de valven in de personeelskeuken en intranet, dit alles ondersteund door de stafmedewerker Communicatie.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Deze bachelor-na-bacheloropleiding draagt haar nauwe verbinding met de beroepspraktijk hoog in het vaandel. De commissie waardeert dit. Zij stelde bovendien vast dat verschillende betrokken externe experts internationale ervaring hebben inzake werk, publicaties en/of netwerking. De commissie is tevreden vast te stellen dat er bij de opleiding aandacht is voor internationale mobiliteit en uitwisseling. De banabacoördinator en enkele docenten van de bachelor-na-bacheloropleidingen zijn ook naar het buitenland gegaan voor opleidingen en het bijwonen van congressen.

De commissie zag een team dat intrinsiek gemotiveerd en hoog opgeleid is. Zij apprecieert de kwalificaties en de grote inzet van de verschillende geledingen. Uit het zelfevaluatie-rapport en uit verschillende gesprekken tijdens het bezoek bleek, zoals vermeld, dat zeer veel externe experts betrokken zijn bij deze opleiding: er zijn 13 lectoren betrokken naast 50 externe experts. De commissie kon de cv's van deze medewerkers inkijken en stelde vast dat het om kwalitatief hoogstaande werkveldexperts gaat. Dit is volgens de commissie tegelijk een pluspunt en een mogelijke bedreiging: de didactische sturing van deze externen is een aandachtspunt. Het beleid daarrond kan explicieter.

De commissie stelde vast dat de opleiding een sterk uitgebouwd professionaliseringsbeleid hanteert en waardeert dit. Vorming en ontwikkeling worden zowel op hogeschool- als op departementaal niveau gestimuleerd. Voor de hele hogeschool is er jaarlijks een congresdag rond een actueel thema, waarop de personeelsleden kunnen kiezen tussen verschillende sessies naargelang hun interesse of positie. Er zijn hogeschoolbrede opleidingen waarop de personeelsleden kunnen intekenen, zoals de opleiding 'coaching' voor de leertrajectbegeleiders. Op het niveau van het departement zijn er verschillende vormingsinitiatieven, zoals een jaarlijkse opleidingsdag, korte thematische opleidingen, een bijscholingsaanbod – dat ter beschikking wordt gesteld via Blackboard en de wekelijkse digitale nieuwsbrief 'gez mail' –, een jaarlijkse studiedag rond PWO en allerlei opleidingen in het departement waarvoor personeelsleden kunnen inschrijven. Ieder personeelslid heeft een individueel navormingsbudget van 150 euro per burgerlijk jaar. Overschrijding kan mits toestemming van het departementaal bestuur. Daarnaast wordt in de opdracht van de medewerkers 5 procent ruimte vrijgehouden voor professionalisering. Gevolgde initiatieven ter professionalisering worden in een gezamenlijke Excel-file geregistreerd om het individuele niveau te overstijgen en de meerwaarde voor het departement te vergroten. Uit de gesprekken bleek dat ook de personeelsleden dit professionaliseringsbeleid waarderen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om aandacht te hebben voor de didactische sturing van de externe experts.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het departement Gezondheidszorg van de Karel de Grote-Hogeschool telt 83 interne personeelsleden, van wie 67 vrouwen en 16 mannen. Deze staan tegenover 764 studenten in het departement. In het departement werkt 82 procent onderwijzend en 18 procent administratief en technisch personeel. 27 medewerkers werken voltijds, 56 deeltijds. 43 procent van de medewerkers is ouder dan 50 jaar, 22 procent is tussen 40 en 49 jaar, 27 procent tussen 30 en 39 jaar en 8 procent is jonger dan 30 jaar. De commissie vraagt daarom, zoals beschreven, aandacht voor de natuurlijke uitstroom van een grote groep personeelsleden op vrij korte termijn. Deze aandacht zal zowel een kwalitatieve als kwantitatieve invulling moeten krijgen. De commissie waardeert het dat de hogeschool en het departement hier proactief rond werken, aangezien men nieuwe personeelsleden zoekt met een masterdiploma en tegelijk met werkervaring in de sector.

Dertien van de docenten van het departement Gezondheidszorg zijn verbonden aan de bachelor-na-bachelor in de Geriatrische gezondheidszorg, naast – zoals vermeld – 50 externe experts. In het academiejaar 2010–2011 zorgden zij voor de onderwijsactiviteiten voor 4 studenten in de bachelor-na-bacheloropleiding, 11 in het postgraduaat Geriatrie en 4 in de navorming rond geriatrie. In het academiejaar 2011–2012 zijn er dat respectievelijk 9, 16 en 3. Samen geldt dit als 0,35 VTE. De staf-studentratio komt neer op 1/9. Dit is volgens de commissie een ruime omkadering.

Tijdens de gesprekken bleek dat de studenten en de alumni dit grote aantal docenten niet als overweldigend of verwarrend ervoeren, integendeel, zij waarderen het dat zij op zo veel verschillende manieren met medische en paramedische beroepen in contact komen tijdens de onderwijsactiviteiten. De laagdrempeligheid en de goede bereikbaarheid van de docenten ziet de commissie als sterke punten, evenals de veelzijdige rol van de lector verpleegkundige specialist. Toch vraagt de commissie aandacht voor de kwetsbaarheid die voortkomt uit het feit dat een zeer beperkt aantal medewerkers kernfuncties vervult. De opleiding dient dus te waken over de continuïteit van kernfuncties.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om blijvend aandacht te hebben voor de continuïteit van sommige kernfuncties.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	goed
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	goed
facet 3.3	kwantiteit personeel	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De Karel de Grote-Hogeschool telt verschillende campussen. Het departement Gezondheidszorg is gevestigd op de campus Markgrave in Antwerpen en is vlot bereikbaar met het openbaar vervoer. Vernieuwend onderwijs vereist echter aangepaste infrastructuur: het dalende aantal klassikale contacturen in het departement Gezondheidszorg ten voordele van andere vormen van begeleid studeren, hebben vanaf het academiejaar 2011–2012 een wijziging van de infrastructuur met zich meegebracht. De hogeschooldiensten verhuisden van de campus Markgrave naar een andere locatie, nieuwe leslokalen werden ingericht en de polyvalente ruimte werd verbouwd tot grote aula ('t Plenum) voor 289 studenten. Alle leslokalen werden voorzien van moderne multimedia en leermiddelen, het skills lab van Verpleegkunde kreeg een opfrissing en een nieuwe locatie, en de capaciteit werd uitgebreid met een aantal bedden en themalokalen. De twee voorhanden zijnde skills labs (voor verpleeg- en vroedkunde) zijn vaardigheidscentra waar de studenten in een gesimuleerde situatie hun vaardigheden kunnen trainen. Ook geriatrische situaties kunnen worden gesimuleerd. Fictieve verpleegdossiers kunnen worden geraadpleegd om een zorgplan uit te voeren. Tijdens de rondleiding werd uitgelegd dat de studenten een skills lab kunnen reserveren via Blackboard als zij zelfstandig willen oefenen buiten de lessen. De student kan zijn resultaat of voortgang online opvolgen. Tijdens de openingsuren van het skills lab is altijd een docent aanwezig. Daarnaast zijn er leslokalen uitgerust met een ziekenhuisbed met demopop, die gebruikt worden voor lessen waarin vaardigheden worden gedemonstreerd.

De opleiding 'Pedagogie van het jonge kind', het postgraduaat 'Verantwoordelijke in de kinderopvang' en de bachelor-na-bacheloropleidingen 'Buitengewoon onderwijs en zorgverbreding' werden eveneens ondergebracht op de campus Markgrave. Om de grote studenteninstroom in het departement Gezondheidszorg goed te bedienen, werden bijkomende printers geïnstalleerd en werd de cafetaria uitgebreid. Tegen 2015 plant de hogeschool een verhuis van het departement naar een nieuwe campus, waar het met de departementen Sociaal agogisch werk en Lerarenopleiding een onderwijsgroep zal vormen. Dit wordt onder meer voorbereid door focusgroepen waarin medewerkers participeren.

Tijdens de rondleiding op de campus kon de commissie vaststellen dat de materiële voorzieningen in orde zijn. Zij waardeert dit, evenals het groene en duurzame beleid van de hogeschool voor afvalscheiding, energiezuinig omgaan met middelen en aandacht voor de netheid van alle lokalen. De commissie stelde tijdens het bezoek vast dat de opleiding en de studenten zeer mooie faciliteiten ter beschikking hebben in de mediatheek. Er is toegang tot alle relevante (bio)medische databases, wat een absoluut pluspunt is. De faciliteiten met betrekking tot EBM (evidence-based medicine) zijn ook een absoluut pluspunt. Sinds 2009 is de mediatheek overgestapt van een intranetsite naar een open internetsite om haar informatie aan te bieden. Een duidelijke structuur en handleidingen helpen de gebruiker bij het opzoekwerk. Hyperlinks naar free full text-databanken en aangekochte databanken worden op de site aangeboden. Op dit moment zijn vijftig Nederlandstalige tijdschriften in de databank online te raadplegen. Tijdens de lessen

'Wetenschappelijk onderzoek' leren de studenten werken met deze website. Voor lesgevers zijn er regelmatig bijscholings sessies rond opzoeken in databanken. Wat de mediatheek te bieden heeft aan de docenten, werd door het bibliotheekteam op een intranetsite samengevat, inclusief een lijst met onderwijskundige thema's. Lesgevers kunnen ook aangeven van welke uitgaven of tijdschriften zij graag op de hoogte worden gehouden. Zij ontvangen telkens per mail de inhoudsopgave van het nieuwe nummer. De bibliotheek heeft in samenwerking met het departement een procedure uitgetekend voor de aankoop van boeken. De hogeschool en het departement zien de bibliotheek als facilitator van evidence-based leren en handelen. De commissie zag een bijzonder sterk uitgebouwde en actuele biblio-/mediatheek en waardeert dit.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat de hogeschooldienst Studentenzaken in samenwerking met de departementen een goede studiegerelateerde studentenondersteuning, een ombudswerking en een doelgroepenbeleid uitbouwde. De studentenvoorzieningen worden verzorgd door de vzw stuvo-KdG. Het gaat hier om studiefinanciering, psychosociale begeleiding, sport en spel, cultuur en mobiliteit. Sinds 2007 heeft de hogeschooldienst Studentenzaken de dienstverlening voor studenten een andere invulling gegeven. Dit was nodig door de invoering van de flexibilisering en de daaraan gekoppelde innovatie in het hoger onderwijs. De traditionele methodes van studie(methode)begeleiding zijn overgegaan naar het begeleiden van het individuele leertraject van de student. De kernbegrippen in de begeleiding zijn laagdrempeligheid enerzijds, en een goed evenwicht tussen nabijheid en discretie anderzijds. Doordat dezelfde medewerker verschillende begeleidingstaken opneemt, is er sprake van overlap of synthese, die de kwaliteit van de begeleiding bevordert. Studieproblemen zijn immers zelden geïsoleerde feiten. Concentratie bij dezelfde medewerker brengt ook met zich mee dat de student niet op verschillende plaatsen moet aankloppen met zijn probleem. De commissie vindt dit positief. Deze hogeschoolvisie is geïmplementeerd door het departement Gezondheidszorg. Een stafdienst Studentenzaken onder leiding van het adjunct-departementshoofd Academische zaken neemt de volgende verantwoordelijkheidsgebieden op:

- Studieloopbaancoördinatie en studiemethodebegeleiding
- Ombudswerking
- Psychosociale studentenbegeleiding
- Leertrajectbegeleiding

In totaal stelt het departement hiervoor 1,45 VTE ter beschikking. Concreet gaat het over vier personen die alle problemen en vragen kunnen aanpakken, maar ieder hun specifieke eindverantwoordelijkheid hebben. Via mail en telefoon is de departementale dienst Studentenzaken ruim bereikbaar. Voor alledaagse problemen spreken de studenten in eerste instantie de leertrajectbegeleider of het opleidingshoofd aan. Bij het begin van elk academiejaar wordt informatie

gegeven over de diensten voor studiebegeleiding en over het hogeschool- en departementaal onderwijs- en examenreglement (HOE en DOE). Uit de gesprekken met de begeleiders en de studenten bleek dat de bereikbaarheid goed is en dat eender welke ontevredenheid binnen de opleiding snel wordt gedetecteerd.

Naast de medewerkers van de dienst Studentenzaken vervult de leertrajectbegeleider een cruciale rol in de begeleiding. Iedere student wordt toegewezen aan zo'n begeleider, bij wie hij terecht kan voor begeleiding gedurende het academiejaar, bespreking van studievorderingen, eerste opvang na mededeling van de examenresultaten, studieadvies, opvang en gerichte doorverwijzing bij praktische, organisatorische of persoonlijke problemen. Binnen deze bachelor-na-bacheloropleiding fungeren twee medewerkers als leertrajectbegeleider. De studieloopbaancoördinator coacht de leertrajectbegeleiders in het uitbouwen en realiseren van hun studievoortgangsbegeleiding.

De ombudsmedewerker bewaakt de rechtspositie van de student en werkt vooral preventief. De commissie stelde vast dat studenten vertrouwd zijn met de ombudsdienst. Dit is te danken aan het feit dat de ombudspersoon regelmatig langskomt tijdens de lesuren. Bovendien stelt deze dienst zich laagdrempelig op en is er regelmatig contact tijdens de lesdagen.

Tijdens het gesprek met de medewerkers van de diensten rond studiebegeleiding stelde de commissie meermaals vast dat de studentenpopulatie uit deze bachelor-na-bachelor afwijkt van de klassieke eerstejaarsstudent in de initiële bacheloropleidingen. De klassieke studiemethode en het 'leren leren' is voor hen dan ook minder belangrijk, aangezien zij rijper en mondiger zijn, en al een en ander bewezen hebben op studiegebied. Het klassiek testen op startcompetenties inzake taal, leerhouding en motivatie is bij deze studenten niet nuttig. Door de grote motivatie zijn afhaken, drop-out en heroriëntering voor dit soort studenten van een andere orde. De commissie waardeert de zichtbaarheid en de laagdrempeligheid van de diensten voor studiebegeleiding op de verschillende niveaus van de hogeschool en het departement: de leertrajectbegeleiders, de studiebegeleiders, de ombudsmedewerker, de verantwoordelijken binnen de opleiding en de docenten. Het feit dat proactief wordt gewerkt en problemen snel opgepikt worden, beschouwt de commissie als een sterk punt.

Het aspect 'internationalisering' in deze bachelor-na-bacheloropleiding blijft een aandachtspunt. De hogeschool heeft een strategisch kader uitgetekend waarbinnen gebouwd wordt aan een aantal doelstellingen: een internationaal netwerk uitbouwen van een beheersbaar aantal preferentiële partners, optimaliseren van de mobiliteit in zowel studie als stage, versterken van de betrokkenheid bij en deelname aan internationaliseringsactiviteiten, en integreren van een internationale dimensie in het curriculum. Op departementaal niveau is een coördinator Internationalisering aangesteld voor 30 procent van een voltijdse opdracht. Deze medewerker vertaalt de visie van de hogeschool inzake internationalisering, en zorgt voor het behalen van de geformuleerde doelstellingen in het departement. Internationalisering is echter een begrip dat breder ingevuld wordt dan louter mobiliteit, zo bleek tijdens het gesprek met de verantwoordelijke. In de basisopleidingen zit de internationale dimensie verweven in het curriculum, en ook bij het opstellen van het bachelor-na-bachelorprogramma vond een internationale benchmarking plaats, zoals hoger beschreven. Internationale vakliteratuur wordt gebruikt voor de wetenschappelijke onderbouwing van het cursusmateriaal of de bachelorproef. Het is inderdaad zo dat de internationale mobiliteit op zich voor deze studenten een moeilijk punt is: studenten die immers gezin en werk combineren, en niet in aanmerking komen voor beurzen of tegemoetkomingen. Het opsplitsen van de stageperiode in verschillende blokken kan misschien een internationale uitwisseling faciliteren. De commissie stelt zich de vraag of internationale mobiliteit voor deze studenten een absolute behoefte is.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	goed
facet 4.2	studiebegeleiding	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie vindt het positief dat de jonge doch volwaardige bachelor-na-bacheloropleiding in de Geriatrische gezondheidszorg wordt meegenomen in de bestaande procedures voor kwaliteitszorg. De hogeschool streeft naar eenvoud in de gebruikte terminologie, instrumenten en opvolgsystemen. De PCDA-methodiek is een eenvoudig instrument, waarmee iedereen op een gestructureerde manier kan werken. Door de techniek bewust toe te passen en te documenteren, dragen initiatieven bij tot een aantoonbare en structurele kwaliteitszorg.

De hogeschoolcoördinator Kwaliteit zet het kwaliteitsbeleid uit in samenspraak met de verschillende departementen, die elk hun coördinator Kwaliteitszorg hebben. De departementale werkgroep Kwaliteitszorg bestaat uit de hogeschoolcoördinator, de departementale coördinatoren en de medewerker Metingen. De werkgroep vergadert gemiddeld één keer per maand. Het uitzetten van een metingenbeleid is een van de elementen van deze kwaliteitszorg. Daarbinnen vallen een driejaarlijkse studenttevredenheidsenquête, een personeelstevredenheidsenquêtes en in- en uitstroombevragingen en, binnen het onderwijs, de WOPST-enquêtes. De opleidingscommissie bewaakt mee de kwaliteit van de opleiding, meer bepaald de inhoudelijke consistentie van het programma, het metingenbeleid en de analyse van de metingen, en het opstellen van verbeteracties. Metingen gebeuren via het Blackboard Learning System, dat bij de studenten en de personeelsleden ingeburgerd is. Maar ook Question Mark Perception wordt steeds meer toegepast, omdat dit een meer complexe bevraging en diepgaandere analyses toelaat, wat de commissie waardeert. Ook via gesprekken, bijvoorbeeld met de alumni, wordt het onderwijs geëvalueerd. Focus- en/of resonansgroepen worden onder andere gebruikt om het personeel te betrekken bij de opvolging van enquêtes en metingen. De hogeschool tracht het meest aangewezen instrument in te zetten om maximaal te meten wat men wil weten.

Hoewel de bachelor-na-bacheloropleiding nog te recent is om evoluties of tendensen in de bevragingen te kunnen voorleggen, kreeg de commissie wel al zicht op de waardevolle resultaten van verschillende bevragingen van de postgraduaatopleiding in de Geriatrie. Ten tijde van het visitatiebezoek waren nog geen resultaten van bevragingen beschikbaar van de huidige opleiding.

De commissie waardeert het dat het instellingenbeleid met betrekking tot kwaliteitszorg duidelijk is en structureel degelijk werd vastgelegd. Er zijn duidelijke tools aanwezig in functie van de kwaliteitszorg. Uit de gesprekken bleek dat men het hogeschoolinstrumentarium aanpast aan de eigenheid van de opleiding, zodat men relevante gegevens kan verzamelen. Zo is het werken met themadagen specifiek voor deze opleiding, wat een aanpassing en vertaling van het algemene kader vereisten. Er wordt uitgebreid en regelmatig gemeten, en men legt streefdoelen vast in termen van meetbare parameters. De relatief hoge respons op de kwalitatieve enquêtes doet vermoeden dat de tools toegankelijk en gebruiksvriendelijk zijn. Zoals beschreven in onderwerp 2 – facet 2.3 beschouwt de commissie de betere objectivering van de leerresultaten als een aandachtspunt. Het metingenbeleid inzake onderwijs-outcomes moet volgens de commissie ook nog worden aangescherpt.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbeteringsmaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is positief over de sterk uitgebouwde verbeteringscultuur in de opleiding. De opleiding durft zichzelf op een heel aantal punten kritisch in vraag te stellen en geeft zelf aan dat er nog punten voor verbetering vatbaar zijn.

Zoals beschreven werkt de hogeschool op een gestructureerde manier met de PCDA-cyclus om verbeteringen in gang te zetten en te verankeren. Op basis van vaststellingen worden verbeteringsmaatregelen getroffen. Op het einde van het eerste academiejaar van deze bachelor-nabacheloropleiding maakte de lector verpleegkundig specialist een PCDA op om de opleiding bij te sturen en verbeteringspunten te definiëren. De bevindingen van de studenten, de docenten en de alumni van het postgraduaat Geriatrie waren hier ook waardevol. De commissie vindt het positief dat deze bevindingen effectief werden omgezet in concrete verbeteringsdoelen, zoals de verfijning van de leerdoelen per themadag, de bijsturing van de leerinhouden op aangeven van het werkveld, de studenten en de alumni, de aanpassing van het stagetraject in flexibelere stageblokken en het invoeren van een reflectieverslag per themadag.

Tijdens de gesprekken kon de commissie vaststellen hoe de opleiding omgaat met resultaten van bevestigingen in relatie tot de informele informatie die men opvangt tijdens het wekelijkse lesmoment met de kleine groep studenten. De commissie waardeert het dat de opleiding terloopse of individuele opmerkingen over bijvoorbeeld overlap toetst aan gestructureerde informatie uit enquêtes. Zij vindt het ook positief dat opmerkingen op een formele manier aan een focusgroep kunnen worden voorgelegd. De commissie waardeert het dat de opleiding op deze manier constant haar oor te luisteren legt naar mogelijke verbeteringspunten.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie vindt het positief dat medewerkers, studenten, werkveld en alumni structureel worden betrokken bij de kwaliteitszorg via enquêtes, focus- en/of resonantiegroepen. In deze fora wordt gereflecteerd op de doelstellingen en invulling van het programma, en worden resultaten van bevragingen geanalyseerd. Analyseteams concretiseren vervolgens de voorstellen in verbeteringsprojecten met aanduiding van verantwoordelijken en tijdspad. Verbeteringstrajecten worden elk jaar gerapporteerd aan de hogeschoolcoördinator kwaliteitszorg, die de rapportering gebruikt als input voor het kwaliteitsverslag.

Zoals hoger beschreven, zijn er regelmatige bevragingen, zoals de driejaarlijkse bevraging van het personeel in verband met werk- en welbevinden, de studenttevredenheidsenquête en WOPST-enquêtes. De commissie stelde vast dat de betrokkenheid structureel is verankerd doordat verschillende geledingen opgenomen zijn in overleg- en adviesorganen van de hogeschool: de opleidingscommissie met vertegenwoordigers van het personeel en het werkveld heeft een expliciete taak inzake kwaliteitszorg; de studentenraad, die aandachtspunten en suggesties tot verbetering kan aanbrengen; de departementale raad, waar vertegenwoordigers van het werkveld, het personeel en studenten deel van uitmaken. De commissie merkte dat de onderwijs-outcomes niet altijd expliciet werden teruggekoppeld naar het werkveld. Zij vraagt daarom de opleiding om dit alsnog te doen. In het gesprek met de alumni vroeg de commissie naar een alumniwerking. Die is er niet echt, al zijn er veel informele contacten via de lector verpleegkundig specialist. De commissie vraagt daarom aandacht voor het uitbouwen van een alumniwerking. Activiteiten zoals bijscholingsinitiatieven worden via mail bekendgemaakt.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om de resultaten uit de bevragingen expliciet terug te koppelen naar alle betrokken partijen.
- De commissie beveelt aan een alumniwerking uit te bouwen.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	goed
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	voldoende
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat het vooropgestelde niveau wordt gerealiseerd. Zo blijkt uit de gesprekken met de studenten, de alumni en het werkveld ook tevredenheid over het gerealiseerde niveau. Het werkveld ziet duidelijk de meerwaarde van deze afgestudeerden ten aanzien van de basisopleiding. De werkveldvertegenwoordigers appreciëren sterk het niveau en de algemene houding van de studenten. Zij zien een grote meerwaarde in de afgestudeerde bachelor-na-bachelor voor de sector van de ouderenzorg: hij brengt zijn specialisatie mee, zijn oog voor multidisciplinair optreden en zijn alertheid voor de complexiteit in de situatie van de geriatrische patiënt. In het team waarin zij werken, fungeren de afgestudeerden als specialist en als referentiepersoon omtrent geriatrische zorg. Zelfs waar de stagiairs werken, voelt men de meerwaarde aan expertise, via de inbreng van nieuwe theorieën en inzichten vanuit de themadagen. Ook de alumni vinden dat het beloofde en beoogde niveau wordt behaald. Zij noemen als sterke punten: de verdieping op niveau van de geriatrische patiënt en zijn context, een verdieping die zelfs geldt voor de studenten die in de initiële bacheloropleiding al de afstudeerrichting Geriatrische verpleegkunde kozen; het multidisciplinaire in de aanpak; en het oog voor de complexiteit, niet alleen in de pathologie, maar ook in de psychosociale omgeving van de patiënt.

Zowel de studenten, de alumni als het werkveld zijn tevreden over de stage en de stagebegeleiding. Het stagelopen op de eigen werkplaats, brengt zijn specifieke problemen met zich mee, maar die zijn niet onoverkomelijk. Zoals beschreven erkennen de stagementoren de meerwaarde van een stagiair uit deze opleiding in hun team. De stagiairs durven het eigen werk in vraag stellen en stellen zich open voor nieuwe ideeën, wat de commissie waardeert.

De commissie zag en las de bachelorproef die na het eerste academiejaar werd ingediend. De commissie is van oordeel dat de bachelorproeven aan de maat waren. Zij stelde een degelijk gestructureerd betoog vast, met onderbouwing van de vraagstelling door literatuur. Het uitgevoerde onderzoek was betrekkelijk eenvoudig, maar sluit wel aan bij het globale doel van de bachelorproef, namelijk aandacht voor een bepaald probleem verkrijgen. De commissie vraagt de opleiding wel om enkele accenten in het concept van de bachelorproef te verleggen. Zij meent immers dat meer aandacht wenselijk is voor het degelijk uitwerken van evidence-based guidelines en niet zozeer voor de implementatie op de werkvloer.

De commissie stelde vast dat het streefdoel inzake internationalisering niet wordt gehaald. Zoals beschreven heeft dit zeker te maken met het type student, namelijk de werkstudent die wat ouder is en verschillende zaken moet zien te combineren. Dat een langer verblijf in het buitenland niet evident is, is te begrijpen. Toch beveelt de commissie aan aandacht te blijven besteden aan de internationale dimensie. De commissie vindt het echter wel positief dat de opleiding toekomstmogelijkheden ziet met het intensieve programma dat momenteel wordt voorbereid en met de contacten met Zweden.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om verder aandacht te verlenen aan internationalisering.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De commissie stelde vast dat de opleiding zichzelf ambitieuze streefdoelen heeft opgelegd en waardeert dit. Zo wil de opleiding de instroom tot 15 studenten verhogen, een slaagpercentage van 80 procent bereiken, minimaal één student in internationale uitwisseling hebben, de gemeten studietijd doen overeenstemmen met de begrote studietijd en een gemiddelde van acht op tien halen in de WOPST-enquêtes. De commissie stelde echter vast dat geen van deze streefdoelen werd gehaald. In het academiejaar 2011–2012 volgen acht studenten de bachelor-na-bacheloropleiding, vier in een modeltraject en vier in een individueel traject. De opleiding verklaart het niet halen van de vooropgestelde instroom door de overgangsmaatregelen in de wetgeving. Deze maken het interessanter om zich in te schrijven in het postgraduaat dan in de bachelor-na-bacheloropleiding. De instroom in het postgraduaat bedraagt 16 studenten. Drie studenten volgen één of meer modules in het kader van navorming. Het naast elkaar bestaan van de twee opleidingsvormen heeft inderdaad tot gevolg dat de instroom verdeeld wordt, wat te betreuren is.

De commissie stelde echter wel vast dat de opleiding hard werkt aan de realisatie van de doelstellingen. Zij heeft begrip voor het feit dat zij haar vooropgestelde doelstellingen vooralsnog niet haalt, aangezien het een recente opleiding is. De commissie vraagt de opleiding om deze inspanningen vol te houden. De aantallen zijn te klein en de opleiding is te jong om al uitspraken te doen. Wellicht kan de hogeschool actiever en creatiever werken aan de marketing voor de opleiding, zodat de instroom stijgt. Het werkveld geeft aan nood te hebben aan deze afgestudeerden. Een aanpassing van het wettelijke kader tot het verkrijgen van de beroepstitel van verpleegkundige gespecialiseerd in de geriatrische gezondheidszorg zal zeker helpen. Voorlopig zijn nog de overgangsmaatregelen van kracht, waarbij men de titel ook kan verkrijgen via het postgraduaat.

De commissie stelde vast dat studenten terecht kunnen bij een studieloopbaancoördinator voor een uitstapgesprek, een heroriënteringgesprek en studieadvies, en waardeert dit.

Kortom, de commissie zag dat het huidige leerrendement nog verbeterd moet worden en vraagt de opleiding om hier werk van te maken.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om het huidige leerrendement te verbeteren.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	voldoende
facet 6.2	onderwijsrendement	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

GLBAAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De commissie is van mening dat het zelfevaluatie rapport informatief en goed leesbaar was, en tevens een goede basis vormde voor de voorbereiding van het bezoek. Volgens de commissie had de opleiding nog meer de duiding van de samenhang en de relatie tussen de doelstellingen, de leerinhoud, de leerresultaten en de werkvormen kunnen aangeven. Ook miste de commissie de opname van kritische reflecties en al aangegane verbeteringsacties.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

In haar reactie op de eerste terugmelding heeft de opleiding aangegeven volgende verbeteracties gepland of uitgevoerd te hebben:

- De opleiding maakt werk van een toetsplan voor de bachelor-na-bachelor in de geriatrische gezondheidszorg. Dit zal een duidelijker beeld geven van de manier waarop aan de verschillende competenties gewerkt wordt en manier van toetsing. De eerste resultaten zullen merkbaar zijn in de studiegids van 2013–2014.
- De opleiding wil de continuïteit van bepaalde kernfuncties garanderen door de verantwoordelijkheid van de opleiding te spreiden over meerdere betrokken medewerkers onder leiding van de coördinator. De toename van het aantal studenten in de opleiding maakt dit mogelijk. Naast een coördinator en leertrajectbegeleider werden er ook twee moduleverantwoordelijken aangeduid. Alle deze medewerkers zijn ook betrokken in de opleiding als lesgever, begeleider van bachelorproeven en stagebegeleider.

De commissie heeft op basis hiervan haar oordelen niet gewijzigd.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN¹

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	goed
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	goed
Onderwerp 2 Programma	voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	voldoende
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	goed
Facet 2.3 Samenhang	voldoende
Facet 2.4 Studiomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	voldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	voldoende
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	voldoende
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	goed
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	goed
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	goed
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	goed
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	goed
Facet 4.2 Studiebegeleiding	goed
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	goed
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	voldoende
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	goed
Onderwerp 6 Resultaten	voldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	voldoende
Facet 6.2 Onderwijsrendement	voldoende

De oordelen zijn van toepassing voor:

KdG Karel de Grote-Hogeschool

GeG Geriatrische gezondheidszorg

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.